

Skatter i Sverige

SKATTESTATISTISK ÅRSBOK

2008

Tax Statistical Yearbook of Sweden 2008

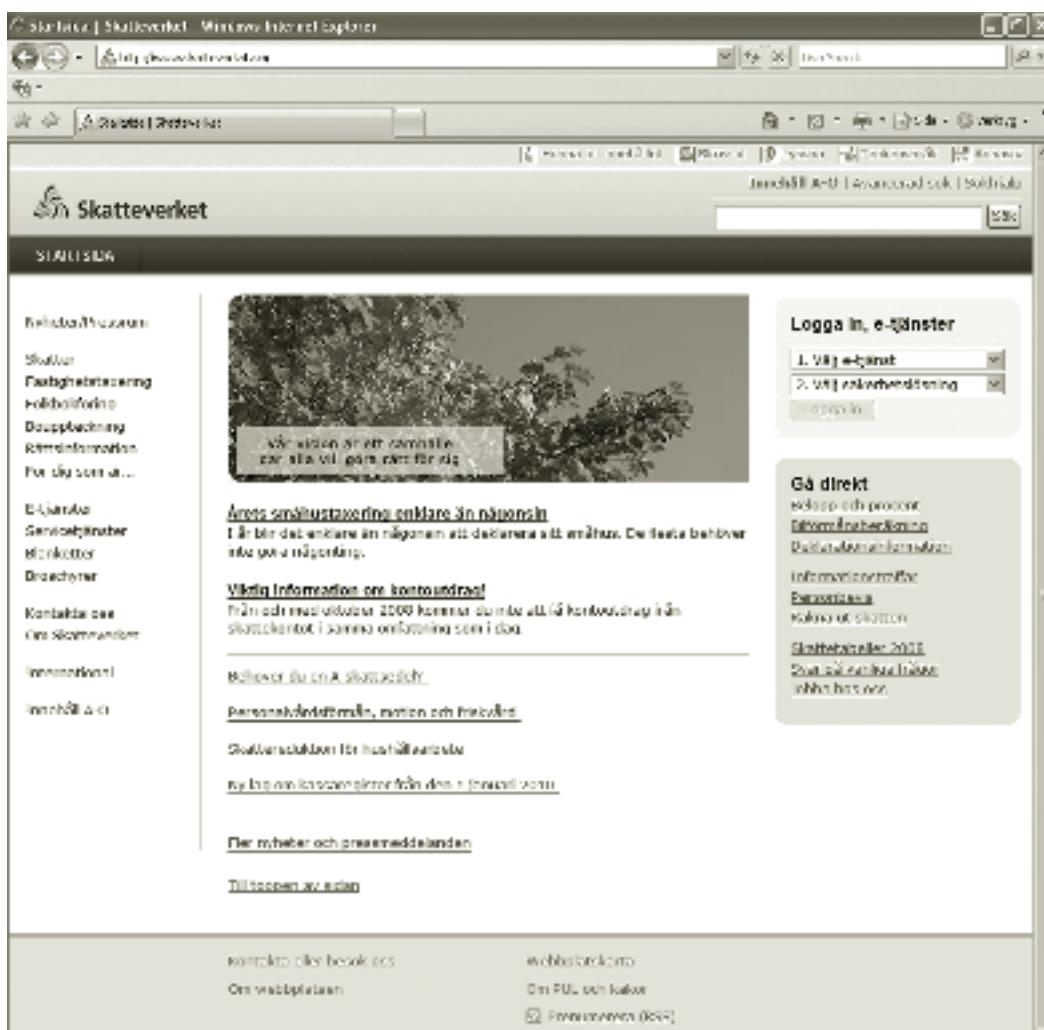
2008

Skatter i Sverige

SKATTESTATISTISK ÅRSBOK

Tax Statistical Yearbook of Sweden 2008

Via Skatteverkets webbplats på Internet,
www.skatteverket.se,
 kan man dygnet runt ladda ner eller beställa blanketter
 och broschyrer, få information, räkna ut sin skatt m.m.
 Boken *Skatter i Sverige* hittar du under kategorin
Om Skatteverket. Du finner boken under rubriken *Statistik*.

Foto omslag: Bergmans Bilder
 Omslag: Lennart Söderberg, Skatteverket
 Originalarbete och tryckning: Elanders i Vällingby 2008

SKV 152 utgåva 11, Skatter i Sverige 2008
 ISSN 1404-4463
 ISBN 978-91-38-32469-1
 Beställning: Fritzes kundservice, 106 47 Stockholm, Tel 08-690 91 90

Förord

Skatteverket ger nu ut den elfte upplagan av den skattestatistiska årsboken, *Skatter i Sverige 2008*. Den första kom 1998 och var en fortsättning på den tidigare publikationen som utgavs av Statistiska centralbyrån (SCB) 1992, 1994 och 1996.

Syftet med *Skatter i Sverige* är att ge en översiktlig och samlad bild över ekonomisk statistik avseende det svenska skattesystemet. Publikationen ska kunna användas som underlag i samhällsdebatten, där skattepolitiken utgör en av de viktigaste och mest kontroversiella frågorna. Dessutom ska boken tjäna som en vägledning till de många statistikällor som finns på området.

Inledningsvis i kapitel 1 behandlas skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv. Därefter följer i kapitel 2 en information om offentliga sektorns inkomster och utgifter utifrån nationalräkenskaperna. I kapitel 3-6 presenteras statistik om skatt på arbete, kapital samt konsumtion och inkomstvaror. Kapitel 7 utgör en fördjupning inom företagsbeskattningen. Kapitel 8 behandlar inkomstfördelning och kapitel 9 skatteskulder och uppbördsförluster. En redogörelse av fel och fusk samt skattekontroll och skattebrott redovisas i kapitel 10 och 11. I kapitel 12 redovisas resultat från de attitydundersökningar som Skatteverket riktat mot företagen under 2007. Därefter presenteras den svenska skatteadministrationen i kapitel 13 och de svenska skatternas historia i kapitel 14. Årsboken avslutas med internationella jämförelser i kapitel 15. Inom varje kapitel har ambitionen varit att ge en fyllig redogörelse av alla förekommande skatter, även sådana som är beloppsmässigt obetydliga men som ibland

väcker stort intresse i den allmänna debatten. Förutom statistik över olika offentliga skatteinkomster (skatteutfallet) har vi så långt möjligt försökt presentera statistik över antalet skattskyldiga (skattesubjekt) som betalar skatterna samt de inkomster, tillgångar, varor m.m. (skattebaserna) som beskattas. I anslutning till de statistiska diagrammen och tabellerna finns förklarande texter om skatteregler och uppbördsförfaranden.

Liksom tidigare har en strävan varit att publicera så aktuell statistik som möjligt samt tidsserier bakåt i tiden. Möjligheten till exempelvis aktuell inkomstskattestatistik begränsas dock av att statistiken bygger på taxeringen ett år efter inkomståret. När det gäller internationell skattestatistik som publiceras av Eurostat (EU:s statistikkontor) eller OECD förekommer av naturliga skäl eftersläpningar i sammanställningen av statistik från medverkande länder.

Skatteverket ger även ut ett särtryck på engelska av denna bok, *Taxes in Sweden 2008*. Särtrycket innehåller en omfattande sammanfattning av det viktigaste innehållet i boken och är en ingång till tabellerna i respektive kapitel. Alla tabeller i den svenska delen är även försedda med engelsk text.

Skatter i Sverige har framställts av analysenheten vid Skatteverket. Redaktör har varit Ali Bahrami. Utöver Skatteverket har Finansdepartementet bidragit med kapitel 1 och SCB med kapitel 2 och 8.

Solna i november 2008

Mats Sjöstrand
Generaldirektör

In English:

This is the eleventh annual edition of the Tax Statistical Yearbook of Sweden, from 2003 called *Taxes in Sweden*. The purpose of the publication is to present an overview of the Swedish tax system as well as up-to-date statistics on tax bases, tax revenue and other relevant aspects of taxation.

To make the yearbook accessible to an English-speaking audience, an English

summary is available as a separate publication, *Taxes in Sweden 2008*, and at our website www.skatteverket.se. The English summary contains references to tables in the Swedish edition. These references are put in brackets, e.g. [12.1] in the English summary is a reference to table 12.1 in the Swedish edition. Furthermore, all tables in the Swedish edition contain an English translation.

Skatter i Sverige 2008

SKATTESTATISTISK ÅRSBOK

FÖRORD / Preface	3
INNEHÅLLSFÖRTECKNING / Table of contents	4
SAMMANFATTNING / Summary	5
DEL 1 ÖVERBLICK / OVERVIEW	
1 Skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv, <i>Taxes in an economical and historical perspective</i> , Anders Kristoffersson, Finansdepartementet	16
2 Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna, <i>The public sector in the national accounts</i> , Dan Lundberg, SCB	32
DEL 2 SKATTEBASER OCH SKATTEINKOMSTER / TAX BASES AND TAX REVENUES	
3 Totala skatter i Sverige, <i>Total taxes in Sweden</i> , Annika Persson, Skatteverket	44
4 Skatt på arbete, <i>Taxes on labour</i> , Annika Persson, Skatteverket	52
5 Skatt på kapital, <i>Taxes on capital</i> , Åsa Hagman, Skatteverket	102
6 Skatt på konsumtion och insatsvaror, <i>Taxes on consumption and input goods</i> , Mats Andersson, Skatteverket	132
7 Företagsbeskattning, <i>Business taxation</i> , Katrin Wallberg, Skatteverket	164
DEL 3 SÄRSKILDA REDOVISNINGAR / SPECIAL TOPICS	
8 Skatt, inkomstfördelning och förmögenhet, <i>Taxes, income distribution and wealth</i> , Petter Lundberg, SCB	188
9 Skatteskulder och uppbördsförluster, <i>Tax arrears and collection losses</i> , Karolin Wallström, Skatteverket	210
10 Fel och fusk, <i>Tax errors and tax evasion</i> , Håkan Malmer, Skatteverket	220
11 Skattekontroll och skattebrott, <i>Tax control and tax crime</i> , Lars Berggren, Skatteverket	252
12 Attityder till skattesystemet och Skatteverket, <i>Opinions on the tax system and the Tax Agency</i> , Ali Bahrami, Skatteverket	278
13 Administration av skattesystemet, <i>The tax administration</i> , Mikael Pyka, Skatteverket	290
14 Skatternas historia under 1900-talet, <i>A century of taxes</i> , Nils Johansson, Skatteverket	300
15 Svenska skatter i internationell jämförelse, <i>Swedish taxes in an international perspective</i> , Susanna Wanander Frohagen, Skatteverket	312
DETALJERAD INNEHÅLLSFÖRTECKNING / Detailed table of contents	337
SAKORDSREGISTER / Index	343

Sammanfattning

1 Skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv

I detta kapitel presenteras en ekonomisk och historisk referensram som bakgrund till redovisningen av enskilda skatter i efterföljande kapitel.

Skattesystemets huvuduppgifter

Skattesystemets grundläggande uppgift är att finansiera offentliga utgifter. Utöver detta grundläggande fiskala syfte brukar skattesystemet tilldelas tre kompletterande huvuduppgifter: att skapa samhällsekonomisk balans, att fördela inkomsterna rättvist och att fördela resurserna effektivt.

Grundläggande beskattningsprinciper

Nära förknippade med olika fördelningspolitiska aspekter är två grundläggande beskattningsprinciper: intresseprincipen och skatteförmågeprincipen. Enligt intesseprincipen ska skatteuttaget knytas till olika gruppers intresse av olika slag av offentlig verksamhet. Skatteförmågeprincipen innebär att skatten ska betalas efter de skattskyldigas förmåga att betala skatten.

En ekonomisk klassificering av olika skatter

En ekonomisk klassificering av olika skatter kan ske på många sätt. I den här boken är utgångspunkten skatt på arbete och skatt på kapital. En annan vanlig distinktion är direkta och indirekta skatter. Med direkta skatter avses skatter som utgår på inkomster och förmögenheter. Indirekta skatter utgår vid omsättning av varor och tjänster och består av moms och punktskatter på t.ex. alkohol och tobak. Dessa två indelningsgrunder kan kombineras i en fyrdelning av de svenska skatterna; direkta och indirekta skatter på arbete och kapital.

Skatternas utveckling de senaste 25 åren

De svenska skatternas utveckling under de senaste 25 åren kan mycket kortfattat beskrivas på detta sätt:

- *från sam- till särbeskattning*
1971 avskaffades sambeskattningen av giftas inkomster. Sambeskattningen medförde att marginaleffekterna på extra arbetsinsatser för ett hushåll blev höga och detta i kombination med en ökad förvärvsfrekvens för kvinnor ansågs som ett problem, bl.a. ur jämställdhetssynpunkt.
- *från direkt till indirekt beskattning*
Uttaget av socialavgifter har ökat, bl.a. för att finansiera pensionssystemet. Punktskatterna har fått större betydelse för finansiering av offentliga utgifter.
- *skattereformen 1990-91*
De formella skattesatserna sänktes, skattebaserna breddades, styrande inslag togs bort, proportionell skatt på kapital infördes (30 procent).
- *efter skattereformen*
Skatteuttaget på arbete ökade under 1990-talet men har därefter sjunkit dels genom kompensation för de under 1990-talet införda allmänna egenavgifterna, dels genom införande av jobbskatteavdrag. Hänsyn tas till internationella krav med nya villkor för bl.a. beskattning av kapitalinkomster. Miljörelateringen av skattesystemet har ökat liksom inslaget av differentiering bl.a. för att stimulera den varaktiga sysselsättningen.

2 Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna

I kapitlet redovisas översiktligt den offentliga sektorns inkomster och utgifter i enlighet med nationalräkenskaperna (NR), som är en statistisk sammanställning i konform över hela den svenska ekonomin, uppdelad på olika sektorer och olika slag av inkomster och utgifter. Den offentliga sektorn delas upp i tre delsektorer: statlig sektor, kommunal sektor samt socialförsäkringssektor. Inkomsterna delas upp i skatter, socialförsäkringsavgifter, räntein-

komster och övriga inkomster. Utgifterna består av transfereringar, konsumtion och investeringar. Skillnaden mellan inkomster och utgifter är det finansiella sparandet. År 2007 var de totala inkomsterna 1 655 miljarder kronor, varav skatterna inklusive socialförsäkringsavgifter utgjorde 1 472 miljarder kronor. Utgifterna uppgick till 1 547 miljarder kronor, varav transfereringar utgjorde 659 miljarder kronor. Det finansiella sparandet uppgick år 2007 till 108 miljarder kronor, eller 3,5 procent av bruttonationalprodukten (BNP).

Under perioden 1993-2007 ökade de löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna från 301 till 583 miljarder kronor. Skatterna på produktion och import ökade under samma period från 261 till 522 miljarder kronor. Uppgifter om skattekvoten, d.v.s. skatternas andel av BNP, används ofta i den ekonomiska debatten. Under perioden 1993-2007 har den totala skattekvoten varierat mellan 48 och 52 procent. 2007 var skattekvoten 48 procent.

Av den offentliga sektorns utgifter 2006 används nästan hälften, 43 procent, till socialt skydd. Andra viktiga ändamål är utbildning (14 procent), hälso- och sjukvård (13 procent), samt allmän offentlig förvaltning (12 procent), däribland räntor på statsskulden.

3 Totala skatter

Kapitlet innehåller en samlad översikt över skatterna på arbete, kapital samt på konsumtion och insatsvaror (i enlighet med de definitioner som används i Årsbokens kapitel 4-6). På grund av olikheter i sättet att beräkna och periodisera skatterna så skiljer sig totalbeloppen en aning från beloppen i nationalräkenskaperna. Det senaste året som det går att få en helhetsbild över samtliga skatter är för 2006. De totalt fastställda skatterna summerade då till 1 425 miljarder kronor. Skatterna som andel av bruttonationalprodukten – den s.k. skattekvoten – uppgick år 2006 till 49,1 procent. Skatt på arbete svarade för 60 procent av skatteuttaget, skatt på kapital för drygt 13 procent och skatt på konsumtion och insatsvaror för drygt 26 procent.

Av skatten avsåg 454 miljarder kronor (32 procent) kommunalskatt och 160 miljarder kronor (11 procent) avgifter till ålderspensionssystemet. EU-skatterna, dvs. den del av mervärdesskatten och tulinkomsterna som ingår i avgiften till EU, uppgick till 9 miljarder kronor (0,7 procent). Resten, 802 miljarder kronor (56 procent), kan sägas vara statliga skatter.

4 Skatt på arbete

I kapitlet redovisas skatteunderlag och skatteinkomster från förvärvsarbete. Som skatt på arbete räknas dels fysiska personers inkomstskatt och dels socialavgifter.

Skatt på arbete idag

År 2006 uppgick skatten på arbete till 857 miljarder kronor, motsvarande 29,6 procent av BNP.

Sysselsättning och inkomster

Från högkonjunkturåret 1990 till lågkonjunkturåret 1993 minskade antalet arbetade timmar med nio procent. Denna minskning är numera helt återhämtad. Sett över hela perioden 1993 till 2007 har antalet arbetstimmar ökat med 11,5 procent. Återhämtningen kan i första hand hänföras till en ökad befolkning med fler sysselsatta. Slås de arbetade timmarna ut per invånare har antalet arbetade timmar ökat med 6,2 procent mellan 1993 och 2007 – från 751 till 798 timmar.

Andelen heltidsanställda 2006 var bland männen 80 procent och bland kvinnorna 59 procent. Genomsnittsinkomsten för en heltidsarbetande 2006 var 326 700 kr.

Direkt skatt på arbete

De taxerade förvärvsinkomsterna 2006 var 1 579 miljarder kronor och utgör basen för skatteberäkningen. Skatten tas ut som statlig och kommunal inkomstskatt. Den genomsnittliga kommunalskatten är 31,44 procent år 2008. Statlig inkomstskatt tas fr.o.m. 1999 ut i två skikt, med 20 respektive 25 procent. Den högsta marginalskaften år 2008 är 56,44 procent (vid genomsnittlig kommunalskatt). År 2006 hade 18 procent av inkomstagarna över 20 år inkomster över skiktgränsen för statlig inkomstskatt. Motsvarande andel för heltidsanställda män var 43 procent och för heltidsanställda kvinnor 24 procent.

Socialavgifter

Socialavgifter tas ut i olika former: arbetsgivaravgifter (egenavgifter för egenföretagare), allmän pensionsavgift och den särskilda löneskatten (betalas på förvärvsinkomster som inte är förmånsgrundande, vissa försäkringsersättningar och pensionskostnader). År 2006 uppgick socialavgifterna till 444 miljarder kronor, och de svarade därmed för drygt hälften av all skatt på arbete.

5 Skatt på kapital

Dagens kapitalbeskattning innefattar skatt på löpande kapitalinkomster, skatt på innehav av kapital samt skatt som tas ut då kapitalet byter ägare.

Skatt på kapital idag

Kapitalskatterna inklusive bolagsskatterna uppgick år 2006 till 192 miljarder kronor vilket motsvarar ca 21 100 kronor per individ. Av dessa kapitalskatter står bolagsskatten för 99 miljarder kronor, vilket är mer än hälften. Kapitalskatterna ökade under 2006 och har väl passerat nivån från det tidigare toppåret 2000. År 2006 utgör kapitalskatterna ca 6,6 procent av BNP.

Hushållens kapital situation

Ambitionen med kapitalbeskattningen är att ha en likvärdig beskattning av olika kapitalplaceringsformer för att motverka skatteplanering. Hushållens nettoförmögenhet hade ett marknadsvärde på ca 7 188 miljarder kronor år 2006 eller i genomsnitt ca 556 000 kr/invånare. Skulderna uppgick till ett värde av 1 995 miljarder kronor. Skatt på kapital som hushållen betalar består i första hand av fastighetsskatt, skatt på räntor, utdelningar och kapitalvinster, samt förmögenhetsskatt. Skatten reduceras för betalning av skuldräntor. År 2006 betalade hushållen knappt 56 miljarder i skatt på kapital (inkl. fastighetsskatt och förmögenhetsskatt) eller i genomsnitt ca 6 000 kr/invånare.

Olika typer av kapitalskatt

Fastighetsskatten på småhus och bostadsrätter avskaffas från och med 2008 och ersätts med en kommunal fastighetsavgift. För år 2006 uppgick dock fastighetsskatten till knappt 25 miljarder kronor, varav hälften kan hänföras till småhus.

Skatten på hushållens kapitalinkomster, netto, uppgick år 2006 till knappt 37 miljarder kronor. Det är en tydlig trend att hushållen sparar allt mer i värdepapper och mindre på banken. Detta har betydelse för utvecklingen av kapitalvinsterna, relativt ränteinkomsterna.

Förmögenhetsskatten avskaffas från och med 2007. För år 2006 betalade dock individerna nästan sex miljarder i förmögenhetsskatt. Förmögenhetsskatten är proportionell, och utgår med 1,5 procent av skattepliktig förmögenhet över skattepliktsgränsen. År 2006 hade drygt 200 000 hushåll en nettoförmögenhet över skat-

tepliktsgränsen och den samlade beskattningsbara förmögenheten för hushållen var 485 miljarder kronor.

6 Skatt på konsumtion och insatsvaror

Med skatt på konsumtion och insatsvaror avses sådana skatter som utgår på produktion, konsumtion och försäljning av varor och tjänster. De består av dels den generella mervärdesskatten, moms, dels punktskatter på specifika varor och tjänster. År 2006 uppgick skatterna på konsumtion och insatsvaror till 376 miljarder kronor, motsvarande 13 procent av BNP eller 26 procent av de totala skatterna.

Moms

Moms tas ut i varje led i produktionskedjan och nästan alla varor och tjänster är skattepliktiga. Den generella skattesatsen är 25 procent. Två lägre skattesatser är tillåtna inom EU. I Sverige beskattas livsmedel och hotelltjänster med 12 procent och tidningar, böcker, resor med kollektivtrafik och olika kulturella aktiviteter med 6 procent. Nettouppbördens av momsen blir inkomst för staten. År 2006 uppgick den, exklusive kompensationer för moms betald av statliga myndigheter, till 266 miljarder kronor.

Punktskatter

Punktskatterna uppgick år 2006 till 110 miljarder kronor. De energi- och miljörelaterade punktskatterna har ökat i betydelse under senare år och svarade 2006 för cirka två tredjedelar av den totala punktskatteuppbörden. I motsvarande mån har alkohol- och tobaksskatternas andel sjunkit. Fordonsbeskattningens andel av punktskatterna (exklusive skatt på drivmedel) har varit i stort sett oförändrad de senaste åren. Tullmedlens fiskala betydelse för svenska staten har efter Sveriges inträde i EU helt upphört även om de fortfarande redovisas som inkomst i statsbudgeten. Tullmedel, särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter tillfaller nämligen EU:s gemensamma budget efter avdrag med tio procent för respektive medlemsstats administrationskostnader.

Energi- och miljöskatterna inbringade sammanlagt 68 miljarder kronor under 2006, varav större delen hänförde sig till skatter på bensin och olja. Alkohol- och tobaksskatterna uppgick till 20 miljarder

kronor, varav 9 miljarder kronor var tobaksskatt och 11 miljarder kronor var alkoholskatt. Skatterna på vägtrafik utgjorde 12 miljarder kronor, importskatterna cirka 5 miljarder kronor, lotteri- och spelskatter 5 miljarder kronor samt skatt på annonser och reklam som tillsammans med ett antal avgifter utgjorde drygt 1 miljard kronor.

Energiskatterna har under senare år fått en alltmer miljömässig profil, med en förskjutning från ren energibeskattnings till en beskattning av miljöskadliga utsläpp. Vid sidan av energiskatterna finns även andra styrmedel för minskade utsläpp. Ett sådant är det system för handel med s.k. utsläppsrätter av växthusgaser som finns inom EU för vissa typer av anläggningar. Detta system utgör ett komplement till energibeskattnings, vilket innebär att anläggningar som omfattas av denna handel medges befrielse från en stor del av koldioxidskatten.

7 Företagsbeskattning

I kapitlen 4-6 beskrivs det svenska skattesystemet utifrån olika skattebaser. I kapitel 7 ges en samlad beskrivning av företagsbeskattningen. Den skattemässiga termen för företagsbeskattning är inkomst av näringsverksamhet. En grundläggande princip för företagsbeskattning är att man utgår från det bokföringsmässiga resultatet och en annan att den ska vara neutral i förhållande till olika företagsformer.

Företagsstrukturen i Sverige

Mycket stora företag är relativt sett vanligare och medelstora mindre vanliga i Sverige än i andra länder. Antalsmässigt dominerar de allra minsta utan anställda. De enskilda firmorna och aktiebolagen är de vanligaste företagsformerna i Sverige. När det gäller ekonomisk aktivitet är aktiebolagen dominerande och svarar för 88 procent av den totala omsättningen.

Skatt för juridiska personer

Den totala skatten för juridiska personer år 2006 uppgick till 145 miljarder kronor, varav aktiebolagen tillsammans med banker och försäkringsbolag svarade för 89 procent. Ett fåtal mycket stora bolag (0,04 procent) står för 26 procent av den totala skatten. Aktiebolagens samlade överskott för 2006 uppgick till 360 miljarder och de ackumulerade underskotten till 447 miljarder. Ett underskott som uppstår vid

taxeringen får, om det inte kan kvittas mot en vinst, rullas vidare till kommande års taxeringar för att kvittas mot eventuella framtida överskott.

Fysiska personer som näringsidkare

Fysiska personer kan bedriva näringsverksamhet direkt, som enskild näringsverksamhet, eller indirekt via handelsbolag. Andelen med redovisade underskott år 2006 var 43 procent bland de enskilda näringsidkarna och 40 procent bland delägarna i handelsbolag. De överskott som redovisas är oftast små. För endast 18 procent av samtliga enskilda näringsidkare och 16 procent av delägare i handelsbolag med överskott översteg överskottet 200 000 kr.

Nyföretagande

Under 2007 startades 58 527 nya företag i Sverige, vilket (om man bortser från förändringar i statistiken) är en ökning med 22 procent jämfört med året innan. De nya företagen under 2007 beräknas sysselsätta 99 322. De senaste tre åren har de nystartade företagen stått för 1,7 procent av den totala sysselsättningen.

8 Skatt och inkomstfördelning och förmögenhet

Detta kapitel sätter fokus på tre områden:

- inkomster som ett mått på den ekonomiska standarden och fördelning av inkomster mellan olika grupper av individer och hushåll
- den direkta beskattningen av individer och hur direkta skatter och bidrag omfördelar den ekonomiska standarden mellan olika grupper
- kvinnors och mäns förmögenhet

Den direkta beskattningen av individen

År 2006 betalade en inkomsttagare i genomsnitt 36 procent av sin totala skattepliktiga inkomst i direkta skatter. Med direkt beskattning menas inkomstskatt, allmänna egenavgifter, egenavgifter för näringsidkare, förmögenhetsskatt och fastighetsskatt. Jämfört med 1991 – det första året efter skattereformen – är det en ökning med 7 procentenheter. Under perioden 1980-2006 har beskattningen blivit mindre progressiv, dvs. skillnaderna mellan skattesatserna i olika inkomstklasser har minskat.

Den högsta marginalskatten, den andel i skatt som en inkomsttagare betalar på toppskiktet av sin inkomst, ökade kontinuerligt under perioden 1993-1998. Från och med 1999 har den högsta marginalskatten legat på ungefär samma nivå. År 2008 är den högsta marginalskatten 56,4 procent. Marginaleffekten, den effekt en inkomstökning har på skatten och olika bidrag och avgifter, är högst för ensamstående med barn och de äldsta pensionärerna.

Omfördelning genom skatter och bidrag

Skatter och transfereringar har som syfte att omfördela inkomster mellan grupper och mellan perioder av livet då försörjningsbörda och försörjningsmöjligheter varierar. Den disponibla inkomsten uppgick 2006 till i genomsnitt 84 procent av faktorinkomsten. Ett genomsnittligt hushåll, 18-64 år, betalade därmed 59 200 kr mer i direkta skatter än vad som gavs tillbaka i form av bidrag och ersättningar. Hushåll med en årsinkomst under 200 000 kr fick mer i bidrag och ersättningar än vad de betalade i direkt skatt.

Inkomstfördelningen för individer och hushåll

Inkomstspridningen var ganska konstant under 1980-talet men har ökat under 1990-talet och fram till år 2000. Mellan år 2000 och 2003 har spridningen minskat något, för att sedan åter öka. De med de högsta inkomsterna har haft en avsevärt bättre utveckling än vad övriga grupper har haft. Kapitalinkomsternas betydelse har ökat, och ökade kapitalvinster förklarar en stor del av den ökade inkomstspridningen.

Under 2006 hade samtliga åldersgrupper en högre disponibel inkomst än vad de i motsvarande ålder hade 1991.

Kvinnors och mäns förmögenhet

Förmögenhetsfördelningen är mycket ojämn. År 2006 ägde de 1 procent mest förmögna individerna ungefär en fjärdedel av den sammanlagda förmögenheten. Nettoförmögenhetens medianvärde för samtliga individer var 67 000 kr. År 2006 hade omkring en och en halv miljon hushåll en marknadsvärderad förmögenhet som var större än en miljon kronor. Förmögenheten bestod till 70 procent av fastigheter och till 9 respektive 14 procent av bankmedel och aktier/aktiefonder.

9 Skatteskulder och uppbördsförluster

Uteblivna betalningar av påförda skatter leder till att det finns en differens mellan fastställda skatter och de skatter som betalas in – uppbördsförluster. Uppbördsförlusterna för inkomstskatt, arbetsgivaravgifter, moms och punktskatter uppgick 2007 till 4,3 miljarder kronor eller 0,3 procent av de totala skatterna. Konkursernas omfattning har stor betydelse för hur stora belopp som restförs hos kronofogden. Antalet företagskonkurser och berörda anställda har minskat sedan föregående år och var under år 2007 ca 5 791 respektive ca 12 665.

Skuldbalansen

Skattefordringarna exklusive dröjsmålsavgifter var knappt 32 miljarder kronor vid utgången av år 2007, varav 12,4 miljarder avsåg fysiska personer och 19 miljarder avsåg juridiska personer. Det fanns 126 000 fysiska personer och 45 000 juridiska personer med skatteskulder. Bland fysiska personer med skatteskuld är skulden mindre än 5 000 kr i 40 procent av skuldfallen, och över 1 miljon kronor i en procent av skuldfallen. Den sistnämnda gruppens andel av totala skuldsumman uppgick till 41 procent. För åtta procent av de juridiska personerna med skatteskulder översteg skulden 1 miljon kronor, men dessa svarar för hela 73 procent av de juridiska personernas totala skatteskulder.

10 Fel och fusk

Med skattefusk torde man i vanligt språkbruk avse felaktiga handlingar som görs medvetet och i syfte att undgå skatt. Benämningen skattefel använder Skatteverket som sammanfattande begrepp för både avsiktliga och oavsiktliga fel.

Skatteundandragande genom svartarbete

Skatteverket har åren 2005-2006 genomfört en kartläggning av svartarbetet. Som ett led i kartlägningsarbetet har en rad undersökningar genomförts. I det här kapitlet återges ett sammandrag av de viktigaste resultaten.

Svarta arbetsinkomster kan indelas i:

- Oredovisad löneinkomst (lön/förmåner)
- Oredovisad företagarkinkomst

Den mest heltäckande skattningen av dolda arbetsinkomster kan fås indirekt via nationalräkenskaperna. I dessa finns en diskrepans mellan officiellt redovisad inkomst för hushållssektorn och hushållens utgifter. I Sverige har diskrepansen beräknats till ca 5 procent av BNP vilket motsvarar dolda arbetsinkomster (underlag) på 115-120 mdkr räknat på 2002 års nivå.

Revisionsmetoden förklarar 71 miljarder kronor

En skattning av dolda inkomster bland företag baserad på genomförda skatterevisio- ner landar på 71 miljarder kronor. Denna skattning är till 85 procent hänförlig till småföretag och inkomsterna fördelar sig på ungefär lika delar på oredovisad lönein- komst och oredovisad företagarkinomst.

Intervjuundersökningar förklarar 20 miljarder kronor

Skatteverket har också gjort mycket detalje- rade intervjuundersökningar. Syftet har varit att få ett grepp om omfattning och struktur av den del av svartarbete där kö- pare och säljare gör upp om ett svart pris och båda aktörer därför är medvetna om att de utför och köper svarta tjänster. Vad gäller varor har gjorts en separat under- sökning av varor som köpts svart. Intervju- undersökningarna förklarar cirka 20 mil- jarder kronor av svartarbetet.

Svartarbetet har ökat

År 1997 gjorde dåvarande Riksrevisions- verket (RRV) en omfattande undersökning av utfört svartarbete och svart varuförsälj- ning m.m. En jämförelse mellan Skattever- kets och RRV:s undersökningar påvisar en ökning av andelen av befolkningen som arbetat svart – 13 procent år 2005 mot 11 procent år 1997.

Allt svartarbete har inte kunnat påvisas

Av den diskrepans i nationalräkenskaperna som ovan berörts och som indikerar ett svartarbete på 115-120 miljarder kronor har genomförda undersökningar kunnat ge innehåll åt cirka 90 miljarder, dvs. har kunnat ”förklara” 75 procent.

Andra former av skatteundandragande

Utöver svartarbetet förekommer även an- dra former av skatteundandragande. De kanske mest betydelsefulla, som beskrivs i det här kapitlet, är:

- Skattefusk kopplat till individernas fi- nansiella tillgångar
- Skattefusk i anslutning till punktskatte- belagda varor
- Internet och elektronisk handel m.m.
- Momsbedrägerier vid export och im- port
- Andra skattefel med internationell an- knytning
- Deklarationsfusk bland löntagare

Skatteverkets bedömning av skattefelets storlek m.m.

Skatteverket presenterade hösten 2007 en ”Skattefelskarta” som visar hur skattefelet enligt verkets uppfattning fördelar sig på svartarbete, internationella transaktioner och andra fel. Skattefelskartan delar också upp skattefelet på olika skatter och några grupper av skattskyldiga. Sammantaget be- döms skattefelet i Sverige ligga i storleks- ordningen 133 miljarder kronor.

Skattefuskets orsaker

Det är, både i Riksrevisionsverkets och i Skatteverkets undersökningar, ekonomiska drivkrafter som är de främsta förklaring- arna till svartarbete. Det är många som på olika sätt ser eller deltar i svartarbete och andra former av skatteundandragande. I enkätundersökningar instämmer många i påståendet att det finns skattefusk därför att personer i ledande ställning bryter mot samhällets normer. Genom att hänvisa till detta vill man rättfärdiga handlandet.

Skattefuskets effekter

De allvarligaste skadeverkningarna be- döms inte vara förlorade skatteinkomster för staten, utan de negativa effekterna på samhällsmoralen och demokratins funk- tionssätt genom den inte avsedda om- fördelningen av skattebördan. Dessutom finns påtaglig risk att ekonomiskt effektiva företag konkurreras ut av skattefuskande företag som är mindre effektiva.

11 Skattekontroll och skattebrott

För att förhindra skattefusk finns ett straff- rättsligt sanktionssystem, främst skatte- brottslagen. Parallellt finns ett administra- tivt sanktionssystem med skattetillägg och förseningsavgifter. Genom skattekontrol- len kan man upptäcka och åtgärda skatte- fusk och andra felaktigheter.

Skattekontrollen

År 2007 hanterade Skatteverket 86 miljoner kontrolluppgifter och 18,6 miljoner deklarationer avseende inkomstskatt, moms, arbetsgivaravgifter, avdragen skatt och punktskatter. Under samma tid fattades 717 000 beskattningsbeslut till följd av själva kontrollen. Inkomstbeskattningen svarar för 61 procent av det totala antalet beslut. Det skattemässiga värdet av kontrollen uppgick till 19,8 miljarder kronor.

En stor del av skattebrotten upptäcks i samband med skatterevisioner. Skatterevisionerna har dock minskat från över 18 000 per år i slutet av 1980-talet till 6 800 år 2007.

Den 1 januari 2007 infördes lagstiftningen om personalliggare inom restaurang- och frisörbranscherna. Under året genomfördes drygt 31 000 kontroller av personalliggare. Dessa genomfördes till stor del av revisorer.

Den preventiva effekten av skattekontrollen, dvs. de skattskyldigas bedömning av risken för upptäckt vid skatteundandragande och dess konsekvenser, bedöms som betydande.

Tillämpning av det administrativa sanktionssystemet

Skattetillägg tas ut vid utebliven deklaration och vid oriktig uppgift i deklaration. Antalet beslut om skattetillägg år 2007 var nästan 185 000 och den totala nettosumman av skattetillägg uppgick till knappt 1,4 miljarder kronor. Antalet fysiska och juridiska personer som berörs av besluten är mycket lägre än antalet beslut, eftersom en person kan få flera skattetilläggsbeslut.

Förseningsavgift ska betalas om deklarationen inte lämnas i tid. År 2007 påfördes 266 000 förseningsavgifter till ett värde av 295 miljoner kronor. Flest förseningsavgifter, 182 000, påfördes den månatliga skattedeklarationen som avser mervärdesskatt och arbetsgivaravgifter, och det totala värdet uppgick till 120 miljoner kronor. Antalet förseningsavgifter vid den årliga taxeringen var ca 71 000, beloppsmässigt motsvarande 166 miljoner kronor.

Tillämpningen av det straffrättsliga sanktionssystemet

Skatteverkets brottsanmälningar (avseende alla brott) minskade under 1990-talet, för att sedan fördubblas mellan åren 2001 och 2007 till ca 3 700. Under år 2007 var knappt 2 000 personer misstänkta för skat-

tebrott och knappt 1 800 personer lagfördes för brott enligt skattebrottslagen varav 229 personer fick fängelse ovillkorligt. Den genomsnittliga strafftiden för fängelsedomarna år 2007 uppgick till drygt 17 månader.

Skatteverket biträder åklagare i skattebrottsutredningar

Sedan år 1998 kan Skatteverket under åklagarens ledning utföra brottsutredningar vid särskilda skattebrottsenheter. I de ärenden som skattebrottsenheterna avslutat fanns brottsmisstankar mot drygt 300 personer år 1999, ett antal som ökat till 2 700 år 2007 till följd av en stark utbyggnad och effektivare verksamhet.

Skattebrottslingen

Skattebrottslingen har i stort sett samma sociala bakgrund som "medelssvesson". Drygt 50 procent av skattebrottslingarna är lagförda sedan tidigare men bara 3-4 procent är kroniska brottslingar. Den sociala situationen tenderar att försämrats för dem som dömts för skattebrott.

12 Attityder till skattesystemet och Skatteverket

Skatteverket har sedan mitten av 1980-talet årligen genomfört stora enkätundersökningar riktade till allmänheten om deras inställning till skattesystemet, skattefusk och skattekontrollen samt till skattekontorens sätt att arbeta.

Sedan 1996 är undersökningen uppdelad i två enkäter: *Riksenkäten och regionenkäten*. Riksenkäten är inriktad på attityder till skattesystemet, skattefusk och skattekontroll. Regionenkäten är inriktad på attityder till skatteverkets sätt att arbeta. Undersökningen riktar sig sedan 1996 vartannat år till medborgarna och vartannat år till företagen.

I det här kapitlet redovisas några intressanta resultat från undersökningen till företagen som genomfördes under hösten 2007. Undersökningen bestod av två enkäter med slumpmässiga urval på 3 010 (företagsenkät) respektive 5 000 företag (regionenkät) från hela landet. Svarsandelarna var 55 procent för riksenkäten och 46 procent för regionenkäten.

Överlag har Skatteverket fått ett klart bättre resultat i årets undersökning jämfört med utfallet i 2005 årets enkät. I många påståenden uppvisar både företagsenkäten

och regionenkäten tydliga resultatförbättringar mot tidigare år.

Ökat förtroende för Skatteverket

Förtroendet för Skatteverket har ökat avsevärt i år och årets resultat är det bästa jämfört med tidigare år. Andelen som uppger att ha förtroende för Skatteverket uppgår till hela 60 procent i år, medan andelen som saknar förtroende för Skatteverket ligger på 7 procent. Jämfört med förtroendet för myndigheter i allmänhet (42 procent) är förtroendet för Skatteverket mycket högre.

Inställningen till skattesystemet och Skatteverket

Andelen företag som tycker illa om skattesystemet har sjunkit markant mellan åren 2005 och 2007, från 57 procent till 37 procent. Andelen som är positiva till skattesystemet har stigit från 14 procent till 20 procent under samma period.

När det gäller företagens inställning till Skatteverket och det sätt på vilket Skatteverkets tjänstemän utför sina uppgifter uppger ungefär hälften av alla företag att de är nöjda med Skatteverket och tjänstemännens sätt att utföra sina uppgifter. Andelen missnöjda uppgår till 8 procent. Bokförings- och revisionsbyråer är den grupp som i högst grad är nöjd med Skatteverket och det arbetssätt på vilket verkets personal utför sina uppgifter.

Skattefusk och fuskbekämpning

Det är fler företag i år som uppger att Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusk bland företagen. Andelen som instämmer i påståendet är 17 procent och andelen som inte instämmer är 18 procent vilket är högst respektive lägst sedan 2002. Emellertid saknar närmare hälften av företagen uppfattning. 40 procent av företagen uppger att de håller för troligt att Skatteverket skulle upptäcka ett eventuellt skattefusk från ett företag i deras bransch. En majoritet av företagen anser att omfattningen på skattefusk totalt sett är ett allvarligt samhällsproblem.

Skatteverkets sätt att arbeta

Över 80 procent av företagen anger att de haft någon form av kontakt med Skatteverket under de senaste 12 månaderna. En majoritet (60 procent) använder fortfarande i första hand telefonen för att kontakta Skatteverket. I årets enkätundersök-

ning uppger 63 procent av företagen att de är nöjda med kontakten med Skatteverket. Endast 7 procent är missnöjda.

I det sammanfattande påståendet ”totalt sett utför Skatteverket sin uppgift på ett bra sätt” instämmer 43 procent av företagen. Endast 6 procent är missnöjda och 29 procent saknar uppfattning. Resultatet är bättre jämfört med 2005.

Hur Skatteverkets personal bemöter skattebetalarna har stor betydelse för förtroendet för Skatteverket. Drygt hälften av företagen upplever att Skatteverkets personal lyssnar på dem och är villiga att hjälpa dem att lösa sina problem (attityd C). Knappt en tredjedel av företagen uppger emellertid att personalen är reserverad och strikt och följer reglerna oavsett vad de leder till (attityd B). 17 procent av företagen instämmer i att personalen är nedlåtande, misstänksam och utgår från att skattebetalarna vill smita undan beskattning (attityd A).

13 Administration av skattesystemet

Detta kapitel behandlar skatteadministrationen ur olika synvinklar: den politiska nivån, där skattepolitik och skattelagstiftning utformas, den egentliga skatteadministrationen och slutligen rättsväsendet.

Den politiska nivån

Inom riksdagen behandlas skattepolitiska frågor av skatteutskottet. Inom regeringen är det finansdepartementets skatteavdelning som utformar propositioner och lagtexter inom skatteområdet.

Skatteadministrationen

Till skatteadministrationen räknas såväl Skatteverkets verksamhet som en stor del av Kronofogdemyndighetens arbete respektive Tullverkets uppbörd av moms, tullar m.m. vid import från länder utanför EU. Dessutom kan man räkna in Vägverkets uppbörd av fordonsskatt samt trängselskatt, tingsrätternas hantering av stämpelskatt samt Ekonomistyrningsverkets arbete med inkomstredovisning och inkomstprognoser. Totala antalet fast anställda inom skatteförvaltningen och exekutionsväsendet var drygt 13 800 personer vid ingången av år 2008. Antalet årsarbetskrafter inom skatteförvaltningen var år 2007 drygt 10 300, och inom exekutionsväsendet drygt 2 200.

Rättsväsendet

Rättsväsendets hantering av skatter avser dels tvister vid de allmänna förvaltningsdomstolarna, dels skattebrott som anhängiggörs vid de allmänna domstolarna. Ekobrottsmyndigheten (EBM) fungerar, vid sidan av den vanliga åklagarmyndigheten, som en åklagarmyndighet som specialiserat sig på ekonomisk brottslighet, dit skattebrott räknas.

Skatteadministrationens kostnader

Kostnaderna för skattesystemet, varav merparten belöper på Skatteverket, beräknades för 1992 till 4,7 miljarder kronor, vilket motsvarade 0,5 procent av skatteinkomsterna. Någon nyare beräkning har inte gjorts.

14 Skatternas historia under 1900-talet

Samhället, och därmed skatterna, har förändrats till oigenkännlighet under 1900-talet. Produktionen har mångdubblats och en allt större del av de samlade resurserna tas i anspråk för offentliga tjänster, socialförsäkringar respektive omfördelning. Skattekvoten har stigit från 8 procent vid det förra sekelskiftet till över 50 procent vid millennieskiftet 2000.

Perioden 1900-1950

I början av 1900-talet var tullar och acciser (punktskatter) statens viktigaste inkomstkälla, men inkomstskatten expanderade mest. Mellan 1900 och 1940 steg skattekvoten från 8 till 15 procent. Två uppbördsreformer genomfördes 1917 och 1947. Vid den senare övertog staten ansvaret för debitering och uppbörd av alla skatter och avgifter. Preliminär skatt infördes.

Perioden 1950-1975

Under efterkrigstiden steg skattetrycket successivt för att finansiera den allt större offentliga sektorn. Först på 1960-talet blev dock skattetrycket i Sverige märkbart högre än i andra länder. Inkomstskatten steg och även den indirekta beskattningen blev allt viktigare. Omsättningsskatten återinfördes 1960 och ersattes 1969 av en mer värdesskatt, moms. Skattekvoten steg från 21 procent 1950 till 40 procent 1970.

Perioden efter 1975

Skatteuttaget fortsatte att stiga snabbt under 1970-talet och skattekvoten 1977 var

53 procent. Under 1980-talet varierade skattekvoten mellan 50 och 55 procent. Skattesystemet möjliggjorde olika former av skatteplanering vilket medförde ett behov att reformera beskattningen. Detta skedde främst genom skattereformen 1990/91. Reformen innebar sänkta skattesatser som finansierades genom bredare skattebaser och höjda indirekta skatter.

I detta kapitel beskrivs också vissa förändringar av skatteadministrationen.

15 Svenska skatter i internationell jämförelse

I kapitel 15 jämförs skatterna i Sverige med skatterna i övriga länder i EU och OECD. Det är dock viktigt att vara medveten om att det finns skillnader i regelsystem mellan olika länder, vilket försvårar jämförelserna. Även statistikens kvalitet varierar mellan länderna.

Jämförelser av BNP

Bruttonationalprodukten, BNP, används ofta för att beskriva levnadsstandarden. För att komma ifrån skillnader i BNP som beror av skillnader i ländernas prisnivåer kan man använda s.k. köpkraftsparitetstal (PPP, Purchasing Power Parities). Sverige kom 2006, när det gäller BNP per invånare mätt i PPP, på 12:e plats i en rangordning av 30 OECD-länder.

Skattekvoten

Skattekvoten, de totala skatternas andel av BNP, brukar användas för att studera skattestrukturen i olika länder. I Sverige, där många transfereringar är beskattade, blir skattekvoten högre än i andra länder. Likaså ingår de lagstadgade socialavgifterna som en del i skattekvoten i Sverige. I en del andra länder, där sådana avgifter tas ut efter avtal med arbetsmarknadens parter, blir skattekvoten lägre. Skattekvoten i Sverige var 50,1 procent 2006, vilket kan jämföras med genomsnittet för EU 15 och OECD på 39,7 respektive 36,2 procent.

Skatt på arbete

Ett sätt att göra internationella jämförelser, som är mer neutrala i förhållande till hur skatte- och bidragssystemen är uppbyggda, är att mäta den disponibla inkomsten (bruttolönen minus inkomstskatt plus transfereringar) i procent av bruttolönen. I Sverige får ensamstående behålla 72,4 procent av lönen, vilket är något under

OECD-genomsnittet (73,7 procent) men över EU-genomsnittet (70,1 procent). För den som är gift med två barn är den disponibla inkomsten i Sverige (80,2 procent) både lägre än EU- och OECD-genomsnittet (83,0 respektive 85,5 procent).

Den högsta marginalskatten i Sverige är bland de högsta i OECD och inträder vid en lägre nivå än i de flesta andra länder. Även för medelinkomsttagare är marginalskatten förhållandevis hög i Sverige. De högsta marginalskatterna för medelinkomsttagare finns i Belgien, Ungern, Sverige och Tyskland, medan de högsta marginalskatterna för höginkomsttagare finns i Danmark, Belgien, Sverige, Ungern och Nederländerna.

Skatt på kapital

Skattebaserna i kapitalbeskattningen är rörliga vilket sätter gränser för hur hög beskattningen kan vara utan att kapitalet flyttar utomlands. Skatten på reavinst är betydligt högre i Sverige än i resten av EU-länderna. Även om skattesatsen för företagens vinster är förhållandevis låg i Sverige, gör dubbelbeskattningen – utdelningsinkomster beskattas först hos företagen och

sedan hos aktieägarna – att skattebelastningen blir relativt hög.

Skatt på varor och tjänster

EU har fastställt miniminivån för normal-skattesatsen på moms till 15 procent. Medlemsländerna kan dock tillämpa två reducerade skattesatser vilket gör att moms-skattesatserna varierar kraftigt inom EU. Sverige har tillsammans med Danmark den högsta normala momsskattesatsen bland EU-länderna, 25 procent.

EU:s punktskattesystem omfattar gemensamma regler för beskattning av bränslen, alkohol och tobak. Sverige placerar sig bland de länder med högst punktskatter på bränslen inom EU. När det gäller sprit har Sverige den högsta skattesatsen i EU. Sverige ligger på en tredjeplats när det gäller skatt på vin efter Storbritannien och Irland. Trots att tobaksskatten i Sverige är lägre än EU-genomsnittet är priset på cigaretter i Sverige det femte högsta bland EU-länderna. Detta beror dels på priserna före skatt, dvs. tillverkningskostnader och handelsmarginaler, och dels på den höga momsen.

Adam Smith om skatter

I sin bok *Wealth of Nations* (1776) lade Adam Smith fast fyra grundläggande principer för beskattning.

I. Medborgarna i varje land bör bidra till statens underhåll så nära som möjligt i förhållande till sina respektive förmågor, dvs. i förhållande till de respektive inkomster de åtnjuter under statens beskydd. ...

II. Den skatt som varje individ är tvungen att betala ska vara känd i förväg och inte bestämmas godtyckligt. Tidpunkt och sätt för betalning liksom den summa som skall betalas ska vara klar och tydlig för den som ska betala och för varje annan person. ...

III. Varje skatt bör påföras vid den tidpunkt och på det sätt som bäst passar den som ska betala. ...

IV. Varje skatt bör vara konstruerad så att den tar så lite som möjligt ur folkets fickor utöver vad den inbringar i statskassan. ...

*Översättning av Adam Smiths
fyra grundläggande principer om beskattning.*

Skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv

I detta kapitel presenteras en ekonomisk och historisk referensram som bakgrund till redovisningen av enskilda skatter i efterföljande kapitel. Introducerade perspektiv och begrepp kan bidra till tolkningen av olika statistiska data.

I det första avsnittet skisseras kortfattat ett skattesystems olika uppgifter. Olika beskattningsprinciper behandlas i det andra avsnittet. I det tredje avsnittet introduceras en ekonomisk klassificering av de svenska skatterna.

Avslutningsvis anläggs ett historiskt perspektiv, där huvuddragen i de senaste decenniernas utveckling på skatteområdet redovisas.

1.1 Skattesystemets huvuduppgifter

Det svenska skattesystemets faktiska utformning och utvecklingen på skatteområdet präglas av den sammanvägning av olika tänkbara skattepolitiska mål som görs vid olika tidpunkter. I detta avsnitt värderas inte dessa olika mål och vad de betytt för de svenska skatternas utformning och utveckling. I stället redovisas de olika huvuduppgifter som skattesystemet har och kan ha. I den skatteekonomiska litteraturen är dessa huvuduppgifter knutna till de olika slag av verkningar som skatter har på ekonomin.

1.1.1 Finansieringen av offentliga utgifter

En första och helt grundläggande uppgift för skattesystemet är att finansiera offentliga utgifter. I ekonomiskt avseende handlar detta fiskala syfte om att skapa ett realekonomiskt utrymme för den offentliga sektorns resursanspråk. Utan en begränsning av hushållens och företagens resursanspråk kommer samhällets knappa produktionsresurser att överutnyttjas med risk för inflation.

Det fiskala syftet handlar alltså om den reala användningen av samhällets resurser och dess fördelning på realekonomiska

storheter som privat konsumtion, privata investeringar, offentlig konsumtion och offentliga investeringar. Inom ramen för en balans mellan dessa reala storheter kan skattesystemet finansiera transfereringar som går tillbaka till den privata sektorn i ekonomin, till hushåll och företag. Exempelvis påverkas hushållens disponibla inkomster, som i hög grad bestämmer den privata konsumtionen, i betydande omfattning av skattefinansierade transfereringar.

Utöver det grundläggande fiskala syftet brukar skattesystemet tilldelas tre kompletterande huvuduppgifter; stabilisera samhällsekonomin, jämna ut inkomstfördelningen och effektivisera resursallokeringen.

1.1.2 Stabiliseringspolitiken

Bakom det fiskala syftet ligger önskemål om samhällsekonomisk balans. Det handlar om traditionella stabiliseringspolitiska mål för den ekonomiska politiken som full sysselsättning och stabil prisnivå. Med varierande styrka har skattepolitiken under en lång följd av år utformats med hänsyn till dessa mål, där politikens inverkan på exempelvis privat konsumtion och privata investeringar har varit centrala frågor.

1.1.3 Fördelningspolitiken

En annan huvuduppgift för skattesystemet gäller dess inverkan på inkomst- och förmögenhetsfördelningen i samhället. I första hand handlar det om skatternas omfördelning av inkomster mellan individer eller grupper på olika inkomstnivåer, dvs. skatternas effekter på den s.k. vertikala inkomstfördelningen.

Vid sidan av det vertikala rättvisebegreppet finns också en föreställning om s.k. horisontell rättvisa, där den fördelningspolitiska frågan i stället handlar om att individer med samma totala inkomster (eventuellt på samma välfärdsnivå) ska beskattas på ett likvärdigt sätt ("likar skall beskattas lika"). I 1990-91 års skattereform spelade principen om horisontell rättvisa en central roll. En förbättrad balans mellan beskatt-

ningen av kapital- och arbetsinkomster utgjorde en viktig dimension i olika likformighetssträvanden liksom önskemålen att beskatta olika slag av arbetsinkomster respektive olika slag av kapitalinkomster på ett likvärdigt sätt.

1.1.4 Allokeringpolitiken

Förutom att skatter påverkar resursanvändningen mellan privat och offentlig sektor inverkar de också på effektiviteten i den privata resursanvändningen. Det handlar här om avvägningen mellan konsumtion och sparande, mellan olika slag av sparande och konsumtion, mellan arbete och fritid och mellan olika slag av investeringsprojekt och skatternas inverkan på individernas välfärd.

Samhällsekonomiska kostnader beaktas

För de allra flesta skatter gäller att de i mindre eller större utsträckning styr hushålls och företags val mellan olika aktiviteter. Genom denna styrning påverkas effektiviteten i samhällets användning av olika resurser. I vissa avseenden kan styreffekterna vara åsyftade. Exempelvis påverkar miljörelaterade skatter eller alkohol- och tobaksskatter prisbildningen så att individer och företag i sina beslut kommer att beakta olika slag av samhällsekonomiska kostnader i form av miljöförstöring och negativa hälsoeffekter. Sådana s.k. Pigou-skatter har en viktig funktion i det att de kan bidra till att exempelvis negativa miljöeffekter beaktas, ”internaliseras”, i prisbildningen.

Skattens påverkan styrs av priskänsligheten

Men skatter ger också i allmänhet upphov till icke avsedd styrning och effektivitetsförluster i form av s.k. överskottsbördor. Med överskottsbördan av en skatt avses den förlust av privat välfärd som uppkommer utöver den köpkraftsindragning som mäts genom de inkomster skatten ger för det offentliga.¹ Storleken på dessa effektivitetsförluster är förutom skattesatsernas höjd också beroende av hur pass priskänsliga efterfrågan och utbudet är på den aktuella marknaden. Priskänsligheten är betydelsefull då den bestämmer hur mycket en skatt påverkar individers eller företags val. Hög priskänslighet medför att exempelvis individens faktiska konsumtionsval vid skatter kommer att avvika mer från

valet av konsumtionsnivå och sammanfattning i frånvaro av skatter än vid en låg priskänslighet. Beskattning av ekonomiska aktiviteter med hög priskänslighet medför därför större välfärdsförluster än om skattebaser med låg priskänslighet väljs.

Avvägning mellan effektivitets- och fördelningsmål

Det faktum att olika skatter kan ge olika stora välfärdsförluster är en grundläggande föreställning bakom tankarna på en s.k. optimal beskattning. Vid optimal beskattning ska skatterna tas ut på ett sådant sätt att de totala effektivitetsförlusterna minimeras. I praktiken är det ofta svårt att utforma en optimal skattestruktur. Förutom administrativa problem kan kunskapen om efterfrågans och utbudets priskänslighet för olika varor eller tjänster vara otillräcklig. Därutöver aktualiseras en sammanvägning med fördelningspolitiska mål. Om man bekänner sig till principen om horisontell rättvisa (”likar skall beskattas lika”) talar detta för enhetliga skattesatser (jfr. 1990-91 års skattereform). Betonas i stället principen om vertikal rättvisa uppkommer ibland en konflikt: Det är förhållandevis vanligt att nödvändighetsvaror, exempelvis mat, där efterfrågan är förhållandevis prisokänslig, utgör en stor andel av låginkomsttagarnas konsumtion. I den faktiska skattepolitiken görs därför en avvägning mellan effektivitets- och fördelningsmål.

1.2 Grundläggande beskattningsprinciper

Nära förknippade med olika fördelningspolitiska aspekter på skattesystemets utformning är två grundläggande beskattningsprinciper, intresseprincipen och skatteförmågeprincipen. Utöver dessa finns ett antal andra principer, bl.a. neutralitetsprincipen som i korthet innebär att skatterna ska styra så lite som möjligt. Dessa alternativa principer behandlas inte här.

1.2.1 Intresseprincipen

Enligt intresseprincipen ska skatteuttaget knytas till olika gruppers intresse av olika slag av offentlig verksamhet. Det kan handla om offentliga investeringar i infrastruktur av olika slag, där skatten tas ut av dem som särskilt drar nytta av investeringen. Enligt denna princip får skatterna

¹ För den enskilde individen kan överskottsbördan ”mätas” som den extrabetalning, utöver den faktiska skatt han erlägger, han är beredd att göra för att slippa skatten.

karaktär av avgifter, som debiteras för en viss tjänst.

1.2.2 Skatteförmågeprincipen

Enligt skatteförmågeprincipen ska skatten utgå efter de skattskyldigas förmåga att betala skatten. Enligt vissa tolkningar av principen motiverar detta ett progressivt skatteuttag, där de med högre inkomster kan betala en större andel av inkomsten i skatt än de med lägre inkomster. Enligt andra tolkningar är skatteförmågeprincipen i stället förenlig med ett proportionellt skatteuttag.

Ibland har skatteförmågeprincipen använts för att motivera bolagsskatten, där bolagen antas ha en skatteförmåga utöver den hos företagets ägare. Ett annat område där skatteförmågeprincipen anförs gäller beskattningen av värdestegring på olika kapitaltillgångar (exempelvis aktier eller bostäder). Enligt ett visst synsätt antas skatteförmågeprincipen omöjliggöra beskattning av orealiserad värdestegring. Med detta synsätt görs en stark koppling mellan skatteförmågeprincipen och den s.k. realisationsprincipen, som innebär att värdeförändringar kan beskattas först när de realiserar.

Utöver intresse- och skatteförmågeprinciperna finns ett par andra centrala dimensioner på varje skattesystems utformning som kort ska kommenteras.

1.2.3 Inkomst- och utgiftsskatt

En individs inkomst kan användas för antingen konsumtion (utgifter) eller sparande. Utmärkande för en inkomstskatt är att skatten utgår oberoende av om inkomsten konsumeras eller sparas. Vid en utgiftsskatt, däremot, undantas på ett eller annat sätt den del av inkomsten som sparas från beskattning.

Det svenska skattesystemet, liksom nästan alla andra länders skattesystem, bygger på en inkomstskatteprincip, även om det

finns betydande inslag av utgiftsskatt (mervärdesskatten och olika slag av punktskatter på privat konsumtion).

1.2.4 Nominell och real beskattning

En andra central dimension gäller i vilken utsträckning olika skattebaser ska justeras med hänsyn till förändringar av den allmänna prisnivån, dvs. huruvida inflationen beaktas eller ej. Frågan aktualiseras i första hand vid utformningen av inkomstskatten men har också bäring på utformningen av olika varuskatter.

Vid nominell beskattning beaktas ej det förhållandet att realvärdet hos en viss nominell inkomst kommer att sjunka i tider av inflation. Vid beskattningen av arbetsinkomster kan det reala skatteuttaget mellan olika år hållas oförändrat genom en indexerad skatteskala, där olika skiktgränser och avdrag inflationsjusteras. I Sverige tillämpas ett sådant system sedan 1990-91 års skattereform.

Frågan om nominell eller real beskattning är också aktuell vid utformningen av skatterna på kapitalinkomster, där vid inflation såväl tillgångars som skulders reala värde urholkas under beskattningsåret. Utan inflationskorrigering av skattebasen kommer en ökad inflation att höja det reala skatteuttaget på ränteinkomster samtidigt som de reala ränteutgifterna efter skatt sjunker.² För Sveriges del, där de nominella kapitalinkomsterna beskattas, begränsas detta problem genom att en förhållandevis låg skattesats (30 procent) tillämpas.

För varuanknutna skatter där skatteuttaget är knutet till konsumtionens volym, ej dess värde, kommer i normalfallet det reala skatteuttaget att sjunka i perioder av inflation. Det reala skatteuttaget kan upprätthållas antingen genom årsvisa beslut av riksdagen eller genom en lagreglerad, automatisk indexering av skattesatserna. I Sverige tillämpas i princip det senare systemet sedan 1993.

² Betydelsen av inflationens inverkan på det reala skatteuttaget på ränteinkomster och de reala ränteutgifterna efter skatt kan illustreras med några räkneexempel. Förutsättningen är att den nominella räntan i ekonomin ges som summan av en realränta på 4 % och inflationstakten. I frånvaro av inflation blir alltså den nominella räntan 4 % medan den vid 2 % inflation blir 6 %. Det reala skatteuttaget definieras som skatteuttaget i förhållande till realräntan. Antag att nominella kapitalinkomster beskattas med 30 %. I frånvaro av inflation blir då det reala skatteuttaget 30 % av 4 % i förhållande till 4 % vilket ger 30 %, dvs. lika med det nominella skatteuttaget. Vid 2 % inflation, däremot blir det reala skatteuttaget 30 % av 6 % i förhållande till 4 %, dvs. 45 % (1,8/4), dvs. högre än det nominella skatteuttaget. För de reala ränteutgifterna efter skatt – som definieras som den nominella räntan efter skatt med avdrag för inflationen – blir det så här. I frånvaro av inflation blir den reala ränteutgiften efter skatt 2,8 % (4 - 0,3*4 - 0). Vid 2 % inflation sjunker den reala ränteutgiften efter skatt till 2,2 % (6-0,3*6 - 2).

1.3 En ekonomisk klassificering av olika skatter

En ekonomisk klassificering av skatter kan ske på många olika sätt. Den indelning som presenteras i detta avsnitt, och som innebär att de olika skatterna antingen ses som skatter på arbete eller på kapital, är förhållandevis vanlig i den ekonomiska litteraturen. Dessförinnan ska dock en annan möjlig och vanligt förekommande distinktion introduceras.

1.3.1 Direkta och indirekta skatter

Sedan lång tid tillbaka brukar de olika skatterna indelas i direkta och indirekta skatter. Med direkta skatter avses sådana som utgår på inkomster och förmögenheter. De främsta exemplen i Sverige är den statliga och kommunala inkomstskatten, såväl på förvärvsinkomster som kapitalinkomster.

Med indirekta skatter avses sådana skatter som utgår vid omsättning av varor och tjänster. Till denna grupp hör mervärdes-skatten, men även specifika konsumtions-skatter, punktskatter, som skatterna på exempelvis alkohol och tobak. Till de indirekta skatterna räknas oftast också arbetsgivaravgifter och andra socialavgifter som utgår på lönesumman eller på egenföretagares inkomster. Klassificeringen av dessa som skatter är emellertid inte självklar då de i varierande omfattning ger sociala förmåner (se nedan för distinktionen mellan skatt och avgift).

1.3.2 Skattesubjekt och skatteobjekt

En mer ekonomiskt orienterad karakteristik av de direkta och indirekta skatterna kan utgå från begreppen skattesubjekt och skatteobjekt. Med skattesubjekt avses den som är skattskyldig, dvs. den som har att erlagga skatten och är formellt betalningsskyldig. Skatteobjektet, däremot, är den som bär den faktiska bördan av skatten genom att den reala disponibla inkomsten sjunker. En avvikelse mellan skattesubjekt och skatteobjekt uppkommer i det fall marknadsförhållandena gör det möjligt för skattesubjektet att undgå bördan av skatten genom att vältra över skatten på andra grupper (konsumenter, löntagare, pensionärer, kapitalägare m.fl.)

Övervältring av skatter

I praktiken uppkommer avvikelsen mellan skattesubjekt och skatteobjekt genom att olika priser i ekonomin påverkas av skatten. Exempelvis kan en höjning av arbets-

givaravgiften, där företagen är skattesubjekt, påverka konsumentpriserna, lönerna eller vinsterna. Därigenom kommer konsumenter, löntagare och företagens ägare att i vissa proportioner få bära bördan av den avgift/skatt för vilken företagen är formellt betalningsskyldiga. Ekonomer talar här om skatters incidens, ett fenomen som just handlar om hur olika skatter övervältras.

Direkta skatter kan då definieras som sådana skatter som inte övervältras från skattesubjektet. Bördan av skatten ”stannar” hos den skattskyldige. Motsatsvis är indirekta skatter sådana skatter som övervältras. Hur olika skatter övervältras är i grunden empiriska frågor som handlar om pris-känsligheten på olika marknader. Därmed blir med nödvändighet varje gränsdragning mellan direkta och indirekta skatter något godtycklig. Ibland brukar gränsdragningen göras normativt, där man säger att indirekta skatter är sådana skatter som inte avses att bäras av skattesubjektet.

Skatten betalas in av någon annan

En skatt kan definieras som direkt skatt enligt ovanstående definition även om skatten ifråga levereras in av någon annan än den formellt skattskyldige. I det svenska inkomstskattesystemet tillämpas en teknik med uttag av preliminärskatt, där exempelvis arbetsgivaren för den skattskyldiges räkning betalar in skatten under inkomståret. Detsamma gäller sedan ett antal år tillbaka för inkomstskatten på bankräntor och vissa aktieutdelningar. Detta innebär naturligtvis inte att dessa inkomstskatter i någon ekonomisk mening övervältras på arbetsgivare eller banker och att de därför skulle klassificeras som indirekta skatter.

Direkta skatter kan påverka ekonomin utan att de övervältras. Exempelvis påverkar inkomstskatten på arbetsinkomster utbudet av arbetskraft, oklart dock med vilken styrka, vilket kan medföra effekter på sysselsättning och tillväxt.

1.4 En fyrdelning av de svenska skatterna

Indelningen i direkta och indirekta skatter, baserad på överensstämmelse mellan skattesubjekt och skatteobjekt (och bristen på överensstämmelse) kan kombineras med en annan indelning. Denna innebär att skatterna klassificeras utifrån om de är att betrakta som skatter på arbete eller skatter på kapital. Arbete och kapital antas därvid

utgöra de primära produktionsfaktorerna i ekonomin.

Direkta och indirekta skatter på arbete och kapital

Med den kompletterande indelningen i skatter på arbete och skatter på kapital erhåller man fyra huvudgrupper av skatter, nämligen direkta och indirekta skatter

på arbete samt direkta och indirekta skatter på kapital. I 1.1 Tabell har för år 2006 samtliga svenska skatter och avgifter klassificerats i dessa fyra huvudgrupper. Därutöver relateras inkomsterna från de olika skatterna till bruttonationalprodukten (BNP). I 1.2 Tabell redovisas mer detaljerade uppgifter.

1.1 Tabell

Skatter och avgifter på arbete och kapital år 2006, fördelning på olika hushåll och företag, procent av BNP

Taxes and charges on labour and capital 2006, breakdown between households and companies, percent of GDP

Hushåll	% av BNP	Företag	% av BNP
Households	% of GDP	Companies	% of GDP
Arbete (Labour)			
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	1,5	Arbetsgivareavgifter (Employers' social security contributions)	11,3
Kommunal inkomstskatt (Local income tax)	15,7	Egenföretagaravgifter (Social security contributions for self-employed)	0,3
Allmänna egenavgifter (Employees' social security contributions)	2,7	Särskild löneskatt (Special tax on certain earned income and pension costs)	1,0
Skattereduktion (Tax credits)	-2,8	Mervärdesskatt (VAT)	9,1
		Punktskatter privat konsumtion (Excise duties on private consumption)	2,2
		Punktskatter på näringslivets faktor användning (Excise duties on industry's factor use)	1,7
Summa arbete hushåll (Total labour households)	17,0	Summa arbete företag (Total labour companies)	25,6
Kapital (Capital)			
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	1,3	Bolagsskatt (Corporate income tax)	3,4
Fastighetsskatt (Real estate tax)	0,5	Fastighetsskatt (Real estate tax)	0,4
Förmögenhetsskatt m.m. (Net wealth tax etc.)	0,3	Avkastningsskatt pensioner (Tax on pension funds earnings)	0,4
Summa kapital hushåll (Total capital households)	2,1	Summa kapital företag (Total capital companies)	4,2
Totalt hushåll (Total households)	19,1	Totalt företag (Total companies)	29,8
Ej fördelade skatter (Taxes not allocated)			0,2
Summa skatter (Total taxes)			49,1

Hushåll eller företag skattesubjekt

I stället för direkta och indirekta skatter skulle man också kunna tala om skatter där hushållen är skattesubjekt (de direkta skatterna) och skatter där företagen är skattesubjekt (de indirekta skatterna³). Med detta synsätt bär företagen inte bördan av någon skatt utan bördan fördelas på företagens kunder (genom höjda priser), de anställda i företagen (genom lägre löner) eller företagens ägare (genom lägre utdelningar

eller långsammare värdestegring på företagets aktier).

Ovanstående indelning av olika skatter och avgifter används bl.a. i Finansdepartementet vid beräkningar av budgeteffekter vid olika skatteförändringar. Särskilt vid bedömningen av de långsiktiga, varaktiga effekterna är det angeläget att beakta olika skatters eventuella inverkan på bl.a. andra skattebaser.

³ Detta innebär att inkomstskatten för juridiska personer betraktas som en indirekt skatt, något som avviker från den gängse terminologin, där denna skatt räknas till de direkta skatterna.

1.4.1 Direkta skatter på arbete

De direkta skatterna på arbete utgörs i första hand av statlig och kommunal inkomstskatt på förvärvsinkomster, där den kommunala inkomstskatten utgör den helt dominerande inkomstkällan för den offentliga sektorn.

Till gruppen direkta skatter på arbete räknas även de i mitten av 1990-talet introducerade allmänna egenavgifterna; för närvarande finns en egenavgift till pensionssystemet. För en kommentar till distinktionen mellan skatter och avgifter, se avsnitt 1.4.3 nedan.

1.4.2 Indirekta skatter på arbete

Den första och helt dominerande gruppen bland de indirekta skatterna på arbete utgörs av lagstadgade socialavgifter i form av arbetsgivaravgifter och egenföretagarnas motsvarighet till dessa, de s.k. egenföretagaravgifterna (de senare ska skiljas från den allmänna pensionsavgiften). Till detta kommer den särskilda löneskatten (se nedan). Arbetsgivaravgifterna klassificeras som skatter på arbete då de, åtminstone i ett längre tidsperspektiv, får antas bäras av löntagarna genom lägre reallöner.

1.4.3 Skatter och avgifter

För arbetsgivaravgifterna och egenavgifterna gäller att dessa har en dubbel karaktär, då de i ekonomisk mening delvis är att betrakta som skatter och delvis kan ses som avgifter.

Förmån kopplad till avgiften

Distinktionen mellan skatt och avgift är av central betydelse. Skatter kännetecknas av att de är obligatoriska och att skattebetalningen inte utlöser någon förmån direkt kopplad till betalningen. Till skillnad från detta gäller att avgifter visserligen också kan vara obligatoriska men att det finns en förmån direkt kopplad till betalningens storlek. Ofta talar man om att avgifter baseras på försäkringsmässiga grunder, där inbetalningen svarar mot nuvärdet av framtida utbetalningar av förmåner med hänsyn tagen till olika slag av risker.

I princip bör avgiftsinkomsterna justeras ned vid en redovisning av skatteuttaget på arbete genom att de förmånsgrundande delarna tas bort. En sådan korrigering skulle bygga på de schabloner som lades fast i 1990 års skattereform. Dessa schabloner ligger till grund för den särskilda

löneskatt som introducerades i skattereformen och som i tabellen också hänförs till de indirekta skatterna på arbete. Det finns emellertid vissa problem med att tillämpa schablonerna vid en justering av faktiska avgiftsinkomster, varför någon korrigering inte skett. Detta innebär att skatteuttaget på arbete överskattas i tabellredovisningen. Detta gäller också för redovisningen för den allmänna pensionsavgiften (se ovan).

1.4.4 Konsumtionsskatter som indirekta skatter på arbete

Till de indirekta skatterna på arbete kan också räknas mervärdesskatten och samtliga punktskatter på varor och tjänster. Detta kan motiveras på följande sätt.

Konsumtionsskatter skatt på arbete eller kapital?

I en ekonomi med två primära produktionsfaktorer (här bortses från energi och andra naturresurser) gäller frågan huruvida skatter på konsumtion ska uppfattas som en skatt på arbete eller en skatt på kapital. Kännetecknande för en skatt på kapital är att den driver in en kil mellan avkastningen före skatt och avkastningen efter skatt. Frågan blir då om en skatt på konsumtion kan vara en skatt på kapital.

Antag att en person avstår från att konsumera 100 kr i dag, sparar detta belopp i ett år och därefter konsumerar det sparade beloppet inklusive ränta. Om räntan är fem procent blir konsumtionen nästa år 105 kr. Antag vidare att konsumtionsskatten uppgår till 20 procent av det konsumerade värdet. Detta innebär att personen i dag avstår från ett reall konsumtionsvärde på 80, vilket är det belopp som upppoffras om man avstår från konsumtion på 100 inklusive konsumtionsskatten. Nästa år uppgår motsvarande reala konsumtionsvärde till 84 kr (80 procent av 105). I reala termer har alltså personen sparat 80 i dag för att kunna konsumera 84 nästa år, dvs. avkastningen på det sparade kapitalet uppgår till fem procent. Nu är detta en avkastning efter skatt. Före skatt har individen i dag avstått från 100 för att nästa år kunna konsumera 105, likaledes före skatt. Men detta innebär att avkastningen före skatt på det sparade kapitalet också är fem procent, dvs. samma nivå som avkastningen efter skatt. Följaktligen kan inte konsumtionsskatten vara en skatt på kapital och blir därmed en skatt på arbete.

Permanent skatt på arbete, tillfällig på kapital

Att konsumtionsskatterna är skatter på arbete gäller om dessa skatter är oförändrade över tiden. Man säger därför att konsumtionsskatterna kan ses som permanenta skatter på arbete. Antag i stället att konsumtionsskattesatsen höjs, exempelvis genom att mervärdesskattesatsen höjs. Detta medför att de reala konsumtionsmöjligheterna för en individ med en viss nominell förmögenhet kommer att reduceras. Konsumtionsskatterna kan i detta fall uppfattas som en skatt på kapital, men i detta fall som en tillfällig skatt på kapital.

Klassificeringen av konsumtionsskatter som en skatt på arbete gäller alltså i ett fortvarighetstillstånd där konsumtionsbeskattningen antas vara oförändrad. Detta synsätt tillämpas också när man analyserar beskattningens inverkan på individernas arbetsutbud och i definitionen av den s.k. skattekil.

Skattekil – den totala skatteberoende marginaleffekten

Med skattekil avses den totala skatteberoende marginaleffekten på en extra arbetsinsats. Därvid beaktas förutom socialavgifterna (skattedelen av dessa, se ovan) och inkomstskatten på förvärvsinkomster också konsumtionsskatterna. Skattekil kommer därmed att ange skillnaden mellan ökningen av arbetsgivarens kostnad för arbetskraften, ibland kallad den reala produktlönen, och ökningen av individens reala köpkraft med hänsyn tagen till alla förändringar av skatter (och inkomstberoende bidrag) som påverkas av inkomstökningen, ibland kallad den reala konsumtionslönen.

Ett ännu mer utvidgat marginaleffektsbegrepp erhålls om man också beaktar hur en inkomstökning påverkar olika inkomstberoende bidrag (bostadsbidrag m.m.). Innebörden av denna totala marginaleffekt beskrivs i avsnitt 4.5.7.

Det bör noteras att skattekil beskriver de skatteförändringar som inträffar vid en marginell extra arbetsinsats. Därmed fångar den upp drivkrafterna för en ytterligare arbetsinsats för den som redan har ett arbete. Till skillnad från denna "inre" marginal talar man också om en "yttre marginal" som handlar om drivkrafterna för att gå från icke-arbete till arbete. I detta fall är det skillnaden mellan genomsnittliga

skatteuttaget vid arbete och genomsnittet vid icke-arbete som är av betydelse, inte extraskatten på en extra arbetsinsats.

1.4.5 Olika marginalskattebegrepp – några räkneexempel

Skattekil kan uppfattas som en slags utvidgad marginalskatt, som avviker från andra marginalskattebegrepp. Med hjälp av några starkt stiliserade räkneexempel kan skillnaden mellan alternativa begrepp illustreras. Därvid förutsätts ett skattesystem där socialavgifterna uppgår till 30 procent och där dessa för enkelhets skull antas vara skatter i sin helhet. Den kommunala inkomstskatten uppgår också till 30 procent. För den aktuella individen gäller att han betalar statlig inkomstskatt med 20 procent på en inkomstökning. Vidare antas allmänna egenavgifter, som antas vara avdragsgilla mot inkomstskatten, uppgå till tio procent.⁴ Konsumtionsskatterna antas utgöra 20 procent av inkomsten efter alla inkomstskatter; här förutsätts alltså individen på marginalen konsumera hela sin disponibla inkomst.

Med marginalskatt avses vanligen ökningen av den vanliga inkomstskatten som andel av en ökning av inkomsten före inkomstskatt. Vid en ökning av lönen med 100 kommer individen i det stiliserade skattesystemet att betala 50 (30+20) i extra skatt. Marginalskatten är därmed 50 procent $[(30+20)/100]$.

Beaktas även allmänna egenavgifter kan man tala om ett annat marginalskattebegrepp. På en löneökning om 100 utgår först egenavgifter på 10. Eftersom dessa antas vara avdragsgilla vid beräkningen av statlig och kommunal inkomstskatt kommer basen för ökningen av de senare skatterna att uppgå till 90 (100-10) och ökningen av dessa skatter blir 45 $[(0,3+0,2)*90]$. Tillammans med ökningen av egenavgifter ger detta en ny marginalskatt på 55 procent $[(10+45)/100]$. Detta brukar ibland kallas den "synliga" marginalskatten.

Slutligen ska skattekil, det mest utvidgade marginalskattebegreppet, beräknas. Löneökningen på 100 leder i detta fall till en ökning av arbetsgivarens lönekostnad med 130, eftersom arbetsgivaravgifter utgår på löneökningen. Dessa 130 utgör basen för beräkningen av skattekil. Skatteökningen ges av ökade arbetsgivaravgifter på 30, ökad allmän egenavgift på 10 och

⁴ I detta starkt stiliserade exempel bortses från den skattereduktion som ges för allmän pensionsavgift med 100 % av avgiften (från 2006) och avdragsrätten som förknippas med denna begränsning.

ökade inkomstskatter på 45. Därtill kommer en konsumtionsskatteeffekt som baseras på ökningen av individens disponibla inkomst. Denna ökning uppgår till 45 ($100 - 10 - 45$), vilket med en konsumtionsskattesats på 20 procent ger en ökad konsumtionsskatt på 9 ($0,2 * 45$). Den totala skatteökningen blir då 94 ($30 + 10 + 45 + 9$). Om detta relateras till ökningen av lönekostnaden på 130 erhålls en skattekil på 72,31 procent ($94/130$). Om konsumtionsskatteeffekten skulle exkluderas erhålls en skattekil på 65,38 procent ($85/130$).

Räkneexemplen illustrerar att det finns stora skillnader mellan olika marginalskattebegrepp.

1.4.6 Punktskatter på näringslivets faktoranvändning

Mervärdesskatten och punktskatter på privat konsumtion kan alltså uppfattas som skatter på arbete. Frågan är då vad som gäller för de punktskatter som utgår på näringslivets faktoranvändning, exempelvis den koldioxidskatt som utgår på näringslivets energianvändning. Detta är i hög grad en empirisk fråga och klassificeringen är ingalunda självklar. Den empiriska frågan gäller i vilken utsträckning skatter på energi kommer att vältras över på andra skattebaser. När dessa punktskatter i tabellen redovisas som (implicita) skatter på arbete har följande synsätt tillämpats.

Övervältring på produktionsfaktorn arbete

En första fråga gäller om producenten kan övervältra en skatteköning ”bakåt” på producenter i tidigare led. I den utsträckning priserna på exempelvis energi är internationellt givna, dvs. ej påverkas av den svenska efterfrågan, något som gäller för exempelvis oljeprodukter, är en sådan övervältring inte möjlig. Därmed reduceras frågan om övervältring till att gälla bördans fördelning mellan de primära produktionsfaktorerna arbete och kapital. Denna fördelning beror på vilken av dessa faktorer som kännetecknas av den högsta utbudselasticiteten. Detta handlar om den relativa känsligheten i utbudet av arbete och kapital vid förändringar i löner och kapitalavkastning.

I en öppen ekonomi som den svenska, där kapitalmarknaden i allt större utsträckning blir integrerad med de internationella kapitalmarknaderna och där produktpriserna, i alla händelser på den konkurrensutsatta sektorns produkter, är givna på de

internationella marknaderna, kommer avkastningen efter skatt på realkapital i allt väsentligt att vara internationellt bestämd. Detta gäller på lång sikt. På kort och på medellång sikt kan avkastningen sjunka som ett resultat av höjda insatsfaktorpriser. Denna sänkta avkastning tenderar dock att dämpa investeringsaktiviteten vilket på lång sikt resulterar i ett lägre kapitalbestånd (per sysselsatt). Detta tenderar att återställa kapitalavkastningen efter skatt till den internationellt givna nivån och att reducera reallönerna. På detta sätt sker på lång sikt en övervältring på produktionsfaktorn arbete.

För det fall företagen har möjlighet/väljer att vältra över skatten på produktpriserna kommer detta att vid rörliga växelkurser ge en nedskrivning av den svenska kronan. Detta tenderar att höja den inhemska prisnivån och därmed urholka realvärdet av den privata konsumtionen. Till den del transfereringar till hushållen inte är fullständigt prisindexerade kommer bördan av faktorskatten att fördelas mellan löntagare och transfereringsmottagare (framför allt pensionärerna). Eftersom transfereringar kan uppfattas som uppskjuten arbetsinkomst gäller även i detta fall att faktorskatten blir en (implicit) skatt på arbete.

Med ovanstående synsätt kan man följaktligen uppfatta skatter på näringslivets faktoranvändning som en indirekt skatt på arbete på samma sätt som gäller för arbetsgivaravgifterna. För att markera att klassificeringen inte är självklar, särskilt på kort och medellång sikt, har dock dessa skatter särredovisats i tabellen.

Särskilda skatter på energiproduktion

Ovanstående gäller för indirekta skatter på näringslivets faktoranvändning. Bland punktskatterna finns förutom de speciella konsumtionsskatterna och faktorskatterna ett antal övriga skatter som utgår på produktionen och där situationen är något annorlunda. Det handlar här om energiproduktionen, där det finns en särskild skatt på kärnkraftsel och en fastighetsskatt på vattenkraftverk. Till den del förhållandena på energimarknaderna är sådana att dessa skatter kan vältras över på energipriset gäller samma synsätt som för faktorskatterna och dessa skatter blir därmed skatter på arbete. Om de däremot fungerar som en skatt på ”övervinster” i viss energiproduktion ska skatterna i stället klassificeras som en skatt på kapital.

1.4.7 Direkta skatter på kapital

Till de direkta skatterna på kapital hänförs den (statliga) inkomstskatten på fysiska personers kapitalinkomster i form av räntor, utdelningar och realisationsvinster. Av tabell 1.1 framgår att denna skatt under det aktuella året gav ett överskott. Detta förklaras av att skatten på de positiva kapitalinkomsterna (inkomsträntor, utdelningar och reavinster) överstiger de skattereduktioner som medges för utgiftsräntor och realisationsförluster.⁵

Till denna grupp hör också förmögenhetsskatten, som i allt väsentligt betalas av fysiska personer och skatterna på arv och gåvor (dessa skatter är numera avskaffade).

Slutligen har fastighetsskatten, till den del den utgår på privatbostäder, hänförs till de direkta skatterna på kapital.

1.4.8 Indirekta skatter på kapital

Till denna grupp av skatter hör inkomstskatten för juridiska personer, eller i dagligt tal bolagsskatten. Denna klassificeras som en indirekt skatt på kapital då den till skillnad från skatten på personliga kapitalinkomster i princip kan övervältras på andra grupper i samhället. I en öppen ekonomi som den svenska, där företagen möter ett på de internationella kapitalmarknaderna bestämt avkastningskrav, tenderar exempelvis förändringar i bolagsskatteuttaget att på lång sikt via förändrade investeringar påverka reallönenivån i ekonomin (jämför resonemanget ovan om faktorskatter). Ovanstående illustrerar att bolagsskatten, om man anlägger ett långsiktigt tidsperspektiv, också skulle kunna uppfattas som en implicit skatt på arbete.

Den del av fastighetsskatten som betalas av juridiska personer räknas också till de indirekta skatterna på kapital då skatten kan övervältras på andra grupper (bl.a. hyresgäster).

Till gruppen indirekta skatter på kapital har slutligen förts den särskilda avkastningsskatt som utgår på visst pensionskapital (se avsnitt 5.8.3). Bördan av denna skatt faller på pensionsspararna även om försäkringsbolagen och pensionssparinstituten är skattskyldiga.

1.4.9 Skatt på sparande och skatt på investeringar

I anslutning till resonemanget om direkta och indirekta skatter på kapital kan en central distinktion göras. De direkta skatterna på kapital kan uppfattas som en skatt på svenskars sparande. De indirekta skatterna på kapital (med undantag för avkastningsskatten på pensionssparande), däremot, kan uppfattas som en skatt på investeringar i Sverige. Alternativt talar man ibland om skatter på sparande som skatt på ägt kapital medan skatterna på investeringar ses som skatt på i Sverige använt kapital.

Beroendet av de internationella kapitalmarknaderna

Att man kan tala om skatter på sparande och skatter på investeringar har att göra med den svenska ekonomins öppenhet, särskilt beroendet av de internationella kapitalmarknaderna. Det senare beroendet innebär att den identitet mellan sparande och investeringar som måste gälla för en sluten ekonomi bryts genom att svenskars sparande kan finansiera (real)investeringar i utlandet och genom att (real)investeringar i Sverige kan finansieras genom utlänningars sparande.

Den svenska ekonomins öppenhet medför att förändringar i exempelvis beskattningen av personliga kapitalinkomster i första hand får antas påverka svenskars sparande men inte nödvändigtvis investeringarna i Sverige. På motsvarande sätt medför förändringar i exempelvis bolagsskatten i första hand att investeringarna påverkas medan effekterna på svenskars sparande är mer oklar.

Distinktionen tydlig på lång sikt

I vilket utsträckning ovanstående distinktion gäller är en empirisk fråga. För mindre företag kan hävdas att dessa för sin kapitalförsörjning på olika sätt är avgränsade från de internationella kapitalmarknaderna. Då kan förändringar i den personliga kapitalbeskattningen påverka investeringarna i dessa företag och på motsvarande sätt kan förändringar i företagsskattereglerna påverka ägarnas och långivarnas sparande. På lång sikt, och som en följd av en allt större

⁵ Detta innebär att en sänkning eller ett borttagande av den personliga kapitalinkomstskatten skulle ge en förhållandevis begränsad försvagning av de offentliga finanserna. Detta gäller emellertid vid en rent statisk beräkning; ett lägre skatteuttag på kapitalinkomster skulle öka avståndet till beskattningen av arbetsinkomster och därmed ge incitament till skattebetingad omvandling av arbetsinkomster till kapitalinkomster (se särskilt situationen för fåpersonersägda aktiebolag). Detta illustrerar den spänning som finns mellan olika önskemål dels att motverka rörligheten hos den mer eller mindre lättflyktiga kapitalskattebasen i den öppna ekonomin, dels att av interna skattepolitiska skäl upprätthålla ett likformigt skatteuttag och varaktig finansiering av offentliga utgifter. Till detta kommer de fördelningspolitiska önskemålen.

internationell integration, torde dock distinktionen mellan de direkta och indirekta skatterna på kapital att bli allt mer tydlig vad avser deras olikartade verkningar på sparande och investeringar i Sverige.

1.5 Skatter i ett historiskt perspektiv

I detta avsnitt beskrivs översiktligt de svenska skatternas utveckling under det senaste kvartsseket. Beskrivningen anknyter till den övergripande statistiska redovisningen i kapitel 2 men också till de ekonomiska begrepp som introducerats tidigare i detta kapitel. Utvecklingen i ett längre tidsperspektiv redovisas i kapitel 14.

1.5.1 Från sam- till särbeskattning

Fram till i början av 1970-talet tillämpades sambeskattnings av giftas inkomster, vilket innebar att makars inkomster lades samman vid beskattningen. Detta innebar att skatteförmågan knöts till hushållet, inte till de enskilda individerna i hushållet. I kombination med en progressiv beskattning medförde sambeskattnings att marginaleffekterna på extra arbetsinsatser kom att bli förhållandevis höga. Sett i ljuset av den parallella utvecklingen med en ökad förvärvsfrekvens bland kvinnor sågs detta som ett problem, bl.a. ur jämställdhetssynpunkt. Mot denna bakgrund infördes särbeskattnings fr.o.m. inkomståret 1971.

Övergången till särbeskattnings innebar emellertid inte att alla inslag av sambeskattnings försvann från skattesystemet.

Skattefrihet för kapitalinkomster försvann vid skattereformen

Genom den införda beskattningen kom de grundavdrag som tillämpas vid beskattningen att ges till alla medlemmar i ett hushåll, inklusive barnen. Då förvärvsinkomster och kapitalinkomster (enligt den terminologi som gäller efter 1990-91 års skattereform) beskattades enligt en och samma skatteskala medförde detta att ett utrymme skapades för skattebetingade förmögenhetsöverföringar från föräldrar till barn. I kombination med de extra avdrag för kapitalinkomster som tillämpades gav detta en betydande skattefrihet för kapitalinkomster. Först i och med 1990-91 års skattereform och införandet av en separat kapitalbeskattnings utan grundavdrag upphörde denna skattefrihet.

1.5.2 Från direkt till indirekt beskattning

Under det senaste kvartsseket har en ökande andel av de offentliga utgifterna kommit att finansieras genom indirekta skatter. Detta har skett trots att exempelvis kommunalskatteuttaget ökat genom en höjning av den genomsnittliga utdebiteringen från 21,00 kr år 1970 till 31,59 kr år 2006 (exklusive kyrkoavgift och begravningsavgift). Andelsförskjutningen från direkta till indirekta skatter blir än mer markerad om man beaktar att olika socialförsäkringssättningar, sjukpenning m.m. gjordes skattepliktiga under 1970-talet. Denna ”bruttopficerings” av transfereringarna har tenderat att upprätthålla andelen inkomster från de direkta skatterna.

Uttaget av socialavgifter har ökat

Den ökande andelen indirekta skatter reflekterar i huvudsak två förhållanden. För det första har uttaget av socialavgifter ökat, bl.a. för att finansiera pensionssystemet och övergången från en netto- till en bruttoprincip i sjukförsäkringen. Det ökade uttaget av socialavgifter reflekterar också olika försök under 1970-talet att genom skatteomläggningar underlätta avtalsrörelserna. De tre s.k. Hagauppgrörelserna i mitten av 1970-talet innebar att sänkningar av inkomstskatten finansierades genom ökade arbetsgivaravgifter. Under 1990-talet har dock uttaget av arbetsgivaravgifter sjunkit, bl.a. som en följd av förändrad finansiering av pensionssystemet (med introduktion av allmän pensionsavgift).

För det andra har som ett led i finansieringen av offentliga sektorns utbyggnad skattesatsen i mervärdesskatten, som 1969 avlöste den sedan 1958 existerande omsättningsskatten, successivt höjts under perioden. I och med 1990-91 års skattereform breddades också basen för mervärdesskatten.

Punktskatter har fått större betydelse

Olika punktskatter har också bidragit i ökad omfattning till finansieringen av offentliga utgifter. Sedan lång tid har gällt att särskilt skatterna på alkohol- och tobak av hälsopolitiska motiv höjts i takt med inflationen.

1994 infördes för flertalet övriga punktskatter en automatisk indexering av skattesatserna. Tillsammans med den ökade betydelsen för mervärdesskatten bidrog detta till att den reala karaktären på det svenska skattesystemet förstärktes. Sedan

1998 är dock indexeringen begränsad till energi- och koldioxidskatterna. Skatterna på energi har också höjts och inslaget av miljöstyrning har också ökat, bl.a. genom införande av koldioxidskatt år 1991. Under 1990-talet har denna tendens förstärkts och har och kommer att förstärkas ytterligare genom en fortsatt s.k. grön skatteväxling.

1.5.3 Successiv breddning av skattebaserna under 1980-talet

Under 1970-talet uppmärksammades problemen med smala skattebaser i kombination med höga skattesatser. Smala skattebaser innebar bl.a. en oenhetlighet i beskattningen av olika inkomster som möjliggjorde skatteanpassningar av olika slag.

En tidig reaktion på detta problem var diskussionen i slutet av 1970-talet och i början av 1980-talet kring möjligheten att införa olika bruttoskatter, bl.a. den s.k. promsen. Några nya skatteformer genomfördes dock inte utan i stället gjordes förändringar i existerande system.

Ett första steg togs genom 1981 års skatteuppgörelse ("den underbara natten"). Denna innebar att den tidigare obegränsade rätten till ränteavdrag successivt begränsades under inkomståren 1983-85. Därigenom kom det skattemässiga värdet av ränteavdrag i princip att maximeras till 50 procent år 1985. För personer vars intäkter av kapital översteg utgifterna för kapital kvarstod dock rätten till fullt skattemässigt avdrag mot den aktuella marginals-katten.

Det stora steget mot basbreddningar togs dock genom 1990-91 års skattereform med betydande basbreddningar vid beskattningen av såväl förvärvs- som kapitalinkomster (se nedan).

1.5.4 Utgiftsskatt och real beskattning

Med undantag för utvecklingen efter 1991 har inflationen under det senaste kvartseklet varit hög i den svenska ekonomin. Detta och önskemål att skapa ett skattesystem som verkar stimulerande på sparandet gjorde att olika modeller för utgiftsskatt och real beskattning utreddes i flera omgångar under 1980-talet. Ingen av modellerna förverkligades dock, bl.a. med hänvisning till internationella komplikationer. Från år 1984 fram till och med år 1990 innehöll dock beskattningen av juridiska personer ett reallt inslag genom den s.k. vinstdelningsskatten som var en väsentlig finansiering vid uppbyggnaden av löntagarfonder.

1.5.5 1990-91 års skattereform

1990-91 års skattereform, som i allt väsentligt genomfördes i två steg under inkomståren 1990 och 1991, innebar en genomgripande förändring av stora delar av det svenska skattesystemet. Samtidigt innebar den en vidareutveckling av de tendenser som gällt sedan tidigare med ökat inslag av särbeskattning, en ökad vikt för indirekta skatter och genom betoningen av olika basbreddningar.

Syftet var ökad effektivitet och rättvisa

Genom reformen sänktes också de formella skattesatserna i syfte att åstadkomma en samhällsekonomiskt effektivare beskattning på olika områden. Likformighet i beskattningen av olika slag av inkomster var en ledstjärna men denna betoning av horisontell rättvisa förenades med önskemål att åstadkomma ett fördelningsmässigt acceptabelt utfall även mätt som effekterna på den vertikala inkomstfördelningen. Olika basbreddningar i syfte att förstärka den horisontella rättvisan kan också bidra, och bidrog också, till att förbättra den vertikala rättvisan.

Styrande inslag bort

Det tidigare skattesystemet med dess smala skattebaser var också ett uttryck för olika ambitioner att påverka ekonomin i stabiliseringspolitiskt avseende. Särskilt gällde detta företagsbeskattningen där det bl.a. fanns en möjlighet för företagen att avsätta till s.k. investeringsfonder och där fondanvändningen styrdes av offentliga beslut. För att finansiera skattebortfallet genom sänkta skattesatser togs dessa möjligheter bort. Men elimineringen av de styrande inslagen i skattesystemet motiverades också med hänvisning till tidigare erfarenheter. Dessa indikerade att det var problematiskt att styra med tillfredsställande effektivitet, bl.a. beroende på att det tar tid innan olika åtgärder får effekt.

Nominell princip

1990-91 års skattereform innebar också en renodling av en nominell princip vid beskattningen. Särskilt markerat var detta vid reformeringen av kapitalbeskattningen med införandet av separat, proportionell beskattning med 30 procent av nominellt definierade kapitalinkomster. Genom basbreddningar i kapitalbeskattningen försvann tidigare inslag av skattefrihet (olika avdrag). Dessutom eliminerades tidigare reala inslag i beskattningen av reavinster

vid försäljningen av egna hem. Genom införande av avkastningsskatt på visst pensionskapital togs också ett tidigare betydelsefullt inslag av utgiftsskatt bort.

1.5.6 Utvecklingen efter skattereformen

1990-91 års skattereform utvärderades av en särskild kommitté, KUSK⁶. Kommittén konstaterade att de grundläggande reformprinciperna i huvudsak behållits, även om vissa avsteg gjorts.

Utvecklingen de första tio åren efter skattereformen innebar att skatteuttag på arbete ökade, genom introduktion av allmänna egenavgifter men också genom förändringar i skatteskalen (ofullständig uppindexering av grundavdrag och skiktgränser och införande av ett extra skalsteg vid uttag av statlig inkomstskatt). Med början år 2000 inleddes dock en sänkning av skatten på arbete genom att individerna kompensades för den allmänna pensionsavgiften genom en skattereduktion, en kompensation som var fullt genomförd 2006. Därefter har skatten på aktiva arbetsinkomster sänkts ytterligare genom det jobbskatteavdrag som infördes 2007, förstärktes 2008 och som planeras förstärkas 2009. Fr.o.m. 2007 har också inslaget av s.k. optimal beskattning ökat, särskilt genom att den del av arbetskraftskostnaden som består av socialavgifter differentierats genom reducerade avgifter eller skattekreditering med avseende på individernas ålder eller med

avseende på branschtillhörighet men också genom olika skattereduktioner, ex. för köp av hushållstjänster.

Hänsynstaganden till internationella krav kommer att vara ett bestående inslag i den framtida skattepolitiken. Det handlar bl.a. om möjligheten att uthålligt finansiera offentliga utgifter i en miljö där flera skattebaser är rörliga över gränserna. Detta ger bl.a. nya villkor för beskattningen av kapitalinkomster men även av beskattningen av vissa varor och tjänster. Begrepp som skattekonkurrens och skatteharmonisering blir allt viktigare både som ett resultat av den allmänna internationaliseringen och av Sveriges medlemskap i EU. Medlemskapet i EU har också kommit att få en ökad betydelse för framtida svenska skatteregler genom utvecklingen på det EG-rättsliga området. Som exempel på internationaliseringens betydelse för skattepolitiken kan nämnas sloandet av förmögenhetsskatten 2007 och den aviserade sänkningen av bodelagsskatten från 2009.

Ett annat tema i den framtida skattepolitiken gäller möjligheten och önskvärheten av en ökad miljörelatering av skattesystemet. Denna handlar om att ge ökad vikt åt skatter på miljöskadliga aktiviteter. Under senare år har vid sidan av skatterna införts ett antal nya styrmedel i miljö- och klimatpolitiken, exempelvis genom ett europeiskt system för handel med utsläppsrätter, och detta aktualiserar frågor kring hur dessa ska samordnas med skatterna.

⁶ SOU 1995:104

1.2 Tabell

Specifikation av skatterna i 1.1 Tabell med klassificering enligt inkomsttitlarna i statsbudgeten samt enligt OECD, mnkr och andelar av BNP 2006

Breakdown of the taxes in Table 1.1 with reference to the revenue headings in the Swedish budget and OECD, 2006, MSEK and share of GDP

	Belopp, mnkr	Procent av BNP	Inkomsttitel statsbudgeten	OECD
	Amount, MSEK	Percent of GDP	Revenue headings Swedish budget	OECD
Skatter på arbete (Taxes on labour)				
Hushåll (Households)				
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	42 756	1,5%	1111, 1131, 1620	1110
Kommunal inkomstskatt (Local income tax)	454 117	15,7%	1115	1110
Allmänna egenavgifter (Social security contributions, employees)	77 329	2,7%	1121	2100
Skattereduktioner (Tax reductions)	-82 379	-2,8%	1140-1160	1110
Andel skatter på arbete, hushåll (Share taxes on labour, households)	491 823	17,0%		
Företag (Companies)				
Arbetsgivaravgifter (Social security contributions, employers)				
Efterlevandepensionsavgift (Basic retirement pension)	18 746		1215	2200
Sjukförsäkringsavgift (Health)	95 459		1211, 1221	2200
Arbetsmarknadsavgift (Labour market)	44 473		1216	2200
Arbetskadavgift (Occupational injury)	7 499		1213	2200
Ålderspensionsavgift (Supplementary pension)	91 036		1214, 1261	2200
Föräldraförsäkringsavgift (Parental insurance)	24 230		1212	2200
Allmän löneavgift (Wage tax)	48 342		1217	2200
Ej fördelade skatter (Taxes not allocated)	-27		1218	2410
Nedsättningar sjöfart (Shipping support)	-1 705		1281	2410
Summa (Total)	328 052	11,3%		
Egenföretagaravgifter (Social security contributions, self-employed)				
Efterlevandepensionsavgift (Survivor's pension)	619		1245	2300
Sjukförsäkringsavgift (Health)	3 206		1241	2300
Arbetskadavgift (Occupational injury)	248		1243	2300
Ålderspensionsavgift (Supplementary pension)	3 050		1244, 1261	2300
Föräldraförsäkringsavgift (Parental insurance)	802		1242	2300
Arbetsmarknadsavgift (Labour market)	696		1246	2300
Allmän löneavgift	1 602		1247	3000
Generell nedsättning (General support)	-1 339		1283	2300
Regional nedsättning (Regional support)	-86		1284	2300
Summa (Total)	8 797	0,3%		
Särskild löneskatt (Tax on special parts of earned income and pension costs)	28 920	1,0%	1270	3000
Mervärdesskatt (VAT)	265 151	9,1%	1410	5111
Punktskatter på privat konsumtion (Excise duties, private consumption)				
Energiskatt, ej bensin (Energy tax, petrol excl.)	2 104		1433-1434	5121
Skatt på elektricitet (Electricity)	8 562		1431	5121
Bensinskatt (Petrol)	11 634		1432	5121
Koldioxidskatt (Carbon dioxide, petrol excl.)	4 170		1442-1443	5121
Koldioxidskatt bensin (Carbon dioxide, petrol)	8 675		1441	5121
Försäljningsskatt motorfordon (Sales tax, motor vehicles)	0		1492	5121
Fordonsskatt (Registration tax, motor vehicles)	6 332		1471	5121
Trängselskatt (Congestion tax)	492		1474	5121
Tobaksskatt (Tobacco)	8 617		1421	5121
Skatt på alkohol (Alcohol)	10 688		1422-1426	5121
Reklamskatt (Advertisement)	659		1486	5126
Spelskatt (Gambling)	25		1483	5126
Lotterivinstskatt (Lottery prize)	1 243		1484	1120
Ej fördelade skatter (Taxes not allocated)				5126
Summa (Total)	63 202	2,2%		

	Belopp, mnkr	Procent av BNP	Inkomsttitel statsbudgeten	OECD
	Amount, MSEK	Percent of GDP	Revenue headings Swedish budget	OECD
Punktskatter näringslivets faktor användning (Excise duties, companies)				
Energiskatt, ej bensin (Energy tax, petrol excl.)	2 571		1433-1434	5121
Skatt på elektricitet (Electricity)	10 464		1431	5121
Bensinskatt (Petrol)	2 909		1432	5121
Koldioxidskatt, ej bensin (Carbon dioxide, petrol excl.)	9 730		1442-1443	5121
Koldioxidskatt bensin (Carbon dioxide, petrol)	2 169		1441	5121
Försäljningsskatt motorfordon (Sales tax, motor vehicles)	1		1492	5121
Fordonsskatt (Registration tax, motor vehicles)	4 240		1471	5212
Vägavgifter (Roads)	718		1472	5113
Naturgrusskatt m.m. (Gravel etc.)	299		1453, 1458	5128
Skatt på kärnkraftsel (Nuclear power tax)	3 198		1455	5121
Avfallsskatt (Waste tax)	646		1456	5121
Svavelskatt, råttalolja (Sulphur tax)	96		1451-1452	5121
Miljöskatt handelsgödsel, bekämpningsmedel (Fertilizers and biocides)	376		1454	5113
Systembolaget AB:s överskott (Alcohol Monopoly Retailing)	210		1481	5122
Inlev. överskott från Svenska spel (Gaming Monopoly Retailing)	3 437		1482	5122
Konc.avg. på televisionens område (Television concession Fees)	439		1487	5128
Granskningsnämnden (Broadcast Commission Fees)	7		1489	5128
Lotteriavgifter (Lottery Fees)	33		1485	5128
Miljöskyddsavgift (Environmental Protection Fees)	0		1459	5128
Avgifter för Kemikalieinspektionen (Chemicals Inspectorate Fees)	67		1457	5128
Lokalradioavgifter (Local Radio Fees)	126		1488	5128
Skatt på import (Tax on imports)	5 160		1500	5128
Avgifter för telekommunikation (Tele Communication Fees)	92		1491	5128
Insättningsgarantiavgift (Fees, Deposit Guarantee Board)	522		1641	5126
Kärnbränslefonden (Nuclear Fund)	648		1642	5126
Nox-avgifter m.m. (Nox)	925		1643-1645	5126
Summa (Total)	49 081	1,7%		
Andel skatter på arbete, företag (Share taxes on labour, companies)	743 203	25,6%		
Skatter på kapital (Taxes on capital)				
Hushåll (Households)				
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	37 423	1,3%	1310	1110
Fastighetsskatt (Real estate tax)	13 239	0,5%	1351	4110
Förmögenhetsskatt (Wealth tax)				
Förmögenhetsskatt m.m. (Net wealth tax etc.)	5 949		1371	4210
Arvsskatt (Inheritance)	110		1381	4310
Gåvoskatt (Gifts)	9		1382	4320
Kupongskatt (Coupon)	3 880		1331	1110
Summa (Total)	9 949	0,3%		
Andel skatter kapital, hushåll (Share of taxes on capital, households)	60 612	2,1%		
Företag (Companies)				
Bolagsskatt (Tax on profits)				
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	97 615		1321, 1322, 1630	1210
Tjänstegrupppliv (Tax on life group insurances)	1 238		1290	4400
Förmögenhetsskatt (Net wealth tax)	192		1372	4220
Summa (Total)	99 044	3,4%		
Fastighetsskatt (Real estate tax)	11 767	0,4%	1312	4120
Avkastningsskatt pensionsmedel (Tax on pension funds)	11 086	0,4%	1121	1210
Andel skatter kapital, företag (Share of taxes on capital, companies)	121 897	4,2%		
Ej fördelade skatter (Taxes not allocated)				
Stämpelskatt (Stamp duty)	9 471		1360	4400
Skatte tillägg och förseningsavgifter (Charges for delay etc.)	1 209		1620, 1630	6200
Restförda skatter, hushåll (Tax arrears, households)	-1 853		1611	1110
Restförda skatter, företag (Tax arrears, companies)	-3 521		1612	1210
Summa ej fördelade skatter (Total taxes not allocated)	5 305	0,2%		
Summa skatter, andel av BNP (Total taxes, percent of GDP)	1 422 841	49,1%		

Lästips:

Som en allmän introduktion av lärobokskaraktär till skatteekonomiska frågeställningar finns
– Hansson, Ingemar, och Norrman, Erik, Skatter, teori och praktik, SNS, 1996

En behandling av de centrala skatteekonomiska frågeställningarna tillämpade på en faktisk reform, 1990-91 års skattereform, finns i

– Agell, J, Englund, P och Södersten, J, *Svensk skattepolitik i teori och praktik; 1991 års skattereform, Bilaga 1 till SOU 1995:104* som bl.a. sammanfattar de olika expertstudier som gjorts i utvärderingen av 1991 års skattereform.

En annan, engelskspråkig, introduktion av lärobokskaraktär ges i
– Rosen, Harvey.S, *Public Finance*, Irwin/McGraw-Hill, 1998

En mer tekniskt avancerad framställning, ges i
– Myles, G.D, *Public Economics*, Cambridge University Press, 1995

Som en likaledes tekniskt avancerad framställning av handbokskaraktär för fackekonomier gäller

– Auerbach, A.J och Feldstein, M, *Handbook of Public Economics, Volume I (1986), volume II (1987), volume III (2002) och volume IV (2002)*, North-Holland

För en diskussion av skattepolitikens förutsättningar i små, öppna ekonomier, finns artikelsamlingen
– Andersen, T.M, Moene K.O och Sörensen, P.B, *Tax Policy in Small Open Economies*, Blackwell, 1994

Det offentliga utredningsväsendet har under de senaste årtiondena producerat ett stort antal betänkanden kring olika skattefrågor. Nedan anges betänkanden där frågeställningar av ett mer principiellt och övergripande slag behandlas. För en redovisning av faktiska förslag till riksdagen hänvisas till olika skattepropositioner som finns förtecknade i riksdagstrycket för respektive år.

Frågor kring utgiftsskatt behandlas i

– Progressiv utgiftsskatt – ett alternativ? Rapport av 1972 års skatteutredning, SOU 1976:62
– Utgiftsskatt – teknik och effekter, betänkande av utgiftsskattekommittén, SOU 1986:40

Frågor kring real och nominell beskattning behandlas i

– Real beskattning, betänkande av realbeskattningsutredningen, SOU 1982:1-3
– Inflationskorrigerad inkomstbeskattning, betänkande av utredningen om inflationskorrigerad inkomstbeskattning, SOU 1989:36

Företagsskattefrågor behandlas i

– Beskattning av företag, slutbetänkande av företagsskatteberedningen, SOU 1977:86-87

Frågor om bruttoskatter behandlas i

– Bruttoskatter, preliminär redovisning från bruttoskattekommittén, Ds B 1979:3
– Allmän produktionsfaktorskatt, betänkande av bruttoskattekommittén, Ds B 1981:15

Som ett underlag för 1990-91 års skattereform finns följande betänkanden från tre olika utredningar, nämligen

– Reformerad inkomstbeskattning, betänkande av utredningen om reformerad inkomstbeskattning, SOU 1989:33, del I-IV
– Reformerad företagsbeskattning, betänkande av utredningen om reformerad företagsbeskattning, SOU 1989:34, del I-II
– Reformerad mervärdesskatt, betänkande av kommittén för indirekta skatter, SOU 1989:35, del I-II

Den officiella utvärderingen av 1990-91 års skattereform finns i

– Skattereformen 1990-1991 – en utvärdering, kommittén för utvärdering av skattereformen, SOU 1995:104

Regeringens värdering av skattereformen finns i

– 1990-91 års skattereform – en värdering, bilaga 6 till budgetpropositionen för år 1998 (prop. 1997/98:1)

Frågor om tjänstesektorns beskattning behandlas i

– Uppskattad sysselsättning – om skatternas betydelse för den privata tjänstesektorn, betänkande av Tjänsteutredningen, SOU 1994:93
– Skatter, tjänster och sysselsättning, betänkande av Tjänstebeskattningsutredningen, SOU 1997:17

Frågor om skatteväxling behandlas i

– Skatter, miljö och sysselsättning, slutbetänkande och underlagsrapporter från Skatteväxlingskommittén, SOU 1997:11

Internationaliseringens betydelse för den framtida svenska skattestrukturen behandlas i

– **Våra skatter? Betänkande från Skattebasutredningen, SOU 2002:47, 2002 och i två bilagevolymerna med expertrapporter, volym A och volym B, 2002.** Frågorna behandlas också av akademiska ekonomer i ett särskilt temanummer av *Swedish Economic Policy Review*, Vol. 9, Number 1, Spring 2002.

Frågor om näringslivets energibesiktning behandlas i

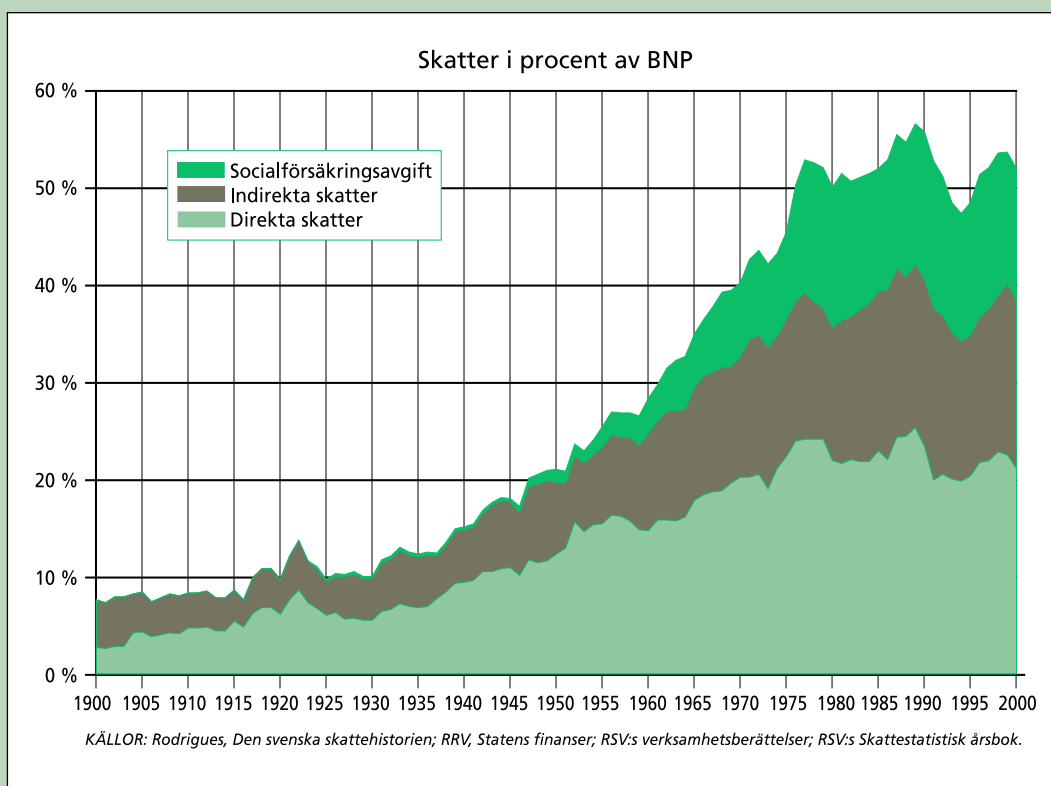
– Svåra skatter! Betänkande från Skattenedsättningskommittén, SOU 2003:38

Frågor om beskattningen av fåmansägda aktieföretag ("3:12-bolag") behandlas i

– **Reformerad ägarbesiktning – effektivitet, prevention, legitimitet (Per-Olof Edin, Ingemar Hansson, Sven-Olof Lodin), rapport till Finansdepartementet, januari 2005.**

En aktuell jämförelse av beskattningen av olika organisationsformer (enskilda näringsidkare, ägare till 3:12-bolag, onoterade aktieföretag och noterade aktieföretag ges i

– *The Taxation of Business Income in Sweden, A report prepared for the Swedish Ministry of Finance by Professor Birch Sörensen, May 2008.*

Nationalräkenskaperna

Föreställningen om ett ekonomiskt kretslopp kom till uttryck redan i en skrift från år 1758, Tableau économique, som till författare hade Francois Quesnay. Han var den främste företrädaren för fysiokraterna, och om honom har det sagts, att han var den förste som gav nationalekonomin karaktär av vetenskap.

Bristen på ekonomisk statistik gjorde, att Tableau économique måste bygga på antagna siffror. Bortsett från detta var den något av en nationalräkenskap och belyste det kretslopp, som jordbrukets och industrins årliga produktionsresultat gav upphov till, liksom den slutliga fördelningen av detsamma.

För Quesnay, som var läkare, låg likheten mellan det ekonomiska kretsloppet och blodcirkulationen nära till hands. Vid en tid då man trodde att guld och silver utgjorde ett lands rikedom hävdade Quesnay, att välståndet i stället kom från den produktion som flöt fram ur folkhushållet.

Tableau économique kom också att betraktas som en märklig upptäckt, jämförbar med uppfinnandet av skrivkonsten och pengarna. Bland de besökare, som hos Quesnay studerade tablån, var en man från Skottland vid namn Adam Smith (1723–1790), som fått hedersnamnet ”nationalekonomins fader”.

Källa: Göran Gustavsson, Per Anders Örtendahl "Nationalräkenskap" Studentlitteratur Lund 1980.

Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna

2.1 Inledning

I detta kapitel beskrivs översiktligt den offentliga sektorns inkomster och utgifter med hjälp av nationalräkenskapernas uppgifter. Den totala inkomsten av skatter och avgifter sätts också i relation till bruttonationalprodukten och utvecklingen av denna s.k. skattekvot beskrivs. Dessutom visas en mer detaljerad redovisning av vissa skatter. Kapitlet avslutas med en sammanställning över den offentliga sektorns utgifter uppdelade på ändamål (verksamhetsområden).

Kort om nationalräkenskaperna

Nationalräkenskaperna (NR) är en statistisk sammanställning i kontoform över hela den svenska ekonomin med uppdelning på olika sektorer och olika slag av inkomster och utgifter. NR följer när det gäller begrepp, definitioner och klassificeringar det Europeiska nationalräkenskapssystemet (ENS 1995). Omläggningen till ENS 1995 slutfördes i maj 1999 och omfattar data från och med 1993. Statistiska centralbyrån (SCB) har ansvaret för beräkningar och publicering av de svenska nationalräkenskaperna.

Indelning i sektorer

Indelningen i sektorer görs så att enheter med likartade ekonomiska förutsättningar förs samman. Företagssektorn svarar för produktion av marknadsförda varor samt icke finansiella och finansiella tjänster. Den offentliga sektorn producerar icke marknadsförda tjänster för individuell och kollektiv konsumtion samt omfördelar inkomster. Hushållssektorn slutligen omfattar alla fysiska personer såväl enskilda som grupper av individer (ideella organisationer och stiftelser). De är dels konsumenter, dels i förekommande fall egna företagare som producerar varor och tjänster.

I NR delas den offentliga sektorn upp i tre delsektorer:

- Statliga sektorn
- Socialförsäkringssektorn
- Kommunala sektorn

Till den statliga sektorn räknas departementen och till dem hörande myndigheter och inrättningar. De statliga affärsverken, Luftfartsverket, Sjöfartsverket och Affärsverket Svenska Kraftnät, ingår dock inte bland myndigheterna i nationalräkenskaperna utan räknas till företagssektorn. Detsamma gäller de statliga bolagen, t.ex. Vattenfall AB och Svenska Spel AB. Den allmänna sjukförsäkringen (inkl. föräldraförsäkringen) och arbetslöshetsförsäkringen flyttades i och med omläggningen av NR över till den statliga sektorn. Tidigare låg dessa försäkringar i socialförsäkringssektorn.

Till socialförsäkringssektorn i NR räknas AP-fonderna. Tidigare räknades även Premiepensionsmyndigheten (PPM) till denna sektor, men från och med 2007 räknas PPM till den finansiella sektorn och sparandet förs till hushållssektorn i stället för till den offentliga sektorn. Flytten av PPM avser perioden 1995-2006.

Den kommunala sektorn omfattar i denna indelning primärkommuner, landsting och (t.o.m. år 1999) kyrkokommuner.

Viktiga summeringar

Nationalräkenskaperna innehåller ett antal viktiga summeringar t.ex. av hushållens konsumtionsutgifter och investeringar. Utvecklingen av dessa aggregat används i den samhällsekonomiska analysen som underlag för ekonomisk-politiska beslut. Den kanske mest kända summeringen är bruttonationalprodukten (BNP) som är ett mått på den totala produktionen av varor och tjänster i landet och som kan fördelas på slutlig användning i form av konsumtion, investering och export. Sveriges BNP (till marknadspris) uppgick år 2007

preliminärt till 3071 miljarder kronor. Detta värde svarar mot inkomster för de anställda (löner), för företagare och kapitalägare (vinster) och för den offentliga sektorn (övriga produktionsskatter minus subventioner).

Svarta inkomster i nationalräkenskaperna

Nationalräkenskaperna (NR) ska avspegla all ekonomisk verksamhet. Det betyder att även s.k. svarta inkomster ska inkluderas. Kalkylerna av de svarta inkomsternas totala omfattning baseras i huvudsak på inbyggda avstämningsmöjligheter inom ramen för NR-systemet. Dessa bygger på överensstämmelsen mellan inkomster och utgifter. Den omfattande ekonomiska statistiken, som ligger till grund för NR, visar för ekonomin som helhet genomgående högre värden för utgifter än för inkomster. Orsaken kan t.ex. vara att inköp i detaljhandeln sker med pengar som inte deklarerats som inkomst. Inköpet kommer med som utgift i statistiken efter rapport från detaljhandeln medan inkomsten inte registreras. I NR-kalkylerna förekommer även vissa tillägg för ej rapporterade utgifter. Branscher som berörs är bland annat byggnadsindustri, restauranger och åkerier. Den skillnad som uppkommer mellan inkomster och utgifter tolkas som icke deklarerade inkomster (av tjänst eller näringsverksamhet) i hushållen. Värdet har under senare år varit drygt 150 miljarder kronor, vilket motsvarar ca 5 procent av BNP.

Generalrevidering av nationalräkenskaperna

Ungefär vart femte år genomförs en större översyn av nationalräkenskaperna, en så kallad generalrevidering. Under 2007 genomfördes en sådan för perioden 1993-2004. BNP har höjts med mellan 16 och 65 miljarder kronor i respektive års prisinivå, vilket gör att tidigare publicerade siffror inte är jämförbara. Revideringarna kan bero på nya och bättre underlag, men också på definitionsförändringar. De större revideringar som gjordes på skatteområdet var dels att motorfordonskattens fördelning mellan hushåll och företag justerades så att en större andel ansågs betalas av hushållen, dels att A-kasseavgiften definierades om från en social avgift till en löpande transferering. Ingen av dessa revideringar påverkar dock de totala inkomsterna för offentliga sektorn, utan det rör sig om en omfördelning mellan befintliga transaktioner. Andra definitionsförändringar är transaktioner som tidigare har klassats som köp och försäljning mellan olika delsektorer inom offentliga sektorn men som nu behandlas som transaktioner. Ett exempel på en sådan transaktion är då kommunerna anlitar Statens Institutionsstyrelse (SIS) för vård av missbrukare. Tidigare räknades det som kommunernas köp av tjänst från SIS, samtidigt som staten såg det som en försäljning till kommunerna. Nu förs transaktionen istället som en transferering från kommunen till staten.

2.1 Tabell

Offentliga sektorns inkomster och utgifter 1993, 2002-2007, löpande priser, mdkr Revenue and expenditure of the general government sector (consolidated) 1993, 2002-2007, current prices, SEK billions

Inkomst- och utgiftsslag Revenues and expenditures	1993	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Inkomster (Revenue)	910	1 282	1 344	1 408	1 498	1 569	1 655
Skatter (Taxes)	563	825	878	934	999	1 060	1 098
Löpande inkomst- o förmögenh.skatter (Current taxes on income and wealth)	301	424	458	500	543	575	583
Skatter på produktion och import (Taxes on production and imports)	261	398	417	432	455	485	516
Kapitalskatter (Capital taxes)	1	3	2	3	1	0	0
Socialförsäkringsavgifter (Social security contributions)	197	326	329	337	349	352	373
Arbetsgivaravgifter (Employers' contributions)	186	252	253	259	268	268	284
Egenföretagaravgifter (Social security contributions for self-employed)	7	68	70	72	74	77	81
Allmänna egenavgifter (General social security contributions)	5	6	6	6	7	7	8
Ränteinkomster (Interest)	76	23	23	23	24	26	34
Övriga inkomster (Other revenues)	74	107	113	114	125	131	150
Utgifter (Expenditures)	1 086	1 317	1 373	1 393	1 444	1 506	1 547
Transfereringar (Transfers)	602	586	611	619	646	661	659
Ränteutgifter (Interest)	90	74	57	48	52	53	57
Subventioner (Subsidies)	69	36	37	36	42	46	45
Sociala förmåner till hushåll (Social contributions)	349	411	445	459	466	474	470
Bidrag till hushållens ideella organisationer (Current transfers to NPISHs)	17	36	41	42	45	48	47
Internationell verksamhet (Current international cooperation)	8	11	12	15	17	19	19
Övriga löpande transfereringar (Other current transfers)	1	10	10	11	11	11	13
Kapitaltransfereringar (Capital transfers)	68	8	9	7	14	10	10
Konsumtionsutgifter (Final consumption expenditures)	453	658	692	703	723	762	797
Investeringar (Gross capital formation)	30	72	70	72	75	83	91
Finansiellt sparande (Inkomster-utgifter) (Net borrowing/net lending)	-176	-34	-29	15	54	63	108
Statliga sektorn (Central government sector)	-202	-45	-47	-13	11	25	66
Socialförsäkringssektorn (Social security sector)	31	23	24	23	27	30	34
Kommunala sektorn (Local government sector)	-5	-13	-6	4	16	9	9
Finansiellt sparande i relation till BNP i procent (Net borrowing/net lending i relation to GDP, percent)	-11	-1	-1	1	2	2	4

Anm: Vissa belopp för år 2006 och 2007 är preliminära

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna; Statistics Sweden, National Accounts

2.2 Offentliga sektorns inkomster och utgifter

I 2.1 Tabell redovisas den offentliga sektorns inkomster, utgifter och finansiella sparande för 1993 och för perioden 2002-2007. För att visa den konsoliderade offentliga sektorns transaktioner med samhällsekonomin i övrigt, har överföringar mellan olika delar av sektorn, t.ex. statsbidrag till kommuner, tagits bort.

2.2.1 Skatterna ökar sin andel av offentliga sektorns inkomster

Den offentliga sektorns inkomster har i tabellen delats upp i skatter, socialförsäkringsavgifter, ränteinkomster och övriga inkomster. Skatterna, i sin tur, är uppdelade på löpande inkomst- och förmögenhetsskatter,

skatter på produktion och import samt kapitalskatter. Dessa skatter presenteras mer utförligt i avsnitt 2.3.1. Socialförsäkringsavgifterna består av arbetsgivaravgifter, egenföretagaravgifter och allmänna egenavgifter. Ränteinkomsterna avser främst AP-fondernas avkastning. Övriga inkomster består bl.a. av överskott från affärsverksamhet och aktieutdelningar.

I 2.1 Tabell visas hur de olika inkomstposterna i den offentliga sektorn förändrats under perioden. Andelen skatter och socialavgifter av totala inkomster har ökat från 84 procent 1993 till 89 procent 2007, medan andelen övriga inkomster, främst bestående av räntor och utdelningar, har sjunkit från 16 till 11 procent av de totala inkomsterna.

2.2.2 Offentliga sektorns utgifter – konsumtion större än transfereringar

Den offentliga sektorns utgifter kan delas upp i transfereringar, konsumtionsutgifter och investeringar. Transfereringar är utgifter som innebär en överföring av medel från den offentliga sektorn till andra sektorer av ekonomin, t.ex. utbetalningar av pensioner och barnbidrag till hushållen och utbetalningar av räntesubventioner till företagen. Transfereringsutgifterna till internationell verksamhet avser u-landsbistånd men även utgifter till bl.a. FN. Från och med år 1995 ingår även den avgift, baserad på bruttonationalinkomsten, som Sverige betalar till EU. Ränteutgifterna består till största delen av statsskuld räntor.

Med konsumtionsutgifter menas bl.a. utgifter för löner till anställda inom den offentliga sektorn samt utgifter för inköp av varor och tjänster. Även varor och tjänster, med socialt ändamål, som den offentliga sektorn köper från företagssektorn och som ges direkt till hushållen, t.ex. privat läkarvård och läkemedel, ingår i de offentliga konsumtionsutgifterna.

Investeringar, slutligen, avser utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar som byggnader, anläggningar, maskiner och fordon. Även egenutvecklad datorprogramvara ingår.

På motsvarande sätt som för inkomster kan utgiftsandelar beräknas. De totala transfereringsutgifternas andel av den offentliga sektorns utgifter har minskat från 55 till 43 procent under den redovisade perioden. För konsumtionsutgifterna har andelen ökat från 42 till 51 procent och investeringsutgifternas andel har varierat mellan 3 och 6 procent med ett snitt på 5 procent. Från och med 1999 har konsumtionen varit större än transfereringarna.

Transfereringsutgifternas andel var högst för år 1993 vilket främst berodde på de stora belopp som då betalades ut som bankstöd i form av kapitaltransfereringar.

2.2.3 Offentliga sektorns finansiella sparande positivt

Den offentliga sektorns finansiella sparande är lika med skillnaden mellan sek-

torns totala inkomster och totala utgifter. Det finansiella sparandet var negativt för åren 1993-1997 (se 2.1 Tabell). Från och med 1998 är det finansiella sparandet positivt utom för 2002-2003 då sparandet var negativt, dock inte på samma nivåer som under perioden 1993-1997. Det är främst staten som bidragit till utvecklingen, inte minst genom förändringen i ränteutgifterna för den statliga upplåningen. Från och med år 1997 har avbetalning av statskulden kunnat ske samtidigt som räntenivåerna sjunkit, vilket medfört minskade ränteutgifter som bidragit till ett förbättrat finansiellt sparande.

Det finansiella sparandet för staten uppgick åren 2000 och 2001 till 90 respektive 167 miljarder kronor. År 2002-2004 var statens finansiella sparande negativt, men med en förbättring från -47 till -13 miljarder kronor mellan 2003 och 2004. År 2005 visade det finansiella sparandet åter ett överskott på 11 miljarder och det fortsatte att öka år 2006 och 2007 då det finansiella sparandet var 25 respektive 66 miljarder. I och med att PPM flyttat från socialförsäkringssektorn till den finansiella sektorn och sparandet förs till hushållssektorn så har serien för socialförsäkringssektorn förändrats jämfört med tidigare publicerade serier. Hela offentliga sektorns finansiella sparande uppgick år 2007 till 108 miljarder kronor.

2.1 Tabell visar den offentliga sektorns finansiella sparande ställt i relation till BNP. Detta relationstal har under senare tid fått ökad uppmärksamhet främst till följd av att ett av de s.k. konvergenskrav som ställs för deltagande i EU:s monetära union är att den konsoliderade offentliga sektorns underskott inte får överstiga 3 procent av BNP. Numera visar talet hur väl länderna följer den s.k. stabilitetspakten.

Speciella rapporteringar av den offentliga sektorns finansiella sparande görs till EU för bedömning av konvergenskriterierna. I EU-rapporteringen definieras ränteutgifterna på ett annat sätt än i de ordinarie NR-beräkningarna. Räntor på skuldbytesavtal och liknande finansiella instrument ska inkluderas i ränteutgifterna i EU-rapporteringen, men inte i övriga beräkningar.

2.3 Totala skatter och skatte- och avgiftskvoten

2.3.1 Skatter i nationalräkenskaps-systemet

I NR:s skatter ingår löpande inkomst- och förmögenhetsskatter, skatter på produktion och import och kapitalskatter. Skatter på produktion och import uttaxeras både av EU och av den offentliga sektorn medan de andra typerna av skatter endast uttaxeras av den offentliga sektorn. I NR bokförs skatter vid den tidpunkt då skattskyldigheten inträffar. Endast skatter som är styrkta av taxering, deklaration eller liknande tas med. Skatter som är styrkta av taxering, men som aldrig betalas, ska inte ingå. NR gör en skattning av de ej inbetalda skatterna genom att fördela uppkomna underskott på skattekontona på olika skatteslag.

Statsbudgetens (SB) skatteinkomster skiljde sig tidigare från NR:s när det gällde bokföringstidpunkt och innehåll. I SB var inkomsterna tidigare ofta kassamässiga medan de i NR är mer periodiserade. Det innebar att en skatteinkomst kunde hamna på olika år i SB och NR. En övergång till periodiserade skatter har nu genomförts även vad gäller SB. Till skillnad mot i NR ingår i SB:s skatter även socialförsäkringsavgifter. Uppgifter för mervärdesskatten bygger på deklarerade samt för mindre belopp även taxeringar.

En ny metod för att beräkna inkomstskatterna gäller i NR från och med publiceringen i november 2003. En omläggning av beräkningen av inkomstskatter för hushåll och företag har gjorts. Den tidigare metoden har ersatts av en mer strikt tillämpad upplupet-princip. Detta innebär att prognostiserade värden för slutregleringen används och prognosen förs till aktuellt år. Detta är huvudprincipen i ESA-95 och ska tillämpas om möjlighet föreligger. Finns inte information att tillämpa kan undantag medges. Detta var fallet i NR:s tidigare tillämpade skatteberäkningsmetod. Enligt den tidigare metoden har i NR till ett visst inkomstår förts dels debiterade skatter för året, dels slutregleringen som avser före-

gående års skatt och utgörs av skillnaden mellan slutligt taxerad skatt och preliminärt debiterad skatt.

Till ett visst inkomstår förs t.ex. resultat från skattetvister vilka kan härröra från flera år tillbaka. Denna bokföring är i enlighet med ESA-95 som, då upplupet-principen inte kan tillämpas, medger undantag från huvudprincipen och säger att en skatt kan registreras vid den tidpunkt då skyldigheten fastställs.

Löpande inkomst- och förmögenhetsskatter

De löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna består dels av inkomstskatter och dels av övriga löpande skatter. Inkomstskatterna omfattar bl.a. skatter på hushålls-inkomster (t.ex. inkomster från anställning eller företagande), inkomster eller vinster i bolag, realisationsvinster och skatter på lotteri- eller spelvinster. Övriga löpande skatter omfattar bl.a. förmögenhetsskatter och hushållens motorfordonsskatt.

Från företagssektorn till hushållssektorn överförs de skatter som avser avkastning på pensionsreserver tillskrivna hushållen.

Skatter på produktion och import

Skatter på produktion och import är i första hand skatter som utgår på förbrukning av vissa varor och tjänster, t.ex. mervärdesskatt och energiskatt (i NR-systemet betecknade produktsskatter). Som övriga produktionsskatter räknas i NR i princip även sådana lagstadgade socialavgifter som inte har en direkt förmånssida, dvs. för närvarande den allmänna löneavgiften, t.o.m. 1998 arbetarskyddsavgiften, den särskilda löneskatten och del av tilläggsavgiften. Även fastighetsskatten ingår enligt NR:s definitioner i övriga produktsskatter.

Kapitalskatter

Kapitalskatterna omfattar arvs- och gåvoskatten och andra oregelbundet uttaxerade skatter och avgifter på kapital. Fr.o.m. 17 december 2004 är dock arvs- och gåvoskatten avskaffad.

2.2 Tabell

Löpande inkomst- och förmögenhetsskatter på produktion och import fördelade på skatteslag, löpande priser, mdkr

Current taxes on income and wealth as well as taxes on production and imports by type of tax, current prices, SEK billions

	1993	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Löpande inkomst- och förmögenhetsskatter (Current taxes on income and wealth)	301	424	458	500	543	575	583
Hushåll (Households)	272	374	402	422	444	469	460
Förmögenhetsskatt (Tax on net wealth)	3	4	5	5	5	6	-
Lotterivinstskatt (Lottery prize tax)	0	0	0	0	-	-	-
Avkastningsskatt (Tax on holding gains)	4	8	8	8	7	6	6
Motorfordonsskatt (Tax, motor vehicles)	2	5	6	6	7	8	7
Inkomstskatt (Tax on income)	263	357	383	404	425	449	447
Statlig (Central government)	20	-22	-20	-16	-11	-5	-34
Kommunal (Local government)	243	379	403	420	436	454	481
Bolag (Companies)	29	50	56	77	100	106	122
Förmögenhetsskatt (Tax on net wealth)	0	0	0	0	0	0	-
Inkomstskatt icke-finansiella företag (Tax on income, non-financial enterprises)	22	39	56	77	99	105	122
Inkomstskatt, finansiella företag (Tax on income, financial enterprises)	7	10
Skatter på produktion och import (Taxes on production and imports)	261	407	426	439	463	494	522
Produktskatter (Taxes on goods and services)	231	310	322	333	354	368	391
Mervärdesskatter (Value added taxes)	155	216	225	234	251	264	282
Statlig (Central government)	155	211	220	231	248	260	281
EU (European Union)	..	5	5	3	4	4	1
Importtullar (Import duties)	5	3	3	4	4	5	5
Statlig (Central government)	5
EU (European Union)	..	3	3	4	4	5	5
Skatt på bränslen (Tax on fuel)	31	43	45	45	45	44	45
Skatt på elektrisk kraft (Tax on electrical power)	8	15	16	18	19	20	20
Skatt på drycker (Tax on beverages)	11	11	11	10	10	11	11
Tobaksskatt (Tax on tobacco)	7	8	8	8	8	9	10
Skatt på finansiella- o kapitaltransaktioner (Tax on financial and capital transactions)	5	6	6	7	8	9	9
Försäljningskatt på motorfordon (Registration tax, motor vehicles)	1	0	-	-	0	0	0
Skatt på spel och lotterier (Tax on gambling and lotteries)	3	1	1	1	1	1	1
Skatt på annonser och reklam (Tax on advertising)	1	1	1	1	1	1	1
Vinster från fiskala monopol (Profits of fiscal monopolies)	2	3	4	4	4	4	4
Övriga produktskatter (Other taxes on goods and services)	2	2	2	2	2	2	3
Statlig (Central government)	2	2	2	2	2	2	3
EU (European Union)	..	0	0	0	0	0	0
Övriga produktionsskatter (Other taxes on production)	30	97	104	106	109	126	131
Fastighetsskatt (Real estate tax)	14	24	24	24	25	25	26
Motorfordonsskatt (Tax on the use of motor vehicles)	2	2	2	2	3	3	3
Löneskatter (Payroll taxes)	10	67	73	75	76	92	96
Övriga produktionsskatter, övrigt (Other taxes on production)	4	4	4	4	4	6	6

Anm: Vissa belopp för år 2006 och 2007 är preliminära**Källa:** SCB, Nationalräkenskaperna; Statistics Sweden, National Accounts

Skatterna har fortsatt att öka

I och med att Sverige år 1995 blev medlem i EU så är bl.a. alla importtullar samt en del av mervärdesskatterna en del av EU:s skatteinkomster. Tidigare var dessa en del av svenska statens inkomster.

I 2.2 Tabell redovisas löpande inkomst- och förmögenhetsskatter och skatter på produktion och import fördelade på skatteslag för 1993 samt perioden 2002-2007. Inkomsterna från de löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna har ökat under perioden 1993-2007, från 301 miljarder kronor till 583 miljarder kronor. Hushållen svarar för den största andelen, mellan 79 och 90 procent under perioden. Bolagens andel av de löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna var 10 procent 1993, ökade sedan och nådde år 2000 17 procent för att sedan minska 2001-2003. Ökningen i bolagens inkomstskatter 2004 förklaras delvis av att företag återfört periodiseringsfonder på grund av ändrade regler som innebär räntebeläggning av fonderna. Andelen har sedan fortsatt att öka och 2007 ligger den på 21 procent, vilket motsvarar 122 miljarder kronor.

Inkomsterna från skatter på produktion och import har ökat åren 1993-2007, från 261 miljarder kronor till 522 miljarder kronor. Produktskatterna har ökat med 160 miljarder kronor och övriga produktionsskatter med 101 miljarder kronor. Det är framförallt löneskatterna som har bidragit till ökningen av övriga produktions-skatter. Bland löneskatterna redovisas den allmänna löneavgiften, vilken återinfördes i och med EU-inträdet. Den uppgick till 10 miljarder kronor år 1995 och 53 miljarder kronor år 2007. Det procentuella uttaget för den allmänna löneavgiften var 1,5 procent år 1995, 8,04 procent år 1999 och sjönk sedan till 3,09 procent år 2000 i enlighet med pensionsöverenskommelsen år 1999. År 2007 var uttaget 4,4 procent. Ökningen av produktskatter förklaras av ökade mervärdesskatter och skatter på bränslen och elektrisk kraft.

2.3.2 Skattekvoten minskar mellan 2006 och 2007

I den ekonomiska debatten används ofta uppgifter om såväl olika slag av skatte-

eller avgiftsbelopp ställda i relation till BNP som den totala summan av skatter och avgifter ställd i relation till BNP. I det senare fallet brukar begreppet (total) skattekvot användas. Förändringar i denna kvot beror givetvis på förändringar både av skatte- och avgiftsuttagen och av BNP. Även andra förändringar kan påverka kvoten, t.ex. förändringar av betalningsrutiner. Den är däremot opåverkad av om exempelvis en lagstadgad socialavgift tas ut som en arbetsgivaravgift eller som en allmän egenavgift.

2.3 Tabell visar hur den totala skattekvoten för perioden 1993-2007 varierat mellan 48 och 52 procent. År 2007 är skattekvoten 48 procent, det är en minskning med en procentenhet sen 2006.

Hela tidserien har reviderats jämfört med tidigare publicerade siffror. Det beror dels på generalrevideringen 2007 av nationalräkenskaperna och BNP, men även på att man flyttat PPM från den offentliga sektorn till den finansiella sektorn. Detta innebär att de lagstadgade kollektiva avgifterna som finansierar PPM stannar kvar inom den privata sektorn och inte, som tidigare, ingår i offentliga sektorns skatteinkomster.

2.4 Offentliga sektorns utgifter per ändamål

Den offentliga sektorns utgifter kan fördelas på ändamål. Ändamålsfördelningen följer EU-standard och innehåller tio huvudgrupper med undergrupper.

2.4.1 Stor del av de offentliga utgifterna till socialt skydd

I 2.4 Tabell redovisas de totala offentliga utgifterna, dvs. summan av transfereeringar, konsumtion och investeringar, fördelade på ändamål och sektor för år 2006. Anledningen till att uppgifterna redovisas med ett års eftersläpning beror på att underlag för beräkna utgifterna på ändamål inte finns tillgängliga förrän efter mer än ett år. Tabellen är ändamålsfördelad på tresiffernivå.

2.3 Tabell

BNP i miljarder kronor och skattekvoten, procent av BNP
GDP in BSEK and tax ratio, as percentage of GDP

År Year	BNP, mdkr GDP, BSEK	Skattekvoten, % av BNP Tax ratio, % of GDP		
		Totalt, total	därav, there of	
		Löpande inkomsts- och förmögenhetsskatter samt kapitalskatter Current taxes on income, net wealth and capital taxes	Skatter på produktion och import Taxes on production and imports	Sociala avgifter Social security contributions
1993	1 573	48	19	13
1994	1 679	49	20	12
1995	1 810	48	20	12
1996	1 852	50	21	13
1997	1 927	51	21	13
1998	2 012	52	21	13
1999	2 124	52	22	11
2000	2 250	52	22	13
2001	2 326	50	20	14
2002	2 421	48	18	13
2003	2 515	48	18	13
2004	2 625	49	19	13
2005	2 735	50	20	13
2006	2 900	49	20	12
2007	3 071	48	19	12

Anm: Vissa belopp för år 2006 och 2007 är preliminära

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna; Statistics Sweden, National Accounts

Totala offentliga utgifter är konsoliderade (dvs. överföringar mellan olika delar av offentliga sektorn har tagits bort) och är därför inte lika med summan av delsektorernas utgifter. Investeringarna inkluderar sådana utförda inom sektorn men utanför myndighetsverksamheten. På detta sätt överensstämmer sektorns totala utgifter, dvs. de som redovisas i 2.1 Tabell med de ändamålsfördelade i 2.4 Tabell och 2.5. Tabell.

Av tabellen framgår att nästan hälften av offentliga sektorns utgifter, 43 procent, används till socialt skydd. Ändamålet ålderdom står för knappt hälften av dessa utgifter. I socialt skydd ingår såväl ekonomisk trygghet, dvs. ekonomiskt stöd avsett som gottgörelse vid minskad eller förlorad arbetsinkomst eller vid otillräcklig försörjningsförmåga, som social omsorg avseende främst omsorgsverksamhet till individer eller grupper av individer med särskilda behov, t.ex. barn, äldre eller funktionshindrade.

Statens och socialförsäkringens utgifter för socialt skydd avser huvudsakligen den ekonomiska tryggheten i form av t.ex.

arbetslöshetsersättningar, barnbidrag, föräldrapenning, sjukpenning och pensioner.

Kommunernas utgifter för socialt skydd avser främst social omsorg som barnomsorg, vård och omsorg om äldre och funktionshindrade samt individ- och familjeomsorg. I primärkommunernas utgifter ingår också socialbidraget.

En stor utgift för den offentliga sektorn och framför allt för staten, är räntor på statsskulden. Räntan på statsskulden var 44 miljarder kronor för staten 2006 och ingår på ändamål 017, skuldtransaktioner avseende offentliga sektorn.

Den offentliga sektorns utgifter för hälso- och sjukvård utgör 13 procent av de totala utgifterna. Landstingens utgifter ligger till största delen inom hälso- och sjukvård med 87 procent av sektorns totala utgifter.

Utgifter för utbildning utgör 14 procent av den offentliga sektorns utgifter. För primärkommuner utgör utbildning den näst största utgiften med 37 procent av dess total. Av detta används det mesta till förskoleutbildning samt grundskoleutbildning årskurs 1-6.

2.4 Tabell

Totala offentliga utgifter per ändamål år 2006, löpande priser, mdkr

General government's expenditures by function and sector, 2006, current prices, SEK billions

Ändamål COFOG**	Totalt*		Stat		Social- försäkring		Primär- kommuner		Landsting	
	Total*		Central gov.		Social security		Municipal councils		County councils	
	Mdkr SEK billions	%	Mdkr SEK billions	%	Mdkr SEK billions	%	Mdkr SEK billions	%	Mdkr SEK billions	%
01 Allmän offentlig förvaltning (General public services)	187	12	225	26	43	10	6	3
011 Verkställande och lagstiftande organ, ekonomi- och skatteförvaltning, utrikesförvaltning (Executive and legislative organs, financial and fiscal affairs)	58	4	59	7	10	2	1	1
012 Internationellt ekonomiskt bistånd (Foreign economic aid)	27	2	27	3
013 Allmänna förvaltningstjänster (General services)	33	2	12	1	25	6	4	2
014 Grundforskning (Basic research)	16	1	17	2	0	0	0	0
015 FoU Allmän offentlig förvaltning (R&D General public services)
016 Övrig allmän offentlig förvaltning (General public services n.e.c.)	2	0	0	0	2	0
017 Skuldtransaktioner avseende offentliga sektorn (Public debt transactions)	52	3	46	5	7	1	1	0
018 Allmänna transfereringar mellan olika delsektorer inom den offentliga sektorn (Transfers of a general character between different levels of government)	-	-	63	7	0	0
02 Försvar (Defence)	49	3	49	6	0	0	0	0
021 Militärt försvar (Military defence)	44	3	44	5	0	0
022 Civilt försvar (Civil defence)	2	0	2	0	0	0	0	0
023 Internationellt militärt bistånd (Foreign military aid)	2	0	2	0
024 FoU Försvar (R&D Defence)	0	0	0	0
025 Övrigt försvar (Defence n.e.c.)	0	0	0	0
03 Samhällsskydd och rättsskipning (Public order and safety)	40	3	34	4	7	1	0	0
031 Polisverksamhet (Police services)	19	1	19	2	-	-
032 Brand- och räddningsverksamhet (Fire-protection services)	7	0	1	0	7	1	0	0
033 Rättsskipning (Law courts)	8	1	8	1
034 Kriminalvård (Prisons)	6	0	6	1
035 FoU Samhällsskydd och rättsskipning (R&D Public order and safety)
036 Övrigt samhällsskydd och rättsskipning (Public order and safety n.e.c.)	0	0	0	0
04 Näringslivsfrågor (Economic affairs)	119	8	88	10	26	6	9	4
041 Övergripande handels-, näringslivs och arbetsmarknadsfrågor (General economic, commercial and labour affairs)	25	2	21	2	3	1	0	0
042 Jordbruk, skogsbruk, fiske och jakt (Agriculture, forestry, fishing and hunting)	5	0	5	1	0	0	-	-
043 Bränsle och energi (Fuel and energy)	1	0	1	0	0	0
044 Utvinning av mineral samt tillverkning och byggnadsverksamhet (Mining, manufacturing and construction)	0	0	0	0
045 Transporter (Transport)	83	6	56	7	22	5	8	4
046 Kommunikationer (Communication)	2	0	2	0	0	0
047 Andra näringsgrenar (Other industries)	1	0	0	0	1	0	0	0
048 FoU näringslivsfrågor (R&D Economic affairs)	2	0	2	0	0	0	0	0
049 Övriga ekonomiska frågor (Economic affairs n.e.c.)	0	0	0	0
05 Miljöskydd (Environmental protection)	7	0	6	1	1	0	0	0
051 Avfallshantering (Waste management)	2	0	1	0	0	0
052 Hantering av avloppsvatten (Waste water management)	0	0	0	0
053 Föroreningsbekämpning (Pollution abatement)	0	0	0	0
054 Skydd av biologisk mångfald och landskap (Protection of biodiversity and landscape)	1	0	1	0

055	FoU Miljöskydd (<i>R&D Environmental protection</i>)	0	0	0	0
056	Övrigt miljöskydd (<i>Environmental protection n.e.c.</i>)	4	0	3	0	1	0	0	0
06	Bostadsförsörjning och samhällsutveckling (Housing and community amenity)	12	1	4	1	8	2	0	0
061	Bostadsförsörjning (<i>Housing development</i>)	4	0	2	0	1	0
062	Samhällsutveckling (<i>Community development</i>)	6	0	2	0	4	1	0	0
063	Vattenförsörjning (<i>Water supply</i>)	3	0	3	1
064	Gatubelysning (<i>Street lighting</i>)
065	FoU Bostadsförsörjning och samhällsutveckling (<i>R&D Housing and community amenities</i>)	0	0	0	0
066	Övrigt, bostadsförsörjning och samhällsutveckling (<i>Housing and community amenities n.e.c.</i>)
07	Hälsa- och sjukvård (Health)	198	13	39	5	4	1	191	7
071	Medicinska produkter, apparater och anordningar (<i>Medical products, appliances and equipment</i>)	25	2	21	2	1	0	24	1
072	Öppen sjukvård (<i>Outpatient services</i>)	84	6	8	1	1	0	81	7
073	Sluten sjukhusvård (<i>Hospital services</i>)	76	5	3	0	2	0	75	4
074	Folkhälsovård (<i>Public health services</i>)	5	0	0	0	0	0	4	2
075	FoU Hälsa- och sjukvård (<i>R&D Health</i>)	2	0	0	0	0	0	2	1
076	Övrig hälso- och sjukvård (<i>Health n.e.c.</i>)	6	0	6	1	0	0	4	2
08	Fritidsverksamhet, kultur och religion (Recreation, culture and religion)	31	2	9	1	24	5	2	1
081	Fritids- och idrottsverksamhet (<i>Recreational and sporting services</i>)	14	1	2	0	13	3	0	0
082	Kulturell verksamhet (<i>Cultural services</i>)	17	1	6	1	11	2	2	1
083	Radio-, TV- och förlagsverksamhet (<i>Broadcasting and publishing services</i>)	1	0	1	0
084	Religiös verksamhet och annan samhällsverksamhet (<i>Religious and other community services</i>)	0	0	0	0	0	0
085	FoU Fritidsverksamhet, kultur och religion (<i>R&D Recreation, culture and religion</i>)	0	0	0	0
086	Övrig fritidsverksamhet, kultur och religion (<i>Recreation, culture and religion n.e.c.</i>)	0	0	0	0
09	Utbildning (Education)	216	14	65	8	162	37	2	1
091	Förskoleutbildning samt grundskoleutbildning årskurs 1-6 (<i>Pre-primary and primary education</i>)	123	8	10	1	120	27	0	0
092	Grundskoleutbildning årskurs 7-9 och gymnasieutbildning (<i>Secondary education</i>)	41	3	3	0	40	9	1	0
093	Eftergymnasial utbildning utom högskoleutbildning	1	0	0	0	1	0	0	0
094	Högskoleutbildning (<i>Tertiary education</i>)	43	3	44	5	0	0	0	0
095	Ej nivåbestämd utbildning (<i>Education not definable by level</i>)	6	0	6	1	2	0	1	1
096	Stödtjänster till utbildning (<i>Subsidiary services to education</i>)	1	0	1	0	0	0	0	0
097	FoU Utbildning (<i>R&D Education</i>)	0	0	0	0	0	0
098	Övrig utbildning (<i>Education n.e.c.</i>)	2	0	2	0	-	-
10	Socialt skydd (Social protection)	647	43	332	39	180	00	170	38	9	4
101	Sjukdom och funktionshinder (<i>Sickness and disability</i>)	159	11	128	15	36	8	1	0
102	Ålderdom (<i>Old age</i>)	304	20	61	7	180	00	86	19	7	3
103	Efterlevande (<i>Survivors</i>)	16	1	16	2
104	Familj och barn (<i>Family and children</i>)	77	5	57	7	24	5	0	0
105	Arbetslöshet (<i>Unemployment</i>)	56	4	51	6	5	1	1	1
106	Boende (<i>Housing</i>)	11	1	11	1
107	Övrig social utsatthet (<i>Social exclusion n.e.c.</i>)	24	2	8	1	18	4	0	0
108	FoU Socialt skydd (<i>R&D Social protection</i>)	0	0	0	0
109	Övrigt socialt skydd (<i>Social protection n.e.c.</i>)	1	0	1	0	-	-	-	-
Totalt (Total)		1 506	00	852	00	180	00	445	00	220	100

* Den offentliga sektorn är konsoliderad vilket resulterar i att delarna ej summerar till totalen. Consolidated

** Classification of Functions of Government

Anm: Uppgifterna för år 2006 är preliminära

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna. Statistics Sweden, National Accounts

2.4.2 Minskade utgifter för bostadsförsörjning. Ökade utgifter för hälso- och sjukvård, utbildning samt socialt skydd.

I 2.5 Tabell visas totala offentliga utgifter samt delen sociala naturaförmåner åren 1999-2006 fördelade efter ändamål på två-siffernivå. Sociala naturaförmåner benämns i NR de varor och tjänster, med socialt ändamål, som den offentliga sektorn köper från företagen och ger direkt till hushållen, t.ex. privat läkarvård, läkemedel, färdtjänst, privat daghemsverksamhet och friskolor.

Med utgångspunkt från de i tabellen redovisade värdena kan de olika ändamålen andelar av de totala utgifterna beräknas. Fördelningen mellan ändamålen har varit relativt stabil över redovisningsperioden. I Tabell 2.5 ser man att utgifter för bostadsförsörjning har minskat med 9 miljarder kronor under perioden, andelen har minskat med en procentenhet till 3 procent av totala utgifterna.

För ett litet ändamål som miljöskydd är utvecklingen i förhållande till totala utgifter marginell, men utvecklingen i själva ändamålet är stor. Utgifter med ändamålet

miljöskydd har ökat från 1 till 7 miljarder kronor under perioden. Andelen av de totala utgifterna som går till ändamålet allmän offentlig förvaltning har minskat med 2 procentenheter till 12 procent, men det har ökat med 17 miljarder kronor.

Offentliga sektorns utgifter för fritidsverksamhet, kultur och rekreation har under perioden 1999-2006 minskat med 6 miljarder kronor från 3 till 2 procentenheter av de totala utgifterna.

Ändamålet näringslivsfrågor har ökat med 29 miljarder kronor, och andelen har ökat med ungefär en procentenhet till 8 procent år 2006.

Största ökningarna noteras för ändamålen socialt skydd, hälso- och sjukvård samt utbildning. Andelen utgifter för hälso- och sjukvård har ökat med 2 procentenheter, till 13 procent av de totala utgifterna, motsvarande 63 miljarder kronor. Andelen utgifter för utbildning är oförändrad och uppgår till 14 procent. Ökningen motsvarar 51 miljarder kronor. Utgifterna för socialt skydd var 1999 41 procent av totala utgifter. 2006 var andelen 43 procent, en ökning med 157 miljarder kronor.

2.5 Tabell

Totala offentliga utgifter och därav sociala naturaförmåner (naturatransfereringar till hushållen) 1999-2006, löpande priser, mdkr

General government's total expenditures and of which social transfers in kind to households*, 1999-2006, current prices, SEK billions

Ändamål COFOG**	År							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
01 Allmän offentlig förvaltning (<i>General public services</i>)	170	182	160	178	164	163	172	187
02 Försvar (<i>Defence</i>)	50	51	49	49	50	48	46	49
03 Samhällskydd och rättskipning, (<i>Public order and safety</i>)	30	30	33	35	37	37	38	40
04 Näringslivsfrågor (<i>Economic affairs</i>)	89	83	90	100	105	105	118	119
05 Miljöskydd (<i>Environmental protection</i>)	1	3	3	4	4	4	6	7
06 Bostadsförsörjning och samhällsplanering (<i>Housing and community amenity</i>)	21	12	13	13	13	13	14	12
07 Hälso- och sjukvård (<i>Health</i>)	136	141	155	168	179	181	188	198
därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. In kind to househ.</i>)	27	34	37	43	45	42	43	44
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion (<i>Recreation, culture and religion</i>)	37	24	25	26	27	27	29	31
därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. in kind to househ.</i>)	0
09 Utbildning (<i>Education</i>)	165	160	175	188	194	197	204	216
därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. in kind to househ.</i>)	5	6	7	9	10	12	13	15
10 Socialt skydd (<i>Social protection</i>)	490	513	530	555	599	617	628	647
därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. In kind to househ.</i>)	16	18	20	21	23	23	24	26
Totala offentliga utgifter (<i>General government expenditures</i>)	1 190	1 200	1 234	1 317	1 373	1 393	1 444	1 506
därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. In kind to househ.</i>)	49	58	64	74	78	77	80	85

* Social transfers in kind related to expenditure on products supplied to households via market producers

** Classification of Functions of Government

Anm: Uppgifterna för år 2006 är preliminära

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna. Statistics Sweden, National Accounts

Riksstat för budgetåret 1949/50.

Driftbudgeten.

		Kronor
A. Egentliga statsinkomster:		
I. Skatter.....	4 451 850 000	
II. Uppbörd i statens verksamhet	74 984 000	
III. Folkpensionsavgifter	140 000 000	
IV. Diverse inkomster.....	120 000 000	4 786 834 000
B. Inkomster av statens kapitalfonder:		
I. Statens affärsverksfonder	157 000 000	
II. Riksbanksfonden	100	
III. Statens allmänna fastighetsfond.....	14 182 000	
IV. Försvarets fonder	20 585 000	
V. Statens utlåningsfonder	29 653 300	
VI. Fonden för låneunderstöd.....	23 695 000	
VII. Fonden för statens aktier.....	30 000 000	
VIII. Statens pensionsfonder	31 690 000	
IX. Diverse kapitalfonder	22 300 000	329 105 400
Säger för inkomster å driftbudgeten		5 115 939 400
Summa		5 115 939 400

		Kronor
A. Egentliga statsutgifter:		
I. Kungl. hov- och slottsstaterna	2 610 800	
II. Justitiedepartementet	38 764 500	
III. Utrikesdepartementet	23 887 000	
IV. Försvarsdepartementet.....	793 453 100	
V. Socialdepartementet	1 388 805 300	
VI. Kommunikationsdepartementet	258 427 100	
VII. Finansdepartementet.....	95 044 800	
VIII. Ecklesiastikdepartementet	518 677 900	
IX. Jordbruksdepartementet	347 803 700	
X. Handelsdepartementet	49 507 900	
XI. Inrikesdepartementet	290 600 700	
XII. Folkhushållningsdepartementet	28 946 300	
XIII. Pensionsväsendet	164 456 000	
XIV. Oförutsedda utgifter.....	1 000 000	
XV. Riksdagen och dess verk m. m.	10 515 700	4 012 500 800
B. Utgifter för statens kapitalfonder:		
I. Luftfartsfonden	6 700 000	
II. Riksgäldsfonden	316 000 000	
III. Avskrivning av nya kapitalinvesteringar	34 609 800	
IV. Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsför- luster	25 000 000	382 309 800
Säger för utgifter å driftbudgeten		4 394 810 600
Beräknat överskott å statsregleringen		721 128 800
Summa		5 115 939 400

Totala skatter i Sverige

3.1 Totala skatterna i Sverige 1 425 miljarder år 2006

I detta kapitel förs uppgifterna från kapitlen om skatt på arbete (kapitel 4), skatt på kapital (kapitel 5) och skatt på konsumtion och insatsvaror (kapitel 6) samman och en översikt ges över de totala skatteintäkterna.

De totalt fastställda skatterna för år 2006 summerade till 1 425 miljarder kronor (3.1 Tabell). Utslaget per invånare motsvarar detta 157 000 kr.

3.1 Tabell Översikt över totala skatter i Sverige 1997-2006 Overview of total taxes in Sweden 1997-2006

	Inkomståret Income year									
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Belopp, mdkr (Amount, BSEK):										
Skatt på arbete (Taxes on labour)	623	667	680	710	741	747	783	807	828	857
Skatt på kapital (Taxes on capital)	109	109	130	161	118	101	107	136	168	192
Skatt på konsumtion och insatsvaror (Taxes on consumption and input goods)	253	267	278	290	304	316	329	340	360	376
Totala skatter (Total taxes)	985	1 044	1 088	1 161	1 164	1 164	1 219	1 283	1 356	1 425
varav (of which)										
EU-skatter (taxes belonging to EU)*	..	12	11	12	11	9	9	7	8	9
Offentliga sektorns skatter (public sector taxes)	985	1 031	1 077	1 149	1 153	1 156	1 210	1 276	1 348	1 416
- kommunalskatt (local income tax)	293	306	323	336	359	378	403	420	436	454
- avgifter till ålderspensionssystemet** (fees for the old age pension system)	106	112	89	127	137	140	143	147	151	160
- statens skatteintäkter (state taxes)*	586	613	665	686	656	637	664	709	762	802
Sammansättning - andel av totala skatter, procent (Composition - share of total taxes, in percent)										
Skatt på arbete (Taxes on labour)	63	64	62	61	64	64	64	63	61	60
Skatt på kapital (Taxes on capital)	11	10	12	14	10	9	9	11	12	13
Skatt på konsumtion och insatsvaror (Taxes on consumption and input goods)	26	26	26	25	26	27	27	27	27	26
Totala skatter (Total taxes)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Andel av BNP, procent (As percentage of GDP)										
Skatt på arbete (Taxes on labour)	32,3	33,1	32,0	31,5	31,9	30,9	31,1	30,7	30,3	29,6
Skatt på kapital (Taxes on capital)	5,7	5,4	6,1	7,2	5,1	4,2	4,3	5,2	6,1	6,6
Skatt på konsumtion och insatsvaror (Taxes on consumption and input goods)	13,1	13,3	13,1	12,9	13,1	13,1	13,1	13,0	13,2	13,0
Totala skatter (Total taxes)	51,1	51,9	51,2	51,6	50,0	48,1	48,5	48,9	49,6	49,1
Skatter per invånare, tkr (Taxes per inhabitant, KSEK)										
Skatt på arbete (Taxes on labour)	70	75	77	80	83	84	87	90	92	94
Skatt på kapital (Taxes on capital)	12	12	15	18	13	11	12	15	19	21
Skatt på konsumtion och insatsvaror (Taxes on consumption and input goods)	29	30	31	33	34	35	37	38	40	41
Totala skatter (Total taxes)	111	118	123	131	131	130	136	143	150	157

* För år 1997 har det inte gått att få fram separata uppgifter om EU-skatterna. I tabellen ingår därför EU-skatterna detta år i summan för statliga skatter.

** Den del av socialavgifterna som överförs till premiepensionssystemet ingår inte i beloppen för ålderspensionssystemet utan betraktas i enlighet med Eurostats principer som ingående i individernas sparande.

Källa: Skatteverket och Ekonomistyrningsverket, Taxeringsutfallet, riksbokföringen, statistikdatabasen GIN-skatt samt budgetpropositionen.

Skatterna som andel av bruttonationalprodukten – den s.k. skattekvoten – uppgick år 2006 till 49,1 procent. Skatt på arbete svarade för 60 procent av skatteuttaget, skatt på kapital för drygt 13 procent och skatt på konsumtion och insatsvaror för drygt 26 procent. Störst variation över åren uppvisar skatt på kapital. Orsaken till denna variation är främst skatt på hushållens kapitalvinster samt skatt på bolagens vinster.

Skatteintäkterna i offentlig sektor är något lägre än de totala skatterna. Detta förklaras av att den del av mervärdesskatten och tullinkomsterna som ingår i avgiften till EU definitionsmässigt är skatter som tillhör EU. Av de totala skatterna 2006 avsåg 9 miljarder kronor (0,7 procent) EU-skatter, 454 miljarder kronor (32 procent) kommunalskatt och 160 miljarder kronor (11 procent) avgifter till pensionssystemet. Resten, 802 miljarder kronor (56 procent), kan sägas vara statliga skatter.

3.2 Fastställda skatter och betalda skatter

Beroende på vad man är ute efter kan skatteintäkter presenteras på olika sätt. Olika intressenter har olika intressen. Ska man analysera regelsystem och förstå orsakerna till att skatter utvecklas på ett visst sätt är det bäst att periodisera skatteintäkterna efter den period den händelse inträffade som gav upphov till skatten. Denna presentationsmetod brukar kallas ”periodiserade skatter”. I andra sammanhang, t.ex. när man planerar statens upplåning, står de faktiska kassamässiga betalningsflödena i fokus. Alla skatter som fastställs blir ju inte betalda och betalningar sker med viss efter-

släpning i förhållande till de händelser som orsakade skatten. Nationalräkenskaperna presenterar i sin tur skatter utifrån internationellt överenskomna principer för att möjliggöra jämförelser mellan länder. Det kan verka förvirrande att det förekommer olika belopp för skatter för ett och samma år. Men förstår man de olika syften som finns kan man hysa förståelse för att det förekommer olika värden.

Ett par exempel på skillnaden mellan skatter periodiserade till intjänandetidpunkt och kassamässigt betalda är de respittider för betalning som finns för olika skatter. T.ex. betalar arbetsgivare in arbetsgivaravgifter och preliminärt avdragen skatt för sina anställda med en månads eftersläpning i förhållande till när den anställda fick lönen för sitt arbete. Mervärdesskatt kan betalas med en eller två månaders eftersläpning beroende på omsättningens storlek. De inkomster individerna har ett visst år deklarerar i maj året efter och betalningen slutregleras först under sommaren eller hösten efter intjänandeåret.

I årsboken är infallsvinkeln så långt möjligt skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod. Utgångspunkten är också att presentationen ska avse fastställda skatter. Med detta angreppssätt kan skatteinkomster relateras till relevant skatteunderlag och till händelser/ekonomisk utveckling under den aktuella tidsperioden. Beroende på bristande statistikunderlag avser dock beloppen före 1998 till en del betalda skatter istället för fastställda. Utifrån kunskap om obetalda skatter har vi emellertid i 3.2 Tabell gjort en grov korrigering av serien så att den hela tidsperioden ska avse fastställda skatter.

3.2 Tabell

Fastställda skatter och uppbördsförluster 1997-2006, mdkr Settled taxes and collection losses 1997-2006, BSEK

	Inkomståret Income year									
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Skatter enligt presentationen i Årsboken (Taxes as presented in this Yearbook)	985,2	1 043,6	1 088,3	1 161,0	1 163,5	1 164,2	1 218,8	1 282,8	1 356,2	1 425,1
Skatter korrigerade till att avse samma begrepp hela tidsperioden (Taxes corrected to the same concept the whole period)										
Fastställd skatt periodiserad till rätt aktivitetsperiod (Settled tax on accrual basis)	987,4	1 043,8	1 088,4	1 161,2	1 163,6	1 164,3	1 218,8	1 282,9	1 356,2	1 425,2
Avgår uppbördsförlust (Deduction for collection losses)	-5,4	-5,2	-5,7	-4,5	-4,9	-6,4	-5,2	-5,1	-4,7	-4,5
Dito skatter efter uppbördsförlust (Settled taxes net for collection losses)	982,0	1 038,7	1 082,7	1 156,6	1 158,7	1 157,9	1 213,7	1 277,8	1 351,6	1 420,6

Källa: Skatteverket och Kronofogden

Av de skatter som fastställs blir en del aldrig betalda. Då uppstår det uppbördsförluster. Dessa har under de senaste åren legat kring 5 miljarder kronor eller 0,3 till 0,4 procent av den fastställda skatten. Uppbördsförlusterna beskrivs mer ingående i kapitlet Skatteskulder och uppbördsförluster (kapitel 9).

Ambitionen att i årsboken utgå från fastställda skatter är orsaken till att statistiken kanske inte alltid uppfattas som aktuell. I denna årsbok, som skrivs 2008, är slutåret i de flesta tabeller aktivitetsåret 2006. Orsaken till eftersläpningen är att vissa av skatterna fastställs först i månadskiftet november/december året efter inkomståret. Det gäller t.ex. skatter som fastställs på basis av den årliga inkomstdeklaration.

3.3 Beskattning i tre stationer

Skatter kan delas in på olika sätt. I årsboken presenteras skatterna utifrån den bas som ligger till grund för skatteuttaget – arbete, kapital och konsumtion/insatsvaror. Men skatter kan grupperas även efter andra linjer. Ett annat sätt att sortera skatter knyter an till de skattebaser som uppkommer när inkomsterna strömmar genom ekonomin från produktion till konsumtion.¹

När en inkomst uppstår och genomflyter det ”ekonomiska kretsloppet” beskattas den i normalfallet tre gånger – vid tre ”stationer”:

1. Först beskattas inkomsten där den uppstår – i produktionsledet. Om inkomsten är lön beskattas den med arbetsgivaravgifter och om den är vinst med bolagsskatt.
2. När sedan de resterande produktionsinkomsterna betalas ut till hushållen sker nästa beskattning i form av den vanliga inkomstbeskattningen.

3. När hushållen sedan använder sina nettoinkomster för att konsumera utgår skatt i form av moms och punktskatter.

3.3 Diagram visar skatteintäkterna 2006 kategoriserade enligt denna kretsloppsprincip. Uppdelningen av skatterna mellan de tre stationerna är inte självklar. Syftet är dock endast att ge en grov illustration av hur vi i Sverige har valt att kanalisera skatteuttaget i olika faser och mellan olika aktörer i samhällsekonomin. Olika länder har valt olika tyngdpunkt på hur skatteuttaget är fördelat. Dessa olikheter mellan länderna kommenteras i kapitlet ”Svenska skatter i internationell jämförelse” (kapitel 15).

Skatterna vid de tre stationerna är olika synliga för medborgarna. Skatterna på produktionen (485 miljarder kronor) och på konsumtion/förbrukning (380 miljarder kronor) kallas också indirekta skatter. Beteckningen ”indirekt” syftar på att den som ansvarar för betalningen av skatten avviker från den som bär den faktiska bördan av skatten. Skatten övervältras från den formellt betalningsskyldige via löner, priser eller vinster.

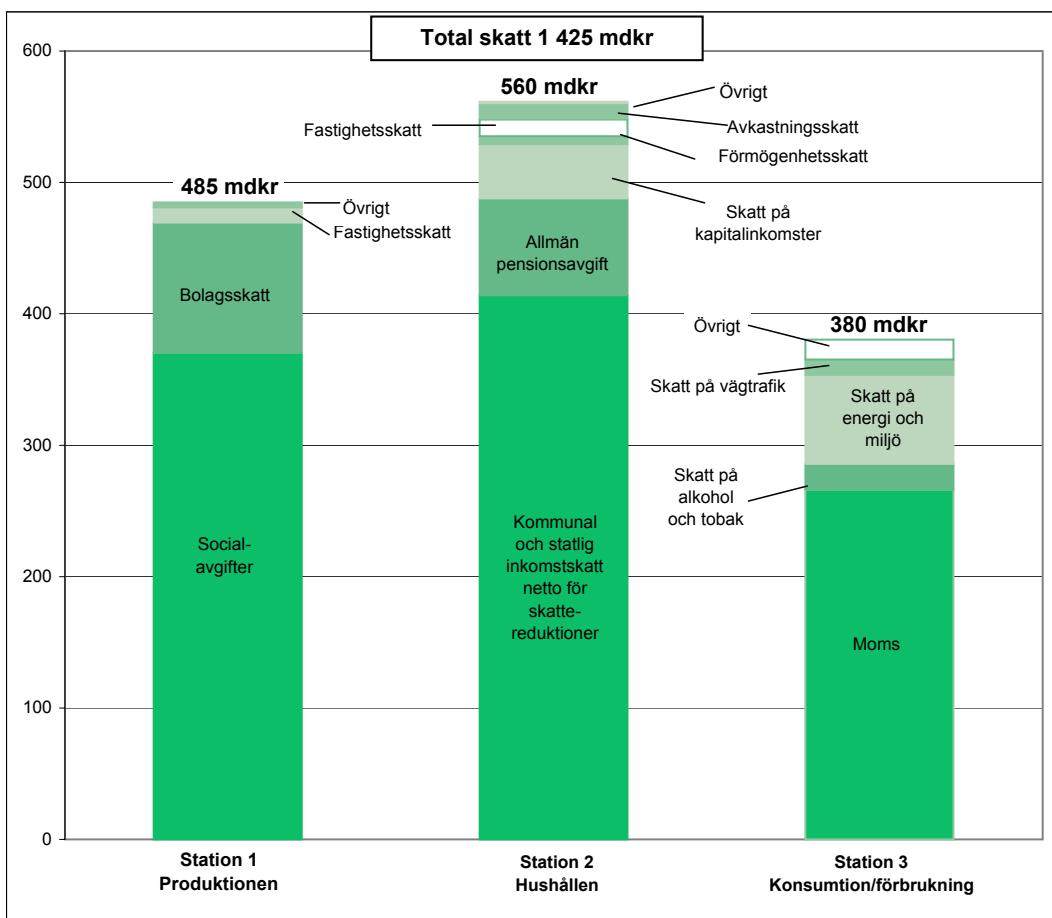
Skatten som betalas av hushållen (station 2) – 560 miljarder kronor – är den som är mest iögonenfallande för gemene man. För dessa skatter är bilden att det inte förekommer någon övervältring på andra aktörer. Den person som står för betalningen av skatten bär också i slutändan bördan av skatten. Dessa skatter kallas också för direkta skatter. Skatten vid denna station överensstämmer i stort med den skatt som fastställs i anslutning till den inkomstdeklaration individerna lämnar en gång om året.

¹ Betänkande från Skattebasutredningen: Våra Skatter SOU 2002:47, sid. 53ff

3.3 Diagram

Skatteuttaget fördelat på tre stationer – produktion, hushåll, konsumtion/ förbrukning – år 2006, mdkr

Taxes distributed into three stations – production, households, consumption - year
2006, BSEK

Note: Showing from bottom to top of the staples:

Production: Employers' and self-employed persons' social security fees, company profit tax, real estate tax, other taxes.

Households: Central and local income tax of individuals incl. tax reductions, general pension fee paid by individuals, tax on income from capital, recurrent tax on wealth, real estate tax, tax on pension fund earnings, other taxes.

Consumption: VAT, alcohol and tobacco tax, energy and environment taxes, tax on road traffic, other taxes.

3.4 Skatternas roll för utjämning av de ekonomiska resurserna mellan hushållen

Ofta talas om hur skatteuttaget omfördelar ekonomiska resurser mellan hushållen. Omfördelning av ekonomiska förhållanden uppstår emellertid inte bara genom hur uttaget av skatter ser ut. Hur skatterna används är väl så viktigt när man ska bedöma fördelningseffekterna av skatteuttaget. Skattefinansierade offentliga transfereringar såsom barnbidrag, socialbidrag, sjukförsäkring, pensionssystem m.m. lik-

som offentligt subventionerade verksamheter som daghem, skolor, sjukvård, tandvård för barn m.m. har stor betydelse för att utjämna ekonomiska förhållanden mellan hushållen. I vårpropositionen 2002² studerades fördelningseffekterna av offentlig konsumtion av individuella tjänster.³ Värdet av dessa (år 1999) uppgick till 285 miljarder kronor. Man fann att offentligt subventionerade tjänster främst jämnar ut över livscykeln, vilket gynnar barnfamiljer och pensionärer. Subventionerna är högre, både absolut och relativt sett, för personer med låg ekonomisk standard jämfört med välbeställda.

² Prop. 2001/02:100 Bilaga 3

³ I anslutning till budgetpropositionen och/eller vårpropositionen lämnas fördelningspolitiska redogörelser. Temat varierar.

Även om uppgifterna i propositionen avser inkomståret 1999 och således inte är aktuella återger vi resultaten (3.4 Tabell). Det ger nämligen en bra illustration av att skatteuttaget bara är en av flera komponenter i omfördelningen av ekonomiska resurser mellan hushållen. Inkomstspredningen mäts med Gini-koefficienten. Gini-koefficienten är ett vanligt sammanfattande mått på ojämnheten i inkomstfördelningen. Gini-koefficienten antar värdet noll när inkomsten är lika för alla och värdet 1 vid maximal ojämnhet, dvs. när en person får alla inkomster. Lägre värde anger således en mer jämn fördelning. Tabellen visar att Gini-koefficienten sjunker från 0,493 till 0,203 på grund av offentliga transfereringar, skatt och offentligt subventionerade tjänster. Som framgår av tabellen svarar skatteeffekten för en mindre del av den samlade effekten. Användningen av skatterna till transfereringar och offentliga tjänster ger en större utjämnande effekt.

Fördelningseffekterna av skatter och transfereringar för hushållen beskrivs mer utförligt i kapitlet ”Skatt, inkomstfördelning och förmögenhet” (kapitel 8).

Station 2 – Beskattningen av hushållens inkomster

Vi tittar nu närmare på skatterna vid station 2 – den direkta beskattningen av hus-

hållen. De skatter som individerna påförs i anslutning till sin inkomstdeklaration svarar 2006 för 547 miljarder eller 38 procent av de totala skatterna. I beloppet ingår kommunal och statlig inkomstskatt, allmän pensionsavgift, skatt på inkomst av kapital, fastighetsskatt och förmögenhetsskatt. Hur dessa skatter fördelar sig på olika inkomstlägen framgår av 3.5 Tabell.

År 2006 fanns det 291 000 personer med förvärvsinkomster över en halv miljon. Dessa inkomsttagare utgjorde 4 procent av den vuxna befolkningen och hade 13,9 procent av förvärvsinkomsterna och betalade nästan 20 procent av de skatter som tas ut på arbete och 29 procent av skatten på kapital.

Vi ger också en översikt över hur dessa skatter fördelar sig på åldersgrupper (3.6 Tabell). Det finns ett tydligt livscykelmönster för inkomster och skatter. Förvärvsinkomster och skatt på arbete har en övervikt (andelen av inkomsterna och skatten är högre än befolkningsandelen) i åldersgrupperna 35-64 år. Skatten på kapital är starkt koncentrerad till personer i övre medelåldern och pensionärer. Personer över 55 år utgjorde 40 procent av den vuxna befolkningen och svarade för 72 procent av den direkta skatt som tas ut på kapital.

3.4 Tabell

Inkomstspredning för olika inkomstslag mätt med Gini-koefficienten.

Ginikoefficienten är justerad med hänsyn till hushållets sammansättning

Distribution of income for different types of income measured by the Gini-coefficient. The Gini-coefficient is adjusted for dependents to provide for

Inkomst	Type of income	Gini-koefficient
Inkomstbegrepp (Income concept)		
F	Faktorinkomst (dvs. inkomst av lön, näringsverksamhet och kapital) (Primary income [i.e. income from salary, enterpreneurial income and capital])	0,493
B	Bruttoinkomst (dvs. faktorinkomst + transfereringar) (Gross income [i.e. primary income + transfers])	0,334
D	Disponibel inkomst (Disposable income)	0,257
S	Disponibel inkomst justerad med offentlig subvention (Disposable income adjusted for public subsidies)	0,203
F - S	Samlad effekt på Gini-koefficienten (Total effect on the Gini-coefficient)	0,290
F - B	Transfereringseffekt (Effect of transfers)	0,159
B - D	Skatteeffekt (Effect of taxes)	0,077
D - S	Subventionseffekt (Effect of subsidies)	0,054

Källa: 2002 års ekonomiska vårproposition (prop. 2001/02:100 Bilaga 3)

3.5 Tabell

Skatter som tas ut direkt av individerna fördelade efter förvärsinkomstens storlek. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete och kapital, inkomståret 2006

Taxes paid directly by individuals by the size of assessed income from earnings showing number of persons, income amounts, taxes on labour and taxes on capital, income year 2006

Taxerad förvärsinkomst, tkr	Antal personer, tusental	Belopp, mdkr Amounts, BSEK			Andel (%) av samtliga Share in % of total			
		Taxerad förvärsinkomst	Skatt på arbete	Skatt på kapital	Antal personer	Taxerad förvärsinkomst	Skatt på arbete	Skatt på kapital
Assessed inc. from work, KSEK	Number of persons, thousands	Assessed inc. from work	Taxes on labour	Taxes on capital	Number of persons	Assessed inc. from work	Taxes on labour	Taxes on capital
Personer 18 år eller äldre (All persons 18 years or more)								
0	302	0	0,0	1,8	4,2	0,0	0,0	3,3
-100	1 184	68	13,8	6,0	16,4	4,3	2,8	11,1
100-200	2 135	327	84,1	10,7	29,5	20,8	17,2	19,9
200-300	2 104	518	150,1	9,0	29,1	32,9	30,7	16,8
300-400	916	311	98,3	6,7	12,7	19,8	20,1	12,6
400-500	296	131	47,3	3,8	4,1	8,3	9,7	7,1
500-1000	260	166	69,5	8,2	3,6	10,5	14,2	15,3
1000-	31	52	26,4	7,5	0,4	3,3	5,4	13,9
Samtliga (All)	7 229	1 573	489,3	53,6	100,0	100,0	100,0	100,0
Tillkommer (To be added):								
- personer 0-17 år (persons 0-17 years)		2	0,2	0,6				
- Övrigt* (Remainder)		6	2,0	1,8				
Totalt (Total)		1 581	491,5	56,0				

* Avser icke folkbokförda och dödsbon (Persons not registered in Sweden and estates of deceased persons).

Anm: I skatt på arbete ingår i denna tabell inkomstskatt, allmän pensionsavgift och skattereduktioner. Skatt på kapital omfattar fastighetsskatt, förmögenhetsskatt och skatt på avkastningen på finansiellt kapital.

Källa: SCB:s inkomststatistik, Taxeringsregistret (IoT).

Station 3 – Beskattningen när hushållen använder sina inkomster – konsumtion, förbrukning

Skattebasen vid station 3 utgörs nästan uteslutande av hushållens konsumtion och byggnadsinvesteringar. Med konsumtions-skatter avses moms och punktskatter, till vilka räknas t.ex. energi- och alkoholskatter.

Alla konsumtionsskatter har inte samma syfte. Vissa skatter är rent fiskala, dvs. deras syfte är statsfinansiella, medan andra har som primärt syfte att styra konsumtionen eller resursförbrukningen. Till de i första hand fiskala hör mervärdesskatten och den rena energiskatten. Till de som syftar till att styra förbrukningen hör koldioxid- och svavelskatterna.

Mervärdesskatten har olika skattesatser för olika varor och tjänster. Normalstat-

tesatsen är 25 procent. Därutöver finns två lägre skattesatser. Livsmedel har t.ex. en skattesats om 12 procent och böcker beskattas med 6 procent. Vissa tjänster, t.ex. banktjänster och sjukvårdstjänster, momsbeskattas överhuvudtaget inte. Punktskatterna tas i regel ut med ett fast belopp per enhet.

De olika momsskattesatserna tillsammans med att vissa varor beläggs med punktskatter gör att variationen i konsumtionsbeskattningen är stor. Hur bördan av olika konsumtionsskatter fördelas beror i första hand på konsumtionens sammansättning i olika hushåll. Ju större andel av de totala konsumtionsutgifterna som går till högbeskattad konsumtion, desto högre skattebördan.

3.6 Tabell

Skatter som tas ut direkt av individerna fördelade på åldersintervall. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete och kapital, inkomståret 2006

Taxes paid directly by individuals by age showing number of persons, income amounts, taxes on labour and taxes on capital, income year 2006

Taxerad förvärsinkomst, tkr	Antal personer, tusental	Belopp, mdkr Amounts, BSEK			Andel (%) av samtliga Share in % of total			
		Taxerad förvärs- inkomst	Skatt på arbete	Skatt på kapital	Antal personer	Taxerad förvärs- inkomst	Skatt på arbete	Skatt på kapital
Assessed inc. from work, KSEK	Number of persons, thousands	Assessed inc. from work	Taxes on labour	Taxes on capital	Number of persons	Assessed inc. from work	Taxes on labour	Taxes on capital
Personer 18 år eller äldre (All persons 18 years or more)								
18 - 24	765	66	16,5	0,7	10,6	4,2	3,4	1,3
25 - 34	1 133	233	69,6	1,0	15,7	14,8	14,2	1,9
35 - 44	1 281	341	110,9	4,4	17,7	21,7	22,7	8,3
45 - 54	1 166	325	107,1	9,0	16,1	20,6	21,9	16,8
55 - 64	1 224	327	106,0	17,3	16,9	20,8	21,7	32,3
65 - 74	793	156	46,0	10,8	11,0	9,9	9,4	20,1
75 -	866	126	33,3	10,4	12,0	8,0	6,8	19,4
Samtliga (All)	7 229	1 573	489,3	53,6	100,0	100,0	100,0	100,0
Tillkommer (To be added):								
- personer 0-17 år (persons 0-17 years)		2	0,2	0,6				
- Övrigt* (Remainder)		6	2,0	1,8				
Totalt (Total)		1 581	491,5	56,0				

* Avser icke folkbokförda och dödsbon (Persons not registered in Sweden and estates of deceased persons).

Anm: I skatt på arbete ingår i denna tabell inkomstskatt, allmän pensionsavgift och skattereduktioner. Skatt på kapital omfattar fastighetsskatt, förmögenhetsskatt och skatt på avkastningen på finansiellt kapital.

Källa: SCB:s inkomststatistik, Taxeringsregistret (IoT).

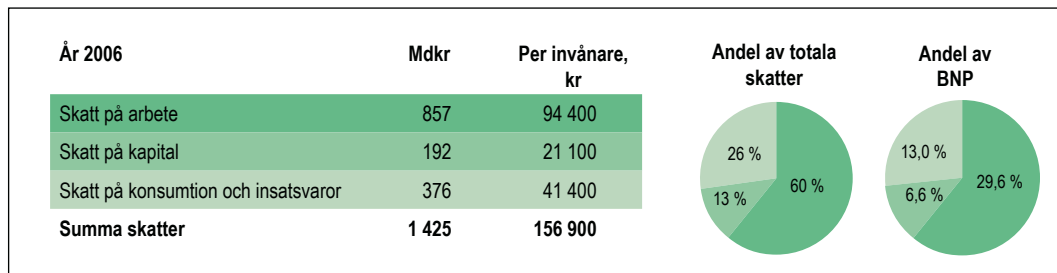
Konsumtionsskatterna är som redan nämnts indirekta skatter, med vilket menas att de som belastas av skatten inte är samma personer som redovisar och betalar in skatten. Detta gör samtidigt att konsumtionsskatternas fördelning på olika grupper i samhället inte blir lika tydlig som t.ex. beskattningen av inkomster. Konsumtionsskatternas fördelningseffekter har dock i olika sammanhang kartlagts. T.ex. gäller generellt att energiskatter är

regressiva, dvs. de drabbar hushåll med lägre inkomster mer än hushåll med högre inkomster, flerbarnshushåll mer än barnlösa hushåll samt glesbygdshushåll mer än stadshushåll.⁴ Dagens momsstruktur ger ett momsuttag som är progressivt, dvs. det genomsnittliga momsuttaget stiger med ekonomisk standard.⁵ Detta beror på att hushållens konsumtionsmönster varierar och att momssatserna inte är enhetliga.

⁴ SOU 2003:38, *Svåra skatter!*, betänkande från Skattenedskommittén.

⁵ SOU 2005:57, *Enhetlig eller differentierad mervärdesskatt?*, delbetänkande av Mervärdesskattesutredningen.

Skatt på arbete

- Skatt på arbete tas ut dels som inkomstskatt, dels som socialavgifter. År 2006 inbringade dessa skatter sammanlagt 857 miljarder kronor vilket utslaget per invånare motsvarar ca 94 400 kr.
- Skatten på arbete motsvarade 2006 29,6 procent av BNP och utgjorde 60 procent av totala skatteuttaget.
- 1,2 miljoner eller 18 procent av inkomsttagarna hade inkomster som översteg skiktgränsen för statlig skatt år 2006. Bland de heltidsanställda var andelen 35 procent.
- 38 procent av personerna i aktiv ålder pensionssparar. Det är vanligare att kvinnor pensionssparar än män. Sparandet är i genomsnitt lägre bland kvinnorna.
- Kommunalskatten i kommunerna varierar år 2008 mellan som lägst 28,89 procent och som högst 34,09 procent. Skattekraften varierar från som högst 178 procent och som lägst 78 procent av riksgenomsnittet.

4.1 Historik

Skatt i form av arbete utkrävdes tidigt i form av natura- och arbetsprestationer för krig och stormansvälde i form av vårdkasar, fartyg och manskap i ledungsflottor och motsvarande. Dagsverken och natura-prestationer var under tidig medeltid en vanlig skattepåлага dels till världsliga her- rar för brukande av åker och byggande av borgar samt gästning, dels till kyrkan för kyrkobyggande och i form av tionde av all säd (varav 3/10 till prästen och i övrigt

andelar till biskopen, kyrkan och socknens fattiga). Skattetrycket uppfattades som högt – då på samma sätt som nu. Åren 1356 och 1434 ledde det växande skattetrycket till skatteuppror, år 1356 mot Magnus Eriks- son och år 1434 mot Erik av Pommern, det sistnämnda lett av Engelbrekt.

År 1810 infördes progressiv inkomstskatt första gången, en skatteform som avskaffa- des efter ett par år. År 1812 tillkom istäl- let skatter i form av person-, objekt- och klasskatter. Klasskatterna var kopplade till yrkesklass och därpå förmodad åtföljande skattekraft. År 1861 slopades klasskatter- na och ersattes med en proportionell skatt med en procent på behållen inkomst av ar- bete och kapital.

Grundstenen för den beskattning av ar- bete vi har idag lades 1903, då man införde en progressiv statlig inkomstskatt och sys- temet med självdeklaration. Källskattesys- temet, dvs. att skatten på arbete betalas in löpande under året av arbetsgivaren, inför- des först 1947.

Kommunalskatten fick sin nuvarande ut- formning genom den skattereform som gen- omfördes 1928. Fram till rösträttsreform- en 1918 var den kommunala rösträtten satt i förhållande till den kommunalskatt man betalade.

Arbetsgivaravgifter introducerades första gången 1960 i samband med införandet av ATP. Under 1970-talet höjdes avgifterna successivt och uppgick i slutet av decenniet till ca 35 procent av lönesumman.

Fram till 1970 sambeskattades makar dvs. deras inkomster lades samman och skatten togs ut på den samlade hushålls-

inkomsten och inte i förhållande till de enskilda individernas inkomst. År 1971 infördes särbeskattning av makars inkomster. Ökande förvärvsintensitet bland kvinnor och jämställdhetsaspekter drev fram förändringen.

En stor genomgripande reform av stora delar av det svenska skattesystemet genomfördes åren 1990-1991. Reformen innebar breddade skattebaser och sänkta formella skattesatser. De indirekta skatterna fick ökad vikt. Syftet med reformen var att åstadkomma en samhällsekonomiskt effektivare beskattning genom minskade skatteklar¹ och en mer likformig beskattning. Inriktningen under senaste tiden har varit att minska den skatt som tas ut på inkomster från aktivt arbete.

4.2 Skatt på arbete idag

Skatt på arbete tas idag ut i form av statlig och kommunal inkomstskatt på individernas arbetsrelaterade inkomster samt som olika former av avgifter som antingen betalas direkt av företagen (arbetsgivaravgifter, särskild löneskatt, egenavgifter) eller av individerna (allmänna egenavgifter). Underlaget för beskattning av arbete är löner eller andra förmåner man erhåller som anställd, egenföretagares inkomst av näringsverksamhet samt de ersättningar individerna får via socialförsäkringarna vid utebliven arbetsinkomst t.ex. sjukförsäkring, föräldraförsäkring och pension. Socialförsäkringsersättningarna kan ses som i tiden omfördelade arbetsinkomster.

Inkomståret 2006 uppgick skatt på arbete till totalt 857 miljarder kronor (4.1 Tabell) vilket motsvarar 29,6 procent av BNP.

4.1 Tabell

Skatt på arbete åren 1997-2006, mnkr
Overview of taxes on labour 1997-2006, MSEK

	Inkomståret Income year									
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Statlig inkomstskatt (Central gov. income tax for individuals)	29 345	31 909	29 577	33 479	34 616	33 108	32 662	34 023	38 308	41 005
Kommunal inkomstskatt* (Local income tax for individuals)	292 666	306 370	323 154	336 304	359 389	378 492	403 077	419 839	435 577	454 117
Skattereduktioner (Tax reductions)			-3 488	-18 866	-36 147	-59 002	-56 223	-59 070	-68 587	-81 182
Delsumma inkomstskatt på arbete (Total income tax on labour)	322 011	338 279	349 243	350 917	357 858	352 598	379 516	394 792	405 298	413 940
Arbetsgivaravgifter (Employers' social sec. contributions)	237 492	251 400	266 290	283 641	299 679	309 508	316 338	323 000	333 087	349 308
Egenavgifter (Social sec. contributions for self-employed)	5 652	5 980	6 434	7 153	7 396	7 692	7 756	8 031	8 790	9 536
Allmänna egenavgifter (General social sec. contributions)	46 438	56 687	59 965	63 074	65 749	68 137	70 296	72 115	74 178	77 329
Särskild löneskatt (Special tax on certain earned income and pension costs)	12 872	16 131	18 771	22 286	25 226	27 540	27 023	28 438	29 710	29 704
Avgår avgifter till premiepensionssystemet** (Deduction for the premium pension system)			-20 805	-18 349	-15 422	-18 392	-17 525	-17 821	-20 287	-22 321
Delsumma sociala avgifter (Total social security contributions)	302 453	330 198	330 654	357 805	382 628	394 485	403 888	413 762	425 478	443 556
Beskattning av tjänstegrupppliv (Tax levied on benefits of occupational group insurance)	910	802	1004	904	1 065	1 176	1 235	1 350	1 037	1 233
Skattereduktion för byggnadsarbete "ROT" (Tax reduction for housing improvements)	-2 307	-2 476	-1 081	-	-	-	-	-1 572	-1 933	-
Sjöfartsstöd (Shipping support)	-	-	-	-	-206	-1390	-1 537	-1 677	-1 699	-1 705
Total skatt på arbete (Total tax on labour)	623 067	666 803	679 820	709 625	741 345	746 870	783 102	806 656	828 181	857 023
Dito i procent av BNP (As percentage of GDP)	32,3%	33,1%	32,0%	31,5%	31,9%	30,9%	31,1%	30,7%	30,3%	29,6%

* Åren 1997-1999 ingår kyrkoskatten i den kommunala inkomstskatten. Fr.o.m. 2000 då kyrkan skiljts från staten ingår kyrkoskatten inte längre i kommunalskatten vilket orsakar ett skift i nivån mellan 1999 och 2000. År 1999 uppgick församlingskatten till 11 miljarder kronor.

** I enlighet med Eurostats principer för redovisning av skatter betraktas den del av socialavgifterna som överförs till premiepensionssystemet inte som skatt utan som tillhörande individerna.

Källa: Skatteverket och ESV. Taxeringsutfallet, riksbokföringen samt statistikdatabasen GIN-Skatt.

¹ Med skatteklar avses ett marginalskattebegrepp som utöver den inkomstskatt och de egenavgifter som är direkt synliga för individen även inkluderar arbetsgivaravgifter och konsumtionsskatter.

4.3 Den arbetande befolkningen och arbetsinkomsterna

4.3.1 Omfördelningsbehov mellan aktiva och passiva perioder i livet

Ingen människa kan ta hand om sig själv och försörja sig genom eget arbete i livets alla skeden. Vi arbetar ungefär halva livet men måste ha försörjning hela. För att trygga uppehållet i barndom, ålderdom, vid arbetslöshet och sjukdom m.m. måste en omfördelning ske mellan aktiva och passiva perioder i människornas livscykel.²

Omfördelningen organiseras på olika sätt. En del löses inom familjen. Försäkringslösningar, avtal mellan arbetsmarknadens parter, lån och eget sparande är andra vägar. Skattefinansiering är en annan lösning. Var tyngdpunkten lagts varierar mellan olika länder. Sverige har via de lagstadgade socialförsäkringsavgifterna en förhållandevis hög skattefinansiering av den sociala tryggheten.

Trygghetsarrangemangen – oavsett om de löses via skatter eller på annat sätt – tar i anspråk närmare halva nationalinkomsten. Mindre än halva befolkningen är sysselsatt med förvärvsarbete (4.2 Tabell).

4.2 Tabell

Befolkning och sysselsättning vissa år under perioden 1993-2007, tusental personer och arbetade timmar

Population and employment some of the years 1993-2007, number of persons (thousands) and hours worked

	1993	1995	2000	2002	2004	2005	2006	2007	Förändring 1993-2007			
									Change 1993-2007			
									abs. tal	%		
											abs. figures	%
Befolkning (Total population)	8 719	8 827	8 872	8 925	8 994	9 030	9 081	9 148	+430	+4,9		
Personer 16-64 år (persons 16-64 years)	5 461	5 523	5 602	5 666	5 735	5 770	5 826	5 876	+415	+7,6		
- tillhörande arbetskraften (belonging to the labour force)	4 461	4 480	4 501	4 561	4 595	4 619	4 671	4 736	+275	+6,2		
- utanför arbetskraften (not in the labour force)	1 000	1 043	1 101	1 105	1 140	1 151	1 155	1 139	+139	+13,9		
- reguljärt sysselsatta (economically active population)	3 974	4 004	4 193	4 283	4 242	4 262	4 341	4 445	+471	+11,9		
- öppet arbetslösa (unemployed)	487	476	308	278	353	356	330	292	-195	-40,0		
- i åtgärder (engaged in labour market measures)	191	196	113	117	108	123	139	88	-103	-53,9		
Andel av totala befolkningen i % (Share of total population in percent):												
- personer 16-64 år (persons 16-64 years)	63	63	63	63	64	64	64	64				
- tillhörande arbetskraften 16-64 år (belonging to the labour force)	51	51	51	51	51	51	51	52				
- reguljärt sysselsatta (economically active population)	46	45	47	48	47	47	48	49				
Arbetade timmar (Number of hours worked):												
- total antal i miljoner (in millions)	6 551	6 773	7 062	7 007	6 963	6 980	7 080	7 303	+752	+11,5		
- per reguljärt sysselsatt (per person economically active)	1 648	1 692	1 684	1 636	1 642	1 638	1 631	1 643	-5	-0,3		
- per invånare 16-64 år (per person aged 16-64)	1 200	1 226	1 261	1 237	1 214	1 210	1 215	1 243	+43	+3,6		
- per invånare (per person)	751	767	796	785	774	773	780	798	+47	+6,2		

Anm: Sysselsättningen avser förhållandena under en genomsnittlig mätvecka enligt Arbetskraftsundersökningarna (AKU).

Källa: Konjunkturinstitutet.

² Denna fråga behandlas djupare i ett antal SNS-rapporter: "Välfärdsolitik i kristid – håller arbetslinjen" (1998), "Från dagis till servicehus. Välfärdsolitik i livets olika skeden" (1999), "Privatiseringens gränser – perspektiv på välfärdsolitiken" (2000), "Ny kris i befolkningsfrågan?" (2001) samt "Alternativ i välfärdsolitiken. Hur möter vi en åldrande befolkning och internationalisering?" (2002). Det är också ett centralt tema i Långtidsutredningen 2003/04 (SOU 2004:19).

4.3.2 Förändringen av antalet arbetade timmar av betydelse för skattepolitiken

Förändringar i antalet arbetade timmar har betydelse för skattepolitiken och omfördelningstrycket mellan de som arbetar och de som inte har arbete. Från högkonjunkturåret 1990 till lågkonjunkturåret 1993 minskade antalet arbetade timmar med nio procent. Antalet totalt arbetade timmar var som lägst år 1993. Denna minskning är numera helt återhämtad. Sett över hela perioden 1993 till 2007 har antalet arbetstimmar ökat med 11,5 procent. Återhämtningen kan i första hand hänföras till en ökad befolkning med fler sysselsatta. Slås de arbetade timmarna ut per invånare har antalet arbetade timmar ökat med 6,2 procent mellan 1993 och 2007 – från 751 till 798 timmar.

4.3.3 Ca 291 000 individer har förvärvsinkomster över 500 000 kr

Ser man till befolkningen över 18 år inklusive pensionärer och egenföretagare, totalt 7,2 miljoner individer, fördelar sig de taxerade förvärvsinkomsterna år 2006 på sätt som framgår av 4.3 Tabell.³ Ca 300 000 individer har ingen eller så låg förvärvsinkomst att de inte behöver deklarerat. 3,3 miljoner inkomsttagare har förvärvsinkomster som understiger 200 000 kr, 2,1 miljoner har inkomster mellan 200–300 000 kr och 1,2 miljoner har inkomster mellan 300–500 000 kr. Det finns 260 000 personer med inkomster mellan

en halv och en miljon och 31 000 som får mer än en miljon i inkomst från förvärvsarbete. Inkomsttagare med inkomst över en halv miljon utgjorde 4,0 procent av antalet personer, hade 13,9 procent av de taxerade förvärvsinkomsterna och betalade 19,6 procent av de direktdebiterade skatter som tas ut på arbetsinkomster.

Medelinkomst för heltidsarbetande ca 327 000 kr

Av de förvärvsarbetande 2006 kan ca 3,7 miljoner karakteriseras som anställda. Antalet egenföretagare som går med överskott och har sin huvudsakliga inkomst från näringsverksamhet uppgår till drygt 150 000. Av de anställda i åldern 20–64 år arbetade 69 procent heltid, 23 procent lång deltid och 7 procent kort deltid (4.4 Tabell). Av de inemot 1,9 miljoner anställda männen arbetade 80 procent heltid och 20 procent deltid. Av de inemot 1,9 miljoner anställda kvinnorna arbetade 59 procent heltid och 41 procent deltid. De heltidsanställda utgjorde 69 procent av de anställda och svarade för 83 procent av de sammanlagda arbetsinkomsterna för anställda. Den genomsnittliga arbetsinkomsten för de heltidsanställda var 326 700 kr.

Av de 2,6 miljoner heltidsarbetande anställda (4.5 Tabell) hade 56 procent inkomster under 300 000 kr, 35 procent inkomster i intervallet 300 000–500 000 och 9 procent inkomster över en halv miljon. De heltidsarbetande företagarna redovisar medelinkomster som uppgår till ungefär två tredjedelar av de heltidsanställdas.

³ Samma uppgifter med en mer detaljerad inkomstklassindelning återfinns i 4.38 Tabell i tabellbilagan till detta kapitel.

4.3 Tabell

Befolkningen 18 år eller äldre fördelade i inkomstklasser efter taxerad förvärvsinkomst. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete i form av inkomstskatt, allmän pensionsavgift samt skattereduktioner, inkomståret 2006

Total population aged 18 years or more by assessed income from employment and business showing number of persons, income amounts, taxes on labour in form of central government income tax for individuals, local income tax for individuals, general pension contribution and tax reductions, income year 2006

Taxerad förvärvsinkomst, tkr Assessed inc. from work, KSEK	Antal personer, tusental Number of persons, thousands	Taxerad förvärvsinkomst mdkr Assessed inc. from work, BSEK	Skatt på arbete (mdkr) i form av Taxes on labour (BSEK) in form of			Skattereduktion (mdkr) för Tax reduction (BSEK) for		Summa, mdkr Total, BSEK
			Statlig inkomstskatt	Kommunal inkomstskatt	Allmän pensionsavgift	Allmän pensionsavgift	Fackförenings- och A-kasseavgift	
			Central gov. inc. tax	Local inc. tax	Pension contribution	Pension contribution	Labour union dues, fee unempl. benefit fund	
0	302	0	0	0	0	0	0	0
-100	1 184	68	0	14	2	-2	0	14
100-200	2 135	327	0	85	11	-11	-1	84
200-300	2 104	518	0	152	31	-31	-2	150
300-400	916	311	4	95	19	-19	-1	98
400-500	296	131	7	40	7	-7	0	47
500-1000	260	166	19	51	6	-6	0	69
1000-	31	52	10	16	1	-1	0	26
Samtliga (All)	7 229	1 573	41	452	77	-77	-4	489
Icke folkbokförda (not registered in Sweden)	111	6	0	2	0	0	0	2
Totalt (Total)	7 339	1 579	41	454	77	-77	-4	491
varav för följande kategorier, endast folkbokförda (by categories, only registered)								
1. Pensionärer (Pensioners)	1 660	281	3	76	1	-1	0	79
2. 18-24 år (18-24 years)	765	66	0	17	4	-4	0	17
3. Egenföretagare (Self-employed)	157	32	1	9	2	-2	0	9
4. Löntagare (Employees)	3 775	1 099	36	326	68	-68	-3	358
5. Övriga (Others)	872	96	1	25	2	-2	0	26

Anm: Kategorierna i tabellen är avgränsade på följande sätt. Ingen under 18 år är med. Grupp 1 består av ålderspensionärer. De är således 65 år eller äldre. Grupp 2 är ungdomar i åldern 18-24 år. Inget krav finns på inkomst. Grupp 3 och 4 är personer med minst 10 000 kr i förvärvsinkomst (definierad som summan av lön och inkomst av aktiv näringsverksamhet). Är lönen större än inkomst av aktiv näringsverksamhet så förs man till löntagare, i annat fall till företagare. Om förvärvsinkomst saknas eller är under 10 000 kr så ingår man i gruppen övriga.

Källa: SCB:s inkomststatistik, Taxeringsregistret (IoT).

4.4 Tabell

Antal anställda och genomsnittlig och medianarbetsinkomst 2006 för anställda som inte har företagarsinkomst i åldersgruppen 20-64 år, efter sysselsättningsnivå och kön

Total numbers of employees and average and median employment income 2006, employees aged 20-64 with no entrepreneurial income, by activity level and gender'

	Antal anställda Number of employees		Medelinkomst, tkr	Medianinkomst, tkr	Total arbetsinkomst för resp. kategori, mdkr	Dito i % av arbetsinkomsten för samtliga anställda
	tusental	i % av samtliga anställda	Average income, KSEK	Median income, KSEK	Total employment income by category, BSEK	Do. in % of all employment income
	thousands	share (%) of all employees				
Helårs- och heltidsanställda 90-100 procent av årsarbetstiden (Year-round full-time [90-100 per cent] employees)						
Män (Men)	1 478	40	355,7	307,0	526	52
Kvinnor (Women)	1 101	30	287,9	262,2	317	31
Samtliga (Total)	2 579	69	326,7	287,1	843	83
Deltidsanställda 50-89 procent av årsarbetstiden (Part-time [50-89 per cent] employees)						
Män (Men)	256	7	161,7	150,7	41	4
Kvinnor (Women)	614	17	172,0	170,5	106	10
Samtliga (Total)	870	23	169,0	165,4	147	14
Deltidsanställda 1-49 procent av årsarbetstiden (Part-time [1-49 per cent] employees)						
Män (Men)	121	3	95,7	66,1	12	1
Kvinnor (Women)	149	4	85,8	68,8	13	1
Samtliga (Total)	270	7	90,2	68,3	24	2
Samtliga anställda (All employees)						
Män (Men)	1 854	50	312,0	284,0	579	57
Kvinnor (Women)	1 864	50	233,5	224,0	435	43
Samtliga (Total)	3 719	100	272,7	251,3	1 014	100

Källa: SCB. Bearbetning av HEK 2006.

4.5 Tabell

Helårs- och heltidsarbetande anställda och företagare i åldersgruppen 20-64 år med fördelning på inkomstklasser och kön år 2006

Full-year and full-time workers (employees and entrepreneurs) 2006, in the 20-64 age group, by income from work and gender

Kön Gender	Antal (tusental) i inkomstklasser (tkr) Number (thousands) by income interval (KSEK)									Samtliga All	Arbetsinkomst, tkr Income from work, KSEK	
	<100 140	100- 140	140- 180	180- 220	220- 260	260- 300	300- 500	500- 1000	1000- 1000		medelinkomst average income	medianinkomst median income
Anställda (Employees)												
Män (Men)	14	15	29	95	241	294	621	150	20	1 478	355,7	307,0
Kvinnor (Women)	10	17	43	164	299	221	294	50	3	1 101	287,9	262,2
Samtliga (Total)	24	32	72	259	541	515	915	200	23	2 579	326,7	287,1
Företagare (Entrepreneurs)												
Lantbrukare och övriga företagare (Farmers and other entrepreneurs)	29	19	18	22	14	11	33	5	1	153	218,9	198,4

* Inklusive ca 3 000 företagare som har negativa inkomster (underskott).

Källa: SCB. Bearbetning av HEK 2006.

4.4 Administrativa uppgifter kring skatt på arbete

4.4.1 Inkomsterna redovisas i en inkomstdeklaration

Beskattningen av fysiska personers (individer och dödsbon) arbets- och kapitalinkomster sker per inkomstår. Inkomsterna redovisas i en inkomstdeklaration ("Inkomstdeklaration 1") som lämnas in till Skatteverket på våren efter inkomståret ("taxeringsåret"). Deklarationen är på två sidor. Den första sidan räcker för personer som ska redovisa anställningsinkomster, pension och kapital. Personer som ska redovisa näringsverksamhet får även fylla i uppgifter på blankettens baksida. Skatteverket skickar ut deklaraionsblanketten med förtryckta inkomstuppgifter samt en specifikation över kontrolluppgifter och en preliminär skatteuträkning till dem som ska deklarerera. De förtryckta uppgifterna har lämnats till Skatteverket som kontrolluppgifter från arbetsgivare, pensionsinstitut, banker m.fl. Inför deklaraionen av 2007 års inkomster har lämnats drygt 81 miljoner kontrolluppgifter (se sammanställning i 4.7 Tabell) varav 17 miljoner avseende löner, pensioner och andra sociala ersättningar och 64 miljoner avseende kapital m.m. Stämmer uppgifterna på den förtryckta deklaraionsblanketten behövs bara ett godkännande av att uppgifterna är riktiga. I annat fall kompletterar deklaraionten blanketten med tilläggsuppgifter. De vanligaste orsakerna till att tilläggsuppgift lämnas är yrkande om avdrag för arbetsresor och redovisning av vinst/förlust vid försäljning av värdepapper och småhus.

År 2002 kunde individer för första gång lämna deklaraion elektroniskt. År 2008 utnyttjade 3,6 miljoner individer denna möjlighet (48 procent av deklaraionterna). Drygt 2,1 miljoner använde sig av Internet och drygt 1,4 miljoner av telefon/SMS.

Drygt 7 miljoner deklaraioner

Vid 2007 års taxering lämnades 7,3 miljoner deklaraioner avseende fysiska perso-

ner varav 6 miljoner löntagare och 1,3 miljoner näringsidkare/fåmansbolagsdelägare (4.6 Tabell). Av löntagardeklaraionerna hade 44 procent tilläggsuppgifter. 46 000 personer som inte lämnade in deklaraion skönsbeskattades. Därutöver har 745 000 personer, i första hand barn, blivit maskinellt beskattade för kapital utan att ha lämnat deklaraion. Av de deklaraioner som lämnades av individerna ändrades uppemot fyra procent vid Skatteverkets deklaraionsgranskning.

Lite kontrolluppgiftshistoria

Kontrolluppgiften har en gammal historia, men det är under de senaste två decennierna som antalet kontrolluppgifter ökat och fått en större täckning och betydelse.

Kontrolluppgift för lön m.m. infördes redan 1935. Sedan 1981 tillgodoförs deklaraionten den avdragna preliminärskatten via kontrolluppgiften. I samband med att den förenklade deklaraionen infördes 1987 tillkom kontrolluppgift på inkomststräntor, aktieutdelningar m.m.

Nästa stora expansion i antalet kontrolluppgifter inträffade i samband med att den nya förenklade deklaraionen med ett förslag till taxering infördes vid 1995 års taxering. För att göra taxeringsförslaget så fullständigt som möjligt infördes kontrolluppgifter på utgiftsräntor, tomträttsavgälder, överlåtelse av andel i allemansfonder och pensionssparande. Vid 1997 års taxering kom för första gången kontrolluppgifter avseende försäljningar av aktier och andra värdepapper. Vid 1998 års taxering infördes kontrolluppgift på skuldbeloppets storlek. Vid 2003 års taxering tillkom kontrolluppgifter på options- och terminsaffärer och bostadsrätters förmögenhetsvärde. Fr.o.m. taxeringen 2009 innehåller kontrolluppgifterna inte längre uppgifter om tillgångar och skulder. Att uppgifter om tillgångar och skulder inte längre ska lämnas sammanhänger med att förmögenhetsskatten avskaffats.

4.6 Tabell

Antal inkomstdeklarationer från individer och dödsbon 2003-2007

Number of income tax returns for individuals 2003-2007

Taxeringsår	"Löntagare" "Employees"		Egenföretagare/ fåmansbolags- delägare	Skönstaxerade	Totalt antal	
	utan tillägg without addition	med tillägg with additions				Delsumma Subtotal
Assessment year			Self-employed/part- ownership in close company	Discretionary assessments	Total number	
2003	3 039	3 176*	6 215*	788*	55	7 058
2004	3 009	2 781	5 790	1 264	56	7 110
2005	3 227	2 610	5 837	1 259	49	7 146
2006	3 269	2 611	5 880	1 283	49	7 212
2007	3 334	2 627	5 961	1 287	46	7 294

* Annan avgränsning, vilket medför att statistiken ej är jämförbar med övriga år.

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik.

4.7 Tabell

Kontrolluppgifter av olika slag vid taxeringen 2008

Statements of income from third party at assessment, 2008

Typ av kontrolluppgift		Antal, tusental	Belopp, mdkr
Type of statement		Number, thousands	In BSEK
Löne- och sociala kontrolluppgifter (From employer etc)			
KU 10,13,16	Lön	8 075	1 191,4
KU 18	Pension, livränta, m.m.	9 406	..
KU 14	Särskild KU - pensionsgrundande inkomst (s.k. Gul KU)	16	..
Summa (Total)		17 498	
varav lämnade på ADB-media		17 032	
varav lämnade på papper		466	
Kapital-kontrolluppgifter m.m. (From financial institutions etc)			
KU 20	Inkomsträntor, konton	8 303	20,6
	Sammanlagd behållning vid årets utgång		875,0
KU 21	Inkomsträntor, fordringsrätter värdepapper	2 460	0,6
	Sammanlagt värde vid årets utgång		102,5
KU 25	Utgiftsräntor	16 274	89,5
	Låneskuld		2 207,8
KU 26	Tomträttsavgäld	100	0,4
KU 31	Utbetald aktieutdelning	21 375	54,6
KU 32	Erhållen ersättning vid försäljning av aktier m.m.	7 140	1 095,3
KU 33	Innehav av marknadsnoterade optioner och terminer	42	
KU 34	Avyttring/utfärdande/slutförande av optionsaffär	539	
KU 35	Slutförande av terminsaffär	44	
KU 40	Avyttring av andel i värdepappersfond	4 083	
	Beräknad kapitalvinst vid försäljning av andel i fond		32,3
	Beräknad kapitalförlust vid försäljning av andel i fond		2,3
KU 56	Förmögenhetsvärde bostadsrätt m.m.	877	225,3
KU 55	Överlåtelse av bostadsrätt - överlåtelsepris	151	166,8
	Överlåtelse av bostadsrätt - förvärvspris		89,8
KU 50	Pensionssparande	2 493	15,7
KU 52	Utländsk försäkring	4	
	- värde på försäkring vid årets ingång		6,6
	- värde på försäkring vid årets utgång		10,0
KU 70	Näringsverksamhet (utbetald royalty, näringsbidrag m.m.)	115	13,8
KU 71	Utbetalt belopp från skogskonto m.m.	29	1,0
KU 73	Utdelning m.m. till delägare i samfällighet	21	0,1
Summa (Total)		64 050	
varav lämnade på ADB-media		63 937	
varav lämnade på papper		113	
Totalt antal KU (Total number of statements)		81 548	

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-Skatt.

4.4.2 Individernas inkomstskatt slutregleras en gång per år

Skatten på löntagarnas och pensionärernas inkomster betalas i allt väsentligt in under inkomståret genom arbetsgivarens eller pensionsutbetalarens försorg genom att preliminärskatt dras av före löne- eller pensionsutbetalningen. Egenföretagarna betalar själva in preliminär inkomstskatt en gång per månad baserat på tidigare års inkomstnivå eller en preliminär deklARATION. Den preliminära skatten avräknas från den skatt som debiteras vid taxeringen (slutskatten). Flertalet personer får besked om sin slutskatt redan under sommaren efter inkomståret. För personer med mer komplicerade inkomstförhållanden lämnas

besked om slutskatten i december efter inkomståret. Hur betalningsmönstret såg ut för de skatter som fastställdes i den deklARATION som lämnades av individerna 2007 framgår av 4.8 Tabell.

Den slutliga skatten fastställdes i taxeringen till 575 miljarder kronor. Arbetsgivarna betalade in 512 miljarder kronor genom preliminärskatteavdrag för sina anställda. Egenföretagare m.fl. betalade in 27 miljarder genom egna månatliga inbetalningar. Individerna gjorde därutöver själva 66 miljarder i kompletterande inbetalningar och 30 miljarder betalades tillbaka till individerna på grund av att för stora belopp blivit inbetalda till Skatteverket.

4.8 Tabell

Betalningsmönstret för den skatt som fastställts i inkomstdeklARATIONEN för inkomståret 2006 (taxeringsåret 2007) för individer

Collection of income tax debited on basis of personal tax return for income year 2006 (assessment year 2007), individuals, BSEK

	Antal, tusental	Belopp, mdkr	Belopp i % av fastställd skatt
	Number, thousands	Amount, BSEK	Amount in % of final tax
Summa skatt fastställd i den årliga inkomstdeklARATIONEN (Total tax debited on basis of personal tax return)	7 812	575,3	100%
varav inbetalt via (of which paid by)			
- arbetsgivare, banker m.fl. genom preliminärskatteavdrag (employers, banks etc. by means of withdrawal)	8 092	511,8	89%
- egenföretagare m.fl. genom fördebiterad preliminär skatt (preliminary tax paid by entrepreneurs)	356	26,9	5%
Återstående differens som regleras genom skattskyldigas egna betalningar (Remaining amount regulated by individuals' own payment)		36,6	6%
fördelat på skattskyldiga som (of which tax payers)			
- har en differens på 100 kr eller mindre (having a discrepancy of 100 SEK or less)	805	0,0	0%
- får göra kompletterande inbetalningar med mer än 100 kr (making additional payments of more than 100 SEK)	2 399	66,4	12%
- har belopp att återfå på mer än 100 kr (having more than 100 SEK to be refunded)	4 608	-29,8	-5%

Anm: Den fastställda skatten i denna tabell omfattar utöver inkomstskatt på individernas förvärvsinkomster även skatt på inkomst av kapital, fastighetsskatt, förmögenhetsskatt samt kyrko- och begravningsavgift.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-Skatt.

Alla har ett eget skattekonto

Fr.o.m. 1999 har alla som betalar skatt ett eget skattekonto hos Skatteverket. På kontot bokförs både de betalningar de skattskyldiga själva gör och det som arbetsgivare, pensionsutbetalare och banker m.fl. dragit av som preliminär skatt. Egna inbetalningar kan göras till kontot när som helst under året. Intäkts- respektive kostnadsränta på över- och underskott räknas dag för dag precis som på ett vanligt bankkonto. När den slutliga skatten fastställts för en person jämförs detta belopp med de betalningar som kommit in från olika håll. Beroende på hur mycket som betalats uppstår därvid över- eller underskott på kontot. Den som fått ett överskott får tillbaka det som betalats in för mycket och den som har underskott får ett betalningskrav.

4.4.3 Arbetsgivarna betalar preliminärskatten varje månad

Som framgått ovan ombesörjer arbetsgivare och pensionsutbetalare m.fl. att skatt dras på de anställdas löner, pensioner m.m. och skatten betalas in till Skatteverket löpande under året. Arbetsgivarna betalar dessutom in arbetsgivaravgifter. Underlaget för arbetsgivaravgifter är i princip lönesumman inkl. beskattade förmåner.

4.9 Tabell

Arbetsgivarna fördelade efter lönesumma 2007 (enligt kontrolluppgifter för inkomståret 2007)

Employers by total wages paid in 2007

Lönesumma, mnkr Total wages, MSEK	Antal arbetsgivare Number of employers		Lönesumma Total wage sum	
	antal	fördelning i %	mdkr	fördelning i %
	number	share in %	BSEK	share in %
- 0,2	130 878	39	8	1
0,2 - 0,5	68 899	21	23	2
0,5 - 1,0	47 850	14	34	3
1,0 - 5,0	63 307	19	136	11
5,0 - 10,0	10 789	3,2	75	6
10,0 - 20,0	5 502	1,7	76	6
20,0 - 50,0	3 231	1,0	99	8
50,0 - 100,0	1086	0,3	75	6
100,0 -	1 307	0,4	668	56
Summa (Total)	332 849	100	1 194	100

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-Skatt.

Arbetsgivaravgifterna och det preliminärskatteavdrag arbetsgivarna gör för sina anställda deklarerar och betalas in en gång i månaden. Denna inbetalning ska vara gjord den 12:e i månaden efter den månad lönen betalades ut till den anställde.

Antalet arbetsgivare i Sverige uppgår till 333 000. Det svenska näringslivet dominerar av stora arbetsgivare. Arbetsgivare med en lönesumma över fem miljoner utgör 6,6 procent av arbetsgivarna och svarar för 83 procent av lönesumman (4.9 Tabell).

4.5 Direkt skatt på individernas inkomster av förvärvsarbete

4.5.1 De taxerade förvärvsinkomsterna 1 579 miljarder kronor år 2006

Sammansättningen av den taxerade förvärvsinkomsten inkomståret 2006 framgår av 4.10 Tabell. I tabellen ingår inte inkomster för personer som haft så låga inkomster att de inte behövt lämna deklARATION (ca 250 000 personer). Sammantaget kan dessa inkomster för icke-deklaranterna beräknas till ca 2 miljarder kronor.

4.10 Tabell

Den taxerade förvärvsinkomstens sammansättning inkomståret 2006 för individer och dödsbon

The structure of assessed earned income, income year 2006, individuals and deceased persons' estates

Delposter under inkomst av tjänst m.m.	Antal som deklarerat på resp. post, tusental	Belopp, mdkr
Structure of assessed income	Number of persons, thousands	Amounts, BSEK
A. Inkomst av tjänst (Income from employment)	6 818	1 551,5
A.1 Delsumma inkomstposter (Subtotal for incomes)		1 570,6
Löner, skattepliktiga förmåner, sjukpenning m.m. (Wages and social benefits)	5 269	1 247,1
Kostnadsersättning (Compensation for costs)	119	1,3
Allmän pension, tjänstepension (General pensions)	2 333	291,1
Privat pension och livränta (Private pensions)	595	19,9
Skattepliktiga ersättningar som ej är pensionsgrundande (Other taxable compensations not entitling to pension)	209	7,4
Ersättningar från fåmansföretag/handelsbolag (Remuneration from close company/partnership)	15	3,1
Övrigt t.ex. hobbyverksamhet (Other income e.g. from hobby)	22	0,6
A.2 Delsumma avdragsposter (Subtotal for deductions)		-19,1
Resor till och från arbetet (Travel between home and work)	1 025	-14,6
Tjänsteresor (Travel in business)	41	-0,4
Dubbel bosättning (Dual residence)	87	-2,1
Övriga utgifter (Other expenditure)	248	-2,0
B. Inkomst av näringsverksamhet (egenföretagare) (Income from personal business)	393	41,4
Aktiv näringsverksamhet (For persons active in business)	326	38,7
Passiv näringsverksamhet (For persons not active in business)	70	2,6
C. Allmänna avdrag (General exemptions)		-13,5
Pensionssparande m.m. (Private saving for pension etc.)	1 998	-12,9
Kvittning av underskott av näringsverksamhet mot inkomst av tjänst (Deduction of deficit in business from income from employment)	19	-0,6
D. Taxerad förvärvsinkomst (A+B-C) (Assessed income [A+B-C])	6 928	1 579,2

Källa: Skatteverket, Taxeringsutfallet.

Den taxerade förvärvsinkomsten som är summan av inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet, men efter allmänna avdrag, uppgick 2006 till 1 579 miljarder kronor. Den taxerade inkomsten utgör basen för skatteberäkningen. I taxeringsunderlaget ingår inkomst av tjänst med 1 552 miljarder kronor. Härav utgjorde löner, skattepliktiga förmåner och vissa socialförsäkringsförmåner sammanlagt 1 247 miljarder kronor varav 147 miljarder avseende socialförsäkringar (t.ex. sjuk- och föräldrapenning, arbetslöshetsersättning).

De allmänna pensionerna och tjänstepensionerna svarade för 291 miljarder kronor. Egenföretagarnas inkomst av näringsverksamhet var 41 miljarder kronor.⁴ Individerna erhöll 20 miljarder i privata pensioner och livräntor. Avdraget för pensions-sparande var 12,9 miljarder kronor. Avdrag för resor till och från arbetet gjordes av 1 025 000 personer till ett sammanlagt belopp på 14,6 miljarder. Avdrag för arbetsresor och för pensionssparande är de vanligaste avdragen.

⁴ Näringsidkarnas inkomster och principerna för hur de beskattas behandlas samlat i kapitel 7 "Företagsbeskattning".

4.5.2 Drygt en miljon personer gör avdrag för arbetsresor

Hur de förvärvsarbetande tar sig till och från jobbet kartläggs genom s.k. resvaneundersökningar. Den senaste avser perioden oktober 2005-september 2006.⁵ Vanligaste sättet att ta sig till och från arbetet är med bil. Antalsmässigt fördelar sig arbetsresorna på 62 procent med bil, 14 procent med kollektivtrafik och 24 procent på annat sätt (främst till fots eller med cykel).

Den genomsnittliga arbetsresan var 16 kilometer och tog 27 minuter. Reslängden på en arbetsresa mätt i kilometer var kortast för boende i storstäder och längst i förortskommuner och pendlingskommuner. Samtidigt var restiden längst i storstäder och förortskommuner. Av de förvärvsarbetande distansarbetade 11 procent. De som distansarbetade höll i snitt till 7 dagar i månaden på annan plats än sin ordinarie arbetsplats.

4.11 Tabell

Resor till och från arbetet. Antal resor per dag, reslängd och fördelning på färdssätt i olika boenderegioner 2005-2006

Travels to and from work. Number of trips per day, length of trips and distribution by means of travel in different living regions 2005-2006

Boenderegion Living region	Antal resor (enkelresor) per dag		Resans genomsnittliga längd		Fördelning av resorna (%) på färdssätt inom resp. boenderegion			
	Number of trips (single trips) per day		Average length of trip		Distribution of trips (%) by means of travel within region of living			
	tusental	andel (%) av arbets- resorna i riket	km	minuter	Person- bil	Kollektivt	Övriga färdssätt*	Totalt
	thousands	share (%) of total trips	km	minutes	Car	Public transport	Other means of travel*	Total
Storstäder (<i>The biggest cities</i>)	761	17	13	32	42	32	26	100
Förortskommuner (<i>Suburban municipalities</i>)	673	15	19	35	62	26	12	100
Större städer (<i>Bigger cities</i>)	1 247	28	15	25	62	9	29	100
Pendlingskommuner (<i>Commuting municipalities</i>)	312	7	21	26	75	8	17	100
Glesbygdskommuner (<i>Rural districts</i>)	140	3	18	23	77	3	20	100
Varuproducerande kommuner (<i>Manufacturing districts</i>)	295	7	14	20	67	3	30	100
Övriga kommuner, mer än 25 000 inv. (<i>Other municipalities, >25 000 inhabitants</i>)	567	13	18	24	66	7	27	100
Övriga kommuner, 12 500 - 25 000 inv. (<i>Other municipalities, 12 500 - 25 000 inhabitants</i>)	297	7	16	21	69	3	28	100
Övriga kommuner, mindre än 12 500 inv. (<i>Other municipalities, <12 500 inhabitants</i>)	104	2	17	22	78	5	17	100
Hela riket (Total)	4 397	100	16	27	62	14	24	100

* Främst till fots eller med cykel (Primarily by foot or bicycle).

Källa: Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA). Den nationella resevaneundersökningen RES 2005-2006.

⁵ RES 2005-2006. Den nationella resevaneundersökningen. SIKA Statistik 2007:19. Statens institut för kommunikationsanalys.

Men det är bara i vissa fall som kostnaderna för arbetsresor får dras av vid inkomstbeskattningen. För att få göra avdrag för resor med kollektivtrafik ska arbetsplatsen vara belägen minst 2 km från bostaden. För att få göra avdrag för resa med bil istället för kollektivtrafik krävs dels att avståndet mellan bostad och arbetsplats är minst 5 km, dels att man tjänar minst 2 timmar sammanlagt för fram- och återresa genom att använda bil istället för kollektivtrafik. Inkomståren 1998-2006 har avdrag för arbetsresor fått göras för kostnader som överstiger 7 000 kr. Gränsen höjdes 2007 till 8 000 kr och för 2009 har aviserats en höjning av gränsen till 9 000 kr. Avdraget för resor med bil är fr.o.m. 2008 18,50 kr per mil.

Inkomstår	Gräns för att göra avdrag	Avdrag vid resor med egen bil
1993-1994	4 000 kr	13 kr/mil
1995-1997	6 000 kr	13 kr/mil
1998-2000	7 000 kr	15 kr/mil
2001-2004	7 000 kr	16 kr/mil
2005	7 000 kr	17 kr/mil
2006	7 000 kr	18 kr/mil
2007	8 000 kr	18 kr/mil
2008	8 000 kr	18,50 kr/mil
2009*	9 000 kr	18,50 kr/mil

* Aviserat i budgetpropositionen hösten 2008

År 2006 har 1 025 000 inkomsttagare gjort avdrag för arbetsresor (4.12 Tabell). Avdragsbeloppet var 14,6 miljarder kronor.

Inkomståret 2006 som den senaste statistiken avser var avdraget i genomsnitt 14 200 kr. För 160 000 personer översteg avdraget 25 000 kr.

Drygt 18 procent av inkomsttagarna gör reseavdrag. Vanligast är reseavdrag i pendlingslänen Halland och Uppsala. Det genomsnittliga avdraget för de som gör avdrag är högst i Södermanlands och Uppsala län.

4.12 Tabell Reseavdraget 1993-2006 Deduction for expenses for travelling between home and place of work 1993-2006

Inkomstår	Antal personer, tusental	Totalt belopp, mnkr	Medelbelopp, tkr
Year	Number of persons, thousands	Total amount, MSEK	Average amount, KSEK
1993	1 291	8 821	6,8
1994	1 153	8 926	7,7
1995	805	7 341	9,1
1996	815	7 637	9,4
1997	872	8 256	9,5
1998	880	9 653	11,0
1999	904	10 117	11,2
2000	934	10 480	11,2
2001	957	11 670	12,2
2002	925	11 390	12,3
2003	934	11 605	12,4
2004	948	11 886	12,5
2005	1 005	13 299	13,2
2006	1 025	14 583	14,2

Källa: Skatteverket, Taxeringsutfallet.

4.13 Tabell Antal reseavdrag fördelade efter storlek inkomståret 2006 Number of deductions for expenses for travelling between home and place of work income year 2006

Avdrag, tkr Deduction, KSEK	Antal Number		Belopp, mnkr Amount, MSEK
	tusental thousands	andel, % share, %	
0 - 2	76	7	76
2 - 4	105	10	317
4 - 6	114	11	574
6 - 8	92	9	644
8 - 10	92	9	829
10 - 12	77	7	837
12 - 15	104	10	1 395
15 - 20	120	12	2 085
20 - 25	85	8	1 890
25 - 30	54	5	1 465
30 - 40	59	6	2 017
40 -	47	5	2 454
Summa (Total)	1 025	100	14 583

Källa: SCB, Taxeringsregistret (IoT).

4.14 Tabell Reseavdraget i olika län inkomståret 2006

Deduction for expenses for travelling between home and place of work in the different counties in 2006

Län	Antal som gjort avdrag	% av de som haft lön m.m.	Genomsnittligt avdragsbelopp, tkr
County	Number of persons with deductions	In % of the income earners	Average amount deducted, KSEK
Stockholm	149 034	12,7	13,5
Uppsala	46 437	24,3	17,7
Södermanland	32 512	20,8	18,4
Östergötland	45 206	18,1	13,2
Jönköping	36 556	18,0	12,6
Kronoberg	22 173	20,1	13,2
Kalmar	26 087	18,8	13,7
Gotland	6 817	20,0	12,7
Blekinge	17 841	19,9	12,8
Skåne	142 092	20,7	14,6
Halland	43 251	25,1	14,7
Västra Götaland	202 230	21,6	14,0
Värmland	33 656	20,7	14,0
Örebro	30 931	18,6	13,7
Västmanland	29 739	19,0	15,9
Dalarna	32 663	19,6	13,7
Gävleborg	29 095	17,5	13,7
Västernorrland	29 958	20,3	12,7
Jämtland	13 084	16,7	14,2
Västerbotten	29 097	18,0	13,6
Norrbottnen	26 886	17,2	15,4
Riket (Total)	1 025 357	18,6	14,2

Källa: SCB, Taxeringsregistret (IoT).

I vissa kommuner gjorde nästan hälften av inkomsttagarna avdrag för resor. De högsta andelarna fanns i Knivsta och Håbo, därefter följer åtta kommuner med pendlingsavstånd till Göteborg. Ingen av de 30 kommuner med störst andel ligger i Norrland. Lägst är andelen i Stockholm. De högsta avdragen bland dem som gjorde reseavdrag gjordes i kommunerna Trosa, Norrtälje, Bjurholm och Strängnäs där avdragen i genomsnitt översteg 22 000 kr.

4.5.3 Fler kvinnor än män pensionssparar

Från att tidigare ha ökat har antalet som privatpensionssparar under början av 2000-talet stabiliserats kring 2 miljoner. Inkomståret 2006 gjordes avdrag för pen-

sionssparande med ett totalt belopp på 12,9 miljarder kronor. Detta innebär att 38 procent av personerna i aktiv ålder kompletterar sin lagstadgade pension med ett eget pensionssparande. Beloppet som drogs av uppgick i snitt till 6 400 kr. Antalet personer som pensionssparar har fördubblats sedan 1991. Pensionsspararna sparar dock i genomsnitt mindre än 1991. Avdraget för pensionssparande begränsades 1995 från ett helt till ett halvt basbelopp. För tjänstekomster mellan 10 och 20 basbelopp⁶ eller om man är näringsidkare får ett större avdrag göras. Avdraget för pensionssparande har fr.o.m. inkomståret 2008 begränsats till 12 000 kr per år som en del i finansieringen av avskaffandet av förmögenhetsskatten. Näringsidkare och andra som helt saknar rätt till tjänstepension får dock liksom tidigare dra av ett större belopp. Ett annat motiv till begränsningen är att göra systemet mera robust – begränsningen minskar risken för förlust av framtida skatteintäkter eftersom avdrag för pensionssparande enligt dom i EG-domstolen inte längre kan begränsas till att avse sparande i Sverige.

4.15 Tabell Avdrag för pensionssparande 1991- 2006

Deduction for savings for individual private pension 1991-2006

Inkomstår	Antal personer, tusental	Totalt belopp, mnkr	Medelbelopp, tkr
Year	Number of persons, thousands	Total amount, MSEK	Average amount, KSEK
1991	966	9 076	9,4
1992	1 018	8 242	8,1
1993	1 070	8 795	8,2
1994	1 235	10 551	8,5
1995	1 363	9 144	6,7
1996	1 478	9 797	6,6
1997	1 576	10 415	6,6
1998	1 678	11 053	6,6
1999	1 803	12 185	6,8
2000	1 903	12 861	6,8
2001	1 959	13 048	6,7
2002	2 027	13 035	6,4
2003	2 041	12 523	6,1
2004	2 004	12 414	6,2
2005	1 981	12 519	6,3
2006	1 998	12 852	6,4

Källa: SCB, Taxeringsregistret (IoT).

⁶ Reglerna innebär inkomståret 2006 (prisbasbelopp = 39 700 kr) för den som är anställd och har inkomster under 397 000 kr (10 prisbasbelopp) att det största belopp som får dras av är 19 850 kr. För den som har inkomster mellan 397 000 och 794 000 kr (20 prisbasbelopp) får avdrag göras med ytterligare 5 procent av den del av inkomsten som överstiger 397 000 kr. Maximalt avdrag som kan göras av anställda är således 39 700 kr vid en inkomst på 794 000 kr eller mer.

Det är vanligare att kvinnor pensionssparar än män (4.16 Tabell). I åldrarna 20-64 år pensionssparar 42 procent av kvinnorna mot 34 procent av männen. Men sparandet är genomsnittligt sett lägre bland de kvinnor som gör pensionsavdrag.⁷ Pen-

sionssparandet börjar tidigt. Av dem som har förvärvsinkomster och är under 25 år pensionssparar 5 procent med i genomsnitt 1 900 kr. Av dem som är i åldrarna 35-54 år och har förvärvsinkomst pensionssparar 45 procent.

4.16 Tabell

Avdraget för pensionssparande fördelat på ålder och kön 2006 (exkl. dödsbon)
Deduction for savings for individual private pension 2006 by age and gender (excl. deceased persons' estates)

Ålder Age	Kvinnor Women			Män Men			Samtliga All		
	Antal Number	Andel,%* Share, %	Genomsnitt, tkr Mean value, KSEK	Antal Number	Andel,%* Share, %	Genomsnitt, tkr Mean value, KSEK	Antal Number	Andel,%* Share, %	Genomsnitt, tkr Mean value, KSEK
0-24	21 782	5	1,8	24 301	5	2,1	46 083	5	1,9
25-34	194 974	37	3,0	180 878	33	3,6	375 852	35	3,3
35-44	297 482	49	4,4	261 110	41	5,5	558 592	45	4,9
45-54	283 688	51	6,3	220 230	39	8,2	503 918	45	7,1
55-64	264 685	45	8,9	204 770	34	11,3	469 455	39	9,9
65-	19 400	2	9,7	23 181	3	14,7	42 581	3	12,4
Samtliga (Total)	1 082 011	30	5,8	914 470	26	7,2	1 996 481	28	6,4
varav i åldern 20-64 år (of which by age 20-64 years)	1 061 880	42	5,7	890 437	34	7,0	1 952 317	38	6,3

* Andel av personer med förvärvsinkomst.

Källa: SCB, Taxeringsregistret (IoT).

4.5.4 Skatteberäkningen grundas på taxerad förvärvsinkomst

Den taxerade förvärvsinkomsten utgör bas för skatteberäkningen av skatt på arbete. Skatten tas ut som kommunal och statlig inkomstskatt. Dessutom tas för personer i aktiv ålder ut en allmän pensionsavgift. Fr.o.m. 2006 motsvaras dock den allmänna pensionsavgiften av en lika stor skattereduktion. För att få den beskattningsbara förvärvsinkomsten görs grundavdrag. Den beskattningsbara förvärvsinkomsten utgör

den bas på vilken den statliga och kommunala inkomstskatten tas ut. För dem som har inkomster från aktivt förvärvsarbete tillkommer fr.o.m. 2007 en skattelättnad i form av ett s.k. jobbskatteavdrag. Jobbskatteavdraget ges i form av en skattereduktion.

4.17 Tabell visar skatternas och avgifternas storlek vid vissa inkomstnivåer år 2008. I tabellen anges också hur stor arbetsgivaravgift som normalt betalas vid respektive nivå.

⁷ Mer detaljerade uppgifter om storleken på pensionsavdraget för kvinnor och män återfinns i 4.42 Tabell i tabellbilagan till detta kapitel.

4.17 Tabell

Skatt på arbete för löntagare i aktiv ålder vid några olika inkomstnivåer 2008, inga avdrag, kommunalskatt = 31,44 % (motsvarar medelskattesats för primärkommuner och landsting)

Tax paid for wage earners of active ages at different income levels (SEK) in year 2008, no deductions, local tax rate = 31,44 % (equal to the average charge for municipalities and county councils)

Inkomst och skatt Income and tax	Lönenivå, kr Wage level, SEK									
	50 000	100 000	150 000	200 000	250 000	300 000	350 000	400 000	500 000	1 000 000
Grundavdrag (Basic deduction)	-19 300	-29 300	-29 400	-24 400	-19 400	-14 400	-12 100	-12 100	-12 100	-12 100
Beskattningsbar inkomst (Taxable income)	30 700	70 700	120 600	175 600	230 600	285 600	337 900	387 900	487 900	987 900
Kommunalskatt (31,44%) (Local tax)	9 652	22 228	37 916	55 208	72 500	89 792	106 235	121 955	153 395	310 595
Statlig inkomstskatt (Central gov. income tax)	0	0	0	0	0	0	1 820	11 820	31 820	156 465
Allmän pensionsavgift (General pension contr.)	3 500	7 000	10 500	14 000	17 500	21 000	24 500	27 100	27 100	27 100
Skattereduktion allmän pensionsavgift (Tax reduction for general pension contr.)	-3 500	-7 000	-10 500	-14 000	-17 500	-21 000	-24 500	-27 100	-27 100	-27 100
Skattereduktion för aktiv arbetsinkomst (Tax reduction for incomes from active work)	-6 152	-6 460	-7 552	-9 643	-11 733	-13 686	-14 409	-14 409	-14 409	-14 409
S:a direktdebiterad skatt (Direct income tax)	3 500	15 768	30 364	45 565	60 767	76 106	93 646	119 366	170 806	452 651
Arbetsgivaravg. (32,42%)* (General payroll tax)	16 210	32 420	48 630	64 840	81 050	97 260	113 470	129 680	162 100	324 200
Skatt+arbetsgiv.avg. (Total tax on labour)	19 710	48 188	78 994	110 405	141 817	173 366	207 116	249 046	332 906	776 851
Arbetsgivarkostnad (Total wage cost for the employer)	66 210	132 420	198 630	264 840	331 050	397 260	463 470	529 680	662 100	1 324 200
Behållen lön efter skatt (Remaining wage after taxes being paid)	46 500	84 232	119 636	154 435	189 233	223 894	256 354	280 634	329 194	547 349

* Avgiftsuttaget varierar med individernas ålder. Den avgiftssats som använts i tabellen avser den som tillämpas för åldersgruppen 26-65 år. För äldre och för ungdomar 19-25 år är avgiftsuttaget lägre (se tabell 4.36)

Källa: Skatteverket.

4.5.5 Grundavdraget är "puckelformat"

Grundavdraget har varit lika stort vid den statliga och kommunala taxeringen sedan 1991 utom 1994 då grundavdraget tillfälligt slopades vid den statliga taxeringen. Grundavdraget har tidigare utgått från en grundnivå som därefter trappats upp för att sedan åter trappas ned till samma grundnivå. Fr.o.m. inkomståret 2003 har skett en differentiering så att avdraget blir större i låga inkomstlagen än i de högre. Grund-

nivån i botten är 0,423 prisbasbelopp (avrundning uppåt till närmaste hundratal kronor). I de höga inkomstlagen är nivån 0,293 prisbasbelopp. Däremellan varierar grundavdraget och är som högst 0,77 prisbasbelopp. Grundnivån uttryckt i kronor vid den statliga och kommunala beskattningen inkomståren 1991-2009 framgår av sammanställningen i 4.18 Tabell. Uttryckt i kronor är grundavdraget år 2009 18 200 kr vid låga inkomstnivåer och 12 600 kr vid höga inkomstnivåer.

4.18 Tabell Grundavdragets grundnivå, maxnivå och slutnivå inkomståren 1991-2009 Basic deduction; standard level, maximum and end level in SEK 1991-2009

Inkomstår Income year	Grundavdrag, kr Basic deduction, SEK
1991	10 300 - 18 500 - 10 300
1992	10 700 - 19 400 - 10 700
1993	11 000 - 19 800 - 11 000
1994*	8 800 - 17 800 - 8 800
1995	8 900 - 18 100 - 8 900
1996	8 600 - 18 000 - 8 600
1997	8 700 - 18 000 - 8 700
1998	8 700 - 18 100 - 8 700
1999	8 700 - 18 100 - 8 700
2000	8 700 - 18 200 - 8 700
2001	10 000 - 19 500 - 10 000
2002	11 200 - 20 900 - 11 200
2003	16 400 - 25 900 - 11 400
2004	16 700 - 26 400 - 11 600
2005	16 700 - 28 800 - 11 600
2006**	16 800 - 30 600 - 11 700
2007	17 100 - 31 100 - 11 900
2008	17 400 - 31 600 - 12 100
2009	18 200 - 33 000 - 12 600

* 1994 medgavs inte grundavdrag vid den statliga taxeringen.

**Grundavdraget inom stödområde A var år 2006 högre än i övriga landet.

Reglerna för grundavdrag i olika inkomstlägen innebär att grundavdraget blir "puckelformat". Inkomståret 2009 är grundavdraget 18 200 kr vid taxerad inkomst under 42 800 kr och 12 600 kr vid taxerad inkomst över 336 700. I inkomstlägena däremellan varierar grundavdraget med ett högsta värde på 33 000 kr vid taxerad inkomst mellan 116 400 och 133 600 kr. Puckeln har ursprungligen tillkommit i syfte att låg- och medelinkomsttagare ska få lägre skatt än om grundavdraget ges med samma belopp oberoende av inkomstnivån.

Enligt förslag i budgetpropositionen hösten 2008 ska personer över 65 år fr.o.m. 2009 få ett särskilt tillägg utöver det ordinarie grundavdraget. Detta tillägg är störst i de lägsta inkomstintervallen. Det totala grundavdraget (ordinarie grundavdrag med tillägg för den förhöjda delen) för personer över 65 år kommer därmed år 2009 att uppgå till 36 300 kr upp till en taxerad inkomst på 125 800 kr (se diagram i an-

slutning till 4.19 Tabell). För inkomster därutöver trappas tillägget av.

4.19 Tabell Beräkning av "ordinarie" grundavdraget i olika inkomstlägen år 2009 Calculation of basic deduction at different levels of assessed income year 2009

Taxerad förvärvsinkomst, kr Assessed earned income, SEK	Grundavdrag Basic deduction
Regelsystemet uttryckt i prisbasbelopp (pbb = prisbasbelopp, TI = taxerad förvärvsinkomst)	
- 0,99 pbb	0,423 pbb
0,99 pbb - 2,72 pbb	0,423 pbb + 0,20*(TI - 0,99 pbb)
2,72 pbb - 3,11 pbb	0,77 pbb
3,11 pbb - 7,88 pbb	0,77 pbb - 0,10*(TI - 3,11 pbb)
7,88 pbb -	0,293 pbb
Inkomståret 2009, kr (Income year 2009, SEK)	
- 42 800	18 200
42 900 - 116 300	18 300 upp till 32 900
116 400 - 133 600	33 000
133 700 - 336 600	32 900 ner till 12 700
336 700 -	12 600

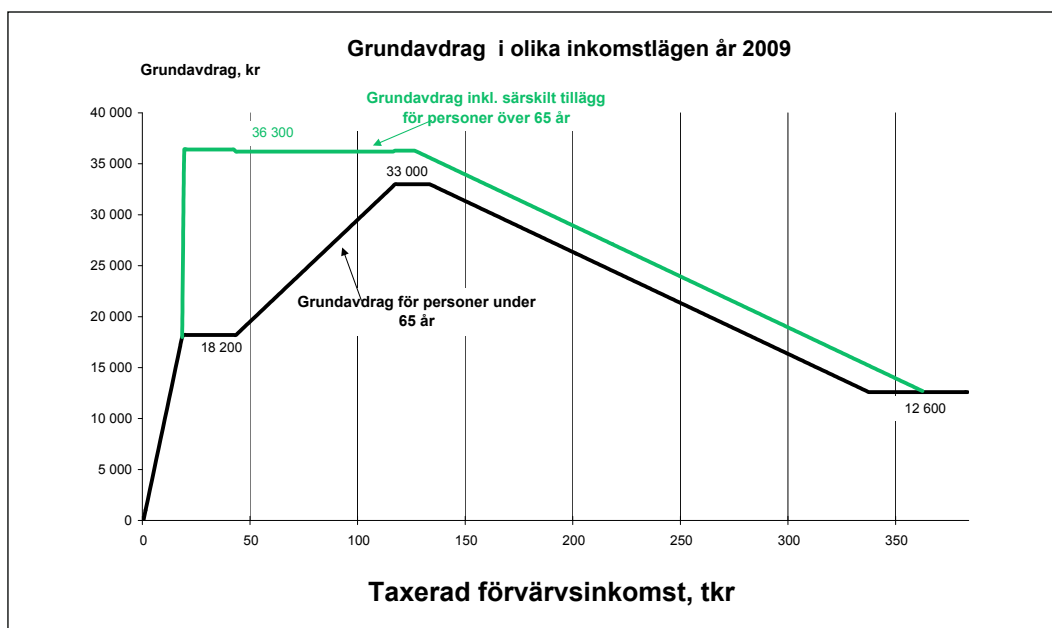
Anm: Avrundningsreglerna medför att de formella gränserna i den övre delen av tabellen inte direkt kan översättas till de kronor som anges i den nedre delen av tabellen. Prisbasbeloppet för 2009 är fastställt till 42 800 kr.

4.5.6 Statliga och kommunala inkomstskatten

Fysiska personer betalar kommunal och statlig inkomstskatt på den beskattningsbara förvärvsinkomsten. Samtliga skattebetalare med beskattningsbar förvärvsinkomst påförs kommunal inkomstskatt. Statlig inkomstskatt tas ut först när förvärvsinkomsten blir högre och överstiger den s.k. brytpunkten.

Genomsnittlig kommunalskatt 31,44 procent 2008

Fram t.o.m. 1999 bestod kommunalskatten av tre olika delar; skattesats för kommuner, skattesats för landsting samt församlingsskatt. I och med kyrkans skiljande från staten har församlingsskatten ersatts av en kyrkoavgift som inte är att betrakta som skatt. Kommunalskatten består därför fr.o.m. år 2000 av skatteuttag för kommunen och för landstinget. Kommunalskattesatsen varierar mellan kommuner, men landets genomsnittliga kommunalskattesats är 31,44 procent inkomståret 2008.

Statlig inkomstskatt i två skikt fr.o.m. 1999

Åren 1991-1994 utgick, utöver kommunalskatten, statlig inkomstskatt om ytterligare 20 procent på den del av den beskattningsbara inkomsten som överstiger skiktgrän-

sen för statlig skatt. Åren 1995-1998 fanns en s.k. värns katt i form av en temporär höjning av den statliga inkomstskatten från 20 till 25 procent. Skiktgränsen för statlig inkomstskatt redovisas i 4.20 Tabell.

4.20 Tabell

Skiktgräns för statlig inkomstskatt, 1991-2009

Income level at which central government income tax is to be paid, 1991-2009

Inkomstår Income year	Inkomstnivå, kr Income level, SEK				Skattesats Tax rate	
	Beskattningsbar inkomst Taxable income		Dito uttryckt som taxerad förvärsinkomst (se anm) Do. in terms of assessed income		nedre skiktet lower level	övre skiktet upper level
	nedre skiktet lower level	övre skiktet upper level	nedre skiktet lower level	övre skiktet upper level		
1991	170 000		180 300		20%	
1992	186 600		197 300		20%	
1993	190 600		203 500		20%	
1994	198 700		202 700		20%	
1995	203 900		221 600		25%	
1996	209 100		229 000		25%	
1997	209 100		231 600		25%	
1998	213 100		238 400		25%	
1999	219 300	360 000	245 000	389 500	20%	25%
2000	232 600	374 000	254 700	398 600	20%	25%
2001	252 000	390 400	271 500	411 100	20%	25%
2002	273 800	414 200	290 100	430 900	20%	25%
2003	284 300	430 000	301 000	447 200	20%	25%
2004	291 800	441 300	308 800	458 900	20%	25%
2005	298 600	450 500	313 000	465 200	20%	25%
2006	306 000	460 600	317 700	472 300	20%	25%
2007	316 700	476 700	328 600	488 600	20%	25%
2008	328 800	495 000	340 900	507 100	20%	25%
2009*	367 600	526 200	380 200	538 800	20%	25%

* Enligt förslag som aviserats i budgetpropositionen hösten 2008.

Anm: Brytpunkten uttryckt i taxerad förvärsinkomst har beräknats utifrån beskattningsbar inkomst med tillägg för grundavdrag och avdrag för allmän egenavgift för icke-pensionär.

År 1999 togs den s.k. värnskatten bort och ersattes av en statlig inkomstskatt som tas ut i två skikt. I det första skiktet är den statliga skatten 20 procent och gäller enligt förslag för år 2009 för inkomster över 380 200 kr. I det andra skiktet tas ytterligare fem procent ut i skatt. Det gäller år 2009 för inkomster över 538 800 kr. Som ett reallöneskydd indexuppräknas skiktgränserna för statliga skatten mellan åren med inflationen plus två procentenheter. I praktiken har dock skiktgränsernas nivåer många år kommit att fastställas genom separata beslut. År 2009 föreslås den nedre skiktgränsen höjd med 18 100 kr utöver vad som följer av indexuppräknningen. Mellan 1999 och 2009 har den nedre skiktgränsen uttryckt i beskattningsbar inkomst justerats upp från 219 300 kr till 367 600 kr dvs. med 148 300 kr. Sett över hela tidsperioden är detta mer än vad som följer av uppräkningsregeln. Uppjusteringen fördelar sig på 102 900 kr för indexregeln, 19 400 kr för att tekniskt kompensera för begränsningen av avdragsrätten för den allmänna pensionsavgiften och 26 000 kr i extra höjning för att få ned andelen inkomsttagare som har inkomster över brytpunkten.⁸ Uppräknningen av den övre skiktgränsen är sett över samma tidsperiod lägre än vad som följer av indexregleringen.

Jobbskatteavdrag i tre steg 2007-2009

Inkomståret 2007 infördes en skattelättnad i form av en skattereduktion för personer som har inkomster från *aktivt förvärvsarbete*. Jobbskatteavdraget förstärktes i ett andra steg inkomståret 2008. I budgetpropositionen hösten 2008 aviseras en ytterligare höjning av reduktionen till inkomståret 2009. Syftet med detta s.k. jobbskatteavdrag är att göra det mer lönsamt att arbeta och att därigenom öka arbetskraftsdeltagandet. Jobbskatteavdraget är högre för dem som fyllt 65 år än för övriga åldrar. Skattereduktionen är utformad så att större delen av skattelättnaden tillfaller låg- och medelinkomsttagare. För att jobbskatteavdraget ska hålla takt med prisutvecklingen är det knutet till prisbasbeloppet.

4.21 Tabell visar hur stor skattesänkning jobbskatteavdraget ger vid olika arbetsinkomst inkomståret 2009 sammantaget för de tre stegen. Dessutom visas skattesänkningen som procent av arbetsinkomsten.

Den skattesänkning som redovisas i tabellen gäller för personer som har hela sin inkomst från arbete samt är under 65 år. Av tabellen framgår att det ekonomiska utbytet av att gå från t.ex. heltidsarbetslöshet till heltidsarbete med en årsinkomst på 250 000 kr ökar, på grund av jobbskatteavdraget, med drygt 14 000 kr. Den genomsnittliga skatten, räknat i antal procentenheter, sjunker mest för låginkomsttagare. Därefter minskar skillnaden gradvis för högre inkomster. Jobbskatteavdraget är konstruerat så att det ska uppväga den ökning av marginaleffekterna som avtrappningen av grundavdraget annars ger i intervallet 133 700-336 600 kr (jämför 4.19 Tabell).

4.21 Tabell

Skattesänkning i kronor till följd av jobbskatteavdraget för personer under 65 år med inkomster från aktivt förvärvsarbete. Inkomståret 2009
Tax reduction (SEK) for persons less than 65 years having incomes from active work, income year 2009

Arbetsinkomst per år, kr	Jobbskatteavdrag, kr	Jobbskatteavdrag i procent av inkomsten
Income from active work per year, SEK	Tax reduction, SEK	Tax reduction as percentage of income
100 000	7 706	7,7
150 000	9 186	6,1
200 000	11 780	5,9
250 000	14 374	5,7
300 000	16 970	5,7
350 000	18 133	5,2
400 000	18 133	4,5
500 000	18 133	3,6

Anm. Enligt förslag som aviserats i budgetpropositionen hösten 2008. I beräkningen har använts genomsnittlig kommunalskatt (31,44 procent).

Sänkt skatt för utländska nyckelpersoner

År 2001 infördes en skattelättnad för utländska experter, forskare och andra nyckelpersoner som vistas i Sverige under en begränsad period. Lättnaden innebär att skatt och socialavgifter endast betalas på 75 procent av lönen. Lättnaden gäller de tre första åren av vistelsen. En särskild nämnd, Forskarskattenämnden, prövar vilka som uppfyller kriterierna.

Fram t.o.m. augusti 2008 har 4 375 ansökningar om skattelättnader kommit in. Av de 3 992 ansökningar som var avgjorda

⁸ I tabellbilagan (4.40 Tabell) redovisas uppräkningsreglerna fördelad på respektive år.

sommaren 2008 har 2 225 bifallits. Anledningen till avslag är både att man inte uppfyller kriterierna för att få nedsättning samt avslag på formella grunder, vanligen på grund av för sent inkomna ansökningar.

4.22 Tabell

Ansökningar om skattelättnader för utländska nyckelpersoner

Number of applications for tax relief for foreign experts

	Antal ansökningar Number of applications
2001	1 391*
2002	479
2003	418
2004	405
2005	451
2006	419
2007	488
2008 jan-aug	324
Summa (Total)	4 375
varav avgjorda** (of which settled)	3 992
varav bifall (of which approved)	2 225
varav avslag (of which refused)	1 767

* Den stora mängden ansökningar under 2001 har att göra med de övergångsregler som då fanns.

** t.o.m. augusti 2008

Källa: Forskarskattenämnden

4.5.7 Marginalskatt och margineffekter

I kapitel 1 beskrivs olika marginalskattebegrepp. Det marginalskattebegrepp som används nedan – den synliga marginalskatten – inkluderar den inkomstskatt och de egenavgifter som träffar en viss inkomstökning som en individ får. Ett annat mer omfattande marginalskattebegrepp är den s.k. skattekillen som utöver den inkomstskatt och de egenavgifter som är direkt synliga för individen även inkluderar arbetsgivaravgifter och konsumtionsskatter.

Ett annat begrepp som förekommer i diskussionerna är margineffekten. Margineffekten brukar utöver marginalskatten beakta de effekter en inkomstökning ger på olika inkomstberoende bidrag och avgifter. De man vanligen tänker på är bostadsbidrag, barnomsorgsavgifter, underhållsbidrag, återbetalning av studielån och socialbidrag. Ett mer heltäckande mått, som används i samband med studier av drivkrafterna för arbete, är den s.k. utbytesgraden. Utbytesgraden definieras som den andel av en arbetskostnadsökning som tillfaller den

som ökar sin arbetsinsats efter ökad skatt, ökade avgifter och minskade bidrag.

Högsta marginalskatten 56,44 procent

Den sammanlagda marginalskatt som uppstår i olika inkomstlagen år 2008 för en person med inkomst från aktivt förvärvsarbete illustreras i 4.23 Diagram. I beräkningarna har tagits hänsyn till grundavdraget, en kommunalskattesats på 31,44 procent (= medelutdebiteringen), den statliga inkomstskatten, den allmänna pensionsavgiften samt skattereduktionerna för allmän pensionsavgift och jobbskatteavdraget. Genom att den allmänna pensionsavgiften fr.o.m. 2006 i princip motsvaras av en lika stor skattereduktion påverkar den numera marginalskatten endast i de allra lägsta inkomstskikten.

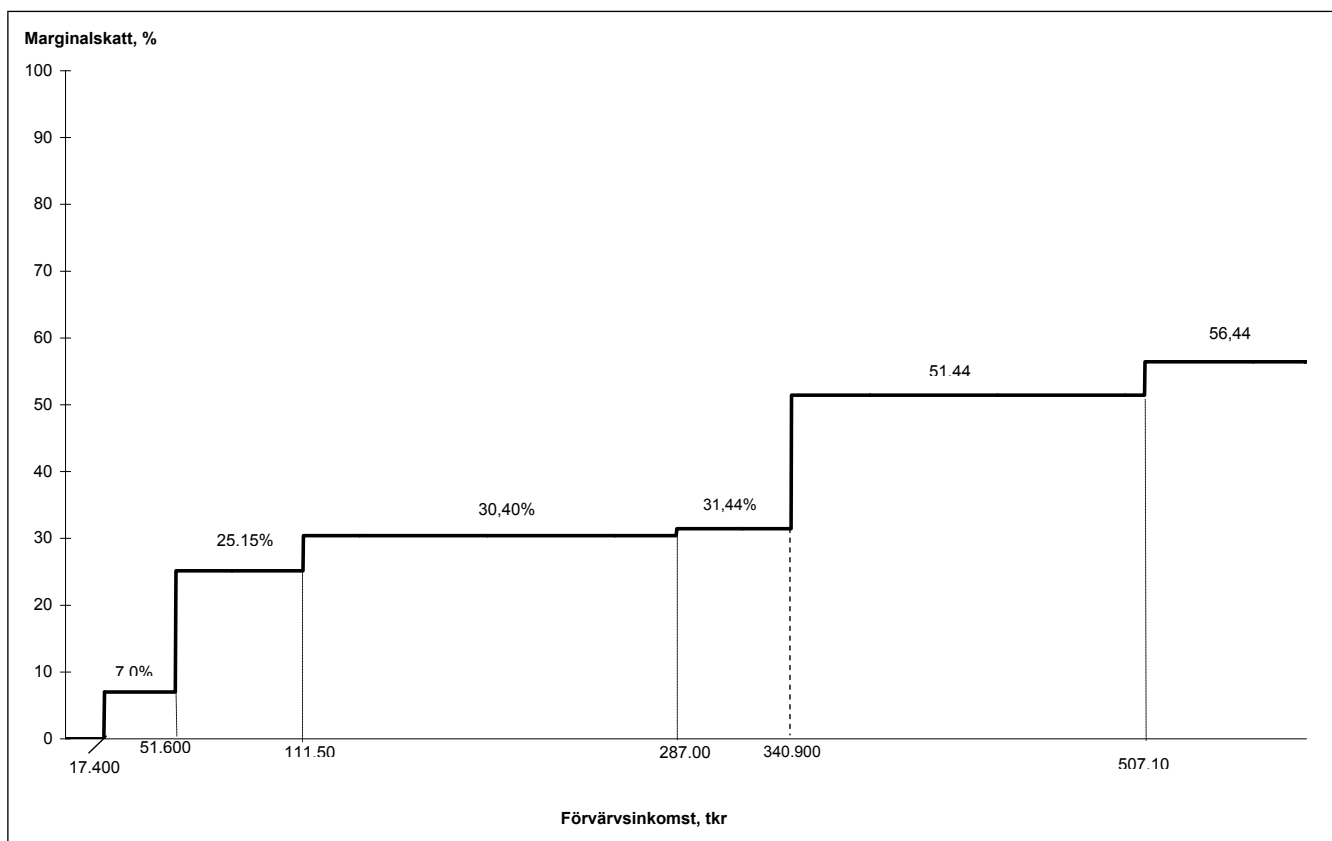
Den som har inkomster under 17 400 kr (=grundavdragets nivå) betalar ingen skatt. På inkomster mellan 17 400-51 600 kr ska ett belopp motsvarande allmän pensionsavgift om 7 procent betalas men övrig skatt "kvittas bort" mot skattereduktionerna för allmän pensionsavgift och jobbskatteavdrag. Marginalskatten på inkomster däröver beror på skattesatserna för kommunal och statlig skatt och hur dessa samvarierar med storleken på grundavdrag och jobbskatteavdrag i olika inkomstlagen. På inkomster mellan 51 600- 111 500 är marginalskatten 25,15 procent dvs. lägre än kommunalskattesatsen. Detta beror på grundavdragets konstruktion. På inkomster mellan 111 500- 287 000 kr är marginalskatten 30,40 procent och på inkomster mellan 387 000- 340 900 kr är marginalskatten lika med kommunala skattesatsen 31,44 procent. I inkomstskiktet mellan 340 900 och 507 100 kr betalas utöver kommunalskatt även statlig inkomstskatt med 20 procent och marginalskatten hamnar på 51,44 procent. När gränsen för statsskattens övre skikt överskrids, vilket inträffar vid inkomster på 507 100 kr, blir marginalskatten 56,44 procent.

De skattelättnader i form av ökat jobbskatteavdrag och höjd skiktgräns för statlig skatt som föreslagits för 2009 innebär att marginalskatten sänks i förhållande till värdena i diagrammet ovan. För arbetsinkomster mellan ca 39 000 kr och 117 000 sänks marginalskatten med ca 1,5 procentenheter. För arbetsinkomster mellan ca 118 000 och 300 000 kr sänks marginalskatten med 1 procentenhet. För inkomster mellan ca 362 000 och ca 380 000 kr sänks marginalskatten med 20 procentenheter.

4.23 Diagram

Marginalskatt i olika inkomstlägen inkomståret 2008. Individer i aktiv ålder (under 65 år) med inkomst från aktivt förvärvsarbete (har jobbskatteavdrag)

Marginal tax rate at different income levels in 2008. Persons of active ages (less than 65 years) having incomes from active work

Anm: I diagrammet bortses från den effekt som uppträder vid uttag av allmän pensionsavgift vid den inkomstgräns som man överskrider gränsen för deklarationsplikt.

18 procent över brytpunkten 2006

I utredningsskedet för den stora skattereformen i början av 1990-talet föreslogs att skiktgränsen vid genomförandet 1991 skulle sättas vid en inkomst på 200 000 kr och man räknade då med att tio procent av de skattskyldiga skulle hamna över brytpunkten. Vid riksdagsbehandlingen och beslutet om skattereformen sänktes gränsen. Skiktgränsen fastställdes därvid med inriktning att 15 procent av de skattskyldiga skulle betala statlig skatt. Inkomst-

skattereglerna har därefter ändrats i olika avseenden.

Ser man till utfallet 2006 för samtliga inkomsttagare över 20 år (inkl. pensionärer) hade 18 procent eller 1,2 miljoner personer inkomster över skiktgränsen för statlig inkomstskatt. Bland helårs- och heltidsanställda hade 35 procent inkomster över näst lägre skiktgränsen (4.24 Tabell samt 4.41 Tabell i tabellbilagan). Bland heltidsanställda män var det 43 procent och bland heltidsanställda kvinnor 24 procent.

4.24 Tabell

Procentandelen inkomsttagare över skiktgränsen för statlig inkomstskatt Share of persons with income level above the threshold for central government income tax

	Andel, procent Share in %					
	Samtliga över 20 år (inkl. pensionärer)			Heltidsanställda 20-64 år		
	All persons above 20 years			Full-time employees 20-64 years		
	Män Men	Kvinnor Women	Samtliga All	Män Men	Kvinnor Women	Samtliga All
Nivå 1 (Level 1)						
1991	34	9	21	53	24	42
1992	28	6	17	43	16	33
1993	27	7	17	47	19	35
1994	30	9	19	52	24	40
1995	25	6	15	42	15	31
1996	26	7	16	44	19	34
1997	28	9	18	47	23	37
1998	29	9	19	48	22	38
1999	30	10	20	48	23	37
2000	30	10	20	47	24	38
2001	28	9	18	44	22	35
2002	25	8	17	41	20	32
2003	25	8	16	39	20	31
2004	24	9	16	40	20	31
2005	25	9	17	42	22	34
2006	26	10	18	43	24	35
Nivå 2 (Level 2)						
1999	7	1	4	12	3	8
2000	9	2	5	14	4	10
2001	9	2	5	13	4	10
2002	8	2	5	13	4	9
2003	8	2	5	12	4	9
2004	8	2	5	12	3	8
2005	8	2	5	13	5	9
2006	8	2	5	13	6	10

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningarna.

Åren 2000-2002 har extra höjningar av den nedre skiktgränsen gjorts i syfte att få ned andelen som betalar statlig skatt. Åren 2004-2006 har däremot uppräknings av skiktgränsen begränsats i förhållande till indexeringen. Den extra höjning av skiktgränsen på 18 100 kr som föreslagits till 2009 beräknas medföra att andelen som kommer att betala statlig inkomstskatt minskar med inemot 3 procentenheter (ca 180 000 färre personer).

4.25 Tabell

Vissa inkomstberoende system vid sidan av skattesystemet 2006 Some means tested systems outside the tax system 2006

	Antal, tusental Number thousands	Belopp, mdkr Amounts, BSEK
Barnomsorgsavgift (Day care fee)		
Ensamstående hushåll (<i>Singles</i>)	98	0,5
Gift/sambohushåll (<i>Cohabiting</i>)	412	4,3
Summa hushåll (<i>Total households</i>)	510	4,8
Antal "berörda vuxna" (<i>Number of affected adults</i>)	922	
Återbetalning av studielån m.m. (Repayment of study loan)		
Berörda individer (<i>Affected persons</i>)	1058	11,0
Bostadsbidrag till barnfamiljer och unga (Accommodation allowances for families with children and young people)		
Ensamstående hushåll (<i>Singles</i>)	209	2,9
Gift/sambohushåll (<i>Cohabiting</i>)	60	1,0
Summa hushåll (<i>Total households</i>)	270	3,9
Antal "berörda vuxna" (<i>Number of affected adults</i>)	330	
Bostadsbidrag till pensionärer (BTP) (Accommodation allowances for pensioners)		
Ensamstående hushåll (<i>Singles</i>)	447	11,6
Gift/sambohushåll (<i>Cohabiting</i>)	42	1,0
Summa hushåll (<i>Total households</i>)	489	12,6
Antal "berörda vuxna" (<i>Number of affected adults</i>)	531	

Källa: SCB. Specialuttag ur HEK.

Antalet hushåll som betalar barnomsorgsavgifter var 2006 ca 510 000 och det belopp som betalades var 4,8 miljarder kronor. En för riket gemensam maxtaxa i barnomsorgen har införts fr.o.m. år 2002 vilket har lindrat margineffekterna. Barnomsorgstaxorna hade tidigare skiftande utformning mellan kommunerna.

Återbetalning av studielån m.m. gjordes av nästan 1,1 miljon personer. Det återbetalda beloppet var 11 miljarder kronor. Reglerna för återbetalning har varierat över tiden. För studielån tagna fr.o.m. hösten 2001 gäller att lånet ska betalas tillbaks under längst 25 års tid, eller till och med det år man fyller 60. Återbetalningstiden blir kortare om skulden är liten. Det lägsta belopp man betalar per år är 15 procent

Margineffekter av inkomstprövade system

För att ge en uppfattning om effekterna av några av de inkomstprövade systemen vid sidan av inkomstskatten redovisas i 4.25 Tabell antal berörda hushåll och vilka belopp som omsätts när det gäller barnomsorgsavgifter, återbetalning av studielån och bostadsbidrag år 2006.

av prisbasbeloppet (6 150 kr för år 2008). Beloppet som betalas tillbaka kan minskas om inkomsten är låg. För studielån som är tagna mellan 1989 och vårterminen 2001 gäller att återbetalning ska göras med fyra procent av inkomsten om denna överstiger en viss undre gräns.

Bostadsbidrag till ungdomar och barnfamiljer berörde ca 270 000 hushåll som fick 3,9 miljarder i bostadsbidrag. För barnfamiljer gäller att bostadsbidraget minskas med 20 procent av inkomsten över viss nivå. För ungdomar minskas bostadsbidraget med en tredjedel av inkomsten som överstiger viss nivå.

Bostadsbidraget till pensionärer berörde ca 490 000 hushåll och uppgick till 12,6 miljarder kronor.

Utbytesgraden – ett mera fullständigt mått på marginaleffekter

För att följa hur de ekonomiska drivkrafterna för arbete utvecklas över tiden publicerar Konjunkturinstitutet ett mått på den s.k. utbytesgraden eller totala marginaleffekten vid ökad arbetsinsats. Institutets mått ger en mer fullständig bild av marginaleffekterna än andra mer partiella mått. Det beaktar utöver inkomstskatt och inkomstberoende bidrag även arbetsgivaravgifter, indirekta skatter och det värde som ligger i ökade framtida förmåner som t.ex. ålderspension och sjukpenning som uppstår för individen när arbetsinsatsen ökar.

Utbytesgraden definieras som den andel av en arbetskostnadsökning som tillfaller den som ökar sin arbetsinsats efter ökad skatt, ökade avgifter och minskade bidrag. Spegelbilden till utbytesgraden är den totala marginaleffekten (=100 procent minus utbytesgraden) som visar den andel av arbetskostnadsökningen som kommer de ofrentliga finanserna till del. Utbytesgraden mäter förhållandet mellan den ersättning som individen får behålla och vad det skulle kosta honom eller henne att köpa den

vara han eller hon själv har producerat, förutsatt att priset består av lönekostnader, arbetsgivaravgifter och indirekta skatter. Om t.ex. utbytesgraden för en person är 50 procent så måste personen arbeta två timmar för att köpa en timmas arbete av en person som har samma lön.

I 4.26 Tabell redovisas den genomsnittliga utbytesgraden och den genomsnittliga totala marginaleffekten för personer i åldrarna 20-64 år (exkl. pensionärer, egenföretagare och studerande) åren 1998-2008. Medelvärde av alla arbetande svenskars utbytesgrad beräknas 2008 uppgå till 42,4 procent. Detta innebär att i genomsnitt får en person av en lönekostnadsökning på 1 000 kr behålla 424 kr (inkl. värdet av framtida förmåner) medan 576 kr går i ökad skatt och minskade inkomstberoende bidrag. Skulle en genomsnittlig individ vilja köpa en timmas arbete av en person med samma timlön krävs år 2008 en arbetsinsats på 2,36 timmar. Bakom medelvärdena döljer sig stora individuella skillnader. Vissa individer har låg utbytesgrad, dvs. hög marginaleffekt, medan andra har hög utbytesgrad, dvs. låg marginaleffekt.

4.26 Tabell

Genomsnittlig utbytesgrad och total marginaleffekt med fördelning på komponenter för individer i åldrarna 20-64 åren 1998- 2008 (exkl. pensionärer, egenföretagare och studerande)

Average net compensation rate and total marginal effect distributed by components, population aged 20-64 years 1998-2008 (pensioners, self-employed and students excl.)

	Fördelning av arbetskostnadsökningen på olika komponenter, andel (%)										
	Distribution of marginal increase in labour cost by components, share (%)										
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 prel.	2008 prel.
Arbetskostnadsökning (Increase in labour cost)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
varav arbetsgivaravgift (of which employers soc.sec.contr.)	24,8	24,8	24,8	24,7	24,7	24,7	24,6	24,5	24,5	24,5	24,5
Återstående kontantlöneökning (Remaining increase in cash wage)	75,2	75,2	75,2	75,3	75,3	75,3	75,4	75,5	75,5	75,5	75,5
Framtida förmånsökning (Increase in future benefits)	+10,5	+9,2	+9,0	+8,6	+8,6	+8,6
Inkomstskatt (Income tax)	-33,0	-32,8	-33,6	-32,6	-31,4	-31,1
Minskade bidrag* (Decrease in current benefits)	-1,7	-1,8	-1,0	-2,1	-1,9	-1,9
Indirekt skatt (Indirect taxes)	-9,9	-8,2	-8,2	-8,2	-8,4	-8,4
Utbytesgrad (Net compensation rate)	39,3	37,3	39,6	40,8	41,1	41,2	40,7	41,4	41,0	42,1	42,4
Total marginaleffekt (Total marginal effect)	60,7	62,7	60,4	59,2	58,9	58,8	59,3	58,6	59,0	57,9	57,6
Tidsåtgång om köp av en timmas arbete från personer med samma timlön (Time needed if one were to buy an hour of work from persons with the same hourly wage)	2,55 tim	2,68 tim	2,53 tim	2,45 tim	2,43 tim	2,43 tim	2,45 tim	2,41 tim	2,44 tim	2,38 tim	2,36 tim

* Bostadsbidrag, socialbidrag, underhållsstöd och barnomsorgsavgift

Anm: En summering av de olika delkomponenterna i utbytesgraden avviker marginellt från den utbytesgrad som anges i tabellen. Beräkningen av den samlade utbytesgraden utgår från individuella utbytesgrader som tar hänsyn till variation i urvalsvikt för de individer som ingår i urvalet i Fasit. Vissa av delkomponenterna är däremot beräknad på aggregerad information utan hänsyn till urvalsvikt.

Källa: Konjunkturinstitutet.

4.6 Mer om kommunalskatten

I detta avsnitt behandlas kommunalskatterna översiktligt. Den läsare som vill veta mer om kommunalskatterna och kommunernas ekonomi hänvisas till Statistiska centralbyråns bok "Årsbok för Sveriges kommuner 2008", som är huvudkällan till de uppgifter om kommunalskatterna som redovisas nedan.

4.6.1 Kommunalskatten proportionell

Kommuner och landsting har rätt att ta ut skatt samt att bestämma skattesatsens storlek. Fram till år 2000 bestod den totala skattesatsen av tre olika delar; skattesats för kommuner, skattesats för landsting och skattesats för kyrkliga kommuner. I och med kyrkans skiljande från staten utgörs den totala skattesatsen fr.o.m. år 2000 av summan av skattesatsen för kommunen och skattesatsen för landstinget.

Den tidigare församlingsskatten har ersatts av en kyrkoavgift som inte är att betrakta som en skatt. Förändringen sammanhänger med att Svenska kyrkan frigjordes från staten den 1 januari år 2000. Kyrkoavgiften inkluderar en avgift till begravningsverksamheten. De som inte tillhör Svenska kyrkan eller bor i en kommun som är huvudman för begravningsverksamheten betalar en separat begravningsavgift.⁹

Kommunalskatt betalas sedan mitten av 1980-talet endast av fysiska personer. Den kommunala inkomstskatten är proportionell, dvs. den utgår med samma procentuella andel av den beskattningsbara förvärvsinkomsten oavsett inkomstens storlek. Alla skattskyldiga betalar skatt till den kommun och det landsting där de är folkbokförda.

4.6.2 Utveckling av kommunalskatten

Utvecklingen av de kommunala skattesatserna i medeltal åren 1960-2008 redovisas i 4.27 Tabell. Den genomsnittliga kommunala skattesatsen i landet uppgår år 2008 till 31,44 procent. För att få en riktig bild av utvecklingen före och efter år 2000 måste församlingsskatten exkluderas.

År 1990 beslutade riksdagen om kommunalt skattestopp. Den successiva ökningen av kommunalskattesatsen sedan decennier tillbaka stoppades upp åren 1990-1994. Inom ramen för skattestoppet gjordes dock 1992 en skatteväxling mellan kommuner och landsting. Anledningen var att kommunerna genom den s.k. ÅDEL-reformen övertog service och vård av äldre och handikappade från landstingen. Under åren efter 1992 har gjorts ytterligare skatteväxlingar mellan kommunerna och landstingen, i första hand med anledning av att landstingen lämnat över ansvaret för bl.a. särskolan och omsorgen om psykiskt utvecklingsstörda till kommunerna. Skattestoppet hävdes 1995 med vissa reservationer. Åren 1997-1999 fanns bestämmelser som innebar att höjningar av kommunalskatten i särskilda fall skulle reducera det generella statsbidraget med hälften av den ökning i skatteintäkterna som skattehöjningen medförde. Den tillfälliga lagen om reduktion av statsbidraget vid skattehöjningar upphörde att gälla i och med utgången av 1999. Från 1999 till 2006 ökade medelskattesatsen med 1,31 procentenheter. Under 2007 och 2008 har medelskattesatsen sänkts med sammanlagt 0,16 procentenheter.

⁹ Den kyrkoavgift exkl. begravningsavgift, som erläggs av dem som tillhör Svenska kyrkan, är år 2008 i genomsnitt 0,98 procent av den kommunalt beskattningsbara inkomsten. Ytterligare ett antal trossamfund har fastställt sin avgiftssats till 1,00 procent. Den obligatoriska begravningsavgiften, som betalas av alla i landet, har beräknats till 0,22 procent i genomsnitt.

4.27 Tabell

Kommunala medelskattesatser vissa år under perioden 1960-2008

Mean local tax rates, certain years 1960-2008

År	Antal kommuner	Folkmängd, tusental	Medelskattesats*, % Mean local tax rate, %					Skatteunderlag Tax base	
			Total kommunal	Total exkl. församlings-skatt	Primär-kommun	Lands-ting**	För-samlingar	Kr per invånare	Kr per invånare reala värden***
Year	Number of municipalities	Population, thousands	Total	Total excl. parishes	Municipalities	County councils	Parishes	SEK per inhabitant	SEK per inhabitant, real value
1960	1 031	7 471	14,63	13,86	10,85	4,38	0,77
1965	995	7 695	17,25	16,45	12,18	5,95	0,80
1970	848	8 014	21,00	20,18	14,18	8,06	0,82	9 601	..
1975	278	8 177	25,23	24,35	15,23	10,21	0,88	14 689	..
1980	279	8 303	29,09	28,09	16,68	12,61	1,00	27 821	..
1985	284	8 343	30,38	29,28	17,20	13,30	1,10	41 797	90 000
1990	284	8 527	31,16	30,01	17,31	13,96	1,15	65 642	106 000
1995	288	8 816	31,50	30,33	20,20	11,05	1,17	92 260	108 000
1996	288	8 837	31,65	30,47	21,15	10,17	1,18	96 011	110 000
1997	288	8 844	31,66	30,47	21,16	10,15	1,19	97 960	109 000
1998	288	8 848	31,65	30,46	21,18	10,12	1,19	101 837	113 000
1999	289	8 854	31,48	30,29	20,55	9,79	1,19	104 931	116 000
2000	289	8 861	30,38	30,38	20,57	9,87	.	109 796	121 000
2001	289	8 883	30,53	30,53	20,57	10,02	.	115 903	128 000
2002	289	8 909	30,52	30,52	20,53	10,05	.	124 256	135 000
2003	290	8 941	31,17	31,17	20,70	10,53	.	131 770	140 000
2004	290	8 976	31,51	31,51	20,80	10,76	.	138 239	144 000
2005	290	9 011	31,60	31,60	20,84	10,81	.	143 531	147 000
2006	290	9 048	31,60	31,60	20,83	10,82	.	147 381	150 000
2007	290	9 113	31,55	31,55	20,78	10,84	.	152 373	154 000
2008	290	9 183	31,44	31,44	20,71	10,79	.	157 764	158 000

* Med total skattesats avses den procentuella andel av den beskattningsbara inkomsten som en skattskyldig påförs i kommunal inkomstskatt. Genomsnittliga skattesatser, medelskattesatser, är beräknade som vägda medelvärden med det kommunala skatteunderlaget som vikter. Från och med år 2000 ingår inte längre någon församlingsskatt i den kommunala skattesatsen, eftersom församlingarna inom Svenska kyrkan inte längre är kommuner.

** Exklusive kommuner utanför landsting, s.k. landstingsfria kommuner.

*** Skatteunderlaget per invånare (medelskattekraften) är omräknat till reala värden genom deflatering med konsumentprisindex (KPI) med år 2008=100 (det vill säga inkomståret 2006=100). Värdena har genomgående avrundats till jämna tusental.

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2008.

4.6.3 Kommunalskatten varierar med drygt fem procentenheter

Det totala kommunala skatteuttaget varierar mycket mellan olika kommuner och olika delar av landet. Skillnaden mellan den kommun som 2008 har lägst total kommunal skatt (Vellinge kommun i Skåne län 28,89 procent) och den som har högst skatt (Dals-Eds kommun i Dalsland 34,09 procent) uppgår till 5,20 procentenheter.

4.28 Tabell

Kommunerna med lägst och högst kommunalskatt 2008, procent

Local authority areas with the lowest and highest local income tax rates in 2008, percent

Kommun	Procent
Local authority area	Percent
Tio med lägsta (Ten with lowest)	
1. Vellinge	28,89
2. Kävlinge	28,90
3. Örkelljunga	29,15
4. Solna	29,22
5. Staffanstorps	29,28
6. Danderyd	29,30
7. Ängelholm	29,43
8. Lomma	29,63
9. Stockholm	29,68
10. Täby	29,73
Tio med högsta (Ten with highest)	
1. Dals-Ed	34,09
2. Ragunda	33,72
3. Sollefteå	33,69
4-5. Norsjö, Malå	33,65
6. Härnösand	33,64
7. Ånge	33,63
8. Smedjebacken	33,59
9. Mora	33,57
10. Borlänge	33,55

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2008.

Av landets 290 kommuner hade 11 stycken en kommunal skattesats under 30 procent. Utdebitering över 33 procent fanns i 48 kommuner (4.43 och 4.44 Tabell i tabellbilagan). Ser man till hur stor andel av befolkningen (4.29 Diagram) som bor i kommuner med olika skattesats finner man att kommuner med skattesats under 30 pro-

cent omfattar 13 procent av befolkningen och 8,3 procent bor i kommuner med utdebitering över 33 procent.

4.6.4 Högst skattekraft i Danderyd, lägst i Haparanda

Förvärvsinkomsterna och därmed det kommunala beskattningsunderlaget varierar över landet. Skattekraft är ett mått som används som beteckning på det skatteunderlag som härrör från kommunens egna invånare. I genomsnitt för riket var skattekraften 2008 157 764 kr per invånare.¹⁰ Av kommunerna hade Danderyd i Stockholms län den högsta skattekraften med 178 procent av riksgenomsnittet och Haparanda i Norrbottens län den lägsta med 78 procent av riksgenomsnittet (4.44 Tabell i tabellbilagan).

4.6.5 Kommunalskatten vidarebefordras från staten till kommunerna

Kommunalskatten fastställs av kommunfullmäktige men tas administrativt in av staten. Kommunalskatten vidarebefordras sedan från staten till kommunerna. År 1993 infördes nuvarande system för hur staten betalar ut kommunalskatte medel till kommunerna. Utbetalningen grundas på det senast kända skatteunderlaget som räknas upp med av regeringen bestämda faktorer som motsvarar den beräknade ökningen av skatteunderlaget de två efterföljande åren. Den prognostiserade utvecklingen följs upp och när det slutliga taxeringsutfallet är känt görs en slutreglering. Fr.o.m. 1998 reviderades systemet för utbetalning av skatte medel till kommuner och landsting genom att slutavräkningen ändrades från en individuell slutavräkning på kommun- eller landstingsnivå till en kollektiv slutavräkning. Detta innebär att skillnaden mellan preliminära och slutliga kommunal- och landstingskatte medel på riksnivå regleras med ett enhetligt belopp per invånare i kommunen och landstinget.

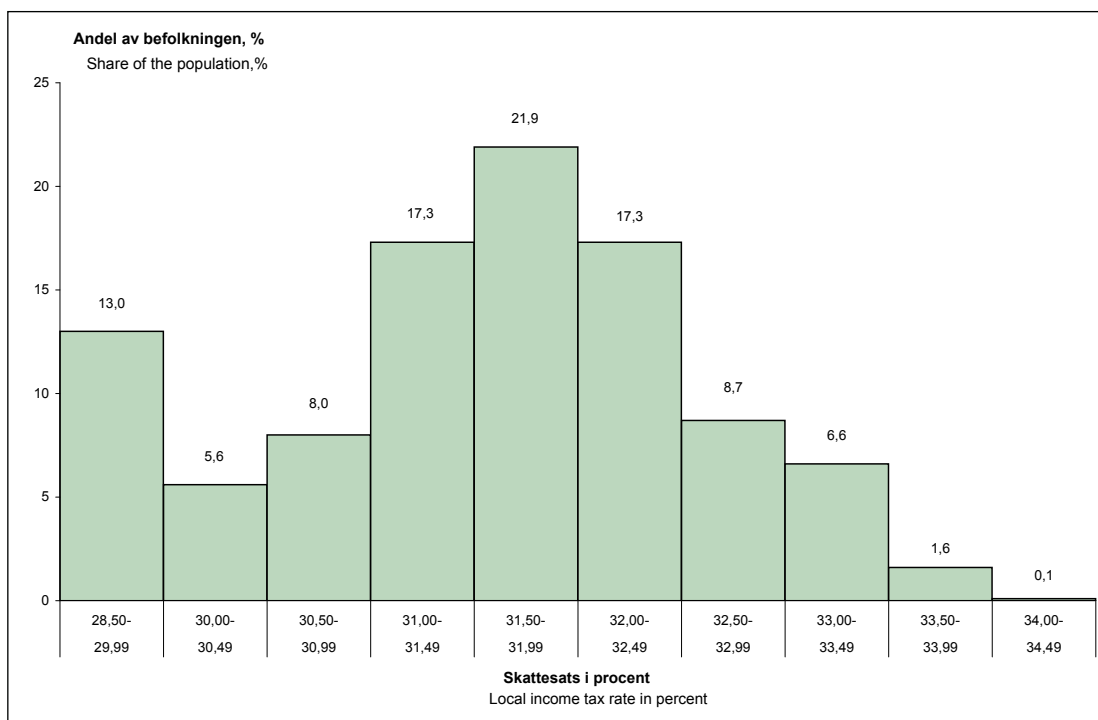
Systemförändringen som gjordes 1993 medförde att den tidigare tvååriga eftersläpningen upphörde. Det nya systemet underlättar den kommunala planeringen genom att utgifter och inkomster kommer bättre i fas.

¹⁰ Avser de inkomster som intjänades två år tidigare dvs inkomståret 2006.

4.29 Diagram

Folkmängden fördelad efter total kommunal skattesats 2008

Population by total local income tax rate 2008

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2008 (se även 4.43 Tabell i tabellbilaga).

4.6.6 Bidrags- och utjämningsystem för kommuner och landsting

Ett nytt system för kommunalekonomisk utjämning infördes 2005. Det finns ett delsystem för kommuner och ett för landsting. Utjämningsystemet syftar till att garantera alla kommuner och landsting likvärdiga ekonomiska förutsättningar oavsett strukturella förhållanden. Utjämningsystemet innehåller ett system för inkomstutjämning, ett system för kostnadsutjämning samt inslag i form av strukturbidrag, införandebidrag och regleringspost. Staten finansierar inkomstutjämnningen till större delen. Kommuner garanteras genom inkomstutjämningsbidraget 115 procent och landstingen 110 procent av en uppräknad medelskattkraft. Kommuner och landsting som har en skattkraft över respektive nivå betalar en inkomstutjämningsavgift till staten. Kostnadsutjämnningen syftar till att utjämna för strukturella behovs- och kostnadsskillnader och finansieras genom en omfördelning mellan kommunerna. Strukturbidraget finansieras av staten och ges bl.a. till kommuner med hög arbetslöshet och svagt befolkningsunderlag.

4.30 Tabell

Kommunalekonomisk utjämning för kommuner och landsting år 2008, mdkr Economic equalisation for municipalities and county councils year 2008, BSEK

	Kommuner Municipalities	Landsting County councils	Totalt Total
Inkomstutjämning (Equalisation of revenues)			
Statsbidrag (State grant)	52,0	16,9	68,9
Kommunal avgift (Municipal fee)	-3,7	-2,1	-5,7
Inomkommunal kostnadsutjämning (Intramunicipal equalisation of costs)			
Bidrag (Contribution)	5,2	1,4	6,6
Avgifter (Fees)	-5,2	-1,4	-6,6
Övriga poster i utjämningsystemet (Other items of the equalisationsystem)			
Strukturbidrag (Structural grant)	1,5	0,7	2,2
Införandebidrag (Introduction grant)	0,3	0,2	0,5
Regleringspost (Regulation amount)	-4,2	0,9	-3,3
Summa (Sum)	45,9	16,6	62,5

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2008.

År 2008 tillförs kommunsektorn via utjämningsystemet netto ca 63 miljarder kronor. Av beloppet avser 46 miljarder kronor kommunerna och 17 miljarder landstingen.

Nedanstående exempel för Sollentuna och Dorotea visar hur den kommunalekonomiska utjämningsfunktionen fungerar i det enskilda fallet år 2008. Värdena i sammanställningen avser kronor per invånare.

4.31 Tabell

Exempel på utjämningsav utkomst och kostnader, Sollentuna och Dorotea, kr/invånare

Examples of equalisation of revenues and costs, Sollentuna and Dorotea, SEK per capita

	Sollentuna	Dorotea
Inkomstutjämnings (Equalisation of revenues)		
Statsbidrag (State grant)	-	+10 683
Kommunal avgift (Municipal fee)	-3 104	-
Inomkommunal kostnadsutjämnings (Intramunicipal equalisation of costs)		
Bidrag (Contribution)	+3 008	+10 409
Avgift (Fee)	-	-
Övriga poster i utjämningsystemet (Other items of the equalisationsystem)		
Strukturbidrag (Structural grant)	-	+2 539
Införandebidrag (Introduction grant)	-	+123
Regleringspost (Regulation amount)	-458	-458
Summa utfall av utjämnings-systemet, kr/inv (Total outcome of the system, per capita SEK)	-554	+23 296

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2008.

Sollentuna är en kommun som har en skattekraft som ligger 26 procent över riksgenomsnittet (dvs. över den garanterade nivån på 115 procent) och får betala en avgift till inkomstutjämningsfunktionen. Doroteas skattekraft ligger 17 procent under riksgenomsnittet och får via ett positivt inkomstutjämningsbidrag en utfyllnad upp till den garanterade nivån på 115 procent av medelskatteeffekten. Båda kommunerna har strukturella förhållanden som ligger sämre till än snittet vilket innebär att de får ett positivt bidrag inom ramen för kostnadsutjämningsfunktionen. Kostnadsstrukturen i Dorotea är dock betydligt mer oförmånlig än i Sollentuna. Dorotea får därutöver ett strukturbidrag. Sammantaget får Sollentuna betala en avgift på 554 kr per invånare till utjämningsfunktionen medan Dorotea får ett bidrag på 23 296 kr per invånare.

4.7 Socialavgifter

Socialavgifterna är i ekonomisk mening till viss del avgifter, som till denna del grundar förmåner i form av rätt till sjukpenning, pensioner m.m. Till resterande del är dessa avgifter i ekonomisk mening att betrakta som skatter eftersom de inte finansierar förmåner som är relaterade till individens inkomst.

4.7.1 Olika former av socialavgifter

En av grundtankarna i skattereformen i början 1990-talet var att all arbetsersättning oavsett vilken form den har och all inkomst av näringsverksamhet skulle beläggas med någon typ av socialavgifter eller motsvarande skatt. För att uppnå detta tas socialavgifter ut i olika former.

Den första typen är de avgifter som betalas in av arbetsgivarna och som kallas för arbetsgivaravgifter. Egenföretagarnas motsvarande avgifter kallas för egenavgifter. Den andra formen är den allmänna pensionsavgift som betalas direkt av både anställda och egenföretagare.

En tredje typ är den särskilda löneskatten som är att betrakta som en renodlad skatt. Den särskilda löneskatten tillkom i samband med skattereformen i syfte att ge inkomsterna en mer likformig beskattning. Nivån på den särskilda löneskatten sattes att motsvara skattedelen av socialavgifterna såsom avgifterna var utformade vid tiden för skattereformen. Särskild löneskatt betalas på förvärvsinkomster som inte är förmånsgrundande, på vissa försäkringssättningar och på pensionskostnader.

Avgifter till premiepensionssystemet inte att betrakta som skatt

År 1998 beslutade riksdagen om ett reformerat ålderspensionssystem. Ett inslag i det nya pensionssystemet är den s.k. premiepensionen. Avsättningen av medel i premiepensionssystemet registreras på enskilda konton där pensionsspararna själv väljer vem som ska förvalta sparandet. För att kunna jämföra skatterna i EU-länderna fastlägger Eurostat (EU:s statistikorgan) principer för hur skatter ska redovisas. Eurostat har beslutat att pensionssystem av den karaktär som premiepensionssystemet har inte ska ingå som en del i offentliga sektorns skatteintäkter. Omläggningen innebär att de avgifter som betalas till premiepensionssystemet inte längre anses tillhöra den offentliga sektorn utan hushållssektorn. I redovisningen av totala social-

4.32 Tabell

Socialavgifter för olika huvudgrupper 1997-2006, mnkr

Compulsory social security contributions by main group 1997-2006, MSEK

Inkomstår Income year	Avgiftsslag Main group						Andel av BNP As percentage of GDP
	Arbetsgivaravgifter Employers' social sec. contributions	Egenavgifter Social sec. contributions for self-employed	Allmänna egenavgifter General social sec. contributions	Särskild löneskatt Special tax on certain earned income and pension costs	Avgår avgifter till premiepensionssystemet Deduction for the premium pension system	Summa sociala avgifter Total social sec. contributions	
1997	237 492	5 652	46 438	12 872		302 453	15,9%
1998	251 400	5 980	56 687	16 131		330 198	16,6%
1999	266 290	6 434	59 965	18 771	-20 805	330 654	15,8%
2000	283 641	7 153	63 074	22 286	-18 349	357 805	16,1%
2001	299 679	7 396	65 749	25 226	-15 422	382 628	16,7%
2002	309 508	7 692	68 137	27 540	-18 392	394 485	16,6%
2003	316 338	7 756	70 296	27 023	-17 525	403 888	16,4%
2004	323 000	8 031	72 115	28 438	-17 821	413 762	16,1%
2005	333 087	8 790	74 178	29 710	-20 287	425 478	15,9%
2006	349 308	9 536	77 329	29 704	-22 321	443 556	15,7%

Källa: Skatteverket och ESV. Taxeringsutfallet, riksbokföringen samt statistikdatabasen GIN-Skatt.

avgifterna har därför fr.o.m. 1999 avräknats ett belopp motsvarande de årliga avgifterna till premiepensionssystemet.

Socialavgifterna 444 miljarder kronor 2006

År 2006 uppgick socialavgifterna inkl. den särskilda löneskatten totalt till 444 miljarder kronor vilket innebär att de svarade för drygt hälften av de skatter som tas ut på arbete (4.32 Tabell).

4.7.2 Underlag och avgiftssatser

År 2009 gäller i korthet följande för beräkning av underlaget för socialavgifterna. I beskrivningen har beaktats de förslag till ändringar som förts fram i budgetpropositionen hösten 2008.

- Avgiftspliktigt underlag för arbetsgivaravgifterna är löntagarens bruttoersättning inkl. skattepliktiga förmåner och exkl. kostnadsavdrag. Om den utbetalda ersättningen till en person är mindre än 1 000 kr under ett år är denna avgiftsfri.
- Underlaget för egenföretagarnas egenavgifter är i huvudsak nettointäkten av näringsverksamhet.

- Underlaget för den särskilda löneskatten är sådan näringsverksamhet där den skattskyldige inte själv är aktiv (s.k. passiv näringsverksamhet). Särskild löneskatt tas också ut på vissa försäkringsersättningar som inte kan anses ersätta förlorad arbetsinkomst (t.ex. avtalsreglerad avgångsersättning) och på bidrag till vinstandelsstiftelse. Vidare tas ut särskild löneskatt på de kostnader som en arbetsgivare har för pensionsutfästelser till anställda samt på egenföretagares pensionsförsäkringspremier.
- För den allmänna pensionsavgiften som betalas direkt av individerna är det avgiftspliktiga underlaget inkomster upp till 8,07 inkomstbasbelopp (år 2008=387 360).¹¹ Inkomster därutöver är avgiftsfria och berättigar inte heller till pensionsförmåner.

Som framgår av 4.33 Tabell har avgiftsuttagets sammansättning förskjutits sett över en längre tidsperiod. Sedan början av 1990-talet har arbetsgivar- och egenavgifter sänkts samtidigt som införts allmänna egenavgifter/allmän pensionsavgift.

¹¹ Inkomstbasbeloppet används för beräkning av det s.k. taket för pensionsgrundande inkomst och beräkning av den allmänna pensionsavgiften. Uppräkningen av inkomstbasbeloppet utgår från ett inkomstindex som har koppling till utvecklingen av genomsnittlig pensionsgrundande inkomst. För inkomståret 2008 är inkomstbasbeloppet 48 000 kr.

4.33 Tabell

Avgiftssatser för socialavgifter för olika huvudgrupper i procent av avgiftspliktig ersättning/inkomst Compulsory social security contributions by main group as percentages of earnings liable for charges

År Year	Avgiftsslag Main group			
	Arbetsgivar- avgifter Employers' social sec. contributions	Egen- avgifter Social sec. contributions for self-employed	Allmänna egenavgifter General social sec. contributions	Särskild löneskatt Special tax on certain earned income and pension costs
1990	38,97	34,19	-	-
1991*	38,02	34,75	-	22,20
1992	34,83	33,85	-	21,85
1993	31,00	29,55	0,95	17,69
1994	31,36	29,75	1,95	17,89
1995	32,86	31,25	3,95	21,39
1996	33,06	31,25	4,95	21,39
1997	32,92	31,25	5,95	22,42
1998	33,03	31,25	6,95	24,26
1999	33,06	31,25	6,95	24,26
2000	32,92	31,11	7,00	24,26
2001-2003	32,82	31,01	7,00	24,26
2004	32,70	30,89	7,00	24,26(16,16)**
2005	32,46	30,89	7,00	24,26(16,16)**
2006	32,28	30,71	7,00	24,26(16,16)**
2007	32,42	30,71	7,00	24,26
2008	32,42	30,71	7,00	24,26
2009	31,42	29,71	7,00	24,26

* Genomsnitt för året. Olika avgifter gällde före och efter halvårsskiftet.

** Procentsatsen inom parentes åren 2004-2006 avser särskilda bestämmelser för personer som omfattas av det nya pensionssystemet dvs. personer som är födda 1938 eller senare och är över 65 år (dvs. för år 2004 personer födda 1938, år 2005 personer födda 1938-1939, år 2006 personer födda 1938-1940). Fr.o.m. 2007 tas särskild löneskatt inte längre ut på arbetsinkomster för de som är över 65 och omfattas av nya pensionssystemet (dvs. år 2008 åldrarna 66-70 år). Däremot betalas liksom tidigare en ålderspensionsavgift för denna åldersgrupp. Fr.o.m. år 2008 är den särskilda löneskatten slopad även för dem som omfattas av det äldre pensionssystemet.

*** År 2009 enligt uttalanden i budgetpropositionen hösten 2008.

Arbetsgivar- och egenavgifter efter ändamål

Arbetsgivar- och egenavgifterna är sammansatta av olika delavgifter avsedda för olika ändamål (4.34 Tabell). Det finns sex avgifter som tillsammans utgör "socialavgifterna". Därutöver finns en allmän löneavgift utan koppling till ett specifikt ändamål. Avgiftsuttaget domineras av avgifter för finansiering av sjukförsäkring och ålderspension. Mellan 2008 och 2009 föreslås avgiftsuttaget sänkt med en procentenhet i syfte att minska skattekillen på arbete och för att få en positiv effekt på arbetskraftsefterfrågan. I princip åstadkoms

denna sänkning genom att den allmänna löneavgiften sänks med en procentenhet. Förutom att det sammanlagda avgiftsuttaget sänks med en procentenhet så ändras avgiftssammansättningen. Sjukförsäkringsavgiften sänks med en procentenhet som en anpassning till att de utgifter sjukförsäkringsavgiften ska finansiera har minskat. Eftersom justering av sjukförsäkringsavgiften ska ske inom ramen för det samlade avgiftsuttaget så höjs avgiftsuttaget för den allmänna löneavgiften i motsvarande mån. Detta innebär därför att den allmänna löneavgiften blir oförändrad mellan 2008 och 2009.

4.34 Tabell

Avgiftssatser för arbetsgivaravgifter och egenavgifter efter ändamål åren 2007-2009 Compulsory social security contribution rates by purpose 2007-2009

Ändamål Purpose	Arbetsgivaravgifter, % Employers' social security contributions, %			Egenavgifter, % Social sec. contributions for self-employed, %		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
	Sjukförsäkringsavgift (<i>Health insurance</i>)	8,78	7,71	6,71	9,61*	7,93*
Föräldraförsäkringsavgift (<i>Parental insurance</i>)	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20
Ålderspensionsavgift (<i>Old age pension</i>)	10,21	10,21	10,21	10,21	10,21	10,21
Efterlevandepensionsavgift (<i>Survivor's pension</i>)	1,70	1,70	1,70	1,70	1,70	1,70
Arbetsmarknadsavgift (<i>Labour market</i>)	4,45	2,43	2,43	1,91	0,50	0,50
Arbetskadavgift (<i>Occupational injuries</i>)	0,68	0,68	0,68	0,68	0,68	0,68
S:a socialavgifter (Total social sec. contrib.)	28,02	24,93	23,93	26,31	23,22	22,22
Allmän löneavgift (<i>General wage fee</i>)	4,40	7,49	7,49	4,40	7,49	7,49
S:a socialavgifter och allmän löneavgift (Total social sec. contrib. and general wage fee)	32,42	32,42	31,42	30,71	30,71	29,71

* Med en karensdag i sjukförsäkringen. Avgiftssatsen är lägre om egenföretagaren väljer att ha fler karensdagar.

Anm: Avgiftssatserna för 2009 enligt förslag i budgetpropositionen hösten 2008.

Särskild löneskatt

Särskild löneskatt tas ut på inkomster som inte grundar rätt till socialförsäkringsförmåner t.ex. vissa försäkringsersättningar. Nivån på den särskilda löneskatten är schablonmässigt beräknad baserat på de avgifter som gällde vid tiden för skattereformen i början av 1990-talet. Skattesatsen är 24,26 procent av underlaget. Denna procentsats tillämpas på inkomster av passiv näringsverksamhet och på vissa försäkringsersättningar och på pensionsutfästelser.

Allmän pensionsavgift

De allmänna egenavgifterna som direktdebiteras löntagare och företagare har varierat i sammansättning över åren (4.35 Tabell). Fr.o.m. år 1998 finns bara en pensionsavgift. Avgiftsunderlaget för denna är fr.o.m. år 2000 inkomster upp till 8,07 inkomstbasbelopp och avgiftssatsen är 7,00 procent av avgiftsunderlaget. Den högsta avgiften år 2008 blir med dessa regler 27 100 kr vilket inträffar vid en förvärvsinkomst på 387 360 kr. Inkomster därutöver är avgiftsfria och berättigar inte heller till pensionsförmåner.

4.35 Tabell

Allmänna egenavgifter i procent av avgiftspliktig inkomst General social security contributions by purpose, rates in percent of earnings liable for charges

År Year	Avgift efter ändamål, procent Charges by purpose, percent			
	Allmän sjukförsäkringsavgift General health insurance	Allmän arbetslöshetsförsäkringsavgift General unemployment insurance	Allmän pensionsavgift Pension contribution	Samtliga allmänna egenavgifter Total general social sec. contributions
	1993	0,95		
1994	0,95	1,00		1,95
1995	2,95	-	1,00	3,95
1996	3,95	-	1,00	4,95
1997	4,95	-	1,00	5,95
1998 - 1999	-	-	6,95	6,95
2000 -	-	-	7,00	7,00

Fram t.o.m. 1999 var pensionsavgiften avdragsgill. År 2000 inleddes en reform av förvärvsinkomstbeskattningen som innebär att de förvärvsarbetande genom en skattereduktion successivt kommit att kompenseras för effekterna av den allmänna pensionsavgift som infördes under 1990-talets budgetsanering. Fr.o.m. 2006 är kompensationen fullt genomförd och avdragsrätten är i sin helhet ersatt av en skattereduktion.

Avgiftssatserna olika för olika åldersgrupper

Beskrivningen av avgiftssatserna ovan avser de regler som normalt sett gäller. Det finns emellertid avvikelser för vissa ål-

dersgrupper. Reglerna innebär därför att avgiftsuttaget på arbetsinkomster varierar beroende på den anställdes eller egenföretagarens ålder. Följande gäller för 2009 (4.36 Tabell). För anställda mellan 26-65 år betalas "normal" avgiftssats vilket innebär 31,42 procent. I syfte att stimulera efterfrågan på yngre arbetskraft tas för anställda som vid årets ingång inte fyllt 26 år ut en lägre avgift än den normala. Arbetsgivaravgiften för denna åldersgrupp uppgår 2009 till 15,49 procent och består av ålderspensionsavgift och en fjärdedel av de övriga avgifterna. Dessutom betalar alla anställda upp till 71 år själva en allmän pensionsavgift på 7 procent i anslutning till inkomsttaxeringen.

4.36 Tabell

Avgiftssatser i olika åldersgrupper 2009. Anställda Compulsory social security contributions by age groups 2009. Employees

Personer som under år 2009 fyller	Födelsår Year of birth	Arbetsgivaravgift, avgiftssats Social security contribution, rates			Summa Total	Egenbetald allmän pensionsavgift
		Ålderspensionsavgift	Övriga socialavgifter	Särskild löneskatt		
Persons who reach following age during the year 2009		Old age pension	Other social security contributions	Special tax on certain earned income and pension costs		General pension contribution
-26 år	1983-	10,21%	5,28%	-	15,49%	7%
27-65 år	1944-1982	10,21%	21,21%	-	31,42%	7%
66-71 år	1938-1943	10,21%	-	-	10,21%	7%
72- år	-1937	-	-	-	-	-

Anm: Enligt förslag i budgetpropositionen hösten 2008.

För personer över 65 år som är kvar i arbetslivet gäller olika regelsystem beroende på om man omfattas av det nya eller det gamla pensionssystemet. De som omfattas av det nya pensionssystemet tjänar in pensionsrätt även i de fall de fortsätter att arbeta efter att personen fyllt 65 år. En successiv infasning i det nya systemet sker över åren. År 2009 omfattas personer i åldersgruppen 66-71 år av det nya pensionssystemet. För personer i detta åldersintervall avgiftsbeläggs arbetsinkomsten med ålderspensionsavgift på 10,21 procent samt med direktdebiterad allmän pensionsavgift på 7 procent. För förvärvsaktiva personer som är 72 år eller mer, och som därför omfattas av det gamla pensionssystemet, är avgiftsuttaget helt slopat i syfte att göra det mer attraktivt att ha äldre anställda.

4.7.3 Undantagsregler för avgiftsuttaget

Det finns vissa undantag från de grundläggande reglerna för avgiftsuttaget som tillkommit av arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska skäl.

Generell nedsättning åren 1997-2007

Ett undantag, som numera är avskaffat, var den generella sänkning av arbetsgivaravgifterna med fem procentenheter upp till viss nivå som tillkom 1997 i syfte att underlätta för företagen att expandera. År 2006 uppgick nedsättningen för helår räknat till som högst 37 080 kr per företag. Även egenföretagare har haft en motsvarande nedsättning. Värdet på nedsättningen kan för år 2006 beräknas till drygt 6 miljarder kronor. Nedsättningen har halverats under

2007 och har helt upphört år 2008. Skälet till avvecklingen anges vara att konstruktionen bedömts vara ineffektiv utifrån sitt syfte och ersätts av andra satsningar för att stimulera efterfrågan på arbetskraft.

Utvidgad regional nedsättning

Fram till och med 1999 fanns ett regionalpolitiskt stöd till näringslivet i speciellt utsatta delar av landet. Arbetsgivare och egenföretagare med viss verksamhet inom vissa kommuner i stödområdet fick sätta ned arbetsgivar- eller egenavgiften med åtta procentenheter. Med den utformning nedsättningen hade godkändes den inte av EU-kommissionen eftersom den inte var förenlig med statsstödsriktlinjerna.

En ny regional stimulans av småföretagandet i stödområde A infördes år 2002. Den regionala nedsättningen i stödområdet uppgår till 10 procent av avgiftsunderlaget upp till 852 000 kr. Den utvidgade regionala nedsättningen i stödområde A blir maximalt 85 200 kr. Nedsättningen omfattar inte offentliga arbetsgivare, transportverksamhet och jordbruk. I stödområde A ingår särskilt utsatta kommuner och delar av kommuner i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborgs, Dalarnas och Värmlands län. Nedsättningen är begränsad till belopp och faller under EU-kommissionens förordning om stöd av mindre betydelse, s.k. försumbart stöd. Värdet på nedsättningen kan beräknas till inemot 0,6 miljarder kronor.

4.8 Beskattning av tjänstegruppliv

4.8.1 Skatten tas ut av försäkringsföretag m.fl.

Särskild premieskatt betalas på premie för grupplivförsäkring och för utbetalt belopp som motsvarar ersättning på grund av sådan försäkring. Beskattningen av tjänstegruppliv i dess nuvarande form kom till i samband med skattereformen i början av 1990-talet som en del av de basbreddningar som syftade till en mer likformig och neutral beskattning av löneförmåner. Tidigare hade förmånen av tjänstegruppliv inte beskattats. Istället för att direkt förmånsbeskatta individerna valdes som teknisk lösning att ta ut skatten av svenska

försäkringsföretag, utländska försäkringsföretag ifråga om verksamhet som bedrivs här i landet och i vissa fall av arbetsgivare och näringsidkare.

År 2007 gav beskattningen av tjänstegruppliv skatteinkomster på 932 miljoner kronor.

Skatten på tjänstegruppliv har satts att motsvara genomsnittlig kommunalskattesats och uttaget av särskild löneskatt. Att skattesatserna blir så olika (se nedan) sammanhänger med att beskattningsunderlaget i en del fall utgörs av förmånen efter skatt och i andra fall förmånen inkl. skatt.

4.8.2 Skattesatser

För försäkringsföretag är skattesatsen 45 procent av beskattningsunderlaget. Underlaget utgörs av 95 procent av de premieinkomster som inkommer till försäkringsföretaget och avser grupplivförsäkring i tjänsten eller yrket.¹² Skatteplikt inträder när premie tas emot.

För staten och andra arbetsgivare som utan att försäkring tecknats för anställdas räkning, betalar ut ersättning som motsvarar ersättning på grund av grupplivförsäkring är skattesatsen 81,83 procent. Underlaget utgörs av utbetalt belopp. Skatteplikt inträder vid utbetalning.

För att uppnå en neutral beskattning i de fall arbetsgivare och näringsidkare väljer utlandstecknade försäkringar finns en skatteplikt direkt för arbetsgivaren/näringsidkaren eftersom utländska försäkringsföretag inte kan omfattas av svensk premieskatt.¹³ I dessa fall är beskattningsunderlaget 95 procent av betald premie och skatten uppgår till 81,83 procent av underlaget.

4.9 Andra nedsättningar m.m.

4.9.1 Skattereduktion för hushållstjänster från 1 juli 2007

Den 1 juli 2007 infördes regler som innebär att privatpersoner kan få skattereduktion när man anlitar någon att utföra hushållstjänster. Det gäller arbeten som utförts i eller i nära anslutning till bostaden (t.ex. snöskottning, gräsklippning). Den som utför tjänsten måste ha F-skattsedel och arbetskostnaden måste vara minst 1 000 kr per år. Skattereduktionen är 50 procent

¹² Att underlaget begränsas till 95 procent beror på att 5 procent av premien schablonmässigt antas gå till omkostnader i försäkringsföretaget.

¹³ I den mån betalning av premie på motsvarande försäkring till svenskt försäkringsföretag hade föranlett skatteplikt för det svenska försäkringsföretaget.

av arbetskostnaden inklusive moms, men högst 50 000 kr per sökande och år. Det innebär att skattereduktion inte ges för arbetskostnader som överstiger 100 000 kr per person och år. Skattereduktion kan fås även i de fall man betalar för hushållstjänster som utförs i föräldrarnas hushåll.

I budgetpropositionen hösten 2008 aviseras en förenkling av det hittillsvarande systemet med skattereduktion samt att skattelättnaden utvidgas till att även omfatta hushållstjänster utförda av personer som inte har F-skattsedel. Ändringarna är tänkta att träda ikraft den 1 juli 2009.

4.9.2 Skattereduktion för byggnadsarbeten ("ROT-avdrag")

I syfte att stimulera byggarbetsmarknaden har under vissa perioder funnits en skattereduktion, s.k. ROT-avdrag, när man anlitat någon för att reparera, bygga om eller bygga till sitt hus. ROT-avdraget har varit kopplat till arbetskostnaden. Åren 1993-1999 gavs ROT-avdrag med vissa kortare avbrott. Skattereduktionen för ägare till

villor, fritidshus och bostadsrättslägenhet var 30 procent av arbetskostnaden (inklusive moms) upp till viss nivå. För hyreshus och bostadsrättsföreningar gällde särskilda regler för ROT-avdrag. ROT-avdrag har också givits för arbeten utförda mellan 15 april 2004 och 30 juni 2005. Sammantaget har ROT-avdrag under dessa år givits med 14,1 miljarder kronor (4.37 Tabell) varav 6,6 miljarder till fysiska personer och 7,5 miljarder till juridiska personer.

4.9.3 Sjöfartsstöd

Sjöfartsstöd lämnas bl.a. till rederier med svenskregistrerade fartyg som används i utrikestrafik av betydelse för den svenska utrikeshandeln eller den svenska tjänsteexporten. Stödet motsvarar den preliminärskatt och arbetsgivaravgift som betalats för de sjömän som är anställda. Sjöfartsstöd har funnits även tidigare men stödet tillgodoses sedan oktober 2001 redarna genom kreditering på redarnas skattekonto. År 2007 uppgick krediteringen för sjöfartsstöd till 1 772 miljoner kronor.

4.37 Tabell

"Slutfacit" för ROT-avdraget åren 1993-1999 samt 2004-2005

Special tax reduction for housing improvements, 1993-1999 and 2004-2005

	Antal beslut			Skattereduktion, mnkr		
	Number of decisions			Tax reduction, MSEK		
	1993-1999	2004-2005	Totalt	1993-1999	2004-2005	Totalt
Fysiska personer (<i>Individuals</i>)	978 645	465 585	1 444 230	4 399	2 174	6 573
Juridiska personer (<i>Legal entities</i>)	52 150	17 942	70 092	6 192	1 331	7 523
Summa (Total)	1 030 795	483 527	1 514 322	10 591	3 505	14 096

Källa: Skatteverkets debiteringssammandrag.

Tabellbilaga:

- 4.38 Tabell Befolkningen 18 år eller äldre fördelade i inkomstklasser efter taxerad förvärvsinkomst. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete. Inkomståret 2006
- 4.39 Tabell Befolkningen fördelad efter åldersgrupp. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete. Inkomståret 2006
- 4.40 Tabell Uppräkningen av skiktgränsen för statlig inkomstskatt åren 1999-2009 fördelat på orsak
- 4.41a Tabell Antal personer och procentandel över skiktgränsen för statlig inkomstskatt ("brytpunkten") åren 1991-2006. Samtliga 20 år eller äldre
- 4.41b Tabell Antal personer och procentandel över skiktgränsen för statlig inkomstskatt ("brytpunkten") åren 1991-2006. Heltidsanställda 20-64 år
- 4.42 Tabell Avdraget för pensionssparande 2006 fördelat på intervall och kön (exkl. dödsbon)
- 4.43 Tabell Folkmängden fördelad efter total kommunal skattesats (till landsting och kommun) 2008, länsvis
- 4.44 Tabell Folkmängd, medelinkomst, skattekraft och total kommunal skattesats (till landsting och kommun) 2008 i Sveriges 290 kommuner

4.38 Tabell

Befolkningen 18 år eller äldre fördelade i inkomstklasser efter taxerad förvärvsinkomst. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete i form av inkomstskatt, allmän pensionsavgift samt skattereduktioner. Inkomståret 2006

Total population aged 18 years or more by assessed income from employment and business showing number of persons, income amounts and taxes on labour in form of central government income tax for individuals, local income tax for individuals, general pension contribution and tax reductions, income year 2006

Taxerad förvärvsinkomst, tkr Assessed inc. from work, KSEK	Antal personer Number of persons	Taxerad förvärvsinkomst mnkr Assessed inc. from work, MSEK	Skatt på arbete (mnkr) i form av Taxes on labour (MSEK) in form of			Skattereduktion (mnkr) för Tax reduction (MSEK) for		Summa, mnkr Total, MSEK
			Statlig inkomstskatt Central gov. inc. tax	Kommunal inkomstskatt Local inc. tax	Allmän pensionsavgift Pension contribution	Allmän pensionsavgift Pension contribution	Fackförenings- och A-kasseavgift Labour union dues, fee unempl. benefit fund	
0	302 146	0	0	0	2	-1	-9	1
-20	218 471	2 085	0	17	42	-21	-7	36
20 - 40	181 479	5 399	0	733	333	-327	-17	723
40 - 60	160 863	7 995	0	1 556	462	-462	-22	1 534
60 - 80	201 145	14 468	0	3 077	550	-550	-26	3 051
80 - 100	422 330	38 379	0	8 490	717	-717	-41	8 450
100 - 120	369 504	40 622	0	9 293	927	-927	-58	9 235
120 - 140	378 961	49 271	0	11 984	1 292	-1 292	-86	11 898
140 - 160	429 764	64 502	0	16 595	1 906	-1 906	-130	16 465
160 - 180	472 542	80 389	0	21 547	3 016	-3 016	-204	21 344
180 - 200	483 973	91 871	0	25 395	4 147	-4 147	-267	25 128
200 - 220	475 659	99 895	0	28 309	5 143	-5 143	-320	27 989
220 - 240	472 640	108 639	0	31 399	6 248	-6 247	-368	31 031
240 - 260	439 343	109 721	0	32 224	6 745	-6 745	-374	31 851
260 - 280	383 275	103 375	0	30 764	6 500	-6 500	-339	30 425
280 - 300	333 255	96 546	0	29 055	6 123	-6 123	-299	28 757
300 - 320	290 176	89 887	6	27 297	5 752	-5 752	-256	27 048
320 - 340	223 178	73 525	514	22 402	4 713	-4 713	-200	22 716
340 - 360	168 731	58 971	1 064	17 994	3 744	-3 744	-151	18 907
360 - 400	233 864	88 481	2 820	27 033	5 271	-5 271	-202	29 650
400 - 500	296 243	131 055	7 392	40 124	6 723	-6 723	-239	47 278
500 -1000	259 763	165 662	18 700	50 936	5 953	-5 953	-182	69 454
1000 -	31 339	52 274	10 254	16 124	714	-714	-14	26 365
Samtliga (All)	7 228 644	1 573 010	40 750	452 350	77 022	-76 993	-3 810	489 335
Icke folkbokförda (not registered in Sweden)	110 829	5 783	244	1 611	276	-276	-5	1 851
Totalt (Total)	7 339 473	1 578 793	40 994	453 961	77 298	-77 269	-3 815	491 186
varav för följande kategorier, endast folkbokförda (by categories, only registered)								
1. Pensionärer (Pensioners)	1 659 513	281 347	3 358	75 960	908	-908	-45	79 274
2. 18-24 år (18-24 years)	765 265	65 633	72	16 606	4 481	-4 465	-181	16 514
3. Egenföretagare (Self-employed)	156 746	31 544	623	8 905	1 970	-1 969	-38	9 491
4. Löntagare (Employees)	3 774 787	1 098 521	35 794	325 584	67 578	-67 570	-3 357	358 029
5. Övriga (Others)	872 333	95 965	903	25 296	2 086	-2 081	-190	26 026

Anm: Kategorierna i tabellen är avgränsade på följande sätt. Ingen under 18 år är med. Grupp 1 består av ålderspensionärer. De är således 65 år eller äldre. Grupp 2 är ungdomar i åldern 18-24 år. Inget krav finns på inkomst. Grupp 3 och 4 är personer med minst 10 000 kr i förvärvsinkomst (definierad som summan av lön och inkomst av aktiv näringsverksamhet). Är lönen större än inkomst av aktiv näringsverksamhet så förs man till löntagare. I annat fall till företagare. Om förvärvsinkomst saknas eller är under 10 000 kr så ingår man i gruppen övriga.

Källa: SCB:s inkomststatistik, Taxeringsregistret (IoT).

4.39 Tabell

Befolkningen fördelad efter åldersgrupp. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete i form av inkomstskatt, allmän pensionsavgift samt skattereduktioner. Inkomståret 2006

Total population by age group showing number of persons, income amounts and taxes on labour in form of central government income tax for individuals, local income tax for individuals, general pension contribution and tax reductions, income year 2006

Ålder	Antal personer	Taxerad förvärvs-inkomst, mnkr	Skatt på arbete (mnkr) i form av Taxes on labour (MSEK) in form of			Skattereduktion (mnkr) för Tax reduction (MSEK) for		Summa, mnkr Total, MSEK
			Statlig inkomst-skatt	Kommunal inkomst-skatt	Allmän pensions-avgift	Allmän pensions-avgift	Fackförenings- och A-kasse-avgift	
Age	Number of persons	Assessed inc. from work, MSEK	Central gov. inc. tax	Local inc. tax	Pension contribution	Pension contribution	Labour union dues, fee unempl. benefit fund	
Personer 18 år eller äldre (All persons 18 years or more)								
18 - 24	765 265	65 633	72	16 606	4 481	-4 465	-181	16 514
25 - 34	1 133 085	233 025	3 410	66 898	15 556	-15 549	-748	69 571
35 - 44	1 281 022	341 485	11 293	100 638	20 782	-20 779	-1 030	110 908
45 - 54	1 165 515	324 817	11 888	96 130	18 853	-18 851	-961	107 063
55 - 64	1 224 244	326 703	10 728	96 118	16 442	-16 441	-845	106 004
65 - 74	793 274	155 598	2 737	43 296	908	-908	-36	45 997
75 -	866 239	125 749	621	32 664	0	0	-9	33 277
Samtliga (All)	7 228 644	1 573 010	40 750	452 350	77 022	-76 993	-3 810	489 335
Tillkommer personer under 18 år (To be added for persons under 18 years old)								
-17	1 798 081	2 070	0	161	42	-38	0	166
Totalt alla åldrar (Sum all ages)	9 026 725	1 575 080	40 751	452 512	77 064	-77 031	-3 810	489 500

Källa: SCB:s inkomststatistik, Taxeringsregistret (IoT).

4.40 Tabell

Uppräkningen av skiktgränsen för statlig inkomstskatt åren 1999-2009 fördelat på orsak, kr

Adjustment of level at which central government income tax is to be paid distributed by cause, 1999-2009, SEK

Inkomstår	Nivå taxerad förvärvs- inkomst	Nivå beskattningsbar inkomst	Uppräkning av beskattningsbar inkomst på grund av Adjustment of taxable income due to			
			Indexering	Teknisk höjning*	Justering av skiktgränsen därutöver	Total nominell uppräkning
Income year	Level assessed income	Level taxable income	Indexation	Technical adjustment	Adjustment of level in addition	Total nominal adjustment
Nedre skiktgränsen (Lower level)						
1999	245 000	219 300				
2000	254 600	232 600	+5 300	+4 400	+3 600	+13 300
2001	271 500	252 000	+6 900	+4 500	+8 000	+19 400
2002	290 100	273 800	+11 800	+5 000	+5 000	+21 800
2003	301 000	284 300	+10 500	0	0	+10 500
2004	308 800	291 800	+10 300	0	-2 800	+7 500
2005	313 000	298 600	+7 000	+2 700	-2 900	+6 800
2006	317 700	306 000	+7 600	+2 800	-3 000	+7 400
2007	328 600	316 700	+10 700	0	0	+10 700
2008	340 900	328 800	+12 100	0	0	+12 100
2009	380 200	367 600	+20 700	0	+18 100	+38 800
Total förändring 1999-2009	+135 200	+148 300	+102 900	+19 400	+26 000	+148 300
(Total change 1999-2009)						
Övre skiktgränsen (Upper level)						
1999	389 500	360 000				
2000	398 600	374 000	+8 700	+5 300	0	+14 000
2001	411 100	390 400	+11 100	+5 300	0	+16 400
2002	430 900	414 200	+18 300	+5 500	0	+23 800
2003	447 200	430 000	+15 800	0	0	+15 800
2004	458 900	441 300	+15 600	0	-4 300	+11 300
2005	465 200	450 500	+10 600	+3 000	-4 400	+9 200
2006	472 300	460 600	+11 400	+3 200	-4 500	+10 100
2007	488 600	476 700	+16 100	0	0	+16 100
2008	507 100	495 000	+18 300	0	0	+18 300
2009	538 800	526 200	+31 200	0	0	+31 200
Total förändring 1999-2009	+149 300	+166 200	+157 100	+22 300	-13 200	+166 200
(Total change 1999-2009)						

* Som kompensation för effekterna av den avdragsbegränsning för den allmänna pensionsavgiften som genomförts dessa år.

4.41a Tabell

Antal personer och procentandel över skiktgränsen för statlig inkomstskatt ("brytpunkten") åren 1991-2006. Samtliga personer 20 år eller äldre

Number of persons and share of persons with income level above the threshold for central government income tax 1991-2006. All persons aged 20 years or more

	Antal, tusental			Andel, procent		
	Number, thousands			Share in %		
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga
	Men	Women	All	Men	Women	All
Samtliga 20-år (All age 20-)						
Nivå 1 (Level 1)						
1991	1052	308	1 360	34	9	21
1992	876	213	1 088	28	6	17
1993	839	230	1 068	27	7	17
1994	930	284	1 214	30	9	19
1995	791	193	984	25	6	15
1996	821	231	1 052	26	7	16
1997	888	292	1 180	28	9	18
1998	934	286	1 220	29	9	19
1999	941	331	1 272	30	10	20
2000	952	337	1 289	30	10	20
2001	892	319	1 212	28	9	18
2002	816	277	1 093	25	8	17
2003	799	290	1 089	25	8	16
2004	793	299	1 092	24	9	16
2005	830	306	1 136	25	9	17
2006	856	345	1 202	26	10	18
Nivå 2 (Level 2)						
1999	237	44	281	7	1	4
2000	267	56	323	9	2	5
2001	272	60	332	9	2	5
2002	257	54	311	8	2	5
2003	251	54	305	8	2	5
2004	246	51	297	8	2	5
2005	259	64	322	8	2	5
2006	266	77	343	8	2	5

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningarna.

4.41b Tabell

Antal personer och procentandel över skiktgränsen för statlig inkomstskatt ("brytpunkten") åren 1991-2006. Heltidsanställda 20-64 år

Number of persons and share of persons with income level above the threshold for central government income tax 1991-2006. Full-time employees 20-64 years

	Antal, tusental			Andel, procent		
	Number, thousands			Share in %		
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga
	Men	Women	All	Men	Women	All
Heltidsanställda 20-64 år (Full-time employees 20-64 years)						
Nivå 1 (Level 1)						
1991	789	230	1 019	53	24	42
1992	625	147	772	43	16	33
1993	598	162	760	47	19	35
1994	679	210	889	52	24	40
1995	577	138	715	42	15	31
1996	610	170	780	44	19	34
1997	657	218	874	47	23	37
1998	683	210	893	48	22	38
1999	684	236	920	48	23	37
2000	715	248	963	47	24	38
2001	673	238	911	44	22	35
2002	612	209	820	41	20	32
2003	591	219	810	39	20	31
2004	588	224	812	40	20	31
2005	628	239	867	42	22	34
2006	635	263	898	43	24	35
Nivå 2 (Level 2)						
1999	174	31	205	12	3	8
2000	203	42	246	14	4	10
2001	204	45	250	13	4	10
2002	190	42	231	13	4	9
2003	185	42	227	12	4	9
2004	178	38	216	12	3	8
2005	194	48	242	13	5	9
2006	197	61	258	13	6	10

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningarna.

4.42 Tabell

Avdraget för pensionssparande 2006 fördelat på intervall och kön (exkl.dödsbon)

Deduction for savings for individual private pension 2006 by size of deduction and gender

tkr KSEK	Antal inkomsttagare i nedanstående klasser av pensionssparande		
	Number of income earners by size of the deduction for savings for private pension		
	Kvinnor Women	Män Men	Samtliga Total
- 2	193 991	156 956	350 947
2 - 4	418 683	317 291	735 974
4 - 6	115 149	90 891	206 040
6 - 8	135 409	107 556	242 965
8 - 10	40 704	33 851	74 555
10 - 12	22 957	22 244	45 201
12 - 16	49 543	47 167	96 710
16 - 20	86 223	82 993	169 216
20 - 24	8 982	20 226	29 208
24 - 30	5 692	16 391	22 083
30 - 40	4 426	17 375	21 801
40 -	252	1 529	1 781
Samtliga (All)	1 082 011	914 470	1 996 481

Källa: SCB, Taxeringsregistret (IoT).

4.43 Tabell

Folkmängden fördelat efter total kommunal skattesats (till landsting och kommun) 2008, länsvis

Population by total local tax rate (to county and municipality) 2008, by counties

Län County	Folkmängd, tusental Population, thousands	Procentuell fördelning av folkmängd efter total kommunal skattesats										Summa
		Share of population in per cent by total local tax rate in %										
		-29,99	30,00- 30,49	30,50- 30,99	31,00- 31,49	31,50- 31,99	32,00- 32,49	32,50- 32,99	33,00- 33,49	33,50- 33,99	34,00-	
Stockholms	1 950	48,8	7,5	5,4	8,4	5,1	24,7	-	-	-	-	100
Uppsala	323	-	-	-	18,2	62,3	5,9	6,6	7,0	-	-	100
Södermanlands	265	-	11,9	-	33,6	54,5	-	-	-	-	-	100
Östergötlands	421	-	33,4	0,9	63,0	-	2,8	-	-	-	-	100
Jönköpings	334	-	-	-	-	65,6	25,4	9,0	-	-	-	100
Kronobergs	181	-	-	52,5	30,8	11,4	5,2	-	-	-	-	100
Kalmar	234	-	-	-	-	19,6	74,3	6,1	-	-	-	100
Gotlands	57	-	-	-	-	-	-	-	100,0	-	-	100
Blekinge	152	-	-	-	-	41,0	18,8	40,2	-	-	-	100
Skåne	1 199	12,5	9,6	29,7	46,1	1,2	1,0	-	-	-	-	100
Hallands	291	30,8	27,2	-	42,0	-	-	-	-	-	-	100
Västra Götalands	1 547	-	-	2,2	12,4	56,6	15,9	7,8	4,8	-	0,3	100
Värmlands	274	-	-	-	9,6	-	39,1	36,5	14,9	-	-	100
Örebro	276	-	-	-	7,2	47,2	33,3	12,2	-	-	-	100
Västmanlands	249	-	-	53,7	-	-	11,4	32,6	2,3	-	-	100
Dalarnas	276	-	-	-	-	-	5,6	7,7	58,2	28,5	-	100
Gävleborgs	276	-	-	-	-	9,5	69,9	10,1	10,5	-	-	100
Västernorrlands	243	-	-	-	-	-	22,7	46,2	8,1	23,0	-	100
Jämtlands	127	-	-	-	-	-	-	73,9	21,6	4,5	-	100
Västerbottens	258	-	-	-	-	-	-	30,7	66,3	3,0	-	100
Norrbottnens	251	-	-	2,0	18,5	68,7	10,7	-	-	-	-	100
Hela riket (Total)	9 183	13,0	5,6	8,0	17,3	21,9	17,3	8,7	6,6	1,6	0,1	100
Antal kommuner med resp. skattesats (Number of municipalities)		11	12	20	45	49	59	46	38	9	1	290

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2008.

4.44 Tabell

Folkmängd, medelinkomst, skattekraft och total kommunal skattesats (till landsting och kommun) 2008 i Sveriges 290 kommuner

Population, average income, tax base and total local tax (to county and municipality) 2008 in the 290 municipalities of Sweden

Län/kommun	Folkmängd	Skatteunderlag*		Total	Län/kommun	Folkmängd	Skatteunderlag*		Total
County/municipality	den 31 dec	kr/inv	Index:	skattesats	County/municipality	den 31 dec	kr/inv	Index:	skattesats
	2007		riket=100	%		2007		riket=100	%
	Population	Average tax	Share of	Total local		Population	Average tax	Share of	Total local
	31 Dec 2007	base per	average	tax rate		31 Dec 2007	base per	average	tax rate
		capita, SEK	tax base,%				capita, SEK	tax base,%	
Hela riket	9 182 927	157 764	100	31,44	Katrineholm	32 162	142 450	90	31,70
- kommun med lägsta (Vellinge)				28,89	Nyköping	50 760	156 198	99	31,00
- kommun med högsta (Dals-Ed)				34,09	Oxelösund	11 148	163 665	104	31,00
					Strängnäs	31 435	160 739	102	30,35
					Trosa	11 038	169 469	107	31,30
					Vingåker	9 082	134 936	86	31,50
					Södermanlands län	265 190	150 178	95	31,30
					Östergötlands län:				
Stockholms län:					Boxholm	5 223	139 102	88	31,35
Botkyrka	79 031	140 561	89	32,23	Finspång	20 703	151 881	96	31,15
Danderyd	30 789	280 271	178	29,30	Kinda	9 947	136 337	86	31,00
Ekerö	24 687	187 688	119	31,33	Linköping	140 367	157 027	100	30,25
Haninge	73 698	158 281	100	32,18	Mjölby	25 535	141 835	90	31,00
Huddinge	91 827	166 110	105	32,05	Motala	42 060	142 835	91	31,25
Järfälla	63 427	181 176	115	30,90	Norrköping	126 680	145 436	92	31,30
Lidingö	42 710	242 487	154	30,96	Söderköping	14 020	146 346	93	31,20
Nacka	84 303	201 494	128	30,36	Vadstena	7 536	148 623	94	31,10
Norrtälje	55 225	149 691	95	32,22	Valdemarsvik	7 949	135 549	86	31,00
Nykvarn	8 926	174 344	111	32,05	Ydre	3 760	137 197	87	30,75
Nynäshamn	25 353	156 517	99	31,93	Åtvidaberg	11 658	138 931	88	32,00
Salem	15 065	169 715	108	32,00	Ödeshög	5 371	132 147	84	31,35
Sigtuna	37 793	164 886	105	32,20	Östergötlands län	420 809	148 292	94	30,90
Sollentuna	61 387	199 106	126	30,30	Jönköpings län:				
Solna	63 318	191 679	121	29,22	Aneby	6 506	137 839	87	32,50
Stockholm	795 163	192 522	122	29,68	Eksjö	16 435	149 539	95	32,57
Sundbyberg	35 078	179 722	114	31,23	Gislaved	29 330	148 436	94	31,75
Södertälje	83 642	152 059	96	32,23	Gnosjö	9 657	157 533	100	31,95
Tyresö	42 047	177 196	112	31,58	Habo	10 375	144 742	92	31,83
Täby	61 633	226 044	143	29,73	Jönköping	123 709	152 970	97	31,75
Upplands-Bro	38 055	172 768	110	31,48	Mullsjö	7 046	143 176	91	32,65
Upplands-Väsby	22 221	161 867	103	31,68	Nässjö	29 461	143 718	91	32,10
Vallentuna	28 382	172 155	109	31,08	Sävsjö	10 937	133 356	85	32,25
Vaxholm	10 600	186 911	118	31,98	Tranås	17 920	140 540	89	32,22
Värmdö	36 870	172 668	109	32,38	Vaggeryd	12 939	145 348	92	31,50
Österåker	38 286	178 617	113	31,43	Vetlanda	26 365	145 997	93	32,17
Stockholms län	1 949 516	185 099	117	30,54	Värnamo	32 930	154 055	98	31,75
Uppsala län:					Jönköpings län	333 610	148 893	94	31,92
Enköping	38 768	150 874	96	31,35	Kronobergs län:				
Heby	13 492	133 583	85	33,12	Alvesta	18 776	145 807	92	31,41
Håbo	18 931	171 444	109	32,20	Lessebo	8 070	141 590	90	31,91
Knivsta	13 954	173 335	110	31,82	Ljungby	27 276	149 331	95	31,16
Tierp	20 068	136 273	86	31,45	Markaryd	9 641	139 754	89	31,20
Uppsala	187 541	161 497	102	31,70	Tingsryd	12 600	137 732	87	31,66
Ålvkarleby	9 095	145 404	92	33,05	Uppvidinge	9 484	139 221	88	32,20
Östhammar	21 421	152 749	97	32,55					
Uppsala län	323 270	157 505	100	31,83					
Södermanlands län:									
Eskilstuna	93 343	145 194	92	31,70					
Flen	16 191	142 032	90	31,10					
Gnesta	10 031	148 946	94	31,70					

Län/kommun County/municipality	Folk mängd den 31 dec 2007 Population 31 Dec 2007	Skatteunderlag*		Total skattesats % Total local tax rate	Län/kommun County/municipality	Folk mängd den 31 dec 2007 Population 31 Dec 2007	Skatteunderlag*		Total skattesats % Total local tax rate
		kr/inv Average tax base per capita, SEK	Index: riket=100 Share of average tax base,%				kr/inv Average tax base per capita, SEK	Index: riket=100 Share of average tax base,%	
Växjö	79 562	155 083	98	30,96	Staffanstorps	21 208	167 404	106	29,28
Älmhult	15 378	161 675	102	30,80	Svalöv	13 143	135 603	86	30,38
Kronobergs län	180 787	150 315	95	31,18	Svedala	19 149	155 251	98	30,63
Kalmar län:					Tomelilla	12 772	130 758	83	31,00
Borgholm	10 933	131 062	83	32,20	Trelleborg	41 019	142 521	90	30,75
Emmaboda	9 383	147 579	94	31,83	Vellinge	32 565	189 756	120	28,89
Hultsfred	14 196	134 703	85	32,53	Ystad	27 719	149 782	95	30,50
Högsby	5 931	127 052	81	32,33	Åstorp	14 233	131 698	83	30,68
Kalmar	61 533	150 110	95	32,03	Ängelholm	38 749	154 528	98	29,43
Mönsterås	13 114	143 977	91	32,03	Örkelljunga	9 577	132 167	84	29,15
Mörbylånga	13 608	140 627	89	32,03	Östra Göinge	13 828	141 058	89	31,50
Nybro	19 643	140 029	89	32,45	Skåne län	1 199 357	147 853	94	30,68
Oskarshamn	26 294	155 593	99	32,13	Hallands län:				
Torsås	7 133	134 666	85	32,05	Falkenberg	40 164	138 901	88	31,02
Vimmerby	15 608	140 126	89	32,48	Halmstad	89 727	149 425	95	29,75
Västervik	36 458	142 690	90	31,78	Hylte	10 257	138 917	88	31,17
Kalmar län	233 834	144 156	91	32,10	Kungsbacka	71 942	176 802	112	31,25
Gotlands län:					Laholm	23 189	137 301	87	30,00
Gotland	57 122	133 851	85	33,10	Varberg	56 114	147 767	94	30,25
Blekinge län:					Hallands län	291 393	153 038	97	30,49
Karlshamn	31 052	150 419	95	32,60	Västra Götalands län:				
Karlskrona	62 338	153 128	97	31,90	Ale	27 092	151 706	96	32,45
Olofström	13 198	149 745	95	32,55	Alingsås	36 739	152 837	97	32,24
Ronneby	28 491	146 210	93	32,00	Bengtstors	9 957	134 605	85	32,99
Sölvesborg	16 821	144 941	92	32,66	Bollebygd	8 193	158 418	100	31,94
Blekinge län	151 900	150 074	95	32,20	Borås	100 985	148 894	94	31,94
Skåne län:					Dals-Ed	4 835	128 466	81	34,09
Bjuv	14 470	132 823	84	31,28	Essunga	5 638	137 777	87	31,95
Bromölla	12 181	147 783	94	32,15	Falköping	31 311	139 365	88	31,55
Burlöv	15 952	140 539	89	30,48	Färgelanda	6 770	134 051	85	32,14
Båstad	14 242	157 696	100	30,62	Grästorps	5 831	139 755	89	32,20
Eslöv	30 775	139 231	88	30,13	Gullspång	5 425	132 501	84	33,37
Helsingborg	124 986	155 949	99	30,60	Göteborg	493 502	164 499	104	31,75
Hässleholm	49 780	139 474	88	31,00	Götene	13 056	144 145	91	31,95
Höganäs	24 065	163 953	104	30,12	Herrljunga	9 304	141 865	90	32,74
Hörby	14 584	131 415	83	30,17	Hjo	8 809	142 422	90	32,45
Höör	14 924	139 137	88	30,97	Härryda	32 969	173 305	110	31,50
Klippan	16 254	135 122	86	30,40	Karlsborg	6 850	145 055	92	31,95
Kristianstad	77 245	145 945	93	31,25	Kungälv	39 649	165 737	105	32,32
Kävlinge	27 746	162 956	103	28,90	Lerum	37 711	167 937	106	31,53
Landskrona	40 419	135 368	86	30,63	Lidköping	37 773	150 541	95	31,54
Lomma	20 023	193 715	123	29,63	Lilla Edet	12 835	145 715	92	33,25
Lund	105 286	161 930	103	31,23	Lysekil	14 633	151 864	96	32,94
Malmö	280 801	138 739	88	31,23	Mariestad	23 871	144 414	92	32,14
Osby	12 623	141 824	90	31,40	Mark	33 729	140 353	89	32,09
Perstorp	6 930	140 359	89	30,95	Mellerud	9 553	129 183	82	33,14
Simrishamn	19 306	139 531	88	30,90	Munkedal	10 256	136 615	87	33,21
Sjöbo	18 015	132 562	84	30,81	Mölndal	59 430	172 250	109	31,29
Skurup	14 788	138 983	88	30,50	Orust	15 373	152 733	97	32,34
					Partille	33 699	171 958	109	30,94
					Skara	18 544	147 864	94	31,45

Län/kommun County/municipality	Folkmängd den 31 dec 2007 Population 31 Dec 2007	Skatteunderlag*		Total skattesats % Total local tax rate	Län/kommun County/municipality	Folkmängd den 31 dec 2007 Population 31 Dec 2007	Skatteunderlag*		Total skattesats % Total local tax rate
		kr/inv Average tax base per capita, SEK	Index: riket=100 Share of average tax base,%				kr/inv Average tax base per capita, SEK	Index: riket=100 Share of average tax base,%	
Skövde	50 197	154 036	98	31,44	Örebro län	276 067	148 619	94	32,04
Sotenäs	9 280	152 265	97	32,19	Västmanlands län:				
Stenungsund	23 389	163 288	104	32,52	Arboga	13 369	145 468	92	32,39
Strömstad	11 558	139 293	88	32,44	Fagersta	12 183	161 362	102	32,74
Svenljunga	10 431	137 569	87	31,65	Hallstahammar	15 040	145 036	92	32,34
Tanum	12 246	137 557	87	32,44	Kungsör	8 219	151 743	96	32,56
Tibro	10 611	139 061	88	31,59	Köping	24 646	149 345	95	32,69
Tidaholm	12 651	135 933	86	31,45	Norberg	5 788	146 453	93	33,19
Tjörn	14 944	166 536	106	32,09	Sala	21 412	139 919	89	32,84
Tranemo	11 750	147 233	93	31,20	Skinnskatteberg	4 686	141 770	90	32,54
Trollhättan	54 300	154 181	98	31,84	Surahammar	10 122	151 611	96	32,84
Töreboda	9 376	127 845	81	31,85	Västerås	133 728	160 590	102	30,99
Uddevalla	50 921	147 292	93	32,64	Västmanlands län	249 193	154 629	98	31,74
Ulricehamn	22 542	144 042	91	31,43	Dalarnas län:				
Vara	16 008	136 609	87	31,35	Avesta	21 886	154 306	98	33,10
Värgårda	10 988	139 204	88	31,94	Borlänge	47 756	148 922	94	33,55
Vänersborg	36 939	152 591	97	33,09	Falun	55 220	156 300	99	33,20
Åmål	12 589	139 370	88	32,99	Gagnef	10 111	139 632	89	33,38
Öckerö	12 256	163 795	104	31,64	Hedemora	15 301	142 187	90	33,30
Västra Götalands län	1 547 298	155 787	99	31,90	Leksand	15 338	145 632	92	32,35
Värmlands län:					Ludvika	25 425	150 605	95	33,20
Arvika	26 250	140 940	89	31,40	Malung	10 428	133 817	85	32,70
Eda	8 649	125 730	80	32,75	Mora	20 143	146 158	93	33,57
Filipstad	10 782	137 345	87	32,50	Orsa	7 091	125 654	80	33,25
Forshaga	11 444	137 838	87	32,85	Rättvik	10 883	135 832	86	32,95
Grums	9 302	146 579	93	32,90	Smedjebacken	10 715	155 826	99	33,59
Hagfors	12 993	143 175	91	32,80	Säter	11 000	143 206	91	33,45
Hammarö	14 547	166 383	105	32,60	Vansbro	6 959	128 671	82	33,43
Karlstad	83 641	155 838	99	32,25	Älvdalen	7 362	126 956	80	33,45
Kil	11 748	140 827	89	32,90	Dalarnas län	275 618	147 134	93	33,26
Kristinehamn	23 906	145 912	92	33,00	Gävleborgs län:				
Munkfors	3 880	137 744	87	33,00	Bollnäs	26 217	140 278	89	31,57
Storfors	4 495	142 198	90	32,75	Gävle	92 681	157 026	100	32,22
Sunne	13 566	132 980	84	32,30	Hofors	10 039	155 731	99	32,57
Säffe	15 868	138 763	88	32,50	Hudiksvall	36 927	144 974	92	32,32
Torsby	12 878	128 115	81	33,00	Ljusdal	19 175	133 614	85	33,07
Årjäng	9 877	123 027	78	32,45	Nordanstig	9 813	133 835	85	33,07
Värmlands län	273 826	144 977	92	32,45	Ockelbo	5 985	141 189	89	32,77
Örebro län:					Ovanåker	11 795	138 286	88	32,57
Askersund	11 394	145 765	92	32,40	Sandviken	36 804	161 168	102	32,32
Degerfors	9 903	148 269	94	32,55	Söderhamn	26 120	142 180	90	32,37
Hallsberg	15 268	144 833	92	32,10	Gävleborgs län	275 556	149 294	95	32,32
Hällefors	7 475	140 956	89	32,60	Västernorrlands län:				
Karlskoga	29 988	159 782	101	32,10	Härnösand	24 922	148 217	94	33,64
Kumla	19 852	143 337	91	31,10	Kramfors	19 663	142 931	91	33,44
Laxå	5 922	147 095	93	32,73	Sollefteå	20 679	137 025	87	33,69
Lekeberg	7 097	141 052	89	32,28	Sundsvall	94 575	163 673	104	32,89
Lindesberg	23 104	146 931	93	32,35	Timrå	17 884	151 220	96	32,94
Ljusnarsberg	5 188	133 701	85	32,10					
Nora	10 447	148 231	94	32,60					
Örebro	130 429	149 418	95	31,90					

Län/kommun County/municipality	Folkmängd den 31 dec 2007 Population 31 Dec 2007	Skatteunderlag*		Total skattesats %
		kr/inv Average tax base per capita, SEK	Index: riket=100 Share of average tax base,%	
Ånge	10 442	136 469	87	33,63
Örnsköldsvik	55 284	153 541	97	32,39
Västernorrlands län	243 449	153 734	97	32,99

Jämtlands län:

Berg	7 586	125 893	80	33,02
Bräcke	7 109	128 914	82	33,47
Härjedalen	10 699	132 115	84	32,97
Krokom	14 304	133 894	85	32,67
Ragunda	5 747	131 753	84	33,72
Strömsund	12 679	129 808	82	33,22
Åre	10 127	130 409	83	32,72
Östersund	58 686	149 627	95	32,52
Jämtlands län	126 937	139 455	88	32,78

Västerbottens län:

Bjurholm	2 549	125 315	79	33,40
Dorotea	2 993	130 539	83	33,40
Lycksele	12 503	139 033	88	33,35
Malå	3 338	147 820	94	33,65
Nordmaling	7 390	138 491	88	33,15
Norsjö	4 380	134 535	85	33,65
Robertsfors	6 909	137 170	87	32,90
Skellefteå	72 090	147 825	94	32,90
Sorsele	2 811	127 628	81	33,40
Storuman	6 383	132 067	84	33,40
Umeå	111 771	152 415	97	33,10
Vilhelmina	7 220	125 505	80	33,40
Vindeln	5 640	133 543	85	33,40
Vännäs	8 351	138 895	88	33,40
Åsele	3 265	126 135	80	33,40
Västerbottens län	257 593	146 030	93	33,11

Norrbottens län:

Arjeplog	3 089	135 742	86	31,70
Arvidsjaur	6 751	141 883	90	31,50
Boden	27 838	150 035	95	31,55
Gällivare	18 860	161 435	102	31,75
Haparanda	10 192	122 689	78	31,70
Jokkmokk	5 406	138 321	88	31,30
Kalix	17 283	142 863	91	31,75
Kiruna	23 122	163 356	104	32,25
Luleå	73 146	156 634	99	31,70
Pajala	6 522	128 441	81	31,90
Piteå	40 961	152 208	96	31,45
Älvsbyn	8 545	136 614	87	31,65
Övertorneå	5 092	125 635	80	30,95
Norrbottens län	250 602	150 346	95	31,69

* Avser den kommunalt beskattningsbara förvärsinkomsten för inkomståret 2006 dividerat med den totala folkmängden.

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2008.

Källor och lästips:

Ekonomistyrningsverket:

- Inkomstliggaren (hänvisningar till aktuella skattelagar och skatteförordningar)
- Budgetprognos (4 gånger om året).
- Statens Finanser (populär framställning om bl.a. skatterna)
- ESV:s hemsida (www.esv.se).

Skatteverket:

- De svenska skatternas historia
- Skattenyheter. Utgivningen, som fr.o.m. 2006 endast sker via Skatteverkets webbplats, omfattar 20-25 nummer per år. I Skattenyheter presenteras sammanfattning av ny lagstiftning, utskottsbetänkanden, propositioner, lagrådsremisser, betänkanden och förslag m.m.
- Skatteverkets hemsida (www.skatteverket.se).

Statistiska centralbyrån:

SCB:s hemsida (www.scb.se) ämnesområdet "Hushållens ekonomi":

- Undersökning av Hushållens ekonomi (HEK) med inriktning på inkomster och inkomstfördelning. HEK är en urvalsundersökning som genomförs varje år.
- Inkomststatistik totalräknad. Statistiken avser att med utgångspunkt från taxeringsregistret och andra administrativa register belysa inkomst- och förmögenhetsfördelningen för individer och familjer.
- Skatter och taxerade inkomster. Statistiken avser att med utgångspunkt från taxeringsregistret och andra administrativa register belysa skatter och taxerade inkomster på individnivå.
- Årsbok för Sveriges kommuner.

Övrigt:

- Lönar sig arbete? Rapport från ESO (Ds 1997:73).
- Vem tjänar på att arbeta? Bilaga 4 till LU 2003/04 (SOU 2004:2).
- Kan vi räkna med de äldre? Bilaga 5 till LU 2003/04 (SOU 2004:44).
- Konjunkturläget samt Analysunderlag till Konjunkturläget. Konjunkturinstitutet.
- Beräkningskonventioner (Konventioner för beräkning och redovisning av budgeteffekter vid ändrade skatte- och avgiftsregler. Rapport från Skatteekonomiska enheten på Finansdepartementet).
- Inkomstgrundad ålderspension, m.m. (Prop. 1997/98:151).
- Välfärdspolitik i kristid - håller arbetslinjen? Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 1998.
- Från dagis till servicehus. Välfärdspolitik i livets olika skeden. Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 1999.
- Privatiseringens gränser – perspektiv på välfärdspolitiken. Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 2000.
- Ny kris i befolkningsfrågan? Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 2001.
- Alternativ i välfärdspolitiken. Hur möter vi en åldrande befolkning och internationalisering? Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 2002.
- Finanser för framtida välfärd. Konjunkturrådets rapport 2004. Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS).
- Den nationella resvaneundersökningen RES 2005-2006. SIKA Statistik 2007:19. Statens institut för kommunikationsanalys

Tillhandahållas skattekyldig kostnadsfritt jämlikt 53 § taxeringsförordningen.
Anvisningar för deklaraionsblankettens ifyllande tillhandahållas särskilt.

Formulär nr 1

Deklaration enligt denna blankett avgives till ledning för taxeringen till
statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt till ledning för övrig taxering
för inkomst, som skall äga rum å samma ort.

Deklarationsblankett nr 1

Allmän självdeklaration att avlämnas år 19..... för taxering

i kommun av:

Fullständiga för- och tillnamn:

Förlednr: Yrke (eller titel och anställning):

Hemortskommun och hemvist därstädes:

Län: Stad: Rote:

Socken, köping: Församling (i stad):

Municipalsamhälle: Kvarter: tomtnr:

By, gård, hemman och nr: Stadsåga nr:

Lägerhet, torp: Adressnr: vid:

Uppgifterna avse kalenderåret 19..... (räkenskapsåret fr. o. m. den 19..... f. o. m. den 19.....).

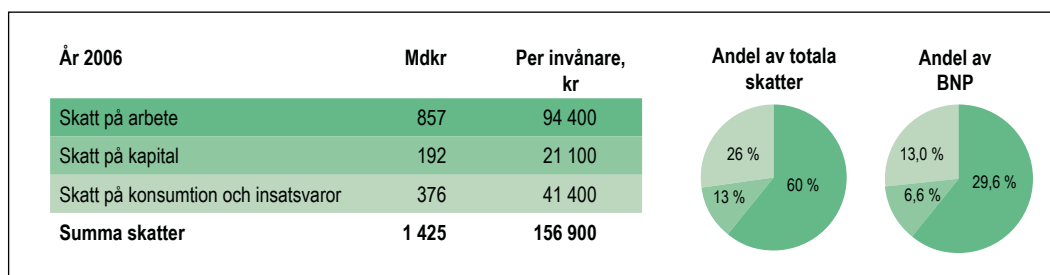
De bifästningar till nummer (1, 2, 3 o. s. v.), som förekomma i denna blankett och därtill hörande bilagor, hänföra sig till särskilda »A»-bilagor för ifyllande av självdeklarationsblanketterna. Belopp, som uppgifas i självdeklaration, skola utföras i jämna kronor, så att överskjutande örotal bortfalla.	Inkomsten har ej överstigit	Taxeringsmyndighetens anteckningar
	Kronor	Kronor
A. Inkomst av jordbruksfastighet (se 1). Inkomst (speciflceeras å bilaga) i penningar och naturaförmåner från följande fastigheter:		
..... i (fastighetens namn och nummer)		
kommun; nettointäkten därav enligt bilaga nr utföres (se 22) med		
..... i (fastighetens namn och nummer)		
kommun; nettointäkten därav enligt bilaga nr utföres (se 22) med		
Inkomst under A		
B. Inkomst av annan fastighet. I. Inkomst (speciflceeras å bilaga) i penningar och naturaförmåner från följande fastigheter:		
..... i (fastighetens beteckning)		
kommun; nettointäkten därav enligt bilaga nr utföres (se 22) med		
..... i (fastighetens beteckning)		
kommun; nettointäkten därav enligt bilaga nr utföres (se 22) med		
II. Inkomst av frälselåta från fastigheten i kommun:		
Intäkt kr.		
Avdr: ränta å gäld, som hänför sig till frälselåntan »		
Inkomst under B		
C. Inkomst av rörelse (även såsom delägare i enkelt bolag). Inkomst (speciflceeras å bilaga) i penningar och naturaförmåner från nedannämnda företag (även hantverk, s. k. fria yrken samt rätt till royalty o.ä., som ej utgår av fastighet; se 27):		
..... inom (förelsens namn)		
kommun; nettointäkten därav enligt bilaga nr utföres (se 22) med		
..... inom (förelsens namn)		
kommun; nettointäkten därav enligt bilaga nr utföres (se 22) med		
Inkomst under C		
D. Inkomst såsom delägare i vanligt handelsbolag, kommanditbolag eller rederi.		
Under året har jag varit delägare för i (andelens storlek) (företagets namn)		
Företagets hela inkomst utgjorde kr.....; härav belöper på min andel		
Inkomst under D (se 49)		
Den till kommunal inkomstskatt skattepliktiga inkomsten inom denna kommun för här ovan under D angivna företag utgjorde i sin helhet kr. På min andel belöper kr.		

* 270—280024, Svensk författningssamling 1928, Nr 293 och 384.

Kommunalskattelagen infördes 1928 och är alltså gällande. Trots en mängd ändringar och tillägg har grundstrukturen bibehållits. Införandet av kommunalskattelagen innebar inte några principiella ändringar av de materiella skattereglerna. Viktigast var att kontantprincipen blev lagfäst. Tidigare hade inkomst även om den inte var bokföringsmässigt beräknad ofta beskattats när den uppkommit.

Källa: Carsten Welinder, Kommunalskattelagen 50 år,
Svensk Skattetidning 1978 sid 535-544.

Skatt på kapital

- Individerna hade 2006 tillgångar till ett uppskattat marknadsvärde på 7 188 miljarder kronor och skulder på 1 995 miljarder kronor, vilket motsvarar en nettoförmögenhet på 5 56 000 kr per invånare.
- De olika kapitalskatterna på individer och företag uppgick år 2006 till 192 miljarder kronor eller ca 21 100 kr per invånare.
- Kapitalskatterna motsvarade 6,6 procent av BNP och utgjorde drygt 13 procent av totala skatteuttaget.
- Skatten på företagets vinster, bolagsskatten, uppgick 2006 till 99 miljarder kronor och svarade därmed för 52 procent av kapitalskatterna.

5.1 Historik

Beskattning av kapital förekom tidigt, främst i samband med krig eller speciella krissituationer. Hit hör t.ex. de förmögenhetsskatter som utgick på 1570- och 1610-talen för att lösa in Älvsborgs fästning efter krig med Danmark liksom Karl XII:s förmögenhetsskatter på 1710-talet. Även år 1800 fanns en typ av förmögenhetsskatt när man ville lösa en samhällsekonomisk kris. År 1861 infördes en proportionell skatt med en procent på behållen inkomst av kapital och arbete. År 1903 ersattes denna av en progressiv inkomstskatt. År 1911 infördes förmögenhetsskatt samordnad med den statliga inkomstskatten.

I samband med skattereformen 1990-1991 separerades skatt på inkomst av kapi-

tal från beskattningen av arbetsinkomster. Skatt på inkomst av kapital bildar således ett eget inkomstslag som numera beskattas fristående och enbart med en proportionell skattesats.

5.2 Skatt på kapital idag

Dagens kapitalbeskattning innefattar skatt på löpande kapitalinkomster, skatt på innehav av kapital samt skatt som tas ut då kapitalet byter ägare. Kapitalskatterna betalas i vissa delar direkt av hushållen. Andra delar av kapitalskatterna betalas administrativt via företagen men belastar slutligt hushållen. Exempel på det senare är avkastningsskatten på pensionsmedel som betalas av försäkringsbolagen men är en skatt på hushållens pensionssparande. Den del av kapitalbeskattningen som avser företagets vinster, bolagsskatten, behandlas i kapitel 7.

Redovisningen i detta kapitel baseras i första hand på utfallet av den taxering som gjordes år 2007, dvs. inkomster och skatter hänförliga till inkomståret 2006. Beloppen redovisas endast på riksnivå. Kapitalskatterna inklusive bolagsskatten uppgick 2006 till 192 miljarder kronor varav 99 miljarder kronor avsåg bolagsskatt. I 5.1 Tabell ges en översikt av intäkterna från kapitalskatterna för perioden 1997-2006.

5.1 Tabell

Översikt över kapitalbeskattningen 1997-2006 (inkl. bolagsskatten), mnkr

Overview of taxes on capital 1997-2006 (incl. company profit tax), MSEK

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Skatt på kapital - individerna betalningsskyldiga (Taxes on capital - paid directly by individuals):										
Skatt på kapitalinkomst, netto* (Net tax on income from capital)	11 313	12 694	25 213	34 078	12 966	6 225	6 708	11 776	22 719	37 144
Expansionsfondsskatt, netto (Alternative tax for self-employed on funds retained for expansion)	475	248	311	287	112	89	86	162	211	279
Fastighetsskatt (Real estate tax)	14 870	13 255	13 253	13 316	11 813	13 056	13 262	13 811	14 440	12 962
Förmögenhetsskatt (Recurrent tax on wealth)	5 329	5 893	8 428	8 043	6 312	3 818	4 714	5 141	4 781	5 871
Arvsskatt (Inheritance tax)	1 573	1 755	1 878	2 088	2 199	2 643	2 175	2 074	870	110
Gåvoskatt (Gift tax)	222	250	272	460	377	332	315	478	223	9
Kupongskatt (Tax on dividends to non-residents)	1 663	1 965	1 817	2 083	2 503	1 929	1 838	2 480	2 819	3 880
Delsumma (Subtotal)	35 445	36 060	51 172	60 354	36 282	28 092	29 099	35 922	46 063	60 256
Skatt på kapital - företagen betalningsskyldiga (Taxes on capital - paid by companies):										
Fastighetsskatt (Real estate tax)	12 210	11 540	10 066	9 943	9 139	10 106	10 375	10 192	10 323	11 767
Avkastningsskatt på pensionsmedel (Tax on pension fund earnings)	12 293	11 895	10 715	13 096	14 659	13 208	12 457	11 140	11 754	10 857
Förmögenhetsskatt (Recurrent tax on wealth)	124	134	162	180	181	116	130	142	175	192
Delsumma exkl. bolagsskatt (Subsum excl. company profit tax)	24 628	23 569	20 943	23 219	23 979	23 430	22 962	21 474	22 252	22 817
Bolagsskatt (Company profit tax)	46 509	45 752	53 464	72 489	52 088	43 928	48 924	71 510	91 986	99 217
Delsumma inkl. bolagsskatt (Subsum incl. company profit tax)	71 137	69 321	74 406	95 707	76 067	67 358	71 886	92 984	114 238	122 034
Skatt på kapital - ofördelat (Other taxes on capital)										
Stämpelskatt (Stamp duty)	2 624	3 953	4 496	4 878	5 367	5 780	5 953	7 118	7 828	9 471
Delsumma (Subtotal)	2 624	3 953	4 496	4 878	5 367	5 780	5 953	7 118	7 828	9 471
Totalt exkl. bolagsskatt (Total excl. company profit tax)	62 697	63 582	76 611	88 451	65 628	57 302	58 014	64 513	76 143	92 544
Totalt inkl. bolagsskatt (Total incl. company profit tax)	109 206	109 334	130 075	160 939	117 716	101 230	106 938	136 023	168 129	191 761
Dito som andel av BNP (Share of GDP)	5,7%	5,4%	6,1%	7,2%	5,1%	4,2%	4,3%	5,2%	6,1%	6,6%

* Skatt på kapitalinkomst omfattar skatt på räntor och utdelningar netto efter avdrag för skuldräntor samt kapitalvinster (netto för förluster) vid försäljning av värdepapper, fastigheter m.m.

Källa: Skatteverket Taxeringsutvallet, Ekonomistyrningsverket (ESV) Statsbudgetens utfall 2006

Av 5.1 Tabell framgår att intäkterna av skatten på kapital har varierat kraftigt mellan åren. Under de senare åren på 90-talet ökade kapitalvinsterna stadigt för att göra en djupdykning år 2001 och 2002. Vinsterna vände åter uppåt år 2003 och den trenden har sedan fortsatt. Företagsvinsterna var relativt konstanta under början av 90-talet och som en följd därav även bolagsskatten. 1997 började inkomsterna från bolagsskatten öka och den nådde sin topp år 2000, för att sedan minska under de två följande åren. År 2003 bröts den nerätgående trenden och 2006 gav bolagsskatten betydligt mer än det tidigare toppåret 2000. En mer detaljerad redogörelse för beskattningen av kapital följer här näst.

5.3 Nationalförmögenheten och förmögenheten i hushållssektorn

5.3.1 Hushållens tillgångar och skulder

Hushållens kapital består dels av fast egendom, dels av finansiella tillgångar och finansiella skulder. Den senaste mer heltäckande analysen av hushållens tillgångar härrör från SCB:s förmögenhetsundersökning 2006 (se 5.2 Tabell). De tillgångar som omfattas av undersökningen har ett beräknat marknadsvärde på 7 188 miljarder kronor och skulderna beräknas till 1 995 miljarder kronor. Undersökningen utgår från upp-

gifter som redovisats via kontrolluppgifter och i inkomstdeklarationer. Detta innebär att bl.a. kapitalinnehav placerat i utlandet är underskattat. Storleken på individernas utlandskapital är osäker. I finansräkenskaperna finns en oförklarad s.k. korrigeringspost som ibland används som indikation på hur stora belopp det skulle kunna röra sig om. År 2004 uppgick denna korrigeringspost till i storleksordningen 498 miljarder kronor (5.20 Tabell). Denna uppgift har senare tagits bort från statistikredovisningen. SCB:s förmögenhetsundersökning för 2006 omfattar t.ex. inte någon total värdering av de bilar och båtar hushållen äger. Vid den senaste värderingen av hushållens bilinnehav som SCB gjorde 1997 uppgick värdet av denna tillgång till 138 miljarder kronor. Hushållens individuella och kollektiva pensionssparande omfattas inte heller av

undersökningen. Pensionssparkapital uppgick 2006 till drygt 2 000 miljarder kronor. Pensionssparkapitalet är inte skattepliktigt i förmögenhetshänseende.

Den avgjort tyngsta enskilda posten i hushållens förmögenhet är den egna bostaden. Tillgångarna i form av egna hem är marknadsvärderade till 2 947 miljarder kronor, vilket motsvarar 41 procent av de totala tillgångarna. Bostadsrätterna är värderade till 862 miljarder kronor, vilket motsvarar 12 procent av tillgångarna. Fritidshusen beräknas ha ett marknadsvärde på 388 miljarder kronor, vilket motsvarar 5 procent av tillgångarna. Finansiella tillgångar, dvs. sparande i bank, aktier och andra värdepapper uppgick till sammanlagt 2 078 miljarder kronor, vilket motsvarar 29 procent av tillgångarna.

5.2 Tabell

Individernas tillgångar (exkl. bilar) och skulder till marknadsvärde år 2006

Assets (excl. cars) and liabilities of individuals 2006 at market value

	Belopp Amount		Antal individer med värde, tusental Number of persons, thousands	Medelvärde, tkr Average value, KSEK
	mdkr BSEK	andel av tillgångar respektive skulder, % share of assets resp. liabilities, %		
Reala tillgångar (Tangible assets)				
Eget hem (Own house)	2 947	41,0	2 754	1 070
Bostadsrätt (Tenant ownership)	862	12,0	1 104	781
Fritidshus (Buildings for seasonal use)	388	5,4	580	669
Jordbruksfastighet (Agricultural property)	575	8,0	408	1 408
Hysesfastighet (Apartment property)	202	2,8	40	5 008
Övriga fastigheter inkl tomtmark (Other real estate, ground incl.)	43	0,6	120	358
Summa reala tillgångar (Total real assets)	5 017	69,8	3 985	1 259
Finansiella tillgångar (Financial assets)				
Bankmedel* (Deposits)	676	9,4	5 617	120
Räntefonder** (Interest funds)	154	2,1	1 703	91
Andra fonder än räntefonder (Other funds)	424	5,9	4 202	101
Obligationer m.m. (Bonds etc.)	99	1,4	980	101
Börsnoterade aktier (Shares listed in the stockmarket)	605	8,4	2 630	230
Skattepliktig försäkring (Tax liable insurance)	120	1,7	985	122
Summa finansiella tillgångar (Total financial assets)	2 078	28,9	8 214	253
Övriga tillgångar (Other assets)	93	1,3	220	422
Summa tillgångar (Total assets)	7 188	100,0	8 517	844
Skulder (Debts)				
Skulder utöver studieskulder (Liabilities; study debts excl.)	1 830	91,7	7 888	232
Studieskulder (Study debts)	165	8,3	8 517	124
Summa skulder (Total liabilities)	1 995	100,0	5 604	356
Nettoförmögenhet (Net wealth)	5 193		9 340	556

Anm: Uppgifterna i tabellen avser "helårsindivider". Dödsbon eller personer som vistas utomlands hel eller del av året ingår inte, ej heller institutionsboende.

* År 2006 förbättrades statistiken över banktillgångar beroende på att banker blev ålagda att lämna uppgift för alla konton med behållning över 10 000 kr. Tidigare har kravet varit att årsräntan ska överstiga 100 kr på ett konto för att uppgift ska lämnas. År 2006 ökade totalsumman och andelen personer med banktillgångar till följd av detta.

** År 2006 ändrades klassificeringen av fonder i statistiken. Fler fonder har klassificerats som räntefonder. Utländska räntefonder ingår nu bland räntefonder, vilka tidigare hörde till övriga fonder.

Källa: SCB

Hushållssektorns finansiella förmögenhet har haft en positiv utveckling mellan åren 1977 och 2007.¹ De två största toppnoteringarna under perioden avseende på hushållssektorns finansiella förmögenhet nåddes åren 1999 och 2006. Förändringarna i förmögenheten förklaras främst av kraftiga värdeförändring på aktier och andelar. Från att ha legat på en konstant nivå under en längre tid började bankinlåningen öka i början av 2000-talet och har under de senaste åren ökat kraftigt. Under perioden 1997-2007 har hushållen mer än fördubblat sina lån, främst från bolåneinstitut.

5.3.2 Hushållens skatt på kapital 56 miljarder 2006

Den skatt på kapital som direktdebiteras hushållen består i första hand av fastighetsskatt, skatt på räntor, utdelningar och kapitalvinster, skattereduktion för skuldräntor samt förmögenhetsskatt. Sammantaget uppgick dessa skatter 2006 till knappt 56 miljarder kronor. 5.3 Diagram visar hur stora dessa skatter i genomsnitt är för olika åldersgrupper. Genomsnittet för hela befolkningen är 6000 kr.

Skatten på kapital som debiteras individerna har en klar livscykelprofil. I ungdomsåren är skatten på kapital liten. I trettioårsåldern börjar man köpa fastigheter och skuldsätter sig. Därefter kommer

individerna in i en konsolideringsfas och skatten som tas ut på deras kapital ökar. För pensionärerna kan noteras en nedgång i fastighetsskatt beroende på att man byter boendeform.

Kapitalavkastningen och skatten på kapital för individer är starkt koncentrerad till höginkomsttagare (se 5.22 Tabell i tabellbilagan). Av totala antalet inkomsttagare 2006 hade 4 procent förvärvsinkomster över en halv miljon kronor. Dessa inkomsttagare hade 13,9 procent av förvärvsinkomsterna i landet och betalade 29 procent av de skatter som tas ut på individernas kapital.

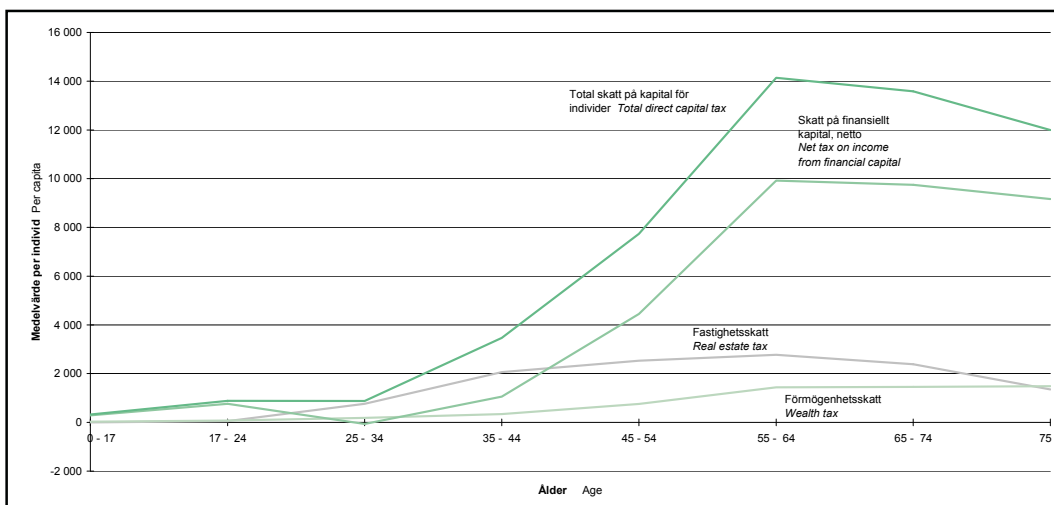
Fastighetsskatten utgör en fjärdedel av hushållens skatt på kapital. Hushållen bidrog med hälften av den totala fastighetsskatten för inkomståret 2006. Detta beskrivs djupare i följande avsnitt.

5.4 Fastighetsskatt

Fastighetsskatt med den utformning den hade till och med år 2007 introducerades i samband med skattereformen 1991. Småhusen hade tidigare, från mitten av 1950-talet, beskattats som en särskild egen förvärvskälla enligt en schablonmetod som innebar att en schablonberäknad avkastning beroende på taxeringsvärdet togs upp på inkomstsidan och att avdrag gavs för räntekostnader kopplade till fastighetsinnehavet.

5.3 Diagram

Skatt på kapital för individer i olika åldersgrupper år 2006, medelvärden, kr
Average taxes on capital for individuals by age group in 2006, in SEK per capita

Anm: Sifferunderlaget till diagrammet återfinns i 5.21 Tabell i tabellbilagan till detta kapitel.

Källa: SCB:s inkomststatistik, Taxeringsregistret

¹ Enligt SCB:s Finansräkenskapsstatistik. För tidserie se 5.20 Tabell i tabellbilagan till detta kapitel

Från och med den 1 januari 2008 avskaffades den statliga fastighetsskatten på bostäder och ersattes med en kommunal fastighetsavgift.

5.4.1 Fastighetsskattens förändring

Fastighetsskatten avskaffades från och med år 2008 och ersattes med en kommunal fastighetsavgift. Den nya avgiften för småhus är år 2008 6 000 kr, dock högst 0,75 procent av taxeringsvärdet. Avgiften för lägenhet i flerbostadshus är 1 200 kr, dock högst 0,4 procent av taxeringsvärdet. Avgifterna är indexerade genom att de är knutna till inkomstbasbeloppets förändring.

Tidigare har underlaget för fastighetsskatt utgjorts av ett taxeringsvärde som i princip ska uppgå till 75 procent av marknadsvärdet. Avgörande för marknadsvärdet var byggnadens och markens storlek, kvalitet och dess läge. Taxeringsvärdena fastställdes vid de s.k. allmänna fastighetstaxeringar som ska genomföras med sex års mellanrum. Allmän fastighetstaxering äger rum olika år för olika fastighetstyper. (5.4 Tabell) Underlaget för de allmänna fastighetstaxeringarna var dels deklARATIONER över fastigheternas beskaffenhet dels s.k. värdeområden som bestämts så att värdeförhållandena inom ett område är likartade. Fr.o.m. 1996

har principen varit att taxeringsvärdena ska räknas om årligen med hänsyn till hur priserna utvecklas. Omräkningen har omfattat både småhus, hyreshus och lantbruk. Tanken med omräkningen har varit att förändringarna i taxeringsvärdena mellan enskilda år ska beaktas löpande i stället för med de längre tidsintervaller som blir fallet om endast de allmänna fastighetstaxeringarna ges genomslag. Men i praktiken fick inte omräkningen något genomslag. Taxeringsvärdena för småhus och hyreshus (bostadsdelen) var frysta under inkomståren 1997-2000 på 1997 års värdenivå.² Frysningen av taxeringsvärdena för småhus och hyreshus upphörde 2001. Taxeringsvärdena höjdes kraftigt på grund av den prisutveckling som hade skett. Skillnaderna i höjning var dock stora mellan olika delar av landet.

2006 genomfördes nya principer för fastighetstaxeringen för småhus, hyreshus och lantbruk. Omräkningsförfarandet avskaffades och ersattes med regler om en förenklad fastighetstaxering mellan de allmänna fastighetstaxeringarna. För småhusens del innebar det nya systemet att en allmän fastighetstaxering genomfördes år 2003 och att den förenklade fastighetstaxeringen introducerades år 2006.

5.4 Tabell

Tidsschema för de allmänna fastighetstaxeringarna

Time schedule for general real estate assessment by type of estate

År Year	Fastighetstyp Type of real estate		
	Småhusenhet One- or two-dwelling buildings	Hyreshusenhet Apartment buildings	Lantbruksenhet Unit for agriculture and forestry
2006	Förenklad fastighetstaxering		
2007	Allmän fastighetstaxering		
2008	Förenklad fastighetstaxering		

En dämpningsregel infördes då också inom fastighetsbeskattningen. Den innebar att om taxeringsvärdena höjdes vid en allmän eller en förenklad fastighetstaxering skulle detta inte omedelbart slå igenom vid uttaget av fastighetsskatt. Istället skulle endast en tredjedel av höjningen slå igenom taxeringsåret och lika mycket under vart och ett av de två därpå följande åren.

Fastighetstaxering görs också av elproduktions- och industrienheter. Allmän fastighetstaxering för dessa genomförs samma år som den allmänna fastighetstaxeringen för hyreshus.

5.4.2 Olika skattesatser för olika fastighetstyper

Med undantag för åren 1996 och 1997 har fastighetsskatten på småhus 1994-2000 varit 1,5 procent. För bostäder i hyreshus var fastighetsskatten t.o.m. år 1998 densamma som för småhusen. År 1999 sänktes skattesatsen för hyreshusen till 1,3 procent och år 2000 till 1,2 procent. Parallellt med att frysningen av taxeringsvärdena för småhus och hyreshus upphörde år 2001 sänktes skattesatsen till 1,0 procent för småhusen och till 0,5 procent för hyreshusen. Samtidigt infördes en ny begränsningsregel

² Allmän fastighetstaxering för hyreshus genomfördes år 2000. Endast i de fall det nya värdet enligt fastighetstaxeringen för hyreshusen var lägre än 1999 års värde lades detta till grund för fastighetsskatten. I övriga fall frystes värdena även för hyreshusen (bostadsdelen).

med inriktningen att hushåll med normala inkomst- och förmögenhetsförhållanden i princip inte ska behöva betala mer än 5 procent av hushållsinkomsten i fastighetsskatt för småhus. Den 1 april 2004 infördes en utvidgning av begränsningsregeln till att även omfatta förmögenhet i samband med fastighetsinnehav, se vidare i avsnitt 5.6.1. Av bostadspolitiska skäl var skatten för nybyggda hus nedsatt under de första tio åren. Ingen fastighetsskatt utgick de fem första åren och halv skatt utgick de följande fem åren. År 2007 förändrades beskattningen av småhus i den del som avser markvärdet. Skatten på bostadsdelen uppgick även fortsättningsvis till 1,0 procent medan skatten på markdelen begränsades till 2 kr per kvadratmeter eller max 5 000 kr om detta innebar en skattesänkning för småhusägarna. För hyreshusens bostadsdelar sänktes fastighetsskatten till 0,4 procent.

Sedan 1996 beskattas också kommersiella lokaler och industrifastigheter. Skattesatsen för kommersiella lokaler är 1,0 procent och för industrienheter 0,5 procent. Inkomståret 1997 infördes också en särskild fastighetsskatt på markvärdet för vattenkraftverk på 3,42 procent. Denna skatt ersatte en tidigare produktionsskatt på el från vattenkraftverken. Den särskilda fastighetsskatten på markvärdet för vattenkraftverk sänktes till 2,21 procent 1998 och till 0,50 procent från 1999 dvs. till samma skattesats som för industrienheter. Fastighetsskatten för vattenkraftverk höjdes 2006 från 0,5

procent till 1,20 procent. Samtidigt höjdes skattesatsen tillfälligt för vattenkraftverk med 0,5 procent till sammanlagt 1,7 procent. Den tillfälliga höjningen gäller under taxeringsåren 2007-2011. Från och med år 2008 höjs fastighetsskatten för vattenkraftverk från 1,2 procent till 1,7 procent. Tillsammans med den tillfälliga höjningen av skatten med 0,5 procent uppgår skatten från och med 2008 till 2,2 procent. Denna höjning har motiverats med att vattenkraft idag är billig att producera och bedömningen är att skatten inte kommer att vältras över till konsumenterna utan istället reducera elproducenternas vinster.

Fastighetsskatten 25 miljarder 2006

Fastighetsskatten på småhus är att se som en integrerad del av kapitalinkomstbeskattningen. Nivån på fastighetsskatten har ursprungligen valts bl.a. i perspektiv av att uppnå en likformighet mellan hushållens alternativa sparformer. De ändringar som äger rum 2008 innebär att även andra överväganden kommit med i bilden.

5.6 Tabell visar underlaget för fastighetsskatten och skattebeloppet inkomståret 2006 fördelat på olika fastighetstyper. Individerna står som ägare i första hand till småhus. Fastighetsskatten på hyreshus bärs av hushållen via hyran. Fastighetsskatten på lokaler och industrier inverkar på företagets vinster (och därmed på intäkterna av bolagsskatten) och påverkar priserna på företagets produkter.

5.5 Tabell
Skattesatser (%) för fastighetsskatten 1994-2008
Tax rates (%) on real estate 1994-2008

År	Småhus inkl. mangårdsbyggnad på lantbruk	Hyreshus, bostadsdel	Kommersiella lokaler	Industrienheter	Vattenkraftverk
Year	One and two-dwelling buildings	Apartment buildings, dwellings	Commercial premises	Industries	Hydro-electric power stations
1994-1995	1,50	1,50	0,00	0,00	0,00
1996	1,70	1,70	1,00	0,50	0,50
1997	1,70	1,70	1,00	0,50	3,42*
1998	1,50	1,50	1,00	0,50	2,21
1999	1,50	1,30	1,00	0,50	0,50
2000	1,50	1,20	1,00	0,50	0,50
2001-2005	1,00	0,50	1,00	0,50	0,50
2006	1,00	0,50	1,00	0,50	1,20
2007	1,00	0,40	1,00	0,50	1,70
2008	**	**	1,00	0,50	2,20

* Avseende markvärdet

** Avskaffas och ersätt med en kommunalavgift

5.6 Tabell

Fastighetsskatten år 2006 med fördelning på fastighetstyp

Real estate tax 2006 by type of estate

Fastighetstyp	Skattesats	Beskattnings- underlag, mdkr	Fastighets- skatt, mnkr	Andel av total fastighetsskatt	
Type of real estate	Tax rate	Taxable value, BSEK	Real estate tax, MSEK	Share of total real estate tax	
Småhus inkl. bostadshus på lantbruk (One- and two-dwelling buildings)	"Normal"	1,00%	1 294	12 942	
	Övergångsregler	0,50%	42	211	
	Utland	1,00%	4	44	
	avgår skattereduktion			-277	
Summa småhus (Total one- and two-dwelling buildings)		1 341	12 920	52%	
Hyreshus exkl. lokaler (Apartment buildings)	"Normal"	0,50%	787	3 933	
	Övergångsregler	0,25%	29	71	
	Nybyggda	0,00%			
Summa hyreshus (Total apartment buildings)		815	4 005	16%	
Lokaler (Premises)		1,00%	458	4 584	19%
Industrier (Industries)		0,50%	251	1 254	5%
Elproducerande vattenkraftverk		1,70%	234	1 979	8%
Summa (Total)		3 100	24 742	100%	

Anm: Slutsumman i uträknad fastighetsskatt är något lägre än den fastighetsskatt som redovisas i 5.1 Tabell. Skillnaden består av avräkning enligt dubbelbeskattningsavtal av skatt som betalats till utlandet.

Källa: Skatteverket Taxeringsutfallet

Fastighetsskatten uppgick enligt taxeringsutfallet för inkomståret 2006 till knappt 25 miljarder kronor varav 12,9 miljarder kronor avser småhus, 4 miljarder kronor hyreshus, 4,6 miljarder kronor lokaler, 1,3 miljarder kronor industrier, och vattenkraftverk 2 miljarder kronor.

5.4.3 Stora skillnader i värdena på småhus

Värdena på småhus är en central komponent bland hushållens kapitaltillgångar och för hushållens ekonomi. Totalt fanns år 2007 i landet 2 miljoner småhus med byggnadsvärde över 50 000 kr.

Värdena på småhus varierar över landet. Det genomsnittliga småhuset för permanentboende har ett taxeringsvärde på 969 000 kr. Taxeringsvärden över genomsnittet återfinns i Stockholms, Uppsala, Skåne, Hallands och Västra Götalands län. Stockholms län har det högsta genomsnittliga taxeringsvärdet, 1 939 000 kr och Västernorrlands län det lägsta, 144 000 kr. Fritidshusen har ett genomsnittligt taxeringsvärde på 600 000 kr. Spridningen ligger mellan 88 000 kr för Norrbottens län och 1 118 000 kr för Stockholms län.³

5.7 Tabell

Bebyggda småhusenheter (1-2 familjshus och fritidshus, byggnadsvärde minst 50 tkr), 2007

Number of one- and two-dwelling buildings and buildings for seasonal use (value of building at least 50 KSEK), 2007

	Antal, tusental	Totalt tax.värde, mdkr	Medelvärde, tkr
	Number, thousands	Total assessed value, BSEK	Average value, KSEK
Småhus helårsbostad (One- and two-dwelling buildings for permanent use)	1 627	1 576	969
Fritidshus (Buildings for seasonal use)	405	243	600
Samtliga (All)	2 032	1 819	895

Källa: SCB Rikets fastigheter 2007

³ SCB Rikets fastigheter 2007.

Omsättning och prisutveckling på småhus

Statistiken över antalet försäljningar av småhus i 5.8 Tabell omfattar "vanliga köp" vilket innebär att släktköp och andra speciella köp som inte är representativa för marknadsvärdet är exkluderade. Sett över en längre period säljs i genomsnitt under ett år drygt 50 000 småhus eller ca tre procent av småhusbeståndet på marknaden. Därutöver försäljs ungefär 10 000 småhus per år genom icke marknadsmässiga köp inkl. släktköp. Ägarförhållanden ändras också genom arv och gåva.

Perioden 1986-1991 var omsättningen hög, i genomsnitt såldes nästan 71 000 villor och fritidshus per år. Perioden 1992-1995 i samband med den ekonomiska krisen sjönk nivån till ca 47 000 i snitt per år. En återhämtning skedde mellan åren 1996-2002 då drygt 60 000 småhus såldes per år. Sedan år 2001 har antalet försäljningar

stadigt ökat med undantag för år 2006 då en liten nedgång kunde noteras. År 2007 såldes 64 000 småhus på normala marknadsmässiga villkor. Dessutom ändrades ägarförhållanden i cirka 26 000 fall genom icke marknadsmässiga köp inkl. släktköp. Totala köpeskillingen för "normala" småhusförsäljningar 2007 uppgick till 127 miljarder kronor varav 114 miljarder kronor för omsättning av permanentbostäder och 12 miljarder kronor för fritidshus.

Priserna på småhus har varierat kraftigt i olika perioder vilket framgår av 5.9 Diagram. Diagrammet visar prisutvecklingen på småhus och fritidshus i fasta priser (i förhållande till den allmänna prisutvecklingen mätt med konsumentprisindex, KPI). Mer detaljerade uppgifter om prisutvecklingen på egna hem och fritidshus i löpande och fasta priser återfinns i 5.25 Tabell i tabellbilagan till detta kapitel.

5.8 Tabell

Normala köp av småhus åren 1985-2007, antal samt köpeskillning, belopp i löpande priser om ej annat anges

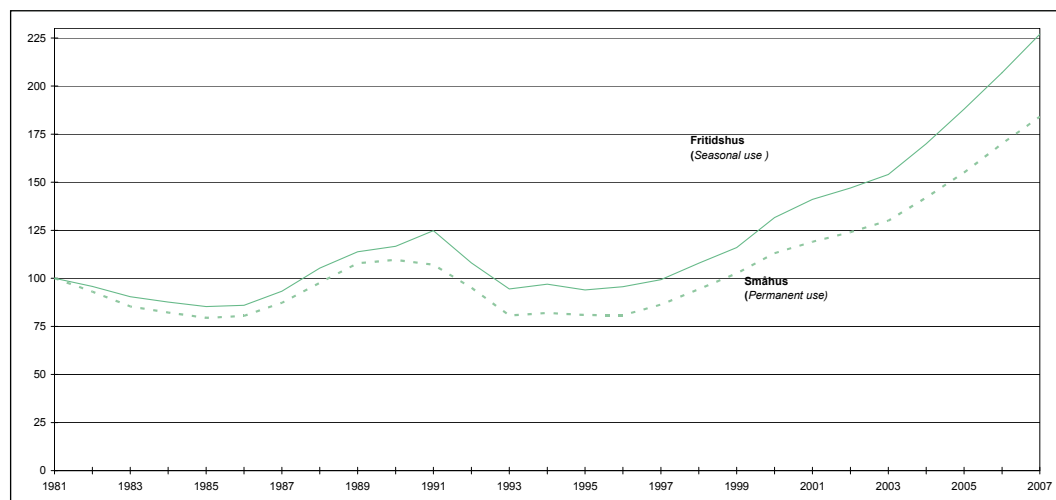
Normal purchases of one- and two-dwelling buildings and buildings for seasonal use 1985-2007, numbers and purchase price, amounts in current prices if not otherwise stated

År Year	Antal försäljningar Number of sales			Köpeskillning, medelvärde, tkr Purchase price, mean value, KSEK		Total köpeskillning, mdkr Total purchase price, BSEK		
	Permanent- bostad- Owner occupied	Fritidshus Seasonal	Summa Total	Permanent- bostad Owner occupied	Fritidshus Seasonal	Permanent- bostad Owner occupied	Fritidshus Seasonal	Summa löpande priser Total current prices
	1985	49 127	10 741	59 868	361	184	17,7	2,0
1990	54 295	11 350	65 645	625	308	33,9	3,5	37,4
1995	41 877	10 124	52 001	651	354	27,3	3,6	30,8
2000	50 946	9 857	60 803	951	596	48,4	5,9	54,3
2001	50 674	9 367	60 041	1 049	637	53,2	6,0	59,1
2002	51 615	9 442	61 057	1 113	679	57,4	6,4	63,9
2003	54 253	9 231	63 484	1 223	792	66,4	7,3	73,7
2004	56 248	9 699	65 947	1340	838	75,4	8,1	83,5
2005	59 224	10 226	69 450	1455	916	86,2	9,4	95,5
2006	58 751	9 654	68 405	1625	1084	95,5	10,5	105,9
2007	64 221	10 629	74 850	1782	1140	114,4	12,1	126,6
Genomsnitt per år (Annual average)	53 748	10 029	63 777					

Källa: SCB Fastighetsprisstatistik 2007

5.9 Diagram

Prisutvecklingen på småhus och fritidshus 1981-2007, fasta priser, index 1981=100 Real estate price index for one- and two-dwelling buildings 1981-2007, fixed prices, index 1981=100

Anm: Sifferunderlaget till diagrammet finns i 5.25 Tabell i tabellbilagan i detta kapitel.

Källa: SCB, Fastighetsprisstatistik 2007

En viktig orsak till variationerna i priser har varit läget på kreditmarknaden. Under första hälften av 1980-talet var det svårt att låna. Huspriserna sjönk räknat i fasta priser. I mitten av 1980-talet avreglerades kreditmarknaden och i spåren av avregleringen blev det lätt att få lån samtidigt som realräntorna var låga. Huspriserna steg snabbt – betydligt snabbare än konsumentprisindex. Priserna hamnade på topp 1991. Bakslaget kom hösten 1992 när räntorna drevs upp i samband med den ekonomiska krisen i början 1990-talet. Åren 1992 och 1993 sjönk priserna på egna hem i löpande priser med i genomsnitt ca 20 procent.

Därefter har priserna återhämtat sig bl.a. till följd av sjunkande räntor. Priserna i genomsnitt (fasta priser) för riket är år 2007 nästan dubbelt så höga som senaste toppnivån år 1991. Sett från början av 1980-talet fram t.o.m. 2007 har priserna på egna hem ökat 71 procent snabbare än KPI och priserna för fritidshus 88 procent snabbare.

Mönstret i prisförändringarna är likartat i hela landet även om nivåerna varierar mellan regionerna. Mer detaljerade uppgifter om prisutvecklingen i olika regioner återfinns i 5.25 Tabell i tabellbilaga till detta kapitel.

5.5 Beskattningen av hushållens finansiella kapitalinkomster och skulder

5.5.1 Sammansättningen av hushållens finansiella förmögenhet

Hushållens finansiella tillgångar har ändrat sammansättning över åren. 5.10 Tabell visar hushållens finansiella tillgångar och skulder uttryckt som andel av bruttonationalprodukten. Jämfört med 1970- och 1980-talen har hushållen numera betydligt mer av sitt finansiella kapital placerat i aktier, fondandelar och försäkringssparande. Banksparandet som kapitalplaceringsform har även ökat sedan 2000.

Beskattningen av hushållens kapitalinkomster påverkas av förändringen. Med förskjutningen av sparandet från bank till värdepapper blir beskattning av värdestegringar ”kapitalvinster” en mer central komponent i kapitalbeskattningen än tidigare. Avkastningsskatten på pensionsmedel hos pensionsfonder, som infördes i samband med skattereformen 1991, är en annan beståndsdel i kapitalbeskattningen som blivit viktigare. Denna skatt syftar till att göra beskattningen mer likformig mellan det direkta sparandet och försäkringssparandet i pensioner. För att upprätthålla likformigheten i beskattningen av hushållens olika tillgångstyper med den sammansättning som numera finns har utbyggnaden av systemet med kontrolluppgifter från banker m.fl. varit väsentlig (se beskrivning i kapitel 4).

5.10 Tabell

Hushållssektorns finansiella förmögenhetsstruktur 1970-2007, procentuella andelar av BNP

Households, financial wealth structure 1970-2007, percentage of GDP

	Tillgångar Assets					Summa	Skulder Liabilities	Finansiell förmögenhet Net financial wealth
	Sedlar, mynt och inlåning Currency and deposits	Obligationer Bonds	Börsaktier och andelar Shares and other equity	Försäkrings- sparande m.m. Insurance technical reserves	Övrigt Other accounts receivable			
Äldre definition/statistik (<i>Old definition/statistics</i>)								
1970	48,2	5,0	7,5	24,7	..	85,4	46,5	38,9
1975	45,2	5,9	8,3	19,1	..	78,5	51,5	26,9
1980	39,8	8,2	5,3	16,4	..	69,7	54,3	15,3
1985	36,8	9,0	15,0	21,4	..	82,2	54,2	28,1
1990	35,8	6,7	17,4	25,1	..	85,0	63,2	21,8
Ny definition* (<i>New definition</i>)								
1995	31,3	9,8	23,4	29,7	17,6	111,7	49,0	62,7
2000	23,7	4,9	50,3	53,9	31,5	164,3	52,6	111,7
2001	25,6	4,3	42,6	57,5	31,9	161,8	55,2	106,5
2002	26,5	4,1	28,3	53,9	32,3	145,1	57,4	87,7
2003	27,5	4,1	34,1	50,3	38,2	154,2	60,4	93,8
2004	26,7	3,6	38,2	52,3	21,9	142,7	63,8	78,9
2005	31,3	4,0	45,2	50,8	30,3	158,0	67,4	90,6
2006	29,5	4,0	48,1	67,8	32,7	182,1	70,4	111,6
2007	32,4	4,6	40,1	58,5	29,1	164,8	71,4	93,4

* Finansräkenskapsstatistiken har anpassats till ENS 95, en EU-förordning som likriktar sektorsavgränsningar och definitioner i det europeiska nationalräkenskapsystemet. Revideringen av statistik för tidigare år täcker för närvarande perioden tillbaka till 1995. En av de större förändringarna i förhållande till tidigare definition är att det kollektiva försäkringssparandet (som följer av kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter) nu tas med bland hushållssektorns tillgångar.

** Bostadsrättsandelar ingick inte i övrigtposten 1995.

Källa: SCB, Finansräkenskaper

5.5.2 Skatt på finansiella kapitalinkomster

Inkomsträntor, utdelningar samt kapitalvinster vid försäljning av aktier, andelar, fastigheter, bostadsrätter och övrig lös egendom förs i individbeskattningen samman till ett eget inkomstslag ”inkomst av kapital”. I inkomstslaget kapital beskattas även inkomster av uthyrning av privatbostad. För näringsidkare görs s.k. räntefördelning för att få en riktig fördelning av beskattningen av näringsidkares egna kapital mellan inkomstslagen kapital och näring. Avdrag i inkomstslaget kapital får göras på skuldräntor för lån på fastighet och andra lån, tomträttsavgäld, kapitalförluster samt vissa förvaltningskostnader.

Proportionell skatt på inkomst av kapital

Inkomstslaget kapital bildar sedan skattereformen 1991 ett skatteunderlag, på vilket skatten är proportionell. Om inkomsterna är större än utgifterna utgår skatt på nettobeloppet. Är däremot utgifterna större än inkomsterna fås på motsvarande sätt en skattereduktion. Skattereduktionen på kapital dras av från skatten på förvärvsinkomst (och fastighetsskatt). Dock finns en begränsning som innebär att skattereduktionen i de fall underskottet överstiger 100 000 kr endast görs med 21 procent för den överskjutande delen.

Historik

Vid 1991 års skattereform sattes kapitalskattesatsen för såväl skatt som skattereduktion till 30 procent. Vissa smärre avvikelser i kapitalinkomstbeskattningen kom under åren 1992 och 1993. Bl.a. sänktes kapitalvinstskatten och skatten på utdelning för svenska aktier till 25 procent. Inkomståret 1994 skedde en rad större förändringar på kapitalskatteområdet. Skattesatsen sänktes för kapitalvinster på svenska aktier till 12,5 procent och skatten på kapitalvinster vid försäljning av villor och bostadsrätter till 15 procent. Vidare slopades den s.k. dubbelbeskattningen av utdelningsinkomster från svenska aktier. Tekniskt skedde detta genom att svenska aktier befriades från kapitalskatt vid taxeringen i individbeskattningen. Från och med år 1995 återställdes emellertid kapitalskattesatsen till att i huvudsak vara 30 procent.

Allemanssparandet som infördes 1984 var skattebefriat fram till 1990. I samband med basbreddningarna i skattereformen beslutades att räntan på allemanssparandet skulle beskattas men endast med 20 procent. Fr.o.m. år 1993 beskattas räntan på allemanssparandet i likhet med annan ränta med 30 procent. Allemanssparandet avvecklades som särskild sparform under 1998. Andelar i allemansfonder, som tidigare haft en gynnad skattställning, ger fr.o.m. inkomståret 1997 inte längre skatterabatt. Både utdelning och kapitalvinst beskattas, precis som övriga fonder, med 30 procent. Insättningsbegränsningen har också slopats.

Fastigheter

Vid försäljning av småhus och bostadsrätter har t.o.m. år 2000 hälften av den framräknade vinsten tagits upp till beskattning. Skatten är 30 procent på den skattepliktiga vinsten. Detta innebär att skatten, som andel av den nominella vinsten, var 15 procent. Regeln om att endast del av vinsten är skattepliktig har sin grund i de avvägningar som gjordes när de s.k. takreglerna, som infördes i samband med skattereformen, slopades. År 2001 skärptes kapitalvinstbeskattningen vid försäljning av privatbostäder genom att den andel av vinsten som är skattepliktig höjdes till två tredjedelar. Skatten som andel av vinsten är således numera 20 procent. Fram till och med år 2007 har den som sålt en bostad och där efter köpt en annan bostad haft vissa möjligheter att skjuta upp beskattningen av en eventuell kapitalvinst i samband med försäljningen av ursprungsbostaden. I december 2007 hade 523 000 individer ett kvarstående uppskov i skatteverkets register. Den uppskjutna vinsten var för dessa totalt 187 miljarder kronor. I samband med att fastighetsskatten avskaffas från och med år 2008, höjs skatten på kapitalvinsten för privatbostäder vid försäljning från 20 till 22 procent. Dessutom räntebeläggs uppskovet med 0,5 procent av uppskovsbeloppet. Uppskovsbeloppet är maximerat till 1,6 miljoner kronor per bostad för försäljningar från och med 2008. För kapitalvinst vid försäljning av närings- och hyresfastigheter är beskattningsunderlaget 90 procent av vinsten.

5.11 Tabell

Totala uppskov av fastigheter och bostadsrätter enligt skatteverkets uppskavsregister per 15 december 2007 (Uppkomna t.o.m. inkomståret 2006) Total respite to sale of real estate and tenant ownership

Taxår	Samtliga återstående uppskov per 15 december 2007	
	Antal	Belopp, mnkr
Samtliga uppskov per 15 dec 2007	523 145	187 353
varav uppskov som uppkommit taxeringsåren		
1980 eller tidigare	7 065	372
1981-1985	4 685	267
1986-1990	16 591	1 936
1991-1995	18 992	3 164
1996-2000	64 066	15 350
2001	29 252	9 609
2002	36 447	12 570
2003	46 478	17 033
2004	58 598	21 563
2005	70 925	28 053
2006	85 496	358 634
2007	84 550	41 574

Källa: Skatteverket

Variationer i taxeringsunderlagen över tiden

5.12 Tabell visar taxeringsunderlag och skatten på kapitalinkomst för fysiska personer (individer och dödsbon) inkomståren 1995-2006. Det bör observeras att beloppen i tabellen avser taxeringsmässiga skatteunderlag och dessa har varierat över tiden, bl.a. som en återspeglning av förändringar i skattesatsen (t.ex. är det taxeringsmässiga skatteunderlaget vid utdelningar på svenska aktier satt till noll år 1994 då

aktierna var befriade från skatt i individledet. Ett annat exempel är sänkningen av kapitalvinstskatten på aktier 1994 från 25 till 12,5 procent vilket tekniskt effektuerades genom att det taxeringsmässiga underlaget sänktes).

Jämförelsen visar att beloppen för skuldräntor minskade fram till 1999 men ökade de efterföljande fyra åren för att sedan återvända neråt år 2004 för att sedan öka igen 2006. Skuldräntorna har varit betydligt större än inkomsträntor/utdelningar som

5.12 Tabell

Taxeringsunderlag och skatt på inkomst av kapital för fysiska personer inkomståren 1996-2006, mdkr

Assessed tax base and assessed tax on income from capital for individuals 1996-2006, BSEK

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Inkomstränta/utdelningar/positiv räntefördelning (Income from interest and dividends)	46	43	37	39	43	43	44	41	41	43	60
Skuldränta/negativ räntefördelning (Interest on debts)	-71	-61	-57	-54	-57	-62	-66	-67	-64	-63	-66
Netto räntor/utdelningar (Net interest)	-25	-18	-19	-15	-14	-19	-23	-26	-23	-19	-7
Kapitalvinst (Capital gain)	42	59	64	103	133	71	53	56	68	100	134
Kapitalförlust (Capital loss)	-5	-4	-4	-3	-6	-12	-12	-10	-7	-5	-4
Nettokapitalvinst (Net capital gain)	38	55	60	99	127	59	41	46	61	95	130
Förvaltningskostnader m.m. (Administration cost)	-0,4	-0,5	-0,5	-0,6	-0,7	-0,5	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4
Summa inkomst av kapital (Total income from capital)	13	37	40	84	113	40	18	20	38	75	123
Nettoskatt på inkomst av kapital (Net tax on income from capital)	4	11	13	25	34	13	6	7	12	23	37

Källa: Skatteverket, underlag för taxeringsutfallet

5.13 Tabell

Inkomst av kapital 2006, taxeringsmässiga begrepp, antal och belopp (exkl. dödsbon)

Assessed income from capital 2006, assessment concepts, numbers and amounts (capital of deceased persons' estates excluded)

	Antal individer, tusental Number of persons, thousands	Totalt belopp, mdkr Total amount, BSEK	Genomsnitt, tkr Average amount, KSEK
Kapitalinkomster (Capital income):			
- ränta, utdelning m.m. (income from interest and dividend)	5 677	51	9,0
- uthyrning privatbostad (letting private residence)	70	1,4	19,9
- positiv räntefördelning (positive interest adjustment for self-employed)	138	6,9	49,9
- kapitalvinst (capital gain)	1 484	130,0	70,4
Summa kapitalinkomster (Total capital income)	5 954	189,1	31,8
Kapitalutgifter (Capital expenditure):			
- utgiftsränta (interest on debts)	4 774	65,5	13,7
- förvaltningskostnad (administration cost)	64	0,4	6,2
- negativ räntefördelning (negative interest adjustment for self-employed)	47	0,7	13,8
- kapitalförlust (capital loss)	353	4,1	11,7
Summa kapitalutgifter (Total capital expenditure)	4 885	71	14,5
Netto (Net capital income)	7 494	118,4	15,8
varav överskott (of which surplus)	3 780	172,0	45,5
varav underskott (of which deficit)	3 714	53,6	14,4

Källa: SCB Taxeringsregistret

hållit sig på en jämn nivå under de senaste åren. Skillnaden minskar betydligt under 2006. Kapitalvinsterna har varierat kraftigt mellan åren. Svängningarna förklaras bl.a. av skatteplanering i samband med förändring av skattereglerna. År 1996 blev nivån på kapitalvinsterna hög bl.a. beroende på att innehav i allemansfonder realiserades inför de förändringar som innebar att den speciella skattenedsättningen för allemansfonder skulle slopas. De höga nivåerna 1997-2000 sammanhänger med återhämtningen på fastighetsmarknaden och börsuppgången. År 2001 mer än halverades nettokapitalvinsterna som en följd av den börsnedgång som inleddes år 2000 (se 5.27 Tabell). Sett mer långsiktigt har hushållens ändrade sparbetende, som innebär att man i ökad utsträckning sparat i värdepapper, betydelse för utvecklingen av kapitalvinsterna.

Kapitalvinsternas sammansättning kartlagd för 2003

För inkomståret 2003 har Statistiska centralbyrån undersökt hur kapitalvinsterna är sammansatta. (Någon senare undersökning har inte gjorts). Detta år var kapitalvinsterna (netto förluster) i storleksordningen 43 miljarder kronor (5.14 Tabell).

Av beloppet är 11 miljarder kronor hänförligt till avyttrade finansiella tillgångar varav -2 miljarder kronor för marknadsnoterade aktier, 2 miljarder kronor för värdepappersfonder och 10 miljarder kronor för ej marknadsnoterade aktier. För avyttrade reala tillgångar, t.ex. fastigheter och bostadsrätter, var vinsten 60 miljarder kronor. Den framräknade kapitalvinsten reducerades med 17 miljarder kronor på grund av det uppskovsavdrag som ges vid uppskjuten kapitalvinstbeskattning för egna hem och bostadsrätter. För att få fram det taxeringsmässiga underlaget måste värdena reduceras med 12 miljarder kronor hänförliga till att skillnaden mellan framräknad vinst brutto och taxeringsmässig del av detta underlag (främst för fastigheter) samt kvittningar av förluster mot vinster mellan tillgångsslagen.

Kapitalinkomsterna varierar med åldern

Inkomsterna från räntor, utdelningar samt kapitalvinster ökar med individens ålder och är som störst i övre medelåldern (5.15 Diagram). Mest skuldtunga är hushållen i åldersgruppen 35-44 år med genomsnittliga skuldräntor på drygt 15 000 kr. Mest kapitalvinster och ränteinkomster har åldersgruppen 55-64 år.

5.14 Tabell

De taxerade kapitalvinsternas sammansättning för fysiska personer inkomståret 2003
Structure of assessed capital gain for individuals in income year 2003

Typ av tillgång Type of asset	Skatteunderlag, mdkr Assessed taxbase, BSEK				Antal individer, tusental Number of persons, thousands		
	Kapital- vinst	Kapital- förlust	Netto	dito andel	Kapital- vinst	Kapital- förlust	Totalt
	Capital gain	Capital loss	Net	share	Capital gain	Capital loss	Total
Försäljning finansiella tillgångar (Sale of financial assets)	34,6	-23,4	11,3	26%	943	898	1 840
Marknadsnoterade aktier (<i>Quoted shares</i>)	14,2	-16,1	-1,9	-4%	427	316	743
Aktie- och blandfonder (<i>Mutual funds</i>)	4,2	-2,2	2,0	5%	529	573	1 102
Aktieoptioner (<i>Share options</i>)	1,3	-2,5	-1,2	-3%	12	20	32
Ej marknadsnoterade aktier (<i>Non-quoted shares</i>)	11,2	-1,7	9,5	22%	28	36	64
Övriga finansiella reavinst (Other financial assets)	3,6	-0,8	2,8	7%	27	36	63
Försäljning reala tillgångar (Sale of tangible assets)	61,5	-1,6	59,8	140%	178	38	215
Fastighet (<i>Real estate</i>)	33,5	-0,8	32,7	77%	92	18	110
Bostadsrätt (<i>Tenant ownership rights</i>)	21,2	-0,6	20,6	48%	80	17	97
Näringsfastighet (<i>Commerce and industry estate</i>)	6,5	-0,2	6,3	15%	10
Övriga reala reavinst (Other tangible assets)	0,3	0,0	0,2	1%
Uppskovsavdrag (Deduction for postponed payment)	-16,6		-16,6	-39%			
Eget hem (<i>One- and two-dwelling buildings for private use</i>)	-9,3		-9,3	-22%	33		33
Bostadsrätt (<i>Tenant ownership rights</i>)	-7,3		-7,3	-17%	38		38
Justering till taxeringsmässigt underlag* (Adjustment to assessed taxbase)	-28,0	16,1	-11,9	-28%			
Summa taxeringsmässigt underlag (Total assessed taxbase)	51,5	-8,9	42,6	100%	857	719	1 576

Anm: Vinster och förluster redovisas brutto för de olika tillgångsslagen och är därför högre än de taxerade vinsterna och förlusterna. Detta gäller framför allt de reala tillgångarna. I justeringen ligger också kvittningar dvs. att förluster för ett tillgångsslag kan kvittas mot vinster för ett annat tillgångsslag.

Källa: SCB, undersökning av kapitalvinsterna inkomståret 2003

5.6 Förmögenhetsskatt

Förmögenhetsskatten slopas från och med år 2007. Bankernas generella skyldighet att lämna kontrolluppgifter rörande tillgångar och skulder avskaffas från och med inkomståret 2008. Kontrolluppgiftsskyldigheten bör endast avse de uppgifter som krävs för andra skatter än förmögenhetsskatt. Kontrolluppgiftsskyldigheten finns kvar fram till inkomståret 2007 för att de regelsystem där uppgifter om skattepliktig förmögenhet idag används ska kunna anpassas med hänsyn till de nya omständigheterna. Här följer en beskrivning av de regler som gällt historiskt för förmögenhetsskatten.

5.6.1 Förmögenhetsskatten uppgick till knappt 6 miljarder 2006

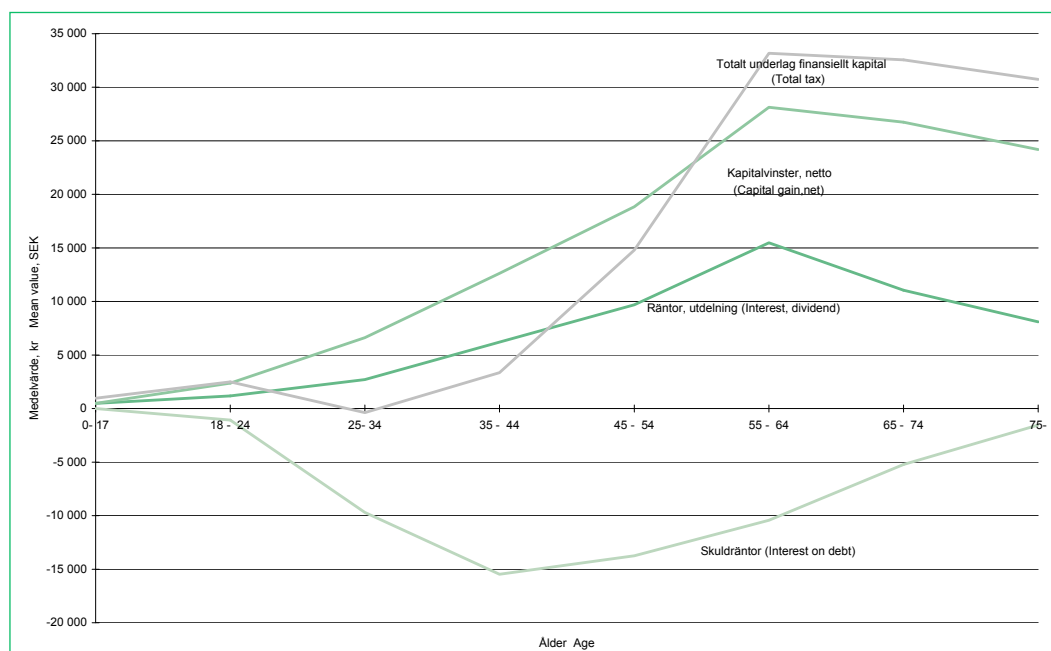
Förmögenhetsbeskattningen kan ur en ekonomisk-teoretisk synvinkel ses som ett progressivt komplement i en i övrigt proportionell kapitalinkomstbeskattning. Progressiviteten består i att den proportionella skatt, 1,5 procent, som tas ut på nettoförmögenheter överstigande en viss nivå kan sägas bilda ett andra skikt i beskattningen av avkastningen på kapital. Inkomståret 2006 betalade 284 000 individer tillsammans 5,9 miljarder kronor i förmögenhetsskatt. Förmögenhetsskatt betalas även av vissa juridiska personer, i första hand ekonomiska föreningar och vissa stiftelser.⁴ Förmögenhetsskatten för dessa var år 2006 192 miljoner kronor.

⁴ För dessa uppgår fribeloppet till 25 000 kr och skattesatsen till 1,5 promille.

5.15 Diagram

Genomsnittligt underlag ("skattebas") för beskattning av finansiellt kapital i olika åldersgrupper år 2006, kr per invånare

Average net income from financial capital ("tax base") for individuals by age group in 2006, SEK per capita

Anm: Sifferunderlaget till diagrammet återfinns i 5.23 Tabell i tabellbilagan till detta kapitel.

Källa: SCB:s inkomststatistik, taxeringsregistret

Den 1 april 2004 infördes en begränsningsregel på förmögenhetsområdet liknande den begränsningsregel som redan finns för fastighetsbeskattning. Begränsningsregeln tar sikte på de skattskyldiga som idag tillgodoräknas skattereduktion för fastighetsskatt och som betalar förmögenhetsskatt på sitt småhus. De ska även tillgodoräknas skattereduktion för förmögenhetsskatt. Detsamma ska gälla personer som sambeskattas med en skattskyldig som tillgodoräknats skattereduktion för fastighetsskatt.

5.6.2 Förmögenhetsskatt fram till 2007

Åren 1990 och 1991 fanns ett progressivt inslag i förmögenhetsskatteskalen. Sedan 1992 är förmögenhetsskatten proportionell och utgår med 1,5 procent av den del av den beskattningsbara förmögenheten som överstiger skattepliktsgränsen. Skattepliktsgränsen för uttag av förmögenhetsskatt på fysiska personer höjdes 1996 från 800 000 till 900 000 kr. Höjningen gjordes bl.a. för att dämpa genomslaget av fastighetstaxeringen 1996. I samband med att

5.16 Tabell

Debitering av förmögenhetsskatt 1995-2006, antal skattskyldiga och belopp

Recurrent tax on wealth 1995-2006, number and amounts

År Year	Fysiska personer Individuals		Juridiska personer Companies	
	Antal, tusental	Belopp, mnkr	Antal, tusental	Belopp, mnkr
	Number, thousands	Amount, MSEK	Number, thousands	Amount, MSEK
1996	457	5 034	12	114
1997	578	5 329	12	124
1998	613	5 893	12	134
1999	713	8 428	12	162
2000	691	8 043	12	180
2001	473	6 312	13	181
2002	263	3 818	12	116
2003	318	4 767	12	130
2004	334	5 191	12	142
2005	229	4 822	12	176
2006	284	5 949	12	192

Källa: Skatteverket, Debiteringsstatistik

frysningen av taxeringsvärdena för småhus upphörde år 2001 höjdes gränsen för uttag av förmögenhetsskatt till 1 miljon kronor för ensamstående och 1,5 miljoner kronor för sambeskattade par. År 2002 höjdes gränsen ytterligare till 1,5 miljoner kronor för ensamstående och 2 miljoner kronor för sambeskattade par. År 2005 höjdes förmögenhetsskattegränsen ytterligare men enbart för sambeskattade till 3 miljoner kronor. Detta för att likställa sambor med barn och gifta (som sambeskattas) med sambor utan barn (som har var sitt fribelopp).

5.17 Tabell Skattepliktigräns och skattesatser i förmögenhetsbeskattningen Wealth tax liability threshold and tax rates

Inkomstår	Vid en beskattningsbar förmögenhet av, tkr	Skattesats inom skiktet, %
Income year	At a taxable net wealth of, KSEK	Tax rate in %
1990	800 - 1 600	1,5
	1 600 - 3 600	2,5
	3 600 -	3,0
1991	800 - 1 600	1,5
	1 600 -	2,5
1992-1995	800	1,5
1996-2000	900	1,5
2001	ensamst. 1 000	1,5
	samtax 1 500	1,5
2002-2004	ensamst. 1 500	1,5
	samtax 2 000	1,5
2005-2006	ensamst. 1 500	1,5
	samtax 3 000	1,5

Det finns en begränsningsregel för att det samlade skatteuttaget inte ska bli alltför högt. Spärrbeloppet för skatt på förvärvsinkomst, skatt på kapitalinkomst och förmögenhetsskatt är satt till 60 procent av summan av den beskattningsbara förvärvsinkomsten och inkomsten av kapital. Bli skattebeloppet högre än spärrbeloppet, sätts i första hand förmögenhetsskatten ned (dock inte lägre än till hälften), därefter inkomstskatten på kapitalinkomster och slutligen den statliga inkomstskatten på förvärvsinkomster.

5.6.3 Värderingsreglerna i förmögenhetsbeskattningen

Vid beräkning av den taxerade förmögenheten tas fastigheter upp till taxerings-

värdet (som ska motsvara 75 procent av marknadsvärdet). Inregistrerade aktier på börsens A-lista togs t.o.m. 1995 upp till 75 procent av marknadsvärdet. År 1996 togs de upp till fulla värdet. Fr.o.m. 1997 tas de upp till 80 procent av sitt marknadsvärde. Vissa undantag finns dock för huvudägare av aktiebolag. Onoterade aktier är i princip skattepliktiga. Oftast blir det kanske ändå inget värde, eftersom det sker en substansvärdering, varvid tillgångar nedlagda i näringsverksamhet inte räknas med. Ingen förmögenhetsskatt betalas på aktier på de s.k. OTC- och O-listorna.⁵

Statistiska centralbyråns fördjupade undersökning av hushållens förmögenhetsfördelning år 2006 ger en uppfattning om hur underlaget för förmögenhetsskatt förhåller sig till hushållens samlade marknadsvärdade nettotillgångar. Marknadsvärdet på det individerna äger i fast egendom och sparande (netto för skulder) uppskattas detta år till ca 5 293 miljarder kronor. Underlaget för uttag av förmögenhetsskatt uppgick samma år till 823 miljarder kronor (5.18 Tabell). Detta innebär att 15,5 procent av värdet av det hushållen äger beläggs med förmögenhetsskatt. Andelen är dock beroende på hur tillgångarna definieras. SCB:s förmögenhetsundersökning 2006 omfattar sådana tillgångar som kan verifieras och knyts till en speciell individ genom kontrolluppgifter m.m. Skulle man bland tillgångarna även ta med underskattningen av bankmedel till följd av att kontrolluppgifterna inte är heltäckande, hushållens individuella och kollektiva försäkringssparande och sparande som flyttat utomlands blir andelen lägre.

5.6.4 Sammansättning av beskattningsbara förmögenheten

För bedömningar av hur förmögenhetsskatten utvecklas i samband med värdeförändringar på börsen och priset på fastigheter är det väsentligt att känna till hur den beskattningsbara förmögenheten är sammansatt. Tidigare i detta kapitel redovisas hur individernas tillgångar och skulder fördelar sig mellan olika tillgångsslag (se 5.2 Tabell). Av nämnda tabell framgår att "Egna hem" är den tyngsta komponenten med 41 procent av tillgångsmassan. Därefter kommer "Bostadsrätt" med 12 procent och "Bankmedel" med 9 procent.

⁵ Med undantag för vissa aktier som i skatteplaneringssyfte efter den 29 maj 1997 flyttat till dessa listor.

5.18 Tabell
Översikt över hushållens
nettotillgångar till marknadsvärde
samt förmögenhetsbeskattningen år
2006 (exkl. dödsbon), mdkr
Overview of household net wealth at
market value and taxable net wealth
2006, BSEK

Tillgångar, marknadsvärde* (Assets at market value)	7 288
Skulder, marknadsvärde (Liabilities at market value)	1 995
Netto, marknadsvärderat (Net, at market value)	5 293
Underlag för uttag av förmögenhetsskatt** (tax base for wealth tax)	823
Dito i % av det totala marknadsvärderade nettot (In % of net wealth at market value)	15,5%

* Tillgångar enligt redovisningen i 5.2 Tabell med tillägg för 100 miljarder kronor för bilar. Värdet har justerats något jämfört med den värdering av bilnehavet som gjordes 1997 då de värderades till 138 miljarder kronor. Att värdet minskats beror på att bilar till viss del kan återfinnas bland de marknadsvärderade tillgångarna beroende på om de deklarerats eller ej.

** Nettoförmögenhet till den del den överstiger 1 500 000 kr för ensamstående samt 2 000 000 för samtaxerade enligt de värderingsregler för tillgångar och skulder som tillämpas i förmögenhetsbeskattningen år 2006.

Källa: SCB:s studie över förmögenhetsfördelningen 2006 samt inkomststatistiken.

5.19 Tabell
Förmögenheter efter storlek 2006 (fysiska personer exkl. dödsbon), antal hushåll
som har nettotillgångar som överstiger 1 500 000 kr samt nettotillgångar
överstigande skattepliktsgränsen
Taxable net wealth by size 2006 (individuals, capital of deceased persons' estates
excl.), number of households having net wealth exceeding 1 500 000 SEK and
amount of net wealth exceeding the tax liability threshold

Förmögenhet, mnkr	Antal hushåll med beskattningsbar förmögenhet		Taxerad förmögenhet		Beskattningsbar förmögenhet	
	Number of households with a taxable net wealth		Assessed wealth		Taxable wealth	
Net wealth, MSEK	antal number	andel i % share in %	mnkr MSEK	andel i % share in %	mnkr MSEK	andel i % share in %
1,5-2,0	56 417	28%	96 785	12%	12 160	3%
2,0-3,0	40 867	20%	97 911	12%	36 611	8%
3,0-4,0	49 414	25%	169 247	21%	77 329	16%
4,0-5,0	21 265	11%	94 354	11%	54 833	11%
5,0-	32 876	16%	365 092	44%	304 277	63%
Summa (Total)	200 839	100%	823 389	100%	485 210	100%
varav (of which)						
ensamstående (not cohabiting)	126 994	63%	380 018	46%	189 527	39%
sambeskattade (with joint taxation)	73 845	37%	443 371	54%	295 681	61%

Källa: SCB Taxeringsregistret 2006

5.6.5 Hushållens beskattningsbara
förmögenhet 485 miljarder
kronor 2006

År 2006 hade 200 000 hushåll en nettotillgång över 1 500 000 kr. Den samlade beskattningsbara förmögenheten för hushållen var 485 miljarder kronor. Av beskattningsvärdet är 63 procent hänförligt till de 33 000 hushåll som har en förmögenhet över 5 miljoner kronor (5.19 Tabell).

5.7 Bolagsskatt

Från och med 1995 är den statliga inkomstskatten för juridiska personer, eller som den populärt kallas "bolagsskatten" eller "skatt på företagsvinster", 28 procent. Skatteunderlaget, den taxerade inkomsten, räknas fram som det bokföringsmässiga resultatet korrigerat för skattemässiga justeringar. År 2006 uppgick den totala taxerade inkomsten "den skattemässiga vinsten" för juridiska personer till 360 miljarder kronor och skatten för dessa till 99 miljarder kronor. Aktiebolagen står för en dominerande del av de juridiska personernas ekonomiska aktivitet. Av samtliga aktiebolag redovisar 52 procent överskott vid taxeringen medan 34 procent redovisar

underskott. Resterande 14 procent redovisar nollresultat.

En stor andel av den redovisade beskattningsbara inkomsten är hänförlig till en mindre mängd mycket stora företag. Tre procent av de bolag som redovisade överskott svarade för hela 80 procent av bolagsskatten.

Med ekonomisk dubbelbeskattning menar man att ett bolag (eller en ekonomisk förening) först ska betala skatt på sin vinst. Därefter ska aktie- eller andelsägarna betala skatt på den vinstutdelning som företaget lämnar. Eftersom företag i princip inte får göra avdrag för vinstutdelning uppkommer dubbelbeskattning.

Företagsbeskattningen behandlas utförligare i kapitel 7.

5.8 Övriga skatter på kapital

5.8.1 Arv- och gåvoskatt

Tidigare har man i Sverige tagit ut skatt på arv och gåva. Den 1 januari 2004 slopades arvsskatten mellan makar och Riksdagen beslutade hösten 2004 att arvs- och gåvoskatten skulle tas bort från och med 1 januari 2005. Flodvågskatastrofen i Asien under julhelgen 2004 gjorde dock att man beslutade tidigarelägga skatternas avskaffande till den 17 december 2004. Även om skatterna avskaffats kommer det fortfarande in belopp från dem (se 5.1 Tabell). Detta rör sig från gåvor och arv som skiftats innan skatternas avskaffande. 2006 inbringade skatten 119 miljoner kronor.

5.8.2 Kupongskatt

Kupongskatt utgår på utdelning på aktier i svenska aktiebolag och andelar i svenska aktiefonder. Den är en definitiv källskatt och erläggs med 30 procent av utdelningen till i utlandet bosatta personer och av vissa med dem likställda utdelningsberättigade. Från huvudregeln om 30 procent kupongskatt förekommer undantag. Till följd av ingångna avtal med olika länder kan kupongskatten sättas ned med varierande skattesatser för att undvika dubbelbeskattning med hänsyn till beskattningen i hemlandet. Kupongskatten resulterade 2006 i skatteinkomster på 3 880 miljoner kronor.

5.8.3 Avkastningsskatt på pensionsfonder

Skatt på pensionsfondernas avkastning är en indirekt skatt som betalas av försäkringsföretag, banker, pensionsstiftelser, företag och pensionssparinstitut som

förvaltar avsatta pensionsmedel. Avkastningsskatten infördes i samband med skattereformen 1991. Beskattningen av avkastningen på pensionsmedel syftar till att göra beskattningen mer likformig mellan privatpersoners direkta sparande i bank etc. och försäkringssparande i pensions- och kapitalförsäkringar.

Genom avkastningsskatten begränsas i princip den del av tillväxten (avkastningen) av pensionskapitalet som kommer den pensionsförsäkrade till godo.

Skatteunderlaget utgörs av pensionskapitalets värde vid taxeringsårets ingång. Därefter beräknas en schablonavkastning genom att multiplicera underlaget med den genomsnittliga statslåneräntan. Schablonavkastningen på pensionsförsäkringskapital beskattas inkomståret 2006 med 15 procent medan avkastningen på kapital i kapitalförsäkringen beskattas med 27 procent. Enligt taxeringsutfallet 2007 debiterades totalt 10,9 miljarder kronor i avkastningsskatt (se 5.1 Tabell).

5.8.4 Stämpelskatt

Stämpelskatt utgår vid förvärv av fast egendom och tomträtter samt vid beviljande av inteckningar.

Vid förvärv är skatten 1,5 procent av egendomens värde. Förvärvas egendomen av juridisk person är dock skatten med vissa undantag 3 procent. För att stimulera bostadsmarknaden var stämpelskatten tillfälligt nedsatt till 0,5 resp. 1 procent under perioden 12 juni 1996 till 31 december 1997.

Vid inteckning är skatten 2 procent av inteckningsbeloppet för fast egendom och tomträtt, 1 procent för luftfartyg och näringsverksamhet samt 0,4 procent för skepp.

Tidigare utgick stämpelskatt också på aktier vid bildandet av aktiebolag och vid ökning av aktiekapital. Stämpelskatten på aktier upphörde den 1 januari 1995.

Stämpelskatten inbringade 9 471 miljoner kronor år 2006.

Tabellbilaga:

5.20 Tabell	Hushållssektorns, inkl. hushållens intresseorganisationers, finansiella tillgångar och skulder 1997-2007, ställning vid årets slut
5.21 Tabell	Skatt på kapital år 2006 för individer efter ålder samt för dödsbon
5.22 Tabell	Skatt på kapital år 2006 för individer efter taxerad förvärvsinkomst samt för dödsbon
5.23 Tabell	Avkastning på finansiellt kapital år 2006 för individer efter ålder samt för dödsbon
5.24 Tabell	Avkastning på finansiellt kapital år 2006 för individer efter taxerad förvärvsinkomst samt för dödsbon
5.25 Tabell	Prisutvecklingen på småhus och fritidshus 1981-2007, löpande och fasta priser
5.26 Tabell	Fastighetsprisindex för småhus i olika regioner 1981-2007
5.27 Tabell	Generalindex på Stockholms fondbörs
5.28 Tabell	Villaränta (Swedbank) 1990 och framåt, för rörlig ränta respektive femårig bunden

5.20 Tabell

Hushållssektorns, inkl. hushållens intresseorganisationers, finansiella tillgångar och skulder 1997-2007, ställning vid årets slut

Financial assets and liabilities 1997-2007, of households, incl. private non-profit institutions serving households, outstanding values at the end of the year

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004***	2005	2006	2007	Per inv 2007 Per capita 2007, SEK
Finansiell nettoförmögenhet (Net financial wealth)	1 612	1 742	2 186	2 050	2 015	1 665	1 820	1 992	2 122	2 353	2 056	223 851
Summa finansiella tillgångar (Total financial assets)	2 524	2 710	3 238	3 187	3 241	2 988	3 266	3 590	3 838	4 267	4 164	453 430
Sedlar, mynt och inlåning (Currency and deposits)	524	512	525	520	580	623	670	678	725	828	987	107 533
- sedlar och mynt (currency)	55	58	66	67	77	77	79	78	74	81	80	8 731
- bankinlåning (deposits in banks)	437	448	452	444	491	530	573	580	629	725	882	96 102
- allemanssparande (national savings accounts)	29	
- riksgäldsspar (national debt savings)	3	6	7	8	12	16	19	20	21	22	25	2 700
Obligationer (Bonds (long term))	166	171	146	107	97	95	101	92	106	103	127	13 873
- privatobligationer och konvertibler (bonds)	93	100	88	56	51	54	60	53	57	61	90	9 759
- premieobligationer (lottery bonds)	64	63	53	49	43	40	39	38	42	41	38	4 115
- riksgäldskonto (national debt account)	9	8	4	3	2	1	1	1	7	.	.	
Lån till företag, finanssektorn, kommuner (Loans)	19	14	18	18	17	15	12	12	11	11	11	1 164
Aktier och andelar* (Shares and other equities)	779	869	1 237	1 104	966	666	831	971	1 207	1 399	1 232	134 175
- svenska börsaktier (sw. quoted shares)	440	459	579	500	426	289	373	464	591	739	608	66 192
- svenska fondandelar (sw. mutual fund shares)	262	308	488	451	392	259	310	343	438	484	467	50 833
- utländska aktier (foreign shares)	77	102	171	153	148	118	148	164	178	176	157	17 150
Försäkringsreserver (Insurance technical reserves)	759	871	1 069	1 184	1 304	1 269	1 226	1 331	1 783	1 919	1 797	195 649
- individuellt (individual pension savings)	448	529	702	765	854	790	562	609	742	764	716	77 990
- kollektivt (collective insurance)	292	311	336	384	415	447	629	686	1 001	1 120	1 036	112 779
- utländskt (foreign)	19	31	31	35	34	33	35	36	39	34	45	4 880
Handelskrediter (Trade credits)	6	6	7	9	8	8	8	8	8	8	10	1 036
Övriga finansiella tillgångar inkl. korrigeringspost** (Other accounts receivable incl. adjustment item)	271	268	236	245	269	311	418	498	2	.	.	.
Summa skulder (Total liabilities)	912	969	1 052	1 138	1 226	1 323	1 447	1 599	1 717	1 913	2 108	229 579
Lån (Loans)	901	956	1 038	1 121	1 207	1 304	1 427	1 580	1 697	1 893	2 085	227 084
- banker (banks)	205	218	235	267	282	296	299	315	353	404	653	71 075
- bostadsinstitut (housing credit institutions)	519	549	592	620	680	748	840	973	1 111	1 252	1 194	130 017
- finansbolag (Finance companies)	68	72	85	95	98	105	124	121	58	60	59	6 430
- offentliga sektorn (general government)	108	117	127	138	147	155	164	170	175	178	180	19 561
Handelskrediter (Trade credit)	10	12	13	17	18	18	19	19	20	20	23	2 495

* Icke börsnoterade aktier redovisas under övriga tillgångar.

** Inklusive korrigeringspost för avstämning mot Nationalräkenskapernas hushållssparande.

*** Siffrorna för 2004 och framåt är ställningssiffror från 4:e kvartalet

Källa: SCB, Finansräkenskaper FM 11 SM 0401, FM17 SM 0502 och FM17 SM 0602

5.21 Tabell

Skatt på kapital år 2006 för individer efter ålder samt för dödsbon

Taxes on capital 2006 for individuals by age group and for deceased persons' estates

Ålder Age	Antal individer Number of persons	Totalbelopp, mnkr Total amount, MSEK						Medelvärden per individ, kr Mean value all individuals, SEK					
		Fastig- hets- skatt Real estate tax	För- mögen- hets- skatt Wealth tax	Netto- skatt på finansiellt kapital Net tax income från financial capital	varav Skatt på kapital- överskott Tax on capital surplus	of which Skatte- reduktion för under- skott Tax reduction for capital deficit	Summa direkt skatt på kapital för individer Sum direct capital tax	Fastig- hets- skatt Real estate tax	För- mögen- hets- skatt Wealth tax	Netto- skatt på finansiellt kapital Net tax income från financial capital	varav Skatt på kapital- överskott Tax on capital surplus	of which Skatte- reduktion för under- skott Tax reduction for capital deficit	Summa direkt skatt på kapital för individer Sum direct capital tax
0 - 17	1 798 081	6	53	520	520	1	579	3	29	289	289	0	322
18 - 24	765 265	40	55	583	794	211	678	52	72	761	1 037	276	886
25 - 34	1 133 085	863	211	-77	2 755	2 832	997	761	187	-68	2 431	2 499	880
35 - 44	1 281 022	2 646	437	1 358	6 328	4 970	4 441	2 065	342	1 060	4 940	3 880	3 467
45 - 54	1 165 515	2 951	883	5 186	8 949	3 763	9 020	2 532	757	4 449	7 678	3 229	7 739
55 - 64	1 224 244	3 396	1 765	12 144	14 825	2 681	17 306	2 774	1 442	9 920	12 109	2 190	14 136
65 - 74	793 274	1 891	1 158	7 730	8 565	835	10 779	2 384	1 459	9 744	10 796	1 052	13 588
75 -	866 239	1 169	1 287	7 938	8 213	275	10 395	1 350	1 486	9 164	9 481	317	12 000
Samtliga (All)	9 026 725	12 962	5 850	35 382	50 948	15 566	54 194	1 436	648	3 920	5 644	1 724	6 004
Andel % (Share,%)		24%	11%	65%	94%	29%	100%						
Tillkommer för dödsbon m.m. (To be added for deceased persons estate)	514 298	135	82	1 550	1 598	48	1 768	263	160	3 013	3 107	93	3 437
Totalt (Total)	9 541 023	13 098	5 933	36 931	52 546	15 614	55 962						

Anm: De avvikelser som förekommer i totalbeloppen jämfört med värdena i tabell 5.1 sammanhänger med att tabellen ovan bygger på ett urval som räknats upp till rikssiffror.

Källa: SCB:s inkomststatistik, taxeringsregistret.

5.22 Tabell

Skatt på kapital år 2006 för individer efter taxerad förvärvsinkomst samt för dödsbon

Taxes on capital 2006 for individuals by assessed earned income and for deceased persons' estates

Taxerad förvärvsinkomst, tkr	Antal individer	Totalbelopp, mnkr Total amount, MSEK						Medelvärden per individ, kr Mean value all individuals, SEK					
		Fastighets-skatt	För-mögen-hets-skatt	Netto-skatt på finans-iellt kapital	varav of which		Summa direkt skatt på kapital för individer	Fastighets-skatt	För-mögen-hets-skatt	Netto-skatt på finans-iellt kapital	varav of which		Summa direkt skatt på kapital för individer
					Skatt på kapital-överskott	Skatte-reduktion för under-skott					Skatt på kapital-överskott	Skatte-reduktion för under-skott	
Assessed income from work, KSEK	Number of persons	Real estate tax	Wealth tax	Net tax income från financial capital	Tax on capital surplus	Tax reduction for capital deficit	Sum direct capital tax	Real estate tax	Wealth tax	Net tax income från financial capital	Tax on capital surplus	Tax reduction for capital deficit	Sum direct capital tax
0	1 889 591	191	298	1 860	1 918	59	2 348	101	158	984	1 015	-31	1 243
1 - 20	403 012	98	122	1 051	1 070	19	1 271	244	303	2 608	2 654	-47	3 155
20 - 40	200 810	92	60	737	787	50	889	458	299	3 670	3 920	-251	4 427
40 - 60	165 060	96	63	664	755	90	824	581	383	4 025	4 572	-547	4 990
60 - 80	202 524	160	100	913	1 036	123	1 172	788	492	4 506	5 113	-607	5 786
80 - 100	422 818	305	150	1 342	1 579	236	1 797	720	356	3 174	3 733	-559	4 251
100 - 120	369 801	368	159	1 318	1 625	306	1 846	996	431	3 565	4 393	-828	4 991
120 - 140	379 109	429	177	1 330	1 728	398	1 935	1 130	467	3 507	4 558	-1 051	5 105
140 - 160	429 836	568	179	1 485	2 017	532	2 232	1 320	417	3 455	4 693	-1 238	5 192
160 - 180	472 599	702	210	1 405	2 136	731	2 317	1 486	444	2 974	4 520	-1 546	4 904
180 - 200	484 012	790	235	1 330	2 227	897	2 354	1 632	485	2 747	4 601	-1 854	4 865
200 - 220	475 682	823	217	1 061	2 078	1 018	2 101	1 731	457	2 230	4 369	-2 140	4 418
220 - 240	472 655	846	216	951	2 101	1 150	2 013	1 790	457	2 013	4 446	-2 433	4 260
240 - 260	439 353	831	202	678	1 873	1 195	1 710	1 891	459	1 544	4 264	-2 720	3 893
260 - 280	383 284	781	192	593	1 730	1 137	1 567	2 039	501	1 547	4 515	-2 967	4 087
280 - 300	333 262	747	194	678	1 740	1 062	1 619	2 243	582	2 034	5 221	-3 187	4 859
300 - 320	290 186	747	207	954	1 927	973	1 908	2 574	713	3 287	6 639	-3 352	6 575
320 - 340	223 178	590	195	760	1 566	806	1 545	2 643	874	3 406	7 019	-3 613	6 923
340 - 360	168 731	474	156	554	1 208	654	1 183	2 807	923	3 284	7 162	-3 878	7 013
360 - 400	233 868	706	261	1 141	2 118	977	2 108	3 018	1 117	4 879	9 057	-4 178	9 013
400 - 500	296 244	1 044	493	2 248	3 640	1 392	3 785	3 525	1 666	7 588	12 286	-4 698	12 778
500 -1000	259 770	1 276	1 005	5 913	7 417	1 504	8 194	4 912	3 868	22 763	28 554	-5 791	31 542
1000-	31 340	299	759	6 416	6 671	255	7 474	9 547	24 217	204 720	212 866	-8 145	238 485
Samtliga (All)	9 026 725	12 962	5 850	35 382	50 948	15 566	54 194	1 436	648	3 920	5 644	1 724	6 004
Tillkommer för dödsbon m.m. (To be added for deceased persons estate)													
	514 298	135	82	1 550	1 598	48	1 768	263	160	3 013	3 107	-93	3 437
Totalt (Total)	9 541 023	13 098	5 933	36 931	52 546	15 614	55 962	1 373	622	5 507	-1 637	5 865	5 865

Anm: De avvikelser som förekommer i totalbeloppen jämfört med värdena i tabell 5.1 sammanhänger med att tabellen ovan bygger på ett urval som räknats upp till rikssiffror.

Källa: SCB:s inkomststatistik, taxeringsregistret

5.23 Tabell

Avkastning på finansiellt kapital år 2006 för individer efter ålder samt för dödsbon Yield on financial capital 2006 for individuals by age group and for deceased persons' estates

Ålder	Antal individer	Totalbelopp, mnkr Total amount, MSEK					Medelvärden per individ, kr Mean value all individuals, SEK					
		Ränteinkomster, utdelningar m.m.	Reavinster netto för förlust	Skuld-räntor m.m.	Avdrag för förvaltningskostnad	Summa underlag	Ränteinkomster, utdelningar m.m.	Reavinster netto för förlust	Skuld-räntor m.m.	Avdrag för förvaltningskostnad	Summa underlag	
Age	Number of persons	Income from interest and dividends	Capital gain net for losses	Interest on debts	Deduction for adm. Cost	Sum tax base	Income from interest and dividends	Capital gain net for losses	Interest on debts	Deduction for adm. Cost	Sum tax base	
0 - 17	1 798 081	856	876	-3	-4	1 724	476	487	-2	-2	959	
18 - 24	765 265	906	1 821	-817	-8	1 902	1 184	2 379	-1 067	-11	2 486	
25 - 34	1 133 085	3 060	7 494	-10 982	-23	-452	2 700	6 614	-9 692	-20	-399	
35 - 44	1 281 022	7 956	16 168	-19 818	-37	4 269	6 210	12 621	-15 471	-29	3 332	
45 - 54	1 165 515	11 301	21 968	-16 025	-65	17 179	9 696	18 848	-13 749	-56	14 739	
55 - 64	1 224 244	18 959	34 438	-12 773	-115	40 509	15 486	28 130	-10 433	-94	33 089	
65 - 74	793 274	8 767	21 206	-4 149	-76	25 748	11 052	26 732	-5 230	-96	32 458	
75 -	866 239	7 016	20 948	-1 339	-66	26 559	8 100	24 183	-1 545	-77	30 661	
Samtliga	9 026 725	58 820	124 918	-65 906	-394	117 439	6 516	13 839	-7 301	-44	13 010	
Tillkommer för dödsbon m.m. (To be added for deceased persons estate)		514 298	796	4 659	-337	-7	5 112	1 548	9 059	-655	-13	9 939
Totalt (Total)		9 541 023	59 616	129 578	-66 243	-400	122 550					

Anm: De avvikelser som förekommer i totalbeloppen jämfört med värdena i 5.10 Tabell sammanhänger med att tabellen ovan bygger på ett urval som räknats upp till rikssiffror.

Källa: SCB:s inkomststatistik, taxeringsregistret.

5.24 Tabell

Avkastning på finansiellt kapital år 2006 för individer efter taxerad förvärvsinkomst samt för dödsbon Yield on financial capital 2006 for individuals by assessed income from earnings and for capital of deceased persons' estates

Taxerad förvärvsinkomst, tkr	Antal individer	Totalbelopp, mnkr Total amount, MSEK					Medelvärden per individ, kr Mean value all individuals, SEK				
		Ränteinkomster, utdelningar m.m.	Reavinster netto för förlust	Skuldräntor m.m.	Avdrag för förvaltningskostnad	Summa underlag	Ränteinkomster, utdelningar m.m.	Reavinster netto för förlust	Skuldräntor m.m.	Avdrag för förvaltningskostnad	Summa underlag
Assessed income from work, KSEK	Number of persons	Income from interest and dividends	Capital gain net for losses	Interest on debts	Deduction for adm. Cost	Sum tax base	Income from interest and dividends	Capital gain net for losses	Interest on debts	Deduction for adm. Cost	Sum tax base
0	1 889 591	2 143	4 501	-757	-27	5 859	1 134	2 382	-401	-15	3 101
1 - 20	403 012	1 069	2 626	-342	-10	3 343	2 653	6 517	-849	-26	8 294
20 - 40	200 810	612	2 101	-353	-5	2 355	3 049	10 463	-1 759	-27	11 727
40 - 60	165 060	610	1 999	-430	-5	2 174	3 695	12 112	-2 608	-29	13 170
60 - 80	202 524	965	2 615	-543	-12	3 024	4 763	12 910	-2 683	-57	14 933
80 - 100	422 818	1 549	3 862	-945	-11	4 456	3 665	9 135	-2 234	-27	10 538
100 - 120	369 801	1 547	4 004	-1 221	-9	4 321	4 183	10 826	-3 302	-23	11 684
120 - 140	379 109	1 642	4 357	-1 561	-13	4 425	4 331	11 493	-4 117	-35	11 672
140 - 160	429 836	1 829	5 211	-2 082	-10	4 948	4 255	12 123	-4 843	-23	11 511
160 - 180	472 599	1 996	5 537	-2 831	-13	4 688	4 223	11 715	-5 990	-27	9 921
180 - 200	484 012	2 175	5 764	-3 490	-14	4 435	4 494	11 909	-7 212	-29	9 163
200 - 220	475 682	2 037	5 448	-3 931	-13	3 541	4 283	11 453	-8 265	-27	7 444
220 - 240	472 655	2 038	5 584	-4 436	-13	3 174	4 312	11 814	-9 384	-27	6 714
240 - 260	439 353	1 894	5 021	-4 633	-17	2 265	4 312	11 428	-10 546	-39	5 155
260 - 280	383 284	1 852	4 588	-4 446	-12	1 981	4 832	11 969	-11 601	-32	5 170
280 - 300	333 262	1 906	4 602	-4 223	-12	2 272	5 718	13 808	-12 673	-37	6 817
300 - 320	290 186	2 423	4 795	-4 020	-12	3 186	8 350	16 523	-13 853	-41	10 979
320 - 340	223 178	1 962	3 932	-3 337	-12	2 545	8 793	17 619	-14 954	-54	11 404
340 - 360	168 731	1 475	3 121	-2 731	-10	1 855	8 742	18 497	-16 186	-59	10 994
360 - 400	233 868	2 599	5 382	-4 155	-20	3 805	11 111	23 014	-17 768	-85	16 272
400 - 500	296 244	4 687	9 085	-6 246	-33	7 493	15 822	30 668	-21 084	-111	25 295
500 -1000	259 770	10 992	16 265	-7 475	-66	19 716	42 313	62 615	-28 775	-253	75 900
1000-	31 340	8 817	14 519	-1 715	-44	21 577	281 337	463 286	-54 730	-1 397	688 497
Samtliga (All)	9 026 725	58 820	124 918	-65 906	-394	117 439	6 516	13 839	-7 301	-44	13 010
Tillkommer för dödsbon och icke folkbokförda (To be added for deceased persons' estate)	514 298	796	4 659	-337	-7	5 112	1 548	9 059	-655	-13	9 939
Totalt (Total)	9 541 023	59 616	129 578	-66 243	-400	122 550					

Anm: De avvikelser som förekommer i totalbeloppen jämfört med värdena i 5.10 Tabell sammanhänger med att tabellen ovan bygger på ett urval som räknats upp till rikssiffror.

Källa: SCB:s inkomststatistik, Taxeringsregistret

5.25 Tabell

Prisutvecklingen på småhus och fritidshus 1981-2007, löpande och 1981 års priser Real estate prices for permanent one- and two dwelling houses and houses for seasonal use 1981-2007, current prices and price level of 1981

År	Småhus				Fritidshus				KPI	
	Permanent one- or two-dwelling houses				Houses for seasonal use				Consumer price index	
	Index 1981 = 100		Förändr. föreg. år,%		Index 1981 = 100		Förändr. föreg. år,%		Index 1981=100	Förändring från föreg. år, %
	Index 1981=100		Change in % from last year		Index 1981=100		Change in % from last year			
Löpande priser	Fasta priser	Löpande priser	Fasta priser	Löpande priser	Fasta priser	Löpande priser	Fasta priser	Index 1981=100	Change from last year, %	
Current prices	Price level of 1981	Current prices	Price level of 1981	Current prices	Price level of 1981	Current prices	Price level of 1981			
1981	100	100			100	100			100	
1982	101	93	+1	-7	104	96	+4	-4	109	+8,6
1983	101	85	+0	-8	107	90	+3	-6	118	+9,0
1984	105	82	+4	-4	112	88	+5	-3	128	+8,0
1985	109	79	+4	-3	117	85	+4	-3	137	+7,4
1986	115	80	+6	+1	123	86	+5	+1	143	+4,2
1987	130	87	+13	+9	139	93	+13	+8	149	+4,2
1988	154	98	+18	+12	166	105	+19	+13	158	+5,8
1989	181	108	+18	+10	191	114	+15	+8	168	+6,5
1990	203	110	+12	+2	216	117	+13	+2	185	+10,4
1991	217	107	+7	-2	253	125	+17	+7	203	+9,4
1992	197	95	-9	-11	225	109	-11	-13	207	+2,2
1993	175	81	-11	-15	205	94	-9	-13	217	+4,7
1994	183	83	+5	+2	215	97	+5	+3	222	+2,2
1995	184	81	+1	-2	215	95	+0	-2	227	+2,5
1996	185	81	+1	-0	219	96	+2	+1	229	+0,7
1997	198	86	+7	+7	228*	99*	+4*	+4*	230	+0,2
1998	217	94	+10	+9	248	108	+9	+9	230	+0,2
1999	237	103	+9	+9	268	116	+8	+8	231	+0,4
2000	263	113	+11	+10	306	132	+14	+13	233	+0,7
2001	284	119	+8	+6	335	141	+9	+7	238	+2,3
2002	302	124	+6	+4	358	147	+7	+5	243	+2,1
2003	322	130	+7	+4	383	154	+7	+5	248	+2,1
2004	353	142	+10	+9	424	170	+11	+10	249	+0,4
2005	387	155	+10	+9	470	188	+11	+10	250	+0,4
2006	431	170	11	10	527	207	12	10	254	+1,6
2007	477	184	+11	+8	588	227	+12	+10	259	2,0

* Tidsseriebrott

Källa: SCB, Fastighetsprisstatistik

5.26 Tabell

Fastighetsprisindex för småhus i olika regioner, 1981=100

Real estate price index for one- and two-dwelling buildings, 1981=100

	1981	1985	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Konsumentprisindex (Consumer price index)	100	137	185	227	233	238	243	248	249	250	254	259
Egna hem (Owner-occupied one- or two-dwelling buildings)												
Stockholms län	100	111	246	204	365	402	426	436	468	502	565	647
därav Stor-Stockholm	100	111	247	206	374	411	434	443	475	509	574	657
Östra Mellansverige	100	107	190	171	231	248	271	292	317	344	377	409
Småland med öarna	100	104	173	176	227	242	257	275	298	324	357	387
Sydsverige	100	107	204	196	290	314	337	368	410	458	517	570
därav Stor-Malmö	100	109	229	210	346	374	403	445	503	569	647	716
Västsverige	100	114	213	187	259	278	296	327	369	418	464	508
därav Stor-Göteborg	100	116	242	200	305	328	351	394	446	505	558	607
Norra mellansverige	100	106	178	167	193	203	213	225	244	264	291	320
Mellersta Norrland	100	107	168	152	173	178	185	194	206	219	247	267
Övre Norrland	100	110	179	166	195	205	214	219	236	255	281	300
Hela riket (All of Sweden)	100	109	203	184	262	284	302	322	353	387	431	477
Fritidshus (Buildings for seasonal and secondary use)												
Stockholms län	100	122	263	239	414	472	496	505	546	591	654	760
Södra ostkusten, Öland och Gotland	100	109	194	210	277	305	334	371	406	444	484	542
Västkusten	100	122	238	243	381	413	443	499	564	637	742	817
Sydsverige	100	114	202	227	362	385	422	452	533	627	717	802
Göta och Svealands inland utom Dalarnas län	100	114	199	197	224	238	260	281	308	337	375	404
Norra ostkusten t.o.m. Höga kusten	100	116	194	206	267	279	294	313	356	404	436	457
Nedre Norrlands inland samt Dalarnas län	100	110	161	156	175	186	192	222	241	261	289	316
Övre Norrland	100	130	212	211	246	272	279	287	315	346	401	431
Hela riket (All of Sweden)	100	117	216	215	306	335	358	383	424	470	527	588

Källa: SCB, Fastighetsprisstatistik

5.27 Tabell

Generalindex på Stockholms fondbörs, aktieindex 29/12 1995=100
The Stockholm Stock Exchange share index, index 29/12 1995=100

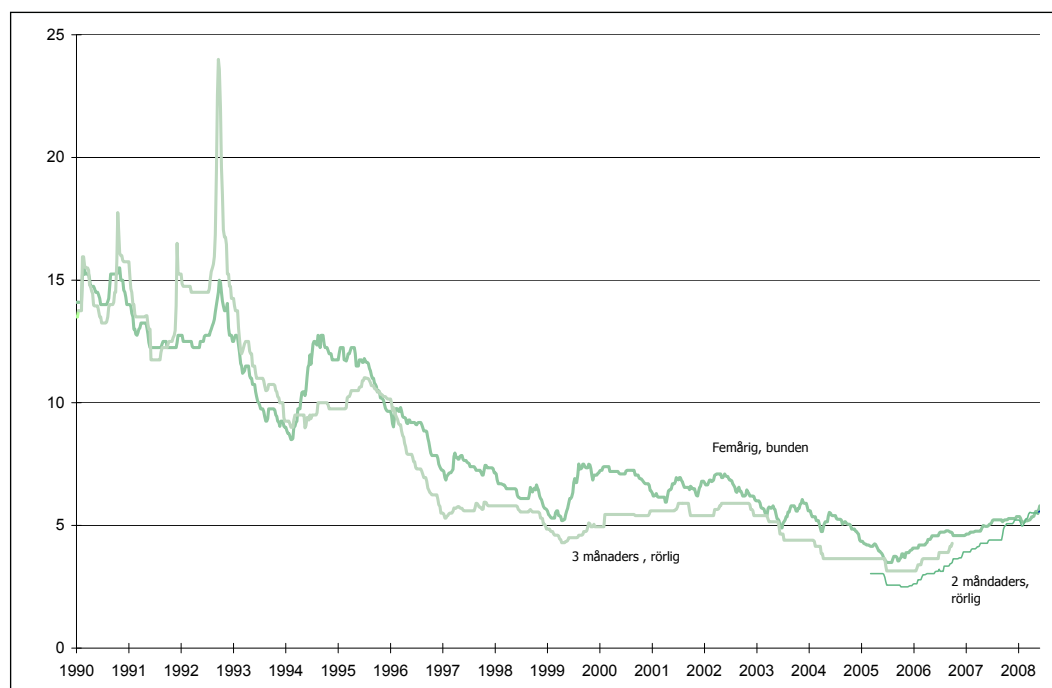
År Year	Index vid slutet av året Index by the end of the year	Förändring i % från föregående år Change in % från last year
1980	7	
1981	11	+57
1982	15	+35
1983	25	+66
1984	22	-11
1985	28	+25
1986	42	+51
1987	38	-8
1988	58	+52
1989	73	+24
1990	50	-31
1991	53	+5
1992	53	-1
1993	81	+54
1994	85	+5
1995	100	+18
1996	138	+38
1997	172	+25
1998	191	+11
1999	316	+66
2000	278	-12
2001	231	-17
2002	145	-37
2003	188	+30
2004	221	+18
2005	293	+33
2006	365	+25
2007	340	-7

Källa: Affärsvärldens hemsida: www.afv.se

5.28 Diagram

Villaränta (Swedbank) 1990-2008, för rörlig ränta respektive femårig bunden, procent

Lending rate for family houses, 1990 -2008, showing floating interest rate and interest rate for five-year fixed-term loan, percent

Källa: Boverket

Källor och lästips:

Ekonomistyrningsverket:

- Inkomstloggaren (hänvisningar till aktuella skattelagar och skatteförordningar).
- Statsbudgetens utfall.
- Statens Finanser (populär framställning om bl.a. skatterna).
- Ekonomistyrningsverkets hemsida (www.esv.se).

Skatteverket:

- De svenska skatternas historia.
- Skattenyheter (sammandrag av förslag i betänkanden, propositioner, beslut om förändringar m.m.; utkommer ungefär varannan vecka).
- Fastighetskatt. Informationsbroschyr från skatteförvaltningen.
- Skatteverkets hemsida (www.skatteverket.se).

Statistiska centralbyrån:

- Realkapitalstock och förmögenhet 1980-1995. Appendix 3 till Nationalräkenskaper 1980-1994. Statistiska meddelanden N 10 SM 9501.
- Förmögenhetsfördelningen i Sverige 1997 med tillbakablick till 1975. Rapport 2000:1.
- Finansräkenskaper. Statistiska meddelanden serie FM 11 (år) samt serie FM 17 (kvartal).
- Inkomststatistik. Statistiska meddelanden serie HE 20.
- Inkomstfördelningsundersökningen. Statistiska meddelanden serie HE 21.
- Taxering och skatter. Statistiska meddelanden HE 22
- Taxeringsutfallet. Statistiska meddelanden serie OE 21.
- Rikets fastigheter. Statistiska meddelanden serie BO 37.
- Fastighetsprisstatistik. Statistiska meddelanden serie BO 41.
- Rapport 2003, Minskade vinster 2001, Kapitalvinster och kapitalförluster, Förmögenhet
- SCB:s hemsida (www.scb.se).

Boverket:

- Boverkets indikatorer. Utvecklingen på bygg-, bostads- och kreditmarknaden.

Övrigt:

- Fastighetstaxering – precision, påverkansmöjligheter, individuella bedömningar (SOU 2000:10).
- Finansdepartementet: Beräkningskonventioner. (Konventioner för beräkning och redovisning av budgeteffekter vid ändrade skatte- och avgiftsregler. Rapport från Skatteekonomiska enheten på Finansdepartementet).

Ordinarie inkomster:

Grundskatt	kronor	480,000: —
Kavalleriregementenas hästvakansspunnål.....	»	280,000: —
Afgifter för persedelunderhållet vid rusthållsinfanteriet	»	38,000: —
Trosspassevolansafgift.....	»	19,000: —
Tillfälliga rotevakansafgifter.....	»	150,000: —
Soldatvakansafgift	»	19,000: —
Båtsmansvakansafgift	»	150,000: —
Arrendemedel	»	2,100,000: —
Mantalspenningar.....	»	750,000: —
Bötesmedel	»	400,000: —
Kontrollstämpelmedel.....	»	60,000: —
Fyr- och båkmedel.....	»	1,500,000: —
Telegrafmedel.....	»	6,500,000: —
Jernvägstrafikmedel.....	»	7,000,000: —
Skogsmedel	»	7,500,000: —
Extra uppbörd	»	100,000: —
säger 27,046,000: —		

Bevillningar:

Tullmedel	kronor	49,000,000: —
Postmedel.....	»	13,340,000: —
Bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter	»	300,000: —
Stämpelmedel.....	»	6,500,000: —
Bränvinstillverkningskatt.....	»	20,500,000: —
Hvitbetssockertillverkningsafgift.....	»	11,000,000: —
Bevillning af fast egendom samt af inkomst för år 1902	»	8,500,000: —
Tilläggsbevillning till bevillningen af fast egendom samt af inkomst för år 1902.....	»	7,650,000: —
Inkomstskatt för år 1903	»	10,500,000: —
säger 127,290,000: —		

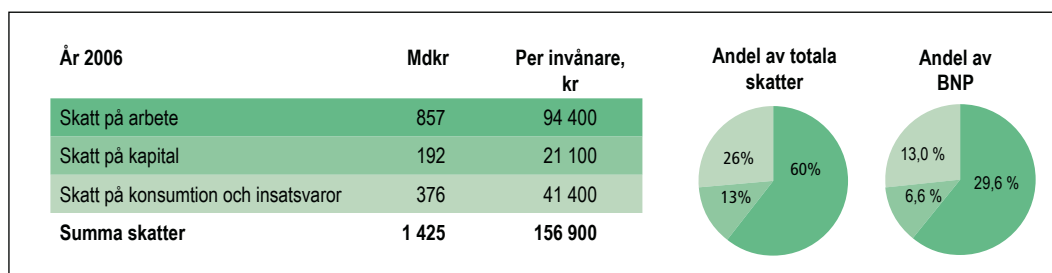
summa kronor 154,336,000: —

Kongl. Maj:tt föreslår vidare enligt ofvan nämnda
protokoll öfver finansutredningen för den 11 innevarande
månad:

Transport kronor 154,336,000: —

*Vid sekelskiftet fanns två punktskatter eller acciser,
en på brännvin och en på socker.
Dessa två punktskatter stod för ca 20 procent av statens inkomster.*

Skatt på konsumtion och insatsvaror

- De olika skatterna på konsumtion och insatsvaror inbringade år 2006 sammanlagt 376 miljarder kronor eller utslaget per invånare 41 400 kr
- Skatt på konsumtion och insatsvaror utgjorde år 2006 cirka 26 procent av det totala skatteuttaget och motsvarade 13 procent av BNP

6.1 Inledning

6.1.1 Moms och punktskatter

Med skatt på konsumtion och insatsvaror avses sådana skatter som utgår på produktion, import, försäljning och konsumtion av varor och tjänster. De består av dels den generella mervärdesskatten, som tas ut på nästan all omsättning av varor och tjänster, dels ett antal skatter som tas ut på specifika varor och tjänster.

En vedertagen term sedan 1940-talet för de sistnämnda skatterna är punktskatter. Historiskt har dessa funnits i Sverige i mer än 400 år. Punktskatterna är ett uttryck för den rådande samhällsstrukturen och har långt in i modern tid, tillsammans med tullavgifterna, varit den dominerande inkomstkällan för staten.

Punktskatter skiljer sig från mervärdesskatten på så sätt att de oftast är baserade på kvantitet istället för pris. Differentierade mervärdesskattesatser eller punktskatter på specifika varor eller tjänster är i vissa fall ett uttryck för en ambition att styra efterfrågan. Förändringar i skattesatserna slår dock inte nödvändigtvis igenom fullt ut på konsumentpriserna. Hur stor del av skatten som övervältras på konsumenten beror på hur efterfrågan påverkas av

prisförändringar, dvs. på priskänsligheten (se vidare kapitel 1).

Skatt på konsumtion och insatsvaror är ofta så kallade indirekta skatter. Med detta menas skatter som normalt sett belastar konsumenterna men tas ut och betalas in av producenterna eller säljarna (se vidare kapitel 1). Det finns i regel en administrativ fördel med detta. Antalet skattskyldiga som ska hanteras av skatteadministrationen blir betydligt färre än de som är avsedda att träffas av skatten. Alla punktskatter behöver dock inte vara indirekta skatter. Definitionsmässigt har det ingen betydelse vem som redovisar och betalar in skatten. Ett exempel på en punktskatt som betalas direkt av dem som belastas av den är fordonsskatten.

För en internationell jämförelse av skatterna på konsumtion och insatsvaror hänvisas till kapitel 15.

6.1.2 Harmonisering inom EU

Inom EU finns en strävan att skapa vissa gemensamma regler inom skatteområdet. Framförallt har inriktningen varit att harmonisera de indirekta skatterna. När den s.k. inre marknaden infördes den 1 januari 1993 avskaffades i princip alla gränskontroller för handel mellan medlemsstaterna. Samtidigt innebar det att inga indirekta skatter, importavgifter eller tullar längre får tas ut vid gränspassage.

För att den gemensamma marknaden ska fungera så effektivt som möjligt och för att säkerställa medlemsländernas skatteintäkter har man inom EU beslutat om ett antal direktiv, som sammantaget innebär att mervärdesskatten och punktskatterna på alkohol, tobak samt energi harmonise-

ras. Harmoniseringen innebär att skattebaserna definierats på ett enhetligt sätt och att miniminivåer fastställts. Det finns dock inga restriktioner vad avser maximala skattesatser.

Beskattningsförfarandet vid handel mellan EU-länder beskrivs närmare i avsnitten 6.2.3 och 6.3.1.

6.1.3 Skatter på konsumtion och insatsvaror utgör en fjärdedel av alla skatter

Skatterna på konsumtion och insatsvaror uppgick år 2006 till sammanlagt 376 mil-

jarder kronor eller 13 procent av den beräknade bruttonationalprodukten (BNP) för det året. Cirka 70 procent av denna skatteuppbörd hänför sig till mervärdesskatten (momsen) och resterande 30 procent till punktskatterna.

Sedan skattereformen 1990-91, då underlaget för momsen breddades, har skatten på konsumtion och insatsvaror som andel av de totala skatterna uppgått till omkring en fjärdedel. Momsens andel av konsumtionsskatterna har de senaste åren legat på cirka 70 procent.

6.1 Tabell

Skatter på konsumtion och insatsvaror 1997-2006, mnkr

Taxes on consumption and input goods 1997-2006, MSEK and percent

Skattelag	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Andel av total, %
Nature of tax											Share of total
Mervärdesskatt (VAT)	168 900	180 684	191 736	200 686	211 003	219 220	227 945	237 767	252 861	266 097	71
Punktskatter (Excise duties)	84 048	86 799	86 649	89 767	93 481	96 930	100 837	102 399	107 043	110 208	29
Totalt (Total)	252 948	267 483	278 385	290 454	304 484	316 150	328 782	340 166	359 904	376 306	100
Andel av BNP, % (Share of GDP)	13,1	13,3	13,1	12,9	13,1	13,1	13,1	13,0	13,2	13,0	

Anm: Beloppen för mervärdesskatt avser för år 1997 betalda skatter. Från och med 1998 avser beloppen debiterade skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod. Punktskatterna avser för samtliga år betalda skatter.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt, och Ekonomistyrningsverket

6.2 Mervärdesskatt (moms)

Mervärdesskatten (momsen) föregicks av en allmän varuskatt (omsättningsskatt) som endast togs ut i detaljistledet och uppgick till fyra procent av försäljningspriset. Omsättningsskatten ersattes år 1969 av momsen. Vid införandet var momsskattesatsen tio procent men höjdes redan efter två år till 15 procent. Moms utgår på värdet av skattepliktig omsättning av varor och tjänster. Varje enskild transaktion som innefattar försäljning eller uttag av varor och tjänster räknas som omsättning.

6.2.1 Moms betalas på det egna mervärdet

Enligt huvudregeln föreligger skattskyldighet för skattepliktig omsättning inom landet av vara eller tjänst som sker i en yrkesmässig verksamhet. Dessutom föreligger skattskyldighet för skattepliktig import av varor från land utanför EU samt för s.k. gemenskapsinterna förvärv inom EU. Med det sistnämnda menas skattepliktig införsel av vara mellan två momspliktiga parter från en medlemsstat till en annan (se vidare

avsnitt 6.2.3). Export av varor till länder utanför EU är momsbefriad.

Momsen tas ut på privat och offentlig konsumtion av varor och tjänster. Momsen tas ut i varje led i produktions- och distributionskedjan för en vara eller tjänst. Den som är skattskyldig betalar skatt på den omsättning som sker i ledet och har rätt till avdrag för den skatt som påförts av eller betalats till leverantör i tidigare led. I varje led betalar sålunda den skattskyldige företagaren moms till staten på det egna mervärdet (moms på mervärdet = utgående moms - ingående moms). Därav följer benämningen mervärdesskatt. Summan av all påförd moms i alla leden övervältras på slutkonsumenten eller användaren av varan eller tjänsten. Den totala momsen påverkas inte av antalet led i kedjan.

I följande exempel visas schematiskt hur företag i olika led tar ut moms från nästa led och drar av momsen från det föregående ledet samt betalar in mellanskillnaden till staten. I exemplet används skattesatsen 25 procent.

6.2 Tabell

Totala skatter relaterade till skatt på konsumtion och insatsvaror, 1989/90-2006, mdkr och procent

Total tax revenue and revenues from taxes on consumption and input goods, 1989/90-2006, BSEK and percent

Budgetår	Totala skatter*	Skatt på varor och tjänster*	därav moms**	Andel skatt på varor och tjänster av totala skatter, %
Fiscal year	Total tax revenue	Taxes on goods and services	VAT	Taxes on goods and services share of total tax revenue, %
89/90	726	169	100	23,3
90/91	762	191	123	25,1
91/92	750	190	120	25,3
92/93	731	187	118	25,6
1993	723	195	123	27,0
1994	756	188	116	24,9
1995	815	188	116	23,1
1996	929	259	176	27,9
1997	978	253	169	25,9
1998	1 035	267	181	25,8
1999	1 106	278	192	25,2
2000	1 153	290	201	25,2
2001	1 150	304	211	26,5
2002	1 151	316	219	27,5
2003	1 207	329	228	27,2
2004	1 271	340	238	26,8
2005	1 348	360	253	26,7
2006	1 412	376	266	26,7

* Uppgifterna om totala skatter är reviderade från och med 1993 p.g.a. omläggning av nationalräkenskaperna. Skillnaden i totala skatter för år 2006 mellan 6.2 Tabell och den inledande tabellen i kapitel 6 beror på skillnader i definitioner mellan nationalräkenskaperna och Skatteverkets statistik.

** Beloppen avser till och med 1995 nettomomsen efter avräkning för statens, kommunernas och landstingens kompensation för betald moms. Från och med 1996 ingår inga sådana kompensationer. Till och med 1997 avser beloppen betalda skatter. Från och med 1998 avser beloppen debiterade skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna, Ekonomistyrningsverket och Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

6.2.2 Nästan alla varor och tjänster är skattepliktiga

I princip alla varor och tjänster är skattepliktiga sedan skattereformen 1990-1991. Det finns dock sådant som fortfarande är undantaget från skatteplikt, bl.a. köp och hyra av fastighet, sjukvård, tandvård och social omsorg, utbildning i offentlig regi, bank-, finansierings- och försäkringstjänster samt viss kulturverksamhet. Producenterna av de uppräknade varorna och tjänsterna har inte rätt att dra av den ingående moms. Detta innebär att priset som konsumenten betalar påverkas av den moms producenten betalat till tidigare led. Det finns således en s.k. dold moms även i priset för varor och tjänster som är undantagna från skatteplikt. Ett fåtal varor och tjänster är dock s.k. kvalificerat undantagna från moms. Detta innebär att den som omsätter sådan vara eller tjänst har rätt till återbetalning av moms på inköp i verksamheten, vilket medför att konsumentpriset inte på-

Trävarufirman A säljer till möbelfabriken B

Faktura till B	Momsredovisning	
Trävaror	500	Utgående moms 125
Moms 25 %	125	Ingående moms 0
Fakturasumma	625	Till staten (125-0) 125

Möbelfabriken B säljer till möbelfabriken C

Faktura till C	Momsredovisning	
Bokhylla	1 400	Utgående moms 350
Moms 25 %	350	Ingående moms 125
Fakturasumma	1 750	Till staten (350-125) 225

Möbelfabriken C säljer till kunden D

Kontantpris till D	Momsredovisning	
Bokhylla	2 469	Utgående moms 493
(inkl moms 493)		Ingående moms 350
		Till staten (493-350) 143
Kunden D	2 469	Summa 493

verkas av någon moms. Så är fallet för t.ex. receptbelagda läkemedel och flygbränsle.

Huvudregeln är att moms utgår med 25 procent av beskattningsunderlaget. Skattesatsen är sålunda en påläggsprocent på priset före moms. Detta motsvarar 20 procent av priset inklusive moms. Minimnivån i EU för "normalskattesatsen" är 15 procent. Det tillåts dock två lägre skattesatser med en miniminivå på fem procent. I Sverige beskattas bland annat livsmedel och hotelltjänster med en skattesats på tolv

procent. Nyhetstidningar och entréavgifter till exempelvis bio- och teaterföreställningar beskattas med sex procent, liksom böcker och tidskrifter samt persontransporter. Som framgår av tabell 6.3 har skattesatsstrukturen förändrats ett flertal gånger sedan skattereformen 1991. Den senaste förändringen gäller transporter i skidliftar, som från och med 2007 beskattas med 6 procent. Tidigare var skattesatsen för sådana transporter 12 procent.

6.3 Tabell

Skattesatser för mervärdesskatt från 1991 och framåt, procent VAT rates for 1991 and further, percent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997- 2000	2001	2002- 2006	2007-
Generellt (<i>General</i>)	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Receptbelagda läkemedel, flygbränsle m.m. (Pharmaceuticals sold on prescription, aviation fuel etc.)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Livsmedel m.m. (<i>Food etc.</i>)	25	18	21	21	21	12	12	12	12	12
Restaurang (<i>Restaurants</i>)	25	18	21	21	25	25	25	25	25	25
Hotell och camping (<i>Hotel and camping</i>)	25	18	21	12	12	12	12	12	12	12
Personbefordran (<i>Passenger transport</i>)	25	18	21	12	12	12	12	6	6	6
Transport i skidliftar (<i>Transport in skilifts</i>)	25	18	21	12	12	12	12	12	12	6
Dagstidningar (<i>Newspapers</i>)	0	0	0	0	0	6	6	6	6	6
Bio (<i>cinemas</i>)	-	-	-	-	-	6	6	6	6	6
Konserter, opera, balett m.m. (concerts, opera and ballet etc.)	-	-	-	-	-	-	6	6	6	6
Idrott (<i>sports</i>)	-	-	-	-	-	-	6	6	6	6
Inträde djurparker (Entrance fee zoological gardens)	25	25	25	25	25	25	25	6	6	6
Böcker och tidskrifter (Books and magazines)	25	25	25	25	25	25	25	25	6	6

Källa: Skatteverket.

6.2.3 Omvänd skattskyldighet

I vissa fall tillämpas i momssystemet så kallad omvänd skattskyldighet. Detta innebär att det är köparen och inte säljaren som är skattskyldig. Det är alltså köparen som ska redovisa och betala moms när denne köpt en vara eller tjänst. Omvänd skattskyldighet gäller exempelvis vid s.k gemenskapsinterna förvärv, dvs. vid köp av varor från ett annat EU-land, vid köp av vissa tjänster från andra länder och vid omsättning av byggtjänster mellan företag i byggsektorn.

Gemenskapsinterna förvärv (GIF)

Som tidigare nämnts i avsnitt 6.1.2 innebär införandet av den s.k. inre marknaden inom EU att mervärdesskatt inte längre fås ut vid gränsen när varor förs mellan två medlemsländer. Beskattningen sker dock

fortfarande i huvudsak enligt den s.k. destinationsprincipen, som innebär att momsen tillfaller destinationslandet för varan. Sveriges medlemskap i EU innebär därför att ett nytt förfarande fick införas vid införsel av varor från annat EU-land. Förfarandet innebär att beskattningen av gemenskapsinterna förvärv sker inom det ordinarie mervärdesskattesystemet istället för som tidigare genom en särskild gränsuppbörd. Detta görs genom tillämpning av omvänd skattskyldighet på så sätt att köparen får redovisa en förvärvsskatt i sin skattedeklaration. Avdrag får sedan göras för denna skatt enligt samma regler som vid inköp inom landet.

I nedanstående exempel visas hur mervärdesskatten tas ut från olika led när inköp sker från ett annat EU-land.

Trävarufirman Holzmann & Sohn i Tyskland säljer till möbelfabriken B

Faktura till B	Momsredovisning
Trävaror	500
Fakturasumma	500

Möbelfabriken B säljer till möbelfären C

Faktura till C	Momsredovisning		
Bokhylla	1 400	Utgående moms	350
Moms 25 %	350	Utgående moms (förvärvsskatt, 25% av 500)	125
Fakturasumma	1 750	Ingående moms	125
		Till staten (350+125-125)	350

Möbelfären C säljer till kunden D

Kontantpris till D	Momsredovisning		
Bokhylla	2 469	Utgående moms	493
(inkl moms 493)		Ingående moms	350
		Till staten (493-350)	143
Kunden D	2 469	Summa	493

Den som omsätter varor med leverans till annat EU-land, som föranleder beskattning hos köparen enligt ovan beskrivna regler, ska lämna en periodisk sammanställning, en s.k. kvartalsredovisning (KVR). I denna ska uppgifter lämnas om bl.a. värdet av leveranserna och köparens registreringsnummer till moms. KVR ska i vissa fall även lämnas då ett företag för över eller låter föra över varor mellan EU-länder utan att omsättning föreligger.

Inköp av tjänster från andra länder

Omvänd skattskyldighet gäller även den som köper tjänster från en utländsk företagare och är momsregistrerad i Sverige. Detta gäller de flesta tjänster. Några undantag finns dock, t.ex. vissa kulturella och idrottsliga aktiviteter samt vetenskapliga tjänster.

Omsättning av byggtjänster inom byggsektorn

Sedan 2007 tillämpas omvänd skattskyldighet också inom byggsektorn. Den omvända skattskyldigheten gäller när en byggtreprenör köper vissa byggtjänster från en underentreprenör, dvs. det gäller situationer där byggföretag säljer tjänster till ett annat byggföretag som i sin tur säljer sådana tjänster. Syftet med reglerna är att motverka fusk där köparen drar av moms som inte redovisas och betalas av säljaren.

6.2.4 Distansförsäljning mellan EU-länder

Det finns särskilda bestämmelser om s.k. distansförsäljning. Dessa bestämmelser gäller främst postorder- och internetförsäljning till privatpersoner från ett EU-land till ett annat. Närmare bestämt krävs för att det ska vara fråga om distansförsäljning att ett företag i ett EU-land säljer varor till en person, som inte är skattskyldig, i ett annat EU-land och att säljaren står för transporten. Så länge försäljningen från ett företag i ett annat EU-land till Sverige inte överstiger 320 000 kr redovisas skatten i säljarens hemland. Om gränsen överskrids ska företaget registrera sig i Sverige och betala moms enligt svenska regler för den försäljning som sker här. Är det fråga om försäljning av alkohol, tobak eller mineralolja gäller inte beloppsgränsen. För dessa varor föreligger skatteplikt i köparens hemland från första kronan.

6.2.5 Redovisning, betalning, beskattningsunderlag och omsättning

Redovisning av momsen kan ske på två sätt. Företag med ett beskattningsunderlag som uppgår till högst 1 miljon kronor per beskattningsår och som är skyldiga att lämna självdeklaration får redovisa skatten i denna deklaration. Momsen ingår för dessa i den slutliga skatten. Eventuell överskjutande ingående moms gottskrivs vid debiteringen av slutlig skatt.

Företag med ett beskattningsunderlag över 1 miljon kronor ska redovisa skatten i en särskild skattedeklaration. Små företag redovisar momsen kvartalsvis, vilket innebär en redovisningsperiod om tre månader. För stora företag, med vilket avses företag med ett beskattningsunderlag som överstiger 40 miljoner kronor, är redovisningsperioden en månad. Även små företag kan efter begäran få tillämpa en månadsredovisning.

Små företag ska redovisa och betala momsen senast den 12:e den andra månaden efter redovisningsperioden. För stora företag gäller den 26:e månaden efter redovisningsperioden som betalnings- och deklarationsdatum.

Handelsbolag och de som inte är skyldiga att lämna självdeklaration får lämna skattedeklaration för helt år om summan av beskattningsunderlagen beräknas uppgå till högst 200 000 kr.

6.4 Tabell

Antalet mervärdesskatteregistrerade juni 2008 Number of enterprises registered for VAT in June 2008

Skattskyldiga Liable to tax	Skattedeklaration Tax return		Helårsredovisning Whole year accounting period	Inkomstdeklaration Income tax return	Totalt Total	
	<40 mnkr redper 3 mån	>40 mnkr redper 1 mån				
Juridiska personer (Legal entities)	154 838	118 484	12 615	26 319	58 773	371 029
Fysiska personer (Private individuals)	73 479	60 318	184	4	464 856	598 841
Totalt (Total)	228 317	178 802	12 799	26 323	523 629	969 870

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Under år 2007 uppgick antalet skattedeklarationer med moms till totalt ca 4,6 miljoner. Antalet skattskyldiga som redovisar moms i skattedeklarationen uppgår till cirka 420 000 (se 6.4 Tabell).

Beskattningsunderlaget är inte detsamma som företagets omsättning. Ett exempel på en transaktion som beskattas utan att vara omsättning är varuförvärv från annat EG-land. På motsvarande sätt är försäljning av varor till ett annat EG-land undantaget från moms samtidigt som det naturligtvis är en del av omsättningen. Över tre fjärdedelar av alla företag har en omsättning som är mindre än en miljon kronor (6.5 Tabell).

6.5 Tabell

Antalet företag efter omsättningens storlek 2006 Number of enterprises by turnover 2006

Omsättning Turnover	Antal företag Number of enterprises	Andel i procent Share in percent
- 1 mnkr	659 809	76
1 - 10 mnkr	165 632	19
10 - 50 mnkr	34 069	4
50 - 100 mnkr	5 613	1
100 mnkr - 1 mdkr	5 946	1
1 mdkr -	765	0,1
Totalt (Total)	871 834	100

Anm: Antalet företag avser alla som redovisat något momsrelaterat belopp i skattedeklarationen eller inkomstdeklarationen avseende 2006. I omsättningen ingår momspliktig och momsfri omsättning inom Sverige samt omsättning till utlandet.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

6.2.6 Momsuppbörden

Skatteverket är beskattningsmyndighet för all omsättning av varor och tjänster inom landet. Motsvarande funktion har Tullverket för import av varor från land utanför EU. I redovisningen av momsen skiljer man därför mellan inbetalningar till Skatteverket respektive Tullverket.

Inom momssystemet görs även utbetalningar. Sådana görs i de fall en skattskyldig under en redovisningsperiod deklarerar en större ingående än utgående moms. Utbetalningar i särskild ordning görs även till utländska företag som påförts moms i samband med förvärv från svenska skattskyldiga.

Skillnaden mellan inbetalningar och utbetalningar av moms redovisas som inkomst i statsbudgeten. Utöver de betalningar som redovisas i 6.6 Tabell påverkas statsbudgeten av den kompensation som statliga myndigheter får för den moms de betalar i sin verksamhet. Denna uppgick år 2006 till cirka 23 miljarder kronor. För kommuner och landsting fanns före 1996 ett liknande kompensationssystem för betald moms. Detta ersattes av det s.k. kommunkontosystemet, som finansierades av kommunerna och landstingen själva genom avgifter. Från och med år 2003 sker kommunernas och landstingens kompensation för betald moms återigen via statsbudgeten. Finansieringen sker genom en minskning av de generella statsbidragen till kommunerna. Syftet med kompensationerna till statliga myndigheter, kommunerna och landstingen är att eliminera momsens konkurrensnedvridande effekter. Momsen ska inte påverka valet mellan att utföra tjänster i egen regi eller att upphandla tjänster från privata entreprenörer.

6.6 Tabell

Redovisning av mervärdesskatt 1997-2006, mdkr

VAT revenues and expenditures 1997-2006, BSEK

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Inbetalningar (Ingoing payments)										
Tullverket (Customs authorities)	37,7	38,9	37,3	47,1	46,3	44,9	46,9	43,7	44,4	48,6
Skatteverket (Tax Agency)	245,4	270,8	288,5	307,7	324,9	331,3	335,6	345,8	374,8	488,9
Summa (Sum total)	283,1	309,7	325,7	354,8	371,1	376,2	382,5	389,5	419,1	537,5
Utbetalningar (Outgoing payments)										
Skatteverket (Tax Agency)	117,0	133,5	138,6	158,9	165,0	160,3	159,2	156,4	170,9	275,5
Övriga utbetalningar* (Other payments)	-	0,8	0,9	1,0	0,9	2,3	1,1	1,0	1,2	1,7
Summa (Total)	117,0	134,4	139,5	159,8	165,9	162,7	160,3	157,4	172,1	277,2
Mervärdesskatt redovisad i inkomstdeklarationen (VAT reported in annual income tax returns)	-	5,4	5,5	5,7	5,8	5,7	5,7	5,7	5,7	5,7
Övriga betalningar** (Other payments)	2,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nettoppbörd (Net payments)	168,9	180,7	191,7	200,7	211,0	219,2	227,9	237,8	252,8	266,1

Anm: Beloppen avser för år 1997 betalda skatter. Från och med 1998 avser beloppen debiterade skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod.

* Övriga utbetalningar avser till största delen återbetalningar av moms till ej skattskyldiga utländska företag.

** I övriga betalningar ingår moms redovisad i inkomstdeklaration, indrivning av restförd moms, återbetalningar till utländska företag m.m.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt, och Ekonomistyrningsverket

6.2.7 Redovisning efter skattesats

I de skattskyldigas deklarerationer redovisas den utgående momsen efter skattesats. Den ingående momsen, som är avdragsgill, redovisas däremot inte efter skattesats. En sammanställning av omsättningen och momsen efter skattesats enligt skattedeklarationerna för 2007 lämnas i 6.7 Tabell.

Den allra största delen av utgående momsen hänför sig till sådan skattepliktig omsättning som beskattas med 25 procent. Av den totala utgående momsen redovisas 262 miljarder kronor av köparna, dvs. momsen redovisas enligt någon av de regler om omvänd skattskyldighet som tillämpas inom momssystemet (avsnitt 6.2.3).

6.7 Tabell

Omsättning och moms efter skattesats 2007, mdkr

Total turnover and VAT revenues according to tax rate 2007, BSEK

	Omsättning	Utgående moms	Ingående moms	Nettoppbörd
	Turnover	Output tax	Input tax	Net collection of taxes
Skattesats 25% (Tax rate 25%)	4 283	1 071		
Skattesats 12% (Tax rate 12%)	515	62		
Skattesats 6% (Tax rate 6%)	126	8		
Utgående moms på inköp (omvänd skattskyldighet) (Output tax on purchases [Purchaser liable to VAT])		262		
Skattefri omsättning (Turnover, tax free)	550			
Omsättning till annat EG-land (Turnover, other EC countries)	829			
Exportomsättning (Turnover, export)	881			
Totalt (Total)	7 184	1 402	1 174	228

Anm: Sammanställningen inkluderar i princip endast vad som redovisats i skattedeklarationen. Uppgifterna om omsättning efter skattesats är framräknade från redovisad utgående skatt. Till skillnad mot 6.5 Tabell ingår inte tullmoms, moms i inkomstdeklarationen och återbetalningar till utländska företag.

Källa: SCB

6.2.8 Momsuppbörden per bransch

I 6.8 Tabell har den momsuppbörd som administreras av Skatteverket fördelats efter bransch. Parti- och detaljhandeln svarar för närmare hälften av nettouppbörden, medan tillverkningsindustrin totalt sett redovisar en negativ nettomoms.

Som tidigare förklarats betalar varje skattskyldig moms på det mervärde som denne tillfört i produktions- och distributionskedjan. Tabellen nedan avspeglar dock inte helt detta mervärde, vilket förklaras av att moms endast betalas på omsättning som sker inom landet. När varor exporte-

ras, dvs. omsätts utanför landet, upphör beskattningskedjan. Detta innebär att det exporterande företaget endast drar av den moms som betalats för det mervärde som uppstått i tidigare led, utan att redovisa någon utgående moms. För det exporterande företaget betyder det att en negativ nettomoms redovisas för just denna affärstransaktion. Totalt sett innebär det dock endast att en utjämning sker av den moms som redovisats i tidigare led. Denna utjämning framgår dock inte av tabellen om tidigare led finns i en annan bransch än det exporterande företaget.

6.8 Tabell

Moms fördelad efter bransch 2007, mnkr VAT according to corporate sector 2007, MSEK

Bransch Corporate sector	Utgående moms Output tax		Ingående moms Input tax	Netto Net
	På omsättning	På inköp (omvänd skattskyldighet)		
	On turnover	On purchases (Purchaser liable to VAT)		
Jordbruk, skogsbruk och fiske (<i>Agriculture, forestry and fishing</i>)	25 470	969	25 843	596
Gruvor och mineralutvinning (<i>Mines and quarries</i>)	4 227	256	4 917	-434
Tillverkningsindustri (<i>Manufacturing industry</i>)	189 587	97 659	320 852	-33 606
El-, gas-, värme- och vattenverk (<i>Electricity, gas and water works</i>)	66 716	1 595	52 614	15 697
Byggindustri (<i>Construction</i>)	83 589	16 538	69 248	30 879
Varuhandel, reparation av fordon m.m (<i>Wholesale and retail trade</i>)	421 813	103 842	417 398	108 257
Hotell- och restaurangverksamhet (<i>Hotels and restaurants</i>)	16 256	179	11 134	5 301
Transport och kommunikationer (<i>Transport and communication</i>)	91 609	10 498	84 205	17 902
Kreditinstitut och försäkringsbolag (<i>Financial institutions and insurance companies</i>)	35 014	2 372	35 485	1 901
Fastighetsbolag och företagservice (<i>Renting, business service and real estate companies</i>)	173 174	23 780	130 650	66 304
Offentlig förvaltning (<i>Community services</i>)	1 628	2 417	163	3 882
Utbildning, sjukvård och sociala tjänster (<i>Education, health care and social service</i>)	11 372	396	6 650	5 118
Andra samhälleliga och personliga tjänster (<i>Other community and personal services</i>)	19 028	1 337	14 531	5 834
Utan bransch/konkurser (<i>Without corporate sector/bankruptcy</i>)	597	41	613	25
Totalt (Total)	1 140 080	261 879	1 174 303	227 656

Källa: SCB

6.3 Punktskatter

6.3.1 Allmänt om punktskatter

Punktskatter är skatter på specifika varor och tjänster. Till skillnad från de flesta andra typer av skatter har punktskatterna ofta dubbla syften. Förutom det fiskala syftet, att ge inkomster till statskassan, används de ofta som ett ekonomiskt styrmedel. Inom områden där resursanvändningen eller konsumtionen har negativa effekter, t.ex. för miljön eller folkhälsan, kan punktskatterna användas som ett instrument för att korrigera marknaden. Korrigeringen sker på ett ekonomiskt effektivt sätt om skatten avspeglar de s.k. externa kostnader som konsumtionen medför. De negativa aspekterna blir på så sätt inkluderade i priset för den aktuella varan eller tjänsten, och därmed också beaktade när producenterna och konsumenterna fattar sina beslut.

Punktskatternas dubbla funktion gör att de inte enbart är intressanta ur ett statsfinansieringsperspektiv. De bör även betraktas utifrån sin funktion som ekonomiskt styrmedel. Därför presenteras i detta avsnitt även statistik som speglar utvecklingen av

de områden som skatterna är avsedda påverka, t.ex. energiförbrukningen och alkoholkonsumtionen.

Energi- och miljöskatternas andel ökar

I tabellen nedan visas utvecklingen av punktskatterna sedan 1994 fördelad på de viktigaste grupperna. De energi- och miljörelaterade punktskatterna har ökat i betydelse på senare år och svarade år 2007 tillsammans för cirka två tredjedelar av den totala punktskatteuppbörden. I motsvarande grad har alkohol- och tobaksskatternas andel sjunkit. Fordonsbeskattningsandelen (exkl. skatt på drivmedel) är i stort sett oförändrad. Importskatternas fiskala betydelse för svenska staten har helt upphört även om de fortfarande redovisas som inkomst i statsbudgeten. Dessa skatter tillfaller nämligen EU:s gemensamma budget efter avdrag med tio procent för respektive medlemsstats administrationskostnader. Lotteri-, spel- och reklamskatterna har totalt sett minskat över åren, både i relativa och absoluta tal.

En mer detaljerad redovisning av de enskilda skatterna lämnas i respektive avsnitt nedan.

6.9 Tabell

Uppbörd av vissa punktskattegrupper 1994-2007, mnkr

Revenues from different groups of excise duties 1994-2007, MSEK

År	Skatt på energi	Andra miljörelaterade skatter	Alkohol- och tobaksskatter	Skatt på vägtrafik	Skatt på import	Lotteri- och spelskatt samt överskott från statlig spelverksamhet	Skatt på annonser och reklam, koncessionsavgifter för TV-företag mm	Totalt
Year	Energy taxes	Environment taxes	Alcohol and tobacco taxes	Tax on road traffic	Import tax	Lottery- and gambling taxes, profits from government owned gambling companies	Tax on advertising, concession fees for TV networks etc	Total
1994	40 383	517	18 933	5 788	5 505	5 039	1 036	77 200
1995	41 432	578	19 007	5 801	4 981	4 895	1 231	77 924
1996	48 031	593	18 669	6 871	3 625	4 134	1 516	83 439
1997	48 617	662	17 644	6 449	3 808	5 288	1 580	84 048
1998	51 348	634	17 583	6 903	3 765	4 796	1 770	86 799
1999	52 040	671	18 116	7 250	3 530	3 345	1 695	86 649
2000	52 464	1 132	18 737	7 691	3 806	4 182	1 756	89 767
2001	54 921	1 615	19 127	7 641	3 643	4 823	1 712	93 481
2002	58 304	1 511	19 531	8 188	3 476	4 511	1 409	96 930
2003	62 211	1 646	19 279	8 327	3 461	4 549	1 365	100 837
2004	63 525	1 457	18 509	8 781	3 787	4 950	1 391	102 399
2005	65 373	1 362	18 211	11 022	4 649	4 897	1 530	107 043
2006	66 281	1 387	19 515	11 784	5 160	4 737	1 343	110 208
2007	66 628	1 402	20 981	13 086	5 844	5 000	1 185	114 126

Anm: Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

Källa: Skatteverket, Ekonomistyrningsverket och Vägverket

6.10 Tabell

Antalet registrerade skattskyldiga för vissa punktskatter 2007

Number of enterprises registered for excise duties 2007

Skatteslag Type of tax	Antal skattskyldiga Number of taxpayers
El (<i>Electricity</i>)	691
Olja, gasol och metan (<i>Oil, liquified petroleum gas and methane</i>)	276
Naturgas, kolbränsle och petroleumkoks (<i>Natural gas, coal and petroleum coke</i>)	83
Bensin (<i>Petrol</i>)	40
Svavel (<i>Sulphur</i>)	187
Förbränning av hushållsavfall (<i>Household refuse used for heating</i>)	33
Råttolja (<i>Crude tall oil</i>)	19
Alkohol (<i>Alcohol</i>)	1 037
Tobak (<i>Tobacco</i>)	89
Gödselmedel (<i>Fertilizers</i>)	108
Naturgrus (<i>Natural gravel</i>)	654
Deponering av avfall (<i>Deposition of waste</i>)	221
Bekämpningsmedel (<i>Pesticides</i>)	38
Trafikförsäkringsavgift (<i>Third party liability insurances</i>)	44
Reklam (<i>Advertising</i>)	4 777
Spel (<i>Gambling</i>)	204
Vinstsparande (<i>Prizes from savings</i>)	2
Lotteri (<i>Lottery</i>)	1

Källa: Skatteverket

Begränsat antal registrerade skattskyldiga för punktskatter

Jämfört med övriga skatter på arbete och kapital är antalet registrerade skattskyldiga för punktskatter få. Totalt uppgår de till cirka 9 000 näringsidkare, varav cirka hälften är registrerade för reklamskatt. För övriga punktskatter uppgår antalet skattskyldiga till endast några hundra eller i vissa fall några enstaka.

Av 6.11 Diagram framgår hur antalet skattskyldiga förändrats för olika punktskatter sedan 1993. Antalet skattskyldiga för reklamskatt minskade kraftigt 1999 när skattskyldigheten för reklamtrycksaker togs bort. Anledningen till avskaffandet var svårigheter i tillämpningen och kontrollen av skatten på annonser och reklam. Antalet reklamskattskyldiga har sedan dess stadigt ökat och återigen börjat närma sig 5 000. Efter EU-inträdet 1995 ökade antalet registrerade skattskyldiga för alkoholskatt. Under de senaste åren har antalet ökat ytterligare, liksom antalet skattskyldiga

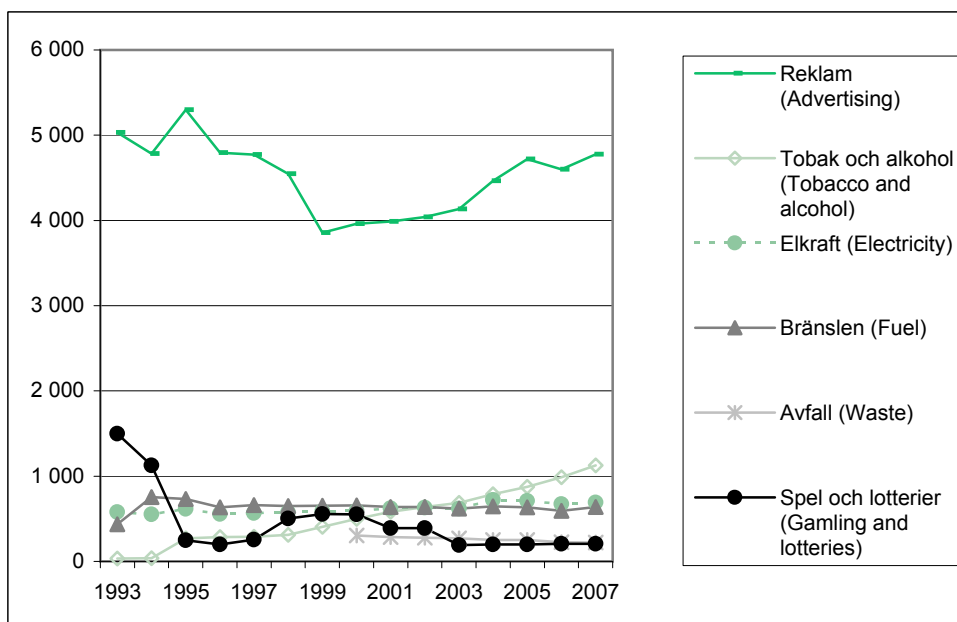
för tobaksskatt. Denna ökning är en följd av införandet av exportbutiklagen, som reglerar försäljning av obeskattade alkohol- och tobaksvaror till flygpassagerare som reser till en plats utanför EU:s skatteområde. Antalet skattskyldiga för spelskatt har varierat kraftigt under den jämförda tidsperioden. Minskningen under 1995 beror på att skatten på bingospel då slopades. Det större antalet skattskyldiga under åren 1998 till 2000 beror på att varuspelsautomater beskattades under dessa år. Nedgången det senaste året beror dock endast på att Skatteverket haft en striktare tillämpning av reglerna för registrering.

I 6.12 Tabell visas antalet skattskyldiga för vissa punktskatter efter storleken på den totala skatteuppbörden. Ett fåtal skattskyldiga svarar i allmänhet för merparten av uppbörden av respektive punktskatt. Extremfallet är tobaksskatten där en skattskyldig svarar för 98 procent av skatteuppbörden.

6.11 Diagram

Antalet skattskyldiga för vissa punktskatter 1993-2007

Number of enterprises registered for excise duties 1993-2007

Källa: Skatteverket

6.12 Tabell

Antalet registrerade skattskyldiga för vissa punktskatter fjärde kvartalet 2007 efter nettouppbörd, mnkr

Number of enterprises registered for certain excise duties in the fourth quarter 2007 according to duty paid, MSEK

Mnkr MSEK	Skatt på Tax on			
	Olja, gasol och metan Oil, liquefied petroleum gas and methane	Bensin Petrol	Alkohol Alcohol	Tobak Tobacco
- 1	144	19	941	74
1 - 5	53	1	33	1
5 - 10	10	1	14	3
10 - 25	12	1	17	2
25 - 50	6	1	10	-
50 - 100	-	-	-	-
100 -	7	7	6	1
Totalt (Total)	232	30	1 021	81

Källa: Skatteverket, Särskilda skattekontoret i Ludvika

Varorna beskattas i det land där de konsumeras

För varor som ingår i det harmoniserade punktskatteområdet – mineraloljor, alkohol och tobak – gäller, som tidigare beskrevs i avsnitt 6.1.2, gemensamma förfaranderegler inom EU. Reglerna innebär att varorna kan cirkulera fritt mellan medlemsländerna utan gränskontroller och beskattningskonsekvenser. Beskattningen inträder först när varan blir tillgänglig för konsumtion, dvs. i normalfallet när varan levereras till detaljistledet. För detta ändamål har det skapats en s.k. suspensionsordning med upplagshavare, varumottagare och skatterepresenteranter (6.13 Tabell). Under den tid varan omfattas av suspensionsordningen kan den endast hanteras av en upplagshavare. En upplagshavare har tillstånd att ta emot obeskattade varor från en annan upplagshavare och att han-

tera obeskattade varor i ett godkänt lager (skatteupplag). Skattskyldigheten inträder när en varumottagare, eller i deras ställe skatterepresenteranter, tar emot en obeskattad vara från en upplagshavare i ett annat medlemsland.

De gemensamma förfarandereglererna bygger på den tidigare beskrivna destinationsprincipen för beskattning av konsumtion, dvs. att skatten tillfaller destinationslandet. Det finns ett undantag från destinationsprincipen. Varor som privatpersoner medför för eget bruk från ett medlemsland till ett annat beskattas i inköpslandet. För mineraloljeprodukter gäller att skatt då även tas ut i Sverige. Sverige fick dock vid sitt medlemskap i EU övergångsvis rätt att tillämpa vissa begränsningar när det gäller privat införsel av alkohol och tobak. Denna rätt upphörde vid ingången av 2004.

6.13 Tabell

Antal upplagshavare, upplag och registrerade varumottagare för harmoniserade punktskatter 2007

Number of authorized warehousekeepers, warehouses and registered traders for harmonized excise duties 2007

Vara Good	Upplagshavare Warehousekeepers	Upplag Warehouses	Reg varumottagare Reg traders
Mineraloljor (<i>Mineral oil</i>)	217	1 444	6
Alkohol (<i>Alcohol</i>)	591	1 226	339
Tobak (<i>Tobacco</i>)	60	111	3
Bensin (<i>Petrol</i>)	30	210	2
Totalt (Total)	898	2 991	350

Källa: Skatteverket, Särskilda skattekontoret i Ludvika

6.3.2 Energiskatter

Energiskatt är en samlingsbeteckning för punktskatter på ett antal bränslen och elektrisk kraft. De olika energiskatterna kan lite grovt delas in i fiskala och resursstyrande skatter. Till resursstyrande skatter räknas koldioxid- och svavelskatterna. Den allmänna energiskatten betraktas normalt som en fiskal skatt, trots att även den till viss del har fått en resursstyrande utformning.

Den första energiskatten infördes i Sverige år 1929, då bensin och motoralkoholer började beskattas. Skatt på dieselolja för fordonsdrift infördes 1937. Konsumtionsskatt på el har funnits sedan 1951. År 1957 infördes den allmänna energiskatten. I samband med skattereformen åren 1990 och 1991 omstrukturerades energibeskattningen. Bland annat infördes nya skattekomponenter i form av koldioxidskatt och

svavelskatt på bränslen. År 1993 genomfördes en energiskattereform, som bl.a. innebar att tillverkningsindustrin befriades från energiskatten på bränslen och el samt fick reducerad koldioxidskatt. Motiven för införande av energiskatter var till en början främst fiskala. Under de senaste decennierna har dock de energi- och miljömässiga aspekterna börjat väga allt tyngre. Exempelvis har koldioxidskatten fått ökad tyngd i förhållande till den allmänna energiskatten i syfte att öka den allmänna miljöstyrningen.

Energi- och koldioxidskattesatserna räknas varje år upp med hänsyn till prisutvecklingen. Uppräkningen baseras på förändringen i konsumentprisindex mellan juni månad andra året före beskattningsåret och juni månad året före beskattningsåret.

6.14 Tabell
Uppbörd av energiskatter 1994-2007, mnkr
Revenues from energy taxes 1994-2007, MSEK

År	Bensinskatt*	Allmän energiskatt	Särskild skatt på elkraft från kärnkraftverk	Skatt på viss elkraft**	Koldioxidskatt	Svavelskatt	Skatt på råttalolja	Summa energiskatt
Year	Petrol tax*	General energy tax	Nuclear power tax	Tax on electricity from certain sources**	CO ² tax	Sulphur tax	Tax on crude oil	Total energy tax
1994	22 030	10 239	137	817	6 943	217	-	40 383
1995	1 711	27 456	133	908	11 078	146	-	41 432
1996	-2	30 371	974	1 423	15 053	212	-	48 031
1997	-	34 212	1 478	194	12 599	134	-	48 617
1998	-	36 900	1 537	-	12 796	115	-	51 348
1999	-	37 552	1 553	-	12 811	104	20	52 040
2000	-	38 389	1 726	-	12 245	75	30	52 464
2001	-	36 512	1 841	-	16 457	81	29	54 921
2002	-	36 979	1 796	-	19 373	131	24	58 304
2003	-	36 474	1 824	-	23 753	136	24	62 211
2004	-	35 357	1 860	-	26 193	93	22	63 525
2005	-	37 664	1 804	-	25 810	74	21	65 373
2006	-	38 244	3 198	-	24 743	80	16	66 281
2007	-	38 246	3 238	-	25 088	56	1	66 628

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

* Bensinskatten är från och med 1996 inkluderad i den allmänna energiskatten (From 1996 the petrol tax is included in the general energy tax).

** Den särskilda produktionsskatten på elkraft ersattes 1997 av en särskild fastighetsskatt (The tax on electricity from certain sources was in 1997 replaced by a real estate tax).

Källa: Ekonomistyrningsverket

Energiskatt på bränslen

Bränslen beskattas med flera olika skatter. Förutom allmän energiskatt och koldioxidskatt påförs svavelhaltiga bränslen en särskild svavelskatt. Storleken på det totala skattebeloppet styrs av många faktorer, såsom bränslets miljömässiga egenskaper, till vad det används och av vem.

Den allmänna principen är att skatt ska utgå på allt bränsle som används till uppvärmning eller för motordrift. Biobränslen och torv för uppvärmningsändamål undantas dock normalt från energi- och koldioxidskatt.

Sedan 2006 beskattas även hushållsavfall som förbränns för uppvärmning. Det är det fossila kolet i avfallet som beskattas. Mängden fossilt kol anses utgöra 12,6 viktprocent av avfallet. Energiskatten är 155 kr per ton fossilt kol och koldioxidskatten är 3 709 kr per ton.

Koldioxid- och svavelskatterna beräknas utifrån en enhetlig grund. Koldioxidskatten utgår med 101 öre per kilo utsläppt koldioxid. Svavelskatten uppgår för kol och torv till 30 kr per kilo utsläppt svavel och för olja till 27 kr per kubikmeter för varje tiondels viktprocent svavel i oljan.

Den allmänna energiskatten baseras inte på energivärdet eller efter någon annan enhetlig princip. Den allmänna energiskatten på bensin och dieselolja styrs dock av en miljöklassning, som bland annat bygger på bränslets innehåll av vissa kemiska ämnen och av dess kokpunkt. Eldningsolja miljöklassas inte på samma sätt. Anledningen är att förbränningen i dagens värmepannor är så effektiv att den miljömässiga skillnaden är liten mellan olika slags oljor. För att dieseloljan ska kunna skiljas från eldningsolja färgmärks den senare, lågbeskattade oljan.

6.15 Tabell

Allmänna energi- och miljöskattesatser för bränslen exkl. moms 2008

General energy and environmental duties for fuel excl. VAT 2008

Bränsleslag Type of fuel	Energiskatt Energy tax	Koldioxidskatt CO ² tax	Total skatt Total tax
Bensin, kr/l (Petrol, SEK/l)			
miljöklass 1 (environmental class 1)	2,95	2,34	5,29
alkylatbensin (alkylate based petrol)	1,32	2,34	3,66
miljöklass 2 (environmental class 2)	2,98	2,34	5,32
annan bensin (other petrols)	3,68	2,34	6,02
Olja (Oil)			
för drift av motordrivet fordon samt av fartyg för privat ändamål (utan märkämnerna), kr/l (for operation of motor-driven vehicle or vessel used for private purposes, SEK/l)			
miljöklass 1 (environmental class 1)	1,277	2,883	4,160
miljöklass 2 (environmental class 2)	1,530	2,883	4,413
miljöklass 3 alt. saknar miljöklass (environmental class 3 or not classified)	1,663	2,883	4,546
för andra ändamål, t.ex. uppvärmning (med märkämnerna), kr/m ³ (for other purposes, SEK/m ³)			
	764	2 883	3 647
Gasol, kr/ton (Liquefied petroleum gas, SEK/metric ton)			
för drift av motorfordon, fartyg eller luftfartyg (for operation of motor-driven vehicle, vessel or aircraft)			
	0	1 584	1 584
för annat ändamål (for other purposes)			
	150	3 033	3 183
Naturgas och metan, kr/1000 m³ (Natural gas and methane, SEK/1000 m³)			
för drift av motorfordon, fartyg eller luftfartyg (for operation of motor-driven vehicle, vessel or aircraft)			
	0	1 282	1 282
för annat ändamål (for other purposes)			
	247	2 159	2 406
Kolbränslen och petroleumkoks, kr/ton (Coal and petroleum coke, SEK/metric ton)			
	325	2 509	2 834
Råtallolja, kr/m ³ (Crude tall oil, SEK/m ³)			
	3 647	-	3 647
Hushållsavfall, (kr/ton fossilt kol) (Fossil coal from domestic refuse SEK/metric ton)			
	155	3 709	3 864

Anm: Ovannämnda bränslen samt torvbränslen kan också belastas med svavelskatt. För petroleumkoks, kol- och torvbränsle tas skatt ut med 30 kr per kg svavel i bränslet. För flytande bränslen tas svavelskatt ut med 27 kr per m³ för varje tiondels viktprocent svavel.

Källa: Skatteverket

För företag inom tillverkningsindustrin, växthusnäringen samt jordbruks-, skogsbruks och vattenbruksnäringarna är skatten på andra bränslen än bensin och dieselolja för drift av fordon reducerad. För dessa företag utgår ingen energiskatt medan koldioxidskatten är reducerad till 21 procent av annars gällande skatt, vilket motsvarar cirka 21 öre per kilo utsläppt koldioxid (6.16 Tabell). Industriärläggningar som omfattas av EUs handel med utsläppsrätter av koldioxid medges skattebefrielse med 85 procent av koldioxidskatten.

För den energiintensiva industrin finns möjligheter till ytterligare nedsättning av koldioxidskatten som utgår på det bränsle som används i tillverkningsprocessen. Sådan nedsättning medges, efter ansökan till

beskattningsmyndigheten, om koldioxidskatten överstiger en viss andel av de framställda produkternas försäljningsvärde.¹

För råttallolja som används som bränsle gäller särskilda regler. Trots att råttallolja är ett biobränsle omfattas det inte av undantaget från energibeskattnings. Motivet för detta är näringspolitiskt. Syftet är att hålla ner efterfrågan på råttallolja som bränsle. En ökad efterfrågan skulle driva upp priset, vilket i sin tur skulle medföra problem för den delen av den kemiska industrin som använder råttallolja som råvara.

Bränslen som används för att producera elektrisk kraft belastas inte med energi- eller koldioxidskatt. Beskattningsningen av elektrisk kraft sker istället i konsumtionsledet.

¹ Överstiger den koldioxidskatt som belastar ett företag inom dess näringar 0,8 % av försäljningsvärdet får det överskjutande skattebeloppet sättas ned till 24 %. Möjligheterna till nedsättning begränsas dock av EU:s minimiskattesatser för vissa mineraloljor.

6.16 Tabell

Energi- och miljöskatter för bränslen som förbrukas inom industri, växthusnäring samt jord-, skogs- och vattenbruk, exkl. moms 2008

Energy and environmental duties for some special fuels in manufacturing, commercial greenhouses and farming excl. VAT 2008

Bränsleslag	Energiskatt	Koldioxidskatt	Total skatt
Type of fuel	Energy tax	CO ² tax	Total tax
Olja (med märkämmen) kr/m ³ (Oil [low tax] SEK/m ³)	0	605	605
Gasol, kr/ton (Liquefied petroleum gas)	0	637	637
Naturgas och metan, kr/1000 kbm (Natural gas and methane)	0	453	453
Kolbränslen och petroleumkoks, kr/ton (Coal and petroleum coke)	0	527	527
Råtallolja, kr/m ³ (Crude tall oil)	605	0	605
Hushållsavfall, kr/ton fossilt kol (Fossil coal from domestic refuse SEK/metric ton)	0	779	779

Anm: Eventuellt svavelinnehåll beskattas med samma skattesatser oavsett vem som förbrukar bränslet, dvs. petroleumkoks, kol- och torvbränsle beskattas med 30 kr per kg svavel i bränslet, och flytande bränslen beskattas med 27 kr per kbm för varje tiondels viktprocent svavel.

Källa: Skatteverket

Skatt på elkraft

Elektrisk kraft beskattas, som nämns ovan, vid leverans till slutanvändare. Skatten är differentierad beroende på var i landet den konsumeras och, i likhet med energiskatten på bränslen, vem som konsumerar den. Industrin var tidigare helt befriad från elskatt. Detta undantag slopades dock 2004 och ersattes av en skattesats på 0,5 öre per kWh. Detta som en följd av EU:s antagande av det s.k. energiskattedirektivet.

Utöver den energiskatt som tas ut i användarledet vid konsumtion utgår även effektskatt på kärnkraftsreaktorer. Denna fasta skatt bestäms utifrån kärnkraftsreaktorernas termiska effekt och utgår med 12 648 kr per megawatt och månad. Tidigare betalades även en produktionsskatt på elkraft från vattenkraftverk. Denna är numera ersatt av en särskild fastighetsskatt (se kapitel 5).

Sveriges tillförsel och användning av energi

Den svenska energitillförseln var 2006 624 tWh inklusive en nettoimport av el om 6 tWh (6.18 Tabell). Olja och kärnkraft stod för de största andelarna, följt av bioenergi och vattenkraft.

Sedan 1970 har energitillförselns sammansättning förändrats kraftigt. Tillförseln av råolja och oljeprodukter har minskat med 43 procent. Nettoproduktionen av el har ökat med cirka 137 procent genom utbyggnad av kärnkraften och även vattenkraften. Tillförseln av biobränslen har ökat med över 170 procent, medan kol och koks har minskat. Andelen förnybara energikällor i den totala energitillförseln uppgick år 2006 till 29 procent, vilket är en relativt hög andel internationellt sett.²

6.17 Tabell

Skattesatser för elkraft 2008, öre/kWh

Excise duties for electric power 2008, öre/kWh

Ändamål	Södra Sverige*	Norra Sverige**
Purpose	Southern Sweden	Northern Sweden
Hushåll o icke-industriell verksamhet (Households and non-industrial activity)	27,0	17,8
Industri, växthus, jord- och skogsbruk (Industry, commercial greenhouses and farming)	0,5	0,5

*Med "Södra Sverige" avses alla kommuner som inte ingår i det område som beskrivs som "norra Sverige" nedan.

** Med "Norra Sverige" avses samtliga kommuner i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län samt kommunerna Sollefteå, Ånge, Örnsköldsvik, Ljusdal, Malung, Mora, Orsa, Älvdalen och Torsby.

Källa: Skatteverket

² Energimyndigheten, Energiläget 2007

6.18 Tabell

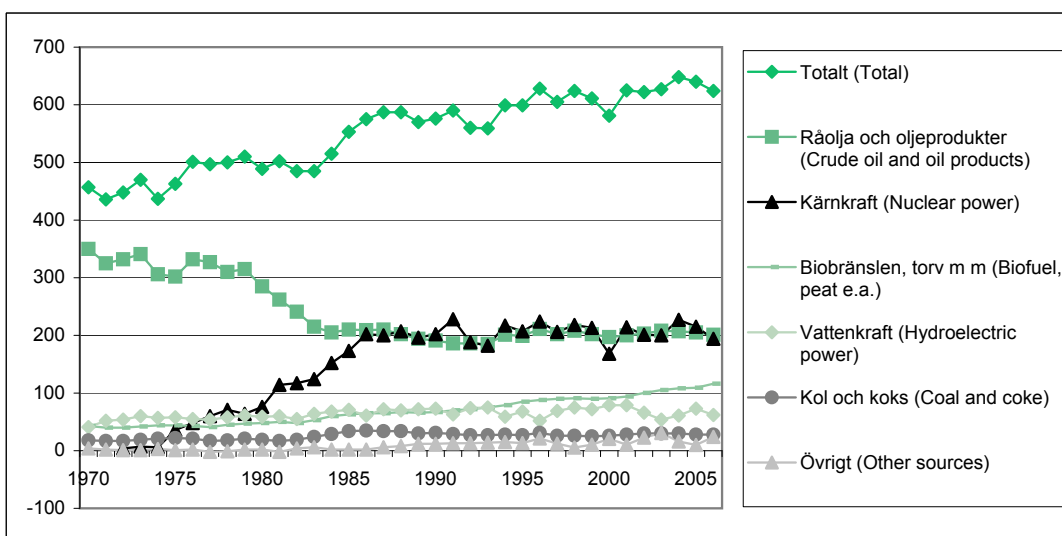
Sveriges energitillförsel efter energislag 2006, tWh
Energy supply in Sweden according to source 2006, tWh

Energislag	tWh
Source of energy	twh
Råolja och oljeprodukter (<i>Crude oil and oil products</i>)	201
Kärnkraft (<i>Nuclear power</i>)	194
Biobränslen, torv m m (<i>Biofuel, peat e.a.</i>)	116
Vattenkraft (<i>Hydroelectric power</i>)	62
Kol och koks (<i>Coal and coke</i>)	28
Naturgas, stadsgas (<i>Natural gas</i>)	11
Värmepumpar i fjärrvärmeverk (<i>Heat pumps in district heating plants</i>)	6
Vindkraft (<i>Wind power</i>)	1
Nettoimport av el (<i>Net import of electricity</i>)	6
Totalt (Total)	624

Anm: Energitillförseln från kärnkraftverken har beräknats inkl. energiomvandlingsförluster.
TWH = Terrawatt-timmar, d.v.s. 10 upphöjt till 12 watt-timmar.

Källa: Statens Energimyndighet, Energiläget i siffror 2005

6.19 Diagram

Sveriges energitillförsel efter energislag 1970-2006, tWh
Energy supply in Sweden according to source 1970-2006, tWh

Källa: Statens Energimyndighet, Skatteverkets bearbetning

I 6.20 Tabell visas den slutliga energianvändningen efter energislag och samhällssektor. Skillnaden mellan den totala energitillförseln i föregående tabell och den totala energianvändningen utgörs av distributions- och omvandlingsförluster, 177 tWh, samt användning för icke energigämdamål, 19 tWh.

Oljeprodukter står för 36 procent och el för 31 procent av den slutliga energianvändningen, som uppgår till cirka 428 tWh. Övriga energislag har mindre bety-

delse. Bostäder och service förbrukar cirka 34 procent av den totala energin, medan industrin förbrukar cirka 37 procent. Reserande 29 procent förbrukas av transportsektorn, där även utrikes transporter ingår. I både bostadssektorn och industrin är el det viktigaste energislaget. I industrin används dock biobränslen i nästan lika stor utsträckning som el. Inom transportsektorn kommer nästan all energianvändning från oljeprodukter.

6.20 Tabell

Slutlig energianvändning efter energislag och samhällssektor 2006, tWh Final energy consumption according to energy source and community sector 2006, tWh

Energislag Energy source	Bostäder, service m.m. Housing, service e.a.	Industri Industry	Transporter Transports	Totalt Total
Oljeprodukter (<i>Oil products</i>)	14,9	20,2	120,5	155,6
El (<i>Electricity</i>)	72,2	56,2	2,9	131,3
Biobränsle, torv mm (<i>Biofuel, peat e.a.</i>)	13,9	52,8	-	66,7
Fjärrvärme (<i>District heating</i>)	42,0	5,5	-	47,5
Kol, koks (<i>Coal, coke</i>)	-	16,6	-	16,6
Naturgas (<i>Natural gas</i>)	2,0	5,6	0,3	7,9
Stadsgas (<i>Gasworks gas</i>)	0,5	0,0	-	0,5
Etanol (<i>Ethanol</i>)	-	-	1,9	1,9
Totalt (Total)	145,4	157,0	125,6	428,0

Anm: Den slutliga energianvändningen inkluderar ej distributions- och omvandlingsförluster.

Källa: Statens energimyndighet, Energiläget i siffror 2006 och Energiförsörjningen i Sverige, korttidsprognos 2007-03-15, samt egna beräkningar

Energiskatternas fördelning

Av de totala energiskatternas 66,6 miljarder kronor hänför sig större delen till skatter på bensin och olja (6.21 Tabell). Transportsektorn som står för den största förbrukningen av oljeprodukter svarar alltså för en stor del av skatteuppbörden.

Av de olika skatteslagen svarar den allmänna energiskatten för 41,5 miljarder kronor, nästan två tredjedelar, av den totala energiskatten. Koldioxidskatten uppgår till totalt 25,1 miljarder kronor. Svavelskatten, vilken uppgår till totalt 56 miljoner kronor, motsvarar endast 0,1 procent av den totala energiskatten.

6.21 Tabell

Uppbörd av energiskatter efter energi- och skatteslag 2007, mnkr Revenues from energy taxes according to energy source and nature of tax 2007, MSEK

Energislag Energy source	Energiskatt Energy tax	Koldioxidskatt CO2 tax	Svavelskatt Sulphur tax	Totalt Total
Bensin (<i>Petrol</i>)	14 406	10 746		25 152
Oljeprodukter (<i>Oil products</i>)	4 931	13 085		18 017
Avfall (<i>Domestic refuse</i>)	10	360		370
Råttalolja (<i>Crude tall oil</i>)	1			1
Övriga bränslen (<i>Other fuels</i>)	67	896		963
Samtliga bränslen (<i>All fuels</i>)			56	56
Elkraft (<i>Electricity</i>)	18 832			18 832
Produktionsskatt el från kärnkraftverk (<i>Nuclear power tax</i>)	3 238			3 238
Totalt (Total)	41 485	25 088	56	66 628

Källa: Ekonomistyrningsverket

6.22 Tabell
Exempel på elpris september 2008
(nätavgifter tillkommer), öre/kWh och
procent
 Example of electricity price September
 2008 (supply network fees are not
 included), öre/kWh and percent

	Öre/kWh	Procent
	Öre/kWh	Percent
Elpris exkl skatt (Electricity price, excl tax)	57,35	54
Energiskatt (Energy tax)	27,00	26
Moms (VAT)	21,1	20
Konsumentpris (Consumer price)	105,44	100

Källa: Skatteverket

6.23 Tabell
Exempel på bensinpris (95 oktan blyfri)
september 2008, kr
 Example of petrol price (95 octane,
 lead-free) September 2008, SEK

	Kr	Procent
	SEK	Percent
Pris exkl skatt (Price excl tax)	4,94	39
Energiskatt (Energy tax)	2,95	23
Koldioxidskatt (CO ₂ tax)	2,34	18
Moms (VAT)	2,56	20
Pris per liter (Price per litre)	12,79	100

Källa: Skatteverket

Skatter och andra styrmedel i det
internationella miljöarbetet

I februari 2005 trädde det så kallade Kyoto-protokollet i kraft. Kyoto-protokollet är en överenskommelse mellan ett stort antal länder om en gemensam minskning av utsläppen av växthusgaser, till vilka bland annat koldioxid räknas. Kyoto-protokollet trädde i kraft i och med att uppgörelsens villkor om att minst 55 länder godkänt avtalet, varav i-länder som står för minst 55 procent av koldioxidutsläppen ingår. USA, som står för över en femtedel av världens koldioxidutsläpp³, har dock valt att ställa sig utanför uppgörelsen.

När det gäller EU så finns ett gemensamt åtagande som innebär att medlemsländerna fördelar den totala utsläppsminskningen om åtta procent mellan sig. Denna fördelning har för Sveriges del inneburit att utsläppen faktiskt kan öka med fyra procent. Sverige har dock sedan tidigare beslutat om en nationell strategi för begränsning

av utsläpp av koldioxid som innebär att utsläppen ska minska. Som ett delmål ska de svenska utsläppen av växthusgaser som ett medelvärde för perioden 2008-2012 vara minst fyra procent lägre än utsläppen år 1990.

Ett effektivare resursutnyttjande, med bland annat minskade utsläpp av växthusgaser, kan uppnås med hjälp av ekonomiska styrmedel. Ett viktigt sådant är energi- och koldioxidbeskattningen. De senaste årens förändringar av skattestrukturen har haft som syfte att öka skatternas effektivitet som styrmedel. Hur stor roll beskattningen i framtiden kommer att få för styrningen mot ett effektivare resursutnyttjande är ännu osäkert. Utöver skatterna har det på senare år införts ett antal alternativa styrmedel.

Ett exempel på ett sådant styrmedel är systemet med elcertifikat som 2003 skapades till stöd för elproduktion med förnybar energi. Systemet fungerar på så sätt att producenterna av förnybar el tilldelas ett antal certifikat. Elanvändarna måste sedan köpa dessa certifikat motsvarande en viss andel av konsumtionen. Inkomsterna från certifikaten tillfaller producenterna, som på så sätt får en extra ersättning för produktionen av den förnybara elen. I systemet ingår också en handel med elcertifikat, vilket medför att det skapas ett marknadsbaserat pris och på sikt en stimulans till effektivare produktion av förnybar el.

Ett annat system för begränsning av koldioxidutsläpp är den marknad för handel med utsläppsrätter som 2005 startade i EU. Systemet fungerar så att varje medlemsland får en utsläppskvot att fördela bland de anläggningar som berörs av systemet.⁴ Innehavarna av utsläppsrätterna kan sedan antingen välja att utnyttja sin rätt till utsläpp eller att sälja den på den marknad som inrättats. Tanken med detta är att utsläppsbegränsningarna ska ske där det kan göras till lägsta kostnad. Den utsläppsrättsinnehavare som kan minska sina utsläpp till ett lägre pris än vad utsläppsrätten är värd, säljer sin rätt. Den som å andra sidan inte kan reducera sina utsläpp till en kostnad under marknadspriset för en utsläppsrätt kan istället köpa en sådan, om så skulle behövas. Handeln med utsläppsrätter är således tänkt att styra koldioxidutsläppsreduceringarna på ett kostnadseffektivt och samhällsekonomiskt effektivt sätt.

³ EIA, Energy Information Administration, www.eia.doe.gov

⁴ Systemet omfattar utsläpp av koldioxid från större förbränningsanläggningar inom industrin, kraft- och värmeverk, oljeraffinaderier samt anläggningar som producerar och bearbetar järn, stål, glas, glasfiber, cement, keramik, papper och pappersmassa.

Sveriges utsläpp av växthusgaser

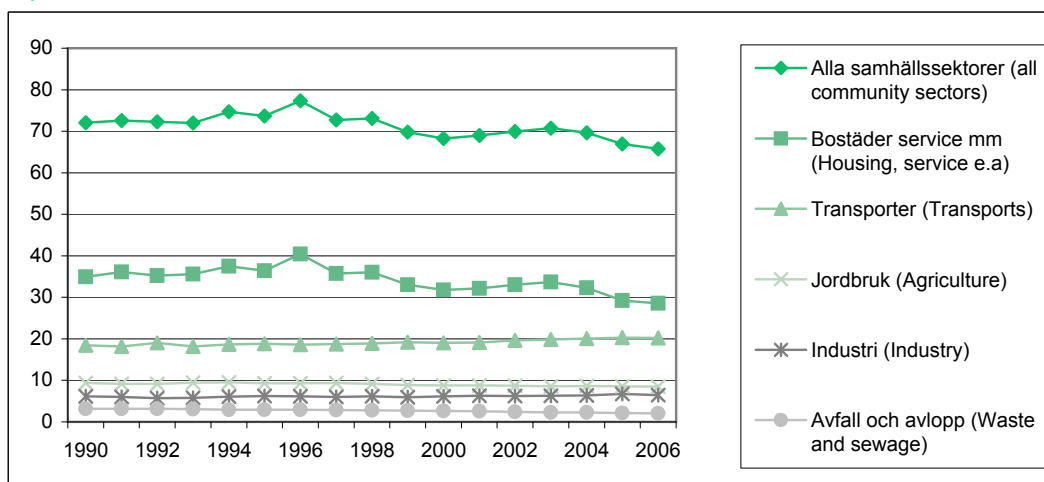
I 6.24 Diagram visas de svenska utsläppen av växthusgaser under perioden 1990-2006 uttryckt i koldioxidekvivalenter⁵. Utsläppen har varierat mellan 77 miljoner ton (1996) och 66 miljoner ton (2006). Variationen mellan åren beror till stor del på förändringar i nederbörds mängd och vintertemperatur. Utsläppen visar dock en nedåtgående trend sedan 1996. Sedan 1999 har utsläppen samtliga år varit lägre än under basåret 1990. Sverige hör till ett fåtal länder med växande ekonomi som kan uppvisa en lägre utsläppsnivå i början av 2000-talet jämfört med 1990. Utsläppsföränd-

ringarna varierar dock mellan olika samhällssektorer. Inom bostads- och servicesektorn har utsläppen minskat betydligt sedan 1990. Orsakerna är bland annat en övergång från uppvärmning med olja till fjärrvärme, värmepumpar och biobränslen. Även utsläppen från jordbruket och avfallshanteringen är på nedåtgående, medan industrins utsläpp endast har förändrats marginellt sedan 1990. Nedgångarna uppvägs dock till en del av en fortlöpande ökning av vägtrafikens utsläpp. Utsläppen från internationell flyg- och sjötrafik är inte medräknade i statistiken. Dessa utsläpp ökar stadigt.⁶

6.24 Diagram

Utsläpp av växthusgaser i Sverige 1990-2006 per samhällssektor uttryckt i koldioxidekvivalenter*, miljoner ton

Emissions of greenhouse gases in Sweden 1990-2006 per community sector, CO₂ equivalents, million tonnes

* Koldioxidekvivalent är en gemensam måttenhet för utsläpp av olika växthusgaser. I statistiken räknas som växthusgas förutom koldioxid även metan, dikväveoxid (lustgas) och sex olika fluorerade gaser.

Källa: Naturvårdsverket

⁵ Koldioxidekvivalent är en gemensam måttenhet för utsläpp av olika växthusgaser.

⁶ Naturvårdsverket, Miljövärdportalen (www.miljomal.nu)

Förslag i budgetpropositionen hösten 2008

Energi- och koldioxidskatterna föreslås, enligt bestämmelserna i lagen om skatt på energi, räknas upp motsvarande den allmänna prisutvecklingen. För 2009 innebär höjningen att skatten på bensin kommer att öka med 23 öre per liter, medan skatten på diesel ökar med 17,9 öre. Skatten på eldningsolja ökar med 157 kr per kubikmeter. För elkonsumenter i södra Sverige höjs energiskatten på el med 1,2 öre per kWh. I norra Sverige höjs energiskatten på el med 0,8 öre per kWh.

6.3.3 Andra miljörelaterade skatter

Vid sidan av energiskatterna finns ett antal skatter som är mer eller mindre miljörelaterade. Skatt på bekämpningsmedel betalas av den som yrkesmässigt tillverkar eller importerar ämnen som är avsedda att skydda mot skador förorsakade av växter, djur, bakterier eller virus. Skatt på gödselmedel utgår på motsvarande sätt för den som tillverkar eller importerar ämnen som enligt lagen är att betrakta som gödsel. Na-

turgrusskatten infördes med syftet att bidra till en bättre hushållning av naturgrus eftersom tillgången är begränsad. Skatten uppgår till 13 kr per ton naturgrus som tas ut. Avgifter till Kemikalieinspektionen betalas för den provning och tillsyn som görs av dem som tillverkar eller importerar vissa kemiska produkter. Denna avgift redovisades tidigare i statsbudgeten som en offentligrättslig avgift. Från 2006 behandlas den som en skatt. Avfallsskatten infördes för att öka lönsamheten för återanvändning och återvinning av avfall och genom detta åstadkomma en minskad mängd deponerat avfall. Skatten är för närvarande 435 kr per ton avfall som deponeras. Skatt mot försurning tas inte ut genom något särskilt förfarande. Den är en överföring av en del av energiskatten till en särskild inkomsttitel i statsbudgeten. En miljöskatt som tagits bort är skatten på inrikesflyg som upphörde 1996. Ett av motiven till avskaffandet var att skatten inte ansågs överensstämma med EU:s regler om beskattning av mineraloljeprodukter.

6.25 Tabell

Uppbörd av vissa miljörelaterade skatter 1994-2007, mnkr
Revenues from environment taxes 1994-2007, MSEK

År	Skatt på gödsel och bekämpningsmedel	Skatt på naturgrus	Avgifter till Kemikalieinspektionen*	Skatt på avfall	Särskild skatt mot försurning	Miljöskatt på inrikes flyg	Totalt
Year	Fees on fertilizers and biocides	Natural gravel tax	fees to The Swedish Chemicals Agency*	Tax on waste	Acidification tax	Fees on domestic flights	Totalt
1994	183	-	..	-	63	271	517
1995	332	-	..	-	69	177	578
1996	343	58	..	-	64	128	593
1997	427	121	56	-	58	-	662
1998	389	129	59	-	58	-	634
1999	399	145	62	-	65	-	671
2000	434	125	56	816	56	-355	1 132
2001	428	126	63	945	54	-	1 615
2002	366	114	64	907	60	-	1 511
2003	437	189	62	902	56	-	1 646
2004	370	202	67	765	53	-	1 457
2005	406	200	66	635	55	-	1 362
2006	376	251	67	646	48	-	1 387
2007	386	261	66	638	51	-	1 402

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

* Avgifter till Kemikalieinspektionen redovisades t.o.m. 2005 i statsbudgeten som en offentligrättslig avgift. Från och med 2006 redovisas de som skatt på konsumtion och insatsvaror. (Fees to The Chemicals agency were earlier accounted as public fees. From the fee is accounted as a tax on consumption and intermediate goods)

Källa: Ekonomistyrningsverket

6.26 Tabell

Uppbörd av alkohol- och tobaksskatter 1994-2007, mnkr Revenues from alcohol and tobacco taxes 1994-2007, MSEK

År	Skatt på öl	Skatt på vin	Skatt på spritdrycker	Skatt på mellanklass-produkter	Summa alkoholskatt	Systembolagets överskott*	Tobaksskatt	Privatinförsel av alkohol och tobak**	Summa alkohol- och tobaksskatt
Year	Tax on beer	Tax on wine	Tax on ethyl alcohol	Tax on intermediate products	Total tax on alcohol	Profits on alcohol monopoly retailing*	Tobacco tax	Private import of alcohol and tobacco**	Alcohol and tobacco taxes total
1994	3 228	2 971	5 376	-	11 575	77	7 281	-	18 933
1995	3 162	2 901	5 483	-	11 546	215	7 246	-	19 007
1996	3 406	3 233	4 907	-	11 546	39	7 084	-	18 669
1997	2 079	3 094	4 686	-	9 859	90	7 695	-	17 644
1998	2 142	2 998	4 674	148	9 962	115	7 506	-	17 583
1999	2 430	3 313	4 723	133	10 599	122	7 396	-	18 116
2000	2 399	3 483	4 888	125	10 895	50	7 792	-	18 737
2001	2 381	3 635	4 861	127	11 004	80	8 043	-	19 127
2002	2 593	3 300	5 028	163	11 085	80	8 366	-	19 531
2003	2 599	3 330	4 794	234	10 957	80	8 242	-	19 279
2004	2 504	3 331	4 210	203	10 247	80	8 181	-	18 509
2005	2 549	3 407	3 921	187	10 064	90	8 056	-	18 211
2006	2 710	3 645	4 151	181	10 687	210	8 617	1	19 515
2007	2 773	3 818	4 249	183	11 023	215	9 742	1	20 981

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (To 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

* Systembolagets överskott redovisades under perioden 2003-2005 i statsbudgeten bland övriga utdelningar på statens aktier. Före och efter denna period redovisades och redovisas överskottet som skatt på konsumtion och insatsvaror. (The profit from the alcohol monopoly was during the period 2003-2005 accounted as dividend on state owned shares. Before and after that timed period the profit is accounted together with other excise duties)

** Skatt på privatinförsel av alkohol och tobak redovisades tidigare som en importskatt (tabell 6.40) (Taxes on alcohol and imports were earlier accounted as taxes on imports (table 6.40))

Källa: Ekonomistyrningsverket

6.3.4 Skatt på alkoholdrycker och tobak

Alkohol- och tobaksskatterna har både folkhälsopolitiska och statsfinansiella syften. Beskattningen av alkohol och tobak går så långt tillbaka i tiden som slutet av 1500-talet respektive mitten av 1600-talet. Motiven för beskattning var länge i första hand finansiella. Alkoholskatterna fick en uttalat hälsopolitisk betydelse först i samband med att motbokssystemet avskaffades år 1955.

Skatten på alkohol

Skattesatsen för alkoholhaltiga drycker är relaterad till alkoholhalten (6.27 Tabell). För exempelvis etylalkohol (sprit) är skattesatsen 501,41 kr per liter ren alkohol, dvs. ju högre alkoholhalt i drycken, desto högre skatt. Principen är densamma för beskattningen av vin och öl. För alkoholdrycker som tas in från annat EU-land för privat bruk (utöver viss frikvantitet) tas skatt ut med ett bestämt belopp per volymenhet oavsett alkoholhalt. För spritdrycker är skattesatsen 253 kr per liter, för vin 30 kr per liter medan den för öl är 16 kr per liter.

6.27 Tabell
Skattesatser för alkoholhaltiga drycker 1995-2008, kr
Excise duties on alcohol 1995-2008, SEK

	Volymprocent alkohol Percentage of alcohol by volume	1995	1996	1997	1998-2001	2002-2007	2008
Sprit (skatt per liter ren alkohol) (Spirits [excise per litre pure alcohol])		474,00	485,00	494,00	501,41	501,41	501,41
Vin (skatt per liter) (Wine [excise per litre])	2,25 - 4,50	9,00	9,21	9,20	9,34	7,58	7,58
	4,50 - 7,00	13,30	13,61	13,60	13,80	11,20	11,20
	7,00 - 8,50	18,30	18,73	18,70	18,98	15,41	15,41
	8,50 - 15,00	26,20	26,81	26,80	27,20	22,08	21,58
	15,00 - 18,00	43,50	44,51	44,50	45,17	45,17	45,17
Mellanklassprodukter (skatt per liter) (Intermediate products [excise per litre])	1,25 - 15,00	26,20	26,81	26,80	27,20	27,20	27,20
	15,00 - 22,00	43,50	44,51	44,50	45,17	45,17	45,17
Maltdrycker* (skatt per liter och procentenhet alkohol) (Beer [excise per litre and percentage unit of alcohol])	2,80 - 3,50	0,91	1,21	1,45	1,47	1,47	1,66
	<3,50	2,33	2,38	1,45	1,47	1,47	1,66

* T.o.m. 961231 var gränsen 2,25 %.

Källa: Skatteverket

Försäljningen av alkohol

Den beskattade försäljningen av alkohol har varierat en hel del under den senaste 15-årsperioden. År 1988 såldes alkohol motsvarande 6,4 liter ren alkohol per person och år. Under den efterföljande tioårsperioden minskade försäljningen till som lägst 5,8 liter. Från denna nivå steg försäljningen till 6,9 liter år 2003. Efterföljande år minskade försäljningen återigen till 6,5 liter per år. Minskningen berodde till stor del på att det svenska undantaget från EU:s införselbestämmelser upphörde, samtidigt som grannländerna Finland och Danmark kraftigt sänkte beskattningen av spritdrycker. De senaste åren har dock försäljningen återhämtat sig. Totalt såldes år 2006 alkohol motsvarande 6,8 liter ren alkohol.

Alkoholförsäljningens fördelning på olika drycker har förändrats kraftigt under den senaste femtonårsperioden. Starkölsförsäljningen har sedan 1988 ökat med 86 procent och vinförsäljningen med 82 procent, medan försäljningen av spritdrycker relativt sett har minskat kraftigt. År 2006 motsvarade försäljningen ungefär 60 procent av den 1988.

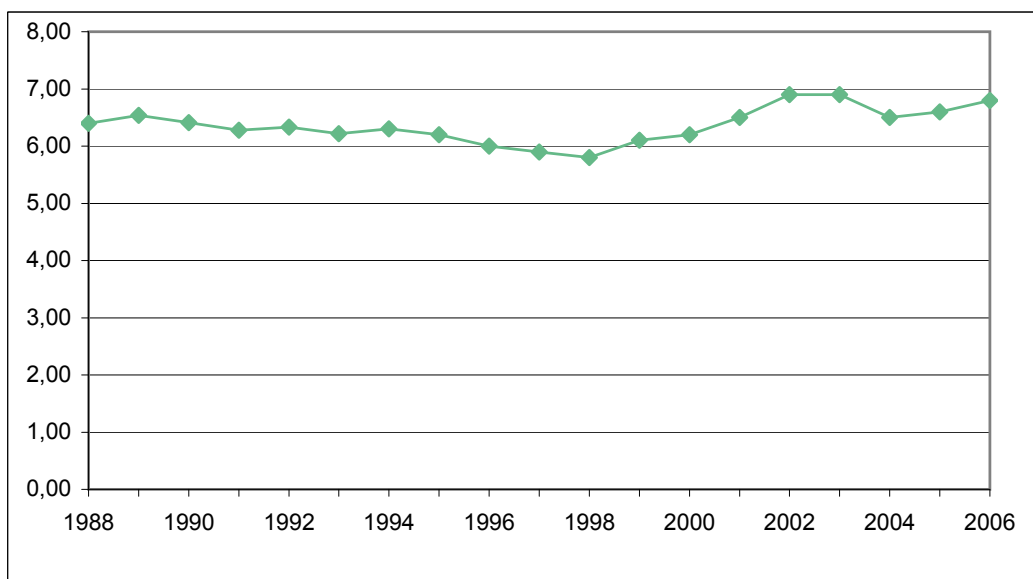
Systembolagets försäljningsstatistik för 2007 och de första nio månaderna 2008 visar på en fortsatt ökad försäljningen av både öl, vin och sprit. Sammantaget har försäljningen år 2007 omräknad till ren alkohol ökat med 5,3 procent jämfört med 2006. För de första åtta månaderna 2008 har försäljningen ökat med 2,5 procent jämfört med samma period 2007.⁷

⁷ Systembolagets försäljningsstatistik

6.28 Diagram

Försäljning av alkohol 1988-2006, liter 100% alkohol per invånare över 15 år

Sales in alcohol 1988-2006, litres 100% alcohol per head of pop. aged 15 and more

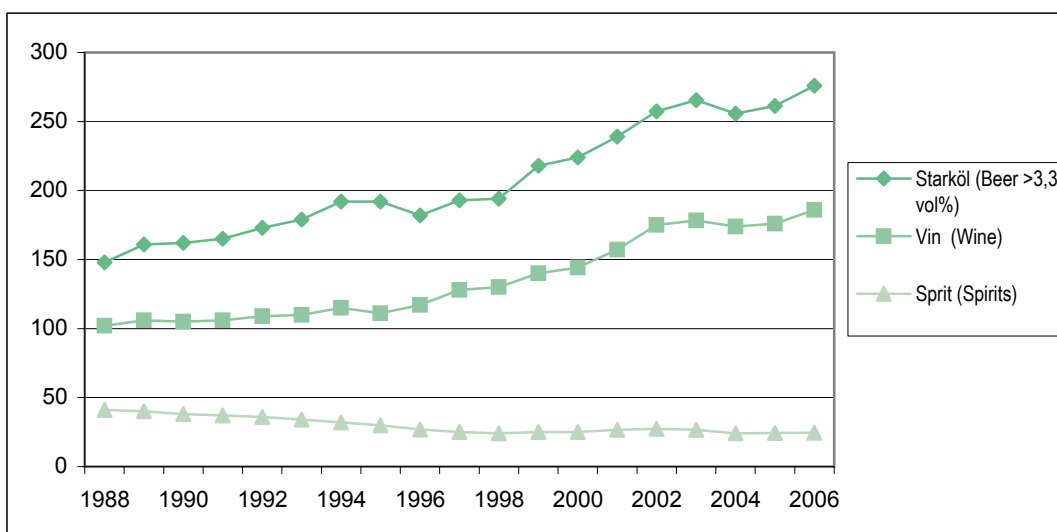

Källa: Statens Folkhälsoinstitut, Skatteverkets bearbetning

6.29 Diagram

Försäljning av alkoholhaltiga drycker åren 1988-2006, miljoner liter

Sales in alcoholic beverages 1988-2006, millions of litres

Anm: Statistiken omfattar Systembolagets och restaurangernas försäljning av alkoholdrycker. Den totala alkoholförsäljningen har omräknats till 100 % alkohol.

Källa: Statens Folkhälsoinstitut, Skatteverkets bearbetning

6.30 Tabell

Exempel på spritpris (700 ml, 40 %), september 2008, kr
Example of liquor price (700 ml, 40 %) September 2008, SEK

	Kr	Procent
	SEK	Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	42,81	18
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	140,39	62
Moms (VAT)	45,80	20
Konsumentpris (<i>Consumer price</i>)	229,00	100

Källa: Skatteverket

6.31 Tabell

Exempel på vinpris (750 ml, alkoholhalt 12 %), september 2008, kr
Example of wine price (750 ml, 12 % alc. by volume), September 2008, SEK

	Kr	Procent
	SEK	Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	39,82	57
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	16,19	23
Moms (VAT)	14,00	20
Konsumentpris (<i>Consumer price</i>)	70,00	100

Källa: Skatteverket

6.32 Tabell

Exempel på starkölspris (500 ml, 5,2 volym % alkohol), september 2008, kr
Example of beer price (500 ml, 5,2 % alc. by volume), September 2008, SEK

	Kr	Procent
	SEK	Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	7,12	50
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	4,32	30
Moms (VAT)	2,86	20
Konsumentpris (<i>Consumer price</i>)	14,30	100

Källa: Skatteverket

Skatten på tobaksvaror

Principerna för beskattning av tobaksvaror skiljer sig mellan de olika produkterna. Snus, rök- och tuggtobak beskattas per viktighet medan cigarrer och cigariller beskattas med en styckeskatt. Skatten på cigarett består av två komponenter, en fast styckeskatt per cigarett och en procentandel av detaljhandelspriset inklusive moms. Dessutom finns för cigarett en bestämmelse om en lägsta styckeskatt.⁸ Denna har tillkommit som en följd av ett EG-direktiv som anger vissa minimivärden för beskattningen av cigarett.

Tobakskatterna höjdes både 2007 och 2008 för alla typer av tobaksprodukter. Höjningarna genomfördes av folkhälsoskäl och som ett led i finansieringen av sänkningar av andra skatter.

6.33 Tabell

Skattesatser för tobak 1995-2008
Excise duties on tobacco 1995-2008

	1995	1996	1997	1998-01-- 1998-07	1998-08-- 2002	2003	2004- 2005	2006	2007	2008
Cigarett (Cigarettes)										
Per styck (öre) (<i>Each [öre]</i>)	75	53	66	85	20	20	20	20	28	31
Procent på detaljhandelspris (% of retail trading price)	-	15,2	16,4	17,8	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2
Alternativt:										
Minimiskatt per styck (öre) (<i>minimum duty each [öre]</i>)	-	-	-	-	-	84	86	98	114	124
Cigarrer och cigariller per styck (öre) (Cigars and cigarillos, each [öre])										
	35	35	44	56	56	56	56	56	112	112
Tobak (kr/kg) (Tobacco [SEK/kg])										
	384	384	489	630	630	630	630	770	975	1 560
Snus kr/kg (Moist snuff [SEK/kg])										
	75	75	96	123	123	123	123	123	246	336
Tuggtobak kr/kg (Chewing tobacco [SEK/kg])										
	123	123	156	201	201	201	201	201	402	402

Anm: 1998a avser t.o.m. 980731, 1998b avser fr.o.m. 980801.

Källa: Skatteverket

⁸ Skatten ska lägst tas ut med ett belopp motsvarande 100 procent av den sammanlagda skatten på cigarett i den mest efterfrågade priskategorin.

6.34 Tabell
Exempel på tobakspris (ett cigarettpaket), september 2008, kr
Example of tobacco price (a packet of cigarettes), September 2008, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Priset exkl skatt (<i>Price excluding tax</i>)	13,79	28
Fast tobaksskatt (<i>Fixed tobacco tax</i>)	6,20	13
Värderelaterad tobaksskatt (<i>Value related tobacco tax</i>)	19,21	39
Moms (VAT)	9,80	20
Detaljhandelspris (<i>Retail trade price</i>)	49,00	100

Källa: Skatteverket

6.3.5 Fordonsskatter

Fordonsskattningen har i likhet med andra punktskatter utformats med hänsyn till flera faktorer. Förutom de statsfinansiella motiven har miljöhänsyn och trafiksäkerhetsaspekter påverkat bestämmelserna om beskattning av fordon. Totalt omfattar fordonsskattningen ett antal skatter och avgifter på registrering, innehav och användning av fordon.

Från 1950- till slutet av 1990-talet fanns också en försäljningsskatt på motorfordon. Syftet med denna var från början att hämma bilismens snabba utveckling. Senare utformades skatten som ett styrmedel för att gynna fordon med bättre miljöegenskaper. Skattens avskaffande berodde på en vilja att stimulera en förnyelse av den svenska fordonsparken.

6.35 Tabell
Uppbörd av fordonsskatter 1994-2007, mnkr
Revenues from taxes on road traffic 1994-2007, MSEK

År Year	Fordonsskatt Vehicle tax	Försäljningsskatt på motorfordon Sales tax	Vägavgifter Road user charges	Trängselskatt Congestion tax	Skatt på trafik- försäkringspremier Tax on premiums on third party liability insurances	Totala skatter på vägtrafik Total tax on road traffic
1994	4 065	1 723	-	-	-	5 788
1995	4 049	1 752	-	-	-	5 801
1996	5 471	1 400	-	-	-	6 871
1997	6 242	207	-	-	-	6 449
1998	6 103	270	530	-	-	6 903
1999	6 421	230	600	-	-	7 250
2000	6 868	258	565	-	-	7 691
2001	7 017	-23	646	-	-	7 641
2002	7 429	15	743	-	-	8 188
2003	7 686	0	641	-	-	8 327
2004	8 062	0	720	-	-	8 781
2005	10 297	2	722	-	-	11 022
2006	10 572	2	718	492	-	11 784
2007	10 349	3	748	345	1 641	13 086

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (*Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used*)

Källa: Ekonomistyrningsverket

Fordonsskatten betalning för rätten att trafikera allmän väg

Den årliga fordonsskatten på innehav av fordon infördes redan 1922. Genom skatten skulle fordonsägarna få svara för den kostnad för vägunderhåll och vägförstöring som fordonen orsakade. Under många år var också fordonsskatten specialdestinerad för detta ändamål. Numera kan fordonsskatten ses som en betalning för rätten att trafikera allmän väg. Fordonsskatten tas ut med belopp som varierar med bl.a. fordonsslag, fordonsvikt, drivmedelsslag och antal hjulaxlar (lastbilar och bussar).

År 2006 infördes en ny princip för beskattning av fordon. Beskattningen sker utifrån fordonets drivmedel och koldioxidutsläpp. Koldioxidkomponenten i beskattningen är olika beroende på om bilen drivs av bensin, diesel eller kan drivas med alternativa drivmedel⁹. Syftet är att öka miljöstyrningen av fordonsskatten. Denna koldioxidbaserade fordonsskatt omfattar endast nyare personbilar.

I vissa glesbygdskommuner ges ett avdrag på fordonsskatten med 384 kr per skatteår.

6.36 Tabell

Exempel på fordonsskattesatser 2008, kronor/år Examples of motor vehicle tax rates 2008, SEK/year

Fordonsslag	Drivmedel	Koldioxidutsläpp, gram CO ₂ / km	Skattevikt, kg	Fordonsskatt
Type of vehicle	Fuel	Carbon dioxide emission, gram CO ₂ / km	Tax weight, kg	Vehicle tax
Nya systemet med koldioxidbaserad fordonsskatt				
Personbil (<i>Passenger car</i>)	bensin (<i>petrol</i>)	214	-	2 070
Personbil (<i>Passenger car</i>)	diesel (<i>diesel</i>)	174	-	4 851
Personbil (<i>Passenger car</i>)	etanol (<i>ethyl alcohol</i>)	214	-	1 500
Gamla systemet med viktbaserad fordonsskatt				
Personbil (<i>Passenger car</i>)	bensin (<i>petrol</i>)	-	1 650	2 184
Personbil (<i>Passenger car</i>)	diesel (<i>diesel</i>)	-	1 650	6 619
Dragbil (<i>Lorry with attachment for semitrailer</i>)	diesel (<i>diesel</i>)	-	16 000	8 278
Lastbil (<i>Lorry</i>)	diesel (<i>diesel</i>)	-	16 000	2 327
Släpvagn (<i>Trailer</i>)	-	-	20 000	4 670
Buss (<i>Bus</i>)	diesel (<i>diesel</i>)	-	16 000	10 031
Trafiktraktor (<i>Road tractor</i>)	bensin eller diesel (<i>petrol or diesel</i>)	-	6 000	4 115

Källa: Skatteverket

Vägavgift för tyngre fordon

För tyngre fordon som trafikerar det svenska vägnätet finns en särskild vägavgift. Avgiften gäller för lastbilar och lastbils ekipage med en totalvikt på minst 12 ton och varierar beroende på vilken avgasklass fordonet tillhör. För år 2008 är vägavgiften för fordonskombinationer som uppfyller de högsta avgaskraven och har högst tre axlar 6 831 kr, för motsvarande fordon med fler axlar är avgiften 11 385 kr. I motsvarande mån är fordonsskatten sänkt för dessa lastbilar. Avgifterna ingår i ett europeiskt system, Eurovinjettsystemet, med för närvarande fem länder anslutna: Belgien,

Danmark, Luxemburg, Nederländerna och Sverige. Bakgrunden till systemet är att flera länder med omfattande genomfarts trafik inte anses få de vägkostnader som denna medför täckta genom beskattningen av drivmedel. Tyskland deltog tidigare i vägavgiftssamarbetet men har numera infört ett eget kilometerbaserat system.

År 2007 såldes vägavgiftsbevis till utländska lastbilar för totalt 66 miljoner kronor. Polen och Norge stod för de enskilt största delarna, 19 respektive 8 miljoner kronor. Lastbilar från medlemsländerna i Euro-vinjettsystemet betalade sammanlagt cirka 7 miljoner kronor.

⁹ Med alternativa drivmedel avses etanol, E85, naturgas eller biogas.

Trängselskatter i Stockholm

Under första halvåret 2006 genomfördes ett försök med trängselskatt för biltrafik i Stockholm. Den 1 augusti 2007 återinfördes trängselskatten permanent, som en del i finansieringen av en kringfartsled runt Stockholm.

Under perioden augusti till december 2007 fattades 11,6 miljoner skatteslut. Det totala skattebeloppet uppgick till 345 miljoner kronor.

Skatten är differentierad beroende på vilken veckodag och tid på dygnet som bilresan företas. Vissa fordonstyper är undantagna från trängselskatt, t ex utryckningsfordon, miljöbilar och handikappanpassade fordon.

Skatt på trafikförsäkringspremier

Den 1 juli 2007 infördes en skatt på trafikförsäkringspremier. Skattesatsen är 32 procent av premien och 22 procent av trafikförsäkringsavgiften. Syftet med skatten är att överföra en större del av samhällets kostnader för trafikskadades sjukersättning till trafikförsäkringen. Genom att hela skadekostnaden hanteras av försäkringsbolagen premieras försäkringstagare med lågt riskbeteende. Detta bedöms i sin tur ge samhällsekonomiska vinster i form av ökad trafiksäkerhet, förbättrad och mer effektiv rehabilitering samt minskade skadekostnader.

6.37 Tabell

Antalet fordon efter fordonsslag 2008, tusental

Number of motor vehicles according to type of vehicle 2008, thousands

Fordonsslag	I trafik	Avställda	Totalt
Type of vehicle	In traffic	Not in use	Total
Personbilar (Passenger cars)			
bensin, (petrol)	3 851	581	4 432
diesel (diesel)	382	75	457
ej bensin eller diesel (nor petrol or diesel)	2		2
Totalt personbilar (Passenger cars total)	4 235	656	4 891
varav alternativa drivmedel*(of which alternative fuel*)	149	4	153
Bussar (Buses)			
ej diesel, (not diesel)	1,4	0,4	1,8
diesel (diesel)	13,0	4,0	17,0
Totalt bussar (Buses total)	14,4	4,4	18,8
Lastbilar (Lorries)			
ej diesel (not diesel)	119	79	198
diesel (diesel)	409	93	502
Totalt lastbilar (Lorries total)	528	172	700
Motorcyklar (Motor bicycles)	427	208	635
Traktorer (Tractors)	324	99	423
Släpvagnar (Trailers)	920	192	1 112
Totalt (Total)	6 448	1 331	7 780

Anm: Uppgifterna avser antalet den 15 juni utom för motorcyklar, traktorer och släpvagnar där den 30 juni är mät-tidpunkt.

*Avser fordon som drivs av antingen bensin eller diesel och samtidigt kan drivas med alternativa drivmedel (etanol, E85, naturgas eller biogas). Dessa kan inte särskiljas från övriga bensin och dieseldrivna fordon och ingår därför även i statistiken för dessa. (Vehicles which are either driven by petrol or diesel and in the same time can be driven by alternative fuel [ethyl alcohol, E85, natural gas or fossil gas]. These fuels can not be separated from other petrol or diesel driven vehicles and are therefore included those figures)

Källa: Vägverket

Två tredjedelar av alla fordon är personbilar

Totalt finns närmare 8 miljoner skattepliktiga fordon i Sverige. Av dessa utgör personbilar cirka två tredjedelar. Sedan 1998 har antalet personbilar ökat med cirka 12 procent. Totalt sett har antalet skattepliktiga fordon ökat med 24 procent under samma tid.

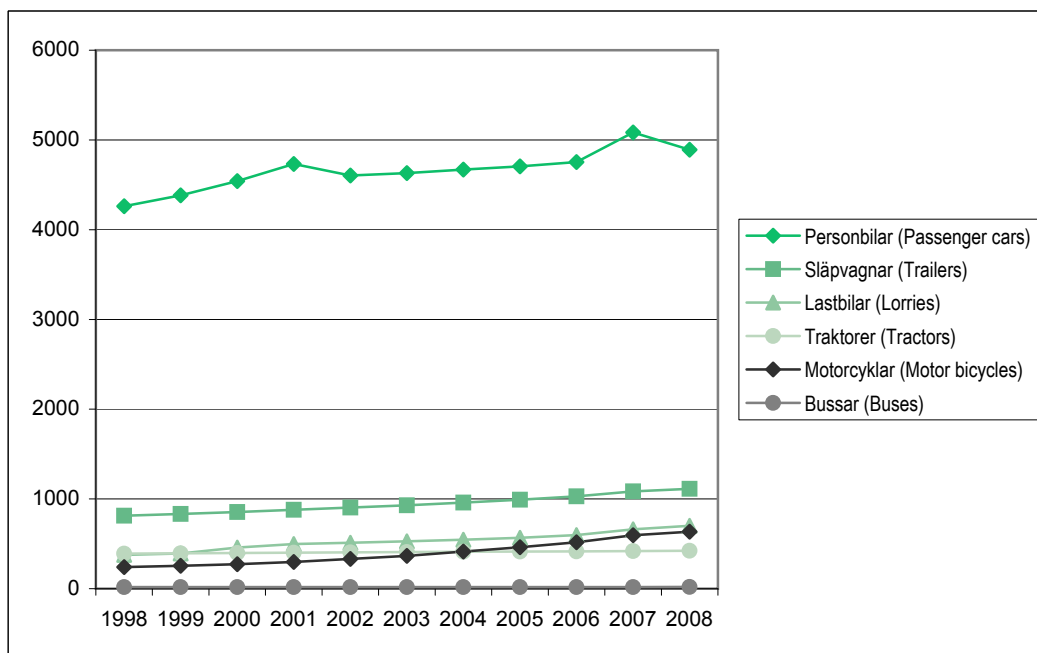
Budgetpropositionen hösten 2008

I budgetpropositionen föreslås att undantaget från trängselskatt för miljöbilar upphör från den 1 januari 2009. Undantaget föreslås dock fortsätta gälla för befintliga miljöbilar till och med den 31 juli 2012. Skälet till förslaget är att antalet miljöbilar ökat kraftigt, från 2 procent före försöket till 9 procent under sista kvartalet 2007, och att detta kan underminera trängselskattens primära syfte, att minska trängseln.

6.38 Diagram

Antalet fordon efter fordonsslag 1998-2008, tusental

Number of motor vehicles according to type of vehicle 1998-2008, thousands

Anm: Uppgifterna avser antalet den 15 juni utom för motorcyklar, traktorer och släpvagnar där den 30 juni är mät-tidpunkt.

Källa: Vägverket, Skatteverkets bearbetning

6.39 Tabell

Skatt per år i samband med fordonsanvändning 2008, kr Annual taxes on vehicles 2008, SEK

	Kr SEK
Fordonsskatt (Vehicle tax)	2 184
Energi- och koldioxidskatt på bensin (Energy and CO ² tax on petrol)	6 348
Moms på bensin (VAT on petrol)	3 070
Totalt (Total)	11 602
Skatt kr/mil (Tax SEK/10 km)	7,73

Anm: Beräkningen avser en bensindriven personbil med skattevikt 1 650 kg, bensinförbrukning 0,8 l/mil (miljöklass 1), bensinpris 12,79 kr/lit och årlig körsträcka 15 000 mil. (Petrol-powered passenger car with kerb weight 1 650 Kilograms, petrol consumption 0,8 litre per 10 km (environmental class 1), petrol price 12,79 SEK per litre and annual driving distance 15 000 km.)

Källa: Skatteverket

6.3.6 Importskatter

Sedan Sveriges inträde i EU år 1995 tas tull och importavgifter bara ut på import från tredje land, dvs. länder utanför EU. Tull utgör tillsammans med särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter vad som brukar benämnas EU:s traditionella egna medel. De i Sverige och andra medlemsstater erlagda tullarna överförs till EU efter avdrag med 10 procent för kostnaderna för uppbörden. I regel utgår tull som värdetullar, dvs. den står i ett visst förhållande till varans värde. Endast vissa varor är belagda med tullar som utgår efter kvantitet.

Trots kraftigt ökad import har det efter Sveriges inträde i EU år 1995 endast skett små förändringar av den totala tulluppbörden. Orsaken till detta är, förutom EU:s utvidgning, att tullsatserna successivt har sänkts.

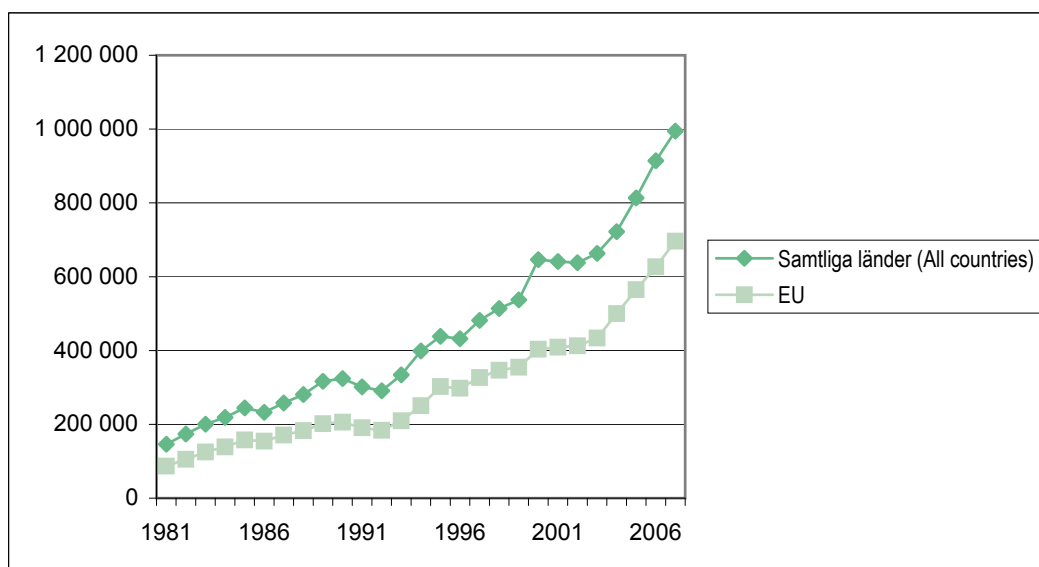
6.40 Tabell
Totala importskatter 1994-2007, mnkr
Revenues from import taxes 1994-2007, MSEK

År	Tullmedel	Särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter	Övriga skatter m m på import	Avgifter till EUs omstruktureringsfond för sockerindustrin	Total skatt på import
Year	Customs duties	Certain agricultural duties	Other import taxes	Fees to the EU fund for restructuring of the sugar industry	Import tax total
1994	5 074	0	431	-	5 505
1995	4 447	385	149	-	4 981
1996	3 179	255	191	-	3 625
1997	3 467	343	-2	-	3 808
1998	3 356	403	6	-	3 765
1999	3 143	372	16	-	3 530
2000	3 449	349	9	-	3 806
2001	3 338	298	8	-	3 643
2002	3 217	254	5	-	3 476
2003	3 209	239	13	-	3 461
2004	3 504	281	3	-	3 787
2005	4 307	340	2	-	4 649
2006	4 704	233	-	224	5 160
2007	5 099	294	-	451	5 844

Anm: Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomstår de avser. (To 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

Källa: Ekonomistyrningsverket

6.41 Diagram
Importvärdet efter handelspartner åren 1981-2007, mnkr
Import value by region of origin 1981-2007, MSEK

Anm: I data ingår ej den icke-varufördelade EU-handeln vilket medför att uppgifterna avviker från totalsiffran i SCB:s statistik. T.o.m. 1994 redovisades importen efter ursprungsland. Fr.o.m. 1995 redovisas den efter avsändningsland. Med EU avses samtliga nuvarande medlemsländer.

Källa: SCB, utrikeshandelsstatistiken, Skatteverkets bearbetning

6.3.7 Skatt på lotterier och spel

Lotteriskatt

Lotteriskatten omfattar lotterier och penningvinster vid vinstsparande i bank. Lotterier anordnade av ideella organisationer och AB Svenska spel är undantagna från lotteriskatt. Svenska spels andel av den totala spelomsättningen i Sverige uppgick under 2007 till cirka 52 procent.¹⁰ Detta innebär att större delen av de pengar svenska folket spelar för inte omfattas av lotteriskatt. Istället redovisar AB Svenska spel, som helstatligt bolag, in sitt överskott till statsbudgeten. En inte obetydlig del av Svenska spels överskott går dock direkt som stöd till vissa ändamål, såsom idrottsrörelsen. Exempelvis fick Riksidrottsförbundet cirka 1,4 miljarder kronor av 2007 års överskott. Cirka en fjärdedel av Svenska spels överskott fördelas på detta sätt utanför statsbudgeten.¹¹

Lotteriskatten utgår med 36 procent av behållningen i svenskt lotteri när vinsten utgörs av pengar. Skatten på vinstsparande tas ut med 30 procent av vinsten på sådant sparande i bank eller sparkassa. Samma skattesats gällde för lotterivinstskatten.

Skatt på spel

Skatt på spel erläggs sedan år 1973 av dem som har tillstånd att anordna roulettspel enligt lotterilagen. Till och med 1994 beskattades även bingospel och mellan 1998 och 2000 varuspelsautomater. Skatten på roulettspel utgår med ett visst belopp som är beroende av antalet spelbord. För t.ex. tillstånd som innebär rätt till spel på ett spelbord är beloppet 2 000 kr för varje månad. År 2006 fanns det 200 skattskyldiga som betalade spelskatt.

6.42 Tabell

Uppbörd av lotteriskatt och överskott från spelverksamhet 1990-2007, mnkr
Revenues from lottery tax and profits from government owned gambling companies 1990-2007, MSEK

	Lotteriskatt	Skatt på spel	Inlevererat överskott från AB Svenska Spel	Lotteriavgifter*	Totalt
	Lottery tax	Tax on gambling	Delivered profits from AB Svenska Spel	Lottery fees*	Total
1990	1 494	88	2 365	1	3 948
1991	2 175	98	3 433	2	5 708
1992	2 994	110	3 212	2	6 317
1993	3 076	117	1 593	2	4 788
1994	3 190	124	1 713	12	5 039
1995	3 223	57	1 594	20	4 895
1996	2 267	48	1 798	21	4 134
1997	1 078	44	4 142	24	5 288
1998	1 183	63	3 526	24	4 796
1999	1 201	103	2 018	24	3 345
2000	1 199	96	2 862	24	4 182
2001	1 198	40	3 561	24	4 823
2002	1 149	36	3 297	30	4 511
2003	1 184	33	3 300	32	4 549
2004	1 210	31	3 677	32	4 950
2005	1 202	30	3 634	31	4 897
2006	1 243	25	3 437	33	4 737
2007	1 295	22	3 657	27	5 000

Anm: Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

* Lotteriavgifter redovisades till och med 2005 i statsbudgeten som en offentligrettslig avgift. Från och med 2006 redovisas de tillsammans med skatter på konsumtion och insatsvaror (Lottery fees were earlier accounted together with other public fees. From 2006 the fees are accounted together with taxes on consumption and input goods).

Källa: Ekonomistyrningsverket

¹⁰ Lotteriinspektionen, Spelmarknadens utveckling i Sverige och internationellt 2007

¹¹ AB Svenska spel, Årsredovisning för år 2007

6.3.8 Skatt på annonser och reklam, koncessionsavgifter för TV-företag m.m.

Skatt på annonser och reklam finansierar stödet till dagspressen

Skatt på annonser och reklam infördes i början på 1970-talet för att finansiera en ökning av det statliga stödet till dagspressen. Skatten tas ut på annons som är avsedd att offentliggöras i landet. Skattesatsen för annons i allmän nyhetstidning är tre procent av beskattningsvärdet och i övriga fall åtta procent. Skattskyldig är den som yrkesmässigt offentliggör reklam eller annons. År 1999 avskaffades reklamskatten på reklamtrycksaker. Anledningen till avskaffandet var svårigheter i tillämpningen och kontrollen av skatten på annonser och reklam.

Koncessionsavgifter på televisionens område, lokalradioavgifter m.m.

Från och med 2006 har ett antal avgifter som tidigare i statsbudgeten redovisades som offentligrättsliga avgifter tillkommit bland skatterna på konsumtion och insatsvaror. Dessa är koncessionsavgifter på televisionens område, lokalradioavgifter, avgifter till granskningsnämnden och avgifter för telekommunikation. Ingen av dessa avgifter administreras av Skatteverket. Koncessionsavgifter för TV-företag och lokalradioavgifter betalas till Radio- och TV-verket, avgifter till granskningsnämnden redovisas in till staten av denna nämnd och avgifter för telekommunikation betalas till Post- och telestyrelsen.

6.43 Tabell

Uppbörd av skatt på annonser och reklam, koncessionsavgifter för TV-företag m.m. 1990-2007, mnkr

Revenues from tax on advertising, consession fees for TV networks etc. 1990-2007, MSEK

	Skatt på annonser och reklam Tax on advertising	Koncessionsavgifter för Tv-företag, lokalradioavgifter m.m.* Consession fees for TV and radio networks etc.*	Övriga skatter på konsumtion och insatsvaror Other taxes on consumption and input goods	Totalt Total
1990	1 073	1 073
1991	999	999
1992	980	980
1993	973	973
1994	1 036	1 036
1995	1 072	159	..	1 231
1996	1 103	413	..	1 516
1997	1 163	417	..	1 580
1998	1 192	567	12	1 770
1999	1 037	652	6	1 695
2000	1 091	662	3	1 756
2001	955	756	0	1 712
2002	823	582	4	1 409
2003	753	586	26	1 365
2004	821	548	21	1 391
2005	875	554	100	1 530
2006	659	663	20	1 343
2007	657	528	-	1 185

Anm: Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

* Här ingår koncessionsavgifter på televisionens område, lokalradioavgifter, avgifter till granskningsnämnden samt avgifter för telekommunikation. Dessa avgifter redovisades t.o.m. 2005 som offentligrättsliga avgifter. Från och med 2006 redovisas de som skatt på konsumtion och insatsvaror. (Included are consession fees for TV and radio networks, fees to the Swedish Broadcast Commission and permission fees to the electronic communication network)

Källa: Ekonomistyrningsverket

Tab. 1.
 Översikt af Skattefogden, hvad angaar Form af Skatte, Skattebet, Skatte og Skattefogden, hvad angaar af Skattefogden i Fria-Statet, og af Skattefogden i Fria-Statet . . .

No. af Skattefogden i Fria-Statet	Navn af Skattefogden	Form af Skatte	Form af Skatte		Form af Skatte		Form af Skatte		Form af Skatte		Form af Skatte		Form af Skatte
			Form af Skatte	Form af Skatte	Form af Skatte	Form af Skatte	Form af Skatte	Form af Skatte	Form af Skatte	Form af Skatte			
											Form af Skatte	Form af Skatte	
1													
2													
3													

(1871-1872) (1873-1874) (1875-1876) (1877-1878) (1879-1880) (1881-1882) (1883-1884) (1885-1886) (1887-1888) (1889-1890) (1891-1892) (1893-1894) (1895-1896) (1897-1898) (1899-1900)

*I bevillningsförordning 1810 infördes
 för första gången skyldighet att avge skriftlig självdeklaration.
 Den skulle innehålla i huvudsak samma uppgifter som lämnades
 vid mantalsskrivningen, samt en summarisk uppgift om den
 skattskyldiges hela behållna inkomst för det föregående året.
 Någon rätt för taxeringsmännen att kontrollera på annat sätt än
 genom jämförelse med mantalslängden och eventuellt erhållna
 upplysningar fanns inte.*

Särskilt om företagsbeskattning

7.1 Inledning

Syftet med detta kapitel är att ge en samlad bild av området företagsbeskattning, eller inkomst av näringsverksamhet som är den skattemässiga termen. Dessutom ges en övergripande beskrivning av den svenska företagsstrukturen.

Den statliga inkomstkatten för juridiska personer, populärt kallad bolagsskatten, hänförs till skatt på kapital och beskrivs översiktligt även i kapitel 5. Övriga skatter på inkomster av näringsverksamhet är hänförliga till skatt på arbete. Uppgifter om dessa skatter finns även i kapitel 4.

Under årens lopp har företagsbeskattningen genomgått ett antal förändringar vad gäller företagets möjligheter att själva reglera sitt skattemässiga resultat genom att göra olika typer av reserveringar. I och med skattereformen 1990/91 renodlades företagsbeskattningen så till vida att ett flertal reserveringsmöjligheter ändrades eller togs bort samtidigt som skattesatsen för bolag sänktes (se vidare avsnitt 7.4.1). För enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag varierar skattesatsen beroende på den enskilde individens kommunalskatt och övriga inkomster. Detta behandlas närmare i kapitel 4. Olika reserveringsmöjligheter som fysiska näringsidkare kan använda för att påverka det skattemässiga resultatet beskrivs närmare i avsnitten 7.5.3 (expansionsmedel), 7.5.4 (räntefördelning) och 7.5.5 (periodiseringsfond).

7.2 Grundläggande principer

7.2.1 Det bokföringsmässiga resultatet utgångspunkten

En grundläggande princip inom företagsbeskattningen är att det skattemässiga resultatet utgår ifrån företagets bokföringsmässiga resultat. Dessa resultat utgör utgångspunkten för beskattningen och resultaten påverkas endast av vissa skattemässiga justeringar. Ytterligare en koppling mellan beskattning och redovisning är det krav som finns att vissa skattemässiga reserveringar endast godtas om avsättningen har gjorts i räkenskaperna.

Den ursprungliga reserveringsmöjligheten som fanns efter skattereformen, skatteutjämningsreserven, även kallad SURV, togs bort från och med 1995 års taxering och ersattes med periodiseringsfonder (se vidare avsnitten 7.4.6 och 7.5.5).

En annan princip som upprätthålls inom företagsbeskattningen är att den i möjligaste mån ska vara neutral i förhållande till den företagsform som verksamheten bedrivs i.

7.2.2 Kvittning och rullning

Förlustutjämnning sker i ett rullande system som innebär att underskott i en förvärvskälla inom inkomstslaget näringsverksamhet får dras av vid beräkningen av inkomsten av samma förvärvskälla närmast följande beskattningsår. All inkomst av näringsverksamhet som bedrivs av en skattskyldig hänförs med några få undantag till en enda förvärvskälla. Kvittningssystemet innebär att underskottsavdrag rullas vidare från ett beskattningsår till nästa till dess full kvittning uppnåtts. Det underskott som fastställs vid en taxering kan på så sätt bestå av ackumulerade underskott från flera beskattningsår, samtidigt som ett redovisat överskott kan ha reducerats av tidigare års underskott. Nedan ges ett exempel på hur ett underskott rullas vidare till dess ett överskott uppstår.

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5
Verksamhetens resultat aktuellt år	-100	-50	50	200	300
Inrullat underskott	-	-100	-150	-100	-
Redovisat (ackumulerat) underskott	-100	-150	-100	-	-
Redovisat överskott	-	-	-	100	300

År ett uppstår ett underskott på 100 i förvärvskällan. Detta underskott rullas vidare till år två. Även år två medför ett underskott på 50. Det ackumulerade underskottet om 150 rullas vidare till år tre. År tre uppstår ett överskott på 50 som får kvittas mot tidigare års underskott. Det återstående underskottet om 100 rullas vidare till år fyra. År fyra ger verksamheten ett överskott på 200. Detta överskott får kvittas mot det inrullande underskottet, vilket innebär att

det skattemässiga resultatet uppgår till 100 samtidigt som tidigare års förluster utjämnats. År fem redovisas ett överskott på 300 som inte påverkas av tidigare års resultat.

Det finns vissa undantag från regeln om att underskott endast får kvittas mot överskott inom samma förvärvskälla. Ett av dessa undantag är nystartad verksamhet, där underskott de fem första åren får kvittas mot tjänsteinkomster. Ett annat undantag är underskott av konstnärlig och litterär verksamhet som också får kvittas mot tjänsteinkomster. Ingen tidsbegränsning gäller dock för kvittning av underskott i sådan verksamhet. Underskott som finns kvar när en förvärvskälla upphör behandlas som en realisationsförlust, vilken får kvittas mot andra kapitalinkomster.

7.3 Företagsstrukturen i Sverige

7.3.1 Företagens storlek

För att närmare beskriva svensk företagsstruktur och dess sammansättning görs en indelning av företag efter antalet anställda. I 7.1 Tabell ingår samtliga aktiva fysiska och juridiska personer, uppdelade efter antal anställda.

7.1 Tabell

Antal företag fördelade efter storlek (antal anställda), 2002-2008

Number of enterprises according to size (number of employees), 2002-2008

Antal anställda Number of employees	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
							Antal Number	Andel Share
0	628 033	641 820	651 609	676 359	680 850	699 936	700 336	73,92%
1-4	145 792	146 049	149 049	153 142	163 703	170 665	171 871	18,14%
5-9	33 558	33 748	34 439	35 156	36 418	37 100	37 168	3,92%
10-19	17 811	17 934	18 149	18 417	19 031	19 843	19 803	2,09%
20-49	10 646	10 522	10 562	10 689	11 035	11 445	11 439	1,21%
50-99	3 210	3 156	3 162	3 200	3 310	3 464	3 456	0,36%
100-199	1 527	1 513	1 482	1 491	1 505	1 587	1 585	0,17%
200-499	935	913	891	857	894	912	916	0,10%
500-	846	862	846	840	822	849	850	0,09%
Summa (Total)	842 358	856 517	870 189	900 151	917 568	945 801	947 424	100,00%

Anm: Tabellen avser aktiva företag. Som aktivt företag räknas i detta sammanhang företag som är registrerat till mervärdesskatt och/eller som arbetsgivare.

Källa: Statistiska centralbyrån, statistikdatabasen för näringsverksamhet

Det svenska näringslivet domineras av små företag. 92 procent av alla företag har mindre än fem anställda och endast 0,1 procent av företagen har mer än 500 anställda. Av den totala arbetskraften i företag som bedriver affärsmässig verksamhet är dock 52 procent anställda i företag med minst 500 anställda, 13 procent är anställda i företag med mellan 100 och 499 anställda medan 35 procent arbetar i företag med mellan 1 och 99 anställda. Andelen anställda i de största företagen har trots det minskat under den senaste femtonårsperioden. 1993 arbetade 58 procent i företag med minst 500 anställda, 1995 var motsvarande andel 56 procent och 1998 54 procent.¹

7.3.2 Olika företagsformer

Näringsverksamhet kan bedrivas av såväl fysiska som juridiska personer. Inkomst av näringsverksamhet beskattas på olika sätt beroende på om den skattskyldige är fysisk person, dödsbo eller juridisk person. All verksamhet som bedrivs av juridiska personer hänförs till inkomst av näringsverksamhet och den juridiska personen är skattesubjekt och beskattas själv för inkomsten. Beträffande handelsbolag, kommanditbolag och Europeiska ekonomiska intressegrupperingar (EEIG), som civilrättsligt är juridiska personer, är det dock delägarna i bolaget som beskattas för näringsverksam-

¹ Beräkning efter uppgifter ur Statistiska centralbyråns statistikdatabas för näringsverksamhet.

hetens resultat. EEIG är en företagsform inom Europeiska unionen (EU). En EEIG kan närmast liknas vid ett handelsbolag över nationsgränserna. Näringsverksamhet bedrivna av fysisk person, även kallad enskild näringsverksamhet eller enskild firma, innebär att verksamheten bedrivs av fysisk person i eget namn. Den fysiska personen är skattesubjekt för den enskilda näringsverksamheten och redovisar dess inkomster tillsammans med sina övriga inkomster.

De vanligast förekommande företagsformerna i Sverige är enskild firma, aktiebolag, handelsbolag och ekonomisk förening.

Såsom framgår av 7.2 Diagram är de

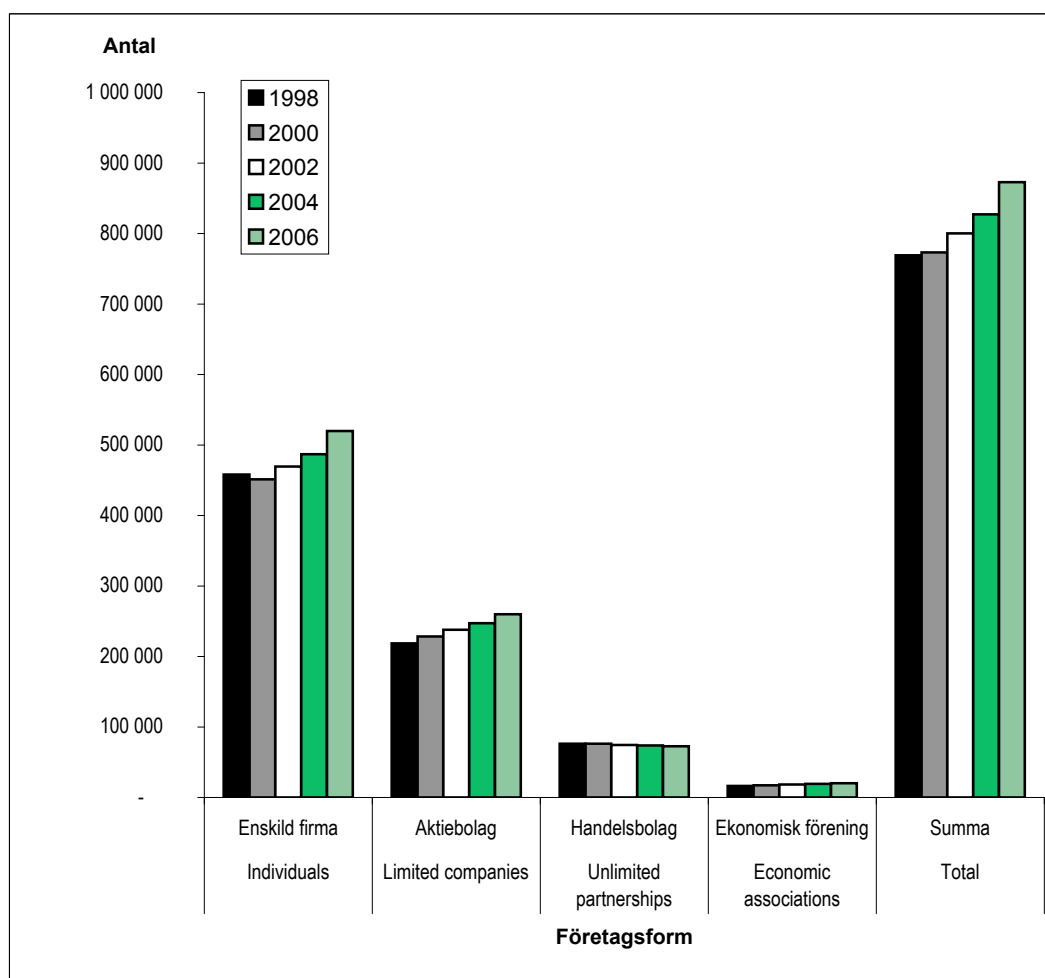
enskilda firmorna och aktiebolagen de klart dominerande företagsformerna, sett till antalet företag. Antalet aktiva företag² har ökat något under de senaste åren. Det exakta antalet företag finns i tabellbilagan (7.20 Tabell).

Vad gäller ekonomisk aktivitet är aktiebolagen helt dominerande och svarar för 88 procent av den totala omsättningen inom området näringsverksamhet. Aktiebolagens dominans har legat på en stabil nivå under de senaste åren. Enskild näringsverksamhet, handelsbolag och ekonomiska föreningar svarar tillsammans för endast fem procent av omsättningen.

7.2 Diagram

Antal aktiva företag för de vanligaste företagsformerna i Sverige, 1998-2006

Number of active companies of the most common legal forms in Sweden, 1998-2006

Anm: Som aktivt företag räknas i detta sammanhang företag som är registrerat till mervärdesskatt och/eller som arbetsgivare. Sifferunderlaget återfinns i tabellbilagan (7.21 Tabell).

Källa: Statistiska centralbyrån, Företagsregistret, statistikdatabasen Näringsverksamhet

² Som aktivt företag räknas i detta sammanhang företag som är registrerat till mervärdesskatt och/eller som arbetsgivare.

7.3 Tabell

Total omsättning per företagsform 2003-2007 enligt lämnade momsdeklarationer, mdkr och procent

Total turnover per legal form of enterprise 2003-2007 on the basis of VAT tax returns, BSEK and percent

Företagsform Legal form	2003		2004		2005		2006		2007	
	Omsättning Turnover	Andel Share	Omsättning Turnover	Andel Share	Omsättning Turnover	Andel Share	Omsättning Turnover	Andel Share	Omsättning Turnover	Andel Share
Enskild näringsverksamhet (Individuals)	95,9	1,8	99,7	1,8	105,8	1,7	119,6	1,8	117,1	1,6
Aktiebolag (Limited companies)	4 763,2	88,3	4 972,5	88,4	5 387,0	88,0	5 892,3	88,0	6 300,4	88,2
Handelsbolag (Unlimited partnerships)	108,2	2,0	108,1	1,9	114,6	1,9	120,5	1,8	123,8	1,7
Ekonomisk föreningar (Economic associations)	113,9	2,1	105,0	1,9	108,5	1,8	109,3	1,6	110,6	1,5
Övriga (Other)	313,9	5,8	342,2	6,1	407,9	6,7	457,5	6,8	494,7	6,9
Summa (Total)	5 395,1	100,0	5 627,5	100,0	6 123,8	100,0	6 699,2	100,0	7 146,6	100,0

Anm: Omsättningen har beräknats utifrån uppgifter i lämnade momsdeklarationer. Det innebär en viss underskattning för enskild näringsverksamhet, eftersom momsen vid en omsättning under en miljon kronor redovisas i inkomstdeklarationen.

Källa: Statistiska centralbyrån

7.4 Juridiska personers skatt

7.4.1 Förändringar vid skattereformen

I samband med skattereformen 1990-1991 genomfördes en omfattande förändring av bolagsbeskattningen. Före skattereformen var skattesatsen 52 procent. Samtidigt var möjligheterna till s.k. skattemässiga reserveringar generösa, bl.a. i form av lagernedskrivning och avsättning till resultatutjämningsfond. Utöver bolagsskatten betalade större bolag även en särskild vinstdelningsskatt, vilken uppgick till 20 procent av ett underlag beräknat på särskilt sätt. Bolagsskattesatsen sänktes 1991 till 30 procent, samtidigt som rätten till lagernedskrivning och andra resultatreglerande åtgärder slopades. Vid samma tidpunkt togs även vinstdelningsskatten bort. Skattesatsen sänktes 1995 till den nuvarande nivån, 28 procent. I budgetpropositionen hösten 2008 föreslås att bolagsskatten från och med januari 2009 ska sänkas till 26,3 procent.

7.4.2 Dubbelbeskattning

Med ekonomisk dubbelbeskattning menar man att ett bolag (eller en ekonomisk förening) först ska betala skatt för sin vinst. Därefter ska aktie- eller andelsägarna betala skatt på den vinstutdelning som företaget lämnar. Eftersom företag inte får göra avdrag för vinstutdelningen uppkommer dubbelbeskattning. Vid 1995 års taxering var dubbelbeskattningen av svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar i princip

avskaffad. Dubbelbeskattningen infördes åter fr.o.m. den 1 januari 1995. Olika invändningar har under årens lopp riktats mot systemet med dubbelbeskattning, och i vissa delar har dessa lett till att regler införts för att lindra effekten av dubbelbeskattningen. Praktiskt sett innebär dubbelbeskattningen att en bolagsvinst beskattas med 50 procent skatt. Först beskattas hela vinsten med 28 procent bolagsskatt hos bolaget, resterande 72 procent kan delas ut och beskattas då med 30 procent kapitalskatt hos mottagaren (om denne är en fysisk person). Den totala skatten på t.ex. 100 kr blir därmed 49,60 kr ($28 + 0,3 \cdot 72$).

7.4.3 Skatten för juridiska personer 145 miljarder kronor år 2006

Den totala skatt som debiteras aktiebolag och andra juridiska personer i samband med inkomsttaxeringen uppgick vid inkomståret 2006 (2007 års taxering) till 145 miljarder kronor. Detta motsvarar en ökning med 8 miljarder kronor jämfört med året innan. Av den samlade debiterade skatten svarar statlig inkomstskatt (bolagsskatt) för 99 miljarder kronor, vilket motsvarar cirka 68 procent. Bolagsskatten ökade mellan 2005 och 2006 med 7,2 miljarder eller 8 procent. Ökningen beror uteslutande på förbättrade företagsvinster. Om hänsyn tas till att det i bolagsskatten år 2005 finns en tillfällig effekt för tidigare lagda återföringar av periodiseringsfonder är ökningen större än så. De tidigare lagda återföring-

arna var en följd av räntebeläggningen av avsatta medel till periodiseringsfonder. Enligt Finansdepartementets beräkningar uppgick skatten på de tidigarelagda återföringarna till cirka 13 miljarder kronor inkomståret 2005 och till 10 miljarder kronor inkomståret 2006. Om den tillfälliga effekten borträknas för inkomståret 2005 uppgår den procentuella ökningen mellan åren till 26 procent.

Avkastningsskatten, som betalas på inbestående pensionsmedel hos försäkringsbolagen, minskade med 0,9 miljarder kronor, från 11,6 miljarder inkomståret 2005 till 10,7 miljarder efterföljande år. Detta motsvarar en minskning med cirka 8 procent. Avkastningsskatten bestäms av storleken på livförsäkringsföretagens förmögenheter vid beskattningsårets ingång och den genomsnittliga statslåneräntan året närmast före. Den genomsnittliga statslåneräntan sjönk mellan 2004 och 2005, vilket helt förklarar minskningen av avkastningsskatten.

Den särskilda löneskatten på pensionskostnader minskade med 0,5 miljarder till totalt 21,6 miljarder. Minskningen beror på en tillfällig premiefrielse för pensionsförmåner.

Den största skattereduktionen beloppsmässigt är skattereduktionen för byggnads-

arbeten på bostadshus s.k. ROT-avdrag. ROT-avdrag gavs med vissa avbrott under åren 1993-1999. Ett nytt ROT-avdrag har införts för arbeten som utförs mellan 15 april 2004 och 30 juni 2005. Under denna period har reduktion givits med totalt 3,5 miljarder kronor varav 2,2 miljarder avseende fysiska personer. Ägare av småhus kan få skattereduktion för vissa miljöförbättrande åtgärder (s.k. miljö-ROT) vidtagna under perioden 1 januari 2004 - 31 december 2006. Sammanlagt har under treårsperioden fattats 35 000 beslut och reduktionen har sammantaget uppgått till 187 miljoner kronor.

Skattereduktion för bredbandsinstallation ges för installationer som tas i bruk mellan 1 januari 2001 och 31 december 2006. Sammanlagt har fattats ca 29 000 beslut och reduktion har givits med sammantaget 200 miljoner kronor.

Den som äger en lantbruksenhet med stormskog kan få skattereduktion för stormvirke. Skattereduktionen är avsedd för skogsägare i södra Sverige som den 8-9 januari 2005 drabbades av stormen Gudrun. Sammanlagt har fattats ca 51 000 beslut till ett sammanlagt belopp på 2 miljarder kronor.

7.4 Tabell

Översikt av skatteutfallet för juridiska personer 1994, 2001-2006, mdkr Overview of taxes for legal entities 1994, 2001-2006, BSEK

	1994	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Förändring 05-06 Change 05-06	
								mdkr BSEK	%
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	36,8	52,1	43,9	48,9	71,5	92,0	99,2	+7,2	+7,9
Avkastningsskatt (Yield tax)	6,3	14,6	13,0	12,3	11,0	11,6	10,7	-0,9	-7,8
Särskild löneskatt på pensionskostnader (Special tax on pension costs)	5,4	19,6	21,8	20,8	21,7	22,1	21,6	-0,5	-2,2
Fastighetsskatt (Real estate tax)	4,2	9,1	10,1	10,4	10,2	10,3	11,8	+1,4	+14,0
Moms, netto (VAT, net)	0,2	1,8	1,7	1,7	1,6	1,6	1,7	+0,1	+4,0
Skattereduktioner för investeringar och reparationer (Special tax reduction for investments and housing improvements)	-1,5	-	0,0	0,0	-0,6	-0,9	-0,1	+0,8	-83,7
Övrigt (Other)	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	+0,0	+9,7
Summa (Total)	51,5	97,4	90,7	94,2	115,5	136,9	145,0	+8,1	+5,9

Källa: Skatteverkets debiteringsstatistik

Aktiebolagen svarar för 75 procent av den totala skatten

Av de juridiska personernas totala skatt svarar aktiebolagen för den största delen, 75 procent. Tillsammans med banker och försäkringsbolag står aktiebolagen för 89 procent av skatteinkomsterna. Avkastningsskatten betalas till största delen av försäkringsföretagen, medan den särskilda löneskatten till stor del betalas av aktiebolagen samt av myndigheter och andra offentliga organisationer, dvs. stora arbetsgivare. De totala inkomsterna av fastighets-skatt härrör i huvudsak från aktiebolag och bostadsrättsföreningar.

Ett fåtal stora bolag står för en mycket stor andel av den totala bolagsskatten. I 7.6

Diagram har samtliga aktiebolag, inklusive banker och försäkringsföretag, indelats i intervall efter hur mycket de betalade i bolagsskatt för inkomståret 2006. Av diagrammet framgår att en mycket liten andel av alla bolag, 0,04 procent, betalade 100 miljoner kronor eller mer i bolagsskatt, samtidigt som den sammanlagda bolagsskatten för dessa utgjorde cirka 26 procent av den totala bolagsskatten i Sverige. Andelen bolag som betalade 100 tusen kronor eller mindre i bolagsskatt utgjorde 68 procent av totala antalet bolag. Den sammanlagda bolagsskatten för dessa utgjorde 4,6 procent av den totala.

De exakta sifferuppgifterna finns i tabellbilagan (7.21 Tabell).

7.5 Tabell

Juridiska personers skatt fördelad efter juridisk form i procent, 2006, mnkr Legal entities' tax by legal form in percent 2006, MSEK

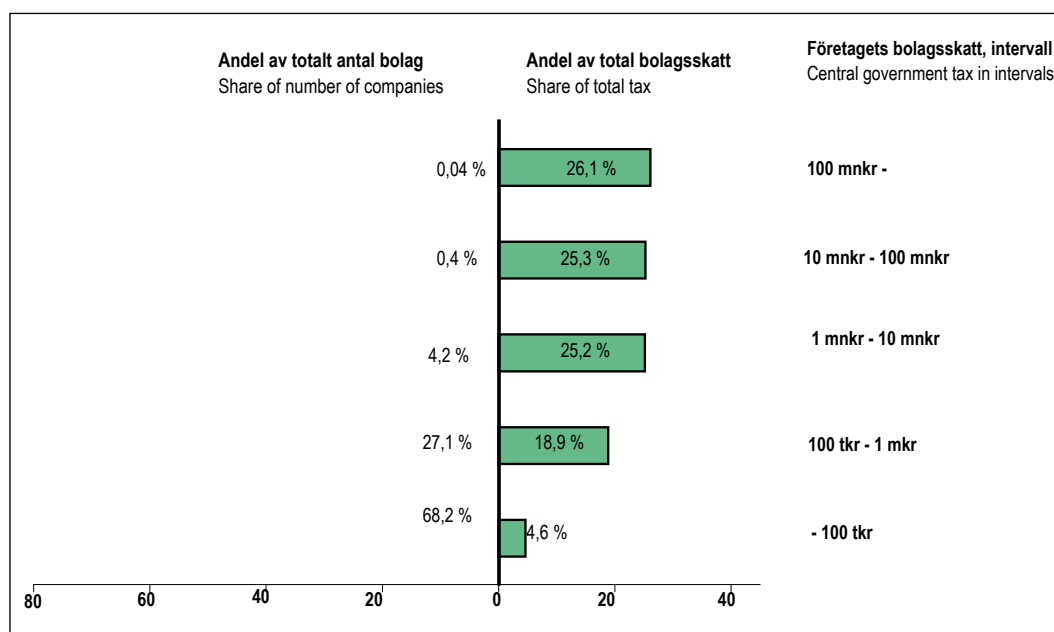
Juridisk form	Antal	Statlig inkomstskatt	Avkastnings-skatt	Särskild löneskatt på pensionskostnader	Fastighets-skatt	Moms, netto	Förmögenhets-skatt	Slutlig skatt	Andel av slutlig skatt %
Legal form	Number of entities	Central government income tax	Yield tax	Special tax on pension costs	Real estate tax	VAT, net	Wealth tax	Total tax	Share of total tax %
Aktiebolag (<i>Limited companies</i>)	338 114	83 898	309	14 685	7 692	1 591		108 123	74,6
Bankaktiebolag och sparbanker (<i>Bank companies and savings banks</i>)	129	8 476	8	417	30	4		8 934	6,2
Försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag (<i>Insurance companies</i>)	392	1 914	8 748	413	296	-2		11 370	7,8
Ekonomiska föreningar (<i>Economic associations</i>)	12 341	385	5	185	91	14		666	0,5
Handelsbolag (<i>Unlimited partnerships</i>)	119 745			109	1 048			1 158	0,8
Utländska juridiska personer (<i>Foreign legal entities</i>)	2 591	1 126	88	94	87	3		1 399	0,9
Bostadsrätts- och samfällighetsföreningar (<i>Tenant-owners' associations etc</i>)	27 241	1 107		3	2 053	50		3 208	2,2
Ideella föreningar (<i>Non-profit associations</i>)	77 964	1 296	66	444	82	17	80	1 984	1,4
Stiftelser (<i>Foundations</i>)	24 626	991	794	144	150	3	112	2 187	1,5
Statliga och kyrkliga enheter, kommuner och andra offentliga organisationer (<i>Government owned entities</i>)	2 899	11	0	5 004	200	7		5 218	3,6
Övriga (<i>Others</i>)	888	13	719	71	38			774	0,5
Summa (Total)	606 930	99 217	10 737	21 569	11 767	1 687	192	145 021	100,0

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.6 Diagram

Fördelning av statlig inkomstskatt (bolagsskatt) för aktiebolag 2006, andel av total skatt och andel av totalt antal bolag

Division of taxes for limited companies 2006, share of total tax and share of total number

Anm: Som aktiebolag räknas här samtliga aktiebolag, försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag, sparbanker och utländska juridiska personer. Sifferunderlaget återfinns i tabellbilagan (7.22 Tabell).

Källa: Riksskatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.4.4 Få företag står för större delen av överskottet

Av 7.7 Tabell framgår fördelningen av redovisade över- respektive underskott för samtliga aktiebolag inklusive banker, försäkringsföretag och utländska juridiska personer som lämnat en inkomstdeklaration för inkomståret 2006. Av alla bolag redovisar cirka 52 procent överskott, medan cirka 34 procent redovisar underskott. Resterande 14 procent redovisar ett nollresultat. De senare är till största delen bolag som bildats men ännu inte påbörjat någon verksamhet eller bolag som upphört med en tidigare bedriven verksamhet.

Det tidigare beskrivna förhållandet att ett fåtal mycket stora företag betalar en

stor del av den totala bolagsskatten framgår även här. Drygt 80 procent av det totala taxerade överskottet är hänförligt till ett fåtal mycket stora företag, vilka tillsammans utgör 3,3 procent av antalet bolag som redovisar överskott. Fördelningen av de samlade underskotten har en liknande struktur. Som förklarats i avsnitt 7.2.2 är dock en skillnad mellan redovisade underskott och överskott att de förra i många fall är ackumulerade underskott. Ett underskott som uppstår vid taxeringen får, om det inte kan kvittas mot en vinst, rullas vidare till kommande års taxeringar för att kvittas mot eventuella framtida överskott.

7.7 Tabell

Redovisade över- och underskott (ackumulerat) i olika intervall, antal bolag, andelar samt totala summor, 2006

Assessed surpluses and deficits (accumulated) for limited companies in different intervals, number of companies, shares and amounts, 2006

	Antal Number	Andel, % Share, %	Summa taxerad inkomst, mnkr Assessed income, MSEK	Andel Share
Taxerat överskott (Assessed surplus)				
1 kr - 10 tkr	20 880	12,0	72	0,0
10 tkr - 100 tkr	52 402	30,1	2 459	0,7
100 tkr - 1 mnkr	75 361	43,3	26 437	7,3
1 mnkr - 5 mnkr	19 481	11,2	40 925	11,4
5 mnkr - 10 mnkr	2 866	1,6	19 824	5,5
10 mnkr - 50 mnkr	2 292	1,3	46 108	12,8
50 mnkr - 100 mnkr	263	0,2	18 343	5,1
100 mnkr - 1 mdkr	268	0,2	64 478	17,9
1 mdkr -	40	0,0	141 572	39,3
Totalt (Total)	173 853	100,0	360 218	100,0
Taxerat underskott (ackumulerat) (Assessed deficit [accumulated])				
1kr - 10 tkr	18 081	15,6	63	0,0
10 tkr - 100 tkr	37 338	32,2	1 661	0,4
100 tkr - 1 mnkr	44 516	38,4	15 192	3,4
1 mnkr - 5 mnkr	10 585	9,1	22 401	5,0
5 mnkr - 10 mnkr	1 923	1,7	13 551	3,0
10 mnkr - 50 mnkr	2 342	2,0	51 210	11,4
50 mnkr - 100 mnkr	488	0,4	33 560	7,5
100 mnkr - 1 mdkr	519	0,4	137 701	30,8
1 mdkr -	49	0,0	172 110	38,5
Totalt (Total)	115 841	100,0	447 448	100,0
Nollresultat (Zero result)				
Totalt (Total)	46 135	100,0	0	100,0

Anm: I tabellen ingår samtliga aktiebolag, försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag, sparbanker och utländska juridiska personer som lämnat en inkomstdeklaration taxeringsåret 2007.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.4.5 Branschvis fördelning av över- och underskott

Aktiebolagens samlade överskott uppgick inkomståret 2006 till 360 miljarder kronor. Av 7.8 Tabell framgår den branschvisa fördelningen av det sammanlagda överskottet. Bland huvudgrupperna återfinns det största överskottet bland företag som ägnar sig åt fastighetsförvaltning och olika former av företagstjänster. Dessa 58 000 företag, eller 34 procent av alla företag med överskott, redovisar ett sammanlagt överskott på 112 miljarder kronor, eller 31 procent av det totala överskottet. Inom tillverkningssektorn finns det 17 000 företag med ett sammanlagt överskott på 74 miljarder kronor. Bland samtliga aktiebolag med överskott är det genomsnittliga överskottet 2,07 miljoner kronor per företag. Det högsta genomsnittliga överskottet återfinns bland företag som bedriver bankverksamhet. I genomsnitt har dessa

företag ett överskott på 264 miljoner kronor. Andra branscher med relativt höga genomsnittliga överskott försäkringsföretag, tillverkare av teleprodukter, tillverkare av petroleumprodukter, telekommunikationsföretag och företag inom forskning och utveckling med genomsnittliga överskott på 73, 53, 41, 38 och 36 miljoner kronor.

Aktiebolagens ackumulerade underskott uppgick inkomståret 2006 till 447 miljarder kronor. Företagen inom huvudgruppen fastighetsförvaltning och andra företagstjänster uppvisar det största samlade underskottet, 170 miljarder kronor. Det näst största samlade underskottet har företag inom tillverkningssektorn. Det sammanlagda underskottet uppgår för dessa till 76 miljarder kronor. Störst genomsnittligt underskott har försäkrings- och pensionsföretag, där det genomsnittliga underskottet är 85 miljoner kronor.

7.8 Tabell

Redovisat resultat i aktiebolag 2006 fördelat efter SNI*, mnkr

Assessed income for limited companies 2006 according to SNI*, MSEK

SNI	Verksamhet Economic activity	Taxerat överskott		Taxerat underskott (ackumulerat)	
		Assessed surplus		Assessed deficit (accumulated)	
		Antal Number	Belopp Amount	Antal Number	Belopp Amount
01-05	Jord-, skogsbruk och fiske (Agriculture, forestry and fishing)	4 263	1 945	2 182	1 743
10-14	Gruvbrytning och utvinning av mineraler (Mining)	271	4 248	127	758
15-37	Tillverkning (Manufacturing)	17 280	73 690	8 948	75 805
Varav:	15-16 Livsmedels- och dryckesvarufremställning (Food manufacturing)	948	4 682	682	3 915
(From which:)	17-19 Textil- och beklädnadsvarutillverkning; tillverkning av lädervaror (Textile and clothes manufacturing)	523	492	308	401
	20 Trävarutillverkning (Timber manufacturing)	1 481	2 637	743	2 260
	21 Massa-, pappers- och pappersvarutillverkning (Manufacturing of paper and paper goods)	189	3 169	132	2 700
	22 Förlagsverksamhet; grafisk produktion och reproduktion av inspelningar (Publishing)	2 201	2 720	1 739	3 762
	23 Stenkolsprodukter, raffinerade petroleumprodukter och kärnbränsle (Coal and mineral oil)	25	1 032	10	38
	24 Kemikalier och kemiska produkter (Chemicals)	357	3 261	232	5 375
	25-26 Gummi- och plastvaror; icke metalliska mineraliska produkter (t ex glas) (Plastic goods)	1 179	3 251	483	3 514
	27-28 Metallframställning och metallvarutillverkning (Metal industry)	4 543	15 753	1 572	2 925
	29 Tillverkning av maskiner som ej ingår i annan underavdelning (Machine manufacturing)	2 248	9 981	946	4 955
	31 Andra elektriska maskiner och artiklar (Electric machines)	549	1 055	270	1 196
	32 Teleprodukter (Tele products)	252	13 528	207	6 395
	33 Precisionsinstrument, medicinska och optiska instrument samt ur (Medical instruments)	835	3 693	479	3 996
	34-35 Transportmedel (Transportation)	778	6 374	406	32 298
	36-37 Möbler m m samt återvinning (Furniture manufacturing)	1 048	1 751	655	1 297
40-41	El-, gas-, värme- och vattenförsörjning (Electricity, gas, heating and water supply)	599	10 767	288	991
45	Byggnadsverksamhet (Construction)	17 386	11 684	6 487	5 485
50-52	Parti- och detaljhandel; reparation av fordon, hushålls- och personliga artiklar (Wholesale and retail trade, repair business)	33 926	50 694	20 461	37 788
Varav:	50 Handel med och service av motorfordon; detaljhandel med drivmedel (Motor vehicle trade and service)	5 715	6 694	2 783	3 228
(From which:)	51 Parti- och agenturhandel utom med motorfordon (Wholesale trade)	15 193	29 454	9 242	24 628
	52 Detaljhandel utom med motorfordon; reparation av hushållsartiklar (Retail trade)	13 018	14 546	8 436	9 932
55	Hotell- och restaurangverksamhet (Hotels and restaurants)	4 350	1 861	4 808	4 631
60-64	Transport, lagringsverksamhet och kommunikation (Transport, storage business and communication)	9 945	17 692	4 295	69 261
Varav:	60 Landtransport; transport i rörsystem (Land transport)	7 426	2 718	2 547	49 436

SNI	Verksamhet Economic activity	Taxerat överskott		Taxerat underskott (ackumulerat)		
		Assessed surplus		Assessed deficit (accumulated)		
		Antal Number	Belopp Amount	Antal Number	Belopp Amount	
(From which:)	61	Sjötransport (<i>Sea transport</i>)	314	357	331	6 388
	63	Stödtjänster till transport; resebyråverksamhet (<i>Travel agency</i>)	1 803	2 375	1 066	3 004
	64	Post- och telekommunikationer	319	12 140	260	8 375
65-67		Finans- och försäkringsverksamhet (<i>Finance and insurance</i>)	4 439	59 377	3 398	28 068
Varav:	651	Bankverksamhet (<i>Banking</i>)	112	29 594	18	403
(From which:)	652	Annan finansförmedling (<i>Finance agency</i>)	1 555	10 369	1 334	9 993
	66	Försäkring och pensionsfondsverksamhet utom obligatorisk socialförs. (<i>Insurance</i>)	135	9 836	100	8 499
	67	Stödtjänster till finansiell verksamhet (<i>Other financial business</i>)	2 637	9 579	1 946	9 173
70-74		Fastighetsförvaltning, uthyrning och företagservice (<i>Real estate and business service, rental business</i>)	58 231	111 724	35 695	170 112
Varav:	70	Fastighetsverksamhet (<i>Real estate service</i>)	13 495	20 769	8 625	52 496
(From which:)	71	Uthyrning av fordon och maskiner samt av artiklar för personligt bruk (<i>Renting of vehicles and machines</i>)	1 718	2 061	1 082	2 113
	72	Databehandlingsverksamhet (<i>Data processing</i>)	6 563	5 384	4 501	19 058
	73	Forskning och utveckling (<i>Research and development</i>)	725	26 452	948	9 727
	74	Andra företags tjänster (<i>Other business service</i>)	35 730	57 058	20 539	86 718
75		Samhällsförvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring (<i>Community service</i>)	96	82	67	101
80		Utbildning (<i>Education</i>)	1 977	926	1 231	1 106
85		Hälsa- och sjukvård, sociala tjänster, veterinärverksamhet (<i>Health care, social service, veterinary activities</i>)	5 419	3 081	1 845	764
90-93		Andra samhällseliga och personliga tjänster (<i>Other community and personal services</i>)	4 999	3 080	4 752	11 862
95		Privata hushållstjänster (<i>Services in households</i>)	5	1	4	6
99		Verksamhet i internationella organisationer, ambassader o dyl (<i>International organizations, embassies etc</i>)	3	1	0	0
0		SNI-saknas (<i>Companies without SNI</i>)	10 664	9 365	21 253	38 969
Totalt (Total)			173 853	360 218	115 841	447 449

Anm: I tabellen ingår samtliga aktiebolag, försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag, sparbanker och utländska juridiska personer som taxeringsåret 2007 lämnat en inkomstdeklaration med ett skattemässigt resultat skilt från noll.

* Näringsgrensklassificering enl. svensk standard för näringsgrensindelning (SNI 2002) (classification by economic activity according to SNI, the Swedish version of NACE Rev 1)

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.4.6 Bokföringsmässigt resultat och skattemässiga justeringar

Av 7.9 Tabell framgår aktiebolagens intäkter och kostnader för år 2006. Aktiebolagens totala rörelseintäkter, dvs. omsättning, uppgick till 6 207 miljarder kronor. Rörelsekostnaderna, som framför allt består av kostnader för varor och material, uppgick till 3 644 miljarder kronor eller 59,0 procent av omsättningen. Den därefter största kostnadsposten är personalkostnader, framför allt löner och sociala avgif-

ter, som uppgick till 987 miljarder kronor eller 15,9 procent av omsättningen. De bokföringsmässiga avskrivningarna utgör en förhållandevis liten del av företagens kostnader. De uppgick 2006 endast till 201 miljarder kronor eller 3,2 procent av omsättningen. Företagens finansiella intäkter och kostnader har ganska stor betydelse för företagets resultat även om de netto bara uppgår till 6,9 procent av omsättningen. Totalt uppgår de finansiella intäkterna till 834 miljarder kronor (13,4 procent av om-

sättningen) och de finansiella kostnaderna uppgår totalt till 404 miljarder kronor (6,5 procent av omsättningen).

Resultatet efter finansnetto är företagets resultat efter att man har tagit hänsyn till alla intäkts- och kostnadsposter men innan

man gör några skattemässiga justeringar och eventuella andra bokslutsdispositioner. År 2006 uppgick aktiebolagens resultat efter finansnetto till 813 miljarder kronor, vilket motsvarar 13,1 procent av deras omsättning.

7.9 Tabell

Aktiebolagens intäkter, kostnader och rörelseresultat efter finansnetto 2006, mdkr Income and costs for limited companies 2006, BSEK

	Belopp Amount	Procent av omsättningen Percentage of turnover
Rörelseintäkter (<i>Net sales</i>)	6 206,7	100,0
Rörelsekostnader (<i>Cost of sales</i>)	-3 644,3	-58,7
Övriga externa kostnader (<i>Other external expenses</i>)	-990,7	-16,0
Personalkostnader (<i>Expenses of personel</i>)	-986,6	-15,9
Avskrivningar mm (<i>Depreciation</i>)	-201,0	-3,2
Rörelseresultat efter avskrivningar (<i>Operating income</i>)	384,0	6,2
Finansiella intäkter och kostnader (<i>Financial income and expenses</i>)	429,1	6,9
Resultat efter finansnetto (<i>Income after financial income and expenses</i>)	813,2	13,1

Anm: I uppgifterna ingår samtliga aktiebolag och utländska juridiska personer. På grund av bristfälliga och ofullständiga räkenskapsutdrag från en del företag är beloppen i tabellen något osäkra. I övriga tabeller över aktiebolagen ingår även försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag och sparbanker. Eftersom dessa företag ibland använder egna räkenskapsutdrag istället för Skatteverkets standardiserade utdrag (SRU) så kan de inte inkluderas i den här tabellen.

Källa: Riksskatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Möjligheter att påverka resultatet

Aktiebolagen har vissa möjligheter att justera det resultat som ska ligga till grund för beskattningen. Dels kan resultatet justeras genom att man får skjuta upp beskattningen av vissa inkomster och dels måste vissa justeringar göras på grund av att de bokföringsmässiga reglerna kan skilja sig från de skattemässiga.

Efter skattereformen 1990/91 finns egentligen bara två rena reserveringsmöjligheter av betydelse kvar, periodiseringsfonder och överavskrivningar. Avsättning till periodiseringsfonder kan från och med 2002 års taxering göras med upp till 25 procent av bolagets vinst (tidigare var gränsen 20 procent) och reserveringen kan sparas i upp till sex år innan den behöver återföras. Från och med ingången av 2005 räntebeläggs de aktiebolagens avsättningar till periodiseringsfonder. Det går till så att en schablonintäkt tas upp till beskattning, beräknad till 72 procent av statslåneräntan multiplicerad med summan av de avsättningar till periodiseringsfonder som gjorts vid beskattningsårets ingång.

Beträffande avskrivningar medges skattemässigt en snabbare avskrivningstakt än vad som i de flesta fall är företagsekonomiskt motiverat, varigenom en reservering uppkommer.

Koncernbidrag utgör ytterligare en möjlighet för företag ingående i koncerner att påverka sitt resultat, men koncernbidrag utgör inte en reservering. Koncernen utgör inte skattesubjekt i Sverige utan varje enskilt bolag utgör ett självständigt skattesubjekt. För att valet av organisationsform – ett företag eller flera företag i en koncern – inte ska styras av skattereglerna finns särskilda regler som medger att inkomster förs över från ett företag till ett annat genom koncernbidrag. Syftet med reglerna om koncernbidrag är att skattebelastningen för en koncern varken bör vara större eller mindre än om verksamheten hade bedrivits i ett enda bolag.

Sett till totalbelopp var det sammanlagda nettoresultatet efter finansnetto och före de skattemässiga justeringarna som vi visat ovan 813 miljarder kronor inkomståret 2006 (dvs taxeringsåret 2007). I det beloppet ingår samtliga bolag, oavsett om de har ett taxerat överskott, underskott eller nollresultat. De bolag som har ett taxerat överskott har tillsammans ett resultat efter finansnetto på 708 miljarder kronor och de som har ett taxerat underskott har ett resultat efter finansnetto på 126 miljarder kronor. Från dessa poster sker, huvudsakligen skattemässigt betingade, justeringar för att räkna fram den taxerade inkomsten.

Totalbeloppen för de olika justeringsposterna taxeringsåret 2007 framgår av 7.10 Tabell. Netto medför justeringarna en minskning av resultatet med 370 miljarder kronor för bolagen med överskott och en minskning av resultatet med 574 miljarder kronor för bolagen med underskott.

De största justeringsposterna för bolagen med ett taxerat överskott är bokförda intäkter som ej är skattepliktiga (307 miljar-

der kronor), bokförda kostnader som ej är avdragsgilla (196 miljarder kronor) samt lämnade och mottagna koncernbidrag (155 respektive 138 miljarder kronor). Bokförda intäkter och kostnader som ej är skattepliktiga eller avdragsgilla avser exempelvis skattefria utdelningar från koncern- och intresseföretag. För bolagen med ett taxerat underskott utgörs den mest dominerande justeringsposten av underskottsavdrag från

7.10 Tabell

Justeringsposter mellan rörelseresultat efter finansnetto och taxerad inkomst 2006, mnkr

Adjustment items and taxable income 2006, MSEK

	Taxerat överskott		Taxerat underskott	
	Assessed surplus		Assessed deficit	
	Belopp	Andel av resultat efter finansnetto %	Belopp	Andel av resultat efter finansnetto %
	Amount	Share %	Amount	Share %
Resultat efter finansnetto <i>(Net of financial income and expenses)</i>	708 117	100,0	125 949	100,0
Resultatminskning (Profit reduction/loss increase)				
Överavskrivningar (<i>Excess depreciation</i>)	40 835	5,8	7 016	5,6
Avsättning periodiseringsfond (<i>Transfer to tax allocation reserve</i>)	47 836	6,8	183	0,1
Lämnat koncernbidrag (<i>Group contribution</i>)	154 574	21,8	66 491	52,8
Bokförda ej skattepliktiga intäkter (<i>Accounted non taxable revenues</i>)	306 912	43,3	230 948	183,4
Uppskov med vinst på aktier m.m. (<i>Deferment of stock profit etc</i>)	16	0,0	1	0,0
Underskottsavdrag från tidigare år (<i>Deficit from previous years</i>)	10 885	1,5	378 643	300,6
Övriga justeringsposter, netto (<i>Other adjustments, net</i>)	185 849	26,2	70 613	56,1
Summa resultatminskning (Total reduction)	746 906	105,5	753 895	598,6
Resultatökning (Profit increase/loss reduction)				
Upplösning överavskrivningar (<i>Dissolved excess depreciation</i>)	14 230	2,0	9 897	7,9
Återföring periodiseringsfond (<i>Reversal of tax allocation reserve</i>)	29 231	4,1	5 676	4,5
Mottaget koncernbidrag (<i>Group contribution</i>)	137 972	19,5	75 756	60,1
Bokförda ej avdragsgilla kostnader (<i>Accounted non-deductible expenses</i>)	195 662	27,6	88 906	70,6
Återfört uppskov med vinst på aktier m.m. (<i>Reversed deferment of stock profit</i>)	38	0,0	30	0,0
Summa resultatökning (Total increase)	377 132	53,3	180 266	143,1
Totala skattemässiga justeringar <i>(Total fiscal adjustments)</i>	-369 774	-52,2	-573 629	-81,0
Taxerad inkomst (Income tax assessment)	338 343	47,8	-447 680	-355,4
Summa bolagsskatt (Total corporate income tax)	85 024	12,0	-	-

Anm: I uppgifterna ingår samtliga aktiebolag och utländska juridiska personer. På grund av bristfälliga och ofullständiga räkenskapsutdrag från en del företag är beloppen i tabellen något osäkra. I övriga tabeller över aktiebolagen ingår även försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag och sparbanker. Eftersom dessa företag ibland använder egna räkenskapsutdrag istället för Skatteverkets standardiserade utdrag (SRU) så kan de inte inkluderas i den här tabellen.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

tidigare år (379 miljarder kronor), följd av bokförda intäkter som ej är skattepliktiga (231 miljarder kronor). De skattemässiga justeringar som grundar sig på olika slags överföringar mellan företag med intressegemenskap har alltså mycket större inverkan på företagets resultat än vad reserveringsmöjligheter såsom överavskrivningar och avsättningar till periodiseringsfond har.³

7.5 Fysiska personer som näringsidkare

Fysiska personer kan bedriva näringsverksamhet direkt, som enskild näringsverksamhet, eller indirekt via handelsbolag. Inkomster från näringsverksamhet som bedrivs av en fysisk person beskattas på i princip samma sätt som övriga förvärvsinkomster. Detta innebär att kommunal och statlig inkomstskatt beräknas på inkomsten samt att allmän pensionsavgift påförs. Liksom lön från anställning påförs inkomster av näringsverksamhet socialavgifter (egenavgifter) alternativt särskild löneskatt. Den del av överskottet som kvarstår i verksamheten eller är att betrakta som avkastning på kapitalet beskattas däremot på särskilt sätt (se vidare avsnitten 7.5.3 och 7.5.4).

7.5.1 Antalet näringsidkare

Antalet fysiska personer som bedriver näringsverksamhet kan beräknas på olika sätt. I 7.2 Diagram ingår endast enskilda näringsidkare som redovisar moms i särskild skattedeclaration, dvs. näringsidkare

med en omsättning överstigande en miljon kronor. Då blir antalet enskilda näringsidkare ca 520 000. Beaktar man istället hur många fysiska personer som redovisat någon typ av enskild näringsverksamhet, oavsett omfattning blir antalet cirka 582 000. Vidare så finns det cirka 115 000 fysiska personer som redovisar inkomst av näringsverksamhet i sin egenskap av delägare i handelsbolag, vissa av dessa ingår även i gruppen som redovisar inkomst av enskild näringsverksamhet.

7.5.2 Redovisat resultat

Inkomst av näringsverksamhet delas för fysiska personer in i aktiv respektive passiv verksamhet. Till aktiv näringsverksamhet hänförs inkomst där den fysiska personen själv är verksam i viss omfattning. På inkomst av aktiv näringsverksamhet betalas egenavgifter med 30,71 procent (år 2008) och på inkomst av passiv näringsverksamhet betalas särskild löneskatt med 24,26 procent (år 2008). Näringsidkare som fyllt 65 år betalar särskild löneskatt istället för egenavgifter oavsett typ av verksamhet.

Som framgår av 7.11 Tabell redovisar 57 procent av de enskilda näringsidkarna överskott av sin verksamhet, medan 43 procent redovisar underskott. Bland fysiska personer som är delägare i handelsbolag är det en något högre andel som redovisar överskott, 60 procent, och följaktligen en något mindre andel som redovisar underskott, 40 procent.

7.11 Tabell

Enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag (fysiska personer) indelade efter verksamhetens art och redovisat resultat, antal och andel, 2006

Individuals with business activity according to type of business activity and income (surplus and deficit), total number and percent, 2006

	Enskilda näringsidkare		Delägare i handelsbolag	
	Individuals		Partner in unlimited partnership	
	Antal	Andel	Antal	Andel
	Number	Share	Number	Share
Överskott (Surplus)	329 479	57	69 027	60
varav aktiv (active)	264 564	45	60 676	53
varav passiv (passive)	64 915	11	8 351	7
Underskott (ackumulerat) (Deficit [accumulated])	252 912	43	45 730	40
varav aktiv (active)	126 217	22	29 895	26
varav passiv (passive)	126 695	22	15 835	14
Summa (Total)	582 391	100	114 757	100

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

³ På grund av bristfälliga och ofullständiga räkenskapsutdrag från en del företag är beloppen osäkra.

Av 7.12 Tabell framgår att fördelningen av de totala inkomsterna (beräknade som absolutbelopp) på över- och underskott är ungefär densamma som fördelningen av

antalet näringsidkare. En större andel av överskotten är däremot redovisade som aktiv näringsverksamhet.

7.12 Tabell

Totalsummor redovisade belopp för enskild näringsidkare och delägare i handelsbolag indelade efter verksamhetens art och redovisat resultat 2006, mnkr
Total assessed income for individuals with business activity according to type of business activity and income (surplus and deficits), 2006, MSEK

	Enskilda näringsidkare		Delägare i handelsbolag	
	Individuals		Partner in unlimited partnership	
	Inkomst	Andel	Inkomst	Andel
	Income	Share	Income	Share
Överskott (Surplus)	34 192	57	6 845	64
varav aktiv (active)	31 733	53	6 524	61
varav passiv (passive)	2 459	4	321	3
Underskott (ackumulerat) (Deficit [accumulated])	25 585	43	3 795	36
varav aktiv (active)	15 781	26	2 678	25
varav passiv (passive)	9 804	16	1 117	10
Summa, absolutbelopp (Total, absolute value)	59 777	100	10 640	100

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

I 7.13 Tabell visas fördelningen av över- och underskott för aktiva respektive passiva näringsidkare efter olika intervall. Av tabellen framgår att 40 procent av de aktiva näringsidkarna med överskott redovisar ett överskott mindre än 50 000 kr. Deras sammanlagda överskott motsvarar 5 procent av det totala överskottet för aktiva näringsidkare. Motsvarande andelar för passiva näringsidkare är 84 respektive 23 procent. 21 procent av de aktiva näringsidkarna med överskott redovisar ett

överskott som överstiger 200 000 kr. Det sammanlagda överskottet för dem motsvarar 57 procent av det totala överskottet för aktiva näringsidkare. Motsvarande andelar för passiva näringsidkare är 3 respektive 44 procent. Även underskotten har en liknande fördelning. Både vad gäller aktiva och passiva näringsidkare har en majoritet ett underskott mindre än 50 000 kr, medan den totala andelen av underskotten för dessa endast utgör en mindre del.

7.13 Tabell

Redovisad inkomst av enskild näringsverksamhet 2006 i intervall. Antal personer samt totalsumma i intervallet, mnkr

Assessed income for individuals with business 2006 in intervals, number of individuals and total income per interval, MSEK

Intervall, inkomst av näringsverksamhet, tkr Intervals, income from business activity, KSEK	Aktiv näringsverksamhet Persons actively involved in the business				Passiv näringsverksamhet Persons not actively involved in the business				Summa aktiv och passiv näringsverksamhet Total persons actively involved and persons not active involved in the business			
	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel
	Number	Share	Income, MSEK	Share	Number	Share	Income, MSEK	Share	Number	Share	Income, MSEK	Share
Överskott (Surplus)												
0,001-10	43 850	17	150	0	34 561	53	94	4	78 411	24	244	1
10-50	60 087	23	1 633	5	19 871	31	476	19	79 958	24	2 108	6
50-100	42 898	16	3 150	10	5 397	8	379	15	48 295	15	3 529	10
100-150	33 346	13	4 124	13	2 015	3	244	10	35 361	11	4 369	13
150-200	27 170	10	4 744	15	1 033	2	177	7	28 203	9	4 921	14
200-250	19 759	7	4 417	14	531	1	119	5	20 290	6	4 536	13
250-300	13 500	5	3 692	12	311	0	85	3	13 811	4	3 778	11
300-	23 954	9	9 822	31	1 196	2	885	36	25 150	8	10 708	31
Totalt (Total)	264 564	100	31 733	100	64 915	100	2 459	100	329 479	100	34 192	100
Underskott (ackumulerat) (Deficit [accumulated])												
0,001-10	26 516	21	107	1	40 749	32	157	2	67 265	27	264	1
10-50	39 420	31	1 046	7	44 371	35	1 128	12	83 791	33	2 173	8
50-100	20 862	17	1 501	10	18 166	14	1 296	13	39 028	15	2 797	11
100-150	11 313	9	1 391	9	8 462	7	1 038	11	19 775	8	2 429	9
150-200	7 198	6	1 247	8	4 824	4	833	8	12 022	5	2 081	8
200-250	4 902	4	1 093	7	2 958	2	660	7	7 860	3	1 753	7
250-300	3 386	3	925	6	1 893	1	516	5	5 279	2	1 442	6
300-	12 620	10	8 470	54	5 272	4	4 176	43	17 892	7	12 645	49
Totalt (Total)	126 217	100	15 781	100	126 695	100	9 804	100	252 912	100	25 585	100

Källa: Skatteverket, skattedatabasen GIN-skatt

I 7.14 Tabell visas fördelningen av över- och underskott för aktiva respektive passiva delägare i handelsbolag efter olika intervall. Fördelningen skiljer sig inte nämnvärt från motsvarande fördelning för enskilda näringsidkare. En mycket stor andel av

både aktiva och passiva delägare med överskott, 46 respektive 84 procent, redovisar ett överskott mindre än 50 000 kr. De som redovisar ett överskott om minst 200 000 kr utgör bland de aktiva delägarna 19 procent, och bland de passiva 3 procent.

7.14 Tabell

Handelsbolagsdelägares redovisade inkomst av näringsverksamhet 2006 i intervall.

Antal personer samt totalsumma i intervallet, mnkr

Assessed income for partners in unlimited partnerships 2006, number of individuals and total income per interval, MSEK

Intervall, inkomst av näringsverksamhet, tkr Intervals, income from business activity, KSEK	Aktiva delägare Partners in unlimited partnerships active in the business				Passiva delägare Partners in unlimited partnerships not active in the business				Summa aktiva och passiva delägare Partners active involved and partners not active involved in the business				
	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel	
	Number	Share	Income, MSEK	Share	Number	Share	Income, MSEK	Share	Number	Share	Income, MSEK	Share	
Överskott (Surplus)													
0,001-10	14 023	23	45	1	4 622	55	12	4	18 645	27	57	1	
10-50	14 159	23	377	6	2 404	29	57	18	16 563	24	434	6	
50-100	9 047	15	665	10	689	8	48	15	9 736	14	713	10	
100-150	6 735	11	834	13	256	3	31	10	6 991	10	865	13	
150-200	5 273	9	916	14	142	2	25	8	5 415	8	940	14	
200-250	3 682	6	823	13	62	1	14	4	3 744	5	837	12	
250-300	2 793	5	764	12	36	0	10	3	2 829	4	774	11	
300-	4 964	8	2 100	32	140	2	125	39	5 104	7	2 226	33	
Totalt (Total)	60 676	100	6 524	100	8 351	100	321	100	69 027	100	6 845	100	
Underskott (ackumulerat) (Deficit [accumulated])													
0,001-10	9 586	32	34	1	6 066	38	20	2	15 652	34	54	1	
10-50	9 894	33	251	9	5 551	35	136	12	15 445	34	388	10	
50-100	4 005	13	286	11	1 904	12	134	12	5 909	13	421	11	
100-150	1 915	6	235	9	793	5	97	9	2 708	6	333	9	
150-200	1 167	4	202	8	455	3	79	7	1 622	4	281	7	
200-250	736	2	165	6	226	1	51	5	962	2	216	6	
250-300	551	2	150	6	184	1	50	5	735	2	200	5	
300-	2 041	7	1 355	51	656	4	548	49	2 697	6	1 903	50	
Totalt (Total)	29 895	100	2 678	100	15 835	100	1 117	100	45 730	100	3 795	100	

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

I 7.15 Tabell har det totala överskottet för enskilda näringsidkare som aktivt bedriver näringsverksamhet fördelats efter bransch. De två största grupperna är näringsidkare som bedriver fastighetsförvaltning, uthyrning och företagsservice eller som bedriver jordbruks-, skogsbruks- eller fiskeriverksamhet. Dessa huvudgrupper innefattar omkring 59 000 respektive 50 000 näringsidkare och har överskott på 7,4 respektive 4,6 miljarder kronor. De genomsnittliga överskotten per näringsidkare uppgår till 125 000 respektive 91 000 kr.

I likhet med fördelningen av överskottet återfinns det största samlade underskottet i gruppen näringsidkare med verksamhet inom jordbruk, skogsbruk eller fiskeriverksamheten. Dessa är 59 000 till antalet.

En del företag, 14 000 st som redovisar överskott och 5 000 st som redovisar underskott, har inte tilldelats någon branschkod. Det kan finnas många orsaker till att sådan saknas. Normalt åsätts bransch-koden i samband med F-skatte- eller momsregistrering. En grupp näringsidkare som inte alltid har F-skatt eller är registrerade till moms, men ändå kan redovisa skattepliktig intäkt eller moms, är sådana med ojämna inkomster. Exempelvis kan mindre skogsägare ett enskilt år, när avverkning skett, redovisa ett stort överskott, medan föregående år inte medfört några intäkter alls. Dessa är inte alltid F-skatte- eller momsregistrerade utan redovisar intäkter och moms när betalningarna flyter in.

7.15 Tabell

Redovisat resultat av aktiv näringsverksamhet för fysiska personer 2006 efter SNI*, mnkr

Assessed income for individuals actively involved in business 2006 according to SNI*, MSEK

SNI	Verksamhet Economic activity	Taxerat överskott		Taxerat underskott (ackumulerat)	
		Assessed surplus		Assessed deficit (accumulated)	
		Antal Number	Belopp Amount	Antal Number	Belopp Amount
01-05	Jord-, skogsbruk och fiske (Agriculture, forestry and fishing)	50 006	4 571	59 413	8 702
10-14	Gruvbrytning och utvinning av mineraler (Mining)	90	16	32	3
15-37	Tillverkning (Manufacturing)	14 374	1 651	6 183	555
Varav:	15-16 Livsmedels- och dryckesvarufremställning (Food manufacturing)	608	70	226	31
(From which:)	17-19 Textil- och beklädnadsvarutillverkning; tillverkning av lädervaror (Textile and clothes manufacturing)	1 415	93	902	63
	20 Trävarutillverkning (Timber manufacturing)	2 235	273	834	107
	21 Massa-, pappers- och pappersvarutillverkning (Manufacturing of paper and paper goods)	28	3	17	1
	22 Förlagsverksamhet; grafisk produktion och reproduktion av inspelningar (Publishing)	1 653	159	1 033	88
	23 Stenkolsprodukter, raffinerade petroleumprodukter och kärnbränsle (Coal and mineral oil)	7	2	2	0
	24 Kemikalier och kemiska produkter (Chemicals)	72	7	58	9
	25-26 Gummi- och plastvaror; icke metalliska mineraliska produkter (t ex glas) (Plastic goods)	720	71	424	32
	27-28 Metallframställning och metallvarutillverkning (Metal industry)	3 069	449	777	72
	29 Tillverkning av maskiner som ej ingår i annan underavdelning (Machine manufacturing)	1 168	177	338	29
	31 Andra elektriska maskiner och artiklar (Electric machines)	161	19	62	5
	32 Teleprodukter (Tele products)	115	19	62	4
	33 Precisionsinstrument, medicinska och optiska instrument samt ur (Medical instruments)	379	58	77	10
	34-35 Transportmedel (Transportation)	588	72	208	24
	36-37 Möbler m m samt återvinning (Furniture manufacturing)	2 122	177	1 143	80
40-42	El-, gas-, värme- och vattenförsörjning (Electricity, gas, heating and water supply)	77	7	50	8
45	Byggnadsverksamhet (Construction)	30 077	4 751	4 339	391
50-52	Parti- och detaljhandel; reparation av fordon, hushålls- och personliga artiklar (Wholesale and retail trade, repair business)	27 236	2 849	14 407	1 572
Varav:	50 Handel med och service av motorfordon; detaljhandel med drivmedel (Motor vehicle trade and service)	5 923	717	2 321	290
(From which:)	51 Parti- och agenturhandel utom med motorfordon (Wholesale trade)	6 337	745	3 433	351
	52 Detaljhandel utom med motorfordon; reparation av hushållsartiklar (Retail trade)	14 976	1 387	8 653	931
55	Hotell- och restaurangverksamhet (Hotels and restaurants)	7 846	863	2 498	336
60-64	Transport, lagringsverksamhet och kommunikation (Transport, storage business and communication)	13 548	2 478	1 728	208

SNI	Verksamhet Economic activity	Taxerat överskott		Taxerat underskott (ackumulerat)	
		Assessed surplus		Assessed deficit (accumulated)	
		Antal Number	Belopp Amount	Antal Number	Belopp Amount
65-67	Finans- och försäkringsverksamhet (Finance and insurance)	320	40	93	9
70-74	Fastighetsförvaltning, uthyrning och företagservice (Real estate and business service, rental business)	59 123	7 396	18 553	1 789
Varav:	70 Fastighetsverksamhet (Real estate service)	5 151	695	2 788	783
(From which:)	71 Uthyrning av fordon och maskiner samt av artiklar för personligt bruk (Renting of vehicles and machines)	943	99	642	67
	72 Databehandlingsverksamhet (Data processing)	7 634	960	2 857	126
	73 Forskning och utveckling (Research and development)	403	34	219	26
	74 Andra företagstjänster (Other business service)	44 992	5 608	12 047	788
75	Samhällsförvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring (Community service)	154	16	36	2
80	Utbildning (Education)	3 991	366	1 526	79
85	Hälsa- och sjukvård, sociala tjänster, veterinärverksamhet (Health care, social service, veterinary activities)	11 187	1 687	2 435	156
90-93	Andra samhälls- och personliga tjänster (Other community and personal services)	39 464	3 558	14 195	1 213
95	Privata hushållstjänster (Services in households)	37	6	4	0
0	SNI-saknas (Companies without SNI)	14 489	1 376	5 440	467
Totalt (Total)		272 019	31 631	130 932	15 490

Anm: I tabellen ingår samtliga enskilda näringsidkare som redovisat ett skattemässigt resultat skilt från noll.

* Näringsgrensklassificering enl. svensk standard för näringsgrensindelning (SNI 2002) (classification by economic activity according to SNI, the Swedish version of NACE Rev 1)

Källa: Skatteverket, skattedatabasen GIN-skatt

7.5.3 Expansion med lågbeskattade medel

I inledningen till detta avsnitt förklarades att näringsverksamhet som bedrivs av en fysisk person och handelsbolagsdelägares del av bolagets vinst beskattas på samma sätt som andra förvärvsinkomster. Detta innebär att företagsinkomsterna för fysiska personer, till skillnad mot för aktiebolag och andra juridiska personer, beskattas progressivt, med en högsta marginalskatt på cirka 65 procent. Det betyder i sin tur att den del av företagsinkomsten som inte konsumeras, utan istället får kvarstå i verksamheten, beskattas högre hos fysiska än hos juridiska personer. Från och med 1994 infördes de s.k. expansionsmedlen för att komma till rätta med denna neutralitetsbrist.

Expansionsmedlen ska motsvara den del av företagsinkomsten som får stanna i företaget och verka där. På denna del motsvarar skattenivån företagssektorn i övrigt, dvs. en skattesats på 28 procent. Detta går till på så sätt att avsättningen till expansionsmedel är avdragsgill mot inkomsten

av näringsverksamhet. Istället beskattas expansionsmedlen med en särskild skatt, statlig expansionsmedelsskatt, som uppgår till 28 procent. Denna nivå föreslås ändras till 26,3 procent år 2009, som en följd av den föreslagna bolagsskattesänkningen.

En återföring av expansionsmedel innebär att hela eller en del av tidigare avsatt belopp återförs till beskattning som inkomst näringsverksamhet, och motsvarande expansionsmedelsskatt återfås. Expansionsmedlen kan även återföras under en förlustsituation. Då utgår ingen statlig eller kommunal inkomstskatt på det återförda beloppet. Samtidigt ger återföringen ett likviditetstillskott i förlustsituationen, eftersom expansionsmedelsskatten ändå återbetalas.

Under de tolv år som möjligheterna till avsättning till expansionsmedel har funnits har 30,9 miljarder kronor satts av till expansionsmedel, av dessa har 15,8 miljarder återförts, vilket betyder att den ackumulerade nettoavsättningen uppgår till 15,1 miljarder kronor (7.16 Tabell).

7.16 Tabell

Expansionsmedel, antal näringsidkare samt totala belopp i mnkr, 1994, 2001-2006 Funds retained for expansion, number of individuals and total amount MSEK, 1994, 2001-2006

	1994	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Avsättning (Funds retained for expansion)							
Antal (Number)	52 930	28 182	25 747	23 250	23 477	25 437	24 740
Belopp (Amounts)	3 507	2 024	1 885	1 805	1 950	2 168	2 432
Återföring (Reverse allocation)							
Antal (Number)	0	28 733	27 451	26 880	23 795	25 065	22 479
Belopp (Amounts)	0	1 623	1 563	1 494	1 372	1 407	1 414
Årsnetto (Year net)	3 507	401	322	311	578	761	1 018
Akkumulerat (Accumulated)	3 507	12 102	12 424	12 735	13 313	14 074	15 092

Källa: 1994 V-stat, 2000-2005 statistikdatabasen GIN-skatt

7.5.4 Räntefördelning – positiv eller negativ

Genom 1990/91 års skattereform uppkom en skillnad i skattebelastningen mellan inkomst av kapital, där skattesatsen är 30 procent, och inkomst av näringsverksamhet där skatten, som tidigare nämnts, är progressiv och kan vara väsentligt högre. Dessutom påförs egenavgifter eller särskild löneskatt på näringsinkomster. För enskilda näringsidkare beskattas avkastningen på i näringsverksamheten satsat kapital som arbetsinkomst.

För att i någon mån jämföra enskilda näringsidkare med ägare till enmansaktiebolag infördes, i sin nuvarande form, från

och med 1995 års taxering regler om positiv respektive negativ räntefördelning. Positiv räntefördelning ger näringsidkaren en möjlighet att få en del av inkomsten av näringsverksamhet motsvarande avkastning på i näringsverksamheten satsat kapital beskattad i inkomstslaget kapital. Positiv räntefördelning är frivillig.

Negativ räntefördelning är avsedd att förhindra att näringsidkaren drar av sina privata utgiftsräntor i näringsverksamheten och på så sätt får en större skatteeffekt av dem. Negativ räntefördelning är obligatorisk.

Utvecklingen av räntefördelningen sedan den infördes framgår av 7.17 Tabell.

7.17 Tabell

Räntefördelning, antal näringsidkare samt totala belopp i mnkr, 1994, 2001-2006 Adjustment for interest distribution between capital income and business income, number of individuals and total amount MSEK, 1994, 2001-2006

	1994	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Positiv räntefördelning (Positive interest distribution)							
Antal näringsidkare (Number of individuals)	104 006	132 102	128 838	126 847	128 141	136 374	137 658
Belopp (Amounts)	2 241	5 278	5 614	5 632	5 847	6 353	7 075
Negativ räntefördelning (Negative interest distribution)							
Antal näringsidkare (Number of individuals)	7 665	51 746	47 036	48 271	47 901	49 495	45 979
Belopp i (Amounts)	127	735	739	809	839	752	660

Källa: 1994 V-stat, 2000-2005 statistikdatabasen GIN-skatt

7.5.5 Reserveringsmöjligheter genom periodiseringsfond

Fysiska personer som bedriver näringsverksamhet har i princip samma möjligheter till skattemässiga reserveringar som juridiska personer, dvs. avsättning till periodiseringsfond och överavskrivningar (avsnitt 7.4.6). Fysiska personer som bedriver näringsverksamhet eller är delägare i handelsbolag får dock sätta av 30 procent av vinsten till

periodiseringsfond, mot juridiska personer som får sätta av 25 procent. Innan 2002 års taxering (inkomståret 2001) låg detta avdragstak på 25 procent för fysiska personer och på 20 procent för juridiska personer. Tiden inom vilken återföring av periodiseringsfond ska ske har från och med 2000 års taxering förlängts från fem till sex år för alla företagsformer.

7.18 Tabell

Periodiseringsfond, antal näringsidkare samt totala belopp i mnkr
Tax allocation reserve, number of individuals and total amount MSEK

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Avsättning (Transfer to tax allocation reserve)							
Antal (Number)	119 810	114 531	109 617	107 674	107 433	87 237	111 149
Belopp (Amounts)	4 654	5 257	5 049	4 763	4 853	5 060	5 412
Återföring (Reversal of tax allocation reserve)							
Antal (Number)	90 282	97 797	97 885	98 646	96 656	91 914	99 256
Belopp (Amounts)	3 225	3 679	3 921	3 956	4 232	4 554	4 641
Årsnetto (Year net)	1 429	1 578	1 128	807	621	506	771
Akkumulerat (Accumulated)	8 553	10 131	11 259	12 066	11 880	12 572	12 651

Anm: Statistikdatabasen GIN-skatt innehåller bara uppgifter om periodiseringsfonder från och med beskattningsåret 2000.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.6 Nyföretagandet i Sverige

Enligt undersökningar genomförda av Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) har antalet genuint nya företag, dvs. verksamhet som är helt nystartad eller verksamhet som återupptagits efter att ha varit vilande i minst två år, ökat under de senaste åren. Sedan år 2001 har det årliga antalet nystartade företag ökat med 25 procent. Ökningen mellan 2005 och 2006 var dock bara 1 procent, men därefter har

ökningstakten åter stigit. Från 2007 har vissa förändringar gjorts i statistiken, vilket ger högre siffror. Bland förändringarna kan nämnas nya branschgrupper, fler företagsformer och åldersgrupper ingår och kortlivade företag som avvecklats under året ingår nu i statistiken. Bortser man från förändringarna i mätningarna så har ökningen mellan 2006 och 2007 varit 22 procent.

7.19 Tabell

Nystartade företag 1993, 2002-2007

Newly started enterprises 1993, 2002-2007

Bransch Corporate sector	1993	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Industrinäringar (Industrial production)	3 911	5 898	5 999	7 331	7 999	7 578	11 269
Jordbruk, skogsbruk och fiske (Agriculture, forestry and fishing)							1 995
Tillverkning o dyl (Manufacturing etc)	1 790	2 477	2 599	2 926	2 921	2 511	3 012
Byggnadsverksamhet (Construction)	2 121	3 421	3 400	4 405	5 078	5 067	6 262
Tjänstenäringar (Service trades)	18 477	31 449	30 414	34 461	35 934	36 808	47 258
Varuhandel, reparationer samt hotell och restaurang (Trade, repairs, hotels and restaurants)	7 192	7 350	7 493	9 202	10 049	9 098	10 625
Transport och kommunikation (Transports and communication)	1 291	1 416	1 363	1 350	1 483	1 518	1 999
Finansiell verksamhet och företagstjänster (Finance and business service)	7 250	14 602	13 581	14 939	14 815	15 391	18 896
Fastighetstjänster (Real estate service)							2 169
Utbildning, hälso- och sjukvård samt andra samhälleliga och personliga tjänster (Education, health care, social and personal services)	2 744	8 081	7 977	8 971	9 587	10 801	13 569
Samtliga näringsgrenar (All sectors)	22 388	37 347	36 413	41 792	43 933	44 386	58 527

Anm: Från 2007 har statistiken utökats till fler branscher, fler företagsformer och åldersgrupper samt att även kortlivade företag som avvecklats under året ingår. 5 procentenheter av höjningen mellan 2006 och 2007 beror på förändringar i mätningen.

Källa: 1994-98 Statistiska centralbyrån, 1999-2006 Institutet för tillväxtpolitiska studier

Tjänstesektorn fortsätter att dominera nyföretagandet. Av de nya företagen startades 47 000 företag, eller 81 procent, inom tjänstesektorn och 11 000 företag inom industrisektorn. Trenden är dock ett ökat nyföretagande både inom industri- och tjänstesektorn. Den största ökningen av nyföretagandet har det senaste året varit inom transport och kommunikation, en ökning om 32 procent. Ser man över en femårsperiod så har dock ökningen varit högst inom byggnadsverksamhet samt inom utbildning, hälso- och sjukvård. Dessa branschens nyföretagande har de senaste fem åren ökat med 84 respektive 70 procent.

De nya företagen under 2007 beräknas av ITPS sysselsätta 99 322. De senaste tre åren har de nystartade företagen stått för 1,7 procent av den totala sysselsättningen.

Enligt ITPS beräkningar är majoriteten av de nystartade företagen små. 68 procent av dem har en omsättning under 300 000 kr under det första verksamhetsåret och 31 procent har en omsättning under 30 000 kr.

Av de nya företagen startades 23 procent av företagen som aktiebolag, 9 procent som handels- eller kommanditbolag och 68 procent som enskild näringsverksamhet.⁴

⁴ Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS), Nyföretagandet i Sverige 2006 och 2007, S2008:006

Tabellbilaga:

7.20 Tabell

Antal aktiva företag för de vanligaste företagsformerna i Sverige, 1999-2006

Number of active companies of the most common legal forms in Sweden, 1999-2006

Företagsform Legal form	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Enskild firma (<i>Individuals</i>)	445 729	451 296	459 869	469 568	478 265	486 866	509 215	519 963
Aktiebolag (<i>Limited companies</i>)	218 346	228 292	234 367	237 859	242 485	247 272	253 557	259 998
Handelsbolag (<i>Unlimited partnership</i>)	75 724	76 313	75 298	74 522	74 216	73 681	73 703	72 550
Ekonomiska föreningar (<i>Economic associations</i>)	16 691	17 319	17 812	18 326	18 859	19 401	19 962	20 267
Totalt (Total)	756 490	773 220	787 346	800 275	813 825	827 220	856 437	872 778

Anm: Som aktivt företag räknas i detta sammanhang företag som är registrerat till mervärdesskatt och/eller som arbetsgivare.

Källa: Statistiska centralbyrån, Företagsregistret, statistikdatabasen Näringsverksamhet

7.21 Tabell

Statlig inkomstskatt för aktiebolag i olika intervall, antal bolag, andelar samt totala summor, 2006

Central government tax paid by limited companies in different intervals, number of companies, shares and amounts, 2006

Statlig inkomstskatt	Antal	Andel %	Total skatt mnkr	Andel %
Central government tax	Number	Share %	Tax, total sum MSEK	Share %
- 100 tkr	113 706	68,19	3 281	4,60
100 tkr - 1mnkr	45 241	27,13	13 466	18,86
1 mnkr - 10 mnkr	7 025	4,21	17 962	25,16
10 mnkr - 100 mnkr	702	0,42	18 033	25,26
100 mnkr -	71	0,04	18 649	26,12
Totalt (Total)	166 745	100,00	71 391	100,00

Anm: Som aktiebolag räknas här samtliga aktiebolag, försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag, sparbanker och utländska juridiska personer.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Månadslön kr.	Preliminär skatt									
	för ogift person (utan barn)	för gift man								
		utan barn	med 1 barn	med 2 barn	med 3 barn	med 4 barn	med 5 barn	med 6 barn	med 7 barn	med 8 eller flera barn
		kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
370— 379-99	69	57	48	40	35	29	24	22	20	18
380— 389-99	71	59	50	42	36	30	25	23	21	19
390— 399-99	74	62	53	44	38	32	27	24	22	20
400— 419-99	77	66	56	47	41	35	29	26	24	22
420— 439-99	82	70	60	51	44	38	32	28	26	24
440— 459-99	87	74	65	56	47	41	36	31	28	26
460— 479-99	92	79	70	60	50	45	39	34	30	28
480— 499-99	98	84	74	65	53	48	42	37	32	30
500— 519-99	103	89	79	69	57	51	46	40	35	33
520— 539-99	108	94	84	74	61	55	49	44	38	35
540— 559-99	113	99	88	78	65	58	53	47	41	37
560— 579-99	119	104	93	83	70	61	56	50	45	40
580— 599-99	124	109	98	88	75	65	59	54	48	43
600— 619-99	129	114	103	93	79	68	62	57	51	46
620— 639-99	134	119	108	98	84	72	66	60	55	49
640— 659-99	139	124	113	103	88	75	69	64	58	52
660— 679-99	145	129	118	108	93	79	72	67	61	55
680— 699-99	151	134	123	113	98	84	76	70	65	59
700— 729-99	158	139	129	119	104	90	80	74	69	63
730— 759-99	166	147	136	126	111	96	85	79	74	68
760— 789-99	175	155	144	133	118	103	90	84	79	73
790— 819-99	184	163	152	140	126	111	97	89	84	78
820— 849-99	193	172	160	148	133	118	104	94	89	83
850— 879-99	202	180	168	156	140	125	111	99	94	88
880— 909-99	211	188	176	164	148	133	118	104	99	93
910— 939-99	221	196	184	172	155	140	125	111	104	98
940— 969-99	231	204	192	180	163	147	132	118	109	103
970— 999-99	241	213	200	188	171	155	140	125	114	108
1 000— 1 039-99	252	224	210	198	181	164	149	134	120	114
1 040— 1 079-99	265	236	222	209	191	174	158	143	129	120
1 080— 1 119-99	279	248	234	220	202	184	168	153	138	127
1 120— 1 159-99	293	261	246	232	213	195	178	163	148	134
1 160— 1 199-99	307	274	259	244	224	206	189	173	158	143
1 200— 1 239-99	322	287	272	256	236	217	200	183	168	152
1 240— 1 279-99	336	300	285	269	248	228	211	193	178	162

Utdrag ur den första preliminärskatttabellen.

Staten övertog ansvaret för debitering och uppbörd av
alla skatter och avgifter 1947.

För första gången skulle skattebetalning ske i anslutning till inkomsternas
intjänande. Bilden visar den första skatttabellen för beräkning av
preliminär skatt för år 1947. Av tabellen framgår att skatteuttaget
var olika för gift och ogift man och vidare att hänsyn
togs till antalet barn, dock högst åtta barn.

Skatt, inkomstfördelning och förmögenhet

8.1 Inledning

Detta kapitel fokuseras bland annat på inkomster och inkomstfördelningen som ett mått på den ekonomiska standarden. Kapitlet tar också upp den så kallade direkta beskattningen av individer samt hur direkta skatter och bidrag omfördelar den ekonomiska standarden mellan olika grupper i samhället. Kapitlet innehåller också ett avsnitt om förmögenhet. Nedan följer i punktform några av de viktigaste resultaten:

- År 2006 betalade en inkomsttagare i genomsnitt 36 procent av sin totala skattepliktiga inkomst i så kallade direkta skatter. Motsvarande andel 1991 var 29 procent.
- Av en inkomstökning på 1 000 kr får man under 2008 i genomsnitt behålla 638 kr då hänsyn tagits till exempelvis skatt, ökade barnomsorgs- och hemtjänstutgifter, minskat bostadsstöd och socialbidrag.
- Under 2006 betalade hushållen i genomsnitt 126 600 kr i skatt och fick tillbaka 117 300 kr i form av bidrag och pensioner.
- Mellan åren 1980 och 1990 ökade den disponibla inkomsten med drygt 14 procent, medan ökningen var knappt 7 procent mellan åren 1990 och 2000. Mellan åren 2000 och 2006 ökade inkomsten med omkring 16 procent.
- Under 2006 ägde 1 procent av personerna med störst förmögenhet omkring en fjärdedel av alla individers sammanlagda förmögenhet.

8.2 Om inkomststatistik

För att mäta den ekonomiska standarden används oftast olika inkomstbegrepp. En god inkomst innebär att man har större möjligheter att påverka sin livssituation. Detta gäller framförallt i materiellt hänseende, men även i form av större möjligheter att betala för exempelvis resor, rekreation och kultur på sin fritid samt att spara för framtida behov.

Sveriges inkomststatistiska system är uppbyggt av ett flertal administrativa register som t.ex. taxeringsregistret och olika myndigheters register över bidrag och ersättningar. På Statistiska centralbyrån, SCB, finns det flera statistikprodukter som belyser inkomstförhållanden för individer och hushåll. Den totalräknade inkomststatistiken (IoT) omfattar hela befolkningen och baseras uteslutande på registeruppgifter. Inkomstfördelningsundersökningen, som är en del i undersökningen om hushållens ekonomi (HEK), baseras på ett urval som under åren varierat mellan 10 000 och 19 000 hushåll. I HEK kompletteras registeruppgifterna med uppgifter som hämtas in via telefonintervjuer. Dessutom finns två registerbaserade databaser med longitudinell inriktning, LINDA (Longitudinell INkomst DAtabas) och LOUISE (LONgitudinell databas för Utbildning, Inkomst och Sysselsättning). Med hjälp av data från en longitudinell databas kan man följa samma individer över flera år.

Hushållsbegrepp

I tidigare års redovisningar av resultat från Inkomstfördelningsundersökningen, har uppgifterna baserats på ett hushållsbegrepp som kallas familjeenheter. Familjeenheter avgränsas av en eller två sammanboende med eller utan barn 0-17 år. Barn 18 år och äldre dvs. från och med det år man blir myndig, betraktas då som egna familjeenheter. Det innebär att ett stort antal barn som bor hemma hos föräldrarna räknas som egna familjeenheter och endast med den inkomst som de själva har, trots att föräldrarna helt eller delvis försörjer dessa kvarboende ungdomar. Detta gör att ungdomars ekonomiska standard underskattas medan standarden istället överskattas för föräldrarna.

För åren 1991 och 1995-2006 har beräkningar gjorts för s.k. kosthushåll. I kosthushållet ingår alla personer som bor tillsammans och där man har gemensam ekonomi. Här innefattas även äldre barn som bor tillsammans med sina föräldrar, likaväl som hushåll med fler än två generationer.

Några tabeller redovisas för familjeenheter för att möjliggöra längre tidsserier.

Nytt inkomstbegrepp

Inför 2006 års publicering förändrades begreppet disponibel inkomst i SCB:s officiella inkomststatistik. Den största förändringen är beräkningen av kapitalvinster/-förluster. Tidigare kunde inte denna post bli negativ. I det nya begreppet tillåts kapitalförluster att minska den disponibla inkomsten. Det nya begreppet används i tabeller som redovisar disponibel inkomst för åren 1991, 1995-2006. Det äldre begreppet används i tabeller som går tillbaka längre än 1991.

Allt syns inte i statistiken

Även om denna inkomststatistik är den bästa tillgängliga, ger den inte hela sanningen om den ekonomiska standarden för individer och hushåll. Personer kan t.ex. ha haft svarta inkomster eller på andra sätt undandragit inkomster från beskattning. Det är betydande inkomstsummor som inte kommer myndigheterna till känna. En förklaring till en låg redovisad inkomst kan också vara att personen tillfälligtvis arbetar och skattar utomlands, men är folkbokförd i Sverige.

Den ekonomiska standarden påverkas också av hur stora utgifterna är. Exempelvis kostar boendet oftast mer i Stockholm än i en glesbygdskommun.

Inkomster skiftar också kraftigt under en livscykel. Under perioder med studier och studielån är inkomsterna ofta låga. Ofta förvärvsarbetar båda föräldrarna i en familj. Det för med sig inkomstfluktuationer när föräldrarna tar hand om barnen och t.ex. arbetar deltid. En växande grupp, speciellt ungdomar, arbetar också med lösa anställningsförhållanden. Dessutom har livsstilen för vissa grupper förändrats. Karriärer avbryts för olika projekt, t.ex. långresor eller studier utomlands. Inkomster enligt den befintliga statistiken är alltså inte något perfekt mått men den ger ändå en ganska tydlig återspeglning av den ekonomiska standarden.

8.3 Den direkta beskattningen av individen

Den direkta beskattningen av individen är endast en del av det totala skattetrycket. Med direkt beskattning menas här inkomstskatt, allmänna egenavgifter, egenavgifter

för näringsidkare, förmögenhetsskatt och fastighetsskatt. Även om andra skatter svarar för en större del av den konsoliderade offentliga sektorns skatteinkomster är det den direkta beskattningen av individen och utformningen av den beskattningen som har störst påverkan på individens beteende. Storleken och utformningen av den direkta beskattningen påverkar t.ex. fördelningen mellan personers konsumtion och sparande samt mellan den tid som läggs på arbete kontra fritid.

8.3.1 Den direkta skatten utgör drygt en tredjedel av inkomsten

År 2006 betalade en inkomsttagare i genomsnitt lite mer än 36 procent av sin totala skattepliktiga inkomst i så kallade direkta skatter (se 8.1 Tabell). Detta är något mindre än under 2005 men en ökning med 7 procentenheter om man jämför med 1991. Kommunal och statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster uppgick 2006 till 27,9 procent, vilket är något mindre än 2005. Skatten på kapitalinkomster uppgick till 3 procent under 2006. Skuldräntorna har minskat sedan 1991 och skattereduktionen för kapitalunderskott har därmed minskat i betydelse. Förmögenhetsskatten och fastighetsskatten står för en ganska liten del av de totala direkta skatterna. Allmänna egenavgifter infördes 1993 och uppgick 2006 till 4,4 procent av den totala skattepliktiga inkomsten. En stor del av den totala skatteökningen sammanhänger alltså med införandet av de allmänna egenavgifterna.

I 8.2 Tabell redovisas hur stor andel av den totala skattepliktiga inkomsten som individen i genomsnitt betalat som skatt åren 1980, 1985, 1989, 1991, 1996 och 1998-2006. Åren 1989 och 1991 har valts eftersom 1989 är sista året med det gamla skattesystemet och 1991 första året efter skattereformen.

Den direkta beskattningen av individen var som störst 1989 då en individ med genomsnittlig inkomst betalade 35,9 procent av sina skattepliktiga inkomster i direkt skatt. 1991 hade denna andel minskat till 29,1 procent. Sedan dess har den direkta beskattningen ökat. År 2006 uppgick skattens andel av inkomsten till i genomsnitt 32,6 procent. I 8.2 Tabell har populationen begränsats till befolkningen 18 år och äldre och skattens totala andel skiljer sig därför något från 8.1 Tabell.

8.1 Tabell

Storlek på olika skatter och avgifter i förhållande till den totala skattepliktiga inkomsten åren 1991 och 2002-2006, mnkr och procent

Total direct taxes and charges for individuals in relation to the total assessed income in 1991 and 2002-2006, MSEK and percent

Skatt/avdrag	1991		2002		2003		2004		2005		2006	
	Mnkr	% av inkomsten	Mnkr	% av inkomsten	Mnkr	% av inkomsten	Mnkr	% av inkomsten	Mnkr	% av inkomsten	Mnkr	% av inkomsten
Tax/deduction	MSEK	% of income	MSEK	% of income	MSEK	% of income	MSEK	% of income	MSEK	% of income	MSEK	% of income
Summa förvärs- och kapitalinkomst (Sum of income from employment, business and capital)	957 614		1 463 764		1 519 491		1 573 784		1 659 496		1 771 868	
Kommunal inkomstskatt (local income tax)	239 284	25,0%	378 492	25,9%	403 077	26,5%	419 839	26,7%	435 577	26,2%	454 117	25,6%
Statlig inkomstskatt (national income tax)	19 864	2,1%	33 108	2,3%	32 662	2,1%	34 023	2,2%	38 308	2,3%	41 005	2,3%
Skatt på kapitalinkomster (tax on capital income)	20 732	2,2%	24 151	1,6%	24 687	1,6%	28 609	1,8%	38 463	2,3%	52 732	3,0%
Skattereduktion för kapitalunderskott (tax reduction for property deficit)	-20 061	-2,1%	-17 926	-1,2%	-17 979	-1,2%	-16 833	-1,1%	-15 754	-0,9%	-15 588	-0,9%
Förmögenhetsskatt (wealth tax)	2 447	0,3%	3 818	0,3%	4 767	0,3%	5 191	0,3%	4 822	0,3%	5 949	0,3%
Fastighetsskatt (property tax)	8 575	0,9%	13 420	0,9%	13 589	0,9%	14 151	0,9%	14 805	0,9%	13 239	0,7%
Allmänna egenavgifter (general social security charges)	-	-	66 168	4,5%	70 296	4,6%	72 115	4,6%	74 178	4,5%	77 329	4,4%
Egenavgifter för näringsidkare (social security charges for businessmen)	7 321	0,8%	10 186	0,7%	10 251	0,7%	10 621	0,7%	11 559	0,7%	12 446	0,7%
Summa direkt skatt (sum of direct taxes)	278 162	29,0%	511 417	34,9%	541 350	35,6%	567 716	36,1%	601 958	36,3%	641 229	36,2%

Källa: SCB, Taxeringsutfallet och totalräknade inkomststatistiken (summa förvärs- och kapitalinkomst).

8.2 Tabell

Skatternas andel av den totala skattepliktiga inkomsten i olika inkomstklasser, procent, 2006 års prisnivå

Direct taxes as a fraction of the total assessed income for different income groups, percent, price level of 2006

Total skattepliktig inkomst, tkr	Procent skatt												
	Percent tax												
Total assessed income, KSEK	1980	1985	1989	1991	1996	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1 - 50	8,9	16,3	16,0	20,4	27,0	23,1	22,9	20,5	17,9	19,6	19,2	18,4	17,8
50 - 100	16,6	20,4	19,3	18,4	20,1	19,5	19,4	18,3	16,7	26,0	25,8	24,6	23,8
100 - 150	27,5	30,2	31,7	26,3	29,7	29,7	29,2	28,1	26,5	27,3	27,2	26,4	25,7
150 - 200	31,2	32,4	33,9	27,2	31,9	32,5	31,7	30,7	29,2	29,5	29,5	28,8	28,2
200 - 250	34,7	34,3	34,9	28,1	32,9	34,1	33,3	32,1	30,5	30,7	30,8	30,2	29,5
250 - 300	38,3	36,9	37,3	30,7	34,5	35,2	34,2	32,7	31,1	31,5	31,8	31,1	30,5
300 - 400	42,1	40,3	42,3	33,6	38,2	37,9	36,8	35,1	33,2	33,6	33,8	33,2	32,7
400 - 500	46,0	45,7	45,7	36,2	41,7	40,3	39,4	38,3	36,8	37,3	37,4	36,8	36,3
500 -	53,0	52,3	56,4	38,9	44,3	41,8	40,5	42,2	41,4	42,4	42,0	41,3	40,2
Samtliga 18- år (All 18- years)	32,5	32,9	35,9	29,1	33,9	35,1	34,6	33,6	32,1	32,9	33,2	32,9	32,6
Samtliga 18-64 år (All 18-64 years)	33,8	33,9	36,7	29,7	35,1	36,3	35,6	34,5	32,9	33,4	33,7	33,4	33,0
Samtliga 65- år (All 65- years)	24,9	28,5	32,4	26,5	28,5	29,7	29,7	29,1	28,1	30,7	31,0	30,7	30,7

Källa: SCB, Databasen LINDA

8.3.2 Beskattningen mindre progressiv

Höginkomsttagare med en inkomst över 500 000 kr (i 2006 års penningvärde) betalade i slutet av 1980-talet i genomsnitt över 50 procent av sina inkomster i skatt. Höginkomsttagare fick dock en markant skattesänkning genom skattereformen 1990/1991. År 1991 betalade dessa 39 procent av sina inkomster i direkt skatt. Skattereformen innebar dock att tidigare skattefria inkomster, t.ex. traktamenten och olika typer av förmåner, blev skattepliktiga samt att skattebasen breddades vad gäller kapitalinkomster. Framförallt höginkomsttagare fick därmed större skattepliktiga inkomster, men samtidigt lägre skatt.

Anmärkningsvärt är att personer med inkomster under 50 000 kr (i 2006 års penningvärde) betalade avsevärt större andel av sin inkomst i skatt 2006 än vad de gjorde 1980. Från att endast 9 procent av inkomsten gick till direkt skatt 1980 var motsvarande siffra nästan 18 procent 2006. Inkomsttagare med en inkomst lägre än

100 000 kr betalade 2006 en större andel av sin inkomst i direkt skatt än vad fallet var 1980, medan motsatsen gällde för dem som hade en inkomst över 100 000 kr.

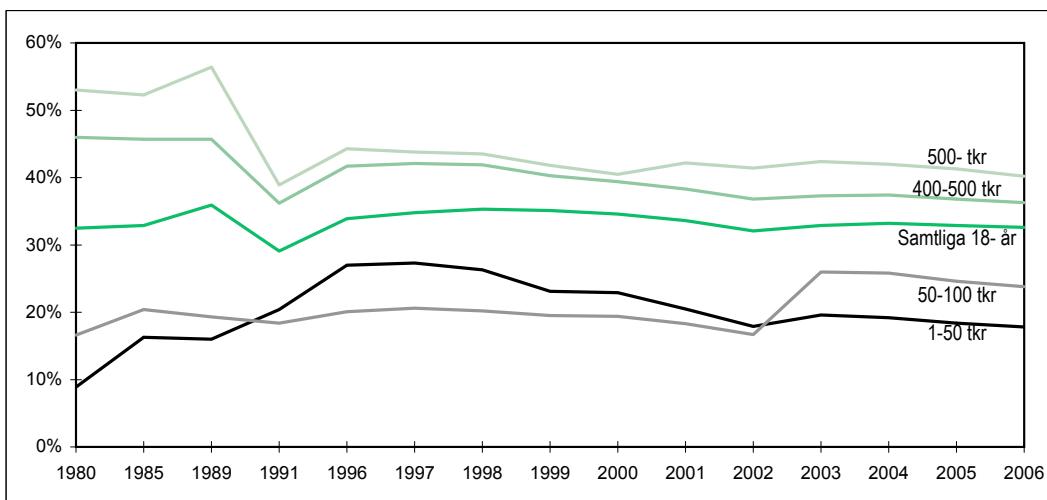
I 8.3 Diagram visas tydligt att beskattningen under perioden 1980-2006 blivit mindre progressiv, d.v.s. skillnaderna mellan skattesatserna i olika inkomstklasser har minskat.

För de flesta individer så finns det ett starkt samband mellan höga inkomster och egendomsbeskattning, d.v.s. förmögenhets- och fastighetsskatt, men det finns undantag. Också personer med ganska låga inkomster har förmögenhet eller fastigheter. Dessa personer betalar då en stor andel av sina inkomster i skatt och påverkar därför genomsnittet en del. I 8.4 Tabell visas skattens andel av inkomsten då förmögenhets- och fastighetsskatten exkluderats. Som väntat är det bland höginkomsttagarna som skatteandelen minskar mest jämfört med 8.2. Tabell. Men också bland låginkomsttagarna sker en betydande minskning av skatteandelen.

8.3 Diagram

Skatternas andel av den totala skattepliktiga inkomsten i olika inkomstklasser, procent, 2006 års prisnivå

Direct taxes as a fraction of the total assessed income for different income groups, percent, price level of 2006

Källa: SCB, Databasen LINDA

8.4 Tabell

Skatternas andel av den totala skattepliktiga inkomsten i olika inkomstklasser, exklusive förmögens- och fastighetsskatt, procent, 2006 års prisnivå
Direct taxes as a fraction of the total assessed income for different income groups, wealth tax and real estate tax excluded, percent, price level of 2006

Total skattepliktig inkomst, tkr	Procent skatt exkl. förmögens- och fastighetsskatt												
	Percent tax excl. wealth tax and real estate tax												
Total assessed income, KSEK	1980	1985	1989	1991	1996	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1 - 50	8,8	15,5	14,8	18,1	24,1	21,0	20,7	18,6	16,4	17,5	17,3	16,9	16,3
50 - 100	16,5	20,1	18,8	17,5	18,6	18,1	18,0	17,3	15,7	25,0	24,8	23,8	23,0
100 - 150	27,4	29,9	31,1	25,4	28,3	28,4	27,9	27,1	25,5	26,2	26,2	25,4	24,8
150 - 200	31,1	32,1	33,4	26,4	30,5	31,2	30,5	29,7	28,2	28,5	28,5	27,8	27,3
200 - 250	34,6	33,9	34,4	27,2	31,5	32,9	32,1	31,2	29,6	29,8	29,9	29,2	28,7
250 - 300	38,1	36,3	36,6	29,6	32,8	33,9	33,0	31,7	30,1	30,6	30,8	30,2	29,7
300 - 400	41,7	39,3	41,3	32,3	36,4	36,3	35,3	33,9	32,1	32,5	32,6	32,2	31,8
400 - 500	45,5	44,3	44,4	34,8	39,6	38,5	37,8	36,9	35,5	36,0	36,1	35,6	35,2
500 -	51,7	48,9	53,2	36,2	41,2	39,2	38,5	40,2	39,8	40,6	40,2	39,7	38,6
Samtliga 18- år (All 18- years)	32,3	32,3	35,1	28,0	32,2	33,5	33,1	32,4	31,0	31,7	32,0	31,8	31,5
Samtliga 18-64 år (All 18-64 years)	33,6	33,4	36,0	28,6	33,6	35,0	34,4	33,5	31,9	32,4	32,6	32,4	32,1
Samtliga 65- år (All 65- years)	24,4	27,4	30,8	24,9	26,1	27,1	27,3	27,0	26,5	29,0	29,3	29,1	29,1

Källa: SCB, Databasen LINDA

8.3.3 Högsta marginalskatten på samma nivå sedan 1999

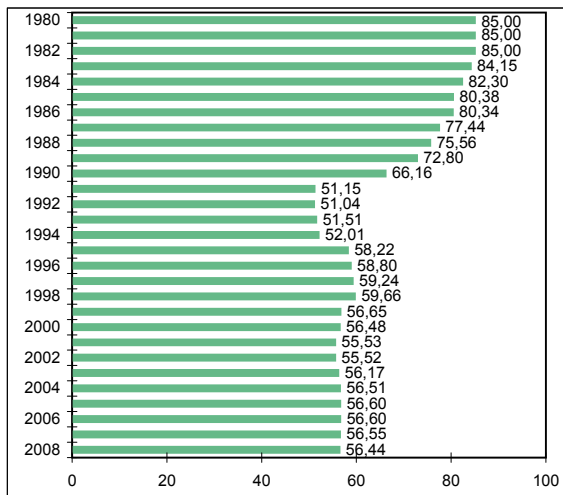
I 8.5 Diagram visas den högsta marginalskatten åren 1980-2008 beräknad på en genomsnittlig kommunalskatt. Marginalskatten är den andel i skatt som en inkomsttagare betalar på toppskiktet av sin inkomst. En marginalskatt på 80 procent innebär alltså att inkomsttagaren betalar 80 kr i skatt på sina för året sist intjänade 100 kr.

Den högsta möjliga marginalskatten var mycket hög i Sverige i början 1980-talet. En höginkomsttagare utan avdrag betalade hela 85 procent av sina toppinkomster i skatt mellan åren 1980 till 1982. Åren 1983-1985 genomfördes en större skatteomläggning som innebar något lägre högsta marginalskatter. Efter detta har den högsta marginalskatten kontinuerligt minskat fram till året efter 1991 års skattereform.

Som lägst var den högsta marginalskatten 51,04 procent, vilket var fallet 1992.

År 1993 infördes allmänna egenavgifter och 1995 höjdes den statliga inkomstskattesatsen från 20 till 25 procent. Det var den höjningen som kom att kallas värnskatt. Dessa med flera andra skattehöjningar har inneburit att den högsta marginalskatten kontinuerligt ökade under åren 1993-1998. Under 1999 bröts trenden med de ökade högsta marginalskatterna då det infördes två skiktgränser för statlig inkomstskatt. Inkomster över den lägre skiktgränsen beskattades åter med 20 procent, medan den 25-procentiga skattesatsen behölls för de inkomster som översteg den högre skiktgränsen. I praktiken innebar denna förändring att de som tidigare betalat en statlig inkomstskatt om 25 procent nu fick en skattelättnad, åtminstone för det belopp som inte översteg den högre skiktgränsen. Systemet med två skiktgränser är fortfarande gällande. Efter 1999 har den högsta marginalskatten legat runt 56 procent.

8.5 Diagram Högsta marginalsikten 1981-2008, procent Highest marginal income tax rate 1981-2008, percent

Källa: SCB

8.3.4 Påverkan av inkomstökning på bidrag och avgifter

Förutom marginalsikt så talar man också om marginaleffekter. Med marginaleffekt menas här den effekt en inkomstökning, i form av lön, har på skatten och olika inkomstberoende bidrag och avgifter. I 8.6 Tabell redovisas den genomsnittliga marginaleffekten i procent avseende bostadsstöd (bostadsbidrag och bostadstillägg för pensionärer), underhållsstöd, socialbidrag, äldreförsörjningsstöd, barnomsorgsavgift, hemtjänstavgift och skatt. På raden för samtliga kan vi utläsa att av en inkomstökning på 1 000 kr går 362 kr, d.v.s. 36,2 procent, av den disponibla inkomsten till skatt och övriga utgifter samt minskade bidrag. Av inkomstökningen på 1 000 kr får man i genomsnitt behålla 638 kr.

De grupper som har de högsta sammanlagda marginaleffekten är ensamstående med barn och de allra äldsta pensionärerna. Det är de grupperna som främst träffas av kombinationseffekter av skatter, bidrag och avgifter. Här återfinns vi exempelvis deltidsarbetande kvinnor med bostadsbidrag och utgifter för barnomsorg. En ensamstående med minst ett barn i åldern 0-12 år får i genomsnitt behålla 558 kr av inkomstökningen på 1 000 kr. Man ska komma ihåg att marginaleffekten kan variera mycket även inom grupperna. För exempelvis en socialbidragstagare är marginaleffekten på socialbidraget i teorin 100 procent.

8.4 Omfördelning genom skatter och bidrag

Skatter och andra transfereringar har som syfte att fördela om inkomster mellan befolkningsgrupper och mellan perioder av livet då försörjningsbörda och försörjningsmöjligheter varierar. För många grupper som t.ex. studerande, arbetslösa och pensionärer är bidrag och ersättningar den huvudsakliga försörjningskällan. För andra grupper ger bidrag och ersättningar ett tillskott under perioder då inkomsten från förvärsarbete tillfälligtvis är låg, t.ex. vid sjukdom och barns födsel.

8.4.1 Också höginkomsttagaren är bidragstagare

I 8.7 Tabell visas inkomststrukturen för hushåll 18-64 år uppdelat efter inkomstklasser (faktorinkomst) 2006. Faktorinkomst består av löneinkomst, inkomst av näringsverksamhet och inkomst av kapital. I tabellen framgår hur stor den genomsnittliga omfördelningen är via bidrag och skatter för familjer i olika inkomstklasser. Omfördelningen beräknas som differensen mellan bidrag och skatt.

Som väntat är det hushåll med höga inkomster som i genomsnitt betalar mest i skatt och låginkomsttagare som erhåller störst bidrag. Det är dock en ganska liten skillnad i bidragsbelopp mellan medelinkomsttagare och höginkomsttagare. Den generella välfärdspolitiken omfattar alla grupper och även hushåll med höga inkomster erhåller t.ex. barnbidrag, sjukpenning, föräldrapenning och studiebidrag på i stort sett lika villkor som hushåll med lägre inkomster.

Den disponibla inkomsten uppgick i genomsnitt till 84 procent av faktorinkomsten. Ett genomsnittligt hushåll, 18-64 år, betalade därmed omkring 59 000 kr mer i direkta skatter än vad som gavs tillbaka i form av bidrag och ersättningar. Hushåll med inkomst lägre än 200 000 kr mottog mer bidrag och ersättningar än vad de betalade i direkt skatt. För övriga hushåll gav omfördelningen mellan direkta skatter och bidrag ett negativt netto. Hushåll med en faktorinkomst på 1-50 000 kr hade 2006 en disponibel inkomst som i genomsnitt var mer än åtta gånger högre än faktorinkomsten. De med en inkomst på 600 000 kr eller mer hade i genomsnitt en disponibel inkomst som motsvarade 69 procent av faktorinkomsten.

8.6 Tabell
Margineffekter för vissa inkomstberoende system vid en löneökning på 1 000 kr år 2008
Marginal effects of certain means-tested systems on an income increase of 1 000 SEK in year 2008

	Minskning av			Ökning av avgifter		Skatt	Samlad margineffekt		Får behålla	Antal, tusental
	Reduction of			Increase of fees			Tax	Total marginal effect		
	Bostadsstöd	Underhållsstöd	Socialbidrag	Barnomsorg	Hemtjänst				To keep	Number, thousands
	Accommodation allowances	Alimony	Social assistance	Day care	Home help	%	%	kr, SEK	kr, SEK	
	%	%	%	%	%	%	kr, SEK	kr, SEK		
20-64 år										
Ensamstående (Persons not co-living)										
Utan barn (no children)	2,1	0,4	0,7	-	-	29,5	32,7	327	673	1 725,6
därav 20-29 år	0,9	0,1	0,9	-	-	23,2	25,1	251	749	666,6
30-64 år	2,8	0,6	0,5	-	-	33,4	37,3	373	627	1 059,1
Med barn (children)	6,2	0,5	4,2	0,9	0,0	32,0	43,8	438	562	246,4
därav med minst ett barn 0-12 år (at least one child 0-12 years)	6,8	0,5	4,7	1,4	0,0	30,8	44,2	442	558	151,7
övriga med barn (other with children)	5,4	0,5	3,4	-	-	34,0	43,3	433	567	94,8
Samtliga ensamstående (All not co-living)	2,6	0,4	1,1	0,1	-	29,8	34,0	340	660	1 972,0
Sammanboende (Persons co-living)										
Utan barn (no children)	0,2	0,1	0,4	-	-	34,7	35,4	354	646	1 595,5
därav 20-29 år	0,8	0,0	0,7	-	-	27,7	29,2	292	708	229,1
30-64 år	2,8	0,5	0,6	-	-	33,4	37,3	373	627	1 059,1
Med 1 barn (1 child)	0,7	0,1	1,1	0,3	-	33,9	36,1	361	639	673,1
därav med barnet 0-12 år (the child 0-12 years)	0,7	0,1	1,2	0,4	-	32,7	35,1	351	649	433,1
övriga med 1 barn (other with 1 child)	0,7	0,1	0,9	-	-	35,9	37,6	376	624	240,0
Med >1 barn (>1 child)	0,6	0,1	1,3	0,6	-	34,8	37,4	374	626	1 048,0
därav med minst ett barn 0-12 år (at least one child 0-12 years)	0,6	0,1	1,3	0,7	-	34,5	37,2	372	628	916,8
övriga med >1 barn (other with >1 child)	0,1	0,0	1,0	-	-	37,4	38,5	385	615	131,2
Samtliga sammanboende (All co-living)	0,4	0,1	0,7	0,2	-	34,6	36,0	360	640	3 316,6
65- år	4,4	-	0,7	-	1,1	32,9	39,1	391	609	1 581,2
därav ensamstående (not co-living)	8,7	-	1,0	-	2,2	32,9	44,8	448	552	719,9
sammanboende (co-living)	0,8	-	0,5	-	0,1	32,8	34,2	342	658	861,3
65-74 år	2,3	-	1,0	-	0,2	33,2	36,7	367	633	833,1
75-84 år	5,4	-	0,3	-	1,1	32,5	39,3	393	607	533,7
85- år	10,1	-	0,1	-	4,3	32,2	46,7	467	533	214,3
Samtliga (all)	2,0	0,2	0,9	0,1	0,2	32,8	36,2	362	638	6 869,8

Källa: SCB, Mikrosimuleringsmodellen FASIT

8.7 Tabell
Inkomststruktur efter faktorinkomst år 2006 för samtliga hushåll 18-64 år, fördelning efter inkomstklasser, tkr och antal
 Structure of income by income from earnings and capital 2006, all households, 18-64 years, breakdown by income groups, KSEK and number

Inkomstklasser, tkr	Medelbelopp, tkr							Antal Number
	Mean values, KSEK							
	Faktorinkomst	+ Bidrag mm		- Skatt mm	Summa omfördelning	Disponibel inkomst	Disp.ink./f aktorink., andel	
		+ Allowances						
Factor income	Skattepliktiga	Skattefria	- Tax	Total redistribution	Disposable income	Disp. Inc./factor income, fraction		
	Assessed	Taxfree						
- 0	-5,5	106,7	45,9	27,7	124,8	119,4	-	198 936
1 - 50	15,8	106,9	38,8	33,0	112,8	128,5	8,16	330 900
50 - 100	74,3	75,0	34,1	40,1	69,0	143,3	1,93	158 167
100 - 150	126,7	78,4	23,9	56,3	46,1	172,7	1,36	167 030
150 - 200	176,9	60,0	17,5	66,4	11,0	188,0	1,06	215 944
200 - 250	226,7	46,7	14,1	79,5	-18,7	208,1	0,92	286 361
250 - 300	275,2	47,7	12,8	96,4	-35,8	239,4	0,87	326 565
300 - 350	323,4	53,5	14,3	113,7	-46,0	277,4	0,86	279 674
350 - 400	373,6	53,9	15,3	130,6	-61,4	312,2	0,84	192 821
400 - 450	424,4	55,8	16,9	147,2	-74,5	349,9	0,82	160 763
450 - 500	475,2	39,8	17,0	159,6	-102,8	372,4	0,78	162 754
500 - 550	523,9	37,4	16,6	175,6	-121,6	402,3	0,77	159 743
550 - 600	574,5	35,8	16,6	193,7	-141,3	433,1	0,75	139 713
600 -	1 001,0	39,3	16,4	368,2	-312,6	688,4	0,69	545 221
Samtliga (All)	375,3	59,2	21,0	139,3	-59,2	316,1	0,84	3 324 592

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.4.2 Omfördelning mellan generationer

I 8.8 Tabell visas inkomststrukturen och omfördelningseffekten för olika hushållstyper. I denna tabell, till skillnad från 8.7 Tabell, återfinns vi också pensionärshushållen. Skillnaderna i belopp som omfördelas är ganska stora beroende på hushållstyp och ålder. Eftersom pensioner räknas som en skattepliktig transferering är omfördelningseffekten störst för ålderspensionärer. Ensamstående med barn är en annan grupp som i genomsnitt får mer i bidrag än de betalar i direkt skatt.

8.4.3 Hushållens disponibla inkomst 1 334 miljarder 2006

I 8.9 Tabell visas de olika inkomstbegreppens delar i form av totalsummor för samtliga hushåll 2006. Hushållens egna inkom-

ter, faktorinkomsten, uppgick till 1 366 miljarder kronor under 2006. Löneinkomsten utgjorde ungefär 80 procent av faktorinkomsten. Kapitalvinsterna ökade 2006 och stod för omkring 13 procent av faktorinkomsten. Därutöver fick hushållen skattepliktiga transfereringar till ett värde av 461 miljarder kronor. En stor del av dessa, mer än tre fjärdedelar, utgjordes av pensioner samt sjuk- och aktivitetsersättning. Sjuk- och aktivitetsersättning kallades tidigare för förtidspension. De skattefria transfereringarna uppgick till 82 miljarder kronor. Hushållens disponibla inkomst uppgick under 2006 till 1 334 miljarder kronor när skatter och övriga negativa transfereringar (främst återbetalning av studielån) dragits ifrån faktorinkomsten och de positiva transfereringarna.

8.8 Tabell
Inkomststruktur efter hushållstyp och ålder 2006, tkr och antal
Structure of income by type of household and age 2006, KSEK and number

Hushållstyp, ålder		Medelbelopp, tkr						Antal	
		Mean values, KSEK							
Type of household, age		Faktorinkomst	+ Bidrag mm + Allowances	- Skatt m m	Summa omfördelning	Disponibel inkomst	Disp.ink./ faktorink., andel	Number	
									Skattepliktiga
		Factor income	Assessed	Taxfree	- Tax	redistribution	income	income, fraction	
Ensamboende (co-living persons)									
Utan barn (No children)		147,4	79,0	10,5	68,2	21,3	168,7	1,14	2 064 836
därav	18-29 år	143,5	12,3	20,4	43,9	-11,2	132,3	0,92	439 519
	30-64 år	225,6	52,5	6,7	88,2	-28,9	196,7	0,87	941 450
	65 - år	42,2	158,3	9,5	56,4	111,4	153,6	3,64	683 867
Med barn 0-19 år (Children)		224,6	45,5	61,1	84,1	22,5	247,0	1,10	295 327
därav	med 1 barn (with 1 child)	223,0	47,8	41,2	83,2	5,8	228,8	1,03	171 314
	med >1 barn (with >1 child)	226,7	42,4	88,5	85,3	45,6	272,3	1,20	124 013
Sammanboende (co-living persons)									
Utan barn (No children)		370,4	185,3	4,6	176,1	13,8	384,1	1,04	1 027 892
därav	18-29 år	358,8	22,1	29,9	111,2	-59,2	299,6	0,83	95 439
	30-64 år	551,6	107,8	2,2	215,3	-105,2	446,4	0,81	536 649
	65 - år	127,4	329,6	1,9	138,7	192,7	320,1	2,51	395 804
Med barn 0-19 år (Children)		566,2	62,9	33,9	206,4	-109,6	456,6	0,81	891 133
därav	med 1 barn	527,5	70,1	20,4	190,9	-100,3	427,2	0,81	314 469
	med 2 barn	601,5	55,1	32,2	217,5	-130,3	471,3	0,78	416 006
	med >2 barn	550,4	69,3	64,8	208,3	-74,2	476,2	0,87	160 658
Övriga hushåll* (Other households)									
		512,5	126,4	17,1	198,8	-55,3	457,3	0,89	150 522
därav	Ensamstående	300,7	111,3	18,1	123,0	6,4	307,1	1,02	69 090
	Sammanboende	692,3	139,3	16,3	263,1	-107,6	584,7	0,84	81 432
Samtliga (All)		300,9	99,8	17,5	126,6	-9,3	291,6	0,97	4 429 710

* Övriga hushåll är hushåll utan barn 0-19 år där det utöver referenspersonen och hans/hennes ev. sammanboende även finns andra vuxna, oftast barn 20 år och äldre.

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.4.4 Hushållens disponibla inkomst har ökat

I 8.10 Tabell redovisas en något förenklad inkomststruktur jämfört med 8.9 Tabell. Här visas förutom totalsummor även de olika inkomsterna som en andel av bruttointkomsten.

Hushållens disponibla inkomst ökade varje år mellan 1995 och 2006 med undantag från 2001 då inkomsten minskade något lite. Anledningen till att beloppet för disponibel inkomst i 8.10 Tabell inte är identisk med beloppet i 8.9 Tabell är att det äldre inkomstbegreppet används i 8.10 Tabell för att möjliggöra en lång tidserie.

Om man tittar närmare på de andelstal som finns redovisade längst ner i 8.10 Tabell finner man att omkring 61 procent av hushållens bruttointkomst under 2006 består av löne- och företagarinkomst. Tidigare, under 1970- och 1980-talet, stod löne- och företagarinkomster för en större andel av bruttointkomsten. Den för hushållen näst mest betydande inkomsten är pension. Andelen av hushållens bruttointkomst som kommer från kapital ökade under 2006. Utvecklingen styrs i hög grad av storleken på kapitalvinsterna.

8.9 Tabell Inkomststruktur 2006 för samtliga hushåll, 18 år och äldre Structure of income 2006 for all households, 18 years and older

Inkomstslag	Inkomstsummor, mdkr
Type of income	Sums of income, BSEK
Löneinkomst (<i>Wage income</i>)	1 096,9
Näringsinkomst med mera (<i>Entrepreneurial income</i>)	51,7
Ränta och utdelning (<i>Interest and delivery</i>)	70,2
Kapitalvinst (<i>Capital gain</i>)	146,9
Faktorinkomst (<i>Factor income</i>)	1 365,8
Pension (<i>Pension</i>)	308,2
Sjuk- och aktivitetsersättning (<i>Disability pension</i>)	55,9
Sjukersättning (<i>Sickness allowance</i>)	32,3
Föräldrapenning (<i>Parent allowance</i>)	23,3
Arbetsmarknadsstöd (<i>Labour market assistance</i>)	38,9
Övriga skattepliktiga (<i>Other taxable transfers</i>)	2,3
Skattepliktiga transfereringar (<i>Taxable transfers</i>)	460,9
Bambidrag (<i>National child allowances</i>)	24,5
Studiebidrag (<i>Educational grants</i>)	22,8
därav: Studiemedlets lånedel (<i>Study loan</i>)	10,1
Bostadsbidrag (<i>Housing allowance</i>)	16,6
Socialbidrag (<i>Social assistance</i>)	8,7
Övriga skattefria transfereringar (<i>Other transfers not taxable</i>)	9,5
Skattefria transfereringar (<i>Transfers not taxable</i>)	82,2
Skatt (<i>Tax</i>)	547,5
Övriga negativa transfereringar (<i>Other transfers paid</i>)	27,8
Samtliga negativa transfereringar (<i>Total transfers paid</i>)	575,3
Disponibel inkomst (<i>Disposable income</i>)	1 333,5

Anm: Inkluderar även personer boende på institution, avlidna samt inflyttade till och utflyttade från Sverige under året.

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.5 Inkomstutvecklingen

8.5.1 Jämförelser av disponibel inkomst

Ett hushåll som består av fler personer har högre försörjningsbörda än ett hushåll som består av färre personer. För att bättre kunna jämföra disponibel inkomst och ekonomiskt standard mellan olika typer av hushåll justeras hushållets disponibla inkomst med en så kallad ekvivalensskala, som tar hänsyn till antalet hushållsmedlemmar enligt nedan:

Ensamboende och första vuxen i samboförhållande	1,00
Andra vuxen i samboförhållande	0,51
Ytterligare vuxen	0,60
Första barnet 0-19 år	0,52
Andra och påföljande barn 0-19 år	0,42

Konsumtionsenhetstalen för alla hushållsmedlemmar summeras, och hushållets totala disponibla inkomst divideras med denna summa. Resultaten redovisas som inkomsten per konsumtionsenhet för varje individ. I ett hushåll med ett sammanboende par med tre barn tilldelas således varje individ (totalt fem personer) den inkomst per konsumtionsenhet som hushållet har. Detta tal representerar den ekonomiska standarden i respektive hushåll.

Stark inkomstutveckling under 2000-talet

I 8.11 Tabell visas den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet för åren 1980-2006. I tabellen redovisas medelvärden, medianvärden och Gini-koefficienter. Gini-koefficienten är ett mått på inkomstspridningen. Koefficienten kan anta ett värde mellan 0 och 1 där ett större värde på koefficienten betyder större spridning.

Under lågkonjunkturen i inledningen av 1980-talet sjönk den ekonomiska standarden under ett antal år. Först 1983 återhämtade sig ekonomin och därefter följde en period av nio år med kontinuerligt ökande

8.10 Tabell
Inkomststruktur vissa år 1975-2006 för samtliga hushåll, 18 år och äldre
Structure of income certain years 1975-2006 for all households, 18 years and older

År	Löne- och företagar- inkomst	Kapital	Pension	Övriga social- försäkringar	Generella bidrag	Bostads- stöd	Social- bidrag	Brutto- inkomst	Skatt	Övriga negativa transfere- ringar	Disponibel inkomst
Year	Work	Capital	Pension	Other social insurances	General transfers	Housing allowance	Social assistance	Gross income	Tax	Other transfers paid	Disposable income
Belopp i löpande priser, mdkr (Amounts in current prices, BSEK)											
1975	158,7	6,8	24,7	9,5	5,6	3,5	0,4	209,2	61,7	0,8	146,8
1980	253,2	14,8	56,9	22,0	12,0	6,2	0,7	365,9	104,7	1,2	259,9
1985	371,6	28,4	102,4	34,9	19,1	7,2	2,7	566,4	164,1	2,9	399,3
1990	606,5	57,9	156,8	69,4	28,4	8,9	3,9	931,9	289,3	4,5	638,1
1995	676,6	58,8	220,9	94,6	38,2	17,6	10,1	1 116,7	323,1	6,2	787,4
1999	841,7	118,7	251,4	101,8	40,4	14,5	9,6	1 378,1	440,4	7,9	929,8
2000	909,6	178,3	253,0	100,1	44,1	13,9	9,1	1 508,2	465,7	8,1	1 034,4
2001	961,2	108,4	265,9	103,2	47,4	14,1	7,8	1 507,9	448,4	9,3	1 050,2
2002	982,7	103,9	286,5	100,9	47,6	13,9	8,1	1 543,6	438,5	10,1	1 095,0
2003	1 010,8	97,9	312,6	102,3	52,3	13,3	7,0	1 596,2	465,7	11,2	1 119,2
2004	1 032,3	119,0	330,6	103,1	51,5	14,0	6,7	1 657,3	487,8	11,5	1 157,9
2005	1 082,0	149,1	331,4	100,3	52,5	14,3	8,8	1 738,5	506,4	11,9	1 220,2
2006	1 127,0	210,7	347,1	95,0	55,1	14,5	7,7	1 857,1	533,4	12,5	1 311,2
Belopp i 2005 års prisnivå, mdkr (Amounts in the price level of 2005, BSEK)											
1975	741,7	31,7	115,6	44,5	26,0	16,5	2,1	978,0	288,4	3,6	686,0
1980	719,7	42,1	161,8	62,5	34,0	17,6	2,1	1 039,8	297,6	3,4	738,8
1985	686,7	52,6	189,3	64,5	35,3	13,3	5,0	1 046,6	303,3	5,4	737,9
1990	830,3	79,3	214,7	95,1	38,9	12,2	5,4	1 275,8	396,0	6,2	873,6
1995	754,6	65,6	246,4	105,5	42,6	19,7	11,3	1 245,6	360,4	6,9	878,2
1999	926,8	130,7	276,8	112,0	44,5	15,9	10,6	1 517,4	485,0	8,7	1 023,8
2000	991,6	194,4	275,8	109,2	48,1	15,2	9,9	1 644,1	507,6	8,9	1 127,6
2001	1 022,7	115,3	282,9	109,8	50,4	15,0	8,3	1 604,5	477,2	9,9	1 117,4
2002	1 023,8	108,3	298,5	105,1	49,6	14,5	8,4	1 608,1	456,8	10,5	1 140,8
2003	1 033,0	100,0	319,5	104,6	53,5	13,6	7,1	1 631,2	476,0	11,5	1 143,8
2004	1 050,8	121,2	336,5	104,9	52,4	14,3	6,8	1 687,0	496,6	11,7	1 178,7
2005	1 096,7	151,2	335,9	101,7	53,3	14,4	8,9	1 762,1	513,2	12,1	1 236,8
2006	1 127,0	210,7	347,1	95,0	55,1	14,5	7,7	1 857,1	533,4	12,5	1 311,2
Andel i procent av bruttoinkomsten (In percent of the gross income)											
1975	75,8	3,2	11,8	4,6	2,7	1,7	0,2	100,0	29,5	0,4	70,1
1980	69,2	4,1	15,6	6,0	3,3	1,7	0,2	100,0	28,6	0,3	71,0
1985	65,6	5,0	18,1	6,2	3,4	1,3	0,5	100,0	29,0	0,5	70,5
1990	65,1	6,2	16,8	7,5	3,0	1,0	0,4	100,0	31,0	0,5	68,5
1995	60,6	5,3	19,8	8,5	3,4	1,6	0,9	100,0	28,9	0,6	70,5
1999	61,1	8,6	18,2	7,4	2,9	1,1	0,7	100,0	32,0	0,6	67,5
2000	60,3	11,8	16,8	6,6	2,9	0,9	0,6	100,0	30,9	0,5	68,6
2001	63,7	7,2	17,6	6,8	3,1	0,9	0,5	100,0	29,7	0,6	69,6
2002	63,7	6,7	18,6	6,5	3,1	0,9	0,5	100,0	28,4	0,7	70,9
2003	63,3	6,1	19,6	6,4	3,3	0,8	0,4	100,0	29,2	0,7	70,1
2004	62,3	7,2	19,9	6,2	3,1	0,8	0,4	100,0	29,4	0,7	69,9
2005	62,2	8,6	19,1	5,8	3,0	0,8	0,5	100,0	29,1	0,7	70,2
2006	60,7	11,3	18,7	5,1	3,0	0,8	0,4	100,0	28,7	0,7	70,6

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

disponibla inkomster. I början av 1990-talet drabbades den svenska ekonomin av en kris. Sysselsättningen minskade kraftigt, ersättningsnivåerna för sjuk- och föräldrapenningen sänktes samtidigt som barnbidraget reducerades. Den sammantagna effekten blev att hushållens inkomster minskade. Mellan 1990 och 1995 sjönk den ekonomiska standarden med nästan 8 procent. Sedan dess har en återhämtning skett. Efter 1995 har medianinkomsten stigit varje år. Den ekonomiska standarden ökade mer under 1980-talet än under 1990-talet. Mellan åren 1980 och 1990 ökade den ekonomiska standarden med ca 14 procent (medianvärdet), medan ökningen var ca 7 procent mellan åren 1990 och 2000. Under 2000-talet har inkomstutvecklingen varit mycket god. Fram till 2006 har standardökningen varit 16 procent. Totalt sett över hela perioden 1980-2006 har den ekonomiska standarden ökat med 46 procent.

Att riktningen på utvecklingen av median- respektive medelvärde för den disponibla inkomsten inte alltid är densamma beror på att medelvärdet är mer känsligt för extrema värden. Detta gör att medianvärdet ofta är att föredra som mått när man redovisar inkomststatistik. Jämförelser över tiden försvåras av skattereformen 1990/91. Inkomster som tidigare var skattefria blev skattepliktiga och en del förmåner värderades högre. Detta innebar att de mätbara inkomsterna blev högre. För åren 1989 och 1990 redovisas därför två beräkningar. I 1989-rev och 1990-rev har inkomster lagts till för att öka jämförbarheten med senare år.

8.5.2 Inkomstspridningen ökade under 1990-talet

Inkomstspridningen, mätt med Gini-koefficienten, var ganska konstant under 1980-talet. Under 1990-talet fram till år 2000 ökade inkomstspridningen betydligt. Den uppmätta inkomstspridningen har aldrig varit större än vad den var år 2000. Mellan år 2000 och 2003 minskade spridningen för att sedan åter öka. Internationella jämförelser har visat att Sverige, tillsammans med de övriga nordiska länderna, har en jämförelsevis låg inkomstspridning.

8.11 Tabell
Disponibel inkomst per konsumtionsenhet (ke) samt Ginikoefficienten för samtliga individer i familjeenheter 1980-2006, tkr/ke, 2006 års priser
Disposable income per weighted consuming unit (cu) and Gini coefficient for all individuals in 1980-2006, KSEK per cu, price level of 2006

	Medelvärde, tkr Mean value, KSEK	Median, tkr Median, KSEK	Gini- koefficient
1980	118,9	113,3	0,201
1981	116,4	110,6	0,199
1982	113,9	107,9	0,203
1983	114,2	108,2	0,201
1984	115,0	109,1	0,210
1985	119,4	112,3	0,211
1986	121,8	113,7	0,220
1987	124,8	118,0	0,209
1988	128,0	120,7	0,209
1989	134,2	126,3	0,213
1990	137,4	129,7	0,220
1989-rev	143,3	131,7	0,234
1990-rev	144,6	133,5	0,237
1991	147,8	133,3	0,249
1992	146,7	134,6	0,241
1993	140,0	127,9	0,243
1994	146,1	127,7	0,271
1995	134,5	123,3	0,244
1996	137,3	124,6	0,253
1997	144,1	126,4	0,277
1998	145,4	130,1	0,263
1999	154,9	135,6	0,281
2000	170,9	142,5	0,313
2001	168,0	147,5	0,282
2002	171,0	150,9	0,280
2003	171,3	151,9	0,276
2004	176,6	155,4	0,281
2005	183,1	159,3	0,296
2006	194,3	165,7	0,310

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Bäst utveckling för de med de högsta inkomsterna

Ett annat sätt att mäta spridningen i inkomstfördelningen är att dela in befolkningen i tio lika stora grupper, så kallade decilgrupper, baserade på hur stora inkomsterna är. De tio procent med de lägsta inkomsterna utgör decilgrupp 1, de tio procent med de näst lägsta inkomsterna decilgrupp 2 o.s.v. I 8.12 Tabell visas inkomsten för samtliga individer (decilgrupper) samt den procentuella förändringen över tiden. Inkomstutvecklingen har varit positiv i samtliga inkomstskikt mellan åren 1991 och 2006. Utvecklingen följer ett tydligt mönster då de med hög inkomst har ökat sin inkomst mer än de med låg inkomst. Inkomstspridningen, det vill säga skillnaden mellan de med låg respektive hög inkomst har ökat. De ökade inkomsterna beror på såväl ökade förvärvsinkomster som ökade kapitalinkomster. Kapitalinkomster i allmänhet och kapitalvinster i synnerhet är starkt koncentrerade till hushåll med de största inkomsterna.

Individerna i decilgrupp 1 utgör en ytterst heterogen grupp som bl.a. omfattar egna företagare, värnpliktiga, studerande och invandrare som nyligen kommit till Sverige. En del i denna grupp har en liten inkomst utan att de med rimliga kriterier kan anses vara ekonomiskt utsatta. Exempel på detta är en del egenföretagare med låga inkomster och andra som har tillfälligtvis små inkomster (t.ex. värnpliktiga, studerande). Pensionärer med låg ATP och barnfamiljer med liten inkomst återfinns vanligtvis i decilerna 2-4. Observera att detta är tvärsnittsdata, d.v.s. det är inte samma individer som följts över tiden. Många personer som under ett år hamnat i t.ex. decil 1 återfinns senare år i andra deciler. Anledningen till att medelvärdena i 8.12 och 8.11 Tabellerna inte stämmer överens är att olika hushålls- och inkomstbegrepp har använts. För att möjliggöra den längre tidsserien i 8.11 Tabell är man tvungen att använda de äldre begreppen. Se avsnitt 8.1.1 för att läsa mer om begreppsförändringarna.

8.12 Tabell
Disponibel inkomst per konsumtionsenhet för samtliga individer i kosthushåll, medelvärden i respektive decilgrupp, tkr, 2006 års priser
Disposable income per weighted consuming unit for all individuals in housekeeping units, mean values for deciles, KSEK, price level of 2006

Decil, disp. ink. per ke	Medelvärden, tkr/ke										Förändring, %	
	Mean values, KSEK/cu										Change, %	
Decile, disp. inc. per cu	1991	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	91/06	05/06	
1	66,4	59,1	63,3	59,7	66,0	67,4	69,5	71,8	74,9	12,8	4,3	
2	95,5	94,3	97,3	99,1	100,9	103,0	106,0	106,9	110,0	15,2	2,9	
3	108,1	106,8	111,0	113,7	116,0	117,8	121,4	123,1	127,1	17,5	3,3	
4	119,7	118,0	123,6	127,2	130,1	131,4	135,3	138,0	143,3	19,7	3,9	
5	130,6	130,1	136,6	140,9	144,5	145,3	149,3	153,2	159,2	21,8	3,9	
6	142,9	142,9	151,0	154,8	159,3	160,2	164,5	168,9	176,1	23,2	4,3	
7	157,4	158,3	168,4	171,3	177,2	178,0	181,8	187,2	195,7	24,3	4,6	
8	175,6	179,2	190,4	192,9	199,7	201,2	204,5	210,7	221,3	26,0	5,1	
9	201,0	209,6	224,7	225,5	232,2	232,8	238,6	245,0	260,6	29,6	6,3	
10	299,5	350,8	441,5	377,8	373,1	368,8	395,0	434,8	488,4	63,1	12,3	
Samtliga (total)	149,7	154,9	170,8	166,3	169,9	170,6	176,6	184,0	195,7	30,7	6,4	

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.5.3 Kapitalinkomsternas betydelse har ökat

Under 1990-talet och 2000-talet har kapitalet som inkomstkälla, och då framförallt kapitalvinster, fått allt större betydelse för hushållen. Upp- och nedgångar på börserna samt förändringar i beskattningen av kapitalvinster har påverkat hushållens agerande. Uppgången på börserna under 1996-2000 medförde att många hushåll gjorde stora vinster under dessa år. I 8.13 Tabell redovisas de totala kapitalvinsterna 1991, 1995-2006. Redovisningen avser de kapitalvinster som ligger till grund för taxeringen. Grovt räknat står männen för ca två tredjedelar och kvinnorna för den resterande tredjedelen av den totala summan. I tabellen kan vi se att andelen hushåll

med kapitalvinst har ökat sedan början av 1990-talet. Under 1991 var det knappt 8 procent av hushållen som redovisade kapitalvinster och 2006 var motsvarande siffra över 30 procent.

Kapitalvinster är ojämnt fördelade. Studier över kapitalvinster fördelning har visat att den tiondel av befolkningen som hade de största vinster realiserade mer än 99 procent av totalsumman. Den ojämna fördelningen gör att kapitalvinster i hög grad påverkar inkomstspridningen. Den kraftigt ökade inkomstspridningen under 1990-talet kan till stor del förklaras av hushållens jämförelsevis stora kapitalvinster dessa år.

Under 2006 var kapitalvinster 130 miljarder.

8.13 Tabell

Kapitalvinst och andel hushåll med kapitalvinster 1991, 1995-2006, mdkr och procent, 2006 års priser

Total capital gain and share of households with capital gain 1991, 1995-2006, BSEK and percent, price level of 2006

	Kapitalvinst, mdkr Capital gain, BSEK											
	1991	1995	1996	1997	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Samtliga (all)	50,2	23,1	45,7	63,8	110,4	141,9	72,6	52,5	54,5	65,8	97,2	130,0
Kvinnor (women)	18,6	7,9	15,2	20,9	36,1	41,4	26,2	19,2	19,7	23,7	33,0	47,0
Män (men)	31,5	15,2	30,5	43,0	74,3	100,5	46,5	33,3	34,8	42,2	64,7	82,9
Andel hushåll med realisationsvinst, % (Fraction with capital gain, %)	7,8	13,8	19,6	19,6	28,1	28,1	28,1	28,1	28,1	28,1	28,1	31,4

Källa: SCB, Totalräknad inkomststatistik IoT samt Inkomstfördelningsundersökningen

8.5.4 Inkomstutveckling för olika grupper

Under 2006 hade samtliga redovisade åldersgrupper en högre ekonomisk standard än vad de i motsvarande ålder hade 1991 (se 8.14 Tabell). De i åldrarna 18-22, både kvinnor och män, har haft en förhållandevis svag inkomstutveckling mellan 1991 och 2006. Detta beror på att ungdomar utbildar sig under allt längre tid, vilket leder till att steget in på arbetsmarknaden senareläggs. De som var 60 år och äldre 2006 hade en betydligt högre ekonomisk standard än vad motsvarande grupp hade 1991.

Efter mitten av 1990-talet vände inkomstutvecklingen och allt fler grupper fick ökade inkomster. Sedan 1995 har medianinkomsten för samtliga stigit med 35 procent. För de mellan 23-64 år, alltså de i åldrarna där andelen förvärvsarbetande är störst, har inkomstutvecklingen varit ännu bättre. Ålderspensionärerna har, från 1995 fram till 2006, haft en betydligt svagare utveckling av sina inkomster. Två förklaringar till att pensionärerna har haft en svagare inkomstutveckling än övriga grupper sedan 1995 är att den ökade sysselsättningen samt reallöneökningar, endast har kommit de förvärvsarbetande till del.

8.14 Tabell

Disponibel inkomst per konsumtionsenhet för samtliga individer i kosthushåll, fördelade på kön och ålder, medianen i tkr/ke, 2006 års priser
 Disposable income per weighted consuming unit for all individuals in housekeeping units by gender and age, medians in KSEK/cu, price level of 2006

Kön och ålder Gender and age	Median, tkr Median, KSEK									Förändring, % Change %	
	1991	1995	1999	2000	2002	2003	2004	2005	2006	91/06	05/06
Kvinnor (women)											
0-6	120,6	107,6	118,5	128,1	133,3	132,1	138,3	140,9	147,6	22,4	4,8
7-17	129,9	114,5	124,4	129,5	138,5	142,8	145,5	149,3	156,5	20,4	4,8
18-22	135,5	110,3	120,3	129,4	137,7	138,0	142,4	138,7	150,1	10,7	8,2
23-29	131,9	118,5	132,3	139,0	145,6	147,4	148,5	149,5	153,0	16,1	2,3
30-39	129,9	116,9	128,4	136,8	145,7	146,5	151,0	155,0	162,8	25,3	5,0
40-49	158,5	137,9	146,2	154,2	161,0	160,3	166,5	168,3	176,9	11,6	5,1
50-59	177,5	163,0	178,6	192,5	200,7	202,9	204,2	212,1	218,4	23,0	3,0
60-64	157,0	149,1	164,1	173,4	179,0	186,7	197,2	199,8	215,5	37,2	7,9
65-74	120,3	119,0	130,5	128,8	138,1	139,7	146,2	152,6	153,8	27,9	0,8
75-	93,4	100,5	106,2	106,2	111,1	113,8	116,0	119,9	123,0	31,6	2,6
23-64	149,1	133,3	146,2	156,5	163,9	165,9	170,1	173,3	181,8	21,9	4,9
Samtliga kvinnor (all women)	132,8	121,0	132,8	139,0	146,9	148,4	152,7	155,9	163,0	22,8	4,6
Män (men)											
0-6	118,3	106,7	119,4	127,3	133,0	134,6	141,1	144,3	150,8	27,4	4,5
7-17	129,5	113,9	123,9	132,3	142,1	139,7	143,5	149,3	155,0	19,7	3,9
18-22	144,4	120,6	135,4	141,4	142,7	147,8	147,1	152,2	158,5	9,7	4,1
23-29	150,9	127,8	144,5	157,1	155,1	157,6	158,9	163,1	165,9	9,9	1,7
30-39	135,4	124,4	138,8	147,1	158,9	157,6	164,2	169,4	175,2	29,4	3,4
40-49	155,0	135,2	145,6	152,9	165,5	165,9	164,7	174,7	178,5	15,1	2,2
50-59	178,0	163,0	179,7	192,8	199,3	199,1	203,9	207,1	214,9	20,7	3,8
60-64	170,6	156,8	177,5	187,4	198,5	198,9	207,5	218,8	227,7	33,5	4,0
65-74	137,1	134,9	147,1	148,5	154,6	157,0	162,8	167,6	178,1	29,9	6,2
75-	101,8	113,9	120,1	121,8	127,8	129,3	133,0	139,0	139,9	37,5	0,7
23-64	154,8	137,7	152,9	162,9	172,7	172,1	176,2	181,7	187,4	21,1	3,1
Samtliga män (all men)	140,6	127,2	140,0	148,3	156,6	156,7	160,5	166,0	171,6	22,0	3,4
Kvinnor + män (women + men)											
0-6	119,6	107,1	118,8	127,6	133,3	133,3	139,9	142,9	148,8	24,5	4,1
7-17	129,6	114,1	124,2	130,6	140,5	141,2	144,5	149,3	155,6	20,1	4,2
18-22	139,7	115,1	128,5	134,8	139,3	141,8	144,4	145,9	153,8	10,1	5,5
23-29	140,7	122,8	138,9	146,8	151,1	152,0	152,8	156,0	160,4	14,0	2,9
30-39	133,0	120,3	133,3	141,0	152,1	152,4	157,2	161,8	168,0	26,3	3,8
40-49	156,8	136,5	145,8	153,5	163,3	163,4	165,7	171,3	177,7	13,3	3,8
50-59	177,8	163,0	178,9	192,6	199,8	200,8	204,0	209,0	216,9	22,0	3,8
60-64	164,6	153,3	169,5	180,3	187,6	192,6	202,0	210,0	220,7	34,1	5,1
65-74	127,4	126,2	138,0	138,4	145,2	147,4	154,2	159,1	163,1	28,0	2,5
75-	96,1	104,4	110,0	110,4	116,2	118,8	120,9	125,7	128,6	33,8	2,3
23-64	152,0	135,4	149,8	159,8	168,8	169,1	172,9	177,3	184,7	21,5	4,2
Samtliga (all)	136,3	124,0	136,3	143,4	151,6	152,5	156,5	160,8	166,9	22,5	3,8

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Sammanboende har haft den bästa inkomstutvecklingen

I 8.15 Tabell redovisas inkomstutvecklingen för olika hushållstyper. Samtliga hushållstyper har haft en positiv inkomstutveckling under den undersökta perioden. Skillnaderna i utveckling är dock stora beroende på vilken hushållstyp man studerar. Generellt har sammanboende haft en betydligt bättre inkomstutveckling än ensamstående. De sammanboende utan barn har haft den allra bästa utvecklingen. Deras disponibla inkomst har mellan åren 1991-2006 ökat med 27 procent. De är också den hushållstyp som har den högsta dispo-

nibla inkomsten. Även de sammanboende med barn har haft en förhållandevis god inkomstutveckling. De ensamstående har under samma tidsperiod haft en betydligt sämre utveckling av sina inkomster. Allra sämst utveckling har de unga ensamboende haft. Under 2006 hade unga ensamstående en inkomst som ungefär motsvarar vad de i motsvarande ålder hade 1991. De ensamstående föräldrarna är en annan grupp som har haft en svag utveckling av sina inkomster mellan 1991 och 2006. Det var först under 2001 som deras inkomst nådde upp till samma nivå som i början av 1990-talet.

8.15 Tabell

Disponibel inkomst per konsumtionsenhet för individer i kosthushåll, fördelade på hushållstyp, medianen i tkr/ke, 2006 års priser

Disposable income per weighted consuming unit for all individuals in housekeeping units by type of household, medians in KSEK/cu, price level of 2006

	Median, tkr/ke Median, KSEK/cu										Förändring, % Change, %		Antal Number
	1991	1995	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	91/06	05/06	2006
Ensamboende (Persons not co-living)													
Utan barn (no children)	120,8	111,9	120,6	124,4	125,3	131,0	131,0	133,9	138,5	142,5	18,0	2,9	2 042 443
därav 20-29 år	128,2	106,7	117,3	123,1	124,3	124,4	128,8	126,5	123,9	131,7	2,7	6,2	417 126
30-64 år	145,6	130,9	142,0	147,7	153,7	160,0	157,8	165,7	170,8	177,2	21,8	3,8	941 450
65 - år	96,7	101,0	106,1	106,3	105,2	110,6	113,7	116,0	120,2	122,6	26,8	2,0	683 867
Med barn 0-19 år (children)	110,9	101,3	107,9	110,6	113,8	114,9	115,0	116,8	122,6	125,5	13,2	2,4	316 927
därav med 1 barn	115,2	105,6	112,2	115,7	120,1	120,6	120,0	121,6	128,9	132,1	14,7	2,4	185 724
med >1 barn	107,0	94,7	101,3	104,4	107,6	108,1	110,5	110,6	112,6	118,1	10,4	4,9	131 204
Sammanboende (Persons co-living)													
Utan barn (no children)	170,3	157,5	177,1	185,9	188,8	193,4	197,4	199,3	206,1	216,0	26,9	4,8	2 051 335
därav 20-29 år	181,7	155,8	177,2	182,1	193,5	197,3	195,9	195,0	196,3	203,5	12,1	3,7	198 855
30-64 år	195,7	180,5	199,9	214,4	217,0	225,0	224,0	228,3	241,1	251,0	28,2	4,1	1 067 762
65 - år	125,6	130,0	141,1	139,5	143,0	146,9	147,3	156,6	159,1	164,3	30,7	3,3	784 719
Med barn 0-19 år (children)	137,5	123,1	136,9	146,5	151,1	154,7	156,4	160,3	163,7	170,3	23,8	4,0	1 849 196
därav med 1 barn	155,9	138,1	153,2	163,3	169,8	170,2	175,1	178,2	179,8	185,9	19,2	3,4	672 384
med 2 barn	135,1	121,8	136,4	144,2	147,2	155,5	153,7	158,0	162,8	169,6	25,5	4,2	849 988
med >2 barn	117,7	103,6	113,5	122,1	126,2	130,7	130,5	134,7	137,2	140,9	19,7	2,7	326 824
Övriga hushåll* (Other households)													
därav Ensamstående (not co-living)	144,5	132,8	143,6	144,7	154,9	154,8	158,9	154,6	164,2	164,5	13,8	0,2	143 666
Sammanboende (co-living)	184,3	162,8	185,1	197,3	198,5	202,4	204,9	202,5	214,8	233,1	26,5	8,5	256 919
Samtliga 20- år (all 20- years of age)	141,3	129,2	142,1	149,3	153,0	157,0	157,9	162,2	167,1	173,3	22,6	3,7	6 660 487

* Övriga hushåll är individer i hushåll utan barn 0-19 år där det utöver referenspersonen och hans/hennes ev. sammanboende även finns andra vuxna, oftast barn 20 år och äldre.

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.5.5 Arbetsinkomsterna har ökat med över 30 procent sedan 1995

I 8.16 Tabell visas arbetsinkomsten för helårs- och heltidsanställda i åldersgruppen 20-64 år.

Utvecklingen av arbetsinkomsten har i stort följt det mönster som tidigare beskrivits för den disponibla inkomsten. Lågkonjunkturen i början av 1980-talet minskade den genomsnittliga arbetsinkomsten. Mellan 1991 och 1995 låg arbetsinkomsterna på en stabil nivå. Höga löneavtal tillsammans med en ökad efterfrågan på arbetskraft har lett till att arbetsinkomsterna har ökat markant sedan 1995. Mellan 1995 och 2006 ökade medianinkomsten för samtliga med 32 procent. Om man studerar inkomstutvecklingen i olika inkomstskikt framgår det att utvecklingen har varit allra bäst för de med höga inkomster.

Avståndet mellan kvinnor och mäns ar-

betsinkomster var som lägst år 1980, men har sedan dess ökat. Under 2006 minskade avståndet något. Det har blivit vanligare att kvinnor arbetar heltid. År 2006 var det 424 000 fler kvinnor som arbetade heltid än vad det var 1980. Antalet män som arbetar deltid har blivit något färre. Sett över hela befolkningen har antalet heltidssysselsatta ökat.

Vid studier av 8.16 Tabell är det viktigt att ha i åtanke att populationen är heltids- och helårsanställda, d.v.s. personer som i princip inte berördes av mer omfattande arbetslöshet eller ofrivilligt deltidsarbete. Arbetslösheten under 1990-talet berörde framför allt personer utanför denna population. Med arbetsinkomst menas här summan av lön, företagarkinkomst, sjukpenning, föräldrapenning och dagpenning vid utbildning och tjänstgöring (repetitionsutbildning) inom totalförsvaret.

8.16 Tabell
Arbetsinkomst för helårs- och heltidsanställda utan inkomst från näringsverksamhet, 20-64 år, tkr, 2006 års priser
Income from work for full year and full-time employed with no entrepreneurial income, 20-64 years, KSEK, price level of 2006

	1980	1985	1991	1993	1995	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kvinnor (Women)														
Medelvärde (mean value)	196,3	184,0	204,4	203,0	206,2	235,3	242,5	250,8	255,1	261,2	259,7	269,9	282,0	287,9
P10	152,7	139,1	148,8	147,7	147,9	168,6	174,1	173,3	178,1	183,2	178,3	187,9	200,9	199,3
Median	190,2	177,9	191,6	191,7	191,8	219,3	224,6	233,4	234,6	240,4	239,9	249,1	259,0	262,2
P90	245,1	236,1	271,9	268,1	273,1	315,7	329,0	343,2	355,5	360,3	363,5	366,6	386,4	401,0
Män (Men)														
Medelvärde (mean value)	242,9	235,6	266,1	265,6	264,6	301,6	309,6	324,6	324,7	328,3	325,1	339,3	351,5	355,7
P10	169,6	161,5	174,8	173,4	169,4	190,9	197,1	197,0	201,0	205,9	199,8	211,1	222,3	218,6
Median	217,9	213,6	238,4	235,9	236,8	264,0	270,1	276,3	281,4	285,8	285,6	294,2	302,7	307,0
P90	344,7	331,6	381,2	382,9	386,0	451,3	460,4	481,4	485,2	486,3	490,1	500,4	517,8	524,0
Samtliga (All)														
Medelvärde (mean value)	228,6	217,2	242,2	240,3	241,4	275,0	281,8	294,4	295,8	300,7	297,6	309,6	322,6	326,7
P10	161,7	153,3	161,6	161,1	157,1	178,8	184,0	184,6	188,5	192,1	189,3	198,5	209,7	207,4
Median	207,6	196,9	220,0	216,1	217,6	245,3	250,2	255,9	259,9	265,5	265,2	273,7	283,9	287,1
P90	316,2	303,3	341,3	344,0	345,9	399,8	411,5	433,1	433,9	439,5	438,3	445,4	467,7	479,3
Kvinnors inkomst i % av männens (Women's income in % of men's)														
Medelvärde (mean value)	80,8	78,1	76,8	76,4	77,9	78,0	78,3	77,3	78,6	79,5	79,9	79,5	79,5	80,9
Median	87,3	83,3	80,3	81,3	81,0	83,1	83,2	84,5	83,4	84,1	84,0	84,7	84,7	85,4
Antal i tusental (Number in thousands)														
Kvinnor (Women)	677	770	949	868	904	948	1 024	1 042	1 091	1 057	1 107	1 109	1 065	1 101
Män (Men)	1 525	1 395	1 495	1 281	1 368	1 419	1 450	1 507	1 532	1 510	1 528	1 481	1 502	1 478
Samtliga (All)	2 202	2 165	2 444	2 149	2 272	2 367	2 474	2 549	2 623	2 567	2 635	2 590	2 568	2 579

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.6 Kvinnors och mäns förmögenhet

SCB har sedan 1999 gjort förmögenhetsstatistik som täcker alla individer och hushåll där värderingen av tillgångarna speglar marknadsvärdet. Siffrorna i detta avsnitt är till stor del hämtade från denna statistik.

8.6.1 Få äger mycket

Förmögenhetsfördelningen är mycket ojämn. Under 2006 hade de 1 procent (topp 1 procent) mest förmögna individerna ungefär en fjärdedel av den sammanlagda förmögenheten. De 10 procent rikaste förfogade över mer än två tredjedelar av den sammanlagda förmögenheten. Nettoförmögenhetens medianvärde för samtliga individer var 67 000 kr år 2006. Topp 1 procent hade ett motsvarande värde på 8 miljoner kronor.

Nettoförmögenheten följer ett tydligt mönster över livsrytten. I unga år är inkomsten lägre och hushållen finansierar studier och bostadsköp till stor del med lån. Under denna period överstiger ofta skulderna de tillgångar man har. Senare ökar inkomsten och tillgångarna växer samtidigt som skulder amorteras. Förmögenheten är som störst då man når pensionsåldern. I 8.18 Tabell visas kvinnors och mäns nettoförmögenhet i olika åldersgrupper. Förmögenheten var 2006 som störst för de i åldersgruppen 55-74 år. Detta gällde både kvinnor och män. Generellt sett har män större tillgångar än kvinnor. Skillnaderna mellan könen är relativt små i unga år men blir sedan större. En man mellan 65-74 år hade år 2006 786 000 kronor (medianvärde) i nettoförmögenhet. En kvinna i samma åldersgrupp hade 472 000 kr.

8.17 Tabell

Spridning av nettoförmögenhet för samtliga kvinnor och män 2006, procent och tkr Distribution of net wealth for all women and men in 2006, percent and KSEK

	Kvinnor Women		Män Men		Samtliga All	
	% av summa	Median, tkr	% av summa	Median, tkr	% av summa	Median, tkr
	% of sum	Median, KSEK	% of sum	Median, KSEK	% of sum	Median, KSEK
Topp 1 % (Top 1 %)	16,6	7 720	29,5	8 123	24,0	7 984
Topp 10 % (Top 10 %)	59,4	2 478	71,7	2 663	66,4	2 577
Samtliga (All)	100	67	100	67	100	67

Källa: SCB, Förmögenhetsregistret

8.18 Tabell

Nettoförmögenhet för kvinnor och män år 2006, 18 år och äldre, uppdelat efter ålder, medel- och medianvärden i tkr Net wealth for women and men in 2006, 18 years and older, by age, means and medians in KSEK

Ålder Age	Kvinnor Women		Män Men		Samtliga All	
	Medelvärde, tkr	Median, tkr	Medelvärde, tkr	Median, tkr	Medelvärde, tkr	Median, tkr
	Mean value, KSEK	Median, KSEK	Mean value, KSEK	Median, KSEK	Mean value, KSEK	Median, KSEK
18-24	88,4	1	106,0	4	97,4	3
25-34	217,3	0	260,5	2	239,3	0
35-44	443,5	144	569,6	173	507,8	158
45-54	701,5	297	936,0	342	820,2	319
55-64	991,7	492	1 475,7	639	1 234,7	561
65-74	968,7	472	1 454,0	787	1 202,2	609
75-	830,3	342	1 325,2	700	1 024,1	466
Samtliga (All)	613,5	178	845,4	224	727,5	198

Källa: SCB, Förmögenhetsregistret

8.6.2 Tre av tio hushåll hade över en miljon i förmögenhet 2006

Nästan en och en halv miljon hushåll hade 2006 en marknadsvärderad förmögenhet över 1 miljon kronor. Det motsvarade ungefär tre av tio hushåll. Män är miljonärer i större utsträckning än kvinnor. Av samtliga män har nästan 19 procent en nettoförmögenhet på över 1 miljon kronor

jämfört med omkring 16 procent av kvinnorna. Det är betydligt färre personer som har en miljoninkomst jämfört med antalet personer som har en miljon i förmögenhet. Omkring 32 000 personer hade 2006 en löpande inkomst från arbete eller pension på 1 miljon kronor eller mer. Läger vi till kapitalinkomsterna ökar antalet med miljoninkomst till 71 000.

8.19 Tabell Miljonärer 2006, antal och andel av populationen Millionaires in 2006, number and fraction of population

	Antal Number	% av populationen % of population
Marknadsvärderad förmögenhet (wealth to market value)		
Hushåll (families)	1 479 172	30,7
Kvinnor (women)	710 652	15,5
Män (men)	848 720	18,8
Samtliga (all)	1 559 372	17,1
Förvärvsinkomst (income from employment and business)		
Kvinnor 18-år (women 18-years of age)	4 080	0,1
Män 18-år (men 18 years of age)	28 375	0,8
Samtliga 18-år (all 18-years of age)	32 455	0,5
Förvärvs- och kapitalinkomst (income from employment, business and capital)		
Kvinnor 18-år (women 18-years of age)	15 080	0,4
Män 18-år (men 18 years of age)	55 933	1,6
Samtliga 18-år (all 18-years of age)	71 013	1,0

Källa: SCB, Totalräknad statistik IoT samt Förmögenhetsregistret

8.6.3 Kvinnor innehar mindre än hälften av nettoförmögenheten

Tabell 8.20 visar att 70 procent av individernas förmögenhet bestod av fastigheter, som till största delen är småhus. Drygt 40 procent av de totala tillgångarna utgjordes av småhus. Börsnoterade aktier stod 2006 för 8 procent av individernas totala tillgångar.

Kvinnor innehade ungefär 43 procent av den totala nettoförmögenheten. Skillnaden i fördelningen mellan kvinnor och män är stor beroende på vilket typ av tillgång man studerar. Bostadsrätter, räntefonder och skattepliktiga försäkringar är typer av tillgångar där kvinnor hade mer än män. Kvinnor och män hade ungefär lika stora förmögenheter i fonder, medan kvinnor ägde mindre än en tredjedel av värdet av de börsnoterade aktierna. Skillnaderna mellan könen var ännu större om man tittar på hyres- respektive jordbruksfastigheter.

Redan tidigare har det konstaterats att förmögenhetsfördelningen är ojämn. Den förmögnaste procenten av befolkningen ägde 2006 en fjärdedel av den totala förmögenhetssumman. Fördelningen skiljer sig mycket mellan olika typer av tillgångar. Relativt många ägde ett småhus. Det är också en typ av tillgång som är förhållandevis jämnt fördelad. Topp 1 procent ägde 14 procent av det totala marknadsvärdet. Börsnoterade aktier är en annan tillgång som innehas av relativt många. Här var dock fördelningen en helt annan. Topp 1 procent ägde drygt 73 procent av det totala värdet. Aktier är alltså betydligt ojämnare fördelade än fastigheter. Förmögenhetens storlek och fördelning påverkas mycket starkt av tillgångarnas värdeförändringar. Eftersom fastighetsinnehavet är jämnare fördelat än aktieinnehavet så medför värdeökningar på fastigheter att detta kommer fler till godo och förmögenhetsfördel-

ningen blir därmed jämnare. När istället aktiekurserna ökar stiger de rikaste hushållens förmögenhet mest och förmögenhetsfördelningen blir ojämnare.

År 2006 hade drygt hälften av alla individer skulder. Skuldernas andel av tillgångarna (skuldsättningsgraden) uppgick till 27 procent.

8.20 Tabell
Förmögenhetens sammansättning för samtliga kvinnor och män 2006, mdkr och procent
Composition of wealth for all women and men in 2006, BSEK and percent

	Summa, mdkr			% av tillgångar			% med tillgångar			Topp 1% andel av totalsumma		
	Total, BSEK			% of assets			% with assets			Top 1% share of the total sum		
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga
	Women	Men	All	Women	Men	All	Women	Men	All	Women	Men	All
Fastigheter mm (Real estate)												
Småhus (<i>Single-dwelling house</i>)	1 315,3	1 632,0	2 947,3	42,0	39,3	40,5	27,6	32,9	30,2	12,8	15,0	14,0
Bostadsrätt1 (<i>Tenant ownership</i>)	452,6	409,3	861,8	14,4	9,9	11,8	12,5	11,7	12,1	28,8	29,7	29,2
Fritidshus (<i>Holiday home</i>)	223,2	246,6	469,8	7,1	5,9	6,5	7,3	8,1	7,7	42,4	43,7	43,1
Jordbruksfastighet (<i>Agricultural property</i>)	161,4	413,4	574,9	5,2	10,0	7,9	3,5	5,5	4,5	62,3	77,7	73,4
Hyresfastighet (<i>Rental property</i>)	62,6	139,7	202,3	2,0	3,4	2,8	0,3	0,6	0,4	100,0	100,0	100,0
Övriga fastigheter inkl tomtmark (<i>Other real estate, ground incl.</i>)	18,8	37,0	55,8	0,6	0,9	0,8	1,4	2,0	1,7	91,7	94,6	93,6
Summa reala tillgångar (Total real assets)	2 234,0	2 877,9	5 111,9	71,3	69,4	70,2	42,5	46,6	44,6	12,1	21,4	17,3
Finansiella tillgångar (Financial assets)												
Bankmedel (<i>Deposits</i>)	299,0	377,3	676,3	9,5	9,1	9,3	54,1	55,4	54,8	18,0	28,2	23,7
Räntefonder m m (<i>Interests funds etc.</i>)	83,1	71,0	154,1	2,7	1,7	2,1	20,0	15,2	17,6	39,4	49,6	44,1
Andra fonder än räntefonder (<i>Mutual funds</i>)	199,8	223,8	423,6	6,4	5,4	5,8	43,2	42,9	43,0	26,0	36,0	31,3
Börsnoterade aktier (<i>Shares listed in the stockmarket</i>)	186,3	418,8	605,1	5,9	10,1	8,3	17,7	24,6	21,1	66,9	76,8	73,7
Obligationer och övriga värdepapper (<i>Bonds</i>)	48,1	50,9	99,0	1,5	1,2	1,4	10,4	9,3	9,9	46,0	54,8	50,5
Skattepliktig försäkring (<i>Tax liable insurance</i>)	60,4	59,7	120,1	1,9	1,4	1,6	10,8	9,5	10,1	48,8	55,1	51,9
Summa finansiella tillgångar (Total financial assets)	876,7	1 201,3	2 078,1	28,0	28,9	28,5	75,4	75,5	75,5	22,8	39,1	32,2
Övriga tillgångar (<i>Other assets</i>)	22,2	70,4	92,6	0,7	1,7	1,3	1,1	1,6	1,3	100,0	100,0	100,0
Summa tillgångar (Total assets)	3 133,0	4 149,6	7 282,6	100,0	100,0	100,0	80,9	80,6	80,7	12,7	24,8	19,6
Skulder (debts)	863,9	1 130,9	1 994,8	27,6	27,3	27,4	52,8	58,3	55,5	10,1	21,8	16,7
Nettoförmögenhet (net wealth)	2 269,1	3 018,7	5 287,8	72,4	72,7	72,6	88,8	89,0	88,9	16,6	29,6	24,0

Källa: SCB, Förmögenhetsregistret

Bild: Ola Nyberg. Text: RSV "De svenska Skatternas historia".

Kronofogden kom och hämtade skatten

”Längre fram på höstsidan kom kronouppbördens, kronoskatten alltså. Kronofogden och hans skrivare anlände i hög vagn och parhästar, med beväpnad skjutsbonde, järnbeslagen kassakista, fastskruvad i vagnsbotten så att eventuella rövare ej kunde hastigt försvinna med den i skogen. Sedan herrarna fått sig något till livs och installerat sig själva och kassakistan så började kronouppbördens på den tid som förut var kungjord i sockenkyrkorna. Skatten hette ”grundskatt” och ålåg alla gårdar med i mantal satt jord och var föga älskad av bönderna, för den utkrävdes årligen med samma belopp vare sig det var god skörd eller missväxt. Kronofogde Eklund var en sträng herre. Skattsedeln skulle ligga rätt och pengarna var jämna och färdigräknade. En bonde kom fram till bordet och började plocka fram och räkna pengar, men fogden strök alltsammans ned i golvet och ropade: Fram nästa man!”

*(Minne från Rotebro gästgivargård
1884–89, nedtecknat av J Nyberg)*

Skatteskulder och uppbördsförluster

- Uppbördsförlusterna, som uppstår till följd av att faktiskt fastställda skatter inte till fullo blir betalda, uppgick år 2007 till cirka 4,3 miljarder kronor eller 0,3 procent av den totala skatteuppbörden. Detta betyder att uppbördsförlusterna minskat med cirka 0,2 miljard kronor jämfört med året innan.
- En viktig förklaring till svängningarna av uppbördsförlusten är konkursutvecklingen. Under 2007 gick 5 791 företag i konkurs och 12 665 anställda blev uppsagda, vilket är en minskning jämfört med 2006.
- Den 31 december 2007 fanns i Kronofogdens register ca 126 000 individer och 45 000 aktiebolag och andra juridiska personer registrerade för skatteskulder.
- De samlade skatteskulderna hos Kronofogden uppgick vid utgången av år 2007 till nära 32 miljarder kronor.

9.1 Inledning

En viss del av de skatter som påförs landets skattskyldiga betalas aldrig, av olika skäl. Detta betyder att det finns en differens mellan totalt fastställda skatter och totalt inbetalda skatter. Denna differens brukar med ett ord kallas uppbördsförlust. Till skillnad mot betalningar som uteblir pga. skattefel, med vilket avses såväl medvetet fusk som oavsiktliga fel i uppgiftslämnandet, går det att exakt beräkna uppbördsförlustens storlek. I detta kapitel presenteras uppgifter som visar uppbördsförlustens storlek, sammansättning och förändring de senaste åren tillsammans med kommentarer och annan statistik som har betydelse i sammanhanget. Källmaterialet till detta kapitel består i huvudsak av specialbearbetningar av Kronofogdens indrivningsstatistik för år 2007 och tidigare år.

9.1.1 Många orsaker till att inte skatten betalas

Det finns många olika skäl till att skattskyldiga inte betalar de skatter som påförs dem. I de flesta fall har företaget eller den enskilde ofrivilligt hamnat i en situation som medför betalningssvårigheter, t.ex. arbetslöshet, sjukdom, bristande ekonomisk planering eller en satsning på en mindre lyckad affärsidé. För större delen av uppbördsförlusterna torde därför den enskilda betalningsmoralen ha mindre betydelse. Exakt i vilken omfattning skattskyldiga medvetet låter bli att betala påförda skatter är inte känt. Man kan undgå att betala påförda skatter genom att lämna oriktiga uppgifter om sina tillgångar och ekonomi till Kronofogden eller genom att inte alls lämna några uppgifter. Man kan också göra egendom oåtkomlig för Kronofogdens indrivningsåtgärder t.ex. genom att föra den utomlands eller anlita bulvan.

9.1.2 Restföring – indrivning – preskribering

Fastställda skatter som inte betalas restförs, dvs. det administrativa ansvaret att driva in skulden tas över av Kronofogden. Indrivningen kan i vanliga fall fortgå under en tidsperiod av fem år, varefter skatteskulder normalt preskriberas.

En del av de skatteskulder som från början restförts återkallas från indrivning. Det vanligaste skälet till återkallelse är att ett tidigare fattat beslut av någon anledning ändrats av Skatteverket. Därför bör man, som görs i tabellerna nedan, skilja på det sammanlagda belopp som restförs brutto och det som återstår netto efter det att vissa belopp återkallats. Uppbördsförlusten utgörs av nettobeloppet sedan detta reducerats med de inbetalningar som gjorts till Kronofogden.

9.2 Influtna belopp efter åtgärd

Av de belopp gäldenärerna betalade in till Kronofogden avseende allmänna mål, dvs. skulder till det allmänna, kom cirka 29 procent in som en följd av exekutiva åtgärder, som avbetalningsplaner, löneexekution, konkursutdelning, exekutiva försäljningar, ackordsbeslut m.m. Knappt 6 procent av inbetalningarna var ett resultat av maskinella åtgärder, t.ex. avräkning av överskjutande skatt mot restförda skulder. Resterande del av inbetalningarna, cirka 65 procent, inkom huvudsakligen utan andra åtgärder än ett första krav med eventuella påminnelser.

9.3 Uppbördsförlusternas storlek och sammansättning

De belopp som restförs hos Kronofogden har de senaste åren motsvarat 1-1,3 procent av fastställda skatter. Efter korrigering för belopp som återkallats och betalats till Kronofogden har uppbördsförlusten under de senaste åren uppgått till mellan 0,3 och 0,4 procent av den totala skatteuppbörden (9.1 Tabell). Uppbördsförlusten för inkomstskatt, arbetsgivaravgifter, mervärdesskatt och punktskatter minskade från år 2006 till år 2007 med 0,2 miljard kronor till 4,3 miljarder kronor. Uppbördsförlusten i procent av fastställda skatter minskade marginellt från 0,32 procent till 0,30 procent.

9.1 Tabell

Restföring och uppbördsförluster för de stora skatteslagen (exkl. dröjsmålsavgifter m.m.), löpande priser, mdkr

Tax arrears and collection losses (excl. penalty interest etc.), current prices, BSEK

	Exkl. punktskatter Excl. excise duties				Inkl punktskatter Incl. excise duties						
	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2005	2006	2007
Totala skatter och avgifter (Total taxes)	758	737	756	929	944	1 161	1 164	1 283	1 356	1 423	1 472
Nyrestfört brutto (New arrears for the year)	12,3	15,7	14,8	12,2	11,6	14,1	15,5	12,8	13,1	11,0	11,3
Återkallat (Arrears withdrawn)	-2,3	-3,8	-3,5	-2,9	-2,5	-4,4	-4,1	-3,1	-3,7	-2,2	-2,6
Restfört netto (Arrears net)	10,0	11,9	11,3	9,2	9,1	9,7	11,4	9,6	9,3	8,9	8,7
Betalt (Paid)	-2,5	-3,3	-3,9	-3,5	-3,9	-5,1	-5,0	-4,6	-4,7	-4,3	-4,4
Uppbördsförlust (Collection loss)	7,5	8,6	7,4	5,7	5,2	4,5	6,3	5,0	4,6	4,5	4,3
Uppbördsförlust i % av totalt fastställda skatter (Collection loss in % of total settled taxes)	1,0%	1,2%	1,0%	0,6%	0,5%	0,4%	0,5%	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%

Anm: I "de stora skatteslagen" ingår i statistiken för åren 1990-1996 inkomstskatt, arbetsgivaravgifter och moms. Fr.o.m. år 1998 har även punktskatterna hänförs till de stora skatteslagen. Uppbördsförlusten för de mindre skatteslagen uppgick år 2007 till 25 miljoner kronor. Till de mindre skatteslagen har hänförs bl.a. arvs- och gåvoskatt, stämpelskatt samt tull och andra införselavgifter.

Källa: Skatteverket, bearbetning av Kronofogdens indrivningsstatistik och Konjunkturinstitutet.

9.3.1 Uppbördsförlusternas förändring på lång sikt

I 9.2 Tabell visas uppbördsförlusternas fördelning mellan fysiska och juridiska personer de senaste elva åren. Av tabellen framgår att det är de juridiska personerna

som svarar för den största variationen i uppbördsförlusterna. Den totala uppbördsförlusten för fysiska personer har också varierat något sedan 1996, men i mindre omfattning.

9.2 Tabell

Fördelning av uppbördsförlusterna mellan fysiska och juridiska personer 1996-2007, mnkr

Distribution of tax arrears and collection losses on individuals and legal entities 1996-2007, MSEK

År	Fysiska personer	Juridiska personer	Totalt
Year	Individuals	Legal entities	Total
1996	1 473	4 249	5 722
1997a	1 777	3 449	5 226
1997b	1 813	3 536	5 349
1998	2 179	2 993	5 172
1999	1 848	3 835	5 683
2000	1 997	2 532	4 529
2001	1 929	2 913	4 842
2002	2 152	4 181	6 333
2003	1 541	3 610	5 151
2004	1 392	3 614	5 006
2005	1 347	3 280	4 627
2006	1 679	2 852	4 531
2007	1 602	2 734	4 336

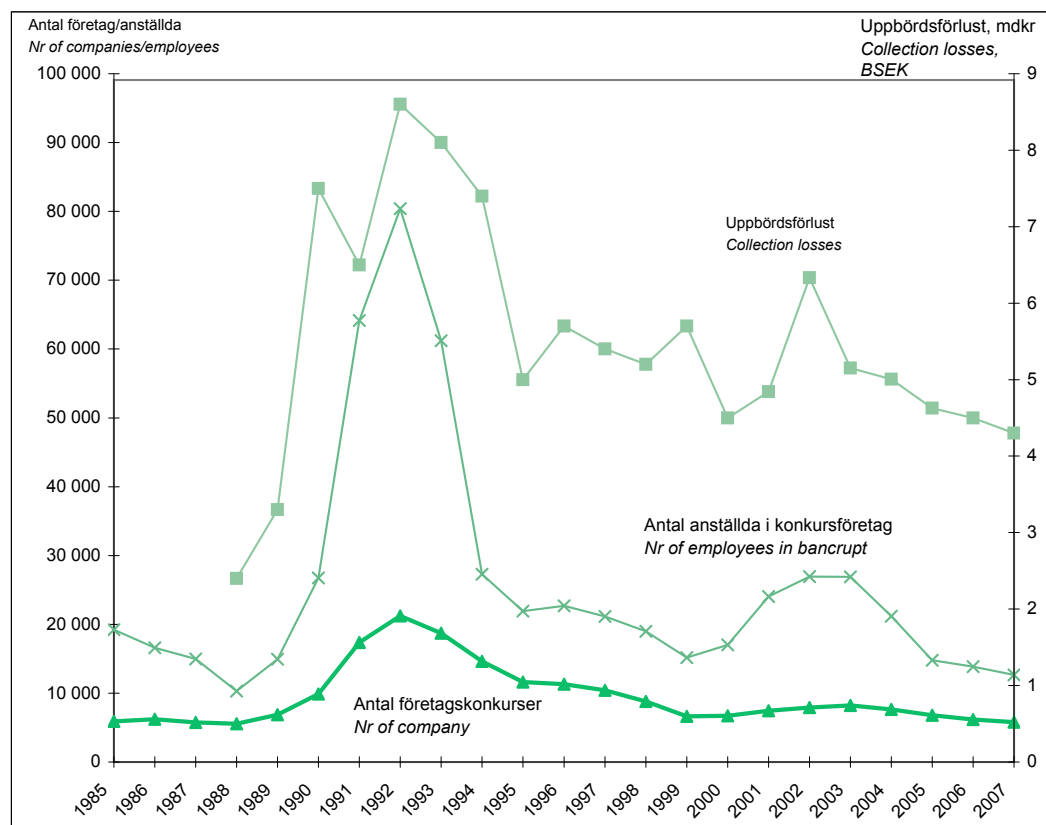
Anm: Beloppen avser "de stora skattelagen". För året 1996 avser de inkomstskatt, arbetsgivaravgifter och moms. Fr.o.m. 1998 har även punktskatterna förts till de stora skattelagen. För att uppnå jämförbarhet med tidigare år redovisas vid 1997a uppbördsförlusten exkl. punktskatter, vid 1997b redovisas den inkl. punktskatter.

Källa: Skatteverket, Kronofogdens indrivningsstatistik

9.3 Diagram

Uppbördsförluster och företagskonkurser, belopp, antal konkurser och antal anställda i konkursföretag, 1985-2007

Collection losses and company bankruptcies, amount, number of bankruptcies and number of employees in bankrupt companies, 1985-2007

Källa: Uppbördsförluster: bearbetning av Kronofogdens indrivningsstatistik. Antalet konkurser och antalet anställda: Institutet för tillväxtpolitiska studier.

I 9.3 Diagram visas utvecklingen av antalet konkurser och antalet anställda i konkursdrabbade företag. I början av 1990-talet ökade konkurserna kraftigt som en följd av finanskrisen och lågkonjunkturen. Därefter minskade konkurserna successivt från cirka 21 200 år 1992 till cirka 6 600 år 1999. Antalet anställda i konkursföretag minskade på samma sätt, från cirka 80 000 år 1992 till cirka 15 000 år 1999. År 2000 började antalet konkurser öka igen och antalet företag i konkurs ökade kontinuerligt under 2000-talets fyra första år. Den uppåtgående trenden bröts år 2004 och sedan dess har siffrorna fortsatt nedåt. År 2007 gick 5 791 företag i konkurs och 12 665 anställda drabbades. Under de senaste fyra åren har antalet företagskonkurser minskat med 7, 11, 9 respektive 6 procent. Antalet anställda berörda av konkurser minskade med 21, 30, 6 respektive 9 procent under åren 2004–2007.

Vid utgången av år 2007 avsåg 22 procent av de totala skatteskulderna för fysiska personer fordringar på grund av konkurser. För juridiska personer var motsvarande andel 87 procent (framgår av 9.5 Tabell). Konkurser står alltså för en stor del av uppbördsförlusterna för juridiska personer, medan sådana endast förklarar en mindre del av uppbördsförlusterna för fysiska personer. Eftersom juridiska personer står för större delen av variationen av uppbördsförlusterna ligger det nära till hands att anta att denna variation till stor del förklaras av konkursutvecklingen.

9.3.2 Fördelning av uppbördsförlusterna

Före skattekontots införande år 1998 redovisades och betalades de olika typerna av skatter och avgifter separat. I och med skattekontots införande särskiljs inte betalningarna av inkomstskatt, arbetsgivaravgifter och moms. Allt betalas in på samma konto, även om de olika skatterna och avgifterna fortfarande redovisas separat. Detta innebär att ett debiterat men obetalt belopp, som går till restföring, numera inte kan hänföras till en viss skatt eller avgift.

Fortfarande restförs dock enskilda skatter eller avgifter enligt det äldre systemet. Detta sker i första hand efter omprövningsbeslut av tidigare års skatter eller avgifter, t.ex. i samband med skatterevisioner. Tidigare års restförda skulder betalas också fortfarande i måttligt stor omfattning. Det finns därför alltså anledning att separera den totala uppbördsförlusten efter skatteslag. Med tiden kommer dock alla skatteslag, utom punktskatterna, att återfinnas under posten ”underskott på skattekontot”. I 9.4 Tabell visas uppbördsförlusterna år 2007 för fysiska och juridiska personer fördelade på olika skatteslag. Som framgår av tabellen är ”underskott på skattekontot” den helt dominerande posten. För de olika skatteslagen är beloppen betydligt mindre, och för vissa poster t.o.m. negativa. Förklaringen till att uppbördsförlusten för vissa skatteslag är negativ är att betalningarna för tidigare års restförda skulder varit större än det senaste årets restföringar.

9.4 Tabell

Uppbördsförlosternas sammansättning 2007 fördelat på om betalningsansvaret ligger på fysiska eller juridiska personer, mnkr

Tax arrears and collection losses in 2007 by type of tax and payment liability, MSEK

	Restfört	Återkallat pga.		Betalt	Uppbörds- förlust
	brutto	Arrears withdrawn due to			
	New arrears of the year	betalning payment	nedsättning reduction of tax	Paid	Collection loss
A. Fysiska personer (Individuals)					
Källskatt/arbgivavg (Tax deducted at source/employers' soc.sec.contr.)	0	0	0	1	-1
F-skatt m.m. (Prel. tax self-employment)	0	0	0	0	0
Kvarstående skatt (Residual tax)	0	0	1	4	-5
Tillkommande skatt (Additional tax)	8	1	9	44	-45
Moms (VAT)	6	0	0	2	4
Underskott skattekontot (Deficit on tax account)	4 806	0	1 348	1 808	1 650
Punktskatter (Excise duties)	0	0	0	2	-2
Summa "de stora skatteslagen" (Total above)	4 821	1	1 358	1 860	1 602
Summa "övriga skatter" (Total other taxes)	114	26	12	49	27
Summa skatter (Total)	4 934	27	1 370	1 909	1 629
B. Juridiska personer (Legal entities)					
Källskatt/arbgivavg (Tax deducted at source/employers soc.sec.contr.)	1	0	0	8	-7
F-skatt m.m. (Prel. tax corporations)	0	0	0	0	0
Kvarstående skatt (Residual tax)	0	0	0	2	-2
Tillkommande skatt (Additional tax)	33	-2	4	11	21
Moms (VAT)	1	0	0	8	-7
Underskott skattekontot (Deficit on tax account)	6 457	0	1 234	2 493	2 730
Punktskatter (Excise duties)	1	0	0	1	0
Summa "de stora skatteslagen" (Total above)	6 494	-2	1 238	2 523	2 734
Summa "övriga skatter" (Total other taxes)	35	5	12	20	-2
Summa skatter (Total)	6 528	3	1 251	2 543	2 732

Anm: Exklusive dröjsmålsavgifter

Källa: Kronofogden, bearbetning av indrivningsstatistiken.

9.4 Skuldbalansen

Skatt som restförs men inte betalas ligger normalt kvar i Kronofogdens register under fem år. Därefter preskriberas beloppen och indrivningsåtgärderna upphör. Inom femårsperioden överförs skulder till passiv indrivning om den aktiva indrivningen inte längre ger några resultat, dvs. då det konstateras att gäldenären saknar utmättningsbara tillgångar. Skulder som förts över till passiv indrivning bevakas dock i samband med t.ex. utbetalning av överskjutande skatt eller annan återbetalning. De kan även leda till aktiv indrivning om det framkommer att nya omständigheter föreligger. I särskilda fall kan indrivningsperioden förlängas. T.ex. kan det hända om någon gjort egendom oåtkomlig för indrivning genom att föra den utomlands. Något förenklat

kan de skatteskulder som finns i balans hos Kronofogden sägas bestå av de fem senaste årens restföringar som inte blivit betalda.

9.4.1 Skatteskulderna ca 32 miljarder

9.5 Tabell visar statens samlade fordringar för skatter vid utgången av år 2007. De samlade fordringarna för skatter uppgick till 31,5 miljarder kronor. Av detta belopp avser 12,4 miljarder kronor individer och 19 miljarder kronor aktiebolag och andra juridiska personer. På beloppen för skatter tillkommer 0,7 miljard kronor för dröjsmålsavgifter, kostnadsränta m.m. som påförts under den tid skatterna eller avgifterna varit obetalda. Inklusive dröjsmålsavgifter m.m. uppgick skattefordringarna vid utgången av år 2007 till 32,2 miljarder kronor.

Tabellen är uppdelad efter fordringar som avser konkurser och övriga fordringar. Konkursfordringarna är i sin tur uppdelade efter om konkursen är avslutad eller inte, medan övriga fordringar är uppdelade efter om de är föremål för aktiv eller passiv indrivning. Fordringar som avser ännu inte avslutade konkurser kan fortfarande bli aktuella för konkursutdelning, medan utdelning på fordringar som avser avslutade konkurser är att betrakta som betyd-

ligt mer osannolik. Vad gäller övriga fordringar är utsikterna för betalning betydligt bättre om de är föremål för aktiv indrivning än passiv.

Av de totala skattefordringarna avser 43 procent avslutade och 18 procent ej avslutade konkurser. Övriga passiva fordringar utgör 16 procent och övriga aktiva fordringar utgör 23 procent av skattefordringarna.

9.5 Tabell

Skuldbalansen för skatter (exkl. preskriberade belopp), sammansättning vid utgången av år 2007, mdkr

Closing balances of tax receivables (excl. statute-barred amounts), at the end of year 2007 by status, BSEK

	Skatter exkl dröjsmålsavgifter m.m. Taxes excl. penalty interest on arrears			Dröjsmålsavg. m.m.	Summa inkl. dröjsmålsavg. m.m.	Andel i %
	Fysiska personer Individuals	Juridiska personer Legal entities	Summa skatter Total taxes	Penalty interest	Sum incl. penalty interest	Share in %
Konkurser avslutade (Bankruptcies concluded)	2,0	11,6	13,6	0,1	13,7	43%
varav bolagskonkurser (of which company bankruptcies)		11,0	11,0	0,0	11,1	34%
Konkurser ej avslutade (Bankruptcies not yet concluded)	0,7	5,1	5,8	0,1	5,9	18%
Övriga passiva (Others, passive collection)	4,2	0,8	5,0	0,2	5,2	16%
Övriga aktiva (Others, active collection)	5,5	1,6	7,1	0,3	7,4	23%
Summa (Total)	12,4	19,1	31,5	0,7	32,2	100%

Källa: Kronofogden, bearbetning av indrivningsstatistiken.

9.4.2 Gamla fordringar osäkra fordringar

Varje år görs, bl.a. för Skatteverkets bokslut, en värdering av hur stor del av den totala skulden som kan förväntas bli betald under de år som återstår för indrivning. Värderingen utgår från det betalningsmönster som funnits tidigare. Av skuldbalansen vid utgången av år 2007 om cirka 32 miljarder kronor (skatter inkl. dröjsmålsavgifter) beräknas cirka 3,1 miljarder kronor bli betalda innan preskription.

När man ser närmare på betalningsmönstret visar det sig att betalningarna av skatteskulderna är koncentrerad till de senaste åren. 9.6 Tabell visar fordringarna avseende skatter fördelat efter restföringsår. I samma tabell visas hur de betalningar

som gjorts till Kronofogden under år 2007 fördelar sig på de olika årgångarna. Genom att relatera betalningarna till fordringarna får man en betalningskvot som visar hur stor andel av den återstående skulden som blivit betald under året. Restföringsåret betalades 33 procent och året därpå 8 procent av återstående skuld. Efter dessa båda år minskade betalningarna till några få procent om året. Denna fördelning visar således att fordringarna, totalt sett, är att betrakta som mer osäkra ju äldre de är. Förutsatt att betalningarna inte permanent antar ett annat mönster än det som kunnat iaktas de senaste åren, kommer sammantaget ungefär 44 procent av den skatteskuld som restförs hos Kronofogden att bli betald innan den preskriberas.

9.6 Tabell

Skuldbalans, betalningar och betalningsandel efter preskriptionsår, exkl. dröjsmålsavgifter m.m., mdkr

Balances of tax receivables and payments to the enforcement service by the year the arrears arose, excl. penalty interests etc., BSEK

Huvudsakligt restföringsår	Preskriptionsår	Skulder ackumulerade under 2007	Fordringar skatter per 2007-01-01	Betalt till KFM avseende skatter under 2007	Betalningskvot i %
Year the arrears arose	Year the debt lapses	Claims accumulated 2007	Claims as per 2007-01-01	Paid debt during 2007	Payment, fraction in %
2007	2012	10,2		3,4	33%
2006	2011		6,3	0,5	8%
2005	2010		6,3	0,1	2%
2004	2009		6,3	0,1	2%
2003	2008		6,6	0,1	2%
2002	2007		7,5	0,1	2%
2001	preskriberat innan 2007		2,3	0,1	2%

Källa: Kronofogden, bearbetning av indrivningsstatistiken.

9.7 Tabell

Antal gäldenärer i slutet av året, tusental

Number of debtors at the end of the year, thousands

	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Totalt (A- och E-mål) (All claims incl. private)	440	577,5	567	560	541	521	513	497	486	480
varav med skuld i A-mål (of which public claims)		526,2	494	487	468	446	431	411	400	392
varav med skatteskuld (of which tax claims)		373	275	259	243	221	200	188	182	171
varav fysiska personer (of which individuals)		251	210	199	186	167	148	138	135	126
varav juridiska personer (of which legal entities)		122,1	64	60	57	54	52	50	47	45

Anm: E-mål avser "enskilda mål" dvs. skulder till "privata sektorn" (t.ex. leverantörsskulder och bankkulder). A-mål omfattar skulder till "det allmänna". Bland A-målen återfinns utöver skatter bl.a. parkeringsböter, obetalda TV-licenser och studiemedel.

Källa: Kronofogden.

9.5 Antal med skatteskulder

Antalet fysiska och juridiska personer som fanns restförda för skulder hos Kronofogden uppgick den 31 december 2007 till 480 000 (9.7 Tabell). Av dessa skuldsatta s.k. gäldenärer ingick skatteskulder i 171 000 fall, varav 126 000 avsåg fysiska och 45 000 juridiska personer. Antalet gäldenärer med skatteskulder har minskat under 2000-talet. Av den vuxna befolkningen hade knappt två procent restförda skatteskulder 2007. För juridiska personer är det svårare att ange ett relevant andelstal på grund av att många juridiska personer har en vilande verksamhet – detta gäller i särskilt hög grad konkursföretagen. Totalt finns i Skatteverkets register över en halv miljon juridiska personer. Antalet juridiska personer som faktiskt debiterats inkomstskatt var det senaste året cirka 296 000.

Skatteskulderna ojämnt fördelade

Av de fysiska personerna med skatteskuld kan knappt 8 800 räknas som näringsidkare. Den genomsnittliga skulden för dessa

var ca 225 000 kr. Motsvarande siffra för övriga privatpersoner var ca 89 000 kr. För juridiska personer var genomsnittet ca 420 000 kr. Fördelningen av skuldbeloppet på storlek är dock skev och genomsnittsvärden kan vara missledande. Av tabellerna 9.8 och 9.9 framgår andelarna för gäldenärernas skatteskulder fördelade efter beloppsintervall.

Bland individer med skatteskuld är skulden mindre än 5 000 kr i 40 procent av skuldfallen. Dessa skuldfall svarade emellertid för knappt en procent av den samlade skatteskulden för individerna. Det är 1,3 procent av individerna som har skatteskulder över 1 miljon kronor och andelen av skuldsumman för dessa uppgick till knappt 41 procent. För juridiska personer är de stora skuldbeloppen än mer framträdande. Det fanns knappt 3 700 juridiska personer (drygt åtta procent av gäldenärerna) med miljonskulder i skatter men dessa svarar för hela 73 procent av de juridiska personernas samlade skatteskulder.

9.8 Tabell

Fysiska personer med skatteskuld i utsökningsregistret den 31 december 2007 fördelade efter beloppsintervall

Individuals – distribution of tax debtors and of total amounts claimed, 31 December 2007

Beloppsintervall, tkr Amount between, KSEK	Fördelning Distribution		Fördelning Distribution	
	antal number	andel i % share, %	mnkr MSEK	andel i % share, %
- 1	18 883	15,0%	9	0,1%
1 - 5	32 506	25,8%	82	0,7%
5 - 25	30 453	24,2%	361	2,9%
25 - 100	22 121	17,6%	1 193	9,6%
100 - 200	9 142	7,3%	1 310	10,6%
200 - 1000	10 985	8,7%	4 403	35,5%
1000 -	1 696	1,3%	5 053	40,7%
Summa (Total)	125 786	100,0%	12 411	100,0%
varav näringsidkare (of which self-employed)	8 759	7,0%	1 974	15,9%
varav övriga personer (of which other persons)	117 027	93,0%	10 436	84,1%

Källa: Kronofogden. Bearbetning av indrivningsstatistiken.

9.9 Tabell

Juridiska personer med skatteskuld i utsökningsregistret den 31 december 2007 fördelade efter beloppsintervall

Legal entities – distribution of tax debtors and of total amounts claimed, 31 December 2007

Beloppsintervall, tkr Amount between, KSEK	Fördelning Distribution		Fördelning Distribution	
	antal number	andel i % share, %	mnkr MSEK	andel i % share, %
- 1	4 178	9,2%	2	0,0%
1 - 5	7 445	16,4%	19	0,1%
5 - 25	7 980	17,6%	100	0,5%
25 - 100	9 308	20,5%	526	2,8%
100 - 200	4 652	10,2%	672	3,5%
200 - 1000	8 240	18,1%	3 762	19,7%
1000 -	3 655	8,0%	14 044	73,4%
Summa (Total)	45 458	100,0%	19 125	100,0%

Källa: Kronofogden. Bearbetning av indrivningsstatistiken.

*Skatterna
bär upp
vår
åldrings-
vård*

Att få åldras utan oro

Förr i tiden betydde ålderdom ofta nöd. I våra dagars Sverige behöver ingen se fram mot ålderdomen med oro. Med hjälp av våra skatter har vi skapat en åldringsvård, som skänker ett mått av trygghet. Vårt samhälle är – trots sina brister – dock ganska goet att leva i.

Den gamle slipper oro, den sjuke kan få vård, de unga kan få utbildning, barnbidragen betyder god hjälp i många familjer.

Men – detta får vi inte gratis. Av vår inkomst får vi avstå en del i form av skatt. Den trygghet vi kan känna vid sjukdom, arbetslöshet och på ålderdomen, den har vi skaffat oss med dessa skatteprepar.

Deklarera ärligt

Vår häkt om skatterna, den skall vi uttrycka med vår röstand – och inte genom en felaktig deklaration, som lärar de lojala betala vad andra undandrar sig. Det är alla politiska riktningar ensa om.

Undt är inte för den oro, som alltid följer med en falskdeklaration. Brevet som ramlade in i besvärslådan, är det en begäran från osserings-

myndigheterna om ytterligare kontroll? Telefonsignalen som bär, är det polisen som vill ha ett samtal?

Dagligen kan vi läsa i tidningarna hur kontrollen sköpts, hur falskdeklaration upptäckts. Endast den som utsatts för det, får det håll vad det innebär. Tänk på att det är många som skulle vilja ha sin deklaration ockriven, ois-lämnad – och Ni äroa här.

Vad varje deklarant bör veta

Förstom de anledningar skatt och falskdeklaration får betala, målgar skatteaffärga böter upp till 5 gånger det ut-dädragna beloppet eller fängelse eller avaffärga upp till 2 år.

3 5

Det som frivilligt väntar oerligt utgjut vare frivillig straff.

Finansdepartementet genomförde 1955 en annonskampanj för att få svenska folket att deklarerera ärligt. Man hade en serie annonser som infördes i 143 tidningar runt om i landet. Man vädjade till skattbetalarna att deklarerera ärligt och talade om vad man fick för pengarna.

”Skatterna bär upp försvaret”,

”Att bli sjuk utan att bli ruinerad”, ”Våra skolor danar framtidens Sverige”,

”Att få åldras utan oro”.

10 Fel och fusk

10.1 Inledning

Detta kapitel handlar om skatteundandragande och skattefusk. Med skatteundandragande och skattefusk torde man i vanligt språkbruk avse felaktiga handlingar som görs medvetet och i syfte att undgå skatt t.ex. genom att man undanhåller eller redovisar en inkomst/inkomstkälla för lågt eller medvetet gör ett felaktigt eller för stort avdrag. Skattskyldiga gör emellertid också fel av slarv eller ren okunnighet. Benämningen skattefel använder Skatteverket som sammanfattande begrepp för både avsiktliga och oavsiktliga fel. Skälet är naturligtvis att man oftast inte kan avgöra varför den skattskyldige gjort fel.

Skattskyldiga kan undandra skatt dels genom att undgå att bli beskattade, dels genom att undgå att betala påförd skatt. Att undandra sig betalning av påförd skatt behandlas inte här.

Skatteundandragande genom att undgå att bli beskattad är till sin natur fördolt. Av det följer att det är svårt att bestämma dess omfattning och utbredning. Trots detta finns det olika metoder som kan användas för att skapa sig en bild av den totala omfattningen av fel och fusk. Men det finns inte en metod som ensam kan förklara allt. I stället blir det fråga om att med olika metoder försöka ringa in den mest troliga omfattningen. Men slutresultatet blir under alla förhållanden osäkert.

Sedan vi i nästa avsnitt (10.2) behandlat olika begrepp och undersökningsmetoder beskrivs i tur och ordning skattningar av:

- Svartarbetets omfattning (avsnitt 10.3)
- Skattefusk kopplat till individernas finansiella tillgångar (avsnitt 10.4)
- Skattefusk med vissa punktskattebelagda varor (avsnitt 10.5)
- Gränsöverskridande transaktioner (avsnitt 10.6)
- Löntagarnas deklarationsfusk (avsnitt 10.7)
- Problembanscher (avsnitt 10.8)
- Skatteverkets bedömning av skattefelets storlek (avsnitt 10.9)

Kapitlet avslutas med vad man tror sig veta om skattefusket orsaker (avsnitt 10.10) och dess effekter (10.11).

10.2 Terminologi och olika undersökningsmetoder m.m.

10.2.1 Olika begrepp

För att ringa in vad som är känt om skattefusket omfattning är det lämpligt att dela in fusket i "realt" fusk, dvs. fusk kopplat till att arbete utförs, och finansiellt fusk kopplat till kapitalavkastning. Därutöver förekommer illegala aktiviteter och transaktioner som kan innebära ett skatteundandragande, t.ex. hembränning, smuggling, momsbedrägerier och fusk i inkomstdeklarationen exempelvis genom att yrka för stora avdrag.

De flesta undersökningar som gjorts har varit inriktade på det reala fusket dvs. svartarbetets omfattning. Men det har även gjorts några undersökningar om t.ex. individernas kapitalfusk och om illegala aktiviteter såsom hembrännings omfattning. Metoderna ringar i allmänhet in de undandragna inkomsterna. Man kan teoretiskt beräkna skatteundandragandet på dessa inkomster. Hur mycket skatt samhället i verkligheten går miste om i form av skatteintäkter kan däremot inte anges, eftersom den svarta verksamheten skulle ha fått en annan omfattning och skett till andra priser om den varit beskattad.

10.2.2 Direkta och indirekta metoder

Metoderna att försöka mäta skattefusket omfattning kan delas in i indirekta och direkta metoder. De indirekta metoderna bygger på antagandet att den svarta verksamheten (fusket) lämnar spår t.ex. i samhällsekonomin. De indirekta metoderna bygger i de flesta fall på att man bearbetar den offentliga statistiken på ett sådant sätt att man genom jämförelser kan dra slutsatser om förekomsten och omfattningen av svart verksamhet. Vid bearbetningen

uppkommer differenser som kan vara en indikator på oredovisade/dolda inkomster eller tillgångar. Men osäkerheten är stor. En differens kan också vara tecken på fel och brister i statistiken. I en del fall kan metoden som sådan eller den praktiska hanteringen av den ifrågasättas. I den mån man bedömer att det rör sig om dolda inkomster är frågan vad de i så fall består av och om det handlar om inkomster som ska beskattas i Sverige eller inte. Ett problem med de indirekta metoderna är således att de inte ger några – eller mycket begränsade – ledtrådar till fortsatt analys av vad de dolda inkomsterna består av.

De direkta metoderna innebär att man försöker kartlägga omfattning och ut-

bredning. Exempel på direkta metoder är intervjuundersökningar baserade på slumpmässiga urval av befolkningen eller slumpmässiga revisioner. Fördelen med de direkta metoderna är att man kan få grepp om den svarta sektorns struktur t.ex. ifråga om branscher eller regioner och fördelning på ålder, kön, inkomst m.m. En nackdel med de direkta metoderna är att de bara ger punkttestimat för den studerade gruppen (urvalet). Dessutom har undersökningsmetoderna svårt att fånga upp allt undandragande – man hittar inte allt fusk vid kontrollerna och personer svarar inte alltid sanningsenligt vid intervjuer.

10.1 Tabell

Översikt över indirekta och direkta metoder att mäta dolda aktiviteter och transaktioner

An outline of indirect and direct methods of measuring hidden activities and transactions

Metod Method	Indikation på Indication of	Underlag m.m. Basis etc.
Indirekta metoder (Indirect methods)		
Disponibel inkomstmetoden (makrodata)	Svarta arbetsersättningar	För hushållssektorn i nationalräkenskaperna jämförs inkomstenvändningen för konsumtion och sparande med de inkomster som redovisas till beskattning
<i>(Disposable income method [macro data])</i>	<i>(Black payments for work)</i>	<i>(For the household sector in the National Accounts consumption and savings are compared with income reported in tax returns)</i>
BNP-metoden	Svarta arbetsersättningar	Jämförelse av BNP mätt från användningssidan med BNP mätt från inkomstsidan
<i>(GDP-method)</i>	<i>(Black payments for work)</i>	<i>(GDP measured from an expenditure approach is compared to GDP measured from an income approach)</i>
Disponibel inkomst och utgiftsstruktur (mikrodata)	Underrapporterade inkomster för viss hushållskategori	Hushållsbudgetundersökningar. Jämförelse mellan inkomster och utgiftsstruktur för olika kategorier av hushåll
<i>(Structure of disposable income and spending [micro data])</i>	<i>(Underreporting of income in a specific category of household)</i>	<i>(Household budget surveys. Income compared to structure of spending)</i>
Skattebasmetoden	Dolda inkomster från utlandet	Inkomstskattebasen jämförs med konsumtionsskattebasen
<i>(Tax base method)</i>	<i>(Hidden income abroad)</i>	<i>(Income tax base compared to consumption tax base)</i>
Restposten i finansräkenskaperna	Hushållens dolda tillgångar i utlandet?	Över åren ackumulerat sparande som inte fångas upp i rapporteringen från finansiella institutioner m.m.
<i>(Unexplained difference in the Financial Accounts)</i>	<i>(Assets concealed abroad belonging to households?)</i>	<i>(Accumulated savings not covered by the reports from financial institutions)</i>
Momsdiskrepansen	Fusk med momsredovisningen	Teoretiskt beräknad moms enligt nationalräkenskapernas input-outputmodeller jämfört med faktiskt redovisad moms
<i>(VAT-discrepancy)</i>	<i>(VAT-fraud)</i>	<i>(Theoretically calculated VAT based on the National Accounts compared to VAT in tax returns.)</i>
Monetära metoder	Dolda aktiviteter som betalas med kontanter	Utvecklingen av kontantanvändningen. Beräkning av ett "överskott" av kontanter som inte förefaller kunna förklaras med normala aktiviteter
<i>(Monetary methods)</i>	<i>(Hidden activities cash paid)</i>	<i>(The development of cash transactions. A "surplus" of cash money is calculated that could not be explained by normal financial activities)</i>
Direkta metoder (Direct methods)		
Intervjuer	Främst inriktat på svartarbete	Enkäter, intervjuer
<i>(Surveys)</i>	<i>(Black work activities)</i>	<i>(Postal surveys, interviews)</i>
Skatteförvaltningens kontroller	Framkontrollerbart skattefusk inom olika delområden, olika företeelser	Slumpmässiga revisioner/kontroller där resultatet systematiseras så att slutsatser kan dras om helheten
<i>(Tax control)</i>	<i>(Tax evasion in different sectors, different tax evasion methods)</i>	<i>(Random audits designed to fit systematic analysis of results)</i>

Källa: Skattebasutredningen SOU 2002:47

10.3 Svartarbetets omfattning

10.3.1 Inledning

Det har gjorts flera försök att mäta storleken på den svarta sektorn i Sverige och andra länder. Intresset för denna form av beräkningar har ökat bland EU-länderna beroende på att en del av EU-avgiften baseras på bruttonationalinkomsten (BNI). Svartarbete ska ingå i beräkningarna, annars blir fördelningen av EU-avgifter orättvis mellan medlemsländerna. En annan del av EU-avgiften baseras på tullmedel och ländernas momsunderlag. Mellan EU-länderna finns därför också ett intresse av att tull och moms redovisas korrekt och att kontrollen fungerar.

Det är inte bekant om man i något land gör löpande undersökningar av omfattningen av den svarta sektorn. Enligt sammanställda undersökningar¹ ligger beräkningarna av svartarbetets omfattning i de nordiska och nordeuropeiska länderna i intervallet 2,5-6 procent av bruttonationalprodukten, BNP.

Svartarbetet är till sin natur fördolt och myndigheter kan inte få säker kunskap om det som människor försöker dölja. Men man kan få ökad kunskap. Ökad kunskap är viktig, för svartarbete handlar inte bara om skatter och skattebördans fördelning. I en svart ekonomi är produktionen inte lika effektiv vilket hämmar tillväxten i samhällsekonomin. Med svarta inkomster kan en individ få för mycket i bidrag. Ytterst handlar svartarbetet om förtroendet för medmänniskor, välfärdssamhället, samhällets institutioner och att regelverken uppfattas som rimliga och rättvisa.

10.3.2 Skatteverkets stora undersökning 2006 om svartarbete

Skatteverket får främst genom sin kontrollverksamhet stor kunskap om svartarbetet. Denna kunskap är dock beroende av vad som kontrolleras. Skatteverket behöver ytterligare kunskap för att träffa rätt i kontrollen, för att förhindra att fel uppkommer samt för att medverka till att förenkla och modernisera skattelagstiftningen.

Vid Skatteverkets analysenhet har åren 2005-2006 genomförts en kartläggning av svartarbetet. Det har varit en bred ansats

för att ge en allsidig belysning av svartarbetet. Syftet har varit att få en uppfattning om utbredning och omfattning på svartarbetet i dagens Sverige, attityder till svartarbete, svartarbetets orsaker och vad som kan göras för att motverka svartarbetet. Som ett led i kartlägningsarbetet har en rad undersökningar genomförts. Skatteverket har i en rapport² år 2006 redovisat de samlade undersökningsresultaten.

I det följande återges de viktigaste resultaten av studien.

10.3.3 Svartarbete = odeklarerade arbetsinkomster

Det första exempel gemene man nämner när svartarbete förs på tal är en hantverkare som gör ett jobb åt en privatperson "utan kvitto" eller när en företagare avlönar någon vid sidan av en reguljär anställning, t.ex. en person som jobbar tillfälligt på en restaurang. Svarta arbetsinkomster finns alltså både hos egenföretagare och hos anställda.

I de ovan nämnda fallen är den som köper svartarbetet och den som utför svartarbetet införstådda med att man till Skatteverket inte ska uppge arbetsinkomsten i fråga. Men det är naturligtvis också svartarbete om företagaren på ett korrekt sätt lämnar kvitto, men sedan låter bli att ta upp inkomsten i sin bokföring. Om företagaren eller den anställde får ersättning på annat sätt än i form av kontanter, till exempel med varor eller genom att få utnyttja köparens sommarstuga, spelar ingen roll. Även sådan ersättning ska enligt gällande regler beskattas. Privata utgifter som bokförs så att de belastar ett företags deklarerade inkomst av näringsverksamhet är alltså en dold arbetsinkomst (svartarbete). Med svarta arbetsinkomster³ menas därför:

- Ersättning för utfört arbete,
- som ska beskattas i Sverige
- men som man inte redovisar till Skatteverket

och de svarta inkomsterna kan som ovan nämnts indelas i:

- Oredovisad löneinkomst (lön/förmåner)
- Oredovisad företagarinkomst

¹ Sören Pedersen, *Skyggeökonomi i Vesteuropa*, Rockwool Fondens Forskningsenhet, Köpenhamn 1997

² *Svartköp och svartjobb i Sverige. Del 1: Undersökningsresultat. Rapport 2006:4*

³ För en utförligare definition se avsnitt 3.4 i Skatteverkets rapport 2006:4

10.3.4 Svenskarnas attityder till svartarbete

Allt svartarbete kan inte ”kontrolleras bort”. För att komma till rätta med svartarbetet är det därför viktigt att förstå vilka attityderna är till olika slag av svartarbete. Att jobba svart eller köpa tjänster svart uppfattas som en lindrig förseelse medan det uppfattas som en allvarlig förseelse att lämna felaktiga uppgifter i sin inkomstdeklaration.

Köp av hushållsnära tjänster har ett stort mått av individfokus över sig. Den samhälleliga aspekten finns nästan inte alls. Valet står inte mellan svart eller vitt utan mellan svart eller inte alls. Medborgarna är väl medvetna om att svartarbete är fel men samhällsargument är för svaga för att påverka handlandet.

Det anses inte vara rimligt att behöva sätta igång hela den administrativa apparaten – moms, arbetsgivaravgifter, deklaration av inkomst när individer byter hushållsnära tjänster med varandra. Lagstiftningen uppfattas därför inte som rimlig och rättvis när det gäller beskattningen av arbete som utförs åt familjemedlemmar utanför det egna hushållet och avser mindre belopp. Detta gör att överträdelser av skattelagstiftningen är vanlig. I synen på svartarbete finns för närvarande en klar obalans mellan det allmänna rättsmedvetandet och skattelagstiftningen. Detta bidrar sannolikt till att det generella fördomandet av svartarbete som fenomen inte är tydligare. Skatteverket har i en rapport⁴ lagt fram förslag som syftar till att skattesystemet i denna del uppfattas som mer rimligt och rättvist.

10.2 Tabell

Om du skulle ha köpt ett arbete svart, vad tror du då du skulle ha gjort efteråt? 2005 If you had bought a black service, what do you think you would have done afterwards? 2005

Andel som svarat "ja" på frågan	Alla	Köpt svart	Köpt svart för > 5 tkr
Proportion who answered "yes" to the question:	All	Bought black	Bought black for > 5 KSEK
Ha dåligt samvete? (<i>Had a bad conscience?</i>)	24	6-	4-
Berätta om det för de närmaste? (<i>Told family?</i>)	41	44	55+
Berätta om det för vänner? (<i>Told friends?</i>)	26	28	33
Tala öppet om det med vem som helst? (<i>Talked openly about it to anyone?</i>)	6	8	11+
Känna mig nöjd över en bra affär? (<i>Felt happy about doing a good business?</i>)	43	61+	69+
Skulle tycka att det inte var någon skillnad mot andra köp? (<i>Would think there was no difference from making any other purchase?</i>)	32	42+	46+

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 7

De som köpt svart har i mycket liten utsträckning dåligt samvete för detta. I stället känner sig en stor majoritet av dem nöjda med att ha gjort en god affär. Detta är naturligtvis ett av skälen till att de som köpt i större utsträckning än andra berättar om det för sina närmaste och för vem som helst.

De som köper svart och jobbar svart motiverar sitt handlande med olika argument. Ett ofta anfört argument är hur personer i ledande ställning bryter mot reglerna i samhället. De som köpt svart har inte gjort det för att gynna Sverige som land. Men de som agerat på den svarta marknaden vill naturligtvis gärna för sig själva och andra motivera sitt handlande med att det de gjort i själva verket är bra på något sätt.

Det är mycket stor skillnad i acceptans mellan att för svartarbete anlita en nära släkting jämfört med en person som har A-kassa, sjukpenning eller socialbidrag. Svart arbetskraft i organiserad form är ett beteende som upprör. Den exploatering och det utnyttjande som följer med svart arbetskraft uppfattas som en mycket negativ del av ekonomin.

Olika undersökningar indikerar att i jämförelse med andra länder är köp av svartarbete relativt vanligt i Sverige och vissa tecken finns på att skattemoralen har sjunkit. Detta sammanhänger sannolikt med generella förskjutningar i inställningen till vilka skyldigheter och vilka rättigheter medborgarna har gentemot samhället.

⁴ Svartköp och svartjobb i Sverige. Del 2: Möjliga åtgärder mot svartarbete och bidragsfusk. Rapport 2007:1

10.3 Tabell

Svartarbete är nödvändigt för att hålla Sverige i gång, 2005, andel i procent

Black work is necessary to keep Sweden going, 2005, share in percent

Svartarbete är nödvändigt.... ?	Alla	Köpt svart	Köpt svart för > 5 tkr
Black work is necessary.....?	All	Bought black	Bought black for > 5 KSEK
Instämmer inte (<i>Does not agree</i>)	50	33	26
Varken eller (<i>Neither nor</i>)	27	33+	28
Instämmer (<i>Agree</i>)	22	32	45
Ej svar (<i>No answer</i>)	1	1	0
Medelvärde (Average)	3,17	3,86+	4,20+

Anm: + anger statistiskt signifikant högre värde

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, Demoskops panelundersökning, bilaga 5, sjugradig skala med 4 som medelvärde

10.3.5 Omfattningen på svartarbetet

Nationalräkenskaperna (NR): Svarta inkomster på 115-120 miljarder kronor

Bruttonationalprodukten (BNP) är värdet av alla de varor och tjänster som produceras i landet för användning till konsumtion, investeringar och export. BNP ska inkludera även dold produktion. Den mest heltäckande skattningen av dolda arbetsinkomster är den som kan fås indirekt via NR. NR inkluderar nämligen även dolda inkomster från produktivt arbete som avsätts på marknaden. I nationalräkenskaperna finns en diskrepans mellan officiellt redovisad inkomst för hushållssektorn och hushållens utgifter. I Sverige har diskrepansen beräknats till ca 5 procent av BNP vilket motsvarar dolda arbetsinkomster (underlag) på 115-120 miljarder kronor räknat på 2002 års nivå. De dolda arbetsinkomsterna utgör 10 procent av de totala förvärvsinkomsterna. Om man beaktar att svarta ersättningar är små i offentlig sektor och stora industriföretag får man en antydning om att de dolda inkomsterna kan vara stora i vissa delar av ekonomin. Denna diskrepans har varit utgångspunkten för Skatteverkets undersökningar av omfattningen av dolda arbetsinkomster.

10.3.6 Revisionsmetoden förklarar 71 miljarder kronor

I en handbok från 2002 rekommenderar OECD att länderna i jakten på uppskattningar av strukturen i den dolda ekonomin bl.a. ska använda sig av resultatet av de revisioner skatteförvaltningarna utför. Metoden att använda skatterevisioner för att beräkna svarta arbetsinkomster har inte tidigare använts i Sverige.

Den av OECD rekommenderade revisionsmetoden kräver underlag i form av ett stort antal revisioner och att revisionsresultatet kodifierats tillräckligt bra samt att man har en bra grundstatistik över företagsstrukturen. Om metoden använd på svenska data ger rimliga resultat skulle det kunna vara ett stöd för de svenska nationalräkenskaperna vid allokering av den dolda ekonomin till branscher och sektorer.

Metoden har använts i Skatteverkets svartarbetskartläggning. Uppvikta representerar skattningen av de dolda arbetsinkomsterna 770 000 aktiva företag (inklusive offentlig sektor, ideella föreningar m.m.) med en totalt redovisad vit arbetsinkomst på 997 miljarder kronor. Av företagen saknar 101 000 branschkod. Företagen utan branschkod är dock små och arbetsinkomsten för dem utgör bara 10 miljarder. Skattningar av det här slaget försvåras dock och osäkerheten blir större när det inte går att hänföra företagen till en specifik bransch.

Vår räkneövning resulterar i en skattning av de dolda arbetsinkomsterna på totalt ca 71 miljarder kronor.

De dolda arbetsinkomsterna som kan upptäckas vid revision fördelar sig med ungefär lika stora delar på för lågt redovisad löneinkomst (för anställda) och för lågt redovisad inkomst av näringsverksamhet (för egenföretagare)⁵.

Från denna kalkyl bör egentligen räknas bort den del av de dolda arbetsinkomsterna som faktiskt reviderats fram - de är inte längre dolda. Men denna del är förhållandevis liten. För den period som studerats har genomförda revisioner med inriktning mot inkomstskatt reducerat de dolda arbetsinkomsterna med i genomsnitt en miljard kronor per år.

⁵ Skatteverket rapport 2006:4, bilaga 9, tabell 3, s. 296

10.4 Tabell

Dolda arbetsinkomster, fördelning på företag efter storleken på "vit" lönesumma Hidden income from work, distribution among companies on "white" income from work

Kategori Category	Vit arbetsinkomst White income from work		Skattad dold arbetsinkomst Estimated concealed income from work		Dold arbetsinkomst mätt som påslag på vit inkomst Concealed income from work expressed as an addition to white reported income
	mdkr BSEK	Andel Proportion	mdkr BSEK	Andel Proportion	
Småföretag; lönesumma under 1 mnkr (Small companies with total wages of less than SEK 1 million)	87	9%	59,8	85%	69%
Aktiebolag med lönesumma 1-5 mnkr (Limited companies with total wages from SEK 1-5 million)	100	10%	7,9	11%	8%
Större aktiebolag samt övriga sektorer (Larger limited companies and other sectors)	810	81%	3	4%	0%
Total (Total)	997	100%	70,6	100%	7%
Totalt exkl. offentliga sektorn m.m. (Total excluding public sector)	687		70,6		10%

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 22

Kalkylen indikerar en stark koncentration av de dolda arbetsinkomsterna (DAI) till småföretagen:

- Egenföretagare och bolag med lönesumma under 1 miljon kronor svarar för 9 procent av de vitt redovisade arbetsinkomsterna och för hela 85 procent av kalkylerade DAI.
- De halvstora aktiebolagen (med lönesumma 1-5 miljoner) svarar för 10 procent av de vitt redovisade arbetsinkomsterna och för 11 procent av kalkylerade DAI.
- Aktiebolag med lönesumma över 5 miljoner samt övriga sektorer har 81 procent av de vita arbetsinkomsterna och svarar för 4 procent av beräknade DAI.

Skattningen av de dolda arbetsinkomsterna har även bearbetats uppdelat på 25 branscher. Branscherna är mycket olika stora. Med den branschindelning som använts är de dolda inkomsterna i *absoluta* tal (räknat i kronor) störst i stora branscher som uthyrnings- och företagsservicefirmor (13,9 miljarder kronor), detaljhandel (8,1 miljarder) och byggindustri (6,2 miljarder).

Kalkyler har också gjorts av de dolda inkomsterna *relativt* sett dvs. som påslag på vitt redovisad arbetsinkomst. I toppen med dolda arbetsinkomster på över 15 procent ligger fiske, jordbruk och skogsbruk, res-

tauranger, hårfrisörer, taxi, bilservice, lokalvård och övriga personliga tjänster. I en mellangrupp med svarta arbetsinkomster på mellan 5-15 procent finns utbildnings, hälso- och sjukvårdsföretag (exkl. offentlig sektor), byggindustri, uthyrnings- och företagsservicefirmor, vägtransporter, livsmedelsbutiker, handel och hotell samt camping. Mycket små svarta inkomster – under 2 procent – finns i tillverkningsindustri, gruvor, kreditinstitut, avfallshantering, elverk m.m. Resultatet av kalkylen är intressant så till vida att det i stor utsträckning bekräftar den allmänna uppfattningen om fusket i olika branscher.

Andelen svart arbete och inslaget av småföretag i branscherna förefaller följas åt. Korrelationen är hela 0,86 vilket innebär ett mycket starkt positivt samband mellan inslaget av småföretag i branschen och förekomst av svarta arbetsinkomster (svarta löner och svart företagarinkomst).

Teoretiskt skulle man med i skatterevisioner använda kontrollmetoder (revisionsmetoden) således kunna påvisa ca 71 miljarder kronor av de totala dolda arbetsinkomsterna enligt beräkningen i nationalräkenskaperna. En mycket stor del av detta belopp skulle i så fall upptäckas i små företag. Detta resonemang har konfronterats mot tre andra undersökningar med följande resultat som alla stödjer resultaten från revisionsmetoden:

1. Etablerade egenföretagare har väsentligt lägre vita medianinkomster än löntagare i samma bransch.
2. Andra indikatorer på levnadsstandard, bl.a. bostadsstorlek och bilnehav, visar att företagare har en levnadsstandard som svarar mot en väsentligt högre inkomst än den officiellt redovisade.
3. En skattning av den verkliga inkomsten i företagarhus håll jämfört med löntagarhushåll baserad på livsmedelskonsumtionen ger resultat vad gäller omfattningen på underdeklaration bland företagare som är jämförbara med revisionsmetoden.

En särskild granskning av sådana nolltaxerade personer som inte förefaller vara ekonomiskt aktiva visade däremot inte på något omfattande fel i beskattningen av dessa personer men däremot i folkbokföringen. Så mycket som en fjärdedel bedömdes vara inte bosatta i Sverige.

10.3.7 Intervjuundersökningar förklarar runt 20 miljarder kronor

Undersökningsmetod

Ett sätt att få en uppfattning om svartarbetet är att fråga allmänheten. De nu genomförda undersökningarna är de mest detaljerade som gjorts i Skandinavien. Syftet har varit att få ett grepp om omfattning och struktur av den del av svartarbetet där köpare och säljare gör upp om ett svart pris och båda aktörer därför är medvetna om att de köper respektive utför svarta tjänster. Beträffande svarta varor har en separat undersökning företagits.

I undersökningen avseende tjänster har frågor ställts både om utförda och köpta tjänster. Svartarbetet som betalas i pengar har alltså mätts både från utförandesidan och från köparsidan. Skälet till detta angreppssätt är att få kunskap om strukturen på både utförare och köpare. Att fråga köparna är också ett sätt att indirekt fånga upp svartarbeten som utförs av personer som inte kommer med i intervjuundersökningarna – personer under 18 och över 74 år samt personer som inte är

folkbokförda i Sverige. Det kan också tänkas att köpare är mer uppriktiga än utförare när det gäller att uppges omfattningen. På så sätt är mätningar av svartarbetet både genom att fråga utförare och köpare ett sätt att kvalitetssäkra resultaten.

Utfört tjänster svart

Det som kommer med i intervjuundersökningar av detta slag är en mindre del av det totala svartarbetet nämligen det som man som vanlig privatperson är medveten om och som bygger på att köpare och säljare gjort upp om att priset ska vara svart.

Män utför svart arbete i högre grad än kvinnor. Detsamma gäller för de med låg ålder och med låg inkomst. Dessa variabler är alla signifikanta. Det är statistiskt säkraställt att låg inkomst har ett förklaringsvärde utöver vad som ges av variablerna kön och ålder och att kön har ett förklaringsvärde utöver vad som ges av ålder och inkomst. Även upplevd upptäcktsrisk och den allmänna inställningen till svartarbete har en signifikant effekt på att en person utför svartarbete. Däremot tillför t.ex. variablerna civilstånd, barnförekomst och boende inget i förklaringsvärde utöver vad som ges av kön, ålder och inkomst.

Omfattningen på det utförda svartarbetet som framkommer i intervjuundersökningarna beräknas till 15 miljarder kronor varav 10 miljarder utgör svartarbete åt hushåll och fem miljarder utgör svartarbete åt företag. Totalt sett motsvarar den del av svartarbetet som fångas upp i intervjuerna med allmänheten 1,7 procent av den totala arbetstiden i Sverige.

Antalet personer som svarar att de utfört något svartarbete uppskattas uppräknat till hela landet motsvara ca 800 000 och deras utförda svartarbete motsvarar 66 000 helårsarbeten, varav 25 000 åt företag. Vad gäller arbeten åt hushållen fördelar sig det svarta arbetet på 21 000 helårsarbeten på bostadstjänster och 20 000 helårsarbeten på andra tjänster åt hushållen. De som svarat på att de utfört svarta arbeten åt företag är främst yngre personer som jobbat i restaurang och butik etc. och därför är skattningen av utförda arbeten åt företag närmast att se som en lägsta nivå.

10.5 Tabell

Översikt. Omfattningen på utförda svartarbeten, intervjuundersökning 2005

Overall view. Performed black work based upon interview survey measurements in 2005

	Antal utförare	Antal årsarbetare	Ersättning inkl. värdet av gentjänster, mdkr
	Number of performers	Number of full-time jobs	Compensation including value of exchanges, BSEK
Arbeten på bostad åt hushåll* (<i>Work on homes*</i>)	325 000	21 200	5,2
Andra tjänster åt hushåll än på bostad (<i>Other household work than on homes</i>)	456 000	19 700	4,8
Arbeten åt företag (<i>Work for companies</i>)	173 000	25 500	5,1
Total (Total)	809 000	66 400	15,1

* Villor, radhus, bostadsrätter, fritidshus, tomter (Villas, terraced houses, tenant-ownerships, holiday homes, gardens)

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 30

10.6 Tabell

Sysselsättning och svartarbete, sortering i fallande ordning efter andel som utfört svartarbete i olika sysselsättningskategorier, intervjuundersökning 2005

Occupation and black work, sorted in descending order according to the proportion who perform black work in various occupational categories, Performed black work based upon interview survey measurements in 2005

Sysselsättning	Andel (%) inom respektive kategori som har utfört svartarbete	Dito antal personer uppräknat till riksnivå
Occupation	Proportion (%) of respective category who have done black work	Ditto, number of people extrapolated to the national level
Studerande, värnpliktig (<i>Students, military conscripts</i>)	25	113 000
Facklärd arbetare (yrkesutbildad), t.ex. frisör, bilmekaniker etc. (<i>Skilled workers (vocational education), e.g. hairdressers, car mechanics, etc.</i>)	16	266 000
Inte facklärd arbetare (inte yrkesutbildad) (<i>Unskilled workers [not vocationally educated]</i>)	15	105 000
Egenföretagare; enskild firma eller bolagsägare (<i>Business owners, private firms or limited companies</i>)	15	34 000
Tjänsteman privat sektor (<i>Private sector white-collar workers</i>)	13	122 000
Arbetslös (<i>Unemployed</i>)	9	23 000
Sjukskriven, (=långtidssjukskriven>1månad) (<i>On sick leave [= long-term sick, longer than 1 month]</i>)	9	11 000
Tjänsteman offentlig sektor (<i>Public sector white-collar workers</i>)	8	74 000
Pensionär (<i>Pensioners</i>)	5	51 000
Familjemedlem som hjälper egenföretagare (<i>Family members helping business owners</i>)
Hemarbetande (<i>Domestic work</i>)
Deltar i arbetsmarknadsprogram/utbildning för arbetslösa (<i>Participating in labour market program/training for the unemployed</i>)
Samtliga (Total)	13	809 000

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 33

Det skiljer sig väsentligt t.ex. beroende på sysselsättning om man arbetat svart det senaste året. Bland studerande och värnpliktiga är denna andel högst med 25 procent jämfört med befolkningen i stort (18-74 år) där andelen är 13 procent. Den största kategorin som utfört svartarbete är facklärd arbetare motsvarande uppräknat 266 000 personer. Allmänt kan sägas att de som utför svarta tjänster har en övervikt bland yngre personer och personer med låg inkomst medan köp av svartarbeten har en överrepresentation av personer med högre inkomst och personer som äger sin bostad.

En stor del av svartarbetet utförs åt släktingar, grannar och vänner. Ungefär hälften av ersättningen för svartjobb i hushållssek-

torn ersätts på annat sätt än med pengar. Kontantbetalning är vanligare i storstadsområden. Till den del betalningen sker i pengar varierar den mycket. Exempelvis ersätts djurpassning med 7 kr/timme, städning med 69 kr/tim och byggnadsarbeten med 135 kr/tim. I genomsnitt får en person som arbetar svart och får betalt i pengar ca 19 000 kr/år men när arbetet sker åt företag uppgår kontantsumman till 29 000 kr.

Köpta tjänster svart

Vart femte hushåll har köpt tjänster svart det senaste året och betalat med pengar. I genomsnitt har ett hushåll betalt 7 000 kr men för hälften av hushållen ligger köpesumman under 3 000 kr.

10.7 Tabell

Köp av svarta tjänster med betalning i pengar 2005, mdkr

Purchase of black services with payment in money 2005, SEK billions

Köpt svart Bought black	Antal hushåll Number of households	Betalt svart i pengar Black payment in money	Antal årsarbeten Number of full-time jobs
Arbeten på bostad åt hushåll (Work on homes for households)	287 000	3,8	12 100
Andra tjänster åt hushåll (Services for households other than on homes)	648 000	2,4	20 000
Totalt (Total)	826 000	6,2	32 100

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 35

Vilka köper tjänster svart?

Det finns en överrepresentation av svartköpare bland män, gifta och personer som äger villa/radhus. Frekvensen svartköp är högre bland välutbildade, högre tjänstemän, chefer och andra personer med höga inkomster. Yngre, ensamstående, personer med låg inkomst är underrepresenterade. Vi vet av andra undersökningar att det bland egenföretagare finns ett utbrett svartarbete. Undersökningen visar att egenföretagarna också i högre grad än andra är aktiva som köpare av svartarbete. Inga säkerställda skillnader finnas mellan storstad

och andra delar av landet.

Generellt kan man säga att köp av svartarbete i hög grad styrs av behovet av tjänster samt att mönstret är att höginkomsttagare köper andra människors tid och låginkomsttagare använder sin tid för att öka sina inkomster.

Köparsidan jämförd med utförarsidan

Volymen av köpta svarta tjänster betalda i pengar har undersökts både för köpare och för säljare. Finns det då någon skillnad och vad beror den i så fall på?

10.8 Tabell

Köpta och utförda tjänster 2005, en jämförelse

Purchased and performed work 2005, a comparison

Tjänster åt hushåll betalda i pengar Services for households, paid for in money	Betalning, mdkr Payment, BSEK	Antal årsarbeten Number of fulltime jobs
Mätt från köparsidan (Measured from the purchaser's side)	6,2	20 000
Mätt från köparsidan exkl. djurpassning (Measured from the purchaser's side, excluding looking after pets)	6,1	10 600
Mätt från utförandesidan (Measured from the performer's side)	4,8	9 100

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 36

I den del av undersökningen som avser köpta tjänster har man bara frågat om ersättning betald med pengar. När man frågar köparna hamnar ersättningen för svarta tjänster 1,3 miljarder kronor högre än enligt utförarnas uppgifter. Även räknat i uppskattad arbetsinsats hamnar skattningen från köparsidan högre.

En närmare analys av detta visar att djurpassning på utförarsidan är mycket mindre än djurpassning från köparsidan. Detta kan antas bero på att köparen tycker att de haft passning hela tiden medan den som passar djuren menar att passningen i verkligheten tagit mycket mindre tid rent faktiskt. En annan förklaring kan vara att mycket av djurpassningen sker av ungdomar under 18 år och personer äldre än 74 år och dessa personer inte har varit med i urvalet av personer som tillfrågats i undersökningen, vilket i sådana fall innebär att djurpassningen inte kommit med i mätningen från utförarsidan.

Om vi bortser från djurpassningen kan vi konstatera att ersättningen för svarta tjänster enligt köparna är 1,3 miljarder kronor högre än enligt utförarna. Även räknat i uppskattad arbetsinsats hamnar skattningen från köparsidan högre (1 500 årsarbeten). Att man från köparsidan hamnar högre, både för ersättning i pengar och i antal årsarbeten, är rimligt med hänsyn till att köparsidan får med även arbeten utförda av personer under 18 och över 74 år samt att köparsidan täcker in eventuella utförare som inte är folkbokförda i Sverige.

Varor som köpts svart

Intervjuundersökningen som redovisats ovan omfattade *tjänster* som köpts svart. Men man kan också köpa *varor* svart. För att få en uppfattning om omfattningen har Skatteverket i en intervjuundersökning hösten 2005 ställt frågor kring privatpersoners "svartköp av varor".

Problemet när det gäller att fråga om svartköp av varor är att det kan vara svårt för köparen att avgöra om det är svart eller vitt eftersom det oftast är upp till säljaren att sköta redovisningen. Skatteverkets fråga formulerades därför som att köparen "på goda grunder tror att försäljningen av varan inte tas upp till beskattning" och de intervjuade fick ge svar på ett antal olika kategorier av varor såsom t.ex. drycker, ätbara jordbruksprodukter, byggmaterial, skogsprodukter, konstföremål m.m. 25 procent av svenska folket uppger att de köpt varor svart senaste tolvmånaders-

perioden. De som köpt varor svart har i genomsnitt köpt för 1 900 kr. Totalt för riket beräknas svartköpen av varor med betalning i pengar uppgå till 3,1 miljarder kronor.

Produktionen och försäljningen av dessa varor kräver i olika grad en arbetsinsats och vinsten på försäljningen kan ses som en svart arbetsinkomst. De som säljer varor svart kan antas bestå av en blandning av registrerade och oregistrerade företag. I den mån det är fråga om registrerade företag är det i vissa fall endast försäljningsintäkten som inte finns med i företagets redovisning – kostnaden för att producera varan kan finnas med bland utgifterna i bokföringen. I dessa fall motsvarar den svarta arbetsinkomsten hela försäljningspriset. Om det däremot är fråga om köp från ett oregistrerat företag/privatperson så ska man räkna bort kostnaderna för de "input" säljaren har haft för att få fram den svarta arbetsinkomsten. Överskottet av de svarta arbetsinkomsterna är därför lägre än försäljningsvärdet på 3,1 miljarder. Var det ligger vet vi däremot inte.

Grafisk beskrivning av svartarbetet

Lägger man samman den beräkning av svartarbetets omfattning som gjorts utifrån nationalräkenskaperna med de skattningar man kan göra utifrån genomförda skatterevisioner och information från genomförda intervjuundersökningar så kan man åskådliggöra resultatet i en grafisk kartbild över svartarbetets omfattning (se 10.9 Figur).

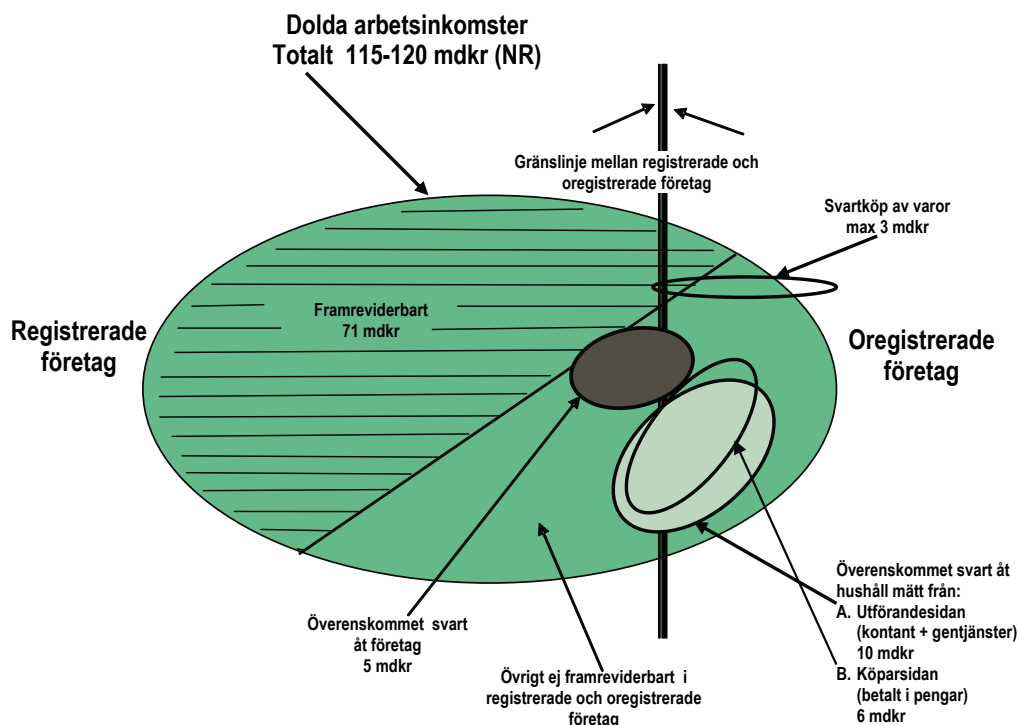
Basen för beräkningen är diskrepansen i nationalräkenskaperna. Den uppskattningen av svartarbetet kan sedan delas in i en del både utifrån hur stor del som är framreviderbar och hur stor del som avser registrerade respektive oregistrerade företag.

En förhållandevis liten del av svartarbetet avser överenskommet svarta tjänster som antingen kan utföras åt företag eller åt hushåll. De överenskommet svarta tjänsterna åt hushållen kan beräknas både utifrån säljar- och köparsidan, med delvis olika resultat.

När svartköpen av varor placeras in på kartan över dolda inkomster överlappar dessa i viss mån det som går att finna med revisionsmetoden.

Vinst från illegal verksamhet – t.ex. narkotikahandel – ska inte beskattas. Vi markerar att det finns ett visst inslag av illegala företeelser genom att svartköpen av varor till del hamnar utanför ordinarie kartbild.

10.9 Figur Svartarbetskartan Map over black work

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, figur 42

Skatteverkets undersökning jämförd med Riksrevisionsverkets

År 1997 gjorde dåvarande Riksrevisionsverket (RRV) en omfattande undersökning av utfört svartarbete och svart varuförsäljning m.m. En jämförelse mellan Skatteverkets och RRV:s undersökningar påvisar en ökning av andelen av befolkningen som arbetat svart, 13 procent år 2005 mot 11 procent år 1997. Om man ser till svartarbetets volym – antalet arbetade timmar – bedöms detta ha ökat till följd av att fler personer svartarbetar. Svartarbetet har ökat bland yngre liksom bland tjänstemännen. Därutöver finns ett antal andra iakttagelser som också pekar på att svartarbetet ökat.

10.3.8 Allt svartarbete har inte kunnat påvisas

Av den diskrepans i nationalräkenskaperna, som ovan berörts och som indikerar ett svartarbete på 115-120 miljarder kronor, har genomförda undersökningar kunnat ge innehåll åt 90 miljarder, dvs. har kunnat ”förklara” 75 procent. Detta innebär inte att diskrepansen i nationalräkenskaperna ligger på en felaktig nivå. Dels finns en all-

män osäkerhet i de gjorda skattningarna. Det finns även en rad skäl som talar för att det bör finnas kvar en oförklarad del, nämligen främst att:

- allt kommer inte med vid intervjuer
- allt kan inte upptäckas med skatterevisioner
- man är inte medveten om vad som är svart.

Om de genomförda undersökningarna förklarar hela diskrepansen så hade slutsatsen varit att nationalräkenskaperna troligen underskattat de dolda inkomsterna eller att det varit något fel på undersökningarna.

10.3.9 Monetära skattningar av den dolda ekonomin

Den monetära metoden

En ansats som varit populär att räkna på, men som också åtföljts av stark kritik, är den monetära metoden. Att metoden blivit populär hänger samman med att de data som behövs för beräkningarna är förhållandevis enkla att få fram ur den officiella

statistiken och att man kan göra beräkningarna för en längre tidsperiod. Det finns flera varianter på metoden men de utgår alla från idén att för att dölja svarta inkomster är kontanter det huvudsakliga betalningsmedlet. Genom att beräkna en slags överskott på kontanter och hur detta utvecklats över tiden kan man spåra utvecklingen av den dolda ekonomin. För kalkylerna krävs att man bestämmer ett basår då den dolda ekonomin antas vara försumbar. De monetära metoderna har svagheter. Den viktigaste är det faktum att efterfrågan på kontanter beror på en rad andra faktorer än den dolda ekonomins storlek. Hur ändrade betalningsvanor (t.ex. elektroniska betalningsmedel) ska beaktas är ett exempel.

OECD⁶ är mycket skeptisk till monetära metoder: "Monetary macro-models are unsuitable for estimating the underground economy because they are based on modelling assumptions that cannot be justified."

Riksbanken – den stora mängden kontanter kan inte förklaras

Riksbanken⁷ har studerat kontanternas roll som betalningsmedel och ställt frågan: Hur mycket av utestående kontanter, dvs. värdet av utestående sedlar och mynt i svensk valuta, kan förklaras med "normala" köptransaktioner och kassahållning hos hushåll och företag och hur mycket har andra orsaker?⁸ För att skatta hur mycket av mängden kontanter som kan förklaras av betalningar vid registrerade transaktioner har Riksbanken använt en modell som utarbetats av Humphrey i samarbete med Norges Bank. Modellen har även använts i Norge och Finland med likartade resultat som för Sverige.

Sedan man i modellen tagit hänsyn till betalningar med kort och checkar beräknas den mängd sedlar och mynt som be-

hövs för att betala hushållens kontantköp. Till detta läggs en säkerhetsbuffert hos hushållen samt kassainnehav hos banker, icke finansiella företag och offentlig sektor. I modellen görs också tillägg för kontant-användningen vid handel på andrahandsmarknaden samt för förlorade kontanter. Totalt förklarar dessa poster 40 procent av de faktiskt utestående kontanterna. En stor del av kontanterna – ca 60 procent – används således till annat än öppet redovisad konsumtion och kassa hos företagen. Riksbanken menar att en tänkbar förklaring är att kontanter används i transaktioner som inte ska kunna spåras. Vad som talar för att fråga är om transaktioner man vill dölja är det faktum att en betydande del av den utestående kontantmängden utgörs av tusenlappar som är ovanliga i den normala sedelcirkulationen. Tusenkronorssedlarna svarade år 1999 för 47 miljarder kronor eller ca 48 procent av värdet av totalt utgivna sedlar och mynt.

Svartarbete och annat skattefusk är inte alltid förknippat med kontantanvändning. Man kan inte dra slutsatsen att en ökning av oförklarad kontantanvändning beror på ökat svartarbete. Kontanter används också för att dölja andra ekonomiska brott och rent kriminell verksamhet.

Utifrån storleken på den oförklarade kontantanvändningen har riksbanken gjort en beräkning av den svarta ekonomin som utöver svartarbete inkluderar illegala aktiviteter som narkotikahandel, människosmuggling, illegal sprittillverkning m.m. Om omsättningshastigheten på pengar i den svarta ekonomin antas vara densamma som i den vita landar beräkningarna av den svarta ekonomin på 6,5 procent av BNP, alltså 1,5 procent över NR:s beräkning av den svarta sektorn⁹.

⁶ OECD (2002) *Measuring the Non-Observed Economy*, s. 190

⁷ Riksbanken ger ut sedlar och mynt och behöver därför uppskatta behovet av pengar. Distributionen av kontanter till banker etc. sköts numera av Pengar i Sverige AB, ett helägt dotterbolag till Riksbanken

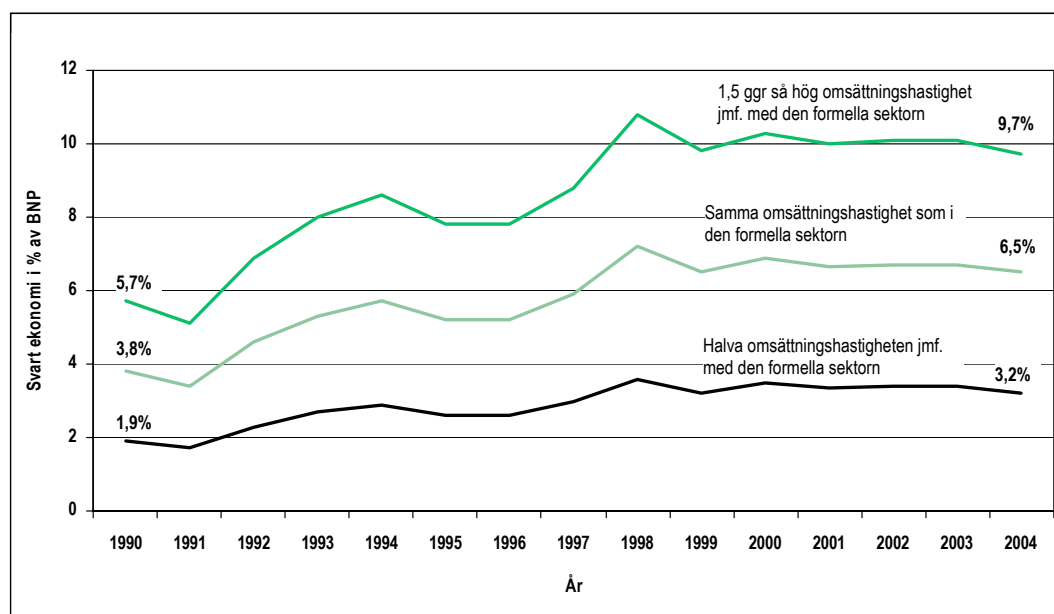
⁸ Ett sammandrag av Riksbankens undersökningsresultat finns som bilaga 16 i Skatteverkets rapport 2006:4B: *Purchasing and Performing Undeclared Work in Sweden*

⁹ Sveriges Riksbank Working Paper No. 204 *The Use of Cash and the Size of the Shadow Economy in Sweden* av Gabriela Guibourg och Björn Segendorf

10.10 Diagram

Svarta ekonomin (inkl. illegala aktiviteter) i procent av BNP vid olika antagande om omsättningshastigheten på pengar i denna sektor

Shadow economy (incl. illegal activities) in per cent of GDP at different assumptions of velocity of money in the unrecorded economy

Anm: The time series from the top: 1,5 times the velocity of the formal economy, Velocity of money the same as in the formal economy and Half the velocity of the formal economy.

Källa: Purchasing and Performing Undeclared Work in Sweden, appendix 16 and Sveriges Riksbank Working Paper 204

10.4 Skattefusk kopplat till individernas finansiella tillgångar

Mätningarna som beskrivits i föregående avsnitt avser skattningar m.m. med anknytning till inkomsterna av svartarbete. Finns det då några metoder som fångar upp skattefusk i anslutning till hushållens redovisning av sitt finansiella kapital? Fusket kan t.ex. bestå av oredovisad avkastning (räntor och utdelningar), oredovisade reavinst, överdrivna skuldräntor eller för lågt redovisad förmögenhet.

10.4.1 Kontrolluppgifter minskar fel och fusk

Tengblad har utifrån nationalräkenskaper gjort en kalkyl över hushållens oredovisade räntor och utdelningar.¹⁰ Beräkningarna visar att andelen räntor och utdelningar som inte kommer fram till beskattning har minskat mellan 1980 och 1991. I början av 1980-talet låg den andelen på ca 1 procent av BNP. 1991 hade den fallit till några tiondels procent av BNP vilket bl.a.

torde hänga samman med en bättre skattekontroll. Kontrolluppgifter har införts under perioden.

Individernas tillgångar har över tiden förskjutits från banksparande till innehav av aktier och andra värdepapper. Det har därför blivit allt viktigare att få grepp om de reavinst som görs vid försäljning av värdepapper. Fram till för ett par år sedan baserades beskattningen av reavinst på värdepapper på uppgifter som uppgavs av de skattskyldiga själva och kontrollmöjligheterna var begränsade. Fr.o.m. inkomståret 1996 lämnas kontrolluppgifter på försäljningar av samtliga aktier och svenska värdepappersfonder.

Fr.o.m. inkomståret 2001 lämnar svenska banker även kontrolluppgifter avseende utlandsbaserade värdepappersfonder. Trots att omfattande kontroll- och informationsinsatser har genomförts och att problemet fått ett inte obetydligt utrymme i medierna gör många skattskyldiga fel. Många fel beror på okunskap men också på att det är svårt att nå skattebetalare med information – många av dem som gjort fel har

¹⁰ Åke Tengblad. Århundradets skattereform, del II. Beräkning av svart ekonomi och skatteundandragandet i Sverige 1980-1991

inte insett att de haft och avyttrat andelar i en utlandsbaserad värdepappersfond och andra har levt i föreställningen att Skatteverket genom kontrolluppgift från banken hade uppgift om vinst eller förlust och att denna var förtryckt på den förenklade deklara-tionsblanketten.

Det har under alla förhållanden blivit betydligt svårare än tidigare att undandra skatt på kapitalvinster som gjorts i Sverige. Sammanfattningsvis bedöms fusket med kapitalinkomster till följd av det utsträckta kontrolluppgiftslämnandet ha reducerats till förhållandevis obetydliga belopp för de kapitalinkomster som emanerar från placeringar inom landet. Däremot har den friare rörligheten för kapital öppnat nya möjligheter till fusk genom placeringar av finansiellt kapital i länder som inte har motsvarande system.

10.4.2 Skattefelet i aktieförsäljningar

Två miljoner individer i Sverige äger marknadsnoterade aktier. Mellan 600 000 och 800 000 personer säljer aktier under ett kalenderår och ställs då inför uppgiften att redovisa vinst eller förlust på försäljningen i sin deklaration.

Hur de skattskyldiga deklarerat sina aktieförsäljningar vid inkomsttaxeringen 2002 har kartlagts genom ett slumpmässigt urval av 3 000 personer.¹¹ Resultatet blev följande:

- Drygt en tredjedel av personerna som sålt aktier gjorde fel när de deklarerade aktieförsäljningar och det bedöms att felaktigheterna var oavsiktliga i hälften av fallen. Män och kvinnor gör lika ofta fel. Det är vanligare med fel bland personer med låg inkomst och bland personer som saknar förmögenhet.
- Drygt en åttondel av antalet affärer var felredovisade. Ju fler affärer man gjort under året desto bättre var man på att redovisa.
- Skattefelet uttryckt i uträknad skatt uppskattas till 1 100 miljoner kronor brutto, fördelat på 900 miljoner till de skattskyldigas fördel och 200 miljoner till de skattskyldigas nackdel (överbeskattning), innebärande ett skattefel netto på 700 miljoner kronor.

Anmärkas bör att inkomståret 2001, som undersökningen avsåg, var ett år mycket

små aktievinster redovisades. Nettovinsten låg det året på 1,4 miljarder kronor enligt SCB:s specialbearbetning av hushållens ekonomi. Året innan uppgick nettovinsten enligt SCB till 34 miljarder kronor. Hur skattefelet varierar med faktiskt vinst eller förlust är inte känt.

10.4.3 Kapitalplaceringar utomlands

Det antas att den friare rörligheten för kapital redan lett till ett ökat mörkertal hänförbart till kapitalplaceringar utomlands. En indikation på att hushållen har ökat placeringarna utomlands är de problem man har med att förklara vad hushållens tillgångar består av. SCB beräknar i national- och finansräkenskaperna hushållens sparande på två sätt. Sparandet beräknas som skillnaden mellan vad hushållen har i disponibel inkomst och vad de gör av med på konsumtion. Samtidigt räknar man fram hur stora tillgångar hushållen ackumulerat i sparande över tiden i form av finansiella tillgångar i banksparande, obligationer, aktier, försäkringssparande m.m. Beloppen ska överensstämma. Under 1990-talet har man dock fått allt större problem att förklara vad tillgångarna består av – den s.k. restposten av oförklarade tillgångar i finansräkenskaperna har under 1990-talet ökat.¹² Ökningen av restposten stämmer tidsmässigt väl överens med den avreglering av kapitalmarknaden som gjordes i början av 1990-talet. För år 2000 var den beräknade ackumulerade restposten i storleksordningen 250 miljarder kronor. Ackumuleringen har gjorts löpande i det penningvärde som gällde respektive år. Det innebär att i den mån det är fråga om kapital som placerats utomlands ingår inte eventuell värdestegring och återinvesterad avkastning som uppkommit på kapitalet efter utflödet. Restposten kan av detta skäl vara värderad i underkant. Skulle restposten räknas om med hänsyn till prisutvecklingen eller med tillägg för normal avkastning skulle det kunna röra sig om 500 miljarder kronor. Det förtjänar dock att påpekas att restposten samlar upp alla osäkerhet och brister i statistiken. Den troligaste orsaken är ändå att sparandet i ökande grad kanaliseras utomlands vilket medfört att det blivit svårt att fånga upp sparandet i den svenska finansräkenskapsstatistiken. Avkastningen på hushållens finansiella sparande i utlandet torde i

¹¹ Så här deklarerades aktieaffärer. Skatteverkets rapport 2004:1

¹² Internationaliseringens betydelse för svenska skattebaser och framtida skattestruktur, dir 2000:51, s. 7

realiteten i allt väsentligt undanhållas från beskattning, vilket medför att sparandet undandras både inkomst- och förmögenhetsskatt.

Det finns således en del som talar för att de svenska hushållen skulle kunna ha tillgångar i storleksordningen 250 miljarder kronor placerade utomlands och att en stor del av dessa inte uppges till Skatteverket. Om man antar att ett kapital i denna storleksordning ger avkastning på i snitt 5 procent om året och utan inskränkning skulle ha varit föremål för inkomst- och förmögenhetsbeskattning kan skattebortfallet i form av kapital- och förmögenhetsskatt¹³ överslagsmässigt beräknas till mellan 7 och 8 miljarder kronor.

10.5 Skattefusk med punkt-skattebelagda varor

Stora incitament till fusk och öppna gränser

När det gäller varuhandel i allmänhet är förtjänsten med att inte redovisa köp och försäljning den skatt som belöper på marginalen dvs. skillnaden mellan inköps- och försäljningskostnad.¹⁴ I regel är marginalerna i varuhandeln, i vart fall när det gäller stora partier av likartade varor, tämligen små och skatten en mindre del av denna. När det gäller varor som träffas av punktskatter är det annorlunda. Punktskatten på varan är ofta mångdubbelt större än den affärsmässiga vinsten och i flera fall är skatten högre än varuvärdet. Detta gör att incitamenten till skatteundandragande blir mycket stora.

Ett ytterligare incitament till skatteundandragande är skillnaden i beskattning mellan olika EU-länder. I Sverige är punktskatterna förhållandevis höga vilket påtagligt ökar lönsamheten av ett skatteundandragande i Sverige.

Fram till för ett par år sedan betraktade skatteförvaltningen punktskatterna som ett väl fungerande system utan så mycket svinn. Men läget har förändrats. Det finns flera orsaker. En är de öppnare gränserna och den fria rörligheten för varor inom EU. Punktskattepliktiga varor ska enligt det s.k. cirkulationsdirektivet¹⁵ kunna föras fritt mellan medlemsländerna utan gränskontroller och skattekonsekvenser fram till den slutliga konsumenten. Möjligheterna

till kontroll av införsel av varor från andra medlemsländer har därmed försämrats vilket lett till införsel utan föreskrivna dokument etc. som ska garantera att rätt skatt betalas i mottagarlandet.

Under de allra senaste åren har man dock uppmärksammat att smuggling sker i samband med vad som på ytan ser ut som en vanlig transport. Gränskontrollerna har slopats mellan EU-länderna och vid transporter mellan länderna tas skatten ut först då varorna i slutledet görs tillgängliga för konsumtion. Varje transport ska åtföljas av ett ledsagardokument som ska ange partiets storlek samt avsändare och mottagare. Genom att på olika sätt fuska med detta dokument kan transporterna ske synligt utan att väcka uppmärksamhet. En metod är att ta med mer i transporten än vad som står i papperen och att sedan sälja merlasten utan skatt. Ett annat sätt är att ge sken av att lasten transiteras till land utanför EU fast den i praktiken stannat i Sverige. Transporten kan också "försvinna" på vägen mellan olika upplagsplatser på väg till slutdestinationen. Man vet att de typer av fusk som nämnts ovan förekommer, eftersom det finns upptäckta fall. Däremot är den faktiska omfattningen okänd.

10.6 Gränsöverskridande transaktioner

10.6.1 Internet och elektronisk handel m.m.

Elektronisk handel finns inom många områden

I förhållande till omvärlden har Sverige höga mervärdesskattesatser och punktskatter. Till för bara några år sedan handlade diskussionen främst om riskerna för en ökad gränshandel av varor. För Sveriges del begränsades dock problemen – jämfört med många andra länder – genom det geografiska läget och genom att vi har få befolkningstäta gränsregioner.

Genom den ökade elektroniska handeln aktualiseras delvis andra risker för skattefusk än vid traditionell gränshandel. Detta beror på att transaktionskostnaderna – i form av bl.a. transport- och sökkostnader – är betydligt lägre vid elektronisk handel än vid traditionell gränshandel – fusk kan snabbt få mycket stor omfattning. Driv-

¹³ Lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt upphör att gälla vid utgången av år 2007 och för tid därefter blir beloppet lägre

¹⁴ Att utelämna enbart försäljning men ha med inköpet i räkenskaper ökar risken för upptäckt av förfarandet

¹⁵ Berör EU-harmoniserade skatterna på alkohol, alkoholhaltiga drycker, tobak och mineraloljor

kraften är naturligtvis inte bara skillnader i skattesatser utan även skillnader i priser exklusive skatt. Handel över gränser som innebär att en tjänst levereras elektroniskt är dessutom svårare att kontrollera än handel där leveransen sker genom att en vara sänds fysiskt över en gräns.

Elektronisk leverans av sådant som traditionellt tillhandahålls fysiskt, t.ex. musik, TV- och dataspel på cd-skivor, tidningar och böcker på papper förekommer redan. Därutöver finns andra konsumtionsområden som telefoni, finansiella tjänster, TV, informationstjänster, resebyråverksamhet och lotterier där leverantören av tjänsten inte behöver finnas i Sverige.

Konsumtion av varor och tjänster ska beskattas i Sverige

Med elektronisk handel menas att man beställer varor eller tjänster över elektroniska nät, t.ex. Internet. De beställda varorna eller tjänsterna kan sedan levereras fysiskt till köparen t.ex. per post (off-line) eller levereras elektroniskt (on-line) direkt till datorn. Momsreglerna är de samma för Internethandel som för annan handel – utom på en punkt. När en vara levereras elektroniskt till mottagarens dator utgör den från moms synpunkt en tjänst och inte en vara. Så blir fallet när en bok eller en CD-skiva, i stället för fysisk leverans, levereras i form av datafiler.

Konsumtion av varor och tjänster ska i regel mervärdesbeskattas i Sverige oavsett var leverantören har sin hemvist. När det gäller varor från tredje land – alltså land utanför EU – är det tullen som tar ut momsen (av köparen) när varan passerar gränsen. Inom EU gäller dock vid försäljning till en svensk privatperson att säljaren ska ta ut moms enligt de regler som gäller i säljarens land vid försäljning av tjänster samt för varor upp till ett tröskelvärde på 320 000 kr. I annat fall är det leverantören som ska betala den svenska mervärdesskatten. När det gäller elektroniska tjänster gäller från den 1 juli 2003 att säljare av elektroniska tjänster från land utanför EU kan välja att registrera sig i valfritt EU-land.

Möjligheterna för svenska myndigheter att kontrollera i vilken utsträckning utländska företag säljer till Sverige saknas helt i många fall eller är vi vart fall begränsade och omständliga. Det är uppenbart att detta medför ökade risker för skattefusk.

Värdepappershandel

Ett område inom vilket privatpersoners e-handel fått stor omfattning är handeln med värdepapper. Många privatpersoner bedriver aktiehandel via Internet på utländska börser. Det aktiehandelsföretag de anlitar kan vara hemmahörande praktiskt taget i vilket land som helst och omfattas då inte av de svenska reglerna om uppgiftslämnande på försäljning av värdepapper, som gäller för svenska institut.

Spelverksamhet

Redan i dag finns det en mängd spel att tillgå på Internet. Det är inte enbart fråga om förströelsespel utan också om spel mot betalning. Vanligtvis går det till så att spelaren öppnar ett spelkonto hos spelarrangören och gör sina insatser med hjälp av betal- eller kreditkort. Insatser och vinster bokförs sedan på spelkontot. Internationellt förekommer Internetspel i form av främst Internetkasinon och vadhållning, men i viss utsträckning även exempelvis i form skraplottliknande produkter.

Antalet webbplatser med spel har ökat och det finns flera tusen spelsajter i världen vilka erbjuder spel om pengar. Dessa kan naturligtvis också nås av svenskar.

Vid sidan om spel på Internet finns i Sverige t.ex. värdeautomatspel. Svenska Spels värdeautomater Jack Vegas och Miss Vegas är de omsättningsmässigt största spelformerna. Dessa omsatte 2006 knappt 7 miljarder kronor. Vid sidan av dessa förekommer illegala spelautomater.

Den framtida teknikutvecklingen av betydelse för spelindustrin

Spel kan även ske på andra sätt än med dator. Man förutser en utveckling av UMTS eller tredje generationens mobilsystem (3G), som tekniken också kallas, för just spel i olika former.

Enligt ett riksdagsbeslut ska övergången från analog till digital TV vara helt genomförd år 2008. För spelindustrin är naturligtvis avancerade interaktiva tjänster, presenterade ”i TV-soffan” mycket tilltalande. Om man varken behöver gå ner till sitt spelombud eller slå på datorn utan helt enkelt kan slå på sin TV och köpa en lott eller spela på hästar, blir spelandet mer tillgängligt än någonsin. Inom några år är det knappast relevant att prata om Internet, mobila lösningar och digital-TV som isolerade företeelser.

Eftersom samma grundteknik, säkerhetslösningar och betalningskoncept används i allt större utsträckning oberoende av leverans- eller bärarkanal, är det oundvikligt att gränserna mellan dessa suddas ut allt mer. Enkelt uttryckt kommer en lösning som fungerar på en dator uppkopplad mot Internet att fungera lika bra på en mobil terminal eller på TV:n.

10.6.2 Momsbedrägerier

Den gränsöverskridande handel m.m. som ovan beskrivits kan leda till skatteförluster men det är inte huvudsyftet. När det gäller momsbedrägerier däremot är själva affärsidén att lura staten att återbetala moms eller att sälja varor utan att betala moms.

Det finns inom momsområdet möjligheter till fusk genom mervärdesskattens konstruktion. Den som för sin mervärdesskattepliktiga verksamhet förvärvar varor eller tjänster med svensk mervärdesskatt har rätt att dra av den ingående skatten i sin deklaration. Och är avdragen skatt större än den utgående, dvs. på försäljningen, ska skillnadsbeloppet återbetalas.

Den vanligaste formen av momsbedrägerier antas vara s.k. MTIC-bedrägerier (MTIC=Missing Trader Intra Community VAT Frauds). Samtliga medlemsstater i EU har drabbats av dessa systematiska bedrägerier i högre eller lägre grad. I korthet innebär de att ett företag gör gemenskaps-interna (och därmed moms fria) förvärv av varor eller tjänster men där dessa förvärv inte redovisas på ett korrekt sätt. Någon moms blir därför aldrig inbetalad. Varorna (eller tjänsterna) omsätts därefter, inklusive inhemsk moms, i flera led för att till sist antingen säljas inom det egna landet till ett konkurrenskraftigt pris eller föras ut ur landet med ett därpå följande krav på återbetalning av den ingående momsen.

Vissa EU-länder uppger att MTIC-bedrägerierna är så omfattande att de påverkar statsbudgeten. Storbritannien beräknar t.ex. att de förlorat GBP 1,2–1,9 miljarder medan Tyskland uppskattar sina förluster till EUR 10 miljarder/år.

Skatteverket har därför beslutat att ett nationellt kartlägnings- och kontrollprojekt ska pågå under åren 2006–2007 för att belysa problemen här i landet. Uppgiften är att ta fram en rikstäckande bild av svenska företags inblandning i MTIC-bedrägerier, beräkna bedrägeriernas omfattning, utveckla en rikstäckande metod för att upp-

täcka dem i ett tidigt skede, ta fram en modell för hur de ska utredas samt föreslå hur problemet ska hanteras i framtiden.

10.6.3 Andra skattefel med internationell anknytning

Det förekommer att utländska bolagskonstruktioner används i skatteundandragande syfte. Det har man försökt komma till rätta med. Om exempelvis ett svenskt företag gör en bolagsetablering i ett land med en beskattning som avviker från den i Sverige, t.ex. i ett skatteparadis, och den svenska ägaren har kontrollen över utlandsbolaget ska den svenska ägaren beskattas löpande för det utländska bolagets inkomster. Men ofta försöker man dölja ägandet och det svenska inflytandet över företaget genom en lång kedja av bolag i olika länder. Man räknar med att detta skattefel ligger i storleksordningen 2–5 miljarder kronor.

För ett företag är skatten en kostnad och en strävan finns att minimera skattebelastningen. Företag som bedriver verksamhet i flera länder har större handlingsutrymme när det gäller att påverka var man vill att vinster av den gemensamma verksamheten redovisas och beskattas. Den interna handeln mellan besläktade företag uppskattas svara för mellan 30–50 procent av alla internationella transaktioner i världen. En metod att åstadkomma förflyttning av vinster är felaktig internprissättning, dvs. prissättning som inte är marknadsmässig, på varor och tjänster som tillhandahålls mellan företag i koncernen. Förutom genom felaktig prissättning av varor och tjänster, som teknisk rådgivning, servicehjälp, transporter och administration, förekommer vinstöverföring vid betalning av royalty och ränta.

Skatteverket¹⁶ har inte försökt bedöma hur stora belopp som undgår svensk beskattning pga. felaktig prissättning men pekar på att frågan har diskuterats livligt i Danmark och stora belopp har förekommit i debatten. Skatteministeriet i Danmark uppskattar¹⁷ dock det skatteundandragande som kan påvisas till högst 5 miljarder danska kronor (DDK).

Många länder har, som Danmark och till skillnad mot Sverige, sedan länge haft detaljerade bestämmelser kring internprissättning, vilket underlättar kontroll och fastställande av beskattningsanspråk. Regler om detta har numera införts även i konungariket Sverige. För företag i en intres-

¹⁶ Oroliga skattebaser. Skatteverket Rapport 2002:2, s. 178

¹⁷ Tidskriften Skat april 2002

segemenskap som har gränsöverskridande transaktioner gäller fr.o.m. den 1 januari 2007 regler om dokumentation av internprissättning¹⁸. Dokumentationen ska börja upprättas för transaktioner som genomförs under det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2007 eller senare. Första gången färdigställd dokumentation kan begäras av Skatteverket är alltså efter upprättad deklaration för taxeringsåret 2008. Dokumentationen ska inte bifogas deklarationen utan lämnas in först om Skatteverket begär det.

10.7 Löntagarnas deklara-tionsfusk

10.7.1 Övriga avdrag

En omdiskuterad fråga är i vilken utsträckning vanliga löntagare fuskar med sina deklara-tionsavdrag för att skattekontrollen och sanktionerna är bristfälliga. Det är inte möjligt att hinna kontrollera alla avdrag under taxeringsperioden. Fusk med mindre belopp drabbas inte heller av skattetillägg ens om fusket skett avsiktligt. Och genom att inte svara på myndighetens frågor kan myndigheterna ofta för högre belopp inte påvisa oriktig uppgift och ta ut skattetillägg.

Skatteverket har studerat de skattskyldigas beteende när det gäller avdraget för övriga utgifter under inkomst av tjänst.¹⁹ Det är ett avdrag som yrkades av 550 000 personer vid 1999 års taxering till ett sammanlagt belopp av 3 miljarder kronor. Den skattskyldige kan yrka avdraget med endast ett belopp – specifikation krävs inte – och vid deklarationen ska medges avdrag för avdragsgilla utgifter reducerade med 1 000 kr.

Baserat på flera fristående totalundersökningar påvisade utredningen att de skattskyldiga gjorde fel i yrkade avdrag oftare än i fyra fall av fem och att skattefelet uppgick till minst 52 procent av det totalt yrkade avdraget för övriga kostnader. Den undanhållna skatten beräknades till ca 600 miljoner kronor. Många av fe-len berodde på okunnighet men intervjuer med deklara-tionsgranskarna gav vid handen att de skattskyldiga i ökande utsträckning chansar och försöker få igenom oberättigade avdrag.

10.7.2 Reseavdrag

Taxeringsåret 2003 gjorde ca 920 000 personer avdrag för resor till och från arbetet. Det totala avdraget uppgick till 11,3 miljarder kronor. För att undersöka skattefelet i reseavdraget gjorde Skatteverket under 2003 en undersökning genom ett slumpmässigt urval av 900 reseavdrag som granskades särskilt. Genom undersökningen fick man också mer kunskap om vilka som gör reseavdrag.

I snitt uppgick reseavdragen till ca 20 000 kr. Ensamåkande bilister stod för drygt 85 procent av alla avdrag – samåkning med bil förekom bara i en halv procent av fallen. Avdrag för kollektiva resor uppgick till ca fem procent. I sju procent av fallen framgick inte vad avdraget avsåg.

Undersökningen visade att 48 procent av de personer som gjorde avdrag för resor mellan hemmet och arbetsplatsen gjorde ett felaktigt reseavdrag. 46 procent gjorde fel till sin fördel och två procent gjorde fel till sin nackdel. Det innebär att varannan person som ska redovisa ett reseavdrag gör fel – och att det i det alldeles övervägande antalet fall är fel till egen fördel.

Det vanligaste felet är otillräcklig tidsvinst, dvs. den avdragsyrkande har gjort avdrag för bil trots att tidsvinsten jämfört med allmänna kommunikationer inte uppgår till två timmar. Ett annat vanligt fel är att den avdragsyrkande gör avdrag för fler dagar än han faktiskt arbetat. Fel som beror på att man angett ett felaktigt avstånd mellan hemmet och arbetsplatsen är däremot relativt få. Andra vanliga fel är att avdraget avser resor till studieort och inte till arbete och att man gjort dubbelavdrag, både för bil och för buss.

I snitt är det beloppsmässiga felet för avdrag som yrkats med för högt belopp ca 13 000 kr och för avdrag som yrkats med för lågt belopp ca 3 000 kr. Män och kvinnor gör lika mycket fel. Brutto uppgår det beloppsmässiga skattefelet uppräknat till ca 3,5 miljarder kronor, vilket är ca 30 procent av det totala reseavdraget. Av beloppet är ca 3,4 miljarder till fördel för den skattskyldige (underbeskattning) och knappt 0,1 miljard till nackdel (överbeskattning). Skattefelet – det belopp staten går miste om i skatt – kan beräknas till 1,4 miljarder kronor.

Som vi sett ovan är det fel i vartannat reseavdrag och beloppsmässigt uppgår fe-

¹⁸ 19 kap 2 a och 2 b §§ lag (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter, se även "Effektivare skattekontroll m.m." (prop. 2005/06:169, kap 7, s. 87-116)

¹⁹ Om gratislotter och preventiv effekt. En utvärdering baserad på de skattskyldigas avdrag för övriga kostnader under inkomst av tjänst och skattemyndigheternas kontroll av detta avdrag. Skatteverket Rapport 2001:1

let till ca 30 procent av det totala reseavdraget.

Ett alternativ till utökad kontroll är regeländringar. Ett avstånds-baserat reseavdrag för dem med långt avstånd till arbetet utan regler om tidsvinst och färd-sätt skulle kunna förenkla systemet och därmed minska skattefelet i reseavdraget,

10.7.3 Kontrolluppgiftsbedrägerier och svart lön

För löntagare gäller att arbetsgivaren lämnar kontrolluppgift på lön och avdragen skatt m.m. och den anställde med ledning av dessa uppgifter beskattas för inkomsten och tillgodoförs avdragen skatt samt att man fastställer pensionsgrundande inkomst. För att detta ska ske krävs inte att arbetsgivaren betalat in vare sig preliminärskatt eller arbetsgivaravgifter.

En nackdel för den som arbetar svart är att han inte kan få sjukpenning, pensionsgrundande inkomst samt att frånvaron av inkomster kan leda till besvärande kontroller från Skatteverkets sida. Dessutom kan en person utan taxerad inkomst få svårt att få banklån, hyreskontrakt eller mobilabonnemang. Under senare år har en ny typ av fusk uppmärksammats²⁰ i Skatteverkets kontroller nämligen att man fabricerar kontrolluppgifter utan verklighetsunderlag. "Arbetsgivare" är i dessa fall ofta en person som är immun för utmätningsanspråk t.ex. ett bolag i konkurs. Den "anstälde" förvandlar en svart inkomst till vit inkomst och får ofta inte bara skatten betald utan ofta även skatt tillbaka vid taxeringen.

Förfarandet underlättas av att det inte krävs att behörig firmatecknare lämnar kontrolluppgifterna. Vem som helst kan idag komma in med en kontrolluppgift under förutsättning att denne har kännedom om bolagets organisationsnummer. Som systemet tillämpas kan kontrolluppgifter bli registrerade på bolag som inte är arbetsgivarregistrerade, inte har redovisat eller betalat någon källskatt/några arbetsgivaravgifter eller som är försatta i konkurs. Skatteverket har noterat att det sker handel med "falska" kontrolluppgifter där köpare betalat mellan 25 000-30 000 kr för en "bra" kontrolluppgift.

10.7.4 Fysiska personers oredovisade inkomster i utlandet

Skatteverket mottar årligen från ett antal länder stora mängder kontrolluppgifter om

inkomster i utlandet. Totalt finns hos Skatteverket ca 300 000 uppgifter registrerade. De flesta kommer på datamedium men varje år kommer några tusen kontrolluppgifter på papper.

I en försöksverksamhet²¹ har man gjort ett urval där man granskat kontrolluppgifter överstigande 20 000 kr för att se om personerna tagit upp inkomsterna i sina deklarationer.

Inkomster och tillgångar enligt kontrolluppgifter har i stor omfattning inte redovisats. En stor del av fe-len bedöms dock vara oavsiktliga och kan ha berott på okunskap. Av de skattskyldigas reaktioner kan utläsas att det ibland kan vara svårt att få korrekt och tillräcklig information från såväl Skatteverket som skattemyndigheter i utlandet.

10.8 Problembanscher

Skatteverkets stora kartläggning av svartarbetet innehåller en hel del information om underdeklarationen i vissa branscher. Följande sammanställning av andra undersökningar kompletterar bilden.

10.8.1 Branschsaneringsutredningen

I Branschsaneringsutredningen (SOU 1997:111) konstaterades att i kontantbranscher, där kunderna är enskilda konsumenter, som inte efterfrågar kvitton och där tjänsteinnehållet är stort, som t.ex. i fråga om frisörtjänster, finns stora möjligheter att undanhålla inkomster från beskattning. Om företaget dessutom befinner sig i en bransch med överetablering och hård konkurrens har den moraliska ribban lättare att sänkas för att klara företaget och försörjningen. Enligt Branschsaneringsutredningen finns dessa problem väl dokumenterade i taxi-, frisör- och restaurangbranscherna.

10.8.2 Fiskebranschen har undersökts

Osannolikt låga inkomster för fiskare har uppmärksammats i en rapport från Finansdepartementet.²² I rapporten görs en beräkning av fiskarnas inkomster, timlön och drivkrafter att fuska. I rapporten undersöktes inkomstförhållandena under år 1992. En uppskattning av timlönen för en fiskare visar att denna i genomsnitt uppgick till 46,50 kr i timmen brutto. År 1992 hade den genomsnittlige fiskaren 86 800 kr i årsinkomst vilket gav en månadsinkomst efter

²⁰ Falsa kontrolluppgifter. Slutrapport 2001-12-11, Skattemyndigheten i Stockholm, dnr 601 166282-01/830

²¹ Utvärdering av kontroll av utlands-KU, Utvärdering av kontroll av utlands-KU, försöksverksamhet i region Gävle och Östersund, Skatteverket dnr 130-341478-04/121

²² Fisk och Fusk – Mål, medel och makt i fiskeripolitiken. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi. DS 1997:81

skatt på 5 500 kr.²³ Det är i detta fall fråga om fiskarnas totala inkomster även från andra inkomstkällor. Fiskarnas inkomster varierar i landet. Av rapporten (s.88) framgår att fiskare på södra ostkusten har en timlön på i medeltal endast 24 kr men då är att märka att hela 25 procent av fiskarna på södra ostkusten hade en nettointäkt från fisket (inkl. A-kassa) motsvarande en timlön på maximalt nio kronor efter skatt. I rapporten (s.90) uppskattas att ca 40 procent av yrkesfiskarna ligger på eller under en inkomstnivå som man definierar som existensminimum (3 750 kr/månad efter skatt). I rapporten dras slutsatsen att då vissa fiskare knappast har någon inkomst alls, kan man sluta sig till att dessa med stor sannolikhet har dolda inkomster dvs. fuskar för att överleva.

10.8.3 Frisörbranschen har undersökts

Frisörer i Sverige redovisar låga inkomster i sina deklARATIONER. En undersökning²⁴ bland registrerade frisörföretagare visade att 87 procent år 2001 hade en taxerad förvärvsinkomst (inkomst av näringsverksamhet och inkomst av tjänst) som understeg 150 000 kr vilket jämfördes med lönen för en anställd frisör (grundlönen 170 000 kr, genomsnittslön 220 000 kr).

Svartarbetet i branschen medför att seriösa företagare konkurreras ut och att dessa inte kan ha andra frisörer anställda i sin rörelse – i stället hyr lokal innehavaren ut ”stolar” till frisörer som driver verksamheten som egenföretagare. År 2001 startades ett med myndigheter och branschförbund gemensamt projekt²⁵ för att skapa sunda konkurrensvillkor inom frisörbranschen. Man ville genom projektet se i vad mån man kan komma till rätta med svartarbetet på frivillig väg genom attitydpåverkan och ”certifiering” av företagare, som åtar sig att uppfylla vissa krav bl.a. att använda kassaapparat och ha en synlig prislista. På en mer övergripande nivå får man kunskap och erfarenhet inför mer generella brottsförebyggande insatser riktade mot de så kallade kontantbranscherna.

10.8.4 Restaurangbranschen

Skatteverket har utifrån en granskning inom restaurangbranschen i Dalarna uppskattat de oredovisade intäkterna för hela landets restaurangnäring 1995 till 37 procent av 20 miljarder kronor, eller ca 7 miljarder kronor.²⁶ Fusket har sedan dess accelererat. Senare uppskattningar antyder att de undanhållna intäkterna år 2002 skulle kunna ligga i storleksordningen av minst det dubbla beloppet, dvs. 15 miljarder kronor.

10.8.5 Byggbranschen alltid i fokus

Problemet med svart eller grå arbetskraft inom entreprenadbranscherna har diskuterats i ett flertal utredningar.²⁷ Utredningarna har föreslagit ett utökat ansvar för beställare eller ändring av uppbördssystemet så att skatteavdrag ska göras.

Skatteverket har gjort en delutvärdering²⁸ av ett projekt som handlat om kontroll av svart arbetskraft inom byggbranschen. De svarta lönerna uppskattades till mellan 2,5-3,0 miljarder kronor årligen i pågående utredningar och identifierade ”härvor”. En mycket stor del av den organiserade handeln med svart arbetskraft har troligen inte kunnat identifieras i projektet. Trots omfattande arbetsinsatser av Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten i de utredda fallen har man endast lyckats säkra knappt två procent av undanhållna skatter.

Skatteverket konstaterar att omfattningen har medfört att konkurrensen helt satts ur spel. Det är omöjligt för en seriös företagare att konkurrera med de företag som valt att avlöna delar av sin personal med svart lön. Genom att företeelsen organiserad handel med svart arbetskraft har vuxit så kraftigt, har branschen dragit till sig även annan typ av grovt kriminella personer. Dessa agerar som företrädare och målvakter i de företag som fakturerar den svarta arbetskraften. Det bedöms inte som realistiskt att tro att vare sig myndigheternas kontroll- och informationsinsatser eller den självsanering som pågår inom branschen är tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med skattefusket i byggbranschen.

²³ Hela 65 procent av fiskarna hade en bruttointkomst under 105 tkr

²⁴ Slumpmässigt urval av 150 av 450 registrerade frisörföretagare i Malmö. Pressmeddelande 2002-09-09 Skattemyndigheten i Malmö

²⁵ Sveriges Frisörförbund, Handelsanställdas förbund och Kemisk Teknisk Förbund i samarbete med Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan och Skattemyndigheten

²⁶ Lars Lundh, Användningen av manipulerade kassaregister inom kontantbranscher – inriktning mot restauranger, Linköpings Universitet maj 2002

²⁷ T.ex. i Ansvar för skatt vid entreprenad m.m. (DS Fi 1976:4), Den grå arbetskraften och skattekontrollen (DS B 1980:10) samt i Branschsaneringsutredningen (SOU 1997:111)

²⁸ Riksprojektet – kontroll av svart arbetskraft inom byggbranschen, Skatteverkets rapport 2001:9

En stor del av skatteundragandet i samband med svart arbetskraft avser moms. Inom byggsektorn har därför införts nya regler för redovisning av moms från den 1 juli 2007. Syftet är att motverka sådant skattefusk som innebär att en köpare gör avdrag för moms som inte betalas av säljaren. Från och med då ska omvänd skattskyldighet i vissa fall användas vid redovisningen av moms. De nya reglerna innebär att det är den som mer än tillfälligt säljer byggtjänster som ska redovisa och betala momsen när man köper sådana tjänster. Det innebär att den som säljer byggtjänsterna till en sådan köpare ska inte fakturera med moms. Även utländska företagare som säljer eller köper sådana tjänster omfattas av de nya reglerna.

10.8.6 Skärpning av kontrollen av kontantbranscherna

Nya lagar om personalliggare och certifierade kassaregister bedöms effektivisera skattekontrollen och skapa konkurrens på mer lika villkor i de branscher som omfattas av lagstiftningen, se avsnitt 11.3.3.

10.9 Skatteverkets bedömning av skattefelets storlek

Tidigare bedömningar av skattefelets omfattning

Skatteverket gjorde år 1998 för första gången en uppskattning av skattefelets storlek²⁹ i anslutning till ett regeringsuppdrag att utvärdera kontrollverksamheten. Skatteverket uppskattade att det totala skattefelet år 1997 låg i storleksordningen 80-90 miljarder kronor vilket motsvarade nästan fem procent av BNP eller nio procent av den samlade skatteuppbörden.

Underlaget för bedömningen är bl.a. resultat från skilda undersökningar som redovisats i tidigare årgångar av Skatter i Sverige.

Verket framhöll att underlaget för en sådan bedömning är osäkert och inte dagsaktuellt. Det bör dock inte hindra att en bedömning görs. En bedömning från Skatteverkets sida kan föra med sig en fruktbar dialog och stimulera till en fortsatt metoddiskussion och fortsatt analys av skattefelets storlek, utbredning och orsaker. En sådan analys kan i sin tur lägga en grund för en strategi för att minska skattefelet.

Det betyder definitivt inte att dessa inkomster kan framtvängas genom en utökad granskning. Blev undanhållna inkomster beskattade skulle tjänsterna i stor utsträckning inte produceras. Det är också Skatteverkets uppfattning att om verket fick resurser att hitta alla fel i form av felaktiga kostnader och redovisning skulle alla medvetna skatteundraganden (fusk) bli försumbara men detta skulle inte vara en kostnadseffektiv användning av samhällets resurser. Slutsatsen av detta är i sin tur att ett visst mått av skattefel inkl. skattefusk måste accepteras i en demokrati med ett skattesystem som bygger på uppgifter som medborgarna själva lämnar. Hur stort skattefel och hur mycket skattefusk som kan tolereras är till slut en rent politisk fråga med många fler aspekter än de rent ekonomiska.

Skatteverket gjorde år 2002 för Skattebasutredningens räkning³⁰ en bedömning av skattefel med internationella kopplingar. Man bedömde att skattefelet med internationell anknytning låg i storleksordningen 20-35 miljarder kronor och med den sammansättning som framgår av 10.12 Tabell.

I rapporten bedömde Skatteverket att den låga skattningen av det internationellt anknutna felet uppgående till 20 miljarder kronor var förenlig med det tidigare angivna totala skattefelet upp till ca 90 miljarder kronor. Med den högre skattningen, 35 miljarder kronor, skulle även det totala skattefelet behöva räknas upp. Sammantaget bedömdes dock skattefelet i Sverige ligga i storleksordningen 100 miljarder kronor.

²⁹ Skattefel och skattefusk. En utvärdering av kontrollverksamheten 1992-1997. Skatteverket Rapport 1998:3, s. 47 ff

³⁰ Oroliga skattebaser. Skatteverket Rapport 2002:2 s. 31

10.11 Tabell

Uppskattning av skattefel med internationella kopplingar, mdkr Assessment of the amount of tax errors in cross border transactions, BSEK

	Skattefel, mdkr
	Tax errors, BSEK
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	2-4
Mervärdesskatt (<i>VAT</i>)	5-10
Skatt på kapital (inkl. arvs- och gåvoskatt) (<i>Tax on capital abroad [inheritance and gift tax incl.]</i>)	8-
Paradistransaktioner med någon typ av företagskoppling (<i>Tax heaven transactions</i>)	2-5?
Övrigt (internprissättning, elektronisk handel, socialavgifter m.m.) (<i>Other (transfer pricing, electronic trading, social security contributions)</i>)	?
Totalt (Total)	20 - 35

Källa: Skatteverkets rapport 2002:2, s. 32

En skattefelskarta presenterades 2007

Skatteverket presenterade hösten 2007 en ny beräkning av skattefelet som visar att uppskattningsvis 133 miljarder kronor i skatteintäkter varje år försvinner på grund av fusk, fel eller misstag. Detta motsvarar fem procent av bruttonationalprodukten (BNP) eller tio procent av den sammanlagt fastställda skatten. Den största andelen av skattefelet utgörs av svartarbete som står för 66 miljarder kronor och har beräknats utifrån den kartläggning³¹ av svartarbetet som Skatteverket genomförde 2006 och som redovisats ovan. Annat nationellt skattefel beräknas till 21 miljarder kronor medan det internationellt relaterade skattefelet beräknas uppgå till hela 46 miljarder kronor. För sistnämnda slag av skattefel har använts kontroller baserade på slumpmässiga urval, resultatet av den riktade skattekontrollen, riskanalyser, kartläggningar av branscher och företagssektorer m.m. När det har varit möjligt har flera olika källor/beräkningar jämförts för samma område. I de fall underlag för beräkningar helt saknats har istället en uppskattning gjorts baserat på en rimlighetsbedömning. Ofta har bedömningarna karaktären av räkneexempel, där man med olika antaganden beräknar ett skattefel. Underlagen för gjorda beräkningar kommer från flera olika år. Skattefelskartan utgör därför inte en ögonblicksbild av skattefelet.

Skatteverket poängterar att osäkerheten i beräkningarna av skattefelet är i samtliga delar stor och i vissa fall väldigt stor. Osäkerheten är minst för de områden där underlaget har utgjorts av kontrollresultat baserade på slumpmässiga urval. Sådana har dock bara funnits att tillgå på ett fåtal

begränsade områden. Allra störst bedöms osäkerheten vara beträffande skattefelet med internationell anknytning och skattefelet för stora företag, där ett icke oväsentligt inslag av skatteplanering förekommer. Med hänsyn till den stora osäkerheten i beräkningarna bör skattefelskartan tolkas med försiktighet.

Som framgår av figuren bidrar skattekontroll i alla dess former till mindre än två procent av de totala skatteintäkterna men motsvarar i runda tal 15 procent av skattefelet. Skattefelet har också relaterats till olika grupper av skattskyldiga. En sak som måste beaktas är hur de skattskyldiga indelats och hur många skattskyldiga det finns i varje grupp av skattebetalare.

Skattefelskartans indelning av de skattskyldiga framgår av nedanstående uppställning.

Grupper av skattebetalare
Privatpersoner, ca 9,8 miljoner – Fysiska personer exklusive deras näringsverksamhet
Mikroföretag, ca 640 000 – Företag med lönesumma < 1 mnkr
Små och medelstora företag, ca 65 000 – Företag med lönesumma 1 – 50 mnkr
Stora företag, ca 15 000 – Samtliga företag i koncerner där något företag har en lönesumma > 50 mnkr
Offentlig sektor, föreningar m.fl., ca 150 000 – Kommuner, kommunförbund, landsting, statliga myndigheter m.fl. – Ekonomiska föreningar, bostadsrättsföreningar m.fl. – Ideella föreningar, stiftelser m.fl.

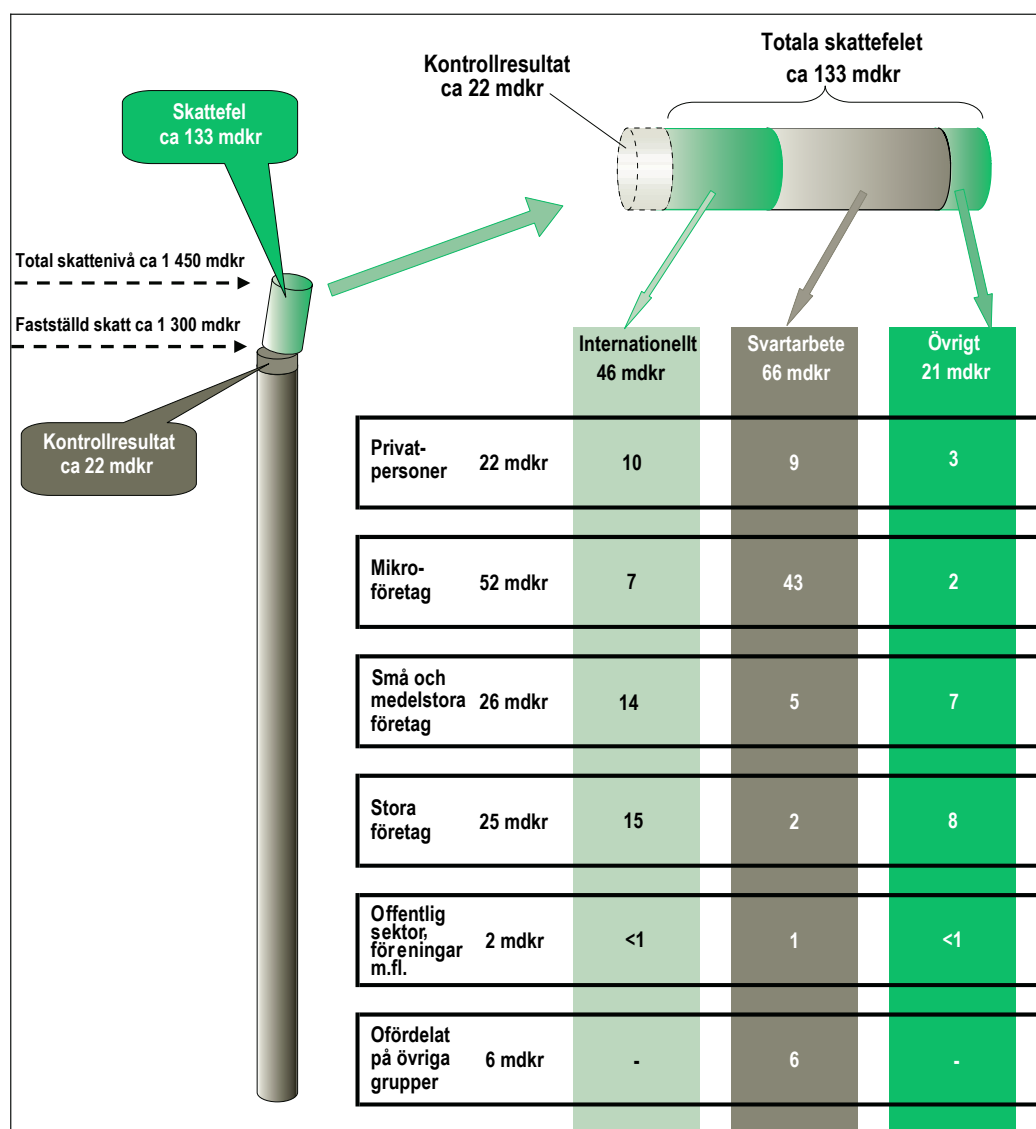
³¹ Svartköp och svartjobb i Sverige. Del 1: Undersökningsresultat. Rapport 2006:4.

Att antalet privatpersoner överstiger Sveriges befolkning beror på att även en del utomlands bosatta är begränsat skattskyldiga i Sverige och redovisar t.ex. löneinkomster, kapitalinkomster eller fastighetsskatt.

Den största delen av skattefelet är hänförlig till företagssektorn och där de många små mikroföretagen svarar för hälften av

skattefelet i denna sektor (10.13 Diagram). De olika grupperna av skattskyldiga betalar olika mycket i skatt. I 10.14 Diagram har skattefelet relaterats till den deklarerade och fastställda skatten. Mikroföretagens skattefel är mer än hälften av den fastställda skatten för den gruppen.

10.12 Figur Skattefelskarta Map over the tax gap

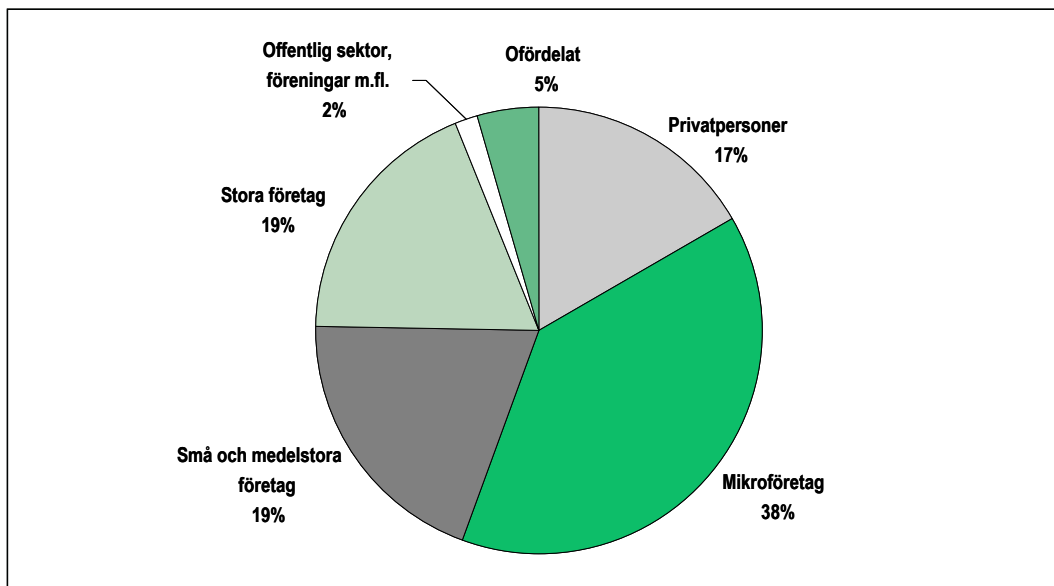

Källa: SKV 234 utgåva 1, 2007

10.13 Diagram

Skattefelens fördelning på olika grupper av skattebetalare

The distribution of the tax gap on different types of taxpayers

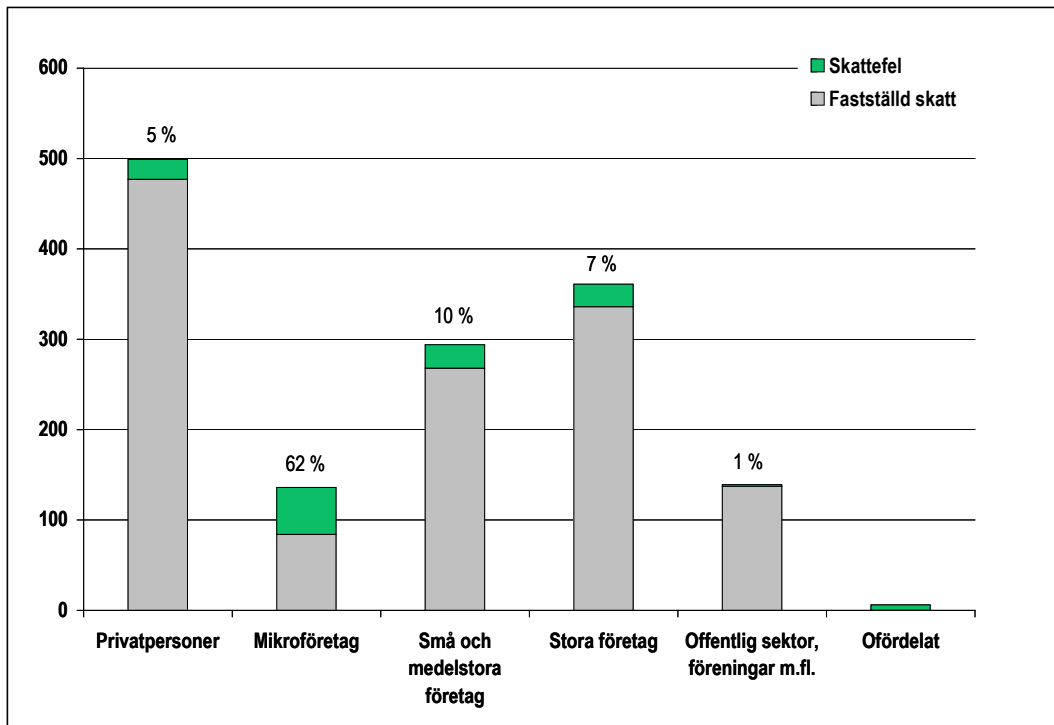

Källa: SKV 234 utgåva 1, 2007

10.14 Diagram

Skattefel i förhållande till den deklarerade (fastställda) skatten för olika grupper av skattebetalare

The tax gap in relation to declared (settled) tax for different groups of taxpayers

Källa: SKV 234 utgåva 1, 2007

Incitament och möjligheter att göra fel skiljer sig mellan olika skatter vilket illustreras av nedanstående 10.15 Tabell.

Medan moms har det största skattefelet i kronor räknat beräknas skattefelet ställt i relation till den fastställda skatten vara högst för skatt på kapitalinkomster.

Skatteverket har som visionärt mål att halvera skattefelet. En strategi mot skattefelet kan inte bara fokusera på kontrollåtgärder mot stora skattefel i absoluta eller relativa tal som redan uppkommit. Viktigast är att rikta kontrollen mot det mest

samhällsskadliga fusket. Men det är också viktigt att det inte finns kontrollfria zoner dvs. skattskyldiga och beteenden som inte kontrolleras. En strategi mot skattefelet måste inkludera möjligheterna att förändra lagstiftningen så att fel förhindras, att informationsutbytet förbättras så att fel upptäcks och kontrollmetoderna blir mer effektiva. Sist men inte minst måste Skatteverket ha en klar bild över skattefusket orsaker och försöka minska eller eliminera dessa.

10.15 Tabell

Skattefelets fördelning på olika skatteslag

The distribution of the tax gap on different taxes

Skatteslag	Skattefel, mdkr	Andel av totalt skattefel	Fastställd skatt mdkr	Skattefel andel av fastställd skatt
Type of tax	Tax gap, BSEK	Share of total tax gap	Settled tax, BSEK	Tax gap i relation to settled tax
Moms (VAT)	35	26%	250	14%
Inkomstskatt, näring (Income tax, business)	32	24%	97	33%
Sociala avgifter (Social security contributions)	30	23%	381	8%
Inkomstskatt, tjänst (Income tax, employment)	20	15%	443	5%
Skatt på kapitalinkomster (Tax on capital income)	11	8%	17	65%
Punktskatter (Sales taxes)	4	3%	87	5%
Övriga skatter (Other taxes)	1	1%	27	4%
Totalt (Total)	133	100%	1 302	10%

Källa: SKV 234 utgåva 1, 2007

10.10 Skattefusket orsaker

Flera undersökningar visar att fusket är tämligen utbrett. Många känner skattefuskare och många anlitar andra för svartarbete. Fusk kan aldrig åtgärdas om inte de bakomliggande orsakerna blir kända. Sannolikt finns det flera olika orsaker som samspelar och en total kunskap kan man aldrig få. Möjligheten till fusk har stor betydelse för om en person fuskar eller inte men den faktorn förklarar inte orsaken till beteendet. Detsamma gäller kunskap om skattesystemet och skattekontrollen. De förklaringsfaktorer som berörs i det följande är främst kopplade till om man upplever skattesystemet som rättvist, sociala normer och individuella skillnader hos olika personer.

Strukturella och individrelaterade faktorer

I den tidigare refererade studien av Riksrevisionsverket har orsakerna till svartarbete tagits upp. De slutsatser som framkommit

i Skatteverkets svartarbetskartläggning överensstämmer väl med RRV:s.

Riksrevisionsverket indelar faktorerna i strukturella och individrelaterade. Som strukturella faktorer nämns social kontroll, institutionella förhållanden, utbud och efterfrågan på arbetskraft i den vita ekonomin samt politiska och kulturella faktorer. Individrelaterade faktorer kan exempelvis utgöras av normer/värderingar, kontakter, kompetens, tillgång till produktionsfaktorer, mentalt avstånd till de styrande samt önskan om en positiv inkomsteffekt. När det gäller inkomsteffekten urskiljer Riksrevisionsverket såväl privatekonomiska skäl som en önskan att kompensera sig av rättviseskäl.

När det gäller de strukturella faktorerna framhåller Riksrevisionsverket särskilt den sociala kontrollen och regelsystemens margineffekter. Med social kontroll avser Riksrevisionsverket i vilken utsträckning befolkningen eller "omgivning", inom

ett visst geografiskt område har kännedom om vilka faktiska omständigheter som råder i den enskildes liv. Riksrevisionsverket menar att den sociala kontrollen verkar både återhållande och pådrivande för deltagandet på den svarta arbetsmarknaden. Mekanismerna utgörs av risk för upptäckt och tillgång till kontaktnät. Riksrevisionsverket fann att många som arbetar svart motiverar sitt deltagande med att de gör detta för att kompensera sig för effekter av regler som uppfattas som orättvisa.

När det gäller de individrelaterade faktorerna tar Riksrevisionsverket särskilt upp

det mentala avståndet mellan individen och de styrande samt upptäcktsrisken. Många intervjuade menar att alla de s.k. affärer som avslöjats har starkt negativt påverkat individens skattemoral.

Skatteverket har i sin undersökning till allmänheten år 2006 ställt upp ett antal positivt formulerade påståenden och de svarande har fått ange i vilken utsträckning man instämmer i att det är grunden (orsaken) till att man fuskar med skatten för egen del.

10.16 Tabell

Fråga: Varför finns det skattefusk? Svar rangordnade efter instämmande, år 2006, procent

Question: What is the reason for tax evasion? Answers ranked after ascending agreement value, year 2006, percent

Undersökning allmänheten år 2006		Instämmer	Instämmer inte	Vet ej/ej svar	Medelvärde
Orsaken till att man fuskar med skatten för egen vinning är att:		Agree	Do not agree	Don't know/ no answer	Mean
Public survey in 2006 The reason for tax evasion is:					
1	Personer i ledande ställning bryter mot samhällets normer (Persons in high positions do not follow the norms in the society)	63	7	18	4,2
2	Skatterna är för höga. (The taxes are too high)	61	12	11	3,9
3	Solidariteten i samhället är låg. (The solidarity in the society is low)	46	12	18	3,7
4	Skatterna går till "fel" saker. (The tax income is wrongly spent)	40	22	16	3,3
5	Man spekulerar - man vill "testa" om ett avdrag "går igenom" (Taxpayer speculation - taxpayers test if income tax expenses - will be corrected or not)	36	14	29	3,5
6	Sanktionerna/straffen är otillräckliga (Sanctions/punishments are inefficient)	33	17	33	3,4
7	Upptäcktsrisken är låg. (The possibility of being caught is low)	32	16	30	3,3
8	Skattereglerna är krångliga. (The tax rules are complicated)	31	23	19	3,2
9	Man tror att "alla andra" fuskar (People believe that "everybody else" is cheating)	31	20	28	3,2
10	Annat (Other reasons)	6	1	90	3,9

Källa: Skatteverkets rapport 2007:3

I 10.16 Tabell har de olika svarsalternativen rangordnats efter andelen som instämmer i ett visst påstående. För de två orsaker som ligger överst i tabellen instämde sex av tio svarande. Att man uppfattar skatternas storlek som en starkt bidragande orsak till skattefusket torde överensstämma med vedertagen uppfattning. Mer anmärkningsvärt är att många som orsak till skattefusk anför att personer i ledande ställning bryter mot samhällets normer och att solidariteten i samhället är låg. Noteras kan vidare att uppfattningen att personer i ledande ställning bryter mot samhällets normer anges som en viktigare förklaring till skattefusk än att "alla andra" fuskar. Bara i begränsad omfattning motiveras skattefusk av krångliga skattelagar. Ordningföljden

på de olika "orsakerna" är densamma som vid undersökningen år 2004.

Är det yttre eller inre faktorer som orsakar brott?

Det är givet att utan skatter inget skattefusk. Att skatternas nivå skulle vara en primär orsak till ekonomisk brottslighet kan dock starkt ifrågasättas. Trots att USA är ett lågskatteland så begås ändå skattebrott, och man antar att det knappast begås mindre idag än tidigare. I USA har ekobrottsforskning i vid mening bedrivits i decennier. Men amerikanerna har, trots detta faktum, aldrig angett att grundorsaken till att vissa amerikanska företag och företagare begår ekobrott skulle bero på skatterna. Skulle inte skatterna ha funnits

hade de helt enkelt inriktat sin brottsliga verksamhet på någonting annat.

Generellt kan sägas att flertalet individer betingas av en komplex motivationsstruktur att begå eller inte begå brott och bara ett fåtal är betingade av ett överordnat motiv.

Alalehto har i en studie om ekonomisk brottslighet i restaurangbranschen testat vad han kallar "korstryckshypotesen" som handlar just om det är fråga om externa faktorer (som skatter) eller individrelaterade faktorer.³² Externa faktorer får i Alalehtos studie bara ett marginellt stöd. Det är i stället fråga om individrelaterade faktorer.

I sin studie har Alalehto testat några sociologiska hypoteser på ett urval av personer i restaurangbranschen som intervjuats.

Alalehto menar att hans studie visar att orsaken till att personer i restaurangbranschen begår ekobrott inte är ren och skär girighet. Då hade beteendet kunnat förklaras med en ekonomisk modell, möjligen kompletterad med en psykologisk teori om neurotisk störning. Det hade varit en förklaring som hade passat som hand i handske för just ekobrott som ett säreget brottsfenomen.

Alalehtos tolkning visar i stället på krögarens vaktslående av sin rollidentitet som den springande punkten bakom krögarens ekobrottsutövande. Utformandet av den potentiella brottskulturen är ett utslag av den speciella branschkulturen och det val av livsstil som krögarskapet innebär, dvs. man är inte bara krögare till yrket utan också som person. Vaktsländet av krögareidentiteten är central. Alalehto menar att både den brottsutövande och den icke-brottsutövande krögaren är inlemmade i samhällets övergripande "tävlingskultur", att individuellt lyckas och bli framgångsrik. Skillnaden i brottsaktivitet förklaras individuellt, av att den brottsutövande krögaren är frustrerad eller missnöjd över den låga ekonomiska och sociala status han upplever sig ha gentemot den grupp han jämför sig med, medan den icke-brottsutövande krögaren inte är det.

I restaurangbranschen är konkurrensen på många orter hård och skattefusket utbrett. Urvalet i den ovan refererade studien är hämtat från de krogtäta orterna Stockholm, Göteborg och Malmö. En intressant fråga är om Alalehtos slutsatser är generellt

giltiga för alla personer i branschen, andra konkurrensutsatta branscher eller alla företagare.

Sambandet med normer och beteende och fuskets synlighet

Sociologer menar att möjligheten att observera ett beteende, alltså dess synlighet, är avgörande för hur en social grupp anpassar sig till de gällande normerna. Ett socialt ogillande kan endast uttryckas om det avvikande beteendet är känt.

Samma sak gäller för legala normer, dvs. fel och fusk som inte är synligt för berörda myndigheter är mer vanligt än mer synligt fusk. Fusk varierar alltså i enlighet med graden av synlighet eller med den frekvens som berörda myndigheter upptäcker fusk.

Synligheten hos en transaktion ökar om det finns en skyldighet att lämna information till skatteadministrationen. Sambandet mellan synligheten hos olika transaktioner och graden av fusk i olika fall kan beskrivas på följande sätt (Kagan 1989):

1. **Skatt innehålls vid källan**
Förhållandevis lite fusk
2. **Information rapporteras av tredje part**
Något mera fusk än vid fall 1 men fortfarande ganska lite fusk
3. **Bokföring eller andra uppgifter som kan granskas**
Fusket blir betydligt större. Många uppgifter kan visserligen jämföras med information från tredje part men det kan endast göras med svårighet och i begränsad omfattning.
4. **Kontantaffärer**
Fusket ökar ytterligare. Kontanttransaktioner lämnar inga avtryck hos tredje part.

Allmänt gäller att det är svårare att hålla transaktionerna osynliga när företaget växer och blir större. När företaget får anställda behövs försäkringar, pensioner och annat som lämnar avtryck hos utomstående. Att dölja oredovisade inkomster för anställda är svårt och risken finns annars att de anställda "tipsar" Skatteverket. Investeringar kräver ofta banklån, vilket ställer krav på bokföringen och lämnar avtryck hos tredje part. Det finns alltså en motsättning mellan tillväxt och osynliga transaktioner (Kagan 1989). Det finns där-

³² Alalehto, T. Motiv eller tillfälle

med en förklaring till att oredovisade inkomster minskar när företaget blir större.

Det finns naturligtvis fler strukturella orsaker till skattefelet än de som redovisats här. Konkurrenssituationer och en vilja att kunna försörja sig själv har naturligtvis stor betydelse men sådana orsaker förklarar inte allt.

10.11 Skattefusket effekter

Undandragna skatter eller andra effekter

I debatten fokuseras ofta på de skatteintäkter som antas gå förlorade genom skattefusk. Forskarna är emellertid inte helt ense om i vilken utsträckning samhället i slutändan förlorar några skatteintäkter – i varje fall inte när det gäller vissa former av skattefusk t.ex. svartarbete. Om de inkomster en person förtjänar genom svartarbete konsumeras inom landet i form av varor och tjänster leder detta i sin tur till inkomster hos andra personer som ger upphov till nya skatteintäkter. Detta gäller särskilt om det arbete som utförts svart över huvudet inte skulle ha utförts, om det skulle ha beskattats på vanligt sätt, och om personen inte skulle ha haft annan sysselsättning. I det sistnämnda fallet leder svartarbetet till högre produktion och i en del fall till också till välfärdsvinster.

Annorlunda är det exempelvis med kapital som flyttas utomlands och genererar avkastning där och som inte alls konsumeras eller konsumeras utomlands. Återvänder kapitalet, som riskkapital i form av kapitaltillskott eller lån till svenska företag, är skadeverkan mindre än om det investeras utomlands.

Skattefusk har också betydelse för hur skattebördan fördelas. Vid svartarbete antas priset på varan eller tjänsten vara lägre än om den beskattats. Köpare och säljare "får det bättre" genom att de på något sätt delar på den skatt som skulle ha utgått om transaktionen genomförts "vitt". Staten kan emellertid alltid höja skattesatser eller införa nya skatter vid skattebortfall. Effekten blir då primärt en omfördelning

av skattebördan som drabbar tredje man och att denne upplever skattesystemet som orättvist på grund av detta.

Den samhällsekonomiska effekten är att det oftast är lägre produktivitet i svart sektor och att skattefusket riskerar att slå ut seriösa och effektiva företag. Det finns också en risk att lägre priser i en del av ekonomin leder till att fel varor produceras och konsumeras.

De allvarligaste skadeverkningarna av skattefusket kanske ändå ligger på skattefusket skadlighet för samhällsmoralen och samhällets funktionssätt. Hela vårt beskattningssystem bygger på att företag och medborgare i stort ställer sig bakom att välfärden i huvudsak ska finansieras med skatter som beslutats i demokratisk ordning. Om de grundläggande värderingarna i detta hänseende undermineras kan detta komma att sätta press på välfärdsordningar, sättet att ta ut skatt och skattekontrollens förutsättningar.

Skattefusket upplevs som ett samhällsproblem

I debatten framförs ibland påståendet att skattefusk inte är något problem – i vart fall inget allvarligt sådant. Skatteverkets undersökningar bland allmänheten visar något helt annat. Det är anmärkningsvärt höga värden på instämmande som man fått på denna fråga.

Den äldre åldersgruppen instämmer i högre grad än de yngre. Företag med anställda instämmer i högre grad än de utan anställda att skattefusket totalt sett är ett allvarligt samhällsproblem (10.18 Tabell).

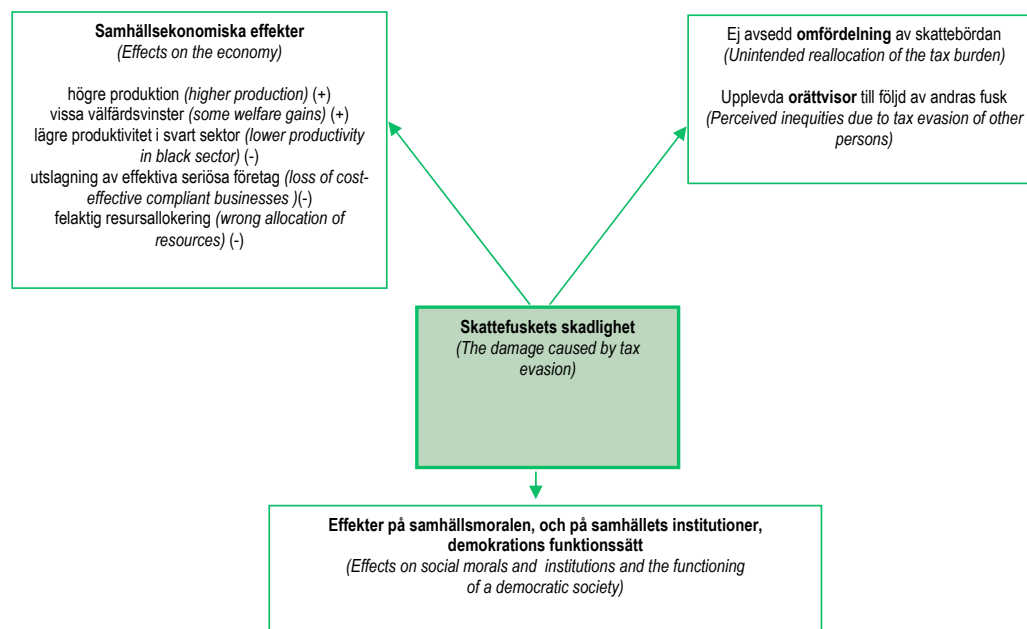
Som frågan är ställd får man inte svar på vari samhällsproblemet består. Det behöver göras fördjupade studier för att klarlägga skattefusket orsaker, omfattning och skadeverkningar.

De studier i Sverige och internationellt som gjorts har nästan alla varit inriktade på att studera de avvikande – fuskarna. Få studier finns av ärliga skattebetalare och deras bevekelsegrunder för att fortsätta att vara ärliga.

10.17 Figur

Olika dimensioner av skattefusket skadlighet i samhället

Different dimensions of the damage to society from tax evasion and tax fraud

Källa: Skatteverket

10.18 Tabell

Påstående: Totalt sett är omfattningen av fusk ett allvarligt samhällsproblem 2005-2006, procent

Statement: In general, the size of tax evasion is a serious problem to society 2005-2006, percent

	Allmänheten 2006 General public 2006			Företagen 2005 Businesses 2005			
	Totalt Total	Ålder, år Age, years		Totalt Total	Antal anställda Number of employed		
		18-24	65-74		0	1-49	50+
Instämmer (5+4) (Agree)	58	40	74	61	59	67	71
Varken/eller (3) (Neither/nor)	17	21	6	14	14	14	15
Instämmer inte (2+1) (Don't agree)	10	14	6	10	11	8	5
Medelvärde (Mean value)	4,0	3,6-	4,4+	4,1	4,0	4,2+	4,2+

Anm: Plus- och minustecken anger statistiskt säkerställd avvikelse mot totalt

Källa: Skatteverkets rapporter 2007:3 och 2006:1

Källor och lästips:

Laurin, U. *På heder och samvete. Skattefuskets orsaker och utbredning*. Nordstedts 1986.
Wahlund, R., *Skatter och ekonomiska beteenden*. Stockholm, 1991.
Malmer, H & Persson, A. Århundradets skattereform. *Skattereformens effekter på skattesystemets driftskostnader, skatteplanering och skattefusk*. Stockholm. Nordstedts 1994.
Tengblad, Å. *Beräkning av svart ekonomi och skatteundandragandet i Sverige 1980-1991*. Århundradets skattereform, del II. Stockholm. Nordstedts 1994.
Fisk och Fusk – *Mål, medel och makt i fiskeripolitiken*. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi. DS 1997:81.
Pedersen S. *Skyggeøkonomien i Vesteuropa*. Målningar og resultater for utvalgte lande. Rockwool Fondens Forskningsenhed. København 1997.
Kagan, R. 1989, *On the Visibility of Income Tax Law Violations*. *Taxpayer Compliance, Vol.2*, Edited by Roth, J.A., Scholz, J.T. University of Pennsylvania.
Alalehto, T. *Motiv eller tillfälle? En studie om ekonomisk brottslighet i restaurangbranschen*. Atlas. WSOY, Borgå, Finland 1999.
OECD. *Measuring the Non-Observed Economy*. A Handbook. Paris 2002.
Guibourg, G. and Segendorf, B. *The Use of Cash and the Size of the Shadow Economy in Sweden*. Sveriges Riksbank Working Paper No. 204, 2007

Riksrevisionsverkets rapporter (RRV Rapporter):

Svart arbete: Del 1 *Insatser* (RRV 1997:59),
Del 2 *Omfattning* (RRV 1998:28),
Del 3 *Struktur* (RRV 1998:29) samt
Del 4 *Förslag* (RRV. Dnr 23-97-1420).

Skatteverkets rapporter (RSV/SKV Rapporter):

Hansson, I. *Sveriges svarta sektor*. Beräkning av skatteundandragandet i Sverige. Skatteverket Rapport 1984:5.
Skattefel och skattefusk. En utvärdering av skattekontrollen 1992-1997. Skatteverket Rapport 1998:3.
Om gratislotter och preventiv effekt. En utvärdering baserad på de skattskyldigas avdrag för övriga kostnader under inkomst av tjänst och skattemyndigheternas kontroll av detta avdrag. Skatteverket Rapport 2001:1
Oroliga skattebaser. Riskområden för skattefel med internationell anknytning. Skatteverket Rapport 2002:2
Så här deklarerades aktieaffärer! En kartläggning av skattefel m.m. i samband med fysiska personers redovisning av aktieförsäljningar vid taxeringen 2002. SKV Rapport 2004:1
Allmänhetens synpunkter på skattesystemet, skattefusket och myndigheternas kontroll. Resultat från en riksomfattande undersökning vintern 2006. Skatteverket Rapport 2007:3
Företagens synpunkter på skattesystemet, skattefusket och myndigheternas kontroll. Resultat från en riksomfattande undersökning hösten 2005. Skatteverkets rapport 2006:1.
Svartköp och svartjobb i Sverige. Del 1: Undersökningsresultat. Skatteverkets rapport 2006:4
Svartköp och svartjobb i Sverige. Del 2: Möjliga åtgärder mot svartarbete och bidragsfusk. Skatteverkets rapport 2007:1
Cash use in recorded and non-recorded economic activities in Sweden. Purchasing and Performing Undeclared Work in Sweden. Part 1: Results from Various Studies, Swedish Tax Agency report 2006:4B, Appendix 15

(Utlästa från Predikstolen).

Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse,

angående fortsatt befrielse till och med år 1835 från erläggande af de i Uppbörds-Författningarne stadgade så kallade stämno-böter; Gifwen
Stockholms Slott den 23 September 1834.

Vi, CARL JOHAN, med Guds Nåde, Sveriges, Norriges, Göttes och Wendes Konung, gøre weterligt: att, sedan, i anledning af Rikets Ständers wid sifförfutne Riksdag gjorda underdåniga hemställan att det uti Wäret och Rikets Kammar-Collegii Circulaire-bref den 18 Februarii 1806 intagne stadgande om så kallade stämno-böters erläggande med 12 skillingar af hwar och en skattskyldig, som utan laga förfall försunnade att sjelf eller genom Ombud wid Andra Uppbördsstämman sig infinna, måtte warda upphäfwet och ur Uppbördsförfattningarne utgå, **Wi,** genom Kungörelse af den 21 November 1829, i Rådet förordnat, att berörde stämno-böter skulle under Fem års tid, räknadt från 1830 års början, upphöwa, på det under nämnde tid måtte finna utöwas hwad inslytande sådant kunde hafwa på de skattskyldiges benägenhet att sina Krono-Utskylder sjelfmant sig afböda; så hafwe **Wi** nu, wid förekomna fråga om ett förnyadt

stadgande härutinnan, funnit godt i Rådet förklara, att den genom Högstberörde Nådiga Kungörelse under Fem år medgifna befrielse från stämno-böters erläggande må ytterligare Ett år på försök fortfara: wilstande **Wi,** efter inhämtande af nödige upplysningar i ämnet, serfärdt i Rådet förordna om och i hwad mån böter för uteblifwande från Andra Uppbördsstämman derefter må för framtiden äga rum. Det alle, som wederbör, hafwe sig hørfsamtigen att efterwätta. Till yttermera wisse hafwe **Wi** detta med Egen hand underskriwitt och med Wäret Kongl. Sigill bekräfta låtit. Stockholms Slott den 23 September 1834.

CARL JOHAN.

(L. S.)

C. D. SKOGMAN.

Böter om man uteblev från uppbördsstämma

Kronofogde på landet och magistrat i städerna utsatte tid och plats för hållande av uppbördsstämma under tiden före 1917. Stämman skulle hållas senast den 15 april. Varje stämma fick omfatta högst två socknar.

Före år 1929 fick den som utan giltigt förfall uteblev från uppbördsstämman böta 12 skillingar. "Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse" från 1835 (att uppläsa från predikstolen) om fortsatt befrielse från erläggande av stämno-böter.

Skattekontroll och skattebrott

11.1 Inledning

Skattesystemet är ett masshanteringssystem som bygger på uppgifter som lämnas av företag och medborgare. I kapitlet lämnas en översiktlig redovisning av omfattningen av detta uppgiftslämnade. Lämnade uppgifter kontrolleras med hjälp av informationsteknik men också i rent manuella kontroller. I kapitlet lämnas en redovisning av omfattningen av skattekontrollen.

Det viktigaste syftet med kontroll och sanktioner är att stärka och upprätthålla normerna i samhället. Skattekontrollen ska utföras på ett sådant sätt att den bidrar till att normerna följs. Skattebetalarna ska se till att de oärliga träffas av kontrollen. Därigenom upprätthålls viljan att göra rätt hos de ärliga skattebetalarna och en preventiv effekt erhålls. Kontrollen ska vara träffsäker och inriktas mot områden där det finns allvarliga fel och mot områden där fusket är särskilt förtroendeskadligt.

11.1 Tabell

Antal inkomstskattedeclarationer och redovisningar i skattedeclarationer, tusental
Number of income tax returns, reports in tax returns and income statements, thousands

Deklaration och redovisningar Tax returns and reports	2003	2004	2005	2006	2007
Summa inkomstdeklarationer (<i>Sum income tax returns</i>)	7 597	7 594	7 646	7 722	7 819
Varav privatpersoner (<i>physical persons</i>)	7 058	7 054	7 096	7 163	7 248
Varav aktieföretag och ekonomiska föreningar (<i>limited companies, economic associations</i>)	320	321	331	341	354
Varav stiftelser och ideella föreningar (<i>foundations, non-profit organisations</i>)	94	97	99	99	100
Varav handelsbolag (<i>partnerships</i>)	125	122	120	119	117
Mervärdesskatt (VAT)	3 892	3 964	4 070	4 476	4 620
Arbetsgivaravgifter (<i>Payroll tax</i>)	2 680	2 710	2 763	3 032	3 135
Avdragen skatt (<i>Preliminary tax, PAYE</i>)	2 627	2 657	2 719	2 881	2 978
Punktskatter (<i>Sales taxes</i>)	43	45	47	56	52
Totalt (Total)	16 839	16 970	17 245	18 167	18 604
Kontrolluppgifter (Income statements)					
Löne- och sociala KU (inkl SINK) (<i>from employers</i>)	17 084	17 257	17 237	20 312	17 478
Övriga KU (<i>from financial institutions etc</i>)	62 493	60 872	60 029	61 649	68 851
Summa kontrolluppgifter (<i>Sum income statements</i>)	79 577	78 129	77 266	81 961	86 330

Anm: Mervärdesskatt, arbetsgivaravgifter och avdragen skatt redovisas i en gemensam skattedeclaration (VAT, payroll tax and preliminary tax & PAYE are all reported in the same tax return)

Källa: GIN-Skatt

Fel och fusk förebyggs och motverkas på många olika sätt och ofta genom en kombination av olika åtgärder. Från Skatteverkets sida handlar det inte bara om kontroll utan även om andra åtgärder som t.ex. informationsinsatser och lagstiftningsförslag.

11.2 Skatteverkets kontroll

11.2.1 Omfattande material att kontrollera

Skatteverket tar emot och hanterar kontrolluppgifter och deklARATIONER, registrerar deklARATIONER, debiterar skatt och tar emot skattebetalningar.

Inkomstbeskattningen av löntagarnas arbets- och kapitalinkomster bygger i hög grad på de kontrolluppgifter som lämnas av arbetsgivare, pensionsinstitut, banker med flera.

Beskattningen av företagares och juridiska personers inkomster bygger däremot på de uppgifter de själva lämnar i sina inkomst- och skattedeclarationer. Den totala mängden inkomstdeklarationer och redovisningar i skattedeclarationer samt kontrolluppgifter framgår av 11.1 Tabell.

Vid 2008 års inkomsttaxering lämnade drygt 3,5 miljoner personer sina deklara- tioner elektroniskt varav 60 procent via In- ternet och 40 procent via telefon. Drygt 49 procent av de 7.1 miljoner personer som hade möjlighet att deklarerat elektroniskt utnyttjade denna möjlighet (45 procent fö- regående år).

Antalet skattedeclarationer som läm- nades via Internet ökade från 13 procent 2006 till 20 procent 2007. Sedan april 2006 är det möjligt att låta ombud lämna skattedeclaration via Internet. I slutet av 2007 hade 58 000 företag registrerat de- klarationsombud, vilket är en ökning med 90 procent jämfört med 2006.

11.2.2 Många deklara- tioner ändras vid skattekontrollen

Skattekontrollen sker dels i form av grund- kontroll och dels i form av utökad kon- troll.

Grundkontrollen syftar till att säkerställa en viss kvalitet på underlagen för beskatt- ning. Den omfattar alla deklara- tioner och avser att rätta uppenbara fel, exempelvis felaktiga överföringar och felsummering- ar. Den utökade kontrollen sker i form av skrivbordsgranskning och revision. Av 11.2 Tabell framgår omfattningen av ändringar till följd av kontrollen samt omfattningen av skönsbeskattning. Med omprövning menas beslut som fattats efter utgången av taxeringsperioden. Fr.o.m. 2006 sker ingen uppdelning på grundkontroll och utökad kontroll.

11.2 Tabell.

Antal ändringar i kontrollverksamheten, tusental

Tax compliance control: Number of changes, thousands

	Exkl. grundkontroll Excluding routine control				Inkl. grundkontroll Including routine control		
	2003	2004	2005	2006	2006	2007	
						Antal Number	I förhållande till antal deklara- tioner Share of tax returns
Inkomstskatt, årlig taxering (Income tax, yearly assessment)	211	159	115	311	311	317	4,1%
Inkomstskatt omprövning (Reconsideration)	42	42	39	45	69	67	0,9%
Mervärdesskatt (VAT)	46	47	43	43	83	88	1,9%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	60	62	51	51	82	86	2,8%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	26	27	21	21	33	30	1,0%
Punktskatter (Sales taxes)	3	4	3	5	5	5	9,6%
Summa (Total)	388	341	272	476	583	593	3,2%
Skönsbeskattning (Discretionary assessments)							
Inkomstskatt, årlig taxering (Income tax, yearly assessment)	64	63	56	54	54	52	0,7%
Mervärdesskatt (VAT)	44	41	37	38	38	35	0,8%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	24	22	20	20	20	18	0,6%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	22	21	19	19	19	18	0,6%
Punktskatter (Sales taxes)	1	1	1	1	1	1	1,9%
Summa skönsbeskattningar (Total discretionary assessments)	155	148	133	132	132	124	0,7%
Totalt (Grand total)	543	489	405	608	715	717	3,9%

Anm: Kontrollverksamheten innefattar skrivbordsgranskning och revision. Fr.o.m. 2006 innefattas även grundkontroll frånsett för punktskatter. (The tax compliance control includes tax field audit plus desk audit. From 2006 are formal checks included but not for Sales Taxes)

Källa: GIN-Skatt

Den vanligaste orsaken till skönsbeskattning är utebliven deklaration. Skatteverket får då i stället uppskatta inkomsten eller den skatt som ska betalas. Andelen ändringar som är hänförliga till skönsbeskattningar svarade 2007 för 17 procent av det totala antalet ändringar i kontrollverksamheten.

Vid den årliga inkomsttaxeringen ska Skatteverket inom fastställda tidsramar be-

handla alla deklarerationer. I 11.3 Tabell redovisas antalet ändrade deklarerationer vid den årliga inkomsttaxeringen. Av tabellen framgår också vilken typ av deklarerationer som föranlett flest ändringar. Det beloppsmässiga utfallet av kontrollverksamheten omräknat till ökad skattedebitering netto framgår av 11.4 Tabell.

11.3 Tabell

Ändrade inkomstdeklarerationer vid den årliga taxeringen per deklARATIONSTYP, tusental

Number of filed income tax returns changed in yearly assessment, per type of tax form, thousands

	2003	2004	2005	2006	2007	
					Antal Number	I förhållande till antal deklarerationer Share of tax returns
INK1 Privatpersoner (<i>physical persons</i>)	280	267	258	257	263	3,6%
INK2 Aktiebolag och ekonomiska föreningar (<i>limited companies, economic associations</i>)	15	16	16	17	17	4,8%
INK3 Stiftelser och ideella föreningar (<i>foundations, non-profit organisations</i>)	3	3	3	4	3	3,2%
INK 4 Handelsbolag (<i>partnerships</i>)	1	0	0	0	0	0,3%
Summa (Total)	299	286	277	278	284	
Andel av deklarerationerna (<i>Share of tax returns</i>)	3,9%	3,8%	3,6%	3,6%	3,6%	3,6%

Källa: GIN-Skatt

11.4 Tabell

Skattemässigt utfall av kontrollverksamheten, belopp netto i mnkr

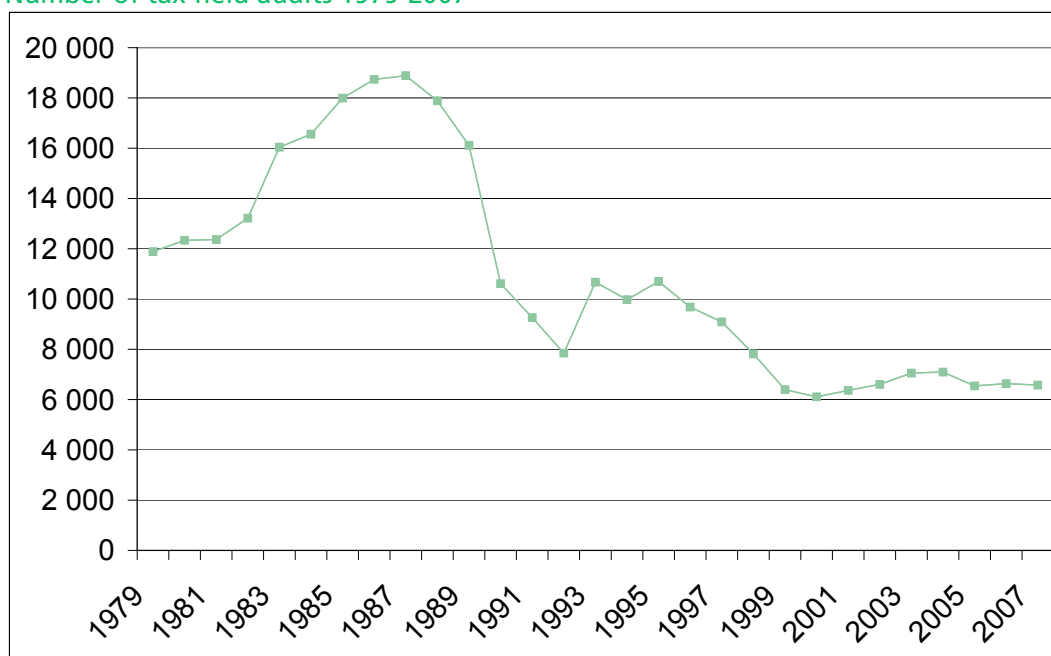
Net value of tax liability due to tax control, MSEK

	Exkl. grundkontroll Excluding routine control				Inkl grundkontroll Including routine control		
	2003	2004	2005	2006	2006	2007	
						Belopp Value	Andel av totalt Share of total
Inkomstskatt, årlig taxering (Income tax, yearly assessment)	4 011	3 919	4 173	5 267	5 267	6 155	31%
Inkomstskatt omprövning (Reconsideration)	6 660	3 675	3 287	7 032	6 899	4 727	24%
Mervärdesskatt (VAT)	834	3 187	1 705	2 003	1 334	3 634	18%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	615	740	710	836	156	651	3%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	299	218	289	269	-350	86	0%
Punktskatter (Sales taxes)	300	405	362	246	246	314	2%
Summa exkl. skönsbeskattning (Total, discretionary assessment excluded)	12 719	12 144	10 526	15 653	13 552	15 567	78%
Skönsbeskattning (Discretionary assessments)							
Inkomstskatt, årlig taxering (Income tax, yearly assessment)	2 200	3 011	2 717	3 076	3 076	2 921	15%
Mervärdesskatt (VAT)	1 197	832	630	836	836	718	4%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	356	294	305	264	264	304	2%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	348	300	316	321	321	306	2%
Punktskatter (Sales taxes)	23	33	25	17	17	21	0%
Summa skönsbeskattningar (Total discretionary assessments)	4 124	4 470	3 993	4 514	4 514	4 270	22%
Totalt (Total)	16 843	16 614	14 519	20 167	18 066	19 837	100%

Anm: Kontrollverksamheten innefattar här skrivbordsgranskning och revision. Fr.o.m. 2006 innefattas även grundkontrollen frånsett från punktskatter (The tax compliance control includes tax field audit plus desk audit. From 2006 are also formal checks included but not Sales Taxes)

Källa: GIN-Skatt

11.5 Diagram Antal skatterevisjoner 1979-2007 Number of tax field audits 1979-2007

Källa: Skatteverkets revisionsregister

11.2.3 Antalet skatterevisjoner har minskat

Vid slutet av 1980-talet var antallet skatterevisjoner ett antal år över 18 000 stycken. Antalet har därefter minskat. Av 11.5 Diagram framgår antalet revisjoner sedan 1979.

Under större delen av 1980-talet ökade antalet revisjoner. Framför allt ökade antalet kortare revisjoner i direkt anslutning till taxeringsarbetet och antalet revisjoner inom moms- och avgiftsområdet. Vid slutet av decenniet lades emellertid inriktningen om mot s.k. integrerade revisjoner (som omfattar flera skatteslag) och större revisionsobjekt. Detta är den främsta förklaringen till den kraftiga antalsminskningen 1987-1991. En annan orsak är stora personalavgångar vid slutet av 1980-talet.

För att öka omfattningen på revisionsverksamheten satsades åren 1992-1994 på en snabb utbyggnad av revisionsverksamheten genom intern omfördelning av resurserna. Dessutom tilldelades skatteförvaltningen från 1994 särskilda medel för

att stärka kontrollen som ett led i arbetet med att minska budgetunderskottet. Under större delen av 1990-talet har emellertid produktivitetensutvecklingen i verksamheten varit svag, vilket har flera orsaker, bl.a. mer komplicerade utredningar och höjda krav på kvalitet i de enskilda utredningarna.

Rekryteringen av, framförallt skatterevisorer, personal till skattebrottsenheterna under åren 1999-2000 och utan extra resursanslag, har också påverkat antalet revisjoner. Under 2000-talet har revisionerna återigen blivit mer begränsade och endast i undantagsfall omfattat mer än en skatt genom att Skatteverket infört riskvärdering vid revisionsurvalet. Detta har emellertid inte medfört att antalet revisjoner återigen börjat öka. Antalet revisjoner 2007 har dock påverkats av att Skatteverket under 2007 genomförde drygt 31 000 kontroller av personalliggare och att revisorer i stor utsträckning använts för dessa (se avsnitt 11.3.3). Av 11.6 Tabell framgår omfattningen av olika slag av skatterevisjoner under den senaste femårsperioden.

11.6 Tabell

Antal avslutade revisioner

Number of tax field audits completed

	2003	2004	2005	2006	2007
Stora företag (<i>large companies</i>)	684	573	466	428	445
Små och medelstora företag (<i>small and medium-sized companies</i>)	6 370	6 622	6 121	6 208	6 132
Punktskatterevisjoner (<i>Sales tax audits</i>)	339	se anm.	se anm.	se anm.	se anm.
Summa (Total)	7 393	7 195	6 587	6 636	6 577

Anm: Fr.o.m 2004 ingår antalet punktskatterevisjoner i antalet revisioner för små/medelstora/stora företag, s.k. tredje-mansrevisioner. Dessa revisioner som har till syfte att inhämta uppgifter av betydelse för kontroll av någon annan än den reviderade, ingår inte i antalet avslutade revisioner.

Källa: Skatteverkets revisionsregister

11.2.4 Inriktning/utfall av skatterevisjonerna

Skatterevisjon kan ske hos företag. Vid en skatterevisjon kan en eller flera skatter granskas. Skatterevisjon kan också ske för att granska att kontrolluppgiftsskyldigheten fullgjorts på riktigt sätt eller för att

inhämta uppgifter av betydelse för beskattning av annan än den som revideras (tredje man).

Inriktningen av skatterevisjonerna liksom utfallet per skatteslag framgår av nedanstående tabeller.

11.7 Tabell

Inriktning av skatterevisjoner, antal granskade skatter/ändamål

Purpose of tax-audits, number of changed taxes

	2004	2005	2006	2007	
				Antal Number	Andel Share
Inkomstskatt (<i>Income tax</i>)	4 305	4 220	4 285	4 305	27%
Mervärdesskatt (VAT)	5 355	4 985	4 847	4 606	29%
Arbetsgivaravgifter (<i>Payroll tax</i>)	4 503	4 253	3 965	3 680	23%
Avdragen skatt (<i>Preliminary tax, PAYE</i>)	2 312	1 803	1 508	1 579	10%
F-skatt (<i>Prel. tax self-employment</i>)	307	231	153	113	1%
Kontrolluppgiftsskyldighet (<i>Required income statements from third party</i>)	1 260	981	812	809	5%
Inhämtande av uppgifter för tredje man (<i>Collecting information for third party</i>)	428	569	235	360	2%
Punktskatter (<i>Sales taxes</i>)	351	282	263	290	2%
Övrigt (<i>Other</i>)	121	54	40	35	0%
Summa (Total)	18 942	17 378	16 108	15 777	100%

Anm: Före 2004 var uppgifterna kategoriserade på annat sätt

Källa: Skatteverkets revisionsregister

11.8 Tabell

Revisionsutfall per skatteslag belopp netto i mnkr

Net value of tax liability due to tax filed audits for different types of taxes, MSEK

	2004	2005	2006	2007	
				Belopp Amount	Andel Share
Inkomstskatt (<i>Income tax</i>)	4 546	2 419	5 267	8 644	75%
Mervärdesskatt (VAT)	1 112	872	703	1 652	14%
Arbetsgivaravgifter (<i>Payroll tax</i>)	792	698	645	775	7%
Avdragen skatt (<i>Preliminary tax, PAYE</i>)	174	164	134	216	2%
Punktskatter (<i>Sales taxes</i>)	217	214	103	227	2%
Summa (Total)	6 841	4 367	6 852	11 514	100%

Anm: Det går ej att ta fram jämförbara siffror för tiden före 2004 eftersom man då använde en annan kategorisering. Uppgifterna om antalet registrerade avser december 2005.

Källa: Skatteverkets revisionsregister och GIN-Skatt

Den skatt som granskats i störst omfattning vid revisionerna under åren 2004–2007 är mervärdesskatt. Det skatteslag som inneburit störst beloppsmässiga ändring genom skatterevisorer är inkomstskatten. År 2007 föranledde revisionsverksamheten höjningar av inkomstskatten med 8 644 miljoner kronor. Av det svarar inkomstslaget näringsverksamhet för drygt 95 procent. I detta inkomstslag är 75 procent av revisionsutfallet hänförligt till de två rapporteringsområdena företagsöverlåtelser/omstruktureringar och resultatregleringar inom koncerner.

11.2.5 Skattekontrollens effekter

Skattefusk har skadeverkningar genom att det leder till en omfördelning av skattebördan mellan olika inkomsttagare och

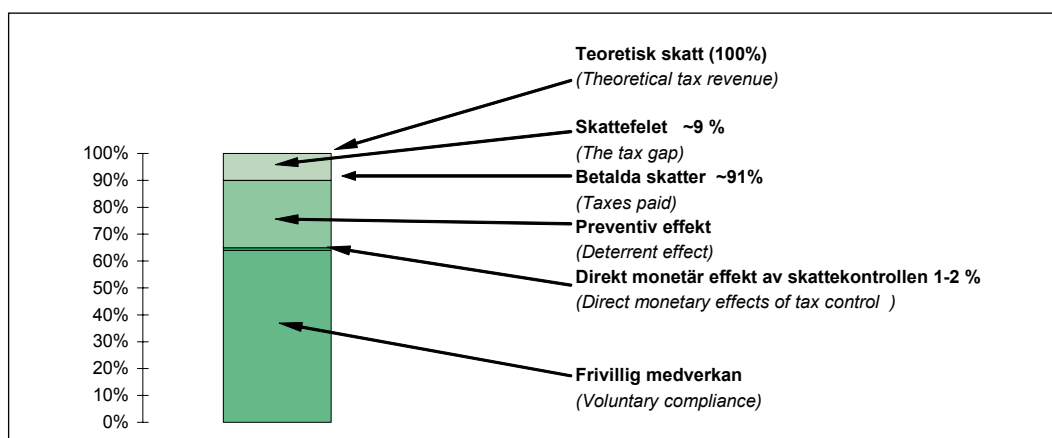
får effekter på den samhällsekonomiska resursanvändningen. Seriösa och välskötta företag riskerar att konkurreras ut. Den inte avsedda omfördelningen kan också ha negativa effekter på skattemoralen och för tilltron till det politiska systemet. Förekomsten av skattefusk har således allvarliga effekter på det politiska systemet och samhällets funktionssätt.

Den direkta ekonomiska effekten av skattekontrollen är liten om man ser den i relation till den totala skatteuppbörden. Historiskt sett har skattekontrollen årligen höjt skatteinkomsterna med i storleksordningen en till två procent (11.9 Diagram). Däremot torde skattekontrollen ha en större indirekt betydelse genom att den bidrar till en preventiv effekt.

11.9 Diagram

Skattekontrollens monetära och preventiva effekt

Monetary and preventive effect of compliance control

Källa: Resumé – Modell för resultatuppföljning i skatteförvaltningen

I skattekontrollen ska både allmänpreventiva och individualpreventiva effekter uppnås.

En allmänpreventiv effekt uppnås ifall kontrollen ändrar ett beteende i positiv riktning hos andra än de som varit föremål för kontrollen. Effekten uppstår genom att man får kännedom om kontroller och ser bevis på att oärligt beteende inte lönar sig.

En individualpreventiv effekt uppnås ifall kontrollen ändrar ett beteende i positiv riktning hos den som varit föremål för kontroll.

Skatteverket försöker genom återkommande enkäter till allmänhet och företag att bilda sig en uppfattning om skattekontrollens preventiva effekter.

I Skatteverkets undersökningar får allmänheten bl.a. ta ställning till följande påståenden:

- Det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka om jag skattefuskade
- Om Skatteverket skulle upptäcka att jag skattefuskat blir konsekvenserna allvarliga.

Den upplevda risken för upptäckt är relativt hög. 43 procent av medborgarna instämmer i att det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka dem om de själva skattefuskade. 10 procent tror inte att de skulle upptäckas. Resultatet är oförändrat över åren.

11.3 Om hot och tvång i skatteutredningen

11.3.1 Förelägganden och viten

Beskattningen bygger på att kontrolluppgifter och deklarationer lämnas frivilligt. Om så inte sker kan Skatteverket förelägga den skattskyldige. Ett föreläggande kan i vissa fall ske med vite. Vite är ett hot om ett i kronor bestämt ”straff” om den skattskyldige inte gör vad som förelagts honom. Också vid skattekontroll kan den granskade med vite föreläggas att lämna uppgifter m.m. Viktiga undantag då föreläggande inte kan ske är om misstanke om skattebrott föreligger eller att skattetillägg kan komma att påföras (jfr Regeringsrättens dom 4 juni 2007 ang. utdömmande av vite). Om den skattskyldige inte i rätt tid fullgjort vad som ålagts honom kan Skatteverket vända sig till länsrätten med begäran om att vitet ska utdömas.

Det finns inte statistikuppgifter om i vilken utsträckning Skatteverket gör förelägganden med vite och inte heller finns uppgift om antalet skatteärenden där vite utdömts av domstolarna.

11.3.2 Tvångsåtgärder och betalningssäkring

Vid revision eller annan kontroll av skatt, tull eller avgift kan det hända att den skattskyldige inte vill samverka. Det finns därför särskilda regler om tvångsåtgärder som gör det möjligt att genomföra kontrollen ändå.¹ I speciella fall behöver man inte konstatera att den skattskyldige vägrar – det kan räcka med en påtaglig risk för att bevis kommer att förstöras eller undanhållas. Syftet med lagen är att kunna genomföra kontrollen och säkra bevisning för skatteprocessen utan att det direkt föreligger misstanke om skattebrott.

Beslut om tvångsåtgärder fattas av länsrätten eller i vissa fall av särskilt utbildad

granskningsledare. Kronofogden hjälper i regel Skatteverket att genomföra beslutet.

Exempel på tvångsåtgärder är:

- Att revisionen utan medgivande genomförs i den reviderades verksamhetslokaler.
- Att genomföra revisionen i den reviderades verksamhetslokaler utan att avisera om revision i förväg – ”överraskningsrevision”.
- Att eftersöka och omhänderta handlingar.
- Att granska utan att först förelägga om att lämna uppgifterna.
- Att försegla lokal, förvaringsplats eller annat utrymme där handlingar förvaras.

Även om skatten fastställs är det inte säkert att den kommer att betalas. Om det finns en påtaglig risk för att skattefordran (beräknad eller fastställd) som uppgår till betydande belopp inte kommer att betalas kan länsrätten på ansökan av Skatteverket besluta om betalningssäkring.²

Efter ansökan av Skatteverket verkställer Kronofogden betalningssäkringen med tillämpning av reglerna om utmätning i utskökningsbalken. Kronofogden tar så mycket egendom i anspråk som svarar mot skattefordran. Galdenären kan erbjuda och Skatteverket ta emot säkerhet, t.ex. bankgaranti, i stället för egendom.

Av 11.10 Tabell framgår antalet fall där ansökan om tvångsåtgärder eller betalningssäkring gjorts till länsrätt.

Den största anledningen till att tvångsåtgärdslagen så sällan kommer till användning är att när kraven för lagens tillämpning är uppfyllda finns ofta grundad misstanke om skattebrott. Ärendet utreds då istället under ledning av åklagare med användande av polisiära metoder.

¹ Lag (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet, som har ersatt bevissäkringslagen (1975:1027) för skatte- och avgiftsprocessen.

² Lag (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter.

11.10 Tabell

Antal ansökningar hos länsrätt om tillämpning av betalningssäkringslagen och tvångsätgärdslagen

Number of applications for action under the Securing of Payment Act and the Coercive Measures Act

	1995	2000	2003	2004	2005	2006	2007
Betalningssäkringslagen (The law: Secure tax payments)	101	150	234	307	292	330	353
Tvångsätgärdslagen (The law: Use of coercive measures)	57	64	70	30	65	68	132

Källa: Domstolsverket

11.3.3 Effektivare skattekontroll och konkurrens på lika villkor

Personalliggare

Den 1 januari 2007 infördes lagstiftningen om personalliggare inom restaurang- och frisörbranscherna.³ Det huvudsakliga syftet var att motverka s.k. svartarbete. Lagstiftningen ger Skatteverket rätt att göra oanmälda besök för att kontrollera personalliggarna. Vid överträdelse kan Skatteverket ta ut en kontrollavgift på 10 000 kr. Under 2007 genomfördes drygt 31 000 kontroller och kontrollavgift togs ut i 3 580 fall.

I en jämförelse mellan 2006 och 2007 har redovisade löner och arbetsgivaravgifter ökat, framför allt inom restaurangbranschen där ökningen är större än inom det privata näringslivet i övrigt. Andelen restauranger och frisörer som låtit registrera sig som arbetsgivare har också ökat. Speciellt tydligt var detta vid årsskiftet 2006/2007 i samband med lagens ikraftträdande. Antalet arbetsgivarregistreringar, särskilt inom restaurangbranschen, ökade då kraftigt jämfört med föregående år. Den preventiva effekten av lagen verkar således vara stark.⁴

Ny lag om certifierade kassaregister

Från och med den 1 januari 2010 ska alla företag som säljer varor eller tjänster mot kontant betalning ha certifierade kassaregister.⁵ Vissa verksamheter, bland annat taxi, torg- och marknadshandel samt distans- och hemförsäljning, undantas från lagen, liksom försäljning där det inte rör sig om särskilt mycket pengar. Syftet med lagen är att skydda seriösa företagare från illojal konkurrens från företagare som inte betalar skatter och avgifter.

Kassaregistret ska bland annat på ett till-

fredsställande sätt visa alla registreringar som gjorts. Ett kvitto ska alltid tas fram ur kassaregistret och erbjudas kunden. Skatteverket ska besluta om kraven på registren. Ett oberoende certifieringsorgan kontrollerar att kassaregistren uppfyller kraven. Den som är skyldig att använda certifierade kassaregister ska anmäla till Skatteverket vilka kassaregister som används.

Skatteverket blir tillsynsmyndighet och kommer att kontrollera kassaregistren regelbundet genom oanmälda besök. Skatteverket har möjlighet att ta ut en kontrollavgift på 10 000 kr om reglerna inte följs.

Avgiften kan under vissa förutsättningar tas ut med ett högre belopp. Avgift tas inte ut för obetydliga överträdelser och möjlighet finns till befrielse från kontrollavgiften.

11.4 Administrativa sanktioner

11.4.1 Skattetillägg

Skatteverket beslutar själv

För att förhindra skattefusks finns ett straffrättsligt sanktionssystem, främst skattebrottslagen, se vidare avsnitt 11.5. Det systemet hanteras av allmänna domstolar.

Parallellt med det straffrättsliga sanktionssystemet finns ett administrativt sanktionssystem med skattetillägg och förseningsavgifter. Det systemet finns till för att de skattskyldiga ska vara noggranna när de lämnar uppgifter till Skatteverket och lämna deklaration eller andra uppgifter i tid. Administrativa sanktionsavgifter beslutas normalt av Skatteverket som första instans. Skatteverkets beslut kan prövas i förvaltningsdomstolar – länsrätt, kammarrätt eller Regeringsrätten.

³ Lag (2006:575) om särskild skattekontroll i vissa branscher, Prop 2005/06:1 Effektivare skattekontroll

⁴ Budgetpropositionen för 2008, Prop 2007/08:1

⁵ Lag (2007:592) om kassaregister m.m. Prop 2006/07:105 Konkurrens på lika villkor i kontantbranschen

Skattetillägg i stället för straff

Det skatteadministrativa sanktionssystemet infördes år 1971. Samtidigt reformerades reglerna om skattebrott och skattebrottslagen infördes. Avsikten var att införa effektiva och rättvisare system – ett schabloniserat system som var enkelt att tillämpa – och därmed låta insatser från åklagare och domstol begränsas till den allvarligare skattebrottsligheten. Den målsättningen uppnåddes.

Regler om skattetillägg i många författningar

Regler om skattetillägg med i huvudsak samma innehåll finns i taxeringslagen och skattebetalningslagen.⁶ I tullagen finns regler om tulltillägg som till stor del motsvarar reglerna om skattetillägg i taxerings- och skattebetalningslagen.

Tillämpningen av skattetilläggsreglerna har undersökts och reglerna ändrats

Genom årens lopp har ett flertal förändringar av skattetilläggen genomförts, de flesta i mildrande riktning i syfte att säkerställa att det praktiska resultatet blir rättvist och legitimt.

Genom lagändringar 1 juli 2003 har möjligheterna att göra mer nyanserade bedömningar av frågan om skattetillägg i varje enskilt fall utökats och förbättrats. De tidigare gällande befrielsegrunderna har förtydligats och kompletterats med nya grunder. Dessutom har införts regler om delvis befrielse från skattetillägg. Genom dessa lagändringar har kraven på rättssäkerhet som ställs i artikel 6 i den europeiska konventionen för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europa-konventionen) och som har betydelse för skattetilläggen kommit till uttryck direkt i lagtexten.

Skattetillägg i olika situationer, skattetilläggets storlek

Skattetillägg enligt taxeringslagen kan påföras i tre olika situationer, nämligen vid oriktig uppgift lämnad till ledning för taxeringen, vid skönsmässig avvikelse från deklarerade uppgifter och vid skönstaxering i avsikt av deklarerad.

Med oriktig uppgift avses såväl att den skattskyldige lämnat en felaktig uppgift som att han underlåtit att lämna en uppgift som är av betydelse för en riktig taxering.

Skattetillägg påförs i regel med 40 procent på undandragen skatt vid inkomst-taxeringen och med 20 procent när det gäller moms, punktskatter, avdragen skatt och arbetsgivaravgifter. Lägre procentsatser tillämpas vid periodiseringsfel och om Skatteverket har kunnat rätta en oriktig uppgift med ledning av normalt tillgängligt kontrollmaterial.

Många fel beläggs inte med skattetillägg

Skattetillägg påförs inte om skattskyldig själv på eget initiativ rättar en felaktig uppgift i sin deklaration. Skattetillägg tas inte heller ut vid rättelse av en uppenbar felräkning eller misskrivning eller vid rättelse av en oriktig uppgift i fråga om inkomst av tjänst eller kapital, om rättelse kunnat göras med ledning av sådan kontrolluppgift som ska lämnas utan föreläggande. Skattetillägg utgår inte heller vid bedömning av ett öppet framställt yrkande.

Skattetillägg leder till många beslut

Inom inkomstskatteområdet kan skattetillägg påföras vid den årliga taxeringen samt vid omprövning och eftertaxering som görs därefter. Det förekommer dock att skattetillägg påförs genom omprövning redan under taxeringsperioden. Ett redan meddelat skattetilläggsbeslut kan också omprövas. Antalet beslut är därför inte liktydigt med antalet påförda skattetillägg.

I 11.11 Tabell visas en fullständig bruttoredovisning av antalet beslut om skattetillägg enligt taxeringslagen och skattebetalningslagen inklusive sådana som grundats på skönsmässig bedömning. I många fall undanröjs ett beslut om skattetillägg eller sätts ett skattetillägg ned genom ett nytt beslut. Så kan t.ex. ske om den skattskyldige helt eller delvis befrias från skattetillägget eller om Skatteverket vid omprövning av den skattefråga som föranlett skattetillägget ändrar det beslutet.

⁶ För taxeringslagen finns bestämmelser i 5 kap (1990:324). För skattebetalningslagen finns bestämmelserna i 15 kap (1997:483) och för tullagen i 8 kapitlet (2000:1281).

11.11 Tabell
Antal skattetilläggsbeslut, tusental
Decisions on tax surcharge, thousands

	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	
							Antal Number	Andel av totalt antal Share of grand total
Inkomstskatt (Income tax)								
Årlig taxering (Yearly assessment)	43	43	34	27	22	22	21	
Omprövning påförda (Reconsideration, debited)	20	12	12	15	13	12	12	
Omprövning nedsatta (Reconsideration, reduced)	19	18	17	14	11	10	10	
Summa beslut (Sum of decisions)	83	73	62	57	46	43	43	23%
Mervärdesskatt (VAT)								
Påförda (Debited)	61	59	58	58	51	49	48	
Nedsatta (Reduced)	34	25	25	25	22	20	19	
Summa beslut (Sum of decisions)	95	84	83	82	73	69	67	36%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)								
Påförda (Debited)	42	42	42	44	37	32	33	
Nedsatta (Reduced)	18	15	14	14	13	11	11	
Summa beslut (Sum of decisions)	60	57	57	58	49	43	43	23%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)								
Påförda (Debited)	33	30	28	29	25	23	22	
Nedsatta (Reduced)	17	13	12	12	11	9	9	
Summa beslut (Sum of decisions)	50	42	41	40	36	32	31	17%
Punktskatter (Excise duties)	2	2	1	1	1	1	1	
Summa beslut (Sum of decisions)	2	2	1	1	1	1	1	1%
Totalt antal (Grand total)	290	258	244	238	205	189	185	100%

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Antalet skattetilläggsbeslut, som fattades av Skatteverket år 2007, uppgick till 185 000. Det är en trendmässig minskning under 2000-talet främst beroende på färre beslut avseende inkomstskatt. Att besluten är många beror på att skattetillägg oftast påförs vid skönsbeskattning och att många skattetilläggsbeslut omprövas. Flest skattetilläggsbeslut avser mervärdesskatt.

Antalet fysiska och juridiska personer som berörs av skattetilläggsbeslut beräknades, för åren 2000 och 2001 tillsammans, till knappt 50 000 när det gäller skattedeclaration (avdragen skatt, arbetsgivaravgifter eller mervärdesskatt) och ca 100 000 avseende inkomstskatt. Antalet berörda

personer var alltså mindre än en tredjedel av antalet beslut.⁷ Beloppsmässigt dominerar skattetilläggen vid skönsbeskattning eftersom skönsbeskattningen avser hela förvärvskällan medan andra höjningar i regel avser enskilda inkomst- eller avdragsposter i deklARATIONEN.

1,3 miljarder i skattetillägg år 2007

Den beloppsmässiga omfattningen av påförda skattetillägg framgår av 11.12 Tabell. Skattetillägg sätts ofta ner eller undanröjs. Till exempel undanröjs i regel skattetillägg som påförts i avsaknad av deklARATION om deklARATION senare inkommer. Skattetilläggs nettovärde framgår av tabellen.

⁷ RSV Rapport 2002:14, jfr även 11.11 i årsboken 2003

11.12 Tabell

Skattetillegg, nettobelopp i mnkr

Value (net) of decisions on tax surcharges, MSEK

	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	
							Mnkr MSEK	Andel av summa Share of total
Inkomstskatt (<i>Income tax</i>)	871	1 231	676	257	629	1 921	805	58%
Mervärdesskatt (<i>VAT</i>)	272	312	295	303	256	276	315	23%
Arbetsgivaravgifter (<i>Payroll tax</i>)	88	143	159	166	148	161	171	12%
Avdragen skatt (<i>Preliminary tax PAYE</i>)	52	67	67	62	69	67	72	5%
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	21	16	10	19	16	21	25	2%
Summa (Total)	1 303	1 769	1 207	806	1 119	2 448	1 388	100%

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Syftet med skattetillegg er ikke å gi inkomster til statskassen uten å sikre at de skattskyldige er nøkterne i sitt oppgjiftslåmning. Om man jmfører skattetilleggen med bøter til følge av brott mot skattebrottslagen så påføres skattetillegg med ett belopp som er flere hundre ganger større. Vad gjelder skattetillegg år 2006 avseende inkomstskatt avviker detta från övriga år. Det höga beloppet beror på ett fåtal men beloppsmässigt stora beslut.

Stora skillnader mellom skatteslagen

Råknat per skatte- eller avgiftstilllegg er det store skillnader mellom skatteslagen. Det gjennomsnittlige skattetillegget er høgst for inkomstskatt og punktskatter. Det forholdvis høge gjennomsnittlige beloppet år 2006 beror som ovan nämns på ett fåtal men beloppsmässigt store beslut avseende inkomstskatt (11.13 Tabell).

11.13 Tabell

Storleken (netto) på det gjennomsnittlige skattetilleggsbeslutet, kr

Net value of the average tax surcharge decision, SEK

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Inkomstskatt (<i>Income tax</i>)	10 522	21 732	16 898	10 822	4 505	13 636	44 248	18 684
Mervärdesskatt (<i>VAT</i>)	2 859	2 638	3 706	3 556	3 682	3 509	4 023	4 709
Arbetsgivaravgifter (<i>Payroll tax</i>)	1 470	2 116	2 521	2 800	2 868	3 006	3 739	3 937
Avdragen skatt (<i>Preliminary tax PAYE</i>)	1 028	1 566	1 581	1 648	1 544	1 943	2 111	2 349
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	12 038	15 669	9 816	8 576	14 523	13 220	14 378	18 047
Genomsnitt samtlige (Total average)	4 500	8 129	6 864	4 946	3 381	5 453	12 972	7 492

Källa: Skatteverket verksamhetsstatistik

Skattetillegg ved årlig taxering berør främst fysiske personer

Av allmänt intresse er i hvilken utstrækning felaktigheter som grundar skattetillegg opptræcker redan ved den årlige taxeringen. Det er fysiske personer som antals- og be-

loppsmässigt svarar for den övervägande andelen skattetillegg ved den årlige taxeringen. Från år 2004 har det dock skett en forskjutning i beloppsandelarna til følge av väsentligt lägre skattetilleggsbelopp på fysiske personer.

11.14 Tabell

Skattetillägg vid årlig taxering

Tax surcharge at annual assessment

	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Antal (Number)							
Fysiska personer (Individuals)	39 369	38 161	29 197	22 843	18 759	17 962	17 668
Juridiska personer (Legal entities)	3 981	4 987	4 306	4 625	3 729	3 690	3 124
Summa (Total)	43 350	43 148	33 503	27 468	22 488	21 652	20 792
Andel fysiska personer (Fraction individuals)	91%	88%	87%	83%	83%	83%	85%
Belopp, mnkr (Value MSEK)							
Fysiska personer (Individuals)	916	1 245	661	314	274	276	258
Juridiska personer (Legal entities)	189	265	177	301	241	214	164
Summa (Total)	1 105	1 509	839	615	515	490	422
Andel fysiska personer (Fraction individuals)	83%	82%	79%	51%	53%	56%	61%
Genomsnitt, kr (Average value, SEK)							
Fysiska personer (Individuals)	23 277	32 617	22 640	13 731	14 606	15 366	14 607
Juridiska personer (Legal entities)	47 414	53 087	41 215	65 137	64 629	57 995	52 585

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Flest skattetillägg för utebliven deklaration

Som ovan nämnts har Skatteverket under år 2002 närmare undersökt tillämpningen av skattetillägg.⁸ Sammanfattningsvis var cirka 70 procent av alla skattetillägg vid den årliga taxeringen år 2000 sådana som påförts för att den skattskyldige inte deklarerat (skönstaxering) och nästan 90 procent av skattetilläggsbeloppet avsåg skönstaxering. Nio av tio skattetillägg som påförts till följd av oriktig uppgift vid deklarationsgranskningen understeg 10 000 kr.

En närmare undersökning av hur underlagen för skattetillägg fördelar sig visade att inkomstslaget kapital svarade för mer än hälften av antalet skattetillägg och ca en fjärdedel av skattetilläggsbeloppet. Skattetilläggen för juridiska personers näringsverksamhet svarade för 13 procent av antalet skattetillägg och för 49 procent av skattetilläggsbeloppet.

Skattetillägg efter olika procentsatser

Skattetillägg kan som ovan nämnts tas ut efter olika procentsatser. När det gäller in-

komstskatten är skattetilläggen normalt 40 procent av den skatt som, om den oriktiga uppgiften hade godtagits, inte skulle ha påförts eller felaktigt skulle ha tillgodoräknats den skattskyldige. Skattetillägget är 10 procent både när det gäller oriktig uppgift som kunnat åtgärdas med tillgängligt kontrollmaterial och oriktig uppgift som avser periodisering. För underskott gäller särskilda regler.

När det gäller andra skatter än inkomstskatten var procentsatserna för skattetillägg i motsvarande situationer hälften av dem som gäller för inkomstskatten. Vid felaktig periodisering gäller dessutom från och med inkomståret 2004 att skattetillägget ska beräknas efter 2 procent om det är fråga om sådan skatt för vilken redovisningsperioden är högst tre månader och felet är högst fyra månader. För skatter som redovisas i skattedeklarationen finns alltså procentsatserna 20, 5 eller 2 procent. (I tabellen nedan avser därför procentsatsen 10 procent beskattningsbeslut avseende inkomståret före 2004.)

11.15 Tabell

Skattetillägg, tillämpning av olika procentsatser vid beskattningsbeslut 2007

Tax surcharge, applied percentage rate, decisions during 2007

	Mervärdesskatt VAT				Arbetsgivaravgifter Payroll tax				Avdragen skatt Preliminary tax, PAYE			
	20%	10%	5%	2%	20%	10%	5%	2%	20%	10%	5%	2%
Antal i % (Number)	97,4%	0,0%	0,8%	1,8%	88,3%	0,1%	11,6%	0,1%	86,5%	0,1%	13,2%	0,2%
Belopp i % (Value)	98,0%	-0,1%	0,9%	1,3%	96,5%	0,0%	3,5%	0,0%	94,0%	0,0%	5,9%	0,1%

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

⁸ Skatteverket, RSV Rapport 2002:14, avsnitt 3.6

Säkra uppgifter saknas om i vilken utsträckning skattetillägg vid inkomstbeskattningen påförs efter de olika procentsatserna.

11.4.2 Förseningsavgifter

I syfte att de skattskyldiga ska deklarerera i rätt tid finns en sanktion i form av förseningsavgift. Förseningsavgift gäller således deklarationen som sådan. Vid försenad betalning av skatten finns andra sanktioner som inte behandlas här. Nämnas ska bara att genom skattebetalningslagen⁹ infördes fr.o.m. år 1998 det s.k. skattekontot – ett slags skatteavräkningskonto där skattebetalningarna inte är kopplade till respektive skatt eller avgift. Vid underskott på kontot debiteras ränta beräknad dag för dag.

På inkomstskatteområdet var förseningsavgiften 500 kr för fysiska personer och 1 000 kr för juridiska personer.¹⁰ Avgiften fyrdubblades om deklarationen kom in efter den 1 augusti. Fr.o.m. taxeringsåret 2004 gäller nya regler. Förseningsavgifterna höjdes till 1 000 kr respektive 5 000

kr. Höjningen är alltså betydligt större för juridiska personer. Kommer deklarationen inte in inom tre månader påförs ytterligare en förseningsavgift och kommer den inte in efter ytterligare två månader påförs en tredje förseningsavgift.

Förseningsavgift även för skattedeklarationen

Samtidigt med skattekontot infördes en ny skattedeklaration med gemensam redovisning av mervärdesskatt, källskatt och arbetsgivaravgifter i en och samma redovisningshandling. Förseningsavgiften för skattedeklarationen är 500 kr och i vissa fall 1 000 kr vid upprepad försening.

Punktskatterna redovisas i särskilda deklarationer. De omfattas av skattebetalningslagen (skattekontot) fr.o.m. år 2003. För punktskatterna gällde sedan år 1988 till och med år 2002 att förseningsavgiften i normalfallet uppgick till 300 kr och i vissa fall 600 kr vid upprepad försening.

11.16 Tabell

Antal beslut om förseningsavgifter, tusental

Number of decisions on late filing charge, thousands

	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Inkomstdeklaration (<i>Income Tax Return</i>)	100	84	69	66	66	69	71
Fastighetsdeklaration (<i>Real estate Tax Return</i>)	3	1	0	2	2	2	0
Skattedeklaration (<i>Monthly VAT, payroll and PAYE return</i>)	170	156	157	162	170	132	182
Kvartalsredovisning moms (<i>Quarterly reporting VAT</i>)*	4	10
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	2	2	2	1	2	2	3
Totalt antal (Grand total)	275	242	229	231	240	210	266

* Reglerna om förseningsavgift för kvartalsrapporten (EU-moms) tillämpas inte

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Med kvartalsredovisning avses här sådan periodisk sammanställning av värdet av varuleveranser till momsregistrerade köpare i andra EU-länder. Reglerna om förseningsavgift för kvartalsredovisning har börjat tillämpas först från och med år 2006. Det lägre antalet förseningsavgifter avseende

skattedeklaration år 2006 torde väsentligen kunna hänföras till brister i rutinerna.

Det ökade nettobeloppet efter år 2003 beror på de höjda förseningsavgifterna avseende inkomstdeklarationen som nämnts ovan.

⁹ Lag (1997:483

¹⁰ 5 kap 10§ taxeringslagen)

11.17 Tabell
Nettobelopp, förseningsavgifter, mnkr
Net value, late filing charges, MSEK

	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Inkomstdeklaration (<i>Income Tax Return</i>)	133	123	102	177	161	95	166
Fastighetsdeklaration (<i>Real Estate Tax Return</i>)	4	1	1	3	2	3	0
Skattedeklaration (<i>Monthly VAT, payroll and PAYE return</i>)	146	133	107	105	109	81	120
Kvartalsredovisning moms (<i>Quarterly reporting VAT</i>)*	3	8
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	1	1	1	1	1	1	1
Totalt antal (<i>Grand total</i>)	283	258	210	286	274	183	295

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

11.18 Tabell
Förseningsavgifter vid årlig taxering
Late filing charges at annual assessment

	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Antal (Number)							
Fysiska personer (<i>Individuals</i>)	77 078	61 873	47 280	47 296	53 701	55 489	55 030
Juridiska personer (<i>Legal entities</i>)	15 632	13 795	15 418	13 013	12 710	13 889	16 281
Summa (Total)	92 710	75 668	62 698	60 309	66 411	69 378	71 311
Andel fysiska personer (<i>Fraction individuals</i>)	83%	82%	75%	78%	81%	80%	77%
Belopp, mnkr (Value MSEK)							
Fysiska personer (<i>Individuals</i>)	101	92	71	97	95	51	94
Juridiska personer (<i>Legal entities</i>)	32	33	35	84	66	45	72
Summa (Total)	133	125	106	181	161	95	166
Andel fysiska personer (<i>Fraction individuals</i>)	76%	74%	67%	54%	59%	53%	57%
Genomsnitt, kr (Average value, SEK)							
Fysiska personer (<i>Individuals</i>)	1 310	1 487	1 502	2 051	1 778	911	1 713
Juridiska personer (<i>Legal entities</i>)	2 047	2 395	2 270	6 455	5 166	3 233	4 435

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Förseningsavgifterna vid den årliga taxeringen

Omfattningen av antalet beslut om förseningsavgift framgår av 11.18 Tabell.

Det är fysiska personer som antals- och beloppsmässigt svarar för den övervägande andelen förseningsavgifter vid den årliga taxeringen. Förtryckningen av inkomststoppgifter för fysiska personer som är näringsidkare kan väsentligen förklara

minskningen mellan år 2002 och 2003. Juridiska personer debiterades i genomsnitt väsentligt högre belopp i förseningsavgift år 2004 jämfört med år 2003 beroende på den högre ”förseningsavgiftstaxan”.

Den stora beloppsmässiga minskningen av förseningsavgifterna avseende inkomstskatt år 2006 torde kunna förklaras med att färre påförts det andra och tredje steget i avgiften.

11.5 Skattebrott m.m.

11.5.1 Skattebrottslagen

För att förhindra skattefusk finns ett straffrättsligt sanktionssystem, främst reglerat i skattebrottslagen.¹¹ Lagstiftningen tar företrädesvis sikte på förfaranden som avser större belopp och görs uppsåtligen eller av grov oaktsamhet. Skattebrottsutredningar har i regel föregåtts av en brottsanmälan från Skatteverket. Åklagaren prövar om förutsättning finns för att väcka åtal i domstol. Allmänna domstolar med tingsrätt som första instans prövar om den tilltalade gjort sig skyldig till brott.

Fram till den 1 juli 1996 var kriminaliserade förfaranden inom skatteområdet i Sverige reglerade främst i skattebrottslagen och i uppbördslagen.¹² Bestämmelserna i uppbördslagen tog sikte på åsidosättanden av bestämmelserna för arbetsgivare att göra skatteavdrag och till statsverket betala in innehållen preliminärskatt. Genom skattebrottslagens nya utformning fr.o.m. 1 juli 1996 samlades straffbestämmelserna i skilda skatteförfattningar i den nya skattebrottslagen. Sålunda inarbetades straffbestämmelserna från uppbördslagen i skattebrottslagen. Vidare är lagen generell tillämplig på skatter och skattebrottet har utformats som ett farebrott med ett enhetligt subjektivt rekvisit. Det räcker således att förfarandet medfört fara att skattedebiteringen blir för låg, för att lagen ska vara tillämplig.

11.5.2 Brå ansvarar för den officiella statistiken inom rättsväsendet

Brottsförebyggande rådet (Brå) ansvarar sedan år 1994 för Sveriges officiella statistik inom rättsväsendet. Till grund för statistiken över anmälda och upplagade brott ligger uppgifter från polis och åklagare. Anmälda brott avser anmälningar som inkommit under ett visst kalenderår. Principerna för registrering av brott i Sverige skiljer sig från många andra länders. Även om de juridiska brottsdefinitionerna är lika kan praxis för hur olika typer av händelser ska kategoriseras variera. Exempelvis gäller i Sverige att försök, förbe-

redelse och stämpling till brott redovisas som fullbordade brott. Den svenska statistiken omfattar varje upptagen brottsanmälan även om det senare skulle visa sig att tillräcklig bevisning inte finns. Vidare omfattar den svenska statistiken flera brott av samma typ mot samma offer. Man kan således säga att för de flesta brottstyper maximerar den svenska statistiken antalet anmälda brott.

I lagföringsstatistiken utgår man från lagföringarna varmed avses domar i tingsrätt – alltså för närvarande endast första instans – samt beslut om strafföreläggande och åtalsunderlåtelse som fattas av åklagare. Uppgifterna hämtas från rättsväsendets informationssystem. Domarna klassificeras efter huvudbrott och huvudpåföljd. Med huvudbrott avses det brott som har det strängaste straffet i straffskalan och med huvudpåföljd avses den mest ingripande om domen innehåller flera påföljder.

11.5.3 Brottsanmälningar och antalet personer misstänkta för skatte- och bokföringsbrott

Vem som helst kan anmäla misstanke om brott. Det är dock endast undantagsvis som andra än Skatteverket kan underbygga sin anmälan med uppgifter om innehållet i deklARATIONER etc. Vid skatterevisioner uppkommer också ibland misstanke om bokföringsbrott. Någon absolut gräns för när ett skatteundandragande kan vara straffbart enligt skattebrottslagen finns inte. När bestämmelserna om skattetillägg tillkom, vilket var samtidigt med skattebrottslagens införande, klargjordes i förarbetena att skattetillägg skulle vara den enda sanktionen såvida inte det undanhållna beloppet uppgick till betydande belopp.

Högsta domstolen, HD, har prövat beloppsgränsen i två mål.¹³ HD uttalade att det inte kunde komma i fråga att fastställa någon exakt gräns till ledning för domstolarnas rättstillämpning av vad som ska anses utgöra betydande belopp. HD fastslog emellertid att gränsen i allmänhet kunde sättas vid ungefär ett basbelopp. Enligt Skatteverkets riktlinjer för åtalsanmälan ska brottsanmälan avseende skattebrott

¹¹ Vid in- eller utförelse ska i vissa fall tull, annan skatt eller avgift betalas. Den som bryter mot sådana bestämmelser straffas inte efter skattebrottslagen utan med stöd av lagen (1960:418) om varusmuggling. Vidare finns straffbestämmelser i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter. Den lagen innehåller också bestämmelser om transporttillägg om 20 procent och uttas på samma sätt som skatt enligt lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter. Ifrågor om bestämmelser behandlas inte här.

¹² Skattebrottslagen (1971:69), Uppbördslagen (1953:272)

¹³ NJA 1984 s 384 och NJA 1984 s 520.

numera göras när den undandragna skatten överstiger ett prisbasbelopp.¹⁴ Skatteverket har utöver skattebrott anmälningsskyldighet för bokföringsbrott, överträdelse av låneförbudet och vissa andra brott. Skatteverket kan anmäla även andra brott så som förfalskning, bedrägeri och överträdelse av näringsförbud. Den totala mängden brottsanmälningar från Skatteverket framgår av 11.19 Tabell.

Högst frekvens (index) för brottsanmälningar finns i skatteregion Stockholm. Lägst frekvens av brottsanmälningar upp-

visar skatteregion Norra. Hur skatteregionernas brottsanmälningar fördelar sig på olika brott, t.ex. hur många som avser just skatte- eller bokföringsbrott, framgår inte längre av Skatteverkets statistik. För uppgifter avseende tidigare år, se Skattestatistisk årsbok 2002. Hur många personer som i den brottsutredande verksamheten misstänks för bokförings- och skattebrott under senare år framgår numera av den officiella kriminalstatistiken. Det är dock först fr.o.m. år 2000 som denna statistik är komplett och tillförlitlig.

11.19 Tabell

Antal brottsanmälningar från skatteregionerna och index för anmälningar 2007, i förhållande till antalet deklarationskyldiga personer år 2007.

Number of reports to prosecutors from tax regions and for tax regions index, related to the numbers of individuals liable file an income tax return in 2007.

Skatteregion (Tax Region)	2004	2005	2006	2007	2007 Index
Stockholm	1 089	963	699	701	114
Östra	370	269	402	471	146
Södra	694	623	696	660	93
Västra	756	607	565	675	93
Mälardalen	506	349	386	481	124
Norra	308	267	305	269	64
Mitt	354	476	402	409	80
Storföretagskontoret	14	50	44	41	
Riket (Total)	4 091	3 604	3 499	3 707	100

Källa: Skatteverket, Diarätt 3930, 5921

11.20 Tabell

Antalet personer misstänkta för bokföringsbrott och skattebrott

Number of person suspected of bookkeeping crime or tax crime

	1990	1999***	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bokföringsbrott* (bookkeeping crime)	..	(260)	1 100	1 305	1 687	1 769	2 010	2 599	2 764	2 851
Skattebrott m.m.** (tax crime)	708	(331)	816	855	1 117	1 128	1 521	1 797	1 983	1 972
därav skattebrottslagen (Tax Crime Law)	708	326	782	830	1 072	1 081	1 443	1 717	1 845	1 806
Summa (Sum total)		(591)	1 916	2 160	2 804	2 897	3 531	4 396	4 747	4 823

*Bokföringsbrott fick en egen brottskod först år 1999 och kan därför inte särredovisas för tidigare år.

** Fr.o.m. år 1999 avses misstänkta för brott mot Skattebrottslagen (1971:69), 25 § lagen (1986:436) om överträdande av näringsförbud, 20 § Insiderlagen (1990:142), 2-7, 9 §§ Insiderstrafflagen (2000:1086), 7 kap 1 § lag (1991:980) om handel med finansiella instrument, 3-4 §§ Lag (2002:44) om straff förfinansiering av allvarlig brottslighet i vissa fall m.m.

*** På grund av registeromläggning hos Rikspolisstyrelsen finns ett visst bortfall av antalet inkomna ärenden till BRÅ (uncertain figures)

.. = Uppgiften inte tillgänglig (not available)

Källa: Brå. Officiella kriminalstatistiken, tabell 200

¹⁴ Ett prisbasbelopp år 2007 motsvarar 40 300 kr

Under 2000-talet noteras ett stigande antal personer misstänkta för brott. Skattebrottsenheter har bildats för att i första hand hjälpa åklagarna att utreda brottsanmälningar från Skatteverket, se vidare nedan. Den ökning av antalet för skatte- och bokföringsbrott misstänkta personer som skett bedöms till väsentlig del bero på tillkomsten av skattebrottsenheterna.

11.5.4 Skatteverket biträder i brottsutredningar

Sedan den 1 januari 1998 kan Skatteverket på eget ansvar handlägga brottsutredningar om ekonomisk brottslighet. Åklagare vid Ekobrottsmyndigheten (EBM) eller inom det allmänna åklagarväsendet kan begära biträde av en skattebrottsenhet (SBE) för att genomföra en förundersökning av vissa brott främst inom skatteområdet.¹⁵ Om åklagaren finner att det finns särskilda skäl, får Skatteverket också medverka i utredningar av annan brottslighet.

I de förundersökningar, som SBE avslutade år 2005, svarade brott enligt skattebrottslagen för 90 procent, bokförings-

brott för 9 procent och övriga brott för 1 procent av antalet utredda brott.

SBE är organisatoriskt avskilda enheter som är självständiga från Skatteverkets verksamhet i övrigt, för att undvika att den brottsutredande funktionen sammanblandas med Skatteverkets andra funktioner. Verksamheten vid SBE har byggts upp successivt. Vid utgången av år 2000 fanns ca 100 personer anställda på skattebrottsenheterna och år 2006 har detta antal mer än fördubblats. Under år 2001 har Skatteverket på regeringens uppdrag utvärderat skattebrottsenheterna.¹⁶ Samtidigt har riksdagens revisorer utvärderat myndighets-samverkan mot ekonomisk brottslighet.¹⁷ Den bild som tecknas i de två utredningarna överensstämmer. Revisorerna konstaterar att ”vad gäller skattebrottsenheterna var motivet att skattebrottsutredarna med sin kompetens och närhet till skattemyndigheterna skulle vara bäst lämpade att utreda skattebrott. I granskningen har inte framkommit annat än att detta också är fallet.”

11.21 Tabell Verksamheten vid skattebrottsenheterna Operations at Tax Fraud Units

	Antal anställda vid utgången av året Employed at the end of year	Antal ärenden Number of criminal cases	Varav avslutade egna förundersökningar Of which number of the own criminal investigations	Antal för brott misstänkta personer Number of persons suspected of crime
1999	74	275	258	306
2000	99	488	463	553
2001	131	726	659	811
2002	157	989	911	1 052
2003	179	1 378	1 267	1 594
2004	194	1 691	1 553	1 991
2005	221	2 025	1 884	2 431
2006	237	2 118	2 018	2 694
2007	251	2 215	2 105	2 886

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Den operativa verksamheten vid skattebrottsenheterna har ökat i takt med uppbyggnaden av enheterna, jfr. 11.21 Tabell. Antalet ärenden, avslutade förundersökningar och misstänkta personer ökar snabbare än antalet anställda. Att produktiviteten inom SBE har förbättrades markant sammanhänger med att den genomsnittliga

handläggningstiden för brottsutredningar minskat. Från och med år 2007¹⁸ kan SBE-utredare medverka i husrannsakan och efter åklagarbeslut ta handlingar i beslag i den mån våld mot person inte behöver användas. De kan också att få viss direktåtkomst till uppgifter i skattedatabasen.

¹⁵ Enligt lagen (1997:1024) om Skatteverkets medverkan i brottsutredningar

¹⁶ En ny kraft i ekobrottsbekämpningen. En utvärdering av skattebrottsenheterna. Riksskatteverket. RSV Rapport 2001:7

¹⁷ Myndighetssamverkan mot ekonomisk brottslighet. Riksdagens revisorer. Rapport 2001/02:3

¹⁸ SFS 2005:280, prop. 2005/06:169

Skattebrott upptäckts ofta i samband med en skatterevision som granskar förgången tid. Själva skatteutredningen kan också ta tid. Av tabellen nedan framgår till vilket år själva brottet var hänförligt i de domar som avkunnades år 2006 och där det fanns ett brott mot skattebrottslagen. Som framgår av 11.22 Tabell ligger många brott långt tillbaka i tiden vilket i regel innebär lägre straffpåföljd för brottslingen.

11.22 Tabell

Antalet brott mot skattebrottslagen i domar år 2007 efter det år då brottet begicks Passed judgements in 2007 and the year the crime was committed

	Antal Number	Andel Share
2007	3	0%
2006	60	4%
2005	179	12%
2004	243	17%
2003	287	20%
2002 eller tidigare (or earlier)	683	47%
Summa (Grand total)	1 455	100%

Källa: Brå, Officiella kriminalstatistiken, tabell 491

11.23 Tabell

Skattebrottslagen, Personer som godkänt strafföreläggande eller som dömts, efter huvudbrott och huvudpåföljd

The Tax Fraud Act, number of persons who assented to summary fines imposed by a prosecutor or sentenced by court, by principal offence and principal sanction

	1985	1995	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Huvudbrott * (Principal offence)									
Skattebrott, 2§ (Tax crime)	263	98	140	125	147	167	245	230	247
Skatteförseelse, 3§ (Tax offence)	18	2	3	-	1	1	3	4	3
Grovt skattebrott, 4§ (Heinous tax crime)	146	108	122	146	173	139	242	220	237
Vårdslös skatteuppgift, 5§ (Negligent tax specification)	37	21	31	67	75	69	36	45	34
Skatteavdragsbrott, 6§, ** (Tax-deduction crime)	-	-	-	1	-	-	1	1	0
Skatte-/uppbördsredovisningsbrott 7-9§ (Tax-/collection accounting crime)	223	39	24	25	26	31	15	18	11
Försvårande av skattekontroll, 10§ (Aggravation of tax control)	189	3	40	32	48	64	67	71	82
Summa (Sum total)	876	271	360	396	470	471	609	589	614
Huvudpåföljd (Principal sanction)									
Fängelse (Prison)	254	128	120	128	161	142	263	212	229
Skyddstillsyn (Probation)	7	0	4	8	10	5	11	8	9
Villkorlig dom (Suspended sentence)	290	109	144	129	149	147	198	212	247
Böter (Fines)	313	29	27	44	57	37	32	43	30
Strafförelägganden (Summary fines)	6	1	65	87	92	138	103	111	94
Annan påföljd (Other sanction)	6	4	-	-	1	2	2	3	5
Summa (Sum total)	876	271	360	396	470	471	609	589	614
Åtalsunderlåtelse*** (Waivers of Prosecution)	60	22	16	7	7	12	15	7	29

* Flertalet brott i skattebrottslagen hade före år 1997 andra benämningar

** Före år 1997 fanns inga huvudbrott enligt denna paragraf eftersom den innebar att bestämmelse i brottsbalken i stället skulle tillämpas

*** Åtalsunderlåtelse är knutna till ett visst huvudbrott. De har dock inte medräknats, utan redovisas för sig

Källa: Brå, Officiella kriminalstatistiken

Domar koncentrerade på allvarigare skattebrott

Det förefaller som om domstolarna under 2000-talet behandlar allt allvarigare skattebrott. Det finns dock inte någon statistik om storleken på de undanhållna inkomster osv. som legat till grund för domarna i fråga. Rättegångsbalkens regler om straff-föreläggande innebär att frågan om ansvar för brott som hör under allmänt åtal inte prövas av domstol utan av åklagare. Straff-föreläggande innebär att den misstänkte för godkännande föreläggs ett straff. Fr.o.m. år 1997 kan man även få villkorlig dom genom strafföreläggande, vilket bedöms vara orsaken till en ökad användning av straff-föreläggandeinstitutet.

Villkorlig dom förenas vanligen med böter. Domstolen kan dock numera döma även till påföljden samhällstjänst. 11.23 Tabell upptar bara de fall då skattebrottet var det allvarligaste brottet personen döm-

des för. Av lagföringsstatistiken kan man emellertid också få fram i vilken utsträckning en lagbestämmelse överhuvud taget varit med i domstolarnas eller åklagarnas avgörande dvs. i lagföringen, se 11.24 Tabell.

Antal lagföringar

I 11.24 Tabell har angetts de nuvarande beteckningarna på brotten. Tämmligen stora förändringar och omdisponeringar har skett i lagen särskilt vad gäller innehållet i paragraferna 6-9.¹⁹

Skattebrottsenheterna inrättades i juli 1998 och kom i operativ verksamhet år 1999. Med början sistnämnda år har antalet lagföringar av skattebrott ökat. Som framgår av 11.25 Tabell är andelen kvinnor bland skattebrottslingar låg. Och andelen kvinnor som döms för grovt skattebrott är särskilt lågt. Den sociala bakgrunden för skattebrottslingar beskrivs i avsnitt 11.5.7.

11.24 Tabell

Antalet tillämpade lagrum med eller utan straffregler (netto)

Tax Fraud Act, number of persons found guilty of criminal offence (principal and secondary offence)

Lagrum Section of law	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Skattebrott, 2§ (Tax crime)	191	424	380	331	349	379	594	472	588
Skatteförseelse, 3§ (Tax offence)	5	49	8	1	12	15	15	9	24
Grovt skattebrott, 4§ (Heinous tax crime)	122	222	265	263	313	209	398	370	466
Vårdslös skatteuppgift, 5§ (Negligent tax specification)	30	54	51	85	104	99	56	84	48
Skatteavdragsbrott, 6§, (Tax-deduction crime)	46	7	6	3	..	7	3	1	
Skatteredovisningsbrott 7§ (Tax accounting crime)	85	37	40	46	22	48	49	38	19
Vårdslös skatteredovisning, 8 § (Negligent tax specification)	3	18	16	28	32	18	8	11	6
Vårdslös uppbördsredovisning, 9 § (Negligent tax collection accounting)	163	11	-	-	-	-	-	-	-
Försvärande av skattekontroll, 10 § (Aggravation of tax control)	14	135	239	273	328	362	617	482	634
Antal lagrum (Number of lawsections)	659	957	1 005	1 030	1 160	1 137	1 740	1 467	1 785

Anm: Antalet tillämpade lagrum i en lagföring räknas en gång per huvudbrott och en gång per bibrott. Detta gäller oavsett om antalet bibrott i en och samma lagföring är fler än ett. Det kan dock endast förekomma ett huvudbrott per lagföring.

Källa: Brå. Officiella kriminalstatistiken, tabell 403

¹⁹ Beträffande tillämpningen av 6 § skattebrottslagen var innehållet i den bestämmelsen följande intill 1 juli 1997: "För försök till skattebedrägeri och grovt skattebedrägeri dömes till ansvar enligt 23 kap. 1 § brottsbalken". Att 6 § skattebrottslagen ändå kom att tillämpas redan år 1995 hänger samman med att man i samband med införandet av ett förbud mot analog tillämpning av straffbud i brottsbalken (prop. 1993/94:130) också ändrade i 2 § skattebrottslagen. Efter ändring blev 2 § skattebrottslagen också uttryckligen tillämplig även i fall då något skattebeslut inte har fattats t.ex. till följd av den skattskyldige helt underlåtit att avge deklaration.

11.25 Tabell

Skattebrottslagen, Antal brott i lagföringar och huvudbrott, efter brottstyp och den lagförde personens kön, år 2007

Tax crime law. Number of applied law sections and principal crime, total and for women, 2007

Lagrum Section of law	Lagföringar Found guilty			Därav Huvudbrott Of which main crime		
	Totalt Total	Kvinnor Women		Totalt Total	Kvinnor Women	
		Antal Number	Andel Share		Antal Number	Andel Share
Skattebrott, 2§ (Tax crime)	509	28	6%	254	15	6%
Skatteförseelse, 3§ (Tax offence)	23	1	4%	3	-	0%
Grovt skattebrott, 4§ (Heinous tax crime)	465	17	4%	238	10	4%
Vårdslös skatteuppgift, 5§ (Negligent tax specification)	47	6	13%	34	6	18%
Vårdslös skatteredovisning, 8 § (Negligent tax specification)	4	-	0%	2	-	0%
Skatteredovisningsbrott 7§ (Tax accounting crime)	15	1	7%	9	1	11%
Försvårande av skattekontroll, 10 § (Aggravation of tax control)	599	60	10%	103	9	9%
Summa (Sum)	1 662	113	7%	643	41	6%

Anm: Under 2007 lagfördes inga personer för Skatteavdragsbrott respektive Vårdslös uppbördsredovisning

Källa: Brå. Officiella kriminalstatistiken, tabell 405

11.5.6 Fängelsestraffen för skattebrott

Den genomsnittliga strafftiden för brott enligt skattebrottslagen kan variera mycket mellan olika år främst beroende på att an-

talet personer som döms till mycket långa frihetsstraff kan skilja sig mycket mellan åren.

11.26 Tabell

Antal personer dömda till fängelsestraff, genomsnittlig strafftid och totalt antal fängelseår

Number of persons sentenced by a court to prison, average punishment (months) and total number of years in prison

År	Antal fängelsestraff	Genomsnittlig strafftid, mån	Summa strafftid, år
Year	Number of prison-sentences	Average length of prison-sentence (months)	Sum total length of prison-sentence (years)
1992	92	15,2	117
1993	100	12,3	103
1994	101	14,0	118
1995	128	12,1	129
1996	145	14,6	176
1997	140	10,3	120
1998	135	11,3	127
1999	120	14,8	148
2000	103	15,9	136
2001	120	16,7	167
2002	129	18,0	194
2003	163	14,0	190
2004	142	15,6	185
2005	263	18,0	395
2006	213	16,9	300
2007	229	17,0	328

Källa: Brå. Officiella Kriminalstatistiken, tabell 430.

Variationerna mellan åren är stora men med en svag långsiktig trend att det totala antalet fängelseår ökar. Det totala bötesbeloppet för brott mot skattebrottslagen uppskattas²⁰ till några få miljoner kronor om året. De totala böterna som utdöms för brott mot skattebrottslagen ligger således i storleksordningen en promille av de belopp netto som påförs i skattetillägg.

11.5.7 Skattebrottslingen

Brottsförebyggande rådet har år 2002 undersökt skattebrottslingens sociala bakgrund för att bl.a. se om den skiljer sig från normalbefolkningens eller den sociala bakgrund som tjuvar har. I undersökningen²¹ har man sökt svar på följande frågor:

- Vad kännetecknar den sociala bakgrunden hos personer som blir lagförda för skattebrott respektive stöld?
- Hur ser personernas tidigare och efterföljande brottsbelastning ut?
- Vilka misstänkta skattebrottslingar hamnar inte inför skranket?
- Vilken typ av handlingar har de dömda för skattebrott begått?

Vilka personer som misstänks eller döms för skattebrott beror i stor utsträckning på inriktningen och genomförande av kontrollverksamheten dvs. vilka som kontrolleras och hur kontrollen genomförs. Men det beror också på hur Skatteverkets personal fullgör sin skyldighet att anmäla misstänkta fall av skattebrott till åklagare och hur åklagaren bedömer Skatteverkets anmälan och vilka utredningsresurser som finns för brottsutredningen.

I undersökningen har studerats personer:

- som lagförts för brott mot skattebrottslagen under åren 1996-1999
- som misstänkts år 1996, men inte lagförts för brott mot skattebrottslagen åren 1996-1999
- som lagförts för stöld eller grov stöld år 1996
- som tillhör normalbefolkningen dvs. en jämförelsegrupp.

De som döms för skattebrott har till klart övervägande del begått dem inom ramen för en näringsverksamhet. De värden som undandragits i skatt är stora och kontrasterar starkt mot de värden som de flesta för stöld döms för. Skattebrottslingen får oftare stränga straff än stöldbrottslingen. Stöldbrottslingar har genomsnittligt sett en väsentligt mindre gynnsam social bakgrund än skattebrottslingar. Skattebrottslingen har i stort sett samma sociala bakgrund som "medelsvensson". Hans föräldrar har ungefär samma utbildning som medelsvensson men en större andel har föräldrar med höga inkomster samtidigt som en större andel har föräldrar med lägre inkomster jämfört med normalbefolkningen. Bland föräldrarna finns en viss överrepresentation av egna företagare.

Det finns även en svag antydning till att gruppen lagförda för skattebrott genomsnittligt sett skiljer sig en aning från normalpopulationen när det gäller vissa bakgrundsfaktorer rörande föräldrars ålder, civilstånd och invandrarbakgrund. Tendenser som dock är klart mer påtagliga hos lagförda för stöld. Ser man till de lagfördas egen sociala situation är även den i mångt och mycket densamma som normalbefolkningens. Skattebrottslingen är dock oftare verksam i småföretag och har något lägre utbildningsnivå.

När det gäller jämförelser mellan lagförda skattebrottslingar å ena sidan och enbart misstänkta å den andra sidan finns en svag men konsekvent tendens till att de som enbart misstänkts för skattebrott har en social bakgrund och en egen social status som är något mer gynnsam än de lagfördas. Dessa skillnader är dock påtagligt små. Huvudintrycket är att grupperna liknar varandra i stor utsträckning. Drygt hälften av skattebrottslingarna är lagförda sedan tidigare men bara 3-4 procent är s.k. kroniska brottslingar.²² Återfallen är inom en fyraårsperiod något vanligare bland de fängelsedömda jämfört med dem som inte dömts till fängelse.

De brott som mest förekommer i skattebrottslingarnas tidigare belastning är trafikbrott och brott mot andra specialstraffrättsliga författningar. Knappt 20 procent var tidigare lagförda för olika ekobrott,

²⁰ Dagsbotens storlek beror på inkomst och försörjningsbörda. Beräkningen är baserad på antagandet av en dagsbot på 170 kr – vilket är dagsboten för en person med 200 000 i årsinkomst och som inte har några barn.

²¹ Jonas Ring: Skattefiffelare och tjuvar. En studie av sociala förhållanden och brottsbelastning hos två grupper av lagförda gärningsmän. BRÅ 2003:3

²² Lagförd nio eller fler gånger

främst bokföringsbrott, samtidigt som 20 procent hade dömts för traditionella brott (tillgreppsbrott, våld, hot eller skadegörelse).

Den sociala situationen tenderar att försämrats för dem som dömts för skattebrott. Andelen förvärvsarbete minskar, inkomsterna blir påtagligt lägre, fler skiljer sig och dödligheten är högre. Dessa förändringar är också mer påtagliga för dem som dömts till fängelse än de som fått annan påföljd.

11.6 Borgenärsbrott och näringsförbud

Den förste juli 2005 trädde en ny lagstiftning i kraft som syftar till att underlätta utredning och lagföring av bokföringsbrott och andra brott mot borgenärer. Grovt bokföringsbrott har getts en egen rubricering. Straffskalan för grovt respektive ringa

bokföringsbrott skärps också. För grovt brott höjs maximistraflet från fyra till sex års fängelse och för ringa bokföringsbrott från böter till fängelse i högst sex månader. Det är vanligt att skattebrott förekommer tillsammans med bokföringsbrott. Som ovan nämnts utreds även bokföringsbrott vid Skatteverkets skattebrottsenheter. Som framgår av 11.27 Tabell lagförs allt fler personer för bokföringsbrott.

Domstol kan meddela en person näringsförbud för tre till tio år om han grovt åsidosatt vad som ålegat honom i näringsverksamhet.²³ Bl.a. kan näringsförbud meddelas den som i avsevärd omfattning underlåtit att betala skatt, tull eller avgift. Omfattningen av näringsförbud framgår av 11.28 Tabell. Trenden är att såväl antalet nya näringsförbud som längden på näringsförbuden ökar, vilket gör att antalet näringsförbud i kraft vid årets slut ökar.

11.27 Tabell.

Brott mot borgenärer m.m. 11 kap. brottsbalken. Personer lagförda för brott efter huvudbrott, år 1990, 1995 samt 2000–2007

Crimes against creditors etc. criminal code chapter 11. Persons found guilty of criminal offences, by principal offence, 1990, 1995 and 2000–2007

Lagrum Section of law	1990	1995	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Oredlighet mot borgenär 1 § (Dishonesty to creditors)	..	20	9	19	12	4	8	19	14
Grov oredlighet mot borgenär 2 § (Gross dishonesty to creditors)	..	31	25	23	16	18	19	9	4
Vårdslöshet mot borgenär 3 § (Careless disregard of creditors)	..	3	-	1	1	1	1	-	1
Otillbörligt gynnande av borgenär 4§ (Favouritism to creditors)	..	14	1	2	12	3	2	3	3
Bokföringsbrott 5 § (Bookkeeping crime)	..	792	755	945	954	969	1 267	1 354	1 372
Grovt bokföringsbrott 5 § ¹ (Gross bookkeeping crime)	20	52
Summa (Sum total)	726	860	790	990	995	995	1 297	1 405	1 446

* Grovt bokföringsbrott finns bara särredovisat från och med år 2006.

.. = Ingen uppgift finns tillgänglig.

Källa: Brå. Officiella Kriminalstatistiken

11.28 Tabell

Antal näringsförbud

Number of prohibitions of business

	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Nya näringsförbud (New business prohibitions)	38	60	140	92	155	188	178	215	213
Totalt vid årets slut (Total at the end of the year)	141	173	399	422	476	561	631	729	805

Anm: Uppgifter rörande 2007 har inte kunnat fås från Bolagsverket.

Källa: Skatteverket och Patent och Registreringsverket (PRV)

²³ Enligt lagen (1986:436) om näringsförbud

Källor och lästips:

Skatteverket:

- *Om gratislotter och preventiv effekt* – En utvärdering baserad på de skattskyldigas avdrag under inkomst av tjänst för övriga kostnader och skattemyndigheternas kontroll av detta avdrag (RSV Rapport 2001:1)
- *En ny kraft i ekobrottsbekämpningen* – En utvärdering av skattebrottsenheterna (RSV Rapport 2001:7)
- *Om tillämpningen av skattetillägg och skattekontrollens preventiva effekt* (RSV Rapport 2002:14)

Övrigt:

- Riksdagens revisorer: *Myndighetssamverkan mot ekonomisk brottslighet* (2001/02:3)
- Jonas Ring: *Skattefiffelare och tjuvar* – En studie av sociala förhållanden och brottsbelastning hos två grupper av lagförda gärningsmän, Brå 2003:3
- Regeringens proposition 2004/05:69: Bokföringsbrott och andra brott mot borgenärer
- Regeringens proposition 2005/06:169: Effektivare skattekontroll m.m.
- Regeringens proposition 2006/07:105 Konkurrens på lika villkor i kontantbranschen

15 februari 1972

Dags att deklarera

Hur man fyller i den nya blanketten och
räknar ut sin skatt

Information från

RSV RIKSSKATTEVERKET

Under 1970-talet satsades stort på statlig och kommunal samhällsinformation. Nämnden för samhällsinformation (NSI) bildades och drev på utvecklingen.

Informatörer anställdes på myndigheterna och ute i kommunerna.

Nämnden ordnade utbildning för såväl verkschefer som informatörer.

För skatteförvaltningens del kom informationsverksamheten igång 1972 då hushållsbroschyren "Dags att deklarerera" kom ut första gången.

Attityder till skattesystemet och Skatteverket

12.1 Inledning

Skatteverket har sedan mitten av 1980-talet årligen genomfört stora enkätundersökningar riktade till allmänheten om deras inställning till skattesystemet, skattefusket och skattekontrollen samt till skattekontorens sätt att arbeta.

Sedan 1996 är undersökningen uppdelad i två enkäter: *Riksenkäten* och *regionenkäten*. Riksenkäten är inriktad på attityder till skattesystemet, skattefusk och skattekontroll. Regionenkäten är inriktad på attityder till skatteverkets sätt att arbeta. Undersökningen riktar sig sedan 1996 vartannat år till medborgarna och vartannat år till företagen.

Undersökningarna har flera syften:

- att ge underlag för en bedömning av hur inställningen till skattesystemet och Skatteverket utvecklas
- att ge underlag för en bedömning av hur medborgarna respektive företagen ser på Skatteverkets service, olika former av skattefusk och Skatteverkets kontrollinsatser
- att använda enkätresultaten både som mätare av hur målen uppfylls och som underlag för verksamhetsplaneringen.

I det här kapitlet redovisas några intressanta resultat från undersökningen till företagen som genomfördes under hösten 2007. Undersökningen bestod av två enkäter med slumpmässiga urval på 3 010 (riksenkät) respektive 5 000 företag (regionenkät) från hela landet. Svandsandelarna var 55 procent för riksenkäten och 46 procent för regionenkäten.

De utvalda företagen har haft att ta ställning till en rad positivt formulerade påståenden på en femgradig skala där siffran 5 motsvarar ”instämmer helt” och siffran 1 motsvarar ”instämmer inte alls” samt ”ingen uppfattning/ej svar”. För att

göra resultaten mer lättöverskådliga så har svarsalternativ 4-5 slagits ihop till ”instämmer” och 1-2 till ”instämmer ej”. Notera att det i texten endast omnämns skillnader som är statistiskt säkerställda. T-test har använts som statistiskt test med signifikansnivå 5 %.

Överlag har Skatteverket fått ett klart bättre resultat i årets undersökning jämfört med utfallet i 2005 årets enkät. I många påståenden uppvisar både företagsenkäten och regionenkäten tydliga resultatförbättringar mot tidigare år.

12.2 Riksenkät: Företagens synpunkter på skattesystemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll

12.2.1 Förtroendet för Skatteverket har ökat avsevärt

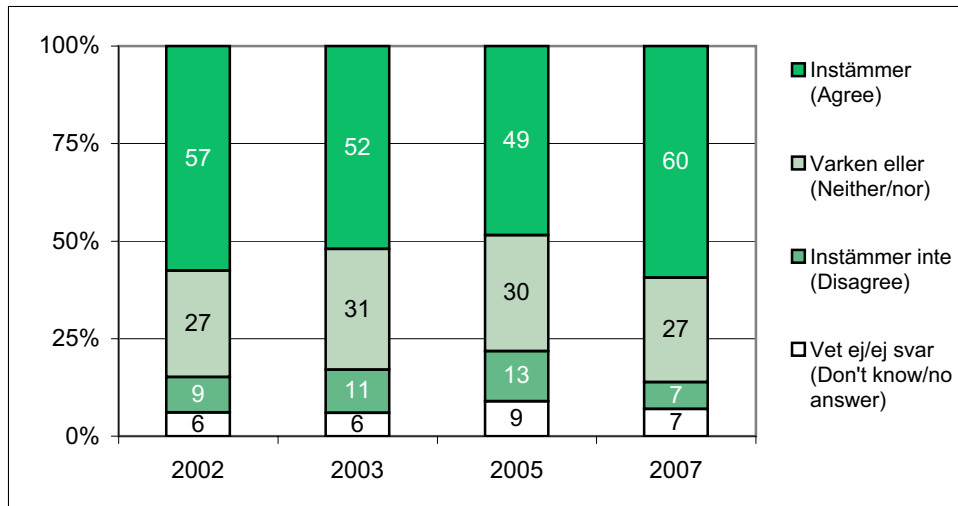
Utifrån antagandet att förtroendet för Skatteverket är en viktig förutsättning för ett frivilligt deltagande i vårt skattesystem anses förtroendet som det viktigaste kvalitetsområdet i undersökningen. Ett långsiktigt mål för Skatteverket är att företag och medborgare ska ha högt förtroendet för förvaltningen.

Förtroendet för Skatteverket har ökat avsevärt och årets resultat är det bästa jämfört med tidigare år. Efter en något neråtgående trend åren 2002-2005 så ser vi nu en tydlig, statistiskt säkerställd, ökning av företagens förtroende för Skatteverket. Andelen som uppger att de har förtroende för Skatteverket uppgår till hela 60 procent i år, medan andelen som saknar förtroende för Skatteverket ligger på 7 procent. Jämfört med förtroendet för myndigheter i allmänhet (42 procent) är förtroendet för Skatteverket mycket högre.

12.1 Diagram

Totalt sett har jag förtroende för Skatteverket 2002-2007, procent

Overall I have confidence in the Tax Authority 2002-2007, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.2.2 Inställningen till skattesystemet och Skatteverket

Andelen företag som tycker illa om skattesystemet har sjunkit markant mellan åren 2005 och 2007, från 57 procent till 37 procent. Andelen som är positiva till skattesystemet har stigit från 14 procent till 20 procent under samma period. Tänkbara förklaringar är bl.a. förändringar i regelverket och att årets undersökning genomfördes mitt under en högkonjunktur.

När det gäller företagens inställning till Skatteverket och det sätt på vilket Skatteverkets tjänstemän utför sina uppgifter,

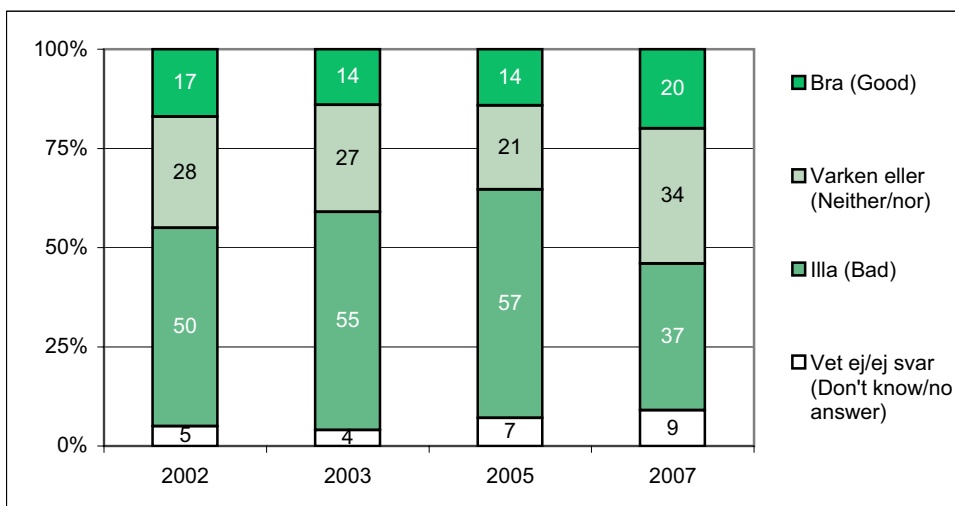
uppvisar årets resultat inga signifikanta förändringar mot tidigare år. Ungefär hälften av alla företag uppger att de är nöjda med Skatteverket och tjänstemännens sätt att utföra sina uppgifter. Andelen missnöjda uppgår till 8 procent.

Bokförings- och revisionsbyråer är den grupp som i högst grad är nöjd med Skatteverket och det arbetssätt på vilket verkets personal utför sina uppgifter. Enligt årets resultat uppgår andelen nöjda bland bokförings- och revisionsbyråer till 70 procent, vilket kan jämföras med ett företagsgenomsnitt på 46 procent.

12.2 Diagram

Vad tycker du i stort om skattesystemet, dvs. skatternas storlek och reglernas utformning? Företag, procent

What is your general opinion on the tax system, i.e. the level of taxes and the design of tax rules?, business sector, percent

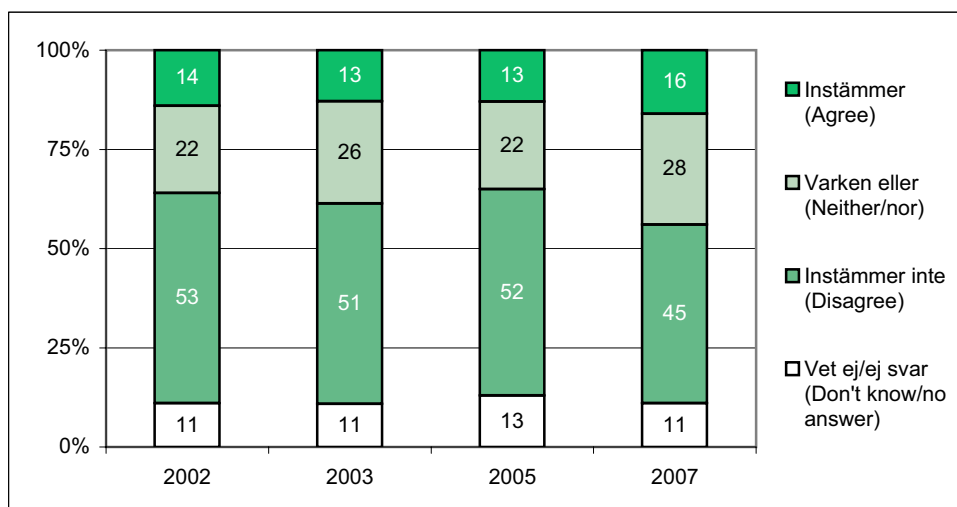

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.3 Diagram

Vi har ett enkelt skattesystem för företag, procent

The tax system for businesses is simple, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.2.3 Färre företag som tycker att skattesystemet inte är enkelt

Ett enkelt skattesystem är grundläggande när det gäller att underlätta för företag och medborgare att göra rätt för sig. Årets resultat är något bättre än tidigare års resultat. Det är färre i år som inte instämmer i att vi har ett enkelt skattesystem för företag. Andelen neutrala (varken eller) har ökat i motsvarande takt. Emellertid tycker fortfarande de flesta företagen att skattesystemet inte är enkelt.

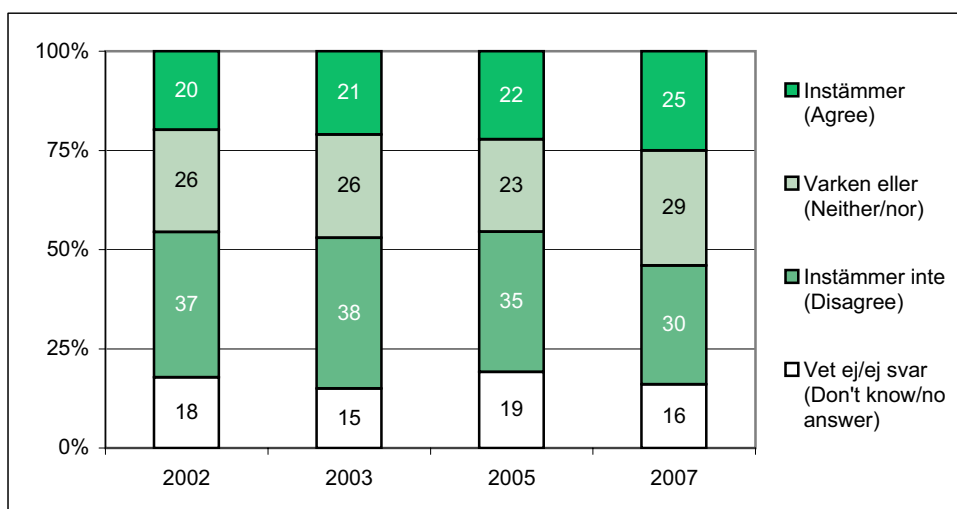
12.2.4 Lättare att deklarerar och lämna uppgifter

Trenden är positiv när det gäller att det är lätt för företag att deklarerar och lämna uppgifter om olika skatter. Andelen instämmande har ökat och andelen som inte instämmer har minskat stadigt sedan år 2002. Men det är fortfarande fler företag som är negativa än positiva till att det är lätt för företag att deklarerar och lämna uppgifter om olika skatter.

12.4 Diagram

Det är lätt för företag att deklarerar och lämna uppgifter om olika skatter, procent

It is easy for businesses to file tax returns and to file information on different taxes, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.2.5 Bättre information om förändrade skatteregler

En tredjedel av företagen uppger att information om ändrade skatteregler kommer i tid, medan 12 procent inte håller med. Hälften av företagen är neutrala eller saknar uppfattning. Resultatet har förbättrats i år jämfört med de två senaste mätningarna. Andelen instämmande har ökat från 30 procent till 36 procent i år.

12.2.6 Lättare att göra rätt för sig

På frågan om det är lätt för företag att göra rätt för sig ser vi en tydlig resultatförbättring jämfört med 2005 års mätning. Andelen instämmande har ökat från 28 procent till 36 procent och andelen som inte instämmer har minskat från 26 procent till 17 procent.

12.2.7 Skattekontroll

Årets resultat är bättre jämfört med alla tidigare års resultat. En tredjedel av företagen uppger att skattekontrollen totalt sett är bra. Lika många saknar uppfattning och 8 procent håller inte med i påståendet. Högst andel som inte håller med om att skattekontrollen totalt sett är bra finns bland bokförings- och revisionsbyråer.

12.2.8 Bättre fuskbekämpning och deklarationsgranskning

Det är fler företag i år som uppger att Skatteverket är bra på att bekämpa skat-

tefusket bland företagen. Andelen som instämmer i påståendet är 17 procent och andelen som inte instämmer är 18 procent, vilket är högst respektive lägst sedan 2002. Emellertid saknar närmare hälften av företagen uppfattning.

När det gäller om Skatteverket är bra på att kontrollera företagsdeklarationer instämmer drygt 30 procent i påståendet jämfört med 6 procent som inte instämmer; 40 procent saknar uppfattning. Årets resultat är, statistiskt säkerställt, det bästa jämfört med alla tidigare års mätningar. En högre andel negativa (13 procent som inte instämmer) finns bland bokförings- och revisionsbyråer.

12.2.9 Broschyurer och blanketter

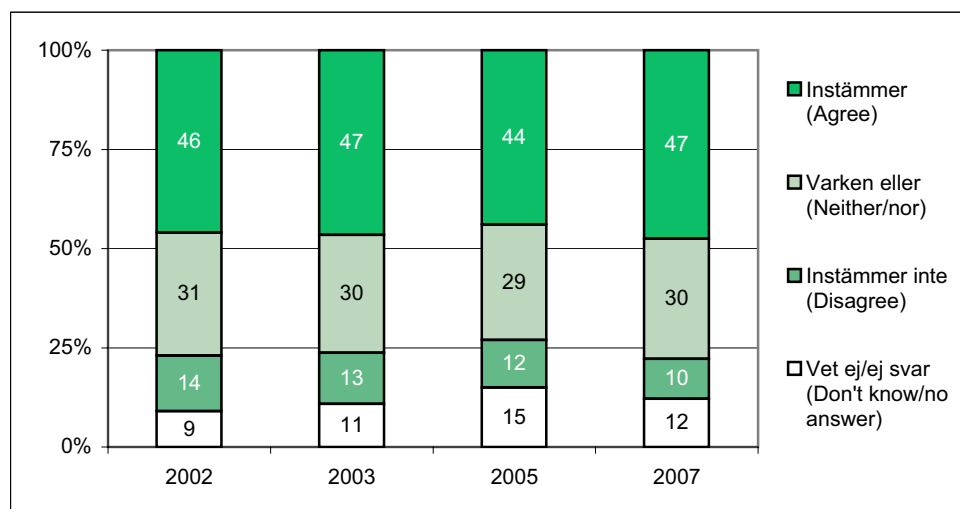
Knappt hälften av alla svarande företag uppger att de är nöjda med Skatteverkets broschyurer och blanketter totalt sett. Resultatet ligger i linje med tidigare år. En klar majoritet av företagen (64 procent) uppger att de är nöjda när det gäller om vi skickar ut våra blanketter och broschyurer i god tid. Endast fem procent är missnöjda.

Hälften av företagen instämmer i att skatteverkets broschyurer innehåller den information man behöver medan 8 procent är av motsatt uppfattning. En tredjedel av företagen anser att Skatteverkets broschyurer och blanketter är begripliga och 20 procent tycker inte att de är begripliga. Resultat är oförändrat jämfört med tidigare år.

12.5 Diagram

Totalt sett är Skatteverkets broschyurer och blanketter bra (företag, procent)

The Tax Authority's brochures and forms are good overall, businesses, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.2.10 Företagen och skattefusk

Det är 40 procent av företagen som uppger att de håller för troligt att Skatteverket skulle upptäcka ett eventuellt skattefusk från ett företag i deras bransch. Resultatet är oförändrat under de tre senaste undersökningarna (12.6 Diagram). Var tredje bokförings- och revisionsbyrå håller inte med i påståendet.

En majoritet av företagen anser att omfattningen på skattefusket är ett allvarligt samhällsproblem. Resultat ligger i linje

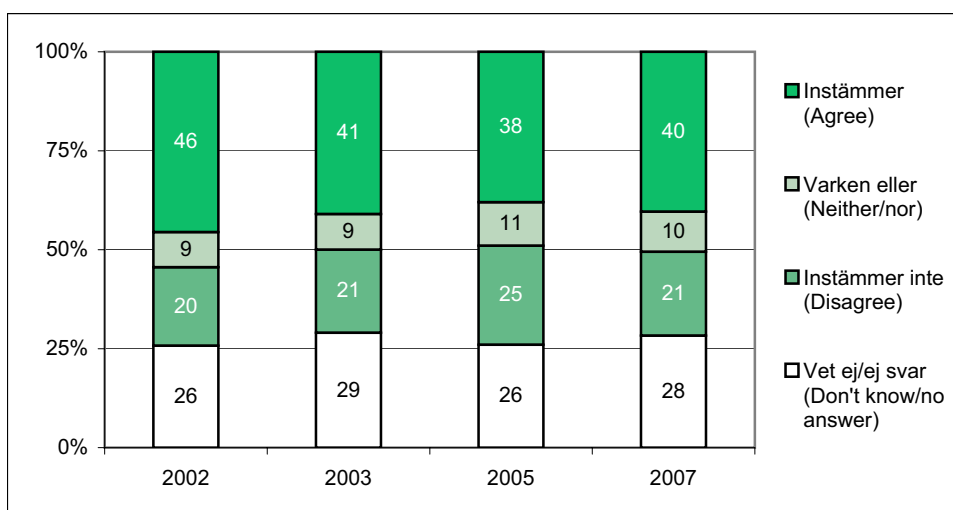
med de två senaste mätningarna (12.7 Diagram). Skillnader mellan de olika grupperna är små.

Det är fler företag i år som uppger att Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusket bland företagen. Andelen som instämmer i påståendet är 17 procent och andelen som inte instämmer är 18 procent, vilket är högst respektive lägst sedan 2002. Emellertid saknar närmare hälften av företagen uppfattning.

12.6 Diagram

Det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka ett skattefusk i ett företag som vårt, mot bakgrund av storlek, bransch, etc., procent

It is likely, the tax authorities would discover tax evasion in a company like ours, considering size, type of business, etc., percent

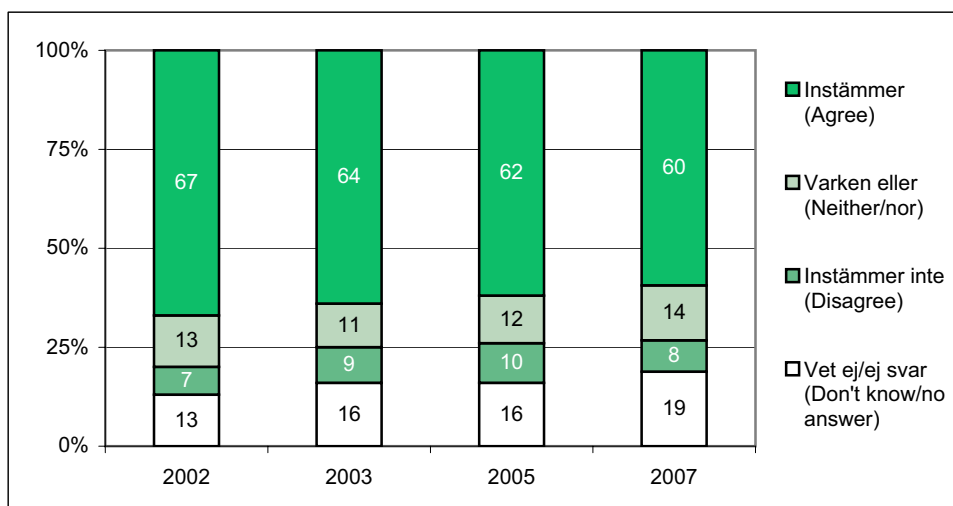

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.7 Diagram

Totalt sett är omfattningen på skattefusket ett allvarligt samhällsproblem, procent

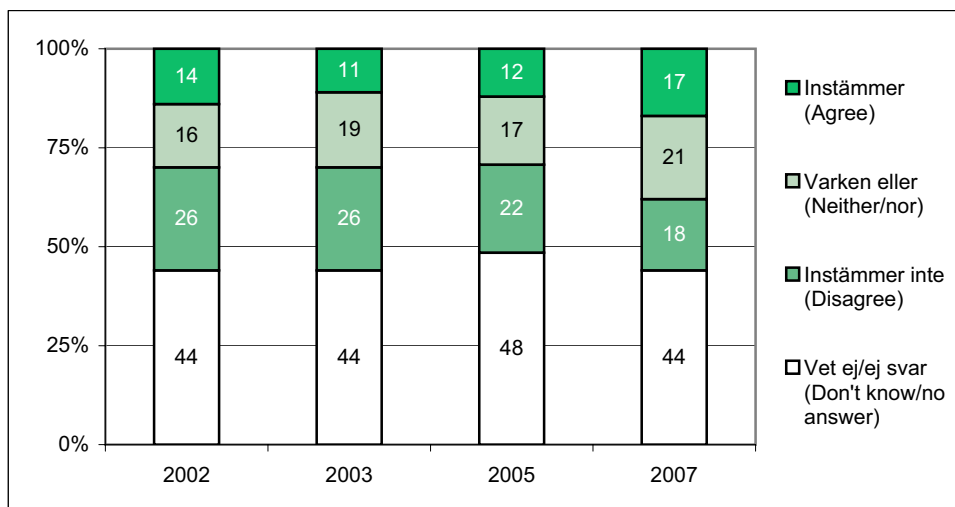
On the whole, the extent of tax evasion is a serious problem to society, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.8 Diagram

Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusket bland företagen, procent The Tax Authority is good at fighting tax evasion among businesses, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.3 Regionenkät: Synen på Skatteverkets sätt att arbeta

12.3.1 En majoritet är nöjd med kontakten med Skatteverket

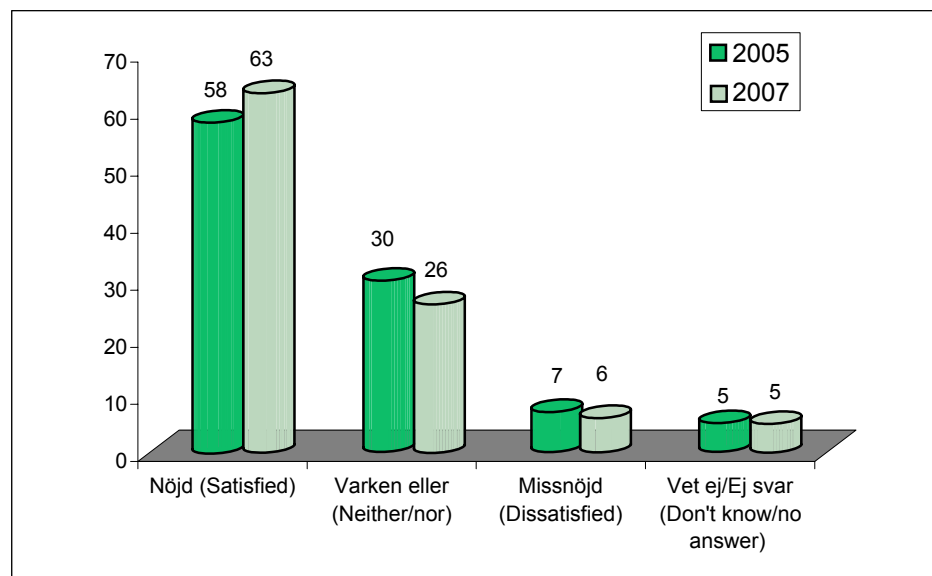
Över 80 procent av företagen anger att de haft någon form av kontakt med Skatteverket under de senaste 12 månaderna.¹ De allra flesta av dem har också haft någon form av personlig kontakt. En majoritet (60

procent) använder fortfarande i första hand telefonen för att kontakta Skatteverket.

Om företagen är nöjda eller missnöjda med kontakten med Skatteverket kan ses som ett sammanfattande omdöme om Skatteverkets sätt att arbeta. I årets enkätundersökning uppger 63 procent av företagen att de är nöjda med kontakten med Skatteverket. Endast 7 procent är missnöjda. Resultatet är en förbättring jämfört med 2005 års resultat (58 procent nöjda). Mest nöjda är bl.a. bokförings- och revisionsbyråer.

12.9 Diagram

Är du nöjd eller missnöjd med kontakterna med Skatteverket? Procent Are you satisfied or dissatisfied with your contacts with the Tax Authority? Percent

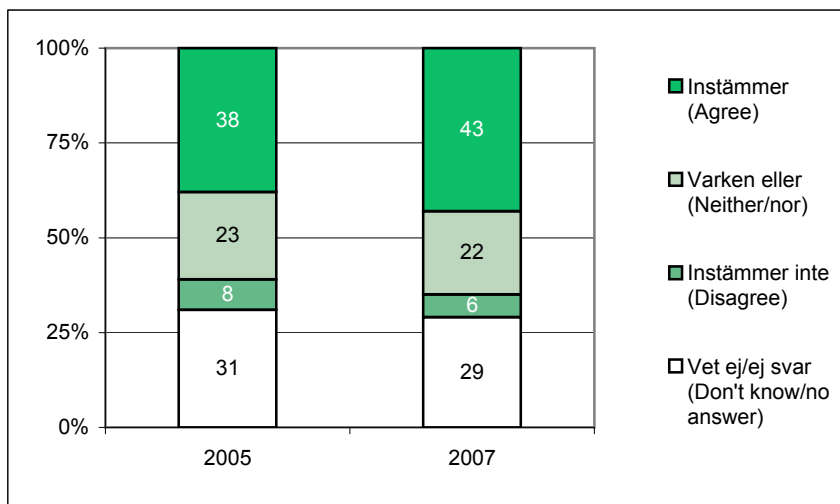
Anm.: Beräknas på en bas som utgörs av de som har haft kontakt med Skatteverket.

Källa: SKV Rapport 2008:4

¹ Kontakt omfattar telefon, brev, servicetelefon, personligt besök, Skatteverkets hemsida, e-post och fax.

12.10 Diagram

Totalt sett utför Skatteverket sina uppgifter på ett bra sätt, procent The Tax Authority performs its duties in a satisfactory way, percent

Anm.: Beräknas på en bas som utgörs av samtliga respondenter.

Källa: SKV Rapport 2008:4

12.3.2 Hyfsat betyg för Skatteverkets sätt att arbeta

I det sammanfattande påståendet ”totalt sett utför Skatteverket sin uppgift på ett bra sätt” instämmer 43 procent av företagen. Endast 6 procent är missnöjda och 29 procent saknar uppfattning. Resultatet är bättre jämfört med 2005.

12.3.3 Personalens attityder (ABC-attityder)

Våra attityder mot företagen och medborgarna påverkar förtroendet för Skatteverket. Bemötandet är mycket viktigt för tilltron till skatteförvaltningen, vilket i sin tur påverkar viljan att göra rätt för sig. Attitydfrågorna har till syfte att belysa hur företagen upplever personalens attityder.

Den mest negativa attityden är A där tjänstemännen är nedlåtande och misstänksamma. Attityd B innebär att tjänstemännen är reserverade och strikta och följer reglerna oavsett resultat. Attityd C, som är den önskvärda attityden, innebär att tjänstemännen är empatiska, hjälpsamma och positiva till medborgarna och företagen.

Enkätresultaten visar att en klar majoritet av företagen (62 procent) som haft kontakt med Skatteverket under de senaste 12 månaderna inte upplever att Skatteverkets personal är nedlåtande och misstänksam. Fler företag (30 procent) upplever däremot att personalen är reserverad och strikt (attityd B).

Attityd C är den vanligaste attityden företagen möter. 52 procent av företagen

tycker att Skatteverkets personal är empatisk, hjälpsam och positiv, medan 19 procent är av motsatt uppfattning. Tidigare års regressionsanalyser visar att det finns ett positivt samband mellan attityd C och förtroendet för Skatteverket. Attityderna A och B har ett negativt samband med förtroendet. Jämfört med 2005 uppvisar attitydfrågorna bättre resultat i år.

12.3.4 Hur ser företagen på de olika kvalitetsområdena?

De kvalitetsområden som företagen är mest nöjda med är i likhet med föregående år bemötande följt av kommunikation. Kvalitetsområdena kontroll och rättvisa kännetecknas av mycket hög andel ”ingen uppfattning”. Tillgängligheten uppvisar något högre andel missnöjda vilket kan bero på att det har varit svårt att komma fram på telefon.

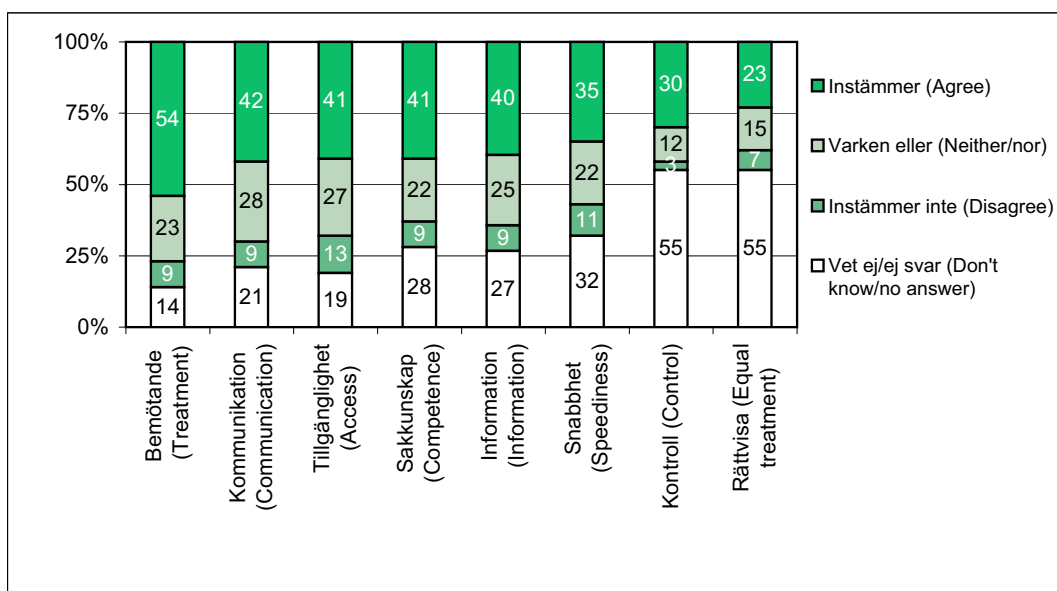
Bäst betyg för bemötandet

Bemötandet på det hela taget får bäst betyg jämfört med de övriga kvalitetsområdena. Över hälften av företagen är nöjda med bemötandet och 9 procent är missnöjda. Tre påståenden inom bemötandet får bra betyg: personalen är trevlig, personalen är intresserad och empatisk samt personalen är hjälpsam. Något sämre resultat får vi när det gäller att be om ursäkt när vi gjort något fel och vid påståendet *Skatteverket uttrycker sig vänligt i sina brev*.

12.11 Diagram

Jämförelse mellan de olika kvalitetsområdena 2007, Procent

Comparison between the overall mark for different quality areas 2007, Percent

Bas, varit i kontakt: Tillgänglighet, bemötande, sakkunskap, snabbhet, kommunikation

Bas, samtliga svarande: Information, kontroll och rättvisa

En majoritet är nöjd med tillgängligheten

Närmare hälften av företagen är nöjda och 10 procent missnöjda med tillgängligheten på det hela taget. Mest nöjda är företagen med telefon- och öppettiderna. Kritiska områden där vi inte får bra betyg är likt föregående år att ”komma fram på telefon” och att ”få kontakt med rätt tjänsteman”.

Snabbhet i handläggningen

Snabb handläggning får ett ganska bra betyg. En tredjedel av företagen uppger att vi har snabba handläggningar, medan 11 procent är av motsatt uppfattning. Vartannat företag uppger att de får snabba svar på sina frågor och vart tionde företag är av motsatt uppfattning. Något sämre resultat får vi i påståendet *Skatteverket blir snabbt klar med mina beslut*. I fråga om Skatteverket håller utlovade tider för svar och beslut samt om Skatteverket snabbt rättar begångna fel, är de flesta företag osäkra.

Sakkunnig personal

Inom kvalitetsområdet sakkunskap är det personalens sakkunnighet som får bäst betyg. Nära hälften av företagen instämmer i att Skatteverkets personal är kunnig och att de kan svara på företagens frågor. 10 procent håller inte med och nästan en fjärdedel redovisar ingen uppfattning. Resultatet är bättre jämfört med föregående

undersökning. Företag som haft personlig kontakt via besök tillhör de mest positiva. De flesta företag upplever också att de kan lita på de svar/besked de får från Skatteverket. När det gäller om Skatteverket fattar korrekta beslut är en stor andel av företagen osäkra.

Skriftspråket får sämre betyg

Inom området kommunikation upplever 42 procent av företagen att det är lätt att kommunicera med Skatteverket på det hela taget. Och de flesta företag är mer nöjda med personalens talspråk än skriftspråk. Vart fjärde företag är missnöjt med det skriftspråk vi använder. Företagen är även kritiska till hur Skatteverket motiverar sina beslut. Knappt 40 procent av företagen föredrar att Skatteverket använder telefon istället för brev när de kontaktar företagen.

Bättre betyg när det gäller att informera

Inom området information upplever 40 procent av företagen att Skatteverket informerar bra totalt sett, vilket är en avsevärd förbättring mot 2005 års resultat som låg på 34 procent. Endast 9 procent är missnöjda med vår information. Företagen upplever dock att Skatteverket informerar bra om deras skyldigheter och sämre om deras rättigheter. I fråga om företagen lätt kan få tag på den information de behöver

är 40 procent nöjda vilket är en påtaglig förbättring mot 35 procent vid mätningen 2005.

Stor osäkerhet i fråga om kontrollen

Sett över flera år går det att utläsa en positiv trend när det gäller företagens synpunkter på om vår kontrollverksamhet fungerar bra. Nästan vart tredje företag tycker att kontrollen fungerar bra totalt sett, endast 3 procent tycker inte det. Gemensamt för hela kvalitetsområdet är dock att andelen utan uppfattning är mycket stor (över 50 procent). När det gäller om Skatteverket är bra på att upptäcka skattefusk generellt sett saknar två tredjedelar av företagen uppfattning. Omkring en tredjedel av företagen tycker att det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka skattefusk i det egna företaget och 28 procent tror att konsekvenserna i så fall skulle bli allvarliga. 5 procent av företagen tror inte att skattefusk skulle upptäckas i det egna företaget, och inte heller att konsekvenserna i så fall skulle bli allvarliga.

Hög andel utan uppfattning i fråga om rättvisa

Rättvisa är liksom kontroll ett kvalitetsområde där andelen utan uppfattning är mycket hög. Över hälften av företagen saknar uppfattning i fråga om Skatteverket ger alla en rättvis och säker behandling. Knappt en fjärdedel av företagen instämmer och 7 procent instämmer inte i detta påstående. I påståendet om Skatteverket har en enhetlig tolkning av skattelagarna instämmer 18 procent medan 12 procent inte instämmer. Över hälften av företagen har inte någon uppfattning.

Bokförings- och revisionsbyråer skiljer sig från övriga företag. Nästan var tredje bokförings- och revisionsbyrå tycker inte att Skatteverket behandlar alla rättvist och 40 procent tycker inte att Skatteverket har en enhetlig tolkning av skattelagarna.

12.3.5 Regionala jämförelser

Förekomsten av regionala skillnader är i de flesta fall liten och ofta inte statistiskt säkerställd. Vad som går att utläsa är att företag inom norra regionen oftare är mer tillfreds inom de olika kvalitetsområdena jämfört med övriga regioner och då särskilt jämfört med Stockholmsregionen. Motsvarande skillnader går även att se mellan företag med verksamhet på landsbygden kontra i storstad.

12.4 Kontrollenkäten 2008

Skatteverket har i tidigare undersökningar följt utvecklingen av förtroendet för Skatteverket bland medborgare och företag. Denna undersökning studerar närmare hur förtroendet förändras vid en kontroll eller revision som leder till ett ändringsbeslut, samt att ta reda på vilka faktorer som påverkar förtroendet i mötet mellan individen/företaget och Skatteverkets tjänsteman.

Undersökningen bestod av privatpersoner och företag som fått ett ändringsbeslut (positivt eller negativt) i 2007 års taxeringskontroller/revisioner eller i periodkontrollen under september-november 2007. Av de totalt 5 000 företag och privatpersoner som ingick i urvalet så inkom svar från 2 126, vilket gav en svarsandel på 43 procent. Skatteverket levererade urvalsunderlag till TNS Gallup AB som genomförde undersökningen med telefonintervjuer.

Bland företagen fick 15 procent ett ökat förtroende och 17 procent ett minskat förtroende efter kontrollen/revisionen. Endast 6 procent av privatpersonerna fick ett ökat förtroende, medan förtroendet minskade hos 20 procent.

De som svarade att förtroendet ökat eller minskat fick även frågan ”Vad är det framför allt som gjort att ditt förtroende har förändrats?” utan fasta svarsalternativ. De öppna svaren på denna fråga visade att ett bra bemötande var den klart vanligaste orsaken till ett ökat förtroende, följt av hjälpsamhet, kompetens och bra kommunikation. Även när det gäller minskat förtroende så var bemötandet, dvs. ”dåligt bemötande” den vanligaste orsaken, men nästan lika många svar pekade på ett missnöje med ”felaktiga bedömningar”. Andra frekvent förekommande öppna svar var misstro, okunnighet, dåligt regelverk, fel prioritering i Skatteverkets kontroller och bristande hjälpsamhet.

En analys av sambandet mellan påståendena med fasta svarsalternativ (svarsskala 1-5) och frågan om förtroendet ökat eller minskat ger en liknande bild av vilka faktorer som påverkar förtroendet. Förändringen av förtroendet har ett starkt samband med påståendet ”Jag fick ett bra bemötande”, men ett ännu något starkare samband med ”Jag känner mig rättvist behandlad”.

Från periodkontrollen (moms, arbetsgivaravgifter och avdragen skatt) kunde vi leverera ändringsbelopp i kategorier i ur-

valsunderlaget till TNS Gallup. Det visade sig att sambandet mellan ändringsbelopp och förändrat förtroende var betydligt svagare än för undersökningens alla påståenden. Om ändringen är positiv eller negativ verkar spela en ganska stor roll, men sambandet mellan förändrat förtroende och ändringsbeloppets storlek var mycket svagt. Det verkar helt enkelt finnas andra faktorer än kontrollens utfall som är viktigare för ett förändrat förtroende.

Slutsatsen blir att det viktigaste för att öka förtroendet hos de som blivit föremål för kontroll är att skapa en bra dialog där vi lyssnar på deras argument – så att de känner sig rättvist behandlade.

12.5 Externa undersökningar

Enligt en undersökning som utfördes år 2007 åt intresseorganisationen *Företa-*

garna, ligger Skatteverket strax efter Bolagsverket i topp bland myndigheter vad gäller lämnad service och bemötande, arbete med regelförenklingar samt i hur snabbt man svarar på e-post. Undersökningsföretaget Sifo hade intervjuat 3 916 slumpmässigt utvalda företag med 1 till 49 anställda. Av Företagarnas pressmeddelande framgår inte om metoden varit postenkät, telefonintervju eller personliga intervjuer, ej heller framgår graden av svarsbortfall. De myndigheter som i övrigt rankats av småföretagen var Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Försäkringskassan och Statistiska Centralbyrån. Frågorna om service och bemötande ställdes för fjärde året i rad, och av informationen på organisationens hemsida framgår att Skatteverket legat i topp vid samtliga undersökningstillfällen.

Källor och lästips:

- *Företagens synpunkter på skattesystemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll, SKV Rapport 2008:3*
- *Företagens synpunkter på Skatteverkets sätt att arbeta, SKV Rapport 2008:4*
- *Medborgarnas synpunkter på skattesystemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll, SKV Rapport 2007:3*
- *Medborgarnas synpunkter på Skatteverkets sätt att arbeta, SKV Rapport 2007:4*
- *PM – Kontrollenkäten 2008, Henrik Franzon, Analysenheten, Skatteverkets huvudkontor*

N:o 47.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till ny förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst; gifven Stockholms slott den 15 februari 1907.

Under återopande af bifogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga närlagda förslag till ny förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst jämte instruktion för taxeringsmyndigheterna.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Carl Swartz.

I och med att självdeklarationen infördes 1902 inträdde den skattskyldige som agerande part i skatteprocessen. Genom författningsändring 1907 avskaffades bevillningsberedningarna och taxeringskommittéerna och i stället skulle taxeringsarbetet i första instans skötas av taxeringsnämnder. Taxeringsnämnderna fungerade som ett beredningsorgan till prövningsnämnderna, vilkas uppgift var att överpröva alla taxeringar. Som det allmännas ombud i prövningsnämnden fungerade chefen för landskontoret, landkamreraren. I övrigt fanns inga andra tjänstemän anställda för granskningsarbetet. Landskontorets övriga tjänstemän ansågs emellertid på fritid böra medverka i taxeringsarbetet mot ersättning.

Administration av skattesystemet

13.1 Inledning

Skattesystemet berör alla invånare, företag och organisationer och nästan alla deltar i dess administration som deklaranter, uppgiftslämnare eller betalningsförmedlare. I detta kapitel beskrivs skatteadministrationens uppbyggnad, men perspektivet begränsas till statliga myndigheter. Statistik i tabeller redovisas för vartannat år av utrymmesskal.

Vanligtvis identifieras skatteadministrationen som ”Skatteförvaltningen”, vilken sedan den 1 januari 2004 består av en enda myndighet, Skatteverket. Skatteverket är sedan den 1 januari 2006 organiserat med sju skatteregioner, ett storföretagsskattekontor (SFSK)¹ och ett huvudkontor i Solna. Skatteverket sysslar även med annat än skatter, t.ex. folkbokföring. Det finns å andra sidan flera myndigheter utanför Skatteverket som också svarar för viktiga beskattningsfunktioner, exempelvis Tullverket och Kronofogdemyndigheten. Som samlingsbeteckning på alla olika beskattningsfunktioner, utan hänsyn till vilken myndighet som svarar för dem, används i det följande skatteadministrationen.

Det finns emellertid dessutom ett antal funktioner som är nödvändiga för att upprätthålla skattesystemet, men som ligger utanför vad man normalt menar med skatteadministration, t.ex. de politiska instansernas arbete med utformning av skattepolitik och skattelagstiftning, liksom rättsväsendets befattning med skattemål och skattebrott.

I detta kapitel behandlas i nämnd ordning:

- den politiska nivån (där skattepolitik och skattelagstiftning utformas)
- den egentliga skatteadministrationen
- rättsväsendet (som hanterar tvister, brott och straff)

13.2 Den politiska nivån

”Det svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta” utövas av riksdagen. Inom riks-

dagen behandlas skattefrågor av skatteutskottet.

I några avseenden måste emellertid riksdagen underordna sig EU. Det gäller mervärdesskatten och de s.k. harmoniserade punktskatterna, där EU ställer vissa krav på hur reglerna ska vara utformade. Det är dock fortfarande riksdagen som beslutar om den konkreta utformningen även av dessa regler.

Det är regeringen som lägger fram de propositioner som riksdagen ska ta ställning till. Lagförslagen utarbetas inom regeringskansliet och när det gäller skattelagstiftning är det Finansdepartementets skatteavdelning som svarar för utformning av propositioner och förslag till lagtext. Dessa förslag grundar sig i sin tur ofta på mer eller mindre omfattande utredningar som publiceras som departementspromemorior (Ds), eller i skriftserien statens offentliga utredningar (SOU).

13.3 Skatteadministrationen

Som redan nämnts omfattar skatteadministrationen inte bara Skatteverkets verksamhet utan även t.ex. en stor del av Kronofogdemyndighetens arbete och Tullverkets uppörd av moms, tullar m.m. vid import från länder utanför EU. Även Vägverkets uppörd av fordonsskatt och tingsrätternas hantering av stämpelskatt kan räknas till skatteadministrationen. Ekonomistyrningsverkets arbete med inkomstredovisning och inkomstprognoser är uppgifter som i andra länder normalt utförs av de centrala skattemyndigheterna, vilket kan motivera att även detta arbete inräknas i skatteadministrationen.

13.3.1 Skatteverket och exekutionsväsendet

I och med enmyndighetsreformen i januari 2004 samlades det tidigare Riksskatteverket och dåvarande tio skattemyndigheter, i en enda myndighet, vilket innebär fördelar genom förenklad ärendesamordning, större

¹ SFSK ombildas fr.o.m. den 1 januari 2009 till en egen skatteregion.

flexibilitet, och bättre förutsättningar för enhetlig rättstillämpning etc. Den 1 januari 2005 slogs de två nordligaste regionerna Luleå och Östersund ihop till en skatteregion, och fr.o.m. den 1 januari 2006 har regionernas antal minskats till sju.

Vid den nya myndigheten har inrättats en funktion med allmänt ombud som getts rätt att bl.a. överklaga verkets taxerings- och beskattningsbeslut.

Tillsammans hade Skatteverket och exekutionsväsendet drygt 13 800 anställda vid ingången av år 2008.

13.1 Tabell

Fast anställd personal i skatteförvaltningen och exekutionsväsendet per den 1 januari resp. år

Number of permanent employees January 1st at the Swedish Tax Agency and the Swedish Enforcement Authority

	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Skatteverket, HK (Tax Agency Main Office)	868	935	1 023	1 094	1 072	1 144	1 234	375	347
Varav IT-avdelningen (IT)	369	557	618	657	654	597	640	-	-
Varav övriga avd (other)	499	378	405	437	418	547	594	-	-
Verksamhetsstöd (Business Support Unit)								1 029	1 247
Skatteregionerna (Tax Regions)	11 863	11 039	10 724	9 687	8 976	9 496	9 306	9 262	9 713
Kronofogdemyndigheten (Enforcement Authority)	2 880	2 888	2 878	2 753	2 596	2 516	2 473	2 422	2 517
Totalt	15 611	14 862	14 625	13 534	12 644	13 156	13 013	13 088	13 824

Källa: Skatteverkets årsredovisningar, Palasso

Skatteverket är central förvaltningsmyndighet för

- Beskattning
- Fastighetstaxering
- Folkbokföring
- Registrering av bouppteckningar
- Bevakning av statens fordringar

Skatteverkets huvudkontor består av fem staber och två avdelningar: Verksledningsstaben, Personalstaben, IT-/Utvecklingsstaben, Kommunikationsstaben och Säkerhetsstaben, samt rättsavdelningen och produktionsavdelningen.² I samband med omorganisation år 2005 har också en stödavdelning bildats, Verksamhetsstöd för skatt och kronofogdemyndigheten, där bl.a. den tidigare IT-avdelningen ingår. I övrigt består Skatteverket som beskrivits ovan av sju skatteregioner med sina respektive kontor samt ett storföretagsskattekontor (SFSK) med enheter i Stockholm, Malmö, Göteborg och Ludvika.³

Skatteregionerna, dvs. den regionala skatteadministrationen, var från början en del av länsstyrelsen. År 1987 bildades 24 fristående länskattemyndigheter, som 1991 slogs samman med de lokala skattemyndigheterna i länet till länskattemyndigheter. Den 1 januari 1999 ombildades skattemyndigheterna till tio regionmyndig-

heter, en organisation som varade i fem år. Sedan den 1 januari 2004 ingår skatteregionerna i den nya centralorganisationen, Skatteverket. Den regionala struktur som tidigare följde länsgränserna har brutits. Inom varje region finns ett eller flera skattekontor, till vilka allmänhet och företag vänder sig i skatte- och folkbokföringsfrågor. Efter utredning under 2007 beslutades att Skatteverket skulle etablera s.k. servicekontor tillsammans med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Fördelen med detta är att medborgarnas mötesplatser med dessa myndigheter centreras till en plats istället för flera, och att myndigheternas arbete kan effektiviseras.

Från 1992 fram till 2000 minskade antalet anställda på skattemyndigheterna och RSV på grund av rationaliseringar och anslagsminskningar med ca 2 900 personer. Samtidigt skedde en intern omfördelning av resurser från ren ärende- och deklara-tionshantering (s.k. grundhantering) till skattekontroll. I Skatteverket arbetade år 2007 nästan 10 100 personer. Mycket av de administrativa funktionerna har fr.o.m. år 2006 lagts ut på Verksamhetsstöd för skatt och kronofogdemyndigheten, som bl.a. svarar för personalfunktionen, utbildning, drift, underhåll och utveckling av IT-systemen.

² Kronofogdeavdelningen bröts ut från Skatteverkets huvudkontor den 1 januari 2008.

³ Den 1 januari 2009 kommer SFSK att ombildas till en skatteregion, med kontor i samma städer.

13.2 Tabell
Skatteverkets personalresurser i årsarbetskrafter
Hours worked in the Tax Agency expressed as staff years

	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007
Service (<i>service</i>)	672	637	729	751	705	778	845
Grundhantering (<i>Basic processing</i>)	1 996	1 494	1 356	1 248	966	1 534	1 402
Skrivbordskontroll (<i>Desk audits</i>)	2 177	2 108	1 644	1 869	1 902	1 688	1 834
Revision (<i>Field audits</i>)	1 482	1 463	1 115	959	959	954	1 017
Skattenämnd/process (<i>Tax disputes</i>)	164	183	188	186	200	193	181
Skattebrottsenheterna (<i>Tax Fraud Investigation Units</i>)			39	76			
Regionernas operativa beskattningsupp (Operational taxation at regional level)	6 491	5 885	5 071	5 089	4 732	5 147	5 279
Folkbokföring (<i>Population registration</i>)	709	614	591	594	646	630	723
Fastighetstaxering (<i>Property valuation</i>)	263	197	157	159	372	288	235
Brottsbekämpning (<i>Crime combating</i>)					125	147	202
Registrering av bouppteckningar (<i>Estate inventory registration</i>)					104	104	80
Regionernas operativa uppgifter (All operational tasks at regional level)	7 463	6 696	5 819	5 842	5 979	6 316	6 519
Administration (<i>Administrative functions</i>)	2 610	2 487	2 390	2 663	2 592	2 058	2 536
Totalt (total)	10 073	9 183	8 209	8 505	8 571	8 374	9 055
Huvudkontoret (<i>Main Office</i>)	859	874	900	916	988	1 069	319
Verksamhetsstöd (<i>Business Support Unit</i>)							934
Summa Skatteverket (Total the Tax Agency)	10 932	10 057	9 109	9 421	9 559	9 443	10 308

Anm: Årsarbetskraft (staff year) = 200 dagar (days) = 1 600 arbetstimmar (workhours).

Arbets tid för Verksamhetsstöd, ingår till den del tiden beräknas belöpa på skatteförvaltningens verksamhet (80 procent).

År 2002 blev brottsbekämpning och registrering av bouppteckningar egna verksamhetsgrenar.

Källa: Skatteverkets årsredovisningar, Palasso

Kronofogdemyndigheten har bl.a. till uppgift att driva in obetalda skatter och allmänna avgifter (allmänna mål) samt privaträttsliga fordringar (enskilda mål).

År 1988 slogs de tidigare 81 kronofogdemyndigheterna samman till 24 länsmyndigheter. Den 1 januari 1997 sammanfördes kronofogdemyndigheterna i tio regionala myndigheter organiserade under Skatteverket. För att få en mer flexibel och kost-

nadseffektiv verksamhet avvecklades de regionala kronofogdemyndigheterna och en rikstäckande Kronofogdemyndighet inrättades fr.o.m. den 1 juli 2006. Sedan den 1 januari 2008 är exekutionsväsendet utbrutet från Skatteverket i och med bildandet av den nya Kronofogdemyndigheten. Kronofogdemyndigheten leds av rikskronofogden.

13.3 Tabell

Kronofogdemyndighetens personalresurser i årsarbetskrafter Hours of work at the Enforcement Authority expressed as staff years

	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007
Förebyggande verksamhet (<i>Information</i>)	12	12	12	21	24	23	18
Summarisk process (<i>Injunctions to pay etc.</i>)	216	205	201	197	210	213	248
Verkställighet och Indrivning (<i>Debt collection</i>)	1 671	1 806	1 810	1 659	1 525	1 481	1 516
Fastighetsförsäljning (<i>Sale of real estate</i>)*	177	130	83	62	47	50	0
Konkurstillsyn (<i>Bankruptcy supervision</i>)	91	84	76	62	60	57	56
Skuldsanering (<i>Debt relief</i>)	63	73	58	67	50	52	69
Kundcenter (<i>Contact center</i>)	0	0	0	0	0	0	71
Summa operativ verks. (Total operative activity)	2 001	2 092	2 240	2 069	1 917	1 876	1 978**
Administration (<i>Administration</i>)	429	376	298	277	393	352	0
Egen utbildning (<i>Training</i>)	163	0	0	0	0	0	0
Koncernövergripande (<i>Service-wide tasks</i>)	30	0	0	0	0	0	21
Verksamhetsstöd (<i>Business Support Unit</i>)							234
Summa KFM (Total)	2 622	2 468	2 538	2 346	2 310	2 228	2 233

*Fastighetsförsäljning är numera inbakat i processen Verkställighet och Indrivning.

**Administrativ verksamhet som bedrivs inom myndigheten redovisas numera för varje process, vilket gör att summa operativ verksamhet blir något överredovisad. Den del av administrationen som utförs av Verksamhetsstöd särredovisas emellertid.

Anm: Årsarbetskraft (staff year) = 200 dagar (days) = 1 600 arbetstimmar (workhours)

Källa: Kronofogdemyndigheten, PLEX-systemet

13.4 Tabell

Skatteverkets och exekutionsväsendets anslagsutgifter, mnkr Budget expenditure by the Tax Agency and the Enforcement Service, MSEK

	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007
Skatteverket (Tax Agency)	4 610	4 506	4 808	5 007	5 479	5 791	6 109	6 537
varav folkbokföring (<i>population registration</i>)	424	379	381	424	464	488	487	531
varav fastighetstaxering (<i>property valuation</i>)	213	201	190	141	148	306	238	200
varav beskattning (<i>taxation</i>)	3 973	3 926	4 237	4 442	4 867	4 681	5 059	5 489
varav brottsbekämpning (<i>crime combating</i>)						170	201	256
varav registrering av bouppteckningar (<i>estate inventory registration</i>)						148	123	61
Exekutionsväsendet (The Enforcement Service)	1 153	1 181	1 322	1 459	1 518	1 620	1 605	1 762
Allmänna Val (<i>General Elections</i>)	13	102	35	78	9	0	0	0
Övriga utgifter och inkomster, netto (<i>Other expenditure and income, net</i>)	32	-268	-188	4	4	1	0	0
Totalt (total)	5 808	5 521	5 977	6 548	7 011	7 412	7 714	8 299

Källa: Skatteverkets årsredovisningar

Sammanlagt förbrukade Skatteverket och Kronofogden cirka 8,3 miljarder kronor år 2007. Beskattningsverksamheten, dvs. Skatteverkets verksamhet minus folkbokföring, brottsbekämpning respektive registrering av bouppteckningar, står för omkring 70 procent av denna summa.

13.3.2 Tullverket

Tullverket omorganiserades under 2004, varvid den tidigare regionala indelningen av verket upphörde. Den operativa verksamheten samt utvecklingsarbete och IT-stöd bedrivs vid nio olika kompetenscenter med nationellt ansvar i Stockholm, Gö-

teborg, Malmö, Sundsvall och Luleå. År 2007 uppgick de sammanlagda årsarbetskrafterna till drygt 2 000. En av Tullverkets viktigaste uppgifter är att ta in tullar, mervärdesskatt samt andra skatter och avgifter.

Tullgränserna har flyttats i och med Sveriges inträde i EU. Betalningarna till Tullverket vid handel med "tredje land" (länder utanför EU) uppgår till nästan 60 miljarder kronor. Huvuddelen av moms och andra skatter inlevereras till den svenska staten medan tullavgifterna i huvudsak går till EU.

13.5 Tabell

Tullverkets personalresurser i årsarbetskrafter, fördelning på olika processer Customs service personnel resources, expressed as staff years, distribution between different processes

	1999	2001	2003	2005	2007
Effektiv handel (<i>Effective trade</i>)	949	932	859	642	686
Gränsskydd (<i>Frontier protection</i>)	798	856	816	753	893
Övriga processer (<i>Other processes</i>)	572	488	530	542	475
Summa (Total)	2 319	2 276	2 205	1 937	2 054

Anm: Årsarbetskraft (staff year) = 200 dagar (days) = 1 600 arbetstimmar (workhours).

Källa: Tullverkets årsredovisningar 1999-2007

13.6 Tabell

Betalningar till Tullverket, mkr Revenue collected by Customs, MSEK

	1997	1999	2001	2003	2005	2007
Moms (VAT)	38 017	37 107	46 936	47 009	43 888	53 743
Tullmedel (<i>Customs duties</i>)	3 490	3 123	3 408	3 218	4 261	5 179
Övriga avgifter och skatter (<i>Other taxes and duties</i>)	309	367	231	222	196	443
Varav medel för andra myndigheters räkning (<i>Other revenue</i>)	855	24	23	26	16	21
Summa (Total)	42 671	40 621	50 598	50 475	48 345	59 365

Källa: Tullverkets årsredovisningar 1997-2007

13.3.3 Tingsrätterna som beskattningsmyndigheter

Tingsrätterna utför administrativa beskattningssuppgifter när det gäller uttag av stämpelskatt vid fastighetsöverlåtelser m.m., där tingsrätterna medverkar i egenskap av inskrivningsmyndigheter och beviljar lagfarter. Då registreras de köpeskillingar som ligger till grund för skatten. Själva lagfartshandlingen utfärdas av Lantmäteriverket som också redovisar skatten. Betalning sker i allmänhet genom postförskott.

13.3.4 Övriga myndigheter

Vägtrafikskatt betalas till Vägverket som också svarar för bilregistret. Skatteverket är dock central förvaltningsmyndighet och Skatteverkets regionkontor i Örebro är beskattningsmyndighet. Vägverket ansvarade också för att bygga och driva det tekniska systemet för uppbörd av den trängselskatt som infördes på försök i Stockholm under 2006.

Ekonomistyrningsverket, som inrättades den 1 juli 1998 genom en utbrytning av vissa av de uppgifter som tidigare ankommit på Riksrevisionen, medverkar i skattesystemet genom att svara för riksbokföringen som omfattar statens inkomster och

utgifter. Ekonomistyrningsverket gör också prognoser över statens inkomster.

13.4 Rättsväsendet och skatterna⁴

Bortsett från tingsrätternas medverkan vid uttag av stämpelskatt avser rättsväsendets hantering av skatter dels tvister vid de allmänna förvaltningsdomstolarna (länsrätterna, kammarrätterna och Regeringsrätten), dels skattebrott (polis, åklagare, tingsrätterna, hovrätterna, Högsta domstolen samt kriminalvården).

13.4.1 Överklaganden

Om en skattebetalare är missnöjd med skatteverkets beslut om taxeringen är den normala gången att han begär omprövning hos verket. Om Skatteverket inte ändrar sitt beslut kan han överklaga till länsrätten och därefter till kammarrätten. I sista hand finns möjligheten att begära prövningstillstånd hos regeringsrätten.

Går länsrättens beslut Skatteverket emot kan verket överklaga hos kammarrätten och begära prövningstillstånd hos Regeringsrätten.

Den 1 januari 2004 inrättades ett allmänt

⁴ Till Rättsväsendet räknas egentligen också kronofogdemyndigheterna (jfr utgiftsområde 4 i statsbudgeten). Indrivning av skatter är emellertid en uppgift som i de flesta länder utförs av skattemyndigheterna själva. Det är därför rimligt att här betrakta den som en funktion som ingår i skatteadministrationen.

ombud, som kan överklaga Skatteverkets beslut, samt överklaga till länsrätt, kammarrätt respektive Regeringsrätten.

Den skattskyldige respektive det allmänna ombudet har också möjlighet att få en rättsfråga bedömd i förväg genom s.k. förhandsbesked. Då vänder man sig till Skatterättsnämnden, som är en fristående myndighet, men vars kanslifunktioner sköts av Skatteverket. Förhandsbesked kan överklagas hos Regeringsrätten.

Skatteärenden tar lång tid i domstolarna

I en utredning som publicerades år 2002 av dåvarande Riksrevisionsverket (nuvarande Riksrevisionen) undersöktes tiden för handläggningen av tvistiga skatteärenden vid ett antal skattemyndigheter, länsrätter och kammarrätter.⁵ Det mått man använde sig av var mediantiden dvs. den tid inom vilken hälften av ärendena var avgjorda och hälften inte var avgjorda. Ett ärende som följde mediantiden i de tre instanserna (skattemyndighet, länsrätt och kammarrätt) avgjordes först efter ca 40 månader. Grovt uppskattat hade hälften av ärendena inte avgjorts efter tre och ett halvt år. Undersökningen fann att skattemyndigheternas omprövning svarade för en liten del av tiden i tvistiga skatteärenden, mindre än 8 procent av den totala handläggningstiden. Att ärendena blivit liggande i domstolarna berodde dels på stora balanser, dels på att två tredjedelar av övriga mål i länsrätt och kammarrätt prioriteras före skattemålen.

13.4.2 Skattebrott

Misstänker Skatteverket att en skattskyldig begått skattebrott anmäler man detta till åklagarmyndigheten. Sedan den 1 januari 2005 finns landets åklagare samlade i denna myndighet. Undantaget är Ekobrottsmyndigheten (EBM), som är en åklagarmyndighet som specialiserat sig på ekonomisk brottslighet, dit skattebrott räknas.

Åklagarna leder sedan utredningen, som normalt utförs av polisen. Vid EBM finns poliser som arbetar med ekonomisk brottslighet. Sedan 1998 finns det skattebrottsenheter vid skatteregionerna, där utredare arbetar med skattebrottsutredningar under åklagares ledning.

Liksom för andra brott är tingsrätten första instans, vars beslut kan överklagas till hovrätten. Högsta instans är Högsta domstolen. När personer döms till fängelse för skattebrott kommer också kriminalvården med i bilden.

13.5 Vad kostar skatteadministrationen?

Skatter påverkar ekonomin på flera sätt. Bortser man från skatternas inverkan på utbud och efterfrågan i ekonomin kan den administrativa börda som skattesystemet lägger på skattebetalare, uppgiftslämnare och myndigheter delas upp på:

- administrationskostnader (statliga myndigheter)
- fullgörandekostnader (skattebetalare och uppgiftslämnare)

Skattesystemets administrationskostnader motsvarar statens förvaltningsutgifter för beskattningen, varav merparten belöper på skatteförvaltningen. I samband med utvärderingen av skattereformen 1990/91 beräknades dessa administrationskostnader år 1992 till 4,7 miljarder kronor, varav 85 procent (4,0 miljarder kronor) belöpte på skatteförvaltningen och 7 procent på kronofogdemyndigheterna. Det motsvarade då ca 0,5 procent av skatteinkomsterna. Fullgörandekostnaderna beräknades i detta sammanhang till 9,3 miljarder kronor, vilket motsvarade ca 1 procent av skatteinkomsterna.

⁴ Tiden i tvistiga skatteärenden, RRV Rapport 2002:18

13.7 Tabell

Skattesystemets administrationskostnader 1992, mnkr och procent Administration costs of the tax system in 1992, MSEK and percent

	Belopp, mnkr Amount, MSEK	Andel, % Share, %
Skatteadministrationen (The Tax administration)		
Skatteförvaltningen (Tax administration excl. pop. registration and real estate tax)	4 009	84,9
Tullväsendet (Customs)	100	2,1
Kronofogdemyndigheterna (The Enforcement Authorities)	320	6,8
Rättsväsendet (The legal system)		
Förvaltningsdomstolarna (The administrative Courts)	175	3,7
Polisväsendet (The Police)	45	1
Åklagarväsendet (Public Prosecution Auth.)	30	0,6
Allmänna domstolar (General Courts)	27	0,6
Kriminalvård (Correctional Treatment)	15	0,3
Summa (Total)	4 721	100

Källa: Malmer, H., Persson A., Tengblad Å., Århundradets skattereform. Effekter på skattesystemets driftskostnader, skatteplanering och skattefusk, Fritzes 1994.

Ingen ny beräkning av motsvarande omfattning har gjorts sedan 1992. Det mesta tyder dock på att administrationskostnaderna i reala termer har minskat. Vad gäller övriga myndigheter har Tullverkets befattning med moms och punktskatter minskat sedan EU-inträdet 1995. Vidare har antalet skattemål i förvaltningsdomstolarna minskat påtagligt sedan början av

1990-talet, främst på grund av införandet av nuvarande mycket vidsträckt omprövningsrätt för Skatteverket. Polisens, åklagarväsendets, de allmänna domstolarnas och kriminalvårdens kostnader är marginella i sammanhanget, men inte heller här har det skett någon ökning av ärendevolymen som skulle kunna påverka den allmänna tendensen.

Källor och lästips:

Ytterligare information om skatteadministrationens organisation, arbetsuppgifter, prestationer, bemanning och kostnader kan inhämtas ur årsredovisningarna som lämnas av alla statliga myndigheter senast 22 februari varje år, och andra publikationer som är specifika för respektive myndighet. Årsredovisning för skatteförvaltningen och exekutionsväsendet (SKV 165), har utkommit sedan budgetåret 1993/94.

Flera publikationer och ytterligare information om skatteförvaltningen och exekutionsverket kan hämtas från Skatteverkets hemsida (www.skatteverket.se) respektive Kronofogdemyndighetens (www.kronofogden.se). Information om tullen finns på Tullverkets hemsida (www.tullverket.se).

Skatternas historia under 1900-talet

14.1 Inledning

Skattereformen 1991 kallas ofta för århundradets skattereform. Det är emellertid en beteckning som också passar på den skattereform som genomfördes nästan 90 år tidigare, nämligen införandet av den statliga progressiva inkomstskatten 1902.

Mellan dessa båda skattereformer har samhället och därmed skatterna förändrats till oigenkännlighet. Samtidigt som den samlade produktionen har mångdubblats tas en allt större andel av de samlade resurserna i anspråk för offentliga tjänster, socialförsäkringar och omfördelning. Skattekvoten har sålunda stigit från 8 procent vid sekelskiftet 1900 till över 50 procent vid millennieskiftet 2000.

Under samma tid har skatteadministrationen utvecklats från byråkratiskt hantverk till industri, där en stor del av arbetet utförs av datorer. Arbetet präglas i dag både av integration och en långtgående arbetsfördelning mellan olika kompetenser. Organisatoriskt gick utvecklingen under lång tid mot ökad splittring på olika myndigheter, men under de senaste trettio åren har den präglats av sammanslagning och integration.

Detta kapitel beskriver några huvuddrag i utvecklingen, särskilt samspelet mellan förändringar i skattesystemet och administrationen.

14.2 Utgångsläget

14.2.1 Skattesystemet

Vid slutet av 1800-talet kom det mesta av statens skatteinkomster från tullar och acciser (punktskatter), men grundskatter på jordbruket och en bevillning som baserades på inkomst och fastighetsinnehav var också viktiga inkomstkällor. Den kommunala beskattningen utgjordes främst av inkomst- och egendomsskatter, vilka stod i proportion till den statliga bevillningen.

Grundskatterna var den äldsta skatteformen och gick tillbaka till den tidiga med-

eltidens naturautskylder i form av ledung (skyldighet att bemanna och utrusta krigsskepp) och gästning (skyldighet att hysa och utspisa kungen och hans hird vid resor i landet). Dessa omvandlades snart till årliga skatter och kompletterades med nya pålagor, vilka under Gustav Vasas tid förtecknades i den s.k. jordeboken. Ännu på 1860-talet erlades grundskatterna delvis i natura (spannmål, smör, kött och järn), men 1869 beslöt riksdagen att ta ut hela skatten i pengar. Mantalspenningen var ursprungligen en krigsskatt som infördes 1625. Den skulle erläggas för varje person över 12 år och fanns kvar ända till 1938.

Bevillning betecknade ursprungligen sådana extraskatter som togs ut när kronan hade särskilda behov av inkomster, men även de blev med tiden permanenta skatter. Till skillnad från grundskatterna beslutades dock skatteuttaget från riksdag till riksdag och det fanns en stor uppfinningsrikedom när det gällde att finna nya skattevärdar. År 1861 delades bevillningen upp i två huvudslag, nämligen skatt på fastighetsinkomster (beräknade till tre procent av taxeringsvärdet för jordbruksfastigheter och fem procent av taxeringsvärdet för övriga fastigheter) samt skatt på övriga inkomster. Skattesatsen bestämdes till en procent.

Vid slutet av 1800-talet var emellertid de indirekta skatterna statens viktigaste inkomstkälla. Tullar och punktskatter på brännvin och socker svarade för ca 3/4 av statens skatteinkomster. Viktigast var införseltullarna. Under intryck av den internationella utvecklingen hade tullarna sänkts från mitten av 1800-talet, men i slutet av århundradet medförde protektionistiska krav åter höjda tullar.

Vid sidan av tullar hade det från och till funnits punktskatter eller acciser på produktionen av olika varor. Vid sekelskiftet fanns det två sådana skatter, en på brännvin och en på socker. Tillverkningskatten på brännvin tillkom år 1855, då det genomfördes en nykterhetsreform med udden riktad mot husbehovsbränningen.

Socknarna hade haft beskattningsrätt sedan 1817 och i samband med kommunreformen 1862 bestämdes att kommunalskatten skulle utgå i förhållande till vad som

erlades i bevilning. Kommunalskatten var i sin tur bestämmande för den kommunala rösträtten.

14.1 Tabell

Skatter 1880-1900, tkr

Tax revenue 1880-1900, KSEK

	1880	1890	1900
Grundskatter (<i>Land tax</i>)	6 770	5 237	1 696
Mantalspengar (<i>Poll tax</i>)	644	663	750
Bevilning, fast egendom och inkomst (<i>Special taxes on real property and income</i>)	5 505	4 298	7 599
Bevillningsavg för särskilda förmåner (<i>Other special taxes</i>)	329	512	1 112
Stämpelmedel (<i>Stamp duty</i>)	3 212	3 526	6 606
Tullmedel (<i>Customs duties</i>)	27 622	42 463	57 360
Brännvinstillverkningskatt (<i>Excise duty on liquor</i>)	15 209	15 841	20 414
Sockerskatt (<i>Excise duty on sugar</i>)	71	998	9 947
Summa statliga skatter (Total state taxes)	59 362	73 538	105 484
Kommunala skatter och utskylder (<i>Local income and property taxes</i>)	24 904	30 898	45 412
Kommunala brännvinsförsäljningsmedel (<i>Local sales taxes on liquor</i>)	4 481	5 707	10 310
Totala skatter (Total taxes)	88 747	110 143	161 206
BNP (<i>GDP</i>)	1 233 000	1 401 000	2 162 000
Skatt i % av BNP (<i>Tax as % of GDP</i>)	7,2%	7,9%	7,5%

Källa: Statistiska centralbyrån, SCB, Historisk statistik för Sverige, statistiska översiktstabeller, Stockholm 1960.

14.2.2 Skatteadministrationen

Alltsedan 1600-talet hade skatteförvaltningen baserats på landets territoriella indelning i län och fögderier. Inom länsstyrelserna, som tillkom 1634, uppstod ett landskansli och ett landskontor med landssekreterare och landskamrerare som chefer. Landskamreraren var i praktiken länets skattechef. Inom varje fögderi fanns en kronofogde och en härads skrivare som hade ett gemensamt ansvar för att uppbära och redovisa skatteuppbörden till länsstyrelsen. I städerna fullgjorde länge magistraten dessa skyldigheter.

När bevilningen reformerades 1861 avskaffades den sedan 1810 existerande skyldigheten att deklarerat eller lämna uppgifter till ledning för den egna taxeringen. I stället fick en bevillningsberedning i varje församling i uppdrag att föreslå hur mycket varje skattskyldig skulle betala. Förslaget fastställdes sedan av särskilda taxeringskommittéer.

Tullar har funnits i Sverige sedan medeltiden. Ett statligt Tullverk inrättades 1636 av Axel Oxenstierna. Ansvar för tullväsendet låg länge omväxlande under kammarkollegiet eller kommerskollegium. Under 1700-talet och i början av 1800-talet var tullarna tidvis utarrenderade till ett privat bolag, Generaltullsocieteten. År 1824 inrättades Generaltullstyrelsen.

Punktskatterna, som länge enbart bestod av brännvinstillverkningskatten, administrerades av en särskild kontrollbyrå inom Finansdepartementet.

För att hålla reda på kronans inkomster och utgifter inrättade Gustav Vasa på 1500-talet den s.k. räknekammaren, som sedan utvecklades till Kammarkollegium med Riksskattemästaren som chef. Karl XI avskaffade emellertid riksskattemästarembetet och inrättade 1680 Statskontoret som det centrala organet för riksräkenskaperna (riksstaten), en funktion som Statskontoret behöll fram till början av 1900-talet.

14.3 Perioden 1900-1950

14.3.1 Skattesystemet

Skattefrågorna stod högt på den politiska dagordningen när 1800-talet närmade sig sitt slut. Arbetarna ville ha rösträtt och krävde att tullarna skulle avskaffas. Bönderna ville befrias från grundskatterna. Högern ville å sin sida avskaffa indelningsverket och ersätta den med en modern värnpliktsarmé. Den politiska kompromissen blev att grundskatter och indelningsverk avskaffades och en statlig progressiv inkomstskatt infördes 1902 för att finansiera den nya härordningen. Bevilningen behölls dock, eftersom den fortfarande

låg till grund för den kommunala beskattningen, men den förlorade i betydelse som inkomstkälla för staten.

I början av 1900-talet var tullar och acciser fortfarande statens viktigaste skattekalor, men inkomstskatten var den mest expansiva skattekalen. Under första världskriget höjdes skattesatsen och värnskatt tillkom för att finansiera upprustningen. Efter kriget avskaffades värnskatten, men det samlade skatteuttaget sjönk ändå inte till den tidigare nivån.

På 1920-talet reformerades den kommunala inkomstskatten i flera steg. Med 1928 års kommunalskattelag avskaffades de sista resterna av den gamla bevillingen.

Under andra världskriget infördes på nytt en värnskatt och inkomstskatterna skärptes. Nya punktskatter tillkom och en allmän varuskatt (omsättningskatt) infördes. Efter kriget behölls de högre skattesatserna och värnskatten införlivades med inkomstskatten. Omsättningskatten avskaffades däremot, men punktskatterna behölls och kompletterades med nya efter kriget.

14.2 Tabell

Skatter till stat, landsting och kommuner vissa perioder mellan 1906 och 1940, mnkr State and local taxes certain periods between 1906 and 1940, MSEK

	Årligen Per annum			
	1906/10	1916/20	1926/30	1936/40
Inkomst och förmögenhetsskatt (<i>Income and wealth tax</i>)	28	419	161	443
Stämpelmedelsskatt (<i>Stamp duty</i>)	13	56	55	64
Automobilskattemedel (<i>Motor vehicle tax</i>)			39	108
Tullar och acciser (<i>Customs and excise duties</i>)	114	165	321	580
Övriga (<i>Other</i>)	3	9	6	5
Summa skatter till staten (State taxes)	158	649	582	1 200
Landstingsskatt, kommunalskatt och municipalskatt* (<i>Local income tax etc. to county councils and municipalities</i>)	75	282	373	522
Skatter till vägdistrikten (<i>Road taxes</i>)	10	20	33	32
Övriga skatter till kommuner o.d. (<i>Other local taxes</i>)	11	17	15	19
Summa skatter till kommuner o.d. (Local taxes)	96	319	421	573
Summa skatter (All taxes)	254	968	1 003	1 773
BNP (GDP)	3 089	8 946	8 886	11 856
Skatt i procent av BNP (<i>Tax as % of GDP</i>)	8,2	10,8	11,3	15,0

* Inkl. kommunal skatt

Källa: SCB, Historisk statistik för Sverige, statistiska översiktstabeller, Stockholm 1960.

14.3 Tabell

Skatter till stat, landsting och kommuner åren 1940 och 1950, mnkr State and local taxes 1940 and 1950, MSEK

	1940	1950
Inkomst och förmögenhetsskatt (<i>State income and wealth tax</i>)	750	2 610
Stämpelmedelsskatt (<i>Stamp duty</i>)	49	139
Automobilskattemedel (<i>Motor vehicle tax</i>)	30	472
Tullar och acciser (<i>Customs and excise duties</i>)	768	1 816
Övriga (<i>Other</i>)		5
Summa skatter till staten (State taxes)	1 597	5 042
Landstingsskatt, kommunalskatt och municipalskatt (<i>Income tax to county councils and municipalities</i>)	570	1 903
Skatter till vägdistrikten (<i>Road tax</i>)	36	0
Övriga skatter till kommuner o.d. (<i>Other local taxes</i>)	18	26
Summa skatter till kommuner o.d. (Local taxes)	624	1 929
Summa skatter (All taxes)	2 221	6 971
Skatt i procent av BNP* (<i>Tax as % of GDP</i>)	14,8	21,0

* Skatt i procent av BNP beräknad utifrån Rodriguez E., Den svenska skattehistorien, s 108-109.

Källa: SCB, Historisk statistik för Sverige, statistiska översiktstabeller, Stockholm 1960.

14.3.2 Skatteadministrationen

Taxering

I samband med införandet av den progressiva inkomstskatten 1902 infördes också deklaraionsplikt. Bevillningsberedningarna skulle inte längre föreslå taxeringar utan fatta beslut om taxering utifrån deklaraionerna. Några år senare (1907) avskaffades bevillningsberedningarna och ersattes av taxeringsnämnder. Taxeringsnämndernas arbete skulle vara avslutat senast den 15 maj och därefter överprövade prövningsnämnderna, där landskamreren var ordförande, alla taxeringar.

Taxeringsarbetet var främst inriktat på teknisk granskning, taxering efter normer (t.ex. fri bostad) och skönstaxering. Utredningarna var ofta bristfälliga och taxeringen av rörelseidkare präglades av stor osäkerhet. Först genom 1928 års taxeringsförordning, fick landskamreren rätt att anlita person utanför länsstyrelsen som sakkunnigt biträde till taxeringsnämnd för granskning av en skattskyldigs bokföring.

1917 års uppbördsreform

Sedan 1600-talet hade debitering och uppbörd av skatt åvilat fögderiernas häradskrivare och kronofogdar. I städerna fanns det stadskassörer och stadsbokhållare. Efter avslutad taxering upprättades uppbördsböcker och under våren året efter taxeringsåret hölls uppbördsstämmor då skatten skulle betalas.

År 1917 reformerades uppbördssystemet och postverket fick ta hand om uppbörden på landet. Skatten skulle nu betalas under två uppbördsterminer efter slutförd taxering (november och april). I samband med denna reform indelades landet i 119 fögderier och i varje fögderi fanns en häradskrivare. Vid sidan av fögderierna fanns 70 magistratsstäder. Samtidigt avskaffades kronofogdeorganisationen och ansvaret för indrivningen överfördes på landsfiskaler (som också var polischefer och åklagare) och stadsfogdar.

1947 års uppbördsreform

Nästa stora uppbördsreform genomfördes 1947. Då övertog staten ansvaret för debitering och uppbörd av alla skatter och avgifter. Den stora nyheten var att preliminär skatt infördes. För löntagare skulle arbetsgivaren dra skatt på lön enligt särskild tabell (A-skatt). I övriga fall skulle den lokala skattemyndigheten debitera B- eller C-skatt.

Genom en ny fögderiindelning bestämdes antalet fögderier till 156 vartill kom 32 städer med egen uppbördsförvaltning. Fögderierna, dvs. de lokala skattemyndigheterna, fick ansvar för debitering och jämkning av preliminär skatt och vid länsstyrelsens folkbokföringsdetalj upprättades ett register som bestod av adressplåtar över fysiska och juridiska personer samt fastigheter i länet. Nu infördes också personnummer.

Punktskatter

De första punktskatterna (acciserna) administrerades av en särskild byrå inom finansdepartementet, men 1907 bröts byrån ut från finansdepartementet och bildade ett särskilt ämbetsverk, Kontrollstyrelsen. I samband med att nya punktskatter infördes byggdes Kontrollstyrelsen ut och för att stärka kontrollen inrättades 1950 distriktskontor i Stockholm, Göteborg, Malmö och Sundsvall.

14.4 Perioden 1950-1975

14.4.1 Skattesystemet

Under efterkrigstiden steg skattetrycket successivt för att finansiera den offentliga sektorns allt större åtaganden. I förhållande till de krigförande länderna hade Sverige ett bra utgångsläge och det skulle dröja till 1960-talet innan skattetrycket i Sverige blev märkbart högre än i de flesta andra länder.

Även om inkomstskatten steg räckte den inte till för att täcka inkomstbehoven. Den indirekta beskattningen blev allt viktigare. Nya punktskatter tillkom och 1960 återinfördes omsättningsskatten. När omsättningsskatten infördes var skattesatsen fyra procent. Den 1 januari 1969 ersattes omsättningsskatten med en mervärdesskatt på tio procent. Två år senare höjdes skattesatsen till 15 procent.

Kännetecknande för utvecklingen efter kriget är också utbyggnaden av socialförsäkringssystemet. I takt med att det utvecklades, omvandlades frivilliga avgifter till obligatoriska egenavgifter. I samband med pensionsreformen 1960 organiserades socialförsäkringen så att den skulle finansieras genom (1) egenavgifter från egna företagare, (2) avgifter från arbetsgivare för anställdas försäkring och (3) bidrag från stat och kommun. Under hela 1960- och 1970-talen steg egen- och arbetsgivaravgifterna snabbt och stod för en betydande del av det höjda skattetrycket.

14.4 Tabell

Skattekvoten i Sverige och några andra europeiska länder 1925-2000, procent av BNP Tax as percent of GDP in Sweden and some other European countries 1925-2000

	Sverige Sweden	Danmark Denmark	Norge Norway	Finland Finland	Storbritannien UK	Tyskland Germany
1925	16,0	19,6	20,9	21,6	22,6	17,8
1933	18,9	20,1	25,1	20,1	25,2	23,0
1950	21,0	19,8	-	27,8	33,1	30,1
1960	28,7	25,3	32,0	27,5	27,3	33,9
1970	39,8	40,4	34,9	32,5	37,0	32,9
1980	47,5	43,9	42,7	36,2	35,2	33,1
1990	53,6	47,1	41,8	44,7	35,9	32,6
2000	54,2	48,8	40,3	46,9	37,4	37,9

Källa: Rodriguez, Den svenska skattehistorien (1925-77) och OECD Revenue Statistics (2002)

14.5 Tabell

Skattekvoten och dess fördelning på skatteslag 1900-2000, procent av BNP Taxes, distributed on type of tax, percent of GDP 1900-2000

	Direkta skatter Direct taxes	Indirekta skatter Indirect taxes	Socialförsäkringsavgifter Social security contributions	Summa Total
1900	2,7	4,9	0,0	7,7
1912	4,8	3,7	0,0	8,5
1924	6,7	4,0	0,3	10,9
1930	5,5	4,3	0,2	10,1
1940	9,4	5,4	0,3	15,1
1950	12,3	7,4	1,3	21,0
1960	14,7	10,0	3,6	28,3
1970	20,2	12,4	7,6	40,2
1980	21,9	13,7	14,4	50,0
1990	23,4	17,2	15,1	55,7
2000	22,3	15,1	15,1	52,6

Källa: Rodriguez, RRV, Statens Finanser, RSV

14.4.2 Skatteadministrationen

Taxeringsorganisationen

Med stigande skatter blev det viktigt att effektivisera taxeringsarbetet och inte minst skattekontrollen. Redan på 1920-talet diskuterade man att avskaffa taxeringsnämnderna och överföra taxeringsarbetet till heltidsanställda tjänstemän. Det ansågs emellertid för dyrt med hänsyn till den korta taxeringsperioden och tanken föll. Några år senare (1933) föreslogs inrättandet av en central Taxeringsinspektion med bl.a. taxeringsinspektörer för att utreda särskilt viktiga och komplicerade taxeringsfall. Även detta förslag avvisades av riksdagen som alltför vidlyftigt. Samordningen kunde klaras, menade man, genom återkommande landskamrerarmöten.

Successivt byggdes ändå landskontorens organisation upp och i början av 1950-talet var de indelade i en kameralsektion, en

taxeringssektion och en uppbördssektion. År 1956 skapades den s.k. taxeringsassistentorganisationen. Taxeringsassistenter placerades hos de lokala skattemyndigheterna och skulle biträda de särskilda taxeringsdistrikten för rörelseidkare. Taxeringsperioden förlängdes något till 30 juni och under övrig tid skulle taxeringsassistenter utnyttjas för taxeringsrevision. På grund av bristande handledning blev det emellertid inte så mycket reviderat och på 1960-talet överfördes taxeringsassistenterna till länsstyrelserna och koncentrerades till en eller ett fåtal orter inom respektive län.

Central skatteförvaltning på 1960-talet.

Under 1960-talet var den centrala skatteförvaltningen uppdelad på ett förhållandevis stort antal myndigheter. Uppgiften att sammanställa statens inkomster och utgifter i riksredovisningen hade 1920 överförts

från statskontoret till Riksräkenskapsverket, vilket år 1961 genom sammanslagning med Statens sakrevision ombildats till Riksrevisionsverket.

De äldsta centralmyndigheterna fanns inom indirekt skatt. Där svarade sedan 1824 Generaltullstyrelsen för tullväsendet och från 1907 administrerades punktskatterna av Kontrollstyrelsen.

Inom den direkta skattens område var de centrala myndigheterna av senare datum. År 1951 hade Riksskattenämnden inrättats för att samordna inkomsttaxering och taxeringskontroll. När omsättningskatten, som var en indirekt skatt, infördes 1960 bildades en varuskattebyrå inom Riksskattenämnden, vilken ombildades till en mervärdesskattebyrå 1969.

Inom direkt skatt fanns dessutom en Mellankommunal prövningsnämnd, som hade inrättats i samband med kommunalskattelagens tillkomst 1928 för att pröva frågor som berörde flera län. När kupongskatt på vissa aktieutdelningar infördes 1943 inrättades ett Kupongskattekontor. År 1958 infördes sjömansskatt och då tillkom ett Sjömansskattekontor.

På uppbörsområdet hade den centrala uppbörsnämnden inrättats i samband med 1947 års uppbörsreform, med uppgift att bl.a. framställa preliminärskatttabeller och anvisningar för uppöbdsarbetet i allmänhet.

Vid slutet av 1950-talet började man utreda införande av automatisk databehandling inom folkbokförings- och uppöbdsorganisationen och 1963 beslutade riksdagen att så skulle ske. Detta var en av anledningarna till att Centrala uppöbdsnämnden 1964 slogs samman med generalpoststyrelsens skattekontor och folkbokföringsbyrån inom statistiska centralbyrån och bildade Centrala folkbokförings- och uppöbdsnämnden (CFU), som 1969 även blev central valmyndighet.

Det nybildade CFU fick ansvaret för att införa ADB inom folkbokförings- och uppöbdsväsendet. Denna ADB-reform inleddes 1966 och var i stort sett genomförd vid årsskiftet 1967/68. År 1968 ersattes det tidigare folkbokföringsregistret med ett ADB-system.

Efter 1947 års reform hade 32 städer egen uppöbdsförvaltning, men 1967 förstatligades dessa kommunala uppöbdsverk. En enhetlig fögderiindelning infördes och antalet fögderier reducerades till 122.

De lokala skattemyndigheterna, som dittills delats in i häradsskrivare på landet och kronokamrerare i städerna, blev nu bara lokala skattemyndigheter.

Vid införandet av socialförsäkringslagen 1960 bestämdes att Riksförsäkringsverket skulle vara pensionsmyndighet och också svara för uppöbds av socialförsäkringsavgifterna. Däremot skulle den lokala skattemyndigheten bestämma den pensionsgrundande inkomsten (PGI).

Riksskatteverket bildas

Förslag om att bilda ett centralt ämbetsverk på den direkta skattens område hade, som framgår ovan, väckts ett flertal gånger, men varje gång avvisats. År 1967 återkom landskontorsutredningen till frågan. Med motivet att underdeklaration nu hade fått en sådan omfattning att snara motåtgärder var nödvändiga, föreslog utredningen att skatteförvaltningen skulle skiljas från länsstyrelsen och bilda regionala skatteverk under vilka de lokala skattemyndigheterna (fögderierna) skulle lyda. För ledningen av skatteuppöbds- och folkbokföringsförvaltningen föreslogs inrättande av ett gemensamt ämbetsverk, Riksskattestyrelsen.

När det gällde inrättandet av regionala skatteverk gick meningarna starkt isär och något förslag lämnades aldrig till riksdagen. Däremot beslutade riksdagen att inrätta Riksskatteverket (RSV) den 1 januari 1971. Inom det nya verkets ram sammankördes Riksskattenämnden, CFU, Kontrollstyrelsen samt Mellankommunala prövningsnämnden, Kupongskattekontoret och Sjömansskattekontoret.

Exekutionsväsendet

Den gamla kronofogdeorganisationen hade upphört vid uppöbdsreformen 1917, varefter landsfiskaler och stadsfogdar hade svarat för indrivning.

År 1965 förstatligades polisväsendet och exekutionsväsendet organiserades om. Landet delades in i 81 kronofogdemyndigheter och administrationen delades upp på en centralmyndighet, länsstyrelserna och kronofogdemyndigheterna.

I samband med omorganisationen tillskapades Exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON), som tills vidare skulle fullgöra centralmyndighetens arbetsuppgifter. Den 1 juli 1973 övertog RSV samtliga EON:s arbetsuppgifter.

14.5 Perioden efter 1975

14.5.1 Skattesystemet

Skattesystemets utveckling under det senaste kvartsseket behandlas utförligare i kapitel 1, avsnitt 1.6. Här ska därför bara de viktigaste dragen i utvecklingen nämnas.

Skatteuttaget fortsatte att stiga snabbt under 1970-talet. År 1970 uppgick skattekvoten till ca 40 procent, år 1977 hade den stigit till 53 procent varefter den föll något till 50 procent år 1980. Från omkring 1980 upphörde den trendmässiga ökningen av de offentliga utgifterna, men beroende på konjunkturutveckling m.m. har skattekvoten därefter varierat mellan 50 och 55 procent.

Den snabba ökningen av skattekvoten under 1970-talet berodde främst på ökade sociala avgifter, som till en del kan förklaras med övergången från en netto- till en bruttoprincip i sjukförsäkringen. I och med att ersättningarna sålunda gjordes skattepliktiga måste de höjas för att netto uppgå till samma belopp som tidigare. Samtidigt förbättrades förmånerna, kommunalskatterna höjdes, liksom mervärdesskatten.

Höga skattesatser i kombination med smala skattebaser, som bl.a. innebar en oenhetlig beskattning av olika inkomster, medförde olika former av skatteplanering. Detta skapade ett behov av att reformera beskattningen.

Ett första steg togs genom 1981 års skatteuppgörelse, som innebar att värdet av den obegränsade rätten till ränteavdrag successivt begränsades. Det stora steget togs emellertid genom 1990-91 års skattereform, som innebar sänkta skattesatser som finansierades genom bredare skattebaser och höjda indirekta skatter. Några år senare reformerades företagsbeskattningen i syfte att göra den mer neutral med avseende på olika företagsformer.

14.5.2 Skatteadministrationen

Rationaliseringar och förenklingar

Från 1969 var ADB-systemet för länsstyrelsernas fastighets-, person- respektive skatteredovisning i full drift. Från början hade 12 IBM-maskiner och 8 DATASAAB D21-maskiner placerats ut på länsstyrelserna, men det visade sig snart dyrt med dubbla maskinsystem och redan 1970 ersattes IBM-maskinerna av nya maskiner från DATASAAB.

Under RSV:s ledning fortsatte rationaliseringen av andra delar av beskattningsverksamheten. Redan på 1950-talet hade man föreslagit en överföring av det egentliga taxeringsarbetet till heltidsanställda tjänstemän och en förlängd taxeringsperiod. När RSV och Statskontoret 1973 fick i uppdrag att utreda taxeringsorganisationen i första instans togs denna tanke upp igen och 1975 fattade riksdagen principbeslut om den s.k. RS-reformen (RS = Rationalisering av Skatteadministrationen), som bl.a. innebar att alla deklARATIONER skulle granskas av tjänstemän och taxeringsperioden förlängas till 30 november. Från mitten av 1970-talet genomfördes därför en omfattande nyrekrytering av tjänstemän.

RS-reformen innebar också en väsentlig utbyggnad av ADB-stödet. Våren 1977 inleddes installationen av centraldatorn i Solna och följande år började man installera bildskärmsterminaler och annan utrustning anslutna till det centrala skatteregistret. Åren 1979-80 utplacerades 21 länsdatorer på lika många länsstyrelser. Inledningsvis fanns det ca 680 terminaler anslutna till centraldatorn och omkring 590 registreringsutrustningar kopplade till 26 mindre datorer. Under 1980-talet skedde en successiv utbyggnad och i början av 1990-talet hade praktiskt taget varje tjänsteman en nätverksansluten dator på sitt skrivbord.

Frågan om exekutionsväsendets datorisering började utredas under senare delen av 1960-talet och en försöksverksamhet med ett riksdatabasystem inom exekutionsväsendet (REX) inleddes i början av 1975 vid kronofogdemyndigheter i Södermanlands län. I början av 1980-talet då försöksdriften motsvarade mer än 50 procent av den exekutiva verksamheten beslutades att REX skulle genomföras vid samtliga kronofogdemyndigheter.

En annan rationaliseringsåtgärd var att skatteförvaltningen 1985 övertog uppbörd av arbetsgivaravgifter från Riksförsäkringsverket och denna uppbörd samordnades med preliminärskatteuppbörd (samordnad uppbörd). Vid 1987 års taxering infördes en förenklad självdeklARATION där man inte längre behövde fylla i uppgifter om lön och pension som man fått kontrolluppgift på.

1991 års skattereform medförde möjligen en viss ytterligare förenkling för vanliga löntagare, men för företagen, särskilt mindre företag, blev nettoeffekten av denna reform och reformeringen av företags-

beskattningen några år senare en väsentligt mer komplicerad beskattning.

Sedan införandet av den första förenklade självdeklarationen vid 1987 års taxering hade kontrolluppgiftskyldigheten steg för steg utvidgats. Vid mitten av 1990-talet (1995 års taxering) var tiden mogen för införandet av en ny förenklad självdeklaration (där kontrolluppgiftsinformationen var förtryckt) som kunde användas av flertalet deklareranter.

På uppborgsområdet infördes 1998 ett skattekonto som omfattar de skatter som fastställs vid inkomsttaxeringen samt arbetsgivaravgifter och mervärdesskatt. Skatterna debiteras var för sig, men inbetalningarna avräknas mot den totala debiteringen. Det går inte längre att skilja på inbetald moms eller inkomstskatt. Företagen var med i systemet från starten 1998 och löntagare och pensionärer fick sina skattekonton 1999.

”RSV-koncernen”

Sedan RSV bildats och EON införlivats i verket inträffade under lång tid inga större organisationsförändringar, bortsett från de förändringar av länsstyrelsernas och de lokala skattemyndigheternas inre organisation som föranleddes av RS-reformen.

Vid mitten av 1980-talet aktualiserades emellertid på nytt tankarna om en sammanhållen skatteförvaltning fristående från länsstyrelserna, som landskontorsutredningen varit inne på 1967. Denna gång gick det bättre och den 1 januari 1987 inrättades 24 länskattemyndigheter bestående av länsstyrelsernas tidigare skatteavdelningar. De lokala skattemyndigheterna blev underställda länskattemyndigheterna. Den 1 juli

1988 reducerades antalet kronofogdemyndigheter till 24 länsmyndigheter. Tillsammans med chefsmyndigheten RSV bildade länskattemyndigheterna, de lokala skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna myndighetskoncern med omkring 15 000 anställda.

Nästa större organisatoriska förändring inträffade genom den s.k. SOL-90-reformen¹ den 1 januari 1991 då länskattemyndigheterna och de lokala skattemyndigheterna slogs samman till skattemyndigheter. En grundtanke var att den operativa verksamheten skulle organiseras så att varje skattebetalare endast hade en kontaktpunkt med skatteförvaltningen, normalt det lokala skattekontoret. Det innebar bl.a. att verksamheten vid de tidigare mervärdesskatteenheterna, uppborgsenheterna, revisionsenheterna, taxerings- och besvärseenheterna flyttades över till de lokala skattekontoren, eller länskattekontoret när det gäller större företag.

Denna omorganisation sammanföll i tiden med en taxeringsform som innebar att taxeringsnämnderna avskaffades från och med 1991 års taxering. I stället blev det skattemyndigheten som beslutade om taxering i första instans. Samtidigt fick skattemyndigheten möjlighet att ompröva sina beslut. Genom obligatorisk omprövning minskade antalet överklagade taxeringar vid länsrätterna betydligt.

Vidare övertog skattemyndigheterna folkbokföringen från kyrkan den 1 juli 1991. Den 1 juli 2001 överfördes ansvaret att planera och genomföra val och folkröstningar från RSV till den nybildade Valmyndigheten.

14.6 Tabell

Antal anställda inom skatteförvaltningen och exekutionsväsendet Number of employees in the Tax Administration and Enforcement Service

	1967/68	1983	1992	2003
Gamla centralmyndigheter / RSV (Central Government Agencies / NTB*)	475	1 006	868	1 174
Regional / lokal skatteförvaltning (Regional and local tax authorities)	8 251	10 649	11 863	9 371
Kronofogdemyndigheterna (Regional and local enforcement authorities)	2 639	2 853	2 880	2 500
Summa (Total)	11 365	14 508	15 611	13 045

* The National Tax Board (NTB) was formed in 1971 by the amalgamation of several central revenue agencies

Källa: 1967/68: Antal tjänster enl. statverkspropositionen, 1983 och senare, RSV:s årsredovisningar

¹ SOL 90 utläses SkatteOrganisationen i Länen på 90-talet.

Regionalisering

Vid mitten av 1990-talet bestod "RSV-koncernen" av sammanlagt 51 myndigheter. Länsmyndigheterna varierade starkt i storlek från över 2 000 anställda (SKM Stockholm) till ca 20 (KFM Gotland). Detta hindrade en effektiv styrning och i fråga om vissa uppgifter hade länsmyndigheterna inte tillräcklig bärkraft för en effektiv verksamhet.

Ett första steg mot en regionalisering togs när kronofogdemyndigheterna den 1 juli 1994 indelades i åtta samverksansområden, med en av de ingående kronofogdemyndigheterna utsedd till samordningsmyndighet för respektive område. Nästa steg togs den 1 januari 1997 när kronofogdemyndigheterna slogs samman till tio regionala myndigheter. Då hade riksdagen också, på förslag från RSV, beslutat att även skattemyndigheterna skulle slås samman till regionala skattemyndigheter, som territoriellt sammanfaller med kronofogdemyndigheterna. Från den 1 januari 1999 bestod "RSV-koncernen" således av RSV, tio regionala skattemyndigheter och tio regionala kronofogdemyndigheter.

Från ingången av 2004 avvecklades Riksskatteverket (RSV) och de tidigare tio regionala skattemyndigheterna och istället bildades en ny för hela landet gemensam skattemyndighet, Skatteverket. Denna sammanslagning kommer att möjliggöra

en omfördelning av arbetsuppgifter mellan regioner i landet som inte varit möjlig tidigare.

Ett år senare infördes en ny skattekontorsstruktur med 45 skattekontor och den 1 september 2005 infördes en ny organisation på Skatteverkets huvudkontor. En viktig del i omorganisationen var skapandet av en särskild organisation som ska tillhandahålla verksamhetsstöd för både Skatteverket och kronofogdemyndigheterna.

Från och med den 1 januari 2006 kommer de nuvarande nio skatteregionerna att bli sju. De nya regionerna blir Stockholmsregionen, Mälardalsregionen (nuvarande Västeråsregionen), Östra regionen (nuvarande Linköpingsregionen), Södra regionen (en sammanläggning av Malmö- och Växjöregionerna exklusive Hallans län), Västra regionen (nuvarande Göteborgsregionen inklusive Hallands län, Mittregionen (en sammanläggning av Örebro- och Gävleregionerna) samt Norrlandsregionen.

För att få en mer flexibel och kostnadseffektiv verksamhet utvecklades från och med den 1 juli 2006 de tio regionala kronofogdemyndigheterna och en ny rikstäckande Kronofogdemyndighet inrättades. Den nya Kronofogdemyndigheten ska vara självständig men knuten till Skatteverket när det gäller IT-verksamhet, administrativa stödfunktioner och strategiska frågor.

Källor och lästips:

Skattesystemet

RSV har utgivit flera mindre publikationer om skatternas och förvaltningens historia.

En kort översikt (6 sidor) är Svenska skatternas historia (RSV 107) författad av Stellan Dahlgren. Lite mer omfattande (25 sidor) är De svenska skatternas historia av Susanne Löwnertz (RSV 117). Båda behandlar i huvudsak skattesystemet och tiden före 1900.

Ett ekonomisk-historiskt perspektiv på skatternas utveckling under 1900-talet (1900–1977) ges i Enrique Rodriguez Den svenska skatthistorien (Liber Läromedel 1981).

Skatteförvaltningen och exekutionsväsendet

Fram till 1970-talet

Ingen av ovanstående skrifter har mycket att säga om skatteadministrationen. En sådan beskrivning, med tonvikt på utvecklingen under 1900-talet finns i Skatter och skattekontroll, förutsättningar för en effektiv kontrollverksamhet (RSV Rapport 1983:1), där kapitel 1 ägnas åt skatter, skatteadministration och skattekontroll i ett historiskt perspektiv.

Här berörs även exekutionsväsendet som även behandlas i Sten Sjöholms Några glimtar ur exekutionsväsendets historia (RSV 909).

Fögderiförvaltningen i äldre tid behandlas i Bo Westerhults Kronofogde, Häradsskrivare, Länsman. Den Svenska fögderiförvaltningen 1810–1917 (Glerups).

Även Arvid Wannerdts Den svenska folkbokförings historia under tre sekler (RSV 710) är förvaltningsinriktad.

Efter 1970

Alltsedan RSV:s tillkomst 1971 har verket givit ut årsböcker eller häften som har haft karaktär av beskrivande förvaltningsberättelser:

- Riksskatteverkets årsbok (utgiven 1971–77)
- Riksskatteverkets årsberättelse (RSV 100, utgiven budgetåren 1977/78–1982/83)
- Riksskatteverkets verksamhetsberättelse (RSV 100, utgiven sedan 1983/84)

Sedan 1993/94 avger RSV dessutom en Årsredovisning för skatteförvaltningen och exekutionsväsendet.

Från 1979 har RSV vidare givit ut förvaltningstidningen RSV Info, som är en utomordentlig källa till information om skatteadministrationens utveckling de senaste 20 åren.

Statistik över exekutionsväsendets verksamhet finns i den årliga publikationen Kronofogdemyndigheternas verksamhet (RSV 914, utgiven sedan mitten av 1980-talet).

Med anledning av att inkomstdeklarationen funnits i 100 år gav RSV 2003 ut en jubileumsbok, Deklarationen 100 år (RSV 216). Artiklarna i boken belyser en del av de förändringar som skett under de 100 åren.

Avtal med Tyska Riket angående undvikande av dubbelbeskattning. Berlin den 25 april 1928.

Ratificerat av Sverige den 4 augusti 1928. Ratifikationerna utväxlade i Berlin den 14 augusti 1928.

(Tillämpningskungörelsen införd sid. 648.)

Avtal

mellan Konungariket Sverige och Tyska riket angående utjämnande av den in- och den utländska beskattningen, särskilt till undvikande av dubbelbeskattning, såvitt angår direkta skatter.

Konungariket Sverige och Tyska riket hava, för att utjämna den in- och den utländska beskattningen i de båda staterna, såvitt angår direkta skatter, särskilt för att undvika dubbelbeskattning, överenskommit att sluta avtal angående uppdelning av beskattningsrätten mellan de båda staterna med hänsyn till de olika skatteällorna.

För detta ändamål hava till fullmäktige utsatts av:

Abkommen

zwischen dem Deutschen Reich und dem Königreich Schweden zur Ausgleichung der in- und ausländischen Besteuerung, insbesondere zur Vermeidung der Doppelbesteuerung auf dem Gebiete der direkten Steuern.

Das Deutsche Reich und das Königreich Schweden sind, um auf dem Gebiete der direkten Steuern die in- und ausländische Besteuerung in den beiden Staaten auszugleichen, insbesondere die Doppelbesteuerung zu vermeiden, übereingekommen, ein Abkommen über die Aufteilung des Besteuerungsrechtes zwischen den beiden Staaten hinsichtlich der verschiedenen Steuerquellen abzuschliessen.

Zu diesem Zwecke haben zu Bevollmächtigten ernannt:

DUBBELBESKATTNINGSAVTAL

Det första svenska avtalet för undvikande av dubbelbeskattning ingicks 1928 med Tyska riket.

Avtalet tillämpades av Sverige gentemot Tyska Demokratiska Republiken (DDR) ända fram till 1984 trots att DDR inte avsåg sig bundet av avtal ingångna av Tyska riket.

Källa: Dahlman, Fredborg, Beskattning vid utlandsvistelse, 3:e uppl 1986, K. G. A. Sandström, Svenska Dubbelbeskattningsavtal, 1949).

Svenska skatter i internationell jämförelse

15.1 Inledning

I detta kapitel jämförs skatterna i Sverige med skatterna i övriga länder inom EU och OECD. Vid jämförelser av olika länders skatter och avgifter är det viktigt att veta att det kan förekomma skillnader mellan länderna i definitionerna av motsvarande begrepp. Även om en rad internationella organisationer, däribland OECD och EU, har utarbetat och samordnat klassifikationer och system för att göra statistiken mer jämförbar bör försiktighet iakttas vid jämförelser. Detta med hänsyn tagen till de olikheter i regelsystem, avgränsning av redovisad grupp, periodisering och kvalitet i statistiken som förekommer mellan länderna.

15.2 Jämförelser av BNP

PPP tar bort skillnaden i prisnivåer

Vid internationella jämförelser används ofta bruttonationalprodukten (BNP), det samlade värdet av produktionen av ett lands varor och tjänster, för att t.ex. beskriva levnadsstandarden i olika länder.

Växelkurserna bestäms huvudsakligen av utbudet av och efterfrågan på de valutor som krävs för de olika ländernas handelsförbindelser samt deras politiska och ekonomiska situation. När växelkurserna används som omräkningstal, kommer uppgifterna inte enbart att återspegla skillnader i värdet av den samlade produktionen utan också skillnader i ländernas prisnivåer. Ett sätt att komma förbi detta problem är att använda s.k. köpkraftsparitetstal (PPP, purchasing power parities). Paritetstalen anger det antal enheter av varje valuta som ger samma köpkraft, dvs. samma mängd varor och tjänster oavsett prisnivån i res-

pektive land. Talen bygger på återkommande prisundersökningar av jämförbara och representativa varor och tjänster. Det är värt att nämna att skillnaderna mellan olika länder brukar minska när BNP per capita (invånare) mäts i köpkraftspariteter istället för någon valuta enligt växelkurserna. Sverige kommer år 2006, i BNP per capita mätt i PPP, på 12:e plats i en rangordning av 30 OECD-länder. De tre länderna i topp är Luxemburg, Norge och USA. Danmark återfinns på 11:e plats och Finland på 15:e plats. Om man inte tar hänsyn till ländernas prisnivåer utan enbart rangordnar efter BNP per invånare i löpande priser hamnar Sverige på åttonde plats.

BNP-volyminindex

I 15.2 Tabell redovisas BNP-volyminindex per innevånare i köpkraftsparitetstal. Indextalen för respektive år visar hur olika länder förhåller sig till genomsnittet för hela OECD vad gäller volymen av producerade varor och tjänster baserat på PPP-konverterade data. I en toppklass för sig när det gäller BNP-volyminindex i köpkraftspariteter per invånare ligger Luxemburg. Även Norge och USA ligger högt över genomsnittet men ändå långt under Luxemburg. Sveriges BNP-volyminindex mätt i PPP ökade mellan 1995 och 2000. Därefter har Sverige legat på en jämn nivå, ca 10 enheter över genomsnittet, men år 2007 noterades åter en ökning. Störst minskning i absoluta tal sedan 1995 uppvisar Japan (-13 enheter) medan Luxemburg redovisar den största ökningen i absoluta tal (+78 enheter). Luxemburg är också det land som har haft den största ökningen procentuellt sett (+45 procent), tätt följt av Irland (+43 procent).

15.1 Tabell
BNP i OECD-länderna
GDP in the OECD-countries

	BNP i löpande priser och växelkurser, miljarder \$		Årlig genomsnittlig BNP-ökning i %	BNP per invånare 2006 i löpande priser, \$		Antal invånare, tusental
	GDP at current prices and exchange rates, billion \$			GDP per capita at current prices, \$		
	2006	2007	2006-2007	löpande växelkurs current exchange rate	köpkrafts-paritet current PPPs	2007
Australien (<i>Australia</i>)	788	948*	4,5	37 851	35 586	21 017
Belgien (<i>Belgium</i>)	397	453	2,8	37 674	33 527	10 623
Danmark (<i>Denmark</i>)	276	312	1,8	50 770	35 202	5 457
Finland (<i>Finland</i>)	210	245	4,4	39 791	32 732	5 289
Frankrike (<i>France</i>) ***	2 267	2 590	2,2	35 880	31 316	61 707
Grekland (<i>Greece</i>)	268	313	4,0	24 079	27 233	11 193
Irland (<i>Ireland</i>)	219	254*	5,3	51 528	40 716	4 339
Island (<i>Iceland</i>)	17	20	3,8	54 660	36 561	311
Italien (<i>Italy</i>)	1 857	2 102	1,5	31 499	28 917	58 880
Japan (<i>Japan</i>)	4 376	4 379*	2,1	34 253	32 006	127 771
Kanada (<i>Canada</i>)	1 275	1 426*	2,7	39 051	36 784	32 976
Korea (<i>Korea</i>)	888	970	5,0	18 390	23 043	48 456
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	43	50	4,5	89 862	78 157	476
Mexiko (<i>Mexico</i>)	840*	905*	3,2	8 014	12 104	105 791
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	670	766	3,5	41 020	36 548	16 382
Norge (<i>Norway</i>)	337	388	3,7	72 317	52 191	4 709
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	107	131*	3,1	25 892	26 221	4 228
Polen (<i>Poland</i>)	342	420	6,5	8 960	14 674	38 116
Portugal (<i>Portugal</i>)	195	223	1,8	18 409	20 860	10 604
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	388	423*	3,1	51 306	37 747	7 550
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	55	74*	10,4	10 221	17 585	5 398
Spanien (<i>Spain</i>)	1 231	1 437	3,8	27 925	29 382	44 873
Storbritannien (<i>UK</i>)	2 399	2 771	3,8	39 599	33 011	60 975
Sverige (<i>Sweden</i>)	393	454	2,7	43 277	34 870	9 148
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	143	176*	6,6	13 930	22 009	10 323
Turkiet (<i>Turkey</i>)	531	657	4,5	7 275	11 535	70 586
Tyskland (<i>Germany</i>)	2 913	3 317	2,5	35 368	31 950	82 257
Ungern (<i>Hungary</i>)	113	138	1,3	11 230	18 183	10 056
USA	13 133	13 777*	2,2	43 800	43 801	299 399**
Österrike (<i>Austria</i>)	324	373	3,4	39 064	35 695	8 315
Euro area	10 593	12 122*	2,8	33 580	30 949	314 764
OECD	36 994	40 490*	3,0	32 613	31 684	1 175 344**

*Uppskattningar.

** 2006 års uppgifter

***Data inkluderar territorier i andra delar av världen.

Källor: OECD (2008), Annual National Accounts database, Main Economic Indicators och Population Statistics

15.2 Tabell

BNP-volyminindex i köpkraftspariteter per invånare, 100 = genomsnitt för OECD

Per capita volume indices for GDP in purchasing power parities, 100 = OECD average

	1995	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Australien (<i>Australia</i>)	109	107	112	113	113	112	111	112
Belgien (<i>Belgium</i>)	113	109	114	115	111	110	109	108
Danmark (<i>Denmark</i>)	119	118	118	116	116	115	114	112
Finland (<i>Finland</i>)	98	106	109	105	107	104	106	106
Frankrike (<i>France</i>)*	104	106	109	104	101	102	102	101
Grekland (<i>Greece</i>)	66	67	75	98	86	87	88	89
Irland (<i>Ireland</i>)	93	118	129	130	130	130	132	133
Island (<i>Iceland</i>)	115	117	118	117	121	122	119	118
Italien (<i>Italy</i>)	104	104	107	103	98	95	94	92
Japan (<i>Japan</i>)	117	109	106	105	104	104	104	104
Kanada (<i>Canada</i>)	118	119	115	116	117	120	119	119
Korea (<i>Korea</i>)	70	71	72	73	73	73	75	77
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	174	203	214	230	233	240	253	252
Mexiko (<i>Mexico</i>)	35	38	37	36	38	39	39	40
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	110	113	122	120	119	119	118	119
Norge (<i>Norway</i>)	121	150	143	146	151	163	169	168
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	87	85	86	89	87	84	84	84
Polen (<i>Poland</i>)	36	43	44	45	47	46	48	49
Portugal (<i>Portugal</i>)	71	72	77	71	69	68	68	68
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	132	125	128	126	124	122	122	125
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	-	45	50	51	52	54	57	62
Spanien (<i>Spain</i>)	79	85	93	94	93	93	95	97
Storbritannien (<i>UK</i>)	96	106	113	113	112	108	107	106
Sverige (<i>Sweden</i>)	103	112	111	112	115	112	113	115
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	64	62	65	69	69	69	71	75
Turkiet (<i>Turkey</i>)	29	28	25	25	34	35	37	39
Tyskland (<i>Germany</i>)	111	104	106	109	107	104	104	103
Ungern (<i>Hungary</i>)	47	50	57	59	58	58	59	58
USA	144	145	141	141	142	143	142	141
Österrike (<i>Austria</i>)	111	117	117	120	118	117	116	117
Euro area	100	102	107	105	102	101	100	100
OECD	100	100	100	100	100	100	100	100

Anm: Volyminindex per invånare är ej tillräckligt exakta för att kunna rangordnas. De kan användas för att gruppera länder.

* Data inkluderar territorier i andra delar av världen.

Källa: OECD (2008), Main Economic Indicators

15.3 Skattekvoten

15.3.1 Skattekvoten inget entydigt mått

Ett vanligt sätt att beskriva och jämföra skattesystem är att relatera de sammanlagda skatterna och avgifterna till BNP. Denna skattekvot är ett översiktligt mått på hur stor andel av BNP som de sammanlagda skatterna tar i anspråk och kan tjäna som utgångspunkt för djupare studier av skattestrukturen i olika länder.

Det ska påpekas att skattekvoten inte är ett entydigt mått på det som brukar kallas ”skattetrycket”. Skillnader i olika länders skattekvot kan bl.a. bero på olika tekniska lösningar för välfärdssystemen. I Sverige är t.ex. många transfereringar beskattade, medan bidragen i flera andra länder är obeskattade eller ges i form av avdrag på inkomsten vid taxeringen. Bidragstagarna kan i båda fallen erhålla en likvärdig förmån, men skattekvoten blir högre i det första fallet och lägre i det andra fallet.

En annan aspekt är i vilken utsträckning välfärdssystemen i olika länder byggs upp genom avtal mellan arbetsgivare och anställda. De lagstadgade socialavgifterna, som dominerar i Sverige, ingår som en del i skattekvoten, men så är inte fallet med sådana avgifter som tas ut efter avtal mellan arbetsmarknadens parter.

Vidare gäller att länder med ungefär samma skattekvot kan skilja sig åt vad gäller skatteslag, skattesatser och skattebaser eller definiera skattebaserna på olika sätt. Det är inte heller säkert, som vi sett i tidigare kapitel, att de debiterade skatterna faktiskt blir betalda.

En annan faktor som påverkar skattekvoten är omfattningen av skatteundandragandet och den svarta sektorn. Beräkningar av den svarta sektorn brukar ingå i BNP-beräkningen. Det är sålunda nödvändigt att bryta ned den totala skattekvoten i olika komponenter, som speglar klassificeringen av skatterna efter exempelvis ekonomisk funktion.

Hantering av kapitaltransfereringar vid uträknandet av skatteintäkterna

I några tabeller nedan har skattekvoten, för ett fåtal OECD-länder, reducerats med summan av kapitaltransfereringarna. Detta görs för att beräkna skatter som har blivit fastställda men inte indrivna. I dessa fall har de totala skatteintäkterna minskats med summan av kapitaltransfereringarna, och denna reduktion har sedan allokerats mellan de olika skatteslagen i proportion till de respektive skatteintäkterna. Detta gäller Danmark sedan 1990, Frankrike sedan 1992, Slovakien mellan 1998-2002 och Spanien sedan 2000.

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965-2006, 2007 Edition

Skattekvoten i dag

I 15.3 Tabell redovisas skattekvoterna i OECD-länderna år 1975-2007. Precis som tidigare år har Sverige och Danmark de högsta skattekvoterna år 2007 (48,2 procent respektive 48,9 procent), vilket kan jämföras med EU-genomsnittet på 39,8 procent och OECD-genomsnittet på 35,9 procent år 2006. Sverige har dock minskat sin skattekvot med 0,9 procentenheter sedan 2006. Belgien, Frankrike, Norge, Italien och Finland har skattekvoter runt 43-45 procent år 2007. Mexiko har den lägsta skattekvoten i OECD år 2007, 20,5 procent. De länder där skattekvoten ökat mest mellan 1975 och 2006 är Spanien, Italien och Portugal (16-18 procentenheter).

15.3 Tabell
Skattekvoter i OECD länderna, andel av BNP, procent
Total tax revenue in OECD, share of GDP, percent

	1975	1985	1990	1995	2000	2004	2005	2006	2007**
Australien (<i>Australia</i>)	25,8	28,3	28,5	28,8	31,1	31,1	30,8	30,6	..
Belgien (<i>Belgium</i>)	39,5	44,4	42,0	43,6	44,9	44,8	44,8	44,5	44,4
Danmark (<i>Denmark</i>)*	38,4	46,1	46,5	48,8	49,4	49,0	50,7	49,1	48,9
Finland (<i>Finland</i>)	36,5	39,7	43,5	45,7	47,2	43,4	43,9	43,5	43,0
Frankrike (<i>France</i>)*	35,4	42,8	42,0	42,9	44,4	43,5	43,9	44,2	43,6
Grekland (<i>Greece</i>)	19,4	25,5	26,2	28,9	34,1	31,2	31,3	31,3	..
Irland (<i>Ireland</i>)	28,7	34,6	33,1	32,5	31,7	30,1	30,6	31,9	32,2
Island (<i>Iceland</i>)	30,0	28,2	30,9	31,2	37,2	38,0	40,7	41,5	41,4
Italien (<i>Italy</i>)	25,4	33,6	37,8	40,1	42,3	41,0	40,9	42,1	43,3
Japan (<i>Japan</i>)	20,9	27,4	29,1	26,8	27,0	26,3	27,4	27,9	..
Kanada (<i>Canada</i>)	32,0	32,5	35,9	35,6	35,6	33,7	33,4	33,3	33,3
Korea (<i>Korea</i>)	15,1	16,4	18,9	19,4	23,6	24,6	25,5	26,8	28,7
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	32,8	39,5	35,7	37,1	39,1	37,3	37,8	35,9	36,9
Mexiko (<i>Mexico</i>)	-	17,0	17,3	16,7	18,5	19,0	19,9	20,6	20,5
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	40,7	42,4	42,9	41,5	39,7	37,3	38,8	39,3	38,0
Norge (<i>Norway</i>)	39,2	42,6	41,0	40,9	42,6	43,3	43,5	43,9	43,4
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	28,5	31,1	37,4	36,6	33,6	35,3	37,5	36,7	36,0
Polen (<i>Poland</i>)	-	-	-	36,2	31,6	32,3	32,9	33,5	..
Portugal (<i>Portugal</i>)	19,7	25,2	27,7	31,7	34,1	33,9	34,7	35,7	36,6
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	23,9	25,5	25,8	27,7	30,0	28,8	29,2	29,6	29,7
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)*	-	-	-	-	33,8	31,8	31,8	29,8	29,8
Spanien (<i>Spain</i>)*	18,4	27,6	32,5	32,1	34,2	34,6	35,8	36,6	37,2
Storbritannien (<i>UK</i>)	35,2	37,6	36,1	34,5	37,1	35,4	36,3	37,1	36,6
Sverige (<i>Sweden</i>)	41,2	47,3	52,2	47,5	51,8	48,7	49,5	49,1	48,2
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	-	-	-	37,5	35,3	37,8	37,5	36,9	36,4
Turkiet (<i>Turkey</i>)	11,9	11,5	14,9	16,8	24,2	24,1	24,3	24,5	23,7
Tyskland (<i>Germany</i>)***	34,3	36,1	34,8	37,2	37,2	34,8	34,8	35,6	36,2
Ungern (<i>Hungary</i>)	-	-	-	41,3	38,0	37,6	37,2	37,1	39,3
USA	25,6	25,6	27,3	27,9	29,9	26,1	27,3	28,0	28,3
Österrike (<i>Austria</i>)	36,7	40,9	39,6	41,1	42,6	42,8	42,1	41,7	41,9
EU 15	32,2	37,6	38,2	39,0	40,6	39,2	39,7	39,8	..
OECD	29,4	32,7	33,8	34,8	36,1	35,2	35,8	35,9	..

* Skattekvoterna har reducerats med summan av kapitaltransfereringarna

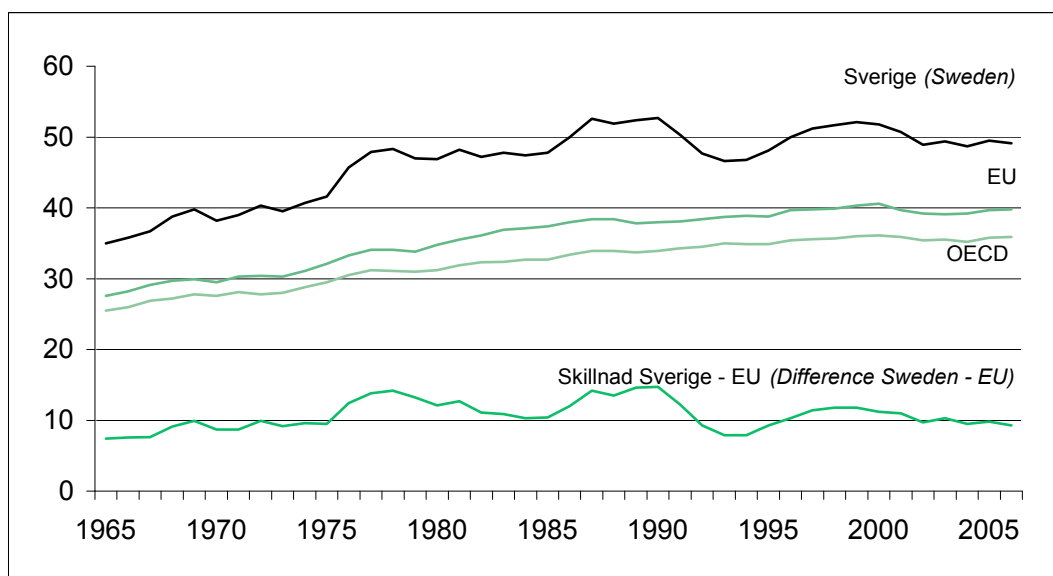
** Preliminära resultat

*** Förenade Tyskland fr.o.m. 1991, dessförinnan Västtyskland

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965-2007, 2008 Edition

15.4 Diagram

Utvecklingen av skattekvoten i Sverige, OECD och EU 1965-2006, procent av BNP Total tax revenues in Sweden, EU and OECD 1965-2006, percent of GDP

Anm: Medelvärdena för OECD respektive EU är ovägda.

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965-2006, 2007 Edition och OECD, Revenue Statistics 1965-2007, 2008 Edition

Skattekvoten minskar något

Utvecklingen av skattekvoten i Sverige, EU och OECD mellan 1965 och 2006 framgår av 15.4 Diagram. Mellan 1970 och 1980 ökade Sveriges skattekvot kraftigt, från 38,5 till 47,3 procent, vilket speglar utbyggnaden av den offentliga sektorn och socialförsäkringssystemen. Både OECD och EU-genomsnittet har stigit trendmässigt under perioden, med undantag för några år i början på 2000-talet. Skillnaden mellan skattekvoterna i Sverige och EU har varierat mellan åren. Störst var den från slutet av 1980-talet fram till skattereformen 1990/91, då den vissa år var mer än 14 procentenheter högre i Sverige. Åren efter skattereformen minskade skillnaden i skattekvot till omkring 8 procentenheter, men ökade sedan under slutet av 1990-talet. De senaste åren har dock skillnaderna åter igen minskat. Skillnaden i skat-

tekvot mellan Sverige och EU-genomsnittet var 9,3 procentenheter 2006. Skattekvoten för hela OECD området steg under 2006 endast marginellt, från 35,8 till 35,9 procent. Totalt steg skattekvoten i 17 OECD länder medan den sjönk i 12. Greklands skattekvot var oförändrad under året. Den största ökningen stod Korea för med 1,3 procentenheter.

Olika skatters andel av BNP

I 15.5 Tabell redovisas de olika skatternas andel av BNP i OECD-länderna år 2005. Sverige som har den högsta skattekvoten ligger över genomsnittet för de flesta skatterna och särskilt när det gäller skatt på inkomster och vinster men även sociala avgifter. Skatt på egendom som andel av BNP ligger i Sverige något under genomsnittet för EU och OECD.

15.5 Tabell

Skatteinkomst 2005 enligt OECD-klassificering, andel av BNP, procent

Tax revenue 2005 according to OECD-classification, share of GDP, percent

	Inkomster och vinster Income and profits			Sociala avgifter Social security contributions			Särskilda löne- skatter Payroll and workforce	Egendom Property	Varor och tjänster Goods and services			Övrigt Other
	Totalt	Fysiska personer	Juridiska personer	Totalt	Anställda	Arbets- givare			Totalt	Moms m.m.	Punkt- skatter	
	Total	Personal income	Corporate income	Total	Employees'	Employer's			Total	General consump- tion	Excise duties	
	1000	1100	1200	2000	2100	2200	3000	4000	5000	5110	5120	6000
Australien (<i>Australia</i>)	18,2	12,3	5,9	-	-	-	1,4	2,7	8,6	4,1	3,7	-
Belgien (<i>Belgium</i>)	17,4	13,9	3,5	13,9	4,3	8,4	-	2,2	11,5	7,3	3,3	0,0
Danmark (<i>Denmark</i>)*	30,7	24,5	3,8	1,1	1,1	0,0	0,2	1,9	16,2	10,0	5,4	0,0
Finland (<i>Finland</i>)	16,8	13,5	3,3	12,0	2,2	9,0	-	1,2	13,8	8,7	4,7	0,0
Frankrike (<i>France</i>)*	10,4	7,6	2,8	16,3	4,1	11,0	1,2	3,5	11,2	7,6	3,3	1,5
Grekland (<i>Greece</i>)	7,0	4,0	2,8	9,6	3,8	4,4	-	1,2	9,4	6,0	2,5	-
Irland (<i>Ireland</i>)	11,8	8,3	3,4	4,5	1,4	2,8	0,2	2,4	11,6	7,7	3,4	-
Island (<i>Iceland</i>)	18,8	14,4	2,3	3,3	0,1	3,2	0,0	2,5	16,7	11,5	4,3	0,1
Italien (<i>Italy</i>)	12,9	10,5	2,8	12,6	2,3	8,8	-	2,1	10,8	6,0	3,8	2,4
Japan (<i>Japan</i>)	9,3	5,0	4,3	10,1	4,3	4,6	-	2,6	5,3	2,6	2,1	0,1
Kanada (<i>Canada</i>)	15,9	11,9	3,5	5,0	2,0	2,8	0,7	3,4	8,5	5,0	3,0	0,1
Korea (<i>Korea</i>)	7,5	3,4	4,1	5,4	3,1	2,3	0,1	3,0	8,8	4,5	4,1	0,8
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	13,3	7,3	6,0	10,8	4,8	4,7	-	3,3	11,1	6,2	4,8	0,0
Mexiko (<i>Mexico</i>)	4,8	-	-	3,1	-	-	0,2	0,3	11,3	3,8	7,3	0,1
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	10,8	7,0	3,8	13,3	6,5	4,2	-	2,1	12,4	7,6	3,6	0,2
Norge (<i>Norway</i>)	21,5	9,7	11,8	8,9	3,0	5,4	-	1,1	12,2	7,9	3,6	-
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	23,8	15,5	6,3	-	-	-	-	1,9	12,1	9,0	2,3	0,0
Polen (<i>Poland</i>)	6,4	4,3	2,1	13,6	-	-	0,3	1,3	12,6	7,7	4,4	-
Portugal (<i>Portugal</i>)	8,5	5,5	3,0	11,4	3,5	7,3	-	1,0	13,6	8,3	5,2	0,1
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	13,2	10,6	2,6	7,1	3,3	3,2	-	2,4	7,0	4,0	2,3	-
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)*	5,7	2,7	2,8	12,8	3,0	7,1	-	0,5	12,5	7,9	3,9	-
Spanien (<i>Spain</i>)*	10,5	6,4	3,9	12,0	1,9	8,5	-	3,0	10,0	6,2	3,1	0,2
Storbritannien (<i>UK</i>)	14,0	10,6	3,4	6,9	2,8	3,8	-	4,4	11,1	6,8	3,8	-
Sverige (<i>Sweden</i>)	19,8	16,0	3,8	13,5	2,8	10,6	2,4	1,5	13,2	9,4	3,4	0,1
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	9,1	4,6	4,5	16,2	3,6	10,4	-	0,4	11,8	7,2	3,7	0,0
Turkiet (<i>Turkey</i>)	7,0	4,8	2,3	7,2	2,5	3,3	-	1,1	15,9	7,1	8,3	1,0
Tyskland (<i>Germany</i>)	9,8	8,1	1,7	13,9	6,1	6,7	-	0,9	10,1	6,3	3,5	0,0
Ungern (<i>Hungary</i>)	8,8	6,7	2,1	11,6	2,3	9,2	0,8	0,8	14,8	10,5	4,0	0,2
USA	12,7	9,6	3,1	6,7	2,9	3,4	-	3,1	4,8	2,2	1,8	-
Österrike (<i>Austria</i>)	12,0	9,3	2,3	14,5	5,9	6,8	2,6	0,6	12,0	7,9	3,3	0,4
EU 15	13,7	10,2	3,4	11,1	3,6	6,5	0,4	2,1	11,9	7,5	3,8	0,3
OECD	13,0	9,2	3,7	9,2	3,0	5,4	0,3	1,9	11,4	6,9	3,9	0,2

Anm: Medelvärdena för EU och OECD är ovägda.

* Skattekvoterna har reducerats med summan av kapitaltransfereringarna

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965/2006, 2007 Edition

15.3.2 Skattekvotens sammansättning

Olika skatters andel av totala skatteinkomster

Även om skattekvoten för OECD-området har stigit kontinuerligt genom åren har skattekvotens sammansättning, dvs. olika skatters andel av totala skatteinkomster, varit förvånansvärt stabil. I 15.6 Tabell redovisas de totala skatteinkomsternas sammansättning i OECD-länderna år 2005.

Inkomstskatten för fysiska personer utgör även 2005 det största enskilda bidraget till de totala skatteinkomsterna. Andelen har sjunkit från ca 30 procent i början på 80-talet till ca 25 procent i dag. Variationen mellan länderna är stor. I Slovakien kommer endast 8,4 procent av de totala skatteinkomsterna från inkomstskatten, medan andelen i Danmark uppgår till 48,7 procent. I Sverige utgör fysiska personers inkomstskatt drygt 31 procent av totala skatteintäkter. När det gäller andelen skatt på företagets inkomster och vinster ligger Sverige under genomsnittet för både EU och OECD. Ser man till den totala andelen skatt på inkomster från både fysiska och juridiska personer ligger Sverige (39,1 procent) över snittet för både EU (35,2 procent) och OECD (33,8 procent). Tre länder ligger klart högst med andelar mellan 59,1 och 63,0 procent; Australien, Danmark och Nya Zeeland. Minst andel redovisas för Slovakien, 18,0 procent.

Minskningen av inkomstskattens andel av totala skatteintäkter sker parallellt med en ökning av andelen sociala avgifter, vilka stigit från ca 18 till ca 26 procent mellan 1965 och 2005 i hela OECD-området. Den ökande andelen sociala avgifter är

direkt kopplad till högre utgifter för olika bidragssystem pga. arbetslöshet, en åldrande befolkning samt ökande kostnader för sjukvård. De sociala avgifternas andel av de totala skatterna är störst i Tjeckien (42,9 procent) medan de i Danmark endast står för en marginell del (2,2 procent). Sverige (26,7 procent) ligger strax under EU-genomsnittet (28,4 procent). I Sverige står de anställda för en mindre del av de sociala avgifterna än genomsnittligt i EU, medan arbetsgivarna svarar för en större del.

Sedan 1965 har andelen skatt på fastigheter och förmögenhet sjunkit från 7,9 till 5,6 procent i OECD. Denna nedgång beror bl.a. på ett allmänt motstånd från väljarkåren i många länder för dessa mycket synliga skatter. Endast i fyra länder – Kanada, Korea, Storbritannien och USA – utgör fastighetsskatten 10 procent eller mer av totala skatteintäkter. I Sverige svarar fastighetsskatten för 3,0 procent av totala skatteintäkter vilket är något lägre än genomsnittet för både EU och OECD.

Skatt på varor och tjänster står för i 31,9 procent av de totala skatterna i OECD. Andelen skatt på varor och tjänster har, förutom en mindre nedgång på senare tid, inte förändrats mycket sedan mitten på 70-talet. Däremot har momsen ökat i betydelse samtidigt som punktskatternas betydelse minskat i motsvarande grad. I Sverige svarar skatten på varor och tjänster för 26,1 procent av de totala skatterna. Störst betydelse har skatter på varor och tjänster i Mexiko (56,7 procent) och Turkiet (49,3 procent). Av skatterna på varor och tjänster svarar momsen för störst andel av skatteinkomsterna i Ungern (28,1 procent) och punktskatterna i Mexiko (36,6 procent).

15.6 Tabell

Skatteinkomster 2005 enligt OECD-klassificering, andel av totala skatteinkomster, procent Tax revenue 2005 according to OECD-classification, share of total tax revenue, percent

	Inkomster och vinster Income and profits			Sociala avgifter Social security contributions			Särskilda löne- skatter Payroll and workforce	Egendom Property	Varor och tjänster Goods and services			Övrigt Other
	Totalt	Fysiska personer	Juridiska personer	Totalt	Anställda	Arbets- givare			Totalt	Moms m.m.	Punkt- skatter	
	Total	Personal income	Corporate income	Total	Employees'	Employer's			Total	General consump- tion	Excise duties	
	1000	1100	1200	2000	2100	2200	3000	4000	5000	5110	5120	6000
Australien (<i>Australia</i>)	59,1	39,8	19,3	-	-	-	4,5	8,7	27,8	13,4	12,0	-
Belgien (<i>Belgium</i>)	38,3	30,5	7,7	30,6	9,4	18,5	-	4,7	25,3	16,1	7,4	0,1
Danmark (<i>Denmark</i>)*	61,0	48,7	7,6	2,2	2,1	0,1	0,4	3,7	32,2	19,9	10,7	0,0
Finland (<i>Finland</i>)	38,3	30,7	7,6	27,3	5,0	20,4	-	2,7	31,3	19,8	10,8	0,1
Frankrike (<i>France</i>)*	23,5	17,3	6,2	37,0	9,2	25,0	2,7	7,8	25,3	17,1	7,6	3,5
Grekland (<i>Greece</i>)	25,5	14,8	10,3	35,2	14,1	16,0	-	4,3	34,6	22,2	9,3	-
Irland (<i>Ireland</i>)	38,4	27,3	11,2	14,8	4,6	9,3	0,7	7,9	37,8	25,1	11,1	-
Island (<i>Iceland</i>)	45,4	34,8	5,6	8,0	0,2	7,8	-	6,0	40,4	27,7	10,4	0,2
Italien (<i>Italy</i>)	31,5	25,5	6,8	30,8	5,5	21,4	0,0	5,0	26,4	14,6	9,2	5,9
Japan (<i>Japan</i>)	33,8	18,3	15,5	36,8	15,9	16,7	-	9,7	19,4	9,5	7,7	0,3
Kanada (<i>Canada</i>)	47,5	35,6	10,5	14,8	6,0	8,4	2,0	10,0	25,4	15,0	8,9	0,3
Korea (<i>Korea</i>)	29,3	13,3	16,0	21,0	12,1	8,9	0,2	11,9	34,3	17,5	15,9	3,2
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	34,4	19,0	15,5	28,0	12,3	12,2	-	8,5	28,8	16,1	12,3	0,1
Mexiko (<i>Mexico</i>)	24,1	-	-	15,7	-	-	1,2	1,6	56,7	19,1	36,6	0,7
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	27,7	18,0	9,8	33,9	16,5	10,7	-	5,3	31,7	19,5	9,3	0,5
Norge (<i>Norway</i>)	49,1	22,1	27,0	20,4	6,9	12,3	-	2,6	27,9	18,1	8,1	-
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	63,0	41,1	16,8	-	-	-	-	4,9	32,1	23,8	6,2	0,0
Polen (<i>Poland</i>)	18,7	12,6	6,1	39,7	-	-	0,8	3,8	36,7	22,5	12,9	-
Portugal (<i>Portugal</i>)	24,5	15,7	8,8	32,7	10,2	20,9	-	2,9	39,3	23,8	14,8	0,3
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	44,5	35,7	8,9	23,9	11,2	10,8	-	8,0	23,6	13,4	7,8	-
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)*	18,0	8,4	8,7	40,4	9,6	22,4	-	1,6	39,7	25,1	12,4	-
Spanien (<i>Spain</i>)*	29,4	18,0	10,8	33,7	5,3	23,6	-	8,4	28,0	17,5	8,7	0,4
Storbritannien (<i>UK</i>)	38,5	28,6	9,3	18,8	7,8	10,4	-	12,0	30,3	18,6	10,5	-
Sverige (<i>Sweden</i>)	39,1	31,6	7,5	26,7	5,5	21,0	4,7	3,0	26,1	18,5	6,8	0,1
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	24,1	12,2	12,0	42,9	9,7	27,4	-	1,2	31,3	19,2	9,9	0,0
Turkiet (<i>Turkey</i>)	21,8	14,7	7,1	22,4	7,7	10,2	-	3,3	49,3	21,8	25,5	3,1
Tyskland (<i>Germany</i>)	28,2	23,3	4,9	39,9	17,4	19,2	-	2,5	29,0	18,0	9,9	0,0
Ungern (<i>Hungary</i>)	23,6	18,0	5,7	31,3	6,3	24,6	2,2	2,3	39,7	28,1	10,8	0,7
USA	46,5	35,1	11,4	24,7	10,8	12,6	-	11,4	17,4	8,0	6,6	-
Österrike (<i>Austria</i>)	28,6	22,1	5,4	34,5	14,0	16,2	6,1	1,3	28,4	18,9	7,8	0,9
EU 15	33,8	24,7	8,6	28,4	9,3	16,3	1,0	5,3	30,3	19,0	9,7	0,8
OECD	35,2	24,6	10,3	25,6	8,4	14,5	0,8	5,6	31,9	18,9	11,3	0,7

Anm: Medelvärdena för EU och OECD är ovägda.

* Skattekvoterna har reducerats med summan av kapitaltransfereringarna

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965/2006, 2007 Edition

15.3.3 Nedbrytning av skattekvoten

För att studera skattestrukturen i olika länder behöver vi som redan nämnts klassificera skatterna på lämpligt sätt.

Indelning enligt nationalräkenskaperna

Den vanligaste indelningen är den som förekommer i nationalräkenskaperna, där skatterna delas in i direkta och indirekta skatter (se kapitel 1) samt socialförsäkringsavgifter. Utgångspunkten för klassificeringen av skatterna enligt denna indelning är om den som är skattskyldig kan övervältra skatten på någon annan, t.ex. genom att ta ut högre priser. I enlighet med denna tanke är skatter på inkomst och förmögenhet direkta medan mervärdesskatt och punktskatter räknas som indirekta. Modern ekonomisk teori visar dock att även inkomstskatten, i olika utsträckning och under olika omständigheter, kan övervältras, och det är i princip omöjligt att dra någon principiell skiljelinje mellan direkta och indirekta skatter.

I grova drag svarar direkta skatter, indirekta skatter och socialförsäkringsavgifter för omkring var sin tredjedel av den totala beskattningen i EU. Likheterna mellan EU-ländernas skattesystem är större vad gäller indirekta skatter än direkta skatter. Sett i ett längre tidsperspektiv har de direkta skatterna ökat sin andel och de indirekta skatterna minskat sin andel. Minskningen i den indirekta beskattningen hänför sig till punktskatterna med undantag av energi- och miljörelaterade skatter.

I 15.7 Tabell visas indelningen av skatterna enligt nationalräkenskaperna utbrutet på undergrupper. Både de indirekta och de direkta skatterna ligger på en högre nivå i Sverige än i EU totalt medan socialavgifterna ligger på ungefär samma nivå i Sverige som EU-genomsnittet. I Sverige tar vi dock relativt sett ut mindre i allmänna egenavgifter och mer i arbetsgivaravgifter jämfört med flertalet övriga EU-länder. Fysiska personers direkta skatter uppgick 2005 till 15,6 procent av BNP i Sverige jämfört med EU-genomsnittet på 9,2 procent.

15.7 Tabell

Indelning av skatterna enligt nationalräkenskaperna, Sverige och EU år 2005, procent av BNP

Taxes classified according to national accounts, Sweden and the EU 2005, percent of GDP

	Sverige	EA 13*	EU 25*
Indirekta skatter (Indirect taxes)	17,3	13,8	13,8
Mervärdesskatt (VAT)	9,3	6,7	6,9
Punktskatter (Excise duties)	3,1	2,6	2,8
Övrigt (Other)	4,8	4,4	4,1
Direkta skatter (Direct taxes)	20,1	12,0	13,2
Fysiska personer (Individuals)	15,6	8,6	9,2
Juridiska personer (Legal entities)	3,8	2,4	2,6
Övrigt (Other)	0,7	1	1,3
Socialavgifter (Social security contributions)	13,8	14,3	12,8
Arbetsgivaravgifter (Employer's contributions)	10,8	8,2	7,3
Allmänna egenavgifter (General social security contributions)	2,8	4,4	4,0
Egenföretagaravgifter (Social security contributions for self employed)	0,3	1,9	1,5
Totalt (Total)	51,3	39,9	39,7

* Vägda medelvärden

Källa: Eurostat, Taxation trends in the European Union, 2007 Edition

Indelning efter ekonomisk funktion

En alternativ indelning av skatterna, som används i kapitelindelningen av denna årsbok, är efter ekonomisk funktion. Då är istället utgångspunkten vad som beskattas (skattebaserna), t.ex. arbete, kapital och konsumtion. Skatt på arbete delas i sin tur upp på inkomstskatt på arbete och sociala avgifter. Skatt på kapital avser innehav, överlåtelse och avkastning av olika kapitalformer, som fast och lös egendom, värdepapper m.m. Med konsumtionsskatter avses alla skatter som tas ut på transaktioner mellan slutliga användare och producenter eller säljare. Skattebasen är i det fallet oftast en kvantitet av en vara eller tjänst.

Av produktionsfaktorerna är arbete den viktigaste skattebasen i alla EU-länder, följt av konsumtion och övriga skattebaser, däribland kapital. Den långsiktiga trenden är att konsumtionsskatterna (de indirekta skatterna) har minskat sin andel av den totala beskattningen. Den största skillnaden i skattestruktur mellan Sverige och EU ligger i beskattningen av arbete. I Sverige svarar skatt på anställdas arbete för ca en tredjedel av BNP, vilket är mer än tio procentenheter högre än EU-genomsnittet. En del av skillnaden beror som redan nämnts på förekomsten av skattepliktiga förmåner i Sverige.

15.8 Tabell

Indelning av skatterna efter ekonomisk funktion, Sverige och EU år 2005, procent av BNP

Taxes classified by economic function, Sweden and EU 2005, percent of GDP

	Sverige	EA 13*	EU 25*
Arbete (<i>Labour</i>)	31,2	20,8	19,8
därav anställda (<i>Employees</i>)	13,4	10,0	10,3
därav arbetsgivare (<i>Employers</i>)	13,7	8,8	7,9
därav egenföretagare (<i>Self-employed</i>)	4,1	2,0	1,7
Konsumtion (<i>Consumption</i>)	13,1	10,7	11,1
Kapital (<i>Capital</i>)	7,0	8,6	8,9
Totalt (<i>Total</i>)	51,3	40,1	39,8
därav miljö (<i>environment</i>)	2,9	2,6	2,6

* Vägsda medelvärden

Källa: Eurostat, Taxation trends in the European Union, 2007 Edition

Indelning efter mottagare

Slutligen kan skattestrukturen studeras efter mottagare av skatterna, som central och regional/lokal samhällsnivå, socialförsäkringssektorn och EU. Indelningen speglar inte nödvändigtvis vilken makt eller inflytande som respektive nivå har. I länder där t.ex. den regionala/lokala nivån inte har egna skatteinkomster, kan kommunerna eller deras motsvarigheter i andra länder istället vara garanterade statsbidrag.

Den centrala nivån, dvs. staten, erhåller största delen av skatteintäkterna i nästan alla medlemsländerna men skillnaderna är

stora vad gäller typ av skatt som tillfaller respektive nivå. I allmänhet är konsumtionsskatterna den största inkomstkällan för staten. I Danmark och Sverige erhåller den regionala/lokala nivån (i Sverige landsting och kommuner) en betydligt större del av skatteintäkterna än i resten av EU. Detta beror på den kommunala inkomstskatten, som i Sverige svarar för drygt 90 procent av inkomstskatten för fysiska personer. I övriga EU-länder härrör de kommunala skatteinkomsterna huvudsakligen från fastighetsskatt.

15.9 Tabell

Indelning av skatterna efter mottagare i form av administrativ nivå, Sverige och EU år 2005, procent av BNP

Taxes broken down by receiving administrative level, Sweden and EU 2005, percent of GDP

	Sverige	EA 13*	EU 25*
Stat (Central government)	29,0	16,8	20,6
Delstat (State government)	..	8,0	8,0
Kommuner (Local government)	16,3	3,9	4,1
Socialförsäkringssektorn (Social security funds)	5,7	15,3	14,4
EU (EC institutions)	0,3	0,3	0,3
Total (Total)	51,3	44,3	47,4

* Vägsda medelvärden

Källa: Eurostat, Taxation trends in the European Union, 2007 Edition

I 15.10 Tabell redovisas indelning av skatter efter mottagare som andel av totala skatteinkomster för OECD-länderna 2005. Tabellen är uppdelad i två grupper; federala och icke federala länder (som Sverige tillhör). I vissa länder, som Nya Zeeland, Norge och Irland, är staten mottagare av nästan alla skatter. Staten tar emot en majoritet av skatterna i ca två tredjedelar av länderna. I Sverige är statens andel 56,1 procent. Den kommunala sektorn som mottagare är störst i Danmark (33,0 procent), Sverige (32,2 procent) och Spanien (30,2 procent). Det land där socialförsäkringssektorn tar emot störst andel av skatterna är Frankrike, (47,9 procent). Motsvarande andel i Sverige är 11,2 procent och i Danmark 2,2 procent.

15.4 Skatt på arbete

15.4.1 Olika definitioner och regelsystem

Som nämndes inledningsvis i detta kapitel är internationella jämförelser avseende skatter och avgifter svåra att göra på grund av att det kan förekomma skillnader mellan länderna i definitionerna av dessa begrepp. Än svårare är det att göra jämförelser avseende skattesatser och skatteuttag per individ eftersom regelsystemen varierar kraftigt mellan olika länder.

15.4.2 Jämförelser av disponibel inkomst mer neutrala

Istället för att göra direkta jämförelser avseende skattesatser, som måste kompletteras med beskrivningar av hur skatteunderlaget beräknas, kan andra jämförelser göras. Ett sätt att göra internationella jämförelser, som är mer neutrala i förhållande till hur skatte- och bidragssystemen

är uppbyggda, är att mäta den procentuella disponibla inkomsten. I 15.11 Tabell redovisas den disponibla inkomsten 2007 i förhållande till lönen för en genomsnittlig industriarbetare i OECD-länderna. Med disponibel inkomst avses här bruttolönen minus inkomstskatt plus transfereringar i procent av bruttolönen.

Lite kvar av lönen i Sverige

Jämfört med kollegor i andra OECD-länder får en svensk industriarbetare med genomsnittlig lön förhållandevis lite kvar av lönen när man dragit från skatten och sociala avgifter samt lagt till transfereringar. I Sverige får ensamstående behålla 72,4 procent av lönen, vilket är något under OECD-genomsnittet (73,7 procent) men över EU-genomsnittet (70,1 procent). Störst andel av sin lön får en ensamstående kvar i Mexiko (94,8 procent), Korea (88,1 procent) och Irland (86,1 procent). Vid högre inkomster (167 procent av en genomsnittlig industriarbetarlön) får en ensamstående person i Sverige behålla 62,1 procent av lönen, vilket är under genomsnittet både för OECD (67,8 procent) och EU (63,5 procent).

I Sverige får en familj med två barn, där endast ena föräldern yrkesarbetar, behålla 80,2 procent av bruttolönen. Sverige placerar sig därmed något under både EU- och OECD-genomsnittet (83,0 procent respektive 85,5 procent). I Irland och Tjeckien får en familj med två barn där endast en förälder yrkesarbetar en disponibel inkomst som är högre än lönen, på grund av transfereringar. I familjer med två förvärvsarbete (och där den sammanlagda lönen uppgår till 167 procent av en genomsnittlig industriarbetarlön) får svenska familjer behålla 78,2 procent, vilket är nära OECD-genomsnittet på 79,6 procent.

15.10 Tabell

Indelning av skatterna efter mottagare i form av administrativ nivå, OECD-länderna 2005, procent av totala skatteinkomster

Taxes broken down by receiving administrative level, OECD countries 2005, percent of total taxes

	Statlig Federal or central government	Delstatlig State government	Kommunal Local government	Socialförsäkrings- sektorn Social security funds
Federala länder (Federal countries)				
Australien (<i>Australia</i>)	69,2	27,9	3,0	-
Belgien (<i>Belgium</i>)	32,2	24,0	5,0	37,7
Kanada (<i>Canada</i>)	44,8	38,4	8,4	8,4
Mexiko (<i>Mexico</i>)	81,1	2,1	1,1	15,7
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	35,3	25,1	15,6	23,9
Tyskland (<i>Germany</i>)	30,2	21,4	7,8	39,9
USA	41,1	20,1	14,1	24,7
Österrike (<i>Austria</i>)	53,6	8,5	9,4	28,2
Ovägt medelvärde	48,4	20,9	8,1	22,3
Ej federala länder (Unitary countries)				
Danmark (<i>Denmark</i>)	64,4	-	33,0	2,2
Finland (<i>Finland</i>)	53,9	-	20,7	25,2
Frankrike (<i>France</i>)	40,1	-	11,5	47,9
Grekland (<i>Greece</i>)	63,8	-	0,8	34,5
Irland (<i>Ireland</i>)	84,9	-	2,1	12,6
Island (<i>Iceland</i>)	79,2	-	20,8	-
Italien (<i>Italy</i>)	52,3	-	16,6	30,8
Japan (<i>Japan</i>)	37,9	-	25,3	36,8
Korea (<i>Korea</i>)	61,6	-	17,4	21,0
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	67,7	-	4,5	27,3
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	61,1	-	3,9	33,9
Norge (<i>Norway</i>)	86,7	-	13,3	-
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	94,7	-	5,3	-
Polen (<i>Poland</i>)	48,6	-	11,4	39,7
Portugal (<i>Portugal</i>)	60,1	-	6,2	33,7
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	49,3	-	11,3	39,1
Spanien (<i>Spain</i>)	36,5	-	30,2	32,8
Storbritannien (<i>UK</i>)	75,4	-	4,8	18,8
Sverige (Sweden)	56,1	-	32,2	11,2
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	41,5	-	15,1	42,9
Turkiet (<i>Turkey</i>)	69,9	-	7,6	22,4
Ungern (<i>Hungary</i>)	62,9	-	6,3	30,5
Ovägt medelvärde	61,3	-	13,7	24,7

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965/2006, 2007 Edition

15.11 Tabell

Disponibel inkomst 2007, olika lönenivåer i procent av genomsnittslönen för en industriarbetare, procent av bruttolönen

Disposable income 2007, by wage level as percentage of the average wage for a production worker, percent of gross pay

	Ensamstående		Gifta, 2 barn	
	Single		Married, 2 children	
	100 %	167 %	100+0 %	100+67 %
Australien (Australia)	76,6	71,2	90,0	81,1
Belgien (Belgium)	58,0	51,2	77,6	67,0
Danmark (Denmark)	59,0	50,5	70,7	64,3
Finland (Finland)	69,9	62,6	77,1	76,9
Frankrike (France)	72,2	66,8	82,5	78,0
Grekland (Greece)	73,9	67,2	73,5	75,1
Irland (Ireland)	86,1	74,1	112,0	96,5
Island (Iceland)	75,6	71,6	93,3	79,9
Italien (Italy)	71,5	65,2	87,5	79,0
Japan (Japan)	79,9	75,9	86,1	83,6
Kanada (Canada)	76,7	73,1	89,4	81,0
Korea (Korea)	88,1	84,3	90,5	90,6
Luxemburg (Luxembourg)	70,9	63,2	97,2	86,3
Mexiko (Mexico)	94,8	86,2	94,8	97,3
Nederländerna (the Netherlands)	64,6	59,7	73,1	70,8
Norge (Norway)	70,5	64,1	78,5	75,3
Nya Zeeland (New Zealand)	78,5	72,7	97,2	82,7
Polen (Poland)	68,9	67,7	75,3	73,9
Portugal (Portugal)	77,5	70,4	89,7	83,2
Schweiz (Switzerland)	79,2	73,4	90,7	84,7
Slovakien (Slovak Republic)	77,6	74,8	95,6	85,4
Spanien (Spain)	79,6	74,7	87,6	85,8
Storbritannien (UK)	73,0	69,3	79,4	77,4
Sverige (Sweden)	72,4	62,1	80,2	78,2
Tjeckien (Czech Republic)	77,1	72,0	106,3	89,1
Turkiet (Turkey)	69,7	67,6	69,7	70,1
Tyskland (Germany)	57,2	54,1	76,1	65,5
Ungern (Hungary)	61,3	55,6	75,6	74,6
USA	75,5	69,7	88,2	81,4
Österrike (Austria)	66,5	62,1	80,2	76,0
EU 15	70,1	63,5	83,0	77,2
OECD	73,7	67,8	85,5	79,6

Anm: Medelvärdena för OECD och EU är ovägda.

Källa: OECD, Taxing Wages 2006-2007, Table I.3, 2008 Edition

15.4.3 Höga marginalskatter för höginkomsttagare

Marginalskatternas storlek och deras betydelse är ett ofta återkommande diskussionsämne. I 15.12 Tabell redovisas marginalskatterna (inklusive sociala avgifter) för anställda i OECD-länderna 2007. Marginalskatten för en genomsnittlig industriarbetare ligger mellan 14,4 (Mexiko) och 54,8 procent (Belgien). I Sverige ligger marginalskatten för en genomsnittlig industriarbetare på 51,5 procent. Förutom

i Belgien och Sverige är marginalskatterna över 50 procent för en genomsnittlig industriarbetarlön i Ungern och Tyskland.

Den högsta marginalskatten i Sverige är bland de högsta i OECD-området och inträder vid en lägre inkomstnivå än i de flesta andra länder. Marginalskatten för inkomstsläget 167 procent av genomsnittslönen för en industriarbetare var 56,5 procent i Sverige 2006. Två länder låg högre: Danmark och Belgien (63,0 respektive 60,7 procent).

Beskattningsmetoden för familjer, dvs. sam- eller särbeskattning, varierar i olika länder. Sverige tillämpar särbeskattning och därför är marginals-katten på samma nivå för ensamstående som för familjer med en inkomstagare. I de flesta länder är marginalskatten för familjer med en inkomstagare med en genomsnittlig industriarbetarlön densamma eller något lägre än för ensamstående med motsvarande lön. I några länder är dock marginalskatten högre för familjer. Så är fallet i bl.a. Australien, Irland, Kanada och Nya Zeeland vilket beror på olika typer av skattereduktioner för

barnfamiljer med låga inkomster. Dessa skattereduktioner minskar vid en ökad inkomst vilket gör att margineffekterna i vissa fall kan bli mycket höga. När man kommer upp i högre inkomstnivåer och två inkomstagare (167 procent av en genomsnittlig industriarbetarlön) har drygt 73 procent av OECD:s medlemsländer lägre marginalskatter för familjer än för ensamstående. Marginalskatterna för en familj med en genomsnittlig industriarbetarlön ligger för Sveriges del på en sjunde plats (i fallande ordning) bland OECD-länderna.

15.12 Tabell

Marginalskatt, olika lönenivåer i procent av genomsnittslönen för en industriarbetare, 2007, procent

Marginal tax rates, by wage levels as percentage of the average wage for a production worker, 2007, percent

	Ensamstående Single persons			Giftn, 2 barn Married, 2 children		
	67 %	100 %	167 %	100+0 %	100+33 %	100+67 %
Australien (<i>Australia</i>)	35,5	31,5	41,5	51,5	31,5	61,5
Belgien (<i>Belgium</i>)	61,3	54,8	60,7	54,8	54,8	54,8
Danmark (<i>Denmark</i>)	42,9	49,2	63,0	43,7	43,7	43,7
Finland (<i>Finland</i>)	43,5	44,4	48,6	44,4	44,4	44,4
Frankrike (<i>France</i>)	31,7	30,4	42,3	26,1	26,1	30,4
Grekland (<i>Greece</i>)	40,4	40,4	48,8	40,4	40,4	40,4
Irland (<i>Ireland</i>)	24,0	26,0	43,5	70,4	26,0	26,0
Island (<i>Iceland</i>)	34,3	34,3	34,3	40,1	40,1	40,1
Italien (<i>Italy</i>)	38,5	38,7	48,6	40,1	40,1	39,4
Japan (<i>Japan</i>)	20,7	25,6	30,3	22,2	22,2	22,2
Kanada (<i>Canada</i>)	26,4	35,1	33,0	52,9	39,1	39,1
Korea (<i>Korea</i>)	12,3	23,3	20,1	18,5	18,5	18,5
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	35,8	48,3	48,3	30,5	34,1	41,2
Mexiko (<i>Mexico</i>)	8,7	14,4	24,0	14,4	14,4	14,4
Nederländerna (<i>the Netherlands</i>)	46,3	44,2	52,0	49,8	44,2	44,2
Norge (<i>Norway</i>)	35,8	44,8	47,8	44,8	44,8	44,8
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	21,0	33,0	39,0	53,0	53,0	53,0
Polen (<i>Poland</i>)	34,0	34,0	34,0	24,7	24,7	34,0
Portugal (<i>Portugal</i>)	34,5	34,5	45,0	24,0	34,5	34,5
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	26,7	28,9	37,1	23,3	25,9	30,7
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	29,9	29,9	28,7	29,9	29,9	29,9
Spanien (<i>Spain</i>)	28,8	32,6	28,0	28,8	32,6	32,6
Storbritannien (<i>UK</i>)	33,0	33,0	41,0	33,0	33,0	39,7
Sverige (<i>Sweden</i>)	31,5	51,5	56,5	51,5	51,6	51,5
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	29,1	34,4	40,5	23,0	35,7	35,7
Turkiet (<i>Turkey</i>)	32,6	32,6	38,6	32,6	32,6	32,6
Tyskland (<i>Germany</i>)	52,2	50,3	44,3	43,8	43,4	46,8
Ungern (<i>Hungary</i>)	40,0	53,0	53,0	53,0	53,0	53,0
USA	28,9	38,9	38,9	28,9	28,9	28,9
Österrike (<i>Austria</i>)	44,9	48,5	37,5	48,5	48,5	48,5
EU 15	39,3	41,8	47,2	42,0	39,8	41,2
OECD	33,5	37,3	41,6	38,1	36,4	38,5

Anm: För giftn: 100 % gäller en inkomstagare, 133 och 167 % gäller två inkomstagare i familjen.

Anm: Siffrorna speglar förhållandet om den som tjänar mest får en ökning av sin bruttolöns.

Anm: Medelvärdena för EU och OECD är ovägda.

Källa: OECD, Taxing Wages 2006-2007, Table I.7, 2008 Edition

15.5 Skatt på kapital

15.5.1 Rörliga skattebaser

Skattebaserna i kapitalbeskattningen (med undantag för fastighetsbeskattningen) är rörliga. Detta sätter gränser för hur hög kapitalbeskattningen kan vara i ett land utan att kapitalet flyttar utomlands. Samtidigt innebär kravet på likformig beskattning av kapital och arbete att skattesatserna för respektive produktionsfaktor bör ligga på ungefär samma nivå. I ett land som Sverige med hög beskattning av arbete innebär detta ett skattepolitiskt dilemma.

15.5.2 Internationella jämförelser är svåra att göra

Samma reservation som gjordes ovan beträffande skatt på arbete och internationella jämförelser gäller i lika hög grad, om inte högre, skatt på kapital. Vad som beskattas, olika fribelopp innan skatt börjar tas ut och olika regler för hur real eller nominell realisationsvinst beräknas medför att jämförelser är svåra att göra.

Många länder saknar helt och hållet beskattning av ränteinkomster och sett i det perspektivet kan den svenska skattesatsen på 30 procent sägas vara hög. Eftersom avdragsrätt föreligger för skuldräntor (vilket oftast inte är fallet i länder som saknar beskattning av inkomsträntor) ger dock den svenska beskattningen av räntor och utdelningar ett underskott för staten (räntenettet var minus 6,6 miljarder kronor år 2006).

När det gäller skatt på reavinst är den formella och även den faktiska skatten i allmänhet betydligt högre i Sverige än bland andra EU-länder. I Sverige sker beskattning av nominellt beräknade reavinst medan

flera länder i EU korrigerar för inflationen eller beskattar inte reavinst. I flera länder minskar också skatten med hänsyn till innehavstid.

Förmögenhets- och fastighetsbeskattningen varierar stort både vad gäller förekomsten av skatt överhuvudtaget och minimivär och beräkningssätt. Som framgår av 15.13 Tabell är det fyra OECD-länder som beskattar förmögenhet: Frankrike, Norge, Schweiz och Spanien. Förmögenhetsskatten utgör i de flesta fall en marginell del av totala skatteintäkter. I Sverige avskaffades förmögenhetsskatten från och med den 1 januari 2007.

Kapitalbeskattningen och EG

I EG-fördraget finns inga uttryckliga regler om direkta skatter och harmoniseringen på detta område har visat sig vara mycket svår. Regleringen av de direkta skatterna är främst begränsad till bolagsbeskattning där det handlar om att undanröja dubbelbeskattning av företag som är verksamma i flera länder. De gemensamma reglerna för direkt beskattning av personer begränsar sig till regler om beskattning av inkomster från sparande i form av räntor på sparat kapital. Enligt ett EG-direktiv från 2003, det s.k. sparandedirektivet, ska ränteinkomster från sparande som uppstår i en medlemsstat för fysiska personer med skatterättslig hemvist i en annan medlemsstat beskattas i enlighet med lagstiftningen i den senare medlemsstaten.¹ Enligt direktivet ska medlemsländerna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa ett automatiskt informationsutbyte mellan medlemsländerna beträffande dessa räntebetalningar.

15.13 Tabell

OECD länder med förmögenhetsskatt 2008, individer

OECD countries with wealth tax, 2008, individuals

	Procentsats	Fribelopp, euro***	Förmögenhetsskatteintäkter 2005, som % av totala skatteintäkter	Förmögenhetsskatteintäkter 2005, som % av BNP
	Percent rate	Assets exceeding, EURO	Wealth tax revenues 2005, as % of total tax revenues	Wealth tax revenues 2005, as % of GDP
Frankrike (<i>France</i>)	0,55-1,8*	770 000	0,4	0,2
Norge (<i>Norway</i>)	0,7 + 0,2-0,4*	42 595 / 85 190	1,0	0,4
Schweiz (<i>Switzerland</i>)**	0,05-0,3*	88 948 / 44 474	3,4	1,0
Spanien (<i>Spain</i>)	0,2-2,5*	167 129	0,4	0,1

* Progressiv skattesats

** I Schweiz varierar förmögenhetsskatten mellan kantonerna. Siffrorna (Procentsats och Fribelopp) avser Zürich.

*** Riksbankens kurs den 24 september 2008 har använts vid omvandling av NOK och CHF till EURO.

Källa: IBFD (International Bureau of Fiscal Documentation), Revenue Statistics 1965-2006, 2007 Edition

¹ Direktiv 2003/48/EG. Direktivet omfattar inte aktie- och försäkringssparande. Direktivet trädde i kraft den 1 juli 2005.

15.5.3 Sänkta skattesatser en trend inom företagsbeskattningen

Vad gäller företagsbeskattningen har flertalet industriländer sänkt skattesatserna och breddat skattebaserna under det senaste decenniet. Den ökade internationalise-

ringen och därmed den ökade konkurrensen om investeringar och företagens villkor har bidragit till denna utveckling. Särskilt påtaglig har skattesänkningarna varit i små länder som t.ex. de nordiska.

15.14 Tabell

Skattesatser för företagens vinster (bolagsskatt), procent Tax on corporate income, percent

	Procentsats Percent rate		Total skatt på utdelad vinst 2008 Total tax on delivered profits 2008
	1 januari 2007 1 Jan 2007	1 januari 2008 1 Jan 2008	
Australien (<i>Australia</i>)	30	30	46,5
Belgien (<i>Belgium</i>)	33,99	33,99	43,9
Danmark (<i>Denmark</i>)	28	25	58,8
Finland (<i>Finland</i>)	26	26	40,5
Frankrike (<i>France</i>)	33,33	33,33	55,9
Grekland (<i>Greece</i>)	25	25	25,0
Irland (<i>Ireland</i>)	12,5	12,5	48,4
Island (<i>Iceland</i>)	18	15	23,5
Italien (<i>Italy</i>)	37,25	31,4	43,7
Japan (<i>Japan</i>)	40,69	40,69	45,6
Kanada (<i>Canada</i>)	36,1	33,5	49,4
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	29,63	29,63	44,0
Mexiko (<i>Mexico</i>)	28	28	28,0
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	25,5	25,5	44,1
Norge (<i>Norway</i>)	28	28	48,2
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	33	30	39,0
Polen (<i>Poland</i>)	19	19	34,4
Portugal (<i>Portugal</i>)	25	25	41,2
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	21,32	21,17	41,5
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	19	19	19,0
Spanien (<i>Spain</i>)	32,5	30	42,6
Storbritannien (<i>UK</i>)	30	28	46,0
Sverige (<i>Sweden</i>)	28	28	49,6
Sydkorea (<i>South Korea</i>)	27,5	27,5	48,7
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	24	21	32,9
Turkiet (<i>Turkey</i>)	20	20	34,0
Tyskland (<i>Germany</i>)	38,36	29,51	48,6
Ungern (<i>Hungary</i>)	16	16	48,0
USA	40	40	49,8
Österrike (<i>Austria</i>)	25	25	43,8

Anm: Total skatt på utdelad vinst avser sammanlagd skatt på utdelad vinst i bolags- och ägarled som andel av bolagsvinst före alla skatter. Maximal marginalskatt har antagits i ägarleden för respektive land.

Källa: KPMG's Corporate Tax Rate Survey 2008 och OECD Tax Database, 17-Sep-2008

Dubbelbeskattning i Sverige

I flera länder är den formella skattesatsen för utdelningsinkomster högre än i Sverige, men lättnader av skilda slag medför att den effektiva skatten ändå ofta understiger motsvarande svensk skatt. Vad som främst påverkar den totala skattebelastningen är förekomsten av eventuell ”dubbelbeskattning”, dvs. utdelningarna beskattas först hos företagen och sedan hos aktieägarna. Den sammanlagda skattesatsen för utdelade bolagsinkomster i Sverige var 49,6 procent år 2007. Detta innebär att Sverige ligger på en fjärde plats (i fallande ordning) bland OECD:s 30 medlemsländer enligt uppgifterna i 15.14 Tabell. Vid de bakomliggande beräkningarna har dock förutsatts att ägarna i respektive land har maximal marginalskatt.

Om jämförelsen i stället skulle förutsätta genomsnittlig marginalskatt skulle Sveriges relativa position försämrats ytterligare. För länder med progressiv beskattning av utdelningsinkomster är den genomsnittliga marginalskatten lägre än den maximala. För att reducera den sammanlagda skattesatsen tar en del länder inte ut någon bolagsskatt på utdelningar. Alternativt medges ett avdrag hos aktieägaren för den skatt som företaget redan har betalt.

15.6 Skatt på varor och tjänster

15.6.1 Samarbete inom EU

Beträffande skatt på varor och tjänster har Sveriges medlemskap i EU inneburit vissa förändringar. Skattereglerna för mervärdesskatt har harmoniserats inom EU vilket innebär att mervärdesskattelagstiftningen i medlemsländerna måste överensstämma med det s.k. sjätte momsdirektivet och andra direktiv som antagits på EU-nivå. Dessa direktiv ger endast begränsat utrymme för medlemsländerna att variera sina mervärdesskatteregler. Även punktskatterna är föremål för harmonisering, men arbetet har inte kommit lika långt som inom mervärdesskattelagstiftningen. EU har t.ex. fastställt miniminivåer för mervärdesskatt och vissa punktskatter.

15.6.2 Momsen har stor betydelse för handeln inom EU

För EU:s inre marknad är förmodligen mervärdesskatten det skatteslag som har störst betydelse. Skillnader i medlemssta-

ternas mervärdesskattesatser riskerar att snedvrída konkurrensen eller att leda till omläggning av handeln över gränserna. Den nuvarande harmoniseringen av mervärdesskatten är det minimum som medlemsstaterna ansett nödvändig för att den inre marknaden överhuvudtaget ska fungera. På sikt är emellertid strävan att de nuvarande skillnaderna i mervärdesskattesatserna ska utjämnas.

Miniminivån för normalskattesatsen 15 procent

Miniminivån i EU för mervärdesskattesystemets standardskattesats eller normalskattesats är 15 procent, en nivå som för närvarande endast Cypern och Luxemburg tillämpar. Det aritmetiska medelvärdet av normalskattesatserna uppgår till ca 19,4 procent.

Momsskattesatserna varierar inom EU

Vid sidan av den normala nivån kan medlemsländerna tillämpa en eller två reducerade skattesatser, dock inte lägre än 5 procent, på ett antal varor och tjänster. Dessa specificeras närmare i en särskild bilaga till gemenskapens mervärdesskattedirektiv och omfattar arton kategorier av varor och tjänster, t.ex. livsmedel, läkemedel, persontransporter, böcker, tidningar, entrébiljetter till olika föreställningar, hotell och camping, hälsovård och socialpolitik. Tillämpningen av bilagan är frivillig, vilket har lett till att de reducerade skattesatserna varierar mellan 5 och 17 procent.

Det förekommer även s.k. superreducerade skattesatser i vissa länder under fem procent. Dessa skattesatser är inte generellt tillämpbara utan har ofta tillkommit i form av specifika övergångsregler där vissa medlemsländer fått behålla regler som de tidigare tillämpat. Nollskattesatser finns angivna i lagstiftningen för respektive länder. Storbritannien tillämpar t.ex. nollskattesats på ett flertal varor och tjänster, däribland livsmedel, persontransporter och böcker. Undantagna från skatteplikt i Sverige är bl.a. köp och hyra av fastighet, sjukvård, tandvård och social omsorg, utbildning i offentlig regi, bank-, finansierings- och försäkringstjänster samt viss kulturverksamhet (se kapitel 6).

15.15 Tabell

Mervärdesskattesatser på vissa varor och tjänster, 1 juli 2008, procent VAT rates on certain goods and services, 1 July 2008, percent

	Normal skattesats	Skattesats på VAT rates on					
		livsmedel	vatten	läkemedel	person- transporter	böcker	hotell
		foodstuffs	water supplies	pharmaceutical products	passenger transport	books	hotel
Belgien (<i>Belgium</i>)	21	6 / 12 / 21	6	6 / 21	6 / 0 / -	6 / 21	6 / -
Bulgarien (<i>Bulgaria</i>)	20	20	20	20	20	20	7 / 20
Cypern (<i>Cyprus</i>)	15	0 / 5 / 15	5	0	8 / 15	5	8
Danmark (<i>Denmark</i>)	25	25	25	25	- / 0	25	25
Estland (<i>Estonia</i>)	18	18	18	5	18 / 0	5	5
Finland (<i>Finland</i>)	22	17	22	8	8	8	8
Frankrike (<i>France</i>)	19,6	5,5 / 19,6	5,5	2,1 / 5,5 / 19,6	5,5	5,5 / 19,6	5,5
Grekland (<i>Greece</i>)	19	9	9	9 / 19	9	4,5	9
Irland (<i>Ireland</i>)	21	0 / 4,8 / 13,5	- / 21	0	-	0	13,5
Italien (<i>Italy</i>)	20	4 / 10	10	10 / 20	10 / -	4 / 20	10
Lettland (<i>Latvia</i>)	18	18 / 5	5 / 18	5	5 / -	5	5
Litauen (<i>Lithuania</i>)	18	5 / 18	18	5	5 / 18	5	5
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	15	3	3	3 / 15	- / 3	3	3
Malta (<i>Malta</i>)	18	0	0	0	0	5	5
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	19	6	6	6 / 19	- / 6 / 19	6	6
Polen (<i>Poland</i>)	22	3 / 7 / 22	7	7	7	0 / 7 / 22	7
Portugal (<i>Portugal</i>)	20	5 / 12 / 20	5	5 / 20	5	5	5
Rumänien (<i>Romania</i>)	19	19	19	9	19	9	9
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	19	19	19	10	0 / 19	10	19
Slovenien (<i>Slovenia</i>)	20	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5
Spanien (<i>Spain</i>)	16	4 / 7	7	4 / 16	7	4 / 16	7
Storbritannien (<i>UK</i>)	17,5	0 / 17,5	0	0 / 17,5	0	0	17,5
Sverige (<i>Sweden</i>)	25	12 / 25	25	25 / 0	6 / 0	6	12
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	19	9	9	9	9 / 0	9	9
Tyskland (<i>Germany</i>)	19	7 / 19	7	19	7 / 19	7	19
Ungern (<i>Hungary</i>)	20	20	20	5	20	5	20
Österrike (<i>Austria</i>)	20	10	10	20	10	10	10

Anm: Där 0 eller - anges som skattesats är varan/tjänsten undantagen från skatteplikt. I 0-fallet får ingående skatt dras av.

Källa: European Commission, Vat Rates Applied in the Member States of the European Community, DOC.2441/2008 - EN.

I 15.15 Tabell redovisas de normala skattesatserna samt de reducerade skattesatserna för ett antal utvalda varor och tjänster för respektive land per den 1 juli 2008. Sverige har tillsammans med Danmark den högsta normala mervärdesskattesatsen bland EU-länderna, 25 procent. I övriga EU-länder ligger den normala skattesatsen i intervallet 15-22 procent. Inom OECD-länderna utanför EU varierar de generella skattesatserna kraftigt. Island och Norge har höga skattesatser (24,5 respektive 25 procent), Japan och Kanada tillämpar låga skattesatser (5 respektive 7 procent) och

USA saknar helt generell mervärdesskatt. Australien införde år 2000 en generell mervärdesskatt på 10 procent.

15.6.3 Vissa punktskatter har gemensamma EU-regler

EU:s punktskattesystem omfattar gemensamma regler för beskattning av mineraloljor (bränslen), alkohol och tobak. Ett medlemsland har rätt att införa punktskatter på andra varor. Däremot får införandet av en punktskatt inte medföra kontroller vid gränsen mot annat EU-land eller att den fria rörligheten för varor begränsas.

Energiskatter

I 15.16 Tabell redovisas de totala skatterna på vissa bränslen i EU per den 1 juli 2008. Det förekommer stora skillnader i såväl nivå som omfattning av energibeskattningen. Storbritannien tar ut högst punktskatt både på blyad och på blyfri bensin. EU:s nya medlemsländer är genom övergångsbestämmelser undantagna från EU:s miniminivåer inom energibeskattningen och har generellt lägre skatter än övriga länder. Sverige har den fjärde högsta punktskatten på blyad bensin och den åttonde högsta på

den blyfria bensinen. Minimiskattesatsen för blyfri bensin år 2008 är 0,359 euro per liter (ca 3,50 kr). Även punktskatterna på diesel för industriellt bruk och uppvärmning skiljer sig avsevärt mellan länderna. Sverige och Österrike ligger högst för industri medan Italien och Tjeckien ligger högst när det gäller värme. Luxemburg, Belgien och Lettland har de lägsta skattesatserna på diesel för industriella ändamål, medan Belgien, Lettland och Litauen har de lägsta skatterna på diesel för uppvärmning.

15.16 Tabell

Punktskatter på bensin och olja i EU-länderna, 1 juli 2008, euro per 1 000 liter Excise duties on petrol and gas oil in the EU, July 1 2008, EURO per 1 000 litres

	Bensin Petrol		Diesel/eldningsolja Gas Oil			
	Blyad Leaded	Blyfri Unleaded	Drivmedel Propellant	Industri Industry	Värme Heating	Moms % VAT %
Belgien (Belgium)	637	597-612	302-333	21	17-18	21
Bulgarien (Bulgaria)	424	350	307	307	26	20
Cypern (Cyprus)	421	299	245	245	125	15
Danmark (Denmark)	635	547	365	365	285	25
Estland (Estonia)	422	359	330	61	61	18
Finland (Finland)	654	627	364-391	87	87	22
Frankrike (France)	640	607-640	428	57	57	19,6
Grekland (Greece)	409	350-352	293	293	293	19
Irland (Ireland)	553	443-548	368	47	47	13,5/21
Italien (Italy)	564	564	423	127	403	20
Lettland (Latvia)	422	324	274	21	21	18
Litauen (Lithuania)	421	323	274	274	21	18
Luxemburg (Luxembourg)	517	462-465	302-305	21	0	12/15
Malta (Malta)	523	404	332	0-332	97-332	18
Nederländerna (Netherlands)	767	689	406-417	77	77	19
Polen (Poland)	485	437	303-338	303-338	62	22
Portugal (Portugal)	650	583	364	78	176	12/21
Rumänien (Romania)	421	327	275	275	275	19
Slovakien (Slovak Republic)	531	458	427	200	200	19
Slovenien (Slovenia)	422	400	302	151	54	20
Spanien (Spain)	429	396-427	302	85	85	16
Storbritannien (UK)	861	431-722	722	139	139	17,5
Sverige (Sweden)	655	398-579	452-494	397	200	25
Tjeckien (Czech Republic)	498	430	361	361	361	19
Tyskland (Germany)	721	655-670	470-486	256	45-61	19
Ungern (Hungary)	445	411-463	338-385	338	338	20
Österrike (Austria)	514-547	442-475	347-375	347-375	98-128	20
EU miniminivå (minimum excise duty EU)	421	359	302	21	21	-

Anm: De medlemsstater som den 1 januari 2003 endast tog ut en avgift för uppvärmningsolja får fortsätta med detta (i dag endast Luxemburg). Avgiften uppgår 2007 till 10 EURO/1000 liter (Artikel 9.2, Direktiv 2003/96/EC).

Anm: Många länder har fått undantag från miniminivåerna.

Källa: Excise Duty Tables, Part II, REF 1.027, July 2008

Alkoholskatt

Inom EU är den lägsta normalskattesatsen för spritdrycker 5,50 euro per liter ren alkohol år 2008. Det motsvarar ca 54 kr, vilket kan jämföras med den svenska alkoholskatten på ca 533 kr per liter. För vin är minimiskatten i EU 0 kr per liter. I 15.17 Tabell jämförs alkoholskatterna på sprit och vin per den 1 juli 2008. För att beräkna den fullständiga skatten ska också mervärdesskatt påföras. Sverige har den högsta skattesatsen på sprit inom EU. Finland har länge legat på samma höga nivå som Sverige men sänkte i mars 2004 skatten på sprit med 44 procent i syfte att förhindra en ökad privat införsel från framförallt Estland. När det gäller vin har Sverige lämnat första platsen och ligger nu på en tredjeplats efter Irland och Storbritannien. Över hälften av EU-länderna har ingen skatt på vin alls. I dag kan man utan begränsningar införa alkohol för privat bruk

från annat EU-land. Kommersiell import är dock alltid skattepliktig.

Tobaksskatt

I alla EU-länder består tobaksskatten av två delar, en styckeskatt per cigarett eller annan tobaksvara och en värderelaterad skatt som uppgår till en viss procent av detaljhandelspriset (15.18 Tabell). Den totala tobaksskatten måste uppgå till minst 64 euro per 1 000 cigaretter samt utgöra minst 57 procent av detaljhandelspriset för cigaretter i den mest populära priskategorin. De länder som tvingas höja skatten för att nå upp till det nya minimibeloppet har dock fått anstånd med att införa miniminivån. Förutom dessa två regler finns en kompletterande bestämmelse som säger att de medlemsstater som tar ut en punktskatt på minst 101 euro (ca 986 kr) per 1 000 cigaretter inte behöver uppfylla 57-procentskravet. I Sverige ligger punktskatten på

15.17 Tabell

Alkoholskatter på vin och sprit i EU-länderna, 1 juli 2008, euro per liter

Excise duties on still wine and ethyl alcohol in EU, July 1 2008, EURO per litre

	Vin	Moms %	Sprit	Moms %
	Wine	VAT %	Ethyl alcohol	VAT %
Belgien (Belgium)	0,47	21,00	17,52	21,00
Bulgarien (Bulgaria)	0,00	20,00	5,62	20,00
Cypern (Cyprus)	0,00	15,00	5,98	15,00
Danmark (Denmark)	0,82-1,23	25,00	20,12	25,00
Estland (Estonia)	0,66	18,00	12,91	18,00
Finland (Finland)	2,33	22,00	32,50	22,00
Frankrike (France)	0,03	19,60	14,50	19,60
Grekland (Greece)	0,00	19,00	10,90	19,00
Irland (Ireland)	2,73	21,00	39,25	21,00
Italien (Italy)	0,00	20,00	8,00	20,00
Lettland (Latvia)	0,43	18,00	8,95	18,00
Litauen (Lithuania)	0,52	18,00	11,12	18,00
Luxemburg (Luxembourg)	0,00	12/15	10,41	15,00
Malta (Malta)	0,00	18,00	23,00	18,00
Nederländerna (Netherlands)	0,69	19,00	15,04	19,00
Polen (Poland)	0,36	22,00	12,07	22,00
Portugal (Portugal)	0,00	12,00	9,77	21,00
Rumänien (Romania)	0,00	19,00	7,50	19,00
Slovakien (Slovak Republic)	0,00	19,00	8,34	19,00
Slovenien (Slovenia)	0,00	20,00	6,95	20,00
Spanien (Spain)	0,00	16,00	8,30	16,00
Storbritannien (UK)	2,79	17,50	30,62	17,50
Sverige (Sweden)	2,35	25,00	54,54	25,00
Tjeckien (Czech Republic)	0,00	19,00	9,62	19,00
Tyskland (Germany)	0,00	19,00	13,03	19,00
Ungern (Hungary)	0,00	20,00	9,39	20,00
Österrike (Austria)	0,00	20,00	10,00	20,00
EU miniminivå (minimum excise duty EU)	0,00	-	5,50 / 10,00	-

Källa: European Commission, Excise Duty Tables, Part I, REF 1.027, July 2008

närmare 135 euro per 1 000 cigaretter, vilket innebär drygt 52 procent av detaljhandelspriset. Denna nivå är lägre än miniminivån på 57 procent men cigarettpriset i Sverige är fortfarande högt. Bara Storbritannien, Irland och Frankrike har ett högre pris 2008. Lägst är cigarettpriset i Lettland där ett paket kostar drygt 11,60 kronor. Att detaljhandelspriset på cigaretter i Sverige fortfarande är högt beror dels på priserna före skatt, dvs. tillverkningskostnader och handelsmarginaler, och dels på den höga mervärdesskatten.

EU-kommissionen har den 16 juli 2008 föreslagit ett nytt direktiv som modifierar den nuvarande EU-lagstiftningen gällande tobaksskatter. Direktivet innehåller bl.a.

förslag om att öka miniminivån på de totala tobaksskatterna till 90 euro, samt att skatterna ska utgöra minst 63 procent av det vägda genomsnittspriset. Miniminivån för att undslippa 63-procentsregeln höjs till 122 euro. Det nu föreslagna direktivet har flera mål. Dels syftar det till att harmonisera medlemsländernas lagstiftning på området för att motverka tobaksmugglingen inom EU. Dels syftar det till att minska tobakskonsumtionen med 10 procent de närmaste 5 åren. Fyra länder (Tyskland, Frankrike, Storbritannien och Irland) berörs inte alls av förslaget eftersom deras nivåer, både de belopps- och procentmässiga, redan ligger över de nya minimikriterierna.

15.18 Tabell
Tobaksskatt i EU-länderna, 1 juli 2008
Excise duty on tobacco, 1 July 2008

	Styckeskatt, %	Värdeskatt, %	Summa punktskatt, %	Summa skatt inkl. moms, %	Pris per paket, EURO
	Specific excise, %	Ad valorem excise, %	Total excise, %	Total tax, VAT incl, %	Price per packet, EURO
Belgien (<i>Belgium</i>)	7,66	52,41	60,07	77,43	4,16
Bulgarien (<i>Bulgaria</i>)	29,89	35,00	64,89	81,56	1,27
Cypern (<i>Cyprus</i>)	14,54	44,50	59,04	72,08	2,82
Danmark (<i>Denmark</i>)	39,79	13,61	53,40	73,40	4,29
Estland (<i>Estonia</i>)	45,25	31,00	76,25	91,50	1,41
Finland (<i>Finland</i>)	7,04	50,00	57,04	93,55	4,30
Frankrike (<i>France</i>)	6,03	57,97	64,00	80,39	5,30
Grekland (<i>Greece</i>)	3,67	53,83	57,50	73,47	3,00
Irland (<i>Ireland</i>)	43,11	17,92	61,03	78,38	7,45
Italien (<i>Italy</i>)	3,76	54,74	58,50	75,17	3,50
Lettland (<i>Latvia</i>)	42,38	32,20	74,58	89,84	1,19
Litauen (<i>Lithuania</i>)	31,60	20,00	51,60	66,85	1,45
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	9,62	47,44	57,05	70,10	3,20
Malta (<i>Malta</i>)	10,43	51,40	61,83	77,08	3,26
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	37,24	21,28	58,52	74,49	4,63
Polen (<i>Poland</i>)	31,11	37,92	69,03	87,06	1,55
Portugal (<i>Portugal</i>)	39,24	23,00	62,24	79,60	3,30
Rumänien (<i>Romania</i>)	33,03	25,00	58,03	74,00	1,65
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	53,58	24,00	77,58	93,55	1,55
Slovenien (<i>Slovenia</i>)	14,97	43,21	58,18	74,85	2,20
Spanien (<i>Spain</i>)	6,83	57,00	63,83	77,63	2,40
Storbritannien (<i>UK</i>)	39,60	22,00	61,60	76,49	8,12
Sverige (<i>Sweden</i>)	13,05	39,20	52,25	72,25	5,17
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	36,46	28,00	64,46	80,43	2,05
Tyskland (<i>Germany</i>)	35,15	24,66	59,81	75,77	4,71
Ungern (<i>Hungary</i>)	29,06	28,20	56,31	73,93	2,14
Österrike (<i>Austria</i>)	15,25	43,00	58,25	74,92	3,50

Källa: European Commission, Excise Duty Tables, Part III, REF 1.027, 1 July 2008

15.7 EU och skattepolitiken

Intresset för jämförelser av skattesystemet i Sverige med andra länders skattesystem har ökat sedan Sverige blev medlem i EU år 1995. Ett skäl är strävandena inom EU att fördjupa det europeiska samarbetet och underlätta den gemensamma marknadens funktionssätt genom beslut inom olika samhällsområden. Skattepolitiken, som hittills har betraktats som ett område där varje land beslutar om sina egna regler, utgör inget undantag.

15.7.1 Skattebaserna mer eller mindre rörliga

Den fria rörligheten av människor, kapital, varor och tjänster inom EU tvingar medlemsländerna att samarbeta om skattepolitiken. De flesta skattebaser, dvs. vad som är föremål för beskattning i ett land, är mer eller mindre rörliga. Den kanske enda orörliga skattebasen är fast egendom. Indirekt påverkas dock boendekostnaderna och därmed också flyttningsbenägenheten av fastighetsskatten.

Om kapitalbeskattningen eller varubeskattningen i ett visst land är mycket högre än i andra länder, riskerar vi att motsvarande skattebaser flyttar utomlands. Alternativt kommer gränshandeln och smugglingen av låg- eller obeskattade varor från andra länder att öka. Det sistnämnda är redan ett faktum vad gäller alkohol och tobak.

Konkurrensfrågor av olika slag är viktiga i EU. Företag ska kunna konkurrera på lika villkor och delta i upphandlingar av varor och tjänster i alla medlemsländer. Om skillnaderna i skattesystemen är alltför stora, eller om utländska företag gynnas skattemässigt framför inhemska, uppkommer en skattekonkurrens mellan medlemsländerna om företagsetableringar och investeringar.

15.7.2 Skatterna påverkar EU:s budget

Ytterligare ett skäl att jämföra skattesystemen är att delar av dem har betydelse för EU:s budget, som medlemsländerna gemensamt bidrar till. Medlemsländernas avgiftsbetalningar till EU är att betrakta som skatter. Sveriges nettobetalningar till EU uppgick år 2007 till knappt 13,6 miljarder kronor. Jämfört med år 2006 är det en ökning med 119 miljoner kronor (se 15.19 Tabell). Den BNI-baserade avgiften²

år 2007 var ca 17,5 miljarder kronor och den momsbaseade avgiften ca 4,5 miljarder kronor. Jordbruks- och fiskefonderna stod för den största delen av Sveriges bidrag från EU, knappt 10 miljarder kronor.

Den momsbaseade avgiften finansierade 15,9 procent av EU:s totala budget 2008 på ca 120,3 miljarder euro (ca 1 175 miljarder kronor, en siffra som kan jämföras med Sveriges statsbudget på ca 871,6 miljarder kronor 2008). Momsavgiften beräknas på landets nettointäkter för moms dividerat med en genomsnittlig viktad momsats. Därefter görs vissa korrigeringar för att anpassa momsbasen till EU:s gemensamma momsregler. Avgiften räknas ut med en enhetlig procentsats på momsbasen under förutsättning att momsbasen inte utgör mer än 50 procent av landets BNI. Maxtaget för den momsbaseade avgiften är, från år 2004 och framåt, 0,5 procent av medlemsländernas momsbas. Den momsbaseade avgiften var länge EU:s viktigaste finansieringskälla, men mot slutet av 1990-talet tog den BNI-baserade avgiften över och är nu den viktigaste finansieringskällan. För 2008 gäller att 67,4 procent av EU:s budget finansieras av den BNI-baserade avgiften. BNI-avgiften baseras på en prognos av medlemslandets bruttonationalinkomst. Avgiften är ett medel för att balansera budgeten och beräknas mot bakgrund av återstående finansieringsbehov. Den enhetliga procentsatsen för BNI-avgiften är för 2008 beräknad till ungefär 0,644 procent av medlemsländernas BNI.

Tullar och avgifter som erläggs i varje medlemsland på import från tredje land, dvs. länder utanför EU, räknas som EU:s egna medel och tillfaller unionen efter avdrag på 25 procent för medlemsländernas administrationskostnader.

15.7.3 EU-samarbetet har kommit långt inom moms och punktskatter

Skattereglerna i Sverige och andra länder påverkar beslut om investeringar, konsumtion, sparande och sysselsättning. När det gäller skatteslag som mervärdesskatt och punktskatter har samarbetet inom EU redan kommit ganska långt. Skattereglerna för dessa skatteslag har harmoniserats. EU har t.ex. som vi sett ovan fastställt miniminivåer för mervärdesskatt och vissa punktskatter.

² Den reala BNI (bruttonationalinkomsten) inkluderar, till skillnad från BNP, nettofaktorinkomsterna och exporten deflaterad med importprisindex. Detta kan medföra att BNI utvecklas långsammare än BNP.

Beslut har också fattats om en ”uppförandekod” för företagsbeskattningen och om rekommendationer för skatt på sparande. Inom andra beskattningsområden, som skatt på arbete, har EU utfärdat rekommendationer om en minskning av beskattningen. Generellt gäller att medlemsstaternas nationella skattesystem måste

vara förenliga med den grundläggande icke-diskrimineringsprincipen i gemensamhetslagstiftningen. Medborgare från en medlemsstat som bor i en annan medlemsstat får inte beskattas enligt mindre gynnsamma skattesatser än landets egna medborgare.

15.19 Tabell

Sveriges avgifter till och bidrag från EU 2003-2007, mnkr

Sweden's fees to and allowances from the EU 2003-2007, MSEK

Avgifter/bidrag Fees/allowances	2003	2004	2005	2006	2007	Förändring 2007/2006
Summa avgifter (Total fees)	18 322	25 563	25 635	25 920	26 635	715
BNI-baserad avgift (GNI-based fee)	10 811	18 998	18 893	17 723	17 512	-211
Momsbaserad avgift (VAT-based fee)	4 620	3 420	3 113	4 227	4 475	248
Tullavgift (Customs duty)	2 382	2 662	3 003	3 539	3 844	305
Storbritannien-avgift (Great Britain fee)	334	274	369	262	379	117
Jordbruksavgifter (Agricultural fees)	175	209	257	169	425	256
Summa bidrag m m (Total allowances)	12 016	11 555	12 592	12 441	13 037	596
Jordbruks- och fiskefonder (Agricultural and fishing funds)	8 196	8 060	9 055	8 966	9 931	965
Socialfonden (Social fund)	2 072	1 915	1 849	1 270	1 633	363
Regionalfonden (Regional fund)	1 640	1 458	1 381	1 212	1 130	-82
Övriga bidrag (Other allowances)	108	122	307	993	343	-650
Nettobetalingar till EU (Net payments to the EU)	6 306	14 008	13 043	13 479	13 598	119

Anm: Övriga bidrag inkluderar bidrag till transeuropeiska nätverk.

Källa: Årsredovisning för staten 2007/08:101

Detaljerad innehållsförteckning

DETAILED TABLE OF CONTENTS

1 Skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv	17
1.1 Skattesystemets huvuduppgifter.....	17
1.1.1 Finansieringen av offentliga utgifter	17
1.1.2 Stabiliseringspolitiken.....	17
1.1.3 Fördelningspolitiken	17
1.1.4 Allokeringspolitiken	18
1.2 Grundläggande beskattningsprinciper	18
1.2.1 Intresseprincipen.....	18
1.2.2 Skatteförmågeprincipen	19
1.2.3 Inkomst- och utgiftsskatt.....	19
1.2.4 Nominell och real beskattning.....	19
1.3 En ekonomisk klassificering av olika skatter.....	20
1.3.1 Direkta och indirekta skatter.....	20
1.3.2 Skattesubjekt och skatteobjekt	20
1.4 En fördelning av de svenska skatterna.....	20
1.4.1 Direkta skatter på arbete.....	22
1.4.2 Indirekta skatter på arbete	22
1.4.3 Skatter och avgifter	22
1.4.4 Konsumtionsskatter som indirekta skatter på arbete.....	22
1.4.5 Olika marginalskattebegrepp – några räkneexempel	23
1.4.6 Punktskatter på näringslivets faktoranvändning.....	24
1.4.7 Direkta skatter på kapital.....	25
1.4.8 Indirekta skatter på kapital	25
1.4.9 Skatt på sparande och skatt på investeringar.....	25
1.5 Skatter i ett historiskt perspektiv	26
1.5.1 Från sam- till särbeskattning	26
1.5.2 Från direkt till indirekt beskattning.....	26
1.5.3 Successiv breddning av skattebaserna under 1980-talet.....	27
1.5.4 Utgiftsskatt och real beskattning	27
1.5.5 1990-91 års skattereform	27
1.5.6 Utvecklingen efter skattereformen	28
2 Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna	33
2.1 Inledning	33
2.2 Offentliga sektorns inkomster och utgifter	35
2.2.1 Skatterna ökar sin andel av offentliga sektorns inkomster	35
2.2.2 Offentliga sektorns utgifter – konsumtion större än transfereringar	36
2.2.3 Offentliga sektorns finansiella sparande positivt	36
2.3 Totala skatter och skatte- och avgiftskvoten.....	37
2.3.1 Skatter i nationalräkenskaps-systemet	37
2.3.2 Skattekvoten minskar mellan 2006 och 2007.....	39
2.4 Offentliga sektorns utgifter per ändamål	39
2.4.1 Stor del av de offentliga utgifterna till socialt skydd	39
2.4.2 Minskade utgifter för bostadsförsörjning. Ökade utgifter för hälso- och sjukvård, utbildning samt socialt skydd	43
3 Totala skatter i Sverige	45
3.1 Totala skatterna i Sverige 1 425 miljarder år 2006.....	45
3.2 Fastställda skatter och betalda skatter.....	46
3.3 Beskattning i tre stationer.....	47
3.4 Skatternas roll för utjämning av de ekonomiska resurserna mellan hushållen.....	48

4 Skatt på arbete	53
4.1 Historik.....	53
4.2 Skatt på arbete idag.....	54
4.3 Den arbetande befolkningen och arbetsinkomsterna	55
4.3.1 Omfördelningsbehov mellan aktiva och passiva perioder i livet	55
4.3.2 Förändringen av antalet arbetade timmar av betydelse för skattepolitiken.....	56
4.3.3 Ca 291 000 individer har förvärvsinkomster över 500 000 kr	56
4.4 Administrativa uppgifter kring skatt på arbete.....	59
4.4.1 Inkomsterna redovisas i en inkomstdeklaration.....	59
4.4.2 Individernas inkomstskatt slutregleras en gång per år	62
4.4.3 Arbetsgivarna betalar preliminärskatten varje månad	63
4.5 Direkt skatt på individernas inkomster av förvärvsarbete	63
4.5.1 De taxerade förvärvsinkomsterna 1 579 miljarder kronor år 2006	63
4.5.2 Drygt en miljon personer gör avdrag för arbetsresor.....	65
4.5.3 Fler kvinnor än män pensionssparar.....	67
4.5.4 Skatteberäkningen grundas på taxerad förvärvsinkomst	68
4.5.5 Grundavdraget är ”puckelformat”	69
4.5.6 Statliga och kommunala inkomstskatten	70
4.5.7 Marginalskatt och marginaleffekter	73
4.6 Mer om kommunalskatten	78
4.6.1 Kommunalskatten proportionell.....	78
4.6.2 Utveckling av kommunalskatten.....	78
4.6.3 Kommunalskatten varierar med drygt fem procentenheter	80
4.6.4 Högst skattekraft i Danderyd, lägst i Haparanda	80
4.6.5 Kommunalskatten vidarebefordras från staten till kommunerna	80
4.6.6 Bidrags- och utjämningsystem för kommuner och landsting	81
4.7 Socialavgifter	82
4.7.1 Olika former av socialavgifter	82
4.7.2 Underlag och avgiftssatser	83
4.7.3 Undantagsregler för avgiftsuttaget.....	86
4.8 Beskattning av tjänstegruppliv.....	87
4.8.1 Skatten tas ut av försäkringsföretag m.fl.	87
4.8.2 Skattesatser.....	87
4.9 Andra nedsättningar m.m.....	87
4.9.1 Skattereduktion för hushållstjänster från 1 juli 2007	87
4.9.2 Skattereduktion för byggnadsarbeten (”ROT-avdrag”)	88
4.9.3 Sjöfartsstöd.....	88
5 Skatt på kapital	103
5.1 Historik.....	103
5.2 Skatt på kapital idag	103
5.3 Nationalförmögenheten och förmögenheten i hushållssektorn	104
5.3.1 Hushållens tillgångar och skulder.....	104
5.3.2 Hushållens skatt på kapital 56 miljarder 2006.....	106
5.4 Fastighetsskatt.....	106
5.4.1 Fastighetsskattens förändring	107
5.4.2 Olika skattesatser för olika fastighetstyper.....	107
5.4.3 Stora skillnader i värdena på småhus	109
5.5 Beskattningen av hushållens finansiella kapitalinkomster och skulder	112
5.5.1 Sammansättningen av hushållens finansiella förmögenhet.....	112
5.5.2 Skatt på finansiella kapitalinkomster.....	113
5.6 Förmögenhetsskatt	116
5.6.1 Förmögenhetsskatten uppgick till knappt 6 miljarder 2006	116
5.6.2 Förmögenhetsskatt fram till 2007	117
5.6.3 Värderingsreglerna i förmögenhetsbeskattningen	118
5.6.4 Sammansättning av beskattningsbara förmögenheten	118
5.6.5 Hushållens beskattningsbara förmögenhet 485 miljarder kronor 2006	119
5.7 Bolagsskatt	119
5.8 Övriga skatter på kapital.....	120
5.8.1 Arv- och gåvoskatt	120
5.8.2 Kupongskatt.....	120

5.8.3	Avkastningsskatt på pensionsfonder	120
5.8.4	Stämpelskatt	120

6 Skatt på konsumtion och insatsvaror 133

6.1	Inledning	133
6.1.1	Moms och punktskatter	133
6.1.2	Harmonisering inom EU	133
6.1.3	Skatter på konsumtion och insatsvaror utgör en fjärdedel av alla skatter	134
6.2	Mervärdesskatt (moms)	134
6.2.1	Moms betalas på det egna mervärdet	134
6.2.2	Nästan alla varor och tjänster är skattepliktiga	135
6.2.3	Omvänd skattskyldighet	136
6.2.4	Distansförsäljning mellan EU-länder	137
6.2.5	Redovisning, betalning, beskattningsunderlag och omsättning	137
6.2.6	Momsuppbörden	138
6.2.7	Redovisning efter skattesats	139
6.2.8	Momsuppbörden per bransch	140
6.3	Punktskatter	141
6.3.1	Allmänt om punktskatter	141
6.3.2	Energiskatter	144
6.3.3	Andra miljörelaterade skatter	152
6.3.4	Skatt på alkoholdrycker och tobak	153
6.3.5	Fordonsskatter	157
6.3.6	Importskatter	160
6.3.7	Skatt på lotterier och spel	162
6.3.8	Skatt på annonser och reklam, koncessionsavgifter för TV-företag m.m.	163

7 Särskilt om företagsbeskattning 165

7.1	Inledning	165
7.2	Grundläggande principer	165
7.2.1	Det bokföringsmässiga resultatet utgångspunkten	165
7.2.2	Kvittning och rullning	165
7.3	Företagsstrukturen i Sverige	166
7.3.1	Företagens storlek	166
7.3.2	Olika företagsformer	166
7.4	Juridiska personers skatt	168
7.4.1	Förändringar vid skattereformen	168
7.4.2	Dubbelbeskattning	168
7.4.3	Skatten för juridiska personer 145 miljarder kronor år 2006	168
7.4.4	Få företag står för större delen av överskottet	171
7.4.5	Branschvis fördelning av över- och underskott	172
7.4.6	Bokföringsmässigt resultat och skattemässiga justeringar	174
7.5	Fysiska personer som näringsidkare	177
7.5.1	Antalet näringsidkare	177
7.5.2	Redovisat resultat	177
7.5.3	Expansion med lågbeskattade medel	182
7.5.4	Räntefördelning – positiv eller negativ	183
7.5.5	Reserveringsmöjligheter genom periodiseringsfond	184
7.6	Nyföretagandet i Sverige	184

8 Skatt, inkomstfördelning och förmögenhet 189

8.1	Inledning	189
8.2	Om inkomststatistik	189
8.3	Den direkta beskattningen av individen	190
8.3.1	Den direkta skatten utgör drygt en tredjedel av inkomsten	190
8.3.2	Beskattningen mindre progressiv	192
8.3.3	Högsta marginalskatten på samma nivå sedan 1999	193
8.3.4	Påverkan av inkomstökning på bidrag och avgifter	194
8.4	Omfördelning genom skatter och bidrag	194
8.4.1	Också höginkomsttagaren är bidragstagare	194
8.4.2	Omfördelning mellan generationer	196

8.4.3	Hushållens disponibla inkomst 1 334 miljarder 2006	196
8.4.4	Hushållens disponibla inkomst har ökat	197
8.5	Inkomstutvecklingen	198
8.5.1	Jämförelser av disponibel inkomst.....	198
8.5.2	Inkomstspridningen ökade under 1990-talet	200
8.5.3	Kapitalinkomsternas betydelse har ökat	202
8.5.4	Inkomstutveckling för olika grupper	202
8.5.5	Arbetsinkomsterna har ökat med över 30 procent sedan 1995	205
8.6	Kvinnors och mäns förmögenhet.....	206
8.6.1	Få äger mycket	206
8.6.2	Tre av tio hushåll hade över en miljon i förmögenhet 2006	207
8.6.3	Kvinnor innehar mindre än hälften av nettoförmögenheten	207

9 Skatteskulder och uppbördsförluster 211

9.1	Inledning	211
9.1.1	Många orsaker till att inte skatten betalas.....	211
9.1.2	Restföring – indrivning – preskribering	211
9.2	Influtna belopp efter åtgärd.....	212
9.3	Uppbördsförlusternas storlek och sammansättning	212
9.3.1	Uppbördsförlusternas förändring på lång sikt	212
9.3.2	Fördelning av uppbördsförlusterna.....	214
9.4	Skuldbalansen	215
9.4.1	Skatteskulderna ca 32 miljarder	215
9.4.2	Gamla fordringar osäkra fordringar	216
9.5	Antal med skatteskulder	217

10 Fel och fusk 221

10.1	Inledning	221
10.2	Terminologi och olika undersökningsmetoder m.m.	221
10.2.1	Olika begrepp	221
10.2.2	Direkta och indirekta metoder	221
10.3	Svartarbetets omfattning	223
10.3.1	Inledning	223
10.3.2	Skatteverkets stora undersökning 2006 om svartarbete	223
10.3.3	Svartarbete = odeklarerade arbetsinkomster.....	223
10.3.4	Svenskarnas attityder till svartarbete	224
10.3.5	Omfattningen på svartarbetet.....	225
10.3.6	Revisionsmetoden förklarar 71 miljarder kronor	225
10.3.7	Intervjuundersökningar förklarar runt 20 miljarder kronor	227
10.3.8	Allt svartarbete har inte kunnat påvisas	231
10.3.9	Monetära skattningar av den dolda ekonomin	231
10.4	Skattefusk kopplat till individernas finansiella tillgångar	233
10.4.1	Kontrolluppgifter minskar fel och fusk.....	233
10.4.2	Skattefelet i aktieförsäljningar	234
10.4.3	Kapitalplaceringar utomlands	234
10.5	Skattefusk med punktskattebelagda varor	235
10.6	Gränsöverskridande transaktioner.....	235
10.6.1	Internet och elektronisk handel m.m.	235
10.6.2	Momsbedrägerier	237
10.6.3	Andra skattefel med internationell anknytning	237
10.7	Löntagarnas deklaraionsfusk.....	238
10.7.1	Övriga avdrag	238
10.7.2	Reseavdrag	238
10.7.3	Kontrolluppgiftsbedrägerier och svart lön	239
10.7.4	Fysiska personers oredovisade inkomster i utlandet	239
10.8	Problembranscher.....	239
10.8.1	Branschsaneringsutredningen	239
10.8.2	Fiskebranschen har undersökts	239
10.8.3	Frisörbranschen har undersökts.....	240
10.8.4	Restaurangbranschen.....	240
10.8.5	Byggbranschen alltid i fokus.....	240
10.8.6	Skärpning av kontrollen av kontantbranscherna	241

10.9	Skatteverkets bedömning av skattefelets storlek	241
10.10	Skattefuskets orsaker	245
10.11	Skattefuskets effekter.....	248

11 Skattekontroll och skattebrott 253

11.1	Inledning	253
11.2	Skatteverkets kontroll.....	253
11.2.1	Omfattande material att kontrollera	253
11.2.2	Många deklARATIONER ändras vid skattekontrollen	254
11.2.3	Antalet skatterevisioner har minskat	257
11.2.4	Inriktning/utfall av skatterevisionerna	258
11.2.5	Skattekontrollens effekter.....	259
11.3	Om hot och tvång i skatteutredningen	260
11.3.1	Förelägganden och viten.....	260
11.3.2	Tvångsåtgärder och betalningssäkring.....	260
11.3.3	Effektivare skattekontroll och konkurrens på lika villkor	261
11.4	Administrativa sanktioner	261
11.4.1	Skattetillägg.....	261
11.4.2	Förseningsavgifter.....	266
11.5	Skattebrott m.m.	268
11.5.1	Skattebrottslagen	268
11.5.2	Brå ansvarar för den officiella statistiken inom rättsväsendet.....	268
11.5.3	Brottsanmälningar och antalet personer misstänkta för skatte- och bokföringsbrott	268
11.5.4	Skatteverket biträder i brottsutredningar.....	270
11.5.5	Domar	271
11.5.6	Fängelsestraffen för skattebrott	273
11.5.7	Skattebrottslingen.....	274
11.6	Borgenärsbrott och näringsförbud.....	275

12 Attityder till skattesystemet och Skatteverket 279

12.1	Inledning	279
12.2	Riksenkät: Företagens synpunkter på skattesystemet, skattefusk och Skatteverkets kontroll	279
12.2.1	Förtroendet för Skatteverket har ökat avsevärt	279
12.2.2	Inställningen till skatte-systemet och Skatteverket.....	280
12.2.3	Färre företag som tycker att skattesystemet inte är enkelt	281
12.2.4	Lättare att deklarerar och lämna uppgifter	281
12.2.5	Bättre information om förändrade skatteregler	282
12.2.6	Lättare att göra rätt för sig.....	282
12.2.7	Skattekontroll.....	282
12.2.8	Bättre fuskbekämpning och deklarationsgranskning	282
12.2.9	Broschyrer och blanketter.....	282
12.2.10	Företagen och skattefusk	283
12.3	Regionenkät: Synen på Skatteverkets sätt att arbeta	284
12.3.1	En majoritet är nöjd med kontakten med Skatteverket	284
12.3.2	Hyfsat betyg för Skatteverkets sätt att arbeta	285
12.3.3	Personalens attityder (ABC-attityder)	285
12.3.4	Hur ser företagen på de olika kvalitetsområdena?.....	285
12.3.5	Regionala jämförelser.....	287
12.4	Kontrollenkäten 2008	287
12.5	Externa undersökningar	288

13 Administration av skattesystemet 291

13.1	Inledning	291
13.2	Den politiska nivån	291
13.3	Skatteadministrationen.....	291
13.3.1	Skatteverket och exekutionsväsendet	291
13.3.2	Tullverket	294
13.3.3	Tingsrätterna som beskattningsmyndigheter	295
13.3.4	Övriga myndigheter.....	295

13.4	Rättsväsendet och skatterna.....	295
13.4.1	Överklaganden	295
13.4.2	Skattebrott.....	296
13.5	Vad kostar skatteadministrationen?	296
14	Skatternas historia under 1900-talet	301
14.1	Inledning	301
14.2	Utgångsläget.....	301
14.2.1	Skattesystemet	301
14.2.2	Skatteadministrationen	302
14.3	Perioden 1900-1950.....	302
14.3.1	Skattesystemet	302
14.3.2	Skatteadministrationen	304
14.4	Perioden 1950-1975	304
14.4.1	Skattesystemet	304
14.4.2	Skatteadministrationen	305
14.5	Perioden efter 1975	307
14.5.1	Skattesystemet	307
14.5.2	Skatteadministrationen	307
15	Svenska skatter i internationell jämförelse	313
15.1	Inledning	313
15.2	Jämförelser av BNP.....	313
15.3	Skattekvoten.....	316
15.3.1	Skattekvoten inget entydigt mått	316
15.3.2	Skattekvotens sammansättning	320
15.3.3	Nedbrytning av skattekvoten.....	322
15.4	Skatt på arbete	324
15.4.1	Olika definitioner och regelsystem	324
15.4.2	Jämförelser av disponibel inkomst mer neutrala.....	324
15.4.3	Höga marginalsatser för höginkomsttagare	326
15.5	Skatt på kapital	328
15.5.1	Rörliga skattebaser	328
15.5.2	Internationella jämförelser är svåra att göra.....	328
15.5.3	Sänkta skattesatser en trend inom företagsbeskattningen	329
15.6	Skatt på varor och tjänster	330
15.6.1	Samarbete inom EU.....	330
15.6.2	Momsen har stor betydelse för handeln inom EU	330
15.6.3	Vissa punktskatter har gemensamma EU-regler.....	331
15.7	EU och skattepolitiken	335
15.7.1	Skattebaserna mer eller mindre rörliga	335
15.7.2	Skatterna påverkar EU:s budget	335
15.7.3	EU-samarbetet har kommit långt inom moms och punktskatter	335

Sakordsregister

A

ABC-attityder	285
acciser	132
administration	291
administrationskostnader	296, 335
aktiebolag	167, 170
aktieförsäljning, oredovisad	234
aktiv näringsverksamhet	177
alkoholförsäljning	154
alkoholskatt	153, 333
allmän energiskatt	144
allmän löneavgift	84
allmänna avdrag	64
allmänna egenavgifter	54, 85, 190
allmän pensionsavgift	82
allmänpreventiv effekt	259
allokeringspolitik	18
anslagsutgifter	294
antal anställda	166, 292
antal företag	167
arbetade timmar	55, 56
arbetsgivaravgifter	54, 82
arbetsgivare	63
arbetsinkomst	205
arbetsinkomst, odeklarerad	223
arvs- och gåvoskatt	120
avgift	22
avgifter, generell nedsättning	86
avgifter, regional nedsättning	87
avskrivning	175

B

barnomsorgsavgift	76
begränsningsregel	117
bemötande	285
beskattning, av hushållens inkomster	49
beskattning, av konsumtion, förbrukning	50
beskattning, i hushållsledet	47
beskattning, i konsumtionsledet	47
beskattning, i produktionsledet	47
beskattning av utländska nyckelpersoner	72
betalningssäkring	260
beviljning	164
BNP-volyminde	313, 315
bokföringsbrott	275
bolagsskatt	103, 119, 168, 170, 330
bostadsbidrag	73, 76
Broschyrer och blanketter	282
brottsanmälan	268

brottsbalken	275
bruttoinkomst	197
bruttonationalprodukt (BNP)	33, 225, 313
byggbransch	240

C

cigaretter	156, 333
------------	----------

D

deklaration, elektronisk	59
deklarationer, antal	254
deklarationsfusk	238
deklarera	220, 278, 281
delägare i handelsbolag	179
destinationsprincipen	136, 144
direkta skatter	20, 21, 25, 47, 322
direkt beskattning, individer	328
disponibel inkomst	194, 324, 326
dold arbetsinkomst	226
dubbelbeskattning	168, 330
dämpningsregel	107

E

effektskatt på kärnkraftsreaktorer	147
egenavgifter	54, 82
Ekobrottsmyndigheten	270
ekonomiska standard	189
ekonomisk förening	167
ekonomiskt standard	198
ekvivalensskala	198
elcertifikat	150
elektronisk handel	236
energianvändning	147
energiskatt	144
energitillförsel	147
enskild firma	167
enskild näringsidkare	178
enskild näringsverksamhet	177
EU, bidrag och avgifter	336
EU-skatter	46
Eurovinjettsystemet	158
exekutionsväsendet	306
expansionsmedel	182

F

faktorinkomst	194
familjeenhet	189
farebrott	268
fastighetsprisindex	128
fastighetsskatt	106, 190
fastighetstaxering	107
fel och fusk	221
finansiellt sparande	36
fiskebransch	239
fordon, antal	160
fordonsskatt	157
frisörbransch	240
fullgörandekostnader	296
fördelningseffekter	48
fördelningspolitik	17
fördjupad kontroll	254
föreläggande	260
företagens rättigheter	286
företagsstruktur	166
förhandsbesked	296
förmögenhet	189, 206
förmögenhetsfördelning	206
förmögenhetsskatt	103, 116, 190, 328
förseningsavgift	266
förtidspension	196
förundersökning	270
förvärvsinkomst	56, 90
förvärvsinkomster för anställda	56
förvärvsinkomster för företagare	56
förvärvsinkomst, sammansättning	64
förvärvsskatt	136

G

gemenskapsinterna förvärv	134
generalindex	129
Gini-koefficient	198
grundavdrag	69
grundkontroll	254
grundskatt	301
gäldenär	217

H

handelsbolag	167, 177
harmoniserade skatter	134, 144
hushållens finansiella tillgångar	112
hushållens tillgångar och skulder	104
hushållstjänster	87
huvudbrott	271
huvudpåföljd	271

I

importskatter	160
indirekta skatter	20, 21, 25, 47, 133
individualpreventiv effekt	259
inkomst	189
inkomst av kapital	113
inkomstfördelning	189, 201

inkomstskatt	190
inkomstskatt, betalningsmönster	62
inkomstskatt, kommunal	54, 78
inkomstskatt, statlig	54
inkomstskatt, statlig, skiktgräns	74, 92, 93, 94
inkomstspridning	198
internationella jämförelser	313, 328
internprissättning	237
intresseprincipen	18

J

jobbskatteavdrag	72
jordbrukstullar och sockeravgifter	160
juridisk person	166

K

kapitalbeskattning	103
kapitalplacering, oredovisad	234
kapitalskatt	103
kapitalvinst	196, 202
kapitalvinst, sammansättning	115
koldioxidskatt	144
kommunala sektorn	324
kommunalekonomisk utjämning	81
kommunal skattesats	95
koncernbidrag	175
konkursutveckling	214
konsumtionsskatt	22
konsumtionsutgifter	36
kontakt/Skatteverket	284
kontantbransch	239
kontroll	287
kontrolluppgift	61
kontrolluppgiftsbedrägeri	239
kosthushåll	189
kronofogden	211, 212, 215, 216, 217
kunnig personal	286
kupongskatt	120
kvalitetsområde	285
Kyotoprotokollet	150

L

lagföringsstatistik	268
låneförbud	269
ledsagardokument	235

M

marginaleffekt	23, 194, 327
marginaleffekt, inkomstprövade system	76
marginaleffekt, utbytesgraden	77
marginalskatt	23, 73, 193, 326
marginalskattebegrepp	73
mervärdesskatt	134
mikroföretag	243
miljonär	207
miljörelaterade skatter	152, 322
moms	134
momsbedrägeri	237

N

Nationalräkenskaperna (NR)	33, 225
naturaförmåner, sociala	43
naturgrusskatt	152
nettoförmögenhet	119
nominell beskattning	19
nyföretagande	184
näringsförbud	275

O

OECD	313
offentlig sektor, inkomster	35
offentlig sektor, utgifter	35
omfördelning, gini-koefficient	48
omfördelningseffekt	196
omprövning	295
omsättning	167, 174
omvänd skattskyldighet	136
optimal beskattning	18
oredovisad företagarkomst	9
oredovisad löneinkomst	9
oriktig uppgift	262

P

passiv näringsverksamhet	177
pension	197
pensionsfonder, avkastningsskatt på	120
pensionssparande	67, 95
periodiseringsfond	175, 184
PPP-köpkraftsparitetstal	313
preskribering	211
prisutveckling på småhus	110
problembans	239
progressiv skatt	192
punktskatt	133, 141, 304
punktskatt, oredovisad	235

R

real beskattning	19
realisationsvinst	328
reseavdrag	238
reserveringar	175, 184
resor till och från arbetet	65
restaurangbransch	240
restföreläring	211, 212
restföreläringår	216
rikskronofogden	293
Riksskatteverket	306
ROT-avdrag	88, 169
räntefördelning	183
rättvisa	287
rörelseintäkter	174
rörelsekostnader	174

S

sambeskattning	26
samhälstjänst	272

sjuk- och aktivitetsersättning	196
sjöfartsstöd	87, 88
skatt	22
skatt, på arbete	46
skatt, på kapital	46
skatt, på varor och tjänster	46
skatteadministration	291
skatteadministrationen	302
skattebaser	27
skattebrott	253
skattebrottsenhet	270
skattebrottslagen	268
skattebrottsling	274
skattefel	9, 221
skattefelets storlek	241
Skatteföreläring	243
skattefusk	221, 283
skattefusk, effekter	248
skattefusk, orsaker	245
skatteföreläring	19
skatteintäkter, kassamässiga	46
skatteintäkter, periodiserade	46
skatteintäkter totalt, översikt	45
skattekil	23
skattekonkurrens	335
skattekonto	63, 214
skattekontroll	253
skattekontroll, belopp	255
skattekontrollens effekter	259
skattekvot	39, 46, 305, 316
skattekvot, nedbrytning	322
skattekvot, sammansättning	320
skattemässiga justeringar	175
skatteobjekt	20
skatteparadis	237
skattereduktion	169
skattereduktion, bredband	169
skatteregioner	292
skatterepresentant	144
skatterevisioner	257
skatteskuld	214, 215
skattesubjekt	20
skattesystemet	280
skattetillägg	238, 261
skattetillägg, antal beslut	262
skattetillägg, belopp	263
skattetillägg, procentsatser	265
skattetillägg, regeländringar	262
skatteundandragande	221
skatteunderlag, taxeringsmässigt	114
skatt på alkohol	153
skatt på energi	144
skatt på fordon	157
skatt på import	160
skatt på kapital	328
skatt på naturgrus	152
skatt på reavinster	328
skatt på tobak	153, 156
skatt på varor	320, 330
skatt på arbete	53
skatt vid olika inkomstnivåer	68

skiktgräns	193
skriftspråk	286
skuldbalans	215
skuldränta	190
Snabb handläggning	286
snus	156
socialavgifter	82
socialavgifter, ändamål	84
socialförsäkringsavgifter	35
socialförsäkringssektor	33
socialförsäkringssektorn	323
socialt skydd	40
spelverksamhet	236
stämpelskatt	120
stabiliseringspolitik	17
statlig inkomstskatt	70
statsbudget (SB)	37
strafföreläggande	272
studielån, återbetalning av	76
suspensionsordningen	144
svart ekonomi	232
svartarbete	227
svartköp	229
svartköp, av varor	230
svavelskatt	144
särbeskattning	327
särskilda jordbrukstullar och socker- avgifter	160
särskild löneskatt	54, 82, 85
sätt att arbeta/Skatteverket	285

T

taxeringsorganisationen	305
taxeringsvärde	107, 109
tillgänglighet	286
tjänstegrupp-liv, beskattning av	87
tobaksskatt	153, 156, 333
transfereringar	36
tullmedel	160
Tullverket	294
tvångsåtgärder	260

U

underskott	165, 171, 177, 180
uppbörd av skatt	304
uppbördsförlust	211, 212
upplagshavare	144
utsläppsrättshandel	150

V

varumottagare	144
villkorlig dom	272
vite	260
vägavgifter	158
Vägverket	295

värdepappershandel	236
värderingsregler	118
värnskaft	193

Å

åklagarväsendet	270
-----------------	-----

Ö

överklagande	295
överskott	171, 177, 180

SKV 152 utgåva 11
ISSN 1404-4463
ISBN 978-91-38-32469-1

